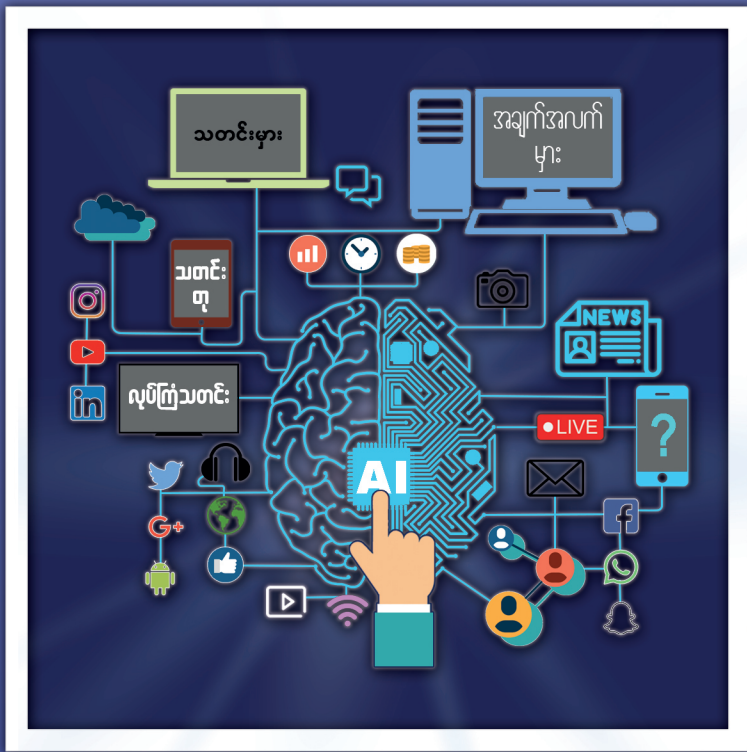

မြန်မာရေးရာ

MYANMAR AFFAIRS

အမှတ် (၂၇) ဧပြီ၊ ၂၀၂၄

ဉာဏ်ရည်တုကြောင့် စိန်ခေါ်မှုကြီးမားလာသည့်

သတင်းတုအန္တရာယ်

jrefma&&m

tr&(27)

{1}2024

အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူ့သို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

- ၁။ ပြည်သူ့အတွက်ဟု သုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူ့ကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။
- ၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ရပ်များ လုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှု မပြုခြင်းသည် ပြည်သူ့လူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမားတို့ ၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and looting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

jrefma&;&m

trSf(27)

{lyl2024

jrefma&;&ma vkrma&; t z 0

---

jrefma&;&m

trSf 22^24(yxrxy)!yef qv fvr!

aumvwm;hd, f&efkfu

zkf01-8387568

Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefma&&ma vlv ma&; t zlu xwfa0onf/

wefk	5500 usyf
tk&	1000
vksfzklzf	jrefma&&ma vlv ma&; t zlu
xwfa0ol	0Duf&fvk(01869)
yefl	0aZmfr f&ef(00241)
	atZuy&f
	tr&f(118)?(4) vrf
	yk&f&yfufaf'yk&, f
	&efk&f

rmwDum

t, fDmedeþum;

ဉာဏ်ရည်တုကြောင့် စိန်ခေါ်မှုကြီးမားလာသည့် သတင်းတုအန္တရာယ် 9

txlaqmi fyg

၁။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားများနဲ့ အေအိုင်နည်းပညာ 22

a'pυvmwi bkaþamf

၂။ AI နည်းပညာ အသုံးပြုဖန်တီးထားသည့် သတင်းတု၊ 29

သတင်းမှားများအား မည်သို့ တိုက်ဖျက်ကြမည်နည်း

aþamEklvifñ

Eklfa&;

၃။ နိုင်ငံတည်မော်ကွန်း(၃)(ဒုတိယပိုင်း) 36

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ

အခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈ ခုနှစ်)

wuóðjrwbi

၄။ တကယ်တိုးတက်ချင်ရင် တကယ်လုပ်ဖို့လိုငြိ 52

aeZifwvf

၅။ ဘက်စုံမျိုးကွဲတိုက်ကွက်များ (Hybrid Warfare) 58

a'pυvmci ðirmi fQvrrfawmf

၆။ မြန်မာ့အရေးနှင့်ယှဉ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှုအတွက် အတွေးစု 67

armi ðumi ðjwf

၇။ စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းသည် နိုင်ငံသားအားလုံး၏ 76

မွေးရာပါ တာဝန်ဖြစ်သည်

a'pυvmEklqDae*F [mAs [mavkrma&; t zD

၈။ ဘက်မလိုက် သို့မဟုတ် ဘက်စုံညီ မူဝါဒလမ်းနှစ်သွယ် 90

oelx@Dae*F

pmaumi fayr

- ၉။ ထားဝယ်အိုးလုပ်ငန်း 98
a&U, f
- ၁၀။ ဘိုင်အိုစကုပ် ဖခင်၊ မိခင် 106
' *Rf 0Dwif
- ၁၁။ ကိုလိုနီခေတ် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းသမိုင်း 111
jri hqG

pDca&

- ၁၂။ လူသယံဇာတနှင့် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး 119
ykwif
- ၁၃။ တိုင်းပြည်အတွက် အရေးပါသော စားသုံးဆီနှင့် စက်သုံးဆီ 124
aU၈၈၆၂၈၈၆/df(SMART)
- ၁၄။ ပထဝီနိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းအား 130
ပထဝီစီးပွားရေး မဟာဗျူဟာဖြင့် ချဉ်းကပ်ခြင်း
armi tk(tnmajr)

vra&EStax

- ၁၅။ နှစ်သစ်အတွေး 137
cpEkwfgrm)
- ၁၆။ မြန်မာ့ပညာရေးနှင့် စာမဖတ်သူ ပပျောက်ရေး 143
a' g၂၈၆marmi r i f
- ၁၇။ အနာဂတ်တိုင်းပြည်ကို ပညာနဲ့တည်ဆောက်မယ်ဆိုရင် 153
orm; t k
- ၁၈။ “Pale Blue Dot” အာကာသထဲရှိ အပြာရောင်အစက်လေး တစ်ခု 159
a' g၂၈၆mci fmi f k d
- ၁၉။ မြန်မာနိုင်ငံရပ်ရှင်အစည်းအရုံးသမိုင်း 165
lunpk
- ၂၀။ ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများအတွက် ပညာရေးနှင့် 171
အင်ဂျင်နီယာများ ပညာရေး
a' g၂၈၆maU၈၈၆/wf

t, f

ÓP&nfw&Mumi f&f&c.r&Dm;vmonfi owi f&w&t E&M, f

“မိဒီယိုအတုနည်းပညာများနှင့်
အေအိုင်ဖန်တီးသည့်ပုံရိပ်များ၊ စာများသည်
သတင်းတု၊ သတင်းမှားများကို
ဖန်တီးရာတွင် ပိုမိုလွယ်ကူပျံ့နှံ့လာပြီး
စုံစမ်းဖော်ထုတ်ရန်ပင်
ခက်ခဲလာသည်။”

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအကြောင်းပြောမည်ဟု စဉ်းစားသည့်အခါ ငယ်စဉ်က မှတ်သားသင်ယူခဲ့ဖူးသည့် “ငါ့စကော” ပုံဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို ပြန်လည်သတိရလာသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ဆန်ပြာစဉ် လေငှေ့သဖြင့် ဆန်ပြာသည့် ဆန်ကောက လေထဲလွင့်ပါသွားသည်။ “ငါ့ဆန်ကော..ငါ့ဆန်ကော” ဟုအော်ဟစ်ရင်း ထိုအမျိုးသမီးက လေထဲပါသွားသည့် ဆန်ကော နောက်သို့လိုက်သည်။ ထိုစကားသည် တစ်ဆင့်စကား တစ်ဆင့်နားဖြင့် “ငါ့ဆန်ကော” မှသည် “ငစကောတပ်ကြီး”၊ “ငစကောတပ်ကြီးချီလာပြီ” ဟူ၍ဖြစ်လာကာ လူအများကြောက်ရွံ့ပြေးလွှားကုန်ကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ပြည်ပျက်ရလေ၏ ဟု ပုံဝတ္ထုကို အဆုံးသတ်ထားသည်။

ကောလာဟလမှ သတင်းတုသတင်းမှားသို့

ကောလာဟလများသည် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအဖြစ် အသွင်ပြောင်းသွားတတ်ကြောင်း “ငစကော” က သက်သေထူနေသည်။ ကောလာဟလများသည် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ကြီးကိုင်အသုံးချခြင်း သို့မဟုတ် ချဲ့ကားခြင်းခံရသည့်အခါ ယင်းတို့သည် သတင်းတု သတင်းမှားများအဖြစ် အသွင်ပြောင်းသွားတတ်ကြသည်။ အနည်းငယ် အသေးစိတ်တင်ပြချင်သည်။

ပုံကြီးချဲ့ခြင်း- ကောလာဟလသည် အစပထမတွင် အတည်မပြုရသေးသည့် သတင်းအချက်အလက် သို့မဟုတ် ထင်ကြေးအပိုင်းအစတစ်ခုအဖြစ် ရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသည် ပျံ့နှံ့သွားသည့်အခါ လူတစ်ဦးဦး သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများက အကျိုးအမြတ်တစ်ခုကို မျှော်ကိုး၍ ရှုထောင့်အမြင်တစ်ခုခုဖြင့် ယင်းကို လူများများသိအောင် လုပ်ကြသည်။ ထိုအခါ မူရင်းကောလာဟလသည် ပုံကြီးချဲ့ခံရပြီး အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းအကျိုးအတွက် အာရုံစိုက်ခံကြရသည်။ ယင်းနောက် သူတို့ကို ထောက်ခံအားပေးမှု ဖြစ်လာစေသည်။

ပုံဖျက်ခြင်း- ကောလာဟလ ပျံ့နှံ့သွားသည့်အခါ ယင်းသည်မူရင်းနှင့်ကွဲလွဲကာ ပုံဖျက်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် ကွန့်ခြင်း၊ ညွန့်ခြင်း ခံရသည်။ ပိုပြီး အံ့ဩဆန်းကြယ်ဖွယ်ဖြစ်လာအောင်၊ ပိုပြီး လက်ခံယုံကြည်လာအောင် အချက်အလက်အသစ်များ ထပ်ဖြည့်ကြသည်။ မူရင်း အကြောင်းအရာကို ထပ်မံချဲ့ကားပြီးနောက် အကျိုးသက်ရောက်မှုပြင်းစေရန် ဖန်တီးထားသော အချက်အလက်ဇာတ်လမ်းများ ထပ်ပေါင်းကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အနက်တလွဲကောက်ခြင်း- တဖြည်းဖြည်းချင်းနှင့် ကောလာဟလများကို ဖြစ်ရပ်မှန်သတင်းအဖြစ် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အနက်တလွဲကောက်ပစ်လိုက်ကြသည်။ ကောလာဟလများကို သမားရိုးကျမီဒီယာ သို့မဟုတ် ဆိုရှယ်မီဒီယာပလက်ဖောင်းများမှ တစ်ဆင့် အတည်ပြုထားသည့် သတင်းအချက်အလက်များအဖြစ် တင်ဆက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် များသောအားဖြင့် ယင်းတို့သည် အချက်အလက်ကို စနစ်တကျစစ်ဆေးခြင်းများ မရှိကြပါ။

အကြံအစည်(အာဂျင်ဒါ)များဖြင့် သတင်းဖြန့်ဖြူးခြင်း- သတင်းမှားများသည် မကြာခဏဆိုသလိုပင် နိုင်ငံရေး၊ အတွေးအခေါ်နှင့် ငွေကြေးဘဏ္ဍာများနှင့်ပတ်သက်သည့်

အကြံအစည် အာဂျင်ဒါတစ်ခုခုအဖြစ် ရှိနေတတ်သည်။ အများပြည်သူတို့၏ထင်မြင်ချက်များအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုပြုလုပ်ရန်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်အုပ်စုများကို အပုပ်ချရန် သို့မဟုတ် ကြော်ငြာဝင်ငွေအတွက် ဖော်လိုဝါများများရရှိစေရန်ဟူသော နောက်ခံအကြောင်းရင်းများရှိနေတတ်သည်။

ဘက်လိုက်မှုများကို ပိုမိုရရှိစေခြင်း- သတင်းတုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရောက်ရှိသွားသည့်အခါ ယင်းတွင်ပါသော အကြောင်းအခြင်းအရာများအပေါ် ယခင်ကတည်းက ယုံကြည်ထားသူ ထင်မြင်ခံစားထားသူများက အလွယ်တကူ လက်သင့်ခံကာ ပြန်လည်မျှဝေတတ်ကြသည်။ ယင်းမှတစ်ဆင့် ဘက်လိုက်မှုအင်အားများ ပိုမိုရရှိစေဆောင်လာနိုင်ကြသည်။

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ၏ သမိုင်း

အမှန်ဆိုရပါက သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည် ဖြစ်စဉ်အသစ်တစ်ခု မဟုတ်ပါ။ ရာစုနှစ်များစွာကတည်းက သတင်းတု၊ သတင်းမှားဟူ၍ရှိလာခဲ့ကြောင်း သမိုင်းကို ခြေရာခံလိုက်ကြည့်ပါက တွေ့နိုင်ကြမည်။ ယင်းတို့အထဲတွင် ငါစကောကဲ့သို့သော နှုတ်စကားများတွင်လည်းကောင်း၊ လက်ကမ်းစာစောင်များတွင်လည်းကောင်း၊ အစောပိုင်းသတင်းစာများတွင်လည်းကောင်း သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၆ ရာစုနှင့် ၁၇ ရာစုကမ္ဘာ့သမိုင်းဖြစ်ရပ်အချို့တွင် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အပြုများအကြား၌ ကောလာဟလများနှင့် ဝါဒဖြန့်မှုအတုအယောင်များဖြင့် အတိုက်အခံများကို အပုပ်ချခဲ့ကြသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

ယင်းနောက် ၁၉ ရာစုနှင့် ၂၀ ရာစုအစောပိုင်းတွင် အဝါရောင်စာနယ်ဇင်းဟူသည့် အတင်းအဖျင်းမီဒီယာပုံစံတစ်ခုသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှ စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ဝီလျံ ရန်ဒေါ့ဟာရက်စ်၏ နယူးယောက်ဂျာနယ်နှင့် ဂျိုးဆက်ပူလစ်ဇော၏ နယူးယောက်ဝေါလ် သတင်းစာတို့သည် စောင်ရေတက်စေရန် သတင်းခေါင်းကြီးများကို ချဲ့ကားရေးကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ၁၉၅၀ ဝန်းကျင်က သတင်းစာကြီးအချို့တွင် ယင်းကဲ့သို့သော ပုံစံများရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ယခုခေတ်ကဲ့သို့ သတင်းတု၊ သတင်းမှား အနှစ်သာရနှင့်တော့မတူဘဲ သူတို့က လူတွေ အထိတ်တလန့် အဆန်းတကြယ်ဖြစ်စေပြီး သတင်းစာစောင်ရေ တက်စေရန် ဦးစားပေးခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

နှစ်ဆယ်ရာစုတစ်လျှောက်တွင်မူ ကမ္ဘာတွင် ဝါဒရေးရာများအပြိုင်အဆိုင်ဖြစ်လာကြကာ အပြိုင်အဆိုင် ဝါဒဖြန့်ကြခြင်းဖြင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ထုတ်လုပ်လာခဲ့ကြသည်။ ယင်းသည် ယနေ့တိုင်လည်း ကွယ်ပျောက်မသွားသေးဘဲ ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်များအတွင်း ဘက်အသီးသီးမှ အစိုးရများသည် ရန်သူများကို မကောင်းဆိုးရွားများအဖြစ် မြင်လာစေပြီး စစ်ပွဲကို ထောက်ခံလာကြစေရန် ဝါဒဖြန့်ချိမှုမှတစ်ဆင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများကို အင်တိုက်အားတိုက် အသုံးပြုလာခဲ့ကြသည်။

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ဘယ်လိုကျယ်ပြန့်လာခဲ့သလဲ

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည် သတင်းအဖြစ်တင်ဆက်သည့် အချက်အလက်မှားများ သို့မဟုတ် တလွဲဦးတည်စေသည့် အချက်အလက်များဖြစ်သည်။ ပရိသတ်ကို ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ဖို့နှင့် လှည့်ဖြားဖို့ ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ဖန်တီးကြသည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားများတွင် ဖန်တီးထားသည့် ဇာတ်လမ်းများ၊ ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ဖန်တီးထားသည့် ဓာတ်ပုံများနှင့်ရုပ်သံများအပြင် အထင်အမြင်မှားစေအောင် တမင်ပြုလုပ်ထားသည့် သတင်းခေါင်းစီးများလည်း ပါဝင်ကြသည်။

ကမ္ဘာကြီးတွင် အောက်ဖော်ပြပါ အချက်အလက်များကြောင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ သိသာစွာ မြင့်တက်လာနေသည်-

ဆိုရှယ်မီဒီယာ- ဆိုရှယ်မီဒီယာပလက်ဖောင်းများ ကြီးထွားလာခြင်းသည် တစ်ဖက်တွင် သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ချိရာ၌ ပိုမိုထိရောက်ပြီး လူတိုင်းက သတင်းများကို ချက်ချင်းမျှဝေခြင်းများ ပြုလုပ်လာနိုင်သည်။ ယင်း၏ အားသာချက်ကပင် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည်လည်း မှန်မမှန်စစ်ဆေးမှုမပြုကြတော့ဘဲ ခပ်မြန်မြန် ပျံ့နှံ့ကုန်သည်။

ပဲ့တင်သံအလုံခန်း (Echo Chambers)- ဆိုရှယ်မီဒီယာတွင် ပဲ့တင်သံအလုံခန်း (Echo Chambers)သည် ဆန့်ကျင်ဘက်အမြင်များထုတ်ပစ်ထားသည့် ဘက်လိုက်သော သတင်းအချက်အလက်များကိုပဲ ထပ်တလဲလဲ ပဲ့တင်ကြားရသည့် ဝန်းကျင်တစ်ခုကို ရည်ညွှန်းခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆိုရှယ်မီဒီယာ အယ်ဂိုရီသမ်ဒီဇိုင်းကိုက သုံးစွဲသူ၏ စိတ်ဝင်စားမှုနှင့် ယုံကြည်မှုတို့ကို အခြေခံပြီး အကြောင်းအရာများကိုဦးစားပေးရွေးချယ်ပေးသည်။ ယင်းသည် ပဲ့တင်သံအလုံခန်းကို ဖန်တီးပေးပြီး ယင်းဝန်းကျင်တွင် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများက ပိုပြီးထင်ရှားပေါ်လွင်လာစေသည်။

မီဒီယာစာတတ်မြောက်မှု (Media Literacy) အားနည်းခြင်း- လူတော်တော်များများက ယုံကြည်ရသော သတင်းအရင်းအမြစ်များနှင့် သတင်းတုအရင်းအမြစ်များကို ခွဲခြားသိမြင်နိုင်စွမ်းဖြစ်သည့် ဆန်းစစ်ဝေဖန်တွေးခေါ်နိုင်မှု အရည်အချင်း အားနည်းတတ်ကြသည်။ သင့်လျော်သော မီဒီယာစာတတ်မြောက်စွမ်းမရှိကြသည့်အခါ တစ်ဦးချင်းစီသည် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ၏ သားကောင်အဖြစ် လွယ်လွယ်ကူကူ သက်ဆင်းသွားနိုင်သည်။

မလိုမှန်းထားရည်ရွယ်ချက်- အချို့သော လူပုဂ္ဂိုလ်များ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများသည် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပြည်သူများ၏အမြင်များကို လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်ချုပ်ကိုင်နိုင်ရန်၊ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားမှုများမျိုးစေ့ချရန်နှင့် သတ်မှတ်ထားသည့် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး ရည်မှန်းချက်များ ရရှိစေရန်တို့အတွက် သတင်းတုများ ဖန်တီးဖြန့်ချိကြသည်။

နည်းပညာတိုးတက်မှုများ- ဗီဒီယိုအတုနည်းပညာများနှင့် အေအိုင်ဖန်တီးသည့် ပုံရိပ်များ၊ စာများသည် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများကို ဖန်တီးရာတွင်ပိုမိုလွယ်ကူပျံ့နှံ့လာပြီး စုံစမ်းဖော်ထုတ်ရန်ပင် ခက်ခဲလာသည်။

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများ

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည် ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ရုပ်ဖျက်လာလေ့ ရှိတတ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် မည်သို့ပင်ပုံဖျက်စေကာမူ ယင်းတို့တွင် အခြေခံကျသည့် သဘောလက္ခဏာ များစွာတွေ့ရှိနေသည်။ ယင်းတို့မှာ-

သတင်းအချက်အလက်အမှားများ- အထင်ရှား

ဆုံးက သတင်းတု၊ သတင်းမှားများတွင် မှားယွင်းသော သို့မဟုတ် အထင်မှားစေသော အချက်အလက်များ ပါဝင်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ သတင်းတုများတွင် အချို့မှာ တစ်ခုလုံးကို လုပ်ကြံဖန်တီးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အချို့မှာမူ ပုံဖျက်ထားသော အချက်အလက်၊ တစ်နည်းအားဖြင့် အမှန်တစ်ဝက် အမှားတစ်ဝက်ဖြင့် ဖန်တီးရေးသားကြသည်။

လူပြိန်းကြိုက်ဖန်တီးမှု- သတင်းတု၊ သတင်းမှား

များသည် မကြာခဏဆိုသလိုပင် လူပြိန်းကြိုက် စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ရာကောင်းသည့် သတင်းခေါင်းစီးများနှင့် သတင်းများကို ဒီဇိုင်းပြုလုပ်ကာ လူအများ၏အာရုံစိုက်မှုကို ရယူကြသည်။ ယင်းအပြင် စာဖတ်သူများထံမှ စိတ်လှုပ်ရှားမှုပြင်းထန်သော တုံ့ပြန်မှုများကိုလည်း နှိုးဆွသည်။ ထိုကဲ့သို့သော တုံ့ပြန်မှုများကို နှိုးဆွနိုင်စွမ်းကြောင့် လူအများက ပြန်လည်မျှဝေကြခြင်းဖြင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ခပ်မြန်မြန်ပျံ့နှံ့ကုန်သည်။

ယုံကြည်ရသော သတင်းအရင်းအမြစ်မပါခြင်း-

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် သတင်းအရင်းအမြစ်များ အားနည်းတတ်သည်။ ယင်းအစား သူတို့သည် အမည်မဖော်ပြလိုသည့် အရင်းအမြစ်များ စသည်ဖြင့် အမည်နာမ အတိအကျ မညွှန်းခြင်း၊ အတည်မပြုနိုင်သေးသည့် သတင်းအရင်းအမြစ်ဟု ဖော်ပြခြင်းတို့ဖြင့် ရေးသားဖန်တီးတတ်ကြသည်။ အချို့ကတော့လည်း နာမည်ကောင်းရှိသည့် သတင်း အရင်းအမြစ်များကို တလွဲဖော်ပြပြီး သတင်းကိုယုံကြည်အောင် လုပ်တတ်ကြသည်။

ဘက်လိုက်မှုများကို အသုံးပြုခြင်း- သတင်းတု၊

သတင်းမှားများသည် လက်ရှိယုံကြည်မှုများနှင့် ဘက်လိုက်မှုများကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန် ရည်ရွယ်

“သတင်းတု၊
သတင်းမှားများသည်
ဖတ်ရှုသူ၏
အကြောက်တရား၊
ဒေါသ၊ နာကြည်းမှု
တို့ကို ဆွပေးခြင်းဖြင့်
စိတ်ခံစားမှုများကို
ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ရန်
ကြိုးစားတတ်သည်။
ယင်းသို့
လုပ်ဆောင်ခြင်းသည်
တစ်ဦးချင်းစီအပေါ်
ပိုမိုအကျိုး
သက်ရောက်မှု
ရှိကြောင်း
တွေ့ရှိရသည်။”

ဖန်တီးတတ်သည်။ လတ်တလောတွင် ပြည်သူ့အကြားဖြစ်ပေါ်နေသော ထင်ယောင်ထင်မှားများနှင့် တိမ်းညွတ် ဘက်လိုက်မှုကို အကွက်ကျကျ အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။

စာလုံးပေါင်းနှင့် အထားအသိုများ အားနည်းခြင်း- အမြဲတမ်းလိုလိုမဟုတ်သော်လည်း တစ်ခါတစ်ရံတွင် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ၌ စာလုံးပေါင်းအမှားများ၊ အထားအသို အမှားများနှင့် သဒ္ဒါအမှားများ ပါဝင်နေတတ်သည်။ သတင်းကို ကပျာကယာရေးသားထုတ်လုပ်ခဲ့ခြင်း သို့မဟုတ် အဆင့်ဆင့်သေချာစွာ မစိစစ်ခဲ့ခြင်းတို့ကို သက်သေပြနေသည့် သဘောဖြစ်သည်။

စိတ်လှုပ်ရှားမှု လှုံ့ဆော်ခြင်း- သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည် ဖတ်ရှုသူ၏ အကြောက်တရား၊ ဒေါသ၊ နာကြည်းမှုတို့ကို ဆွပေးခြင်းဖြင့် စိတ်ခံစားမှုများကို ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ရန် ကြိုးစားတတ်သည်။ ယင်းသို့လှုံ့ဆော်ခြင်းသည် တစ်ဦးချင်းစီအပေါ် ပိုမိုအကျိုးသက်ရောက်မှုရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

အချက်အလက်စစ်ဆေးမှုပျက်ကွက်ခြင်း- စစ်မှန်သော သတင်းအရင်းအမြစ်များသည် သတင်းစာပညာစံနှုန်းများကိုလိုက်နာကာ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခြင်းမပြုမီ သတင်းအကြောင်းအရာများကို အချက်အလက် ပြန်စစ်ဆေးလေ့ရှိကြသည်။ ယင်းနှင့်ခြားနားစွာပင် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည် အချက်အလက်စစ်ဆေးခြင်းမလုပ်၊ အတည်ပြုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို ကျော်ပစ်ကြသည်။

ထပ်တလဲလဲဖြစ်ခြင်းနှင့်ချဲ့ကားခြင်း- သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည် အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို ပလက်ဖောင်းနှင့် ချယ်နယ်များစွာတို့မှတစ်ဆင့် ထပ်တလဲလဲနှင့်ချဲ့ကားထုတ်လုပ်ဖြန့်ချိတတ်ကြသည်။ ထပ်တလဲလဲပါနေခြင်းကြောင့် လူတစ်ဦးချင်းစီအဖို့ သတင်းအမှားအမှန်ခွဲခြားရ ပိုခက်ခဲသွားစေသည်။

ဆိုရှယ်မီဒီယာကြောင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခြင်း

ဆိုရှယ်မီဒီယာများ ထွန်းကားလာခြင်းက သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ တစ်ဟုန်ထိုးပွားများလာမှုတွင် သိသာသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်နေသည်။ ဆိုရှယ်မီဒီယာများသည် အဘယ်ကြောင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ပိုမိုကျယ်ပြန့်ရေးတွင် အားတစ်ခုဖြစ်နေရသနည်း။ အချက်အချို့ကို ရှင်းပြလိုပါသည်-

ပြန်လည်မျှဝေရလွယ်ကူခြင်း- ဆိုရှယ်မီဒီယာပလက်ဖောင်းများသည် အသုံးပြုသူများကို မိမိတစ်ဆင့်မျှဝေလိုသည့် အကြောင်းအရာများ ထပ်မံမျှဝေရာတွင် အလွန်လွယ်ကူစေသည်။ ကရိုကထလည်း မများ။ ထို့ကြောင့်ပင် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအတွက် ယင်းအားသာချက်က အကြိုက်တွေ့စရာဖြစ်သည်။

အယ်လ်ဂိုရီသမ်- ဆိုရှယ်မီဒီယာတွင် လူကြည့်များသော အကြောင်းအရာများနှင့် မိမိအကြည့်များသော အကြောင်းအရာများကို ဦးစားပေးဖော်ပြပေးသည့် အယ်လ်ဂိုရီသမ် ပရိုဂရမ်ကြောင့် သတင်းတုများကျယ်ပြန့်မှုသည် အဆများစွာ ပွားသွားစေတတ်သည်။ အယ်လ်ဂိုရီသမ်ထဲဝင်အောင်လည်း အချို့က သတင်းတုတစ်ခုခုကို အုပ်စုလိုက် မျှဝေခြင်း၊ တုံ့ပြန်ခြင်းများ၊ မှတ်ချက်စကားရေးခြင်းများကို အကွက်ကျကျ လုပ်တတ်ကြသည်။

အမည်မသိအကောင့်များနှင့် ဘော့ဘတ် (Bot) များ- သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည် ဆိုရှယ်မီဒီယာပလက်ဖောင်းများရှိ အမည်မသိအကောင့်များ (တစ်နည်း အကောင့်အတု များ)နှင့် အလိုအလျောက် ဘော့ဘတ်ကွန်ရက်များကြောင့် ခပ်မြန်မြန်ပျံ့နှံ့လေ့ရှိကြသည်။

ငွေကြေးမက်လုံးများ- အချို့သော လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများသည် သတင်း မှားများကို ဖန်တီးပြီး ဆိုရှယ်မီဒီယာပလက်ဖောင်းများတွင် တင်ကြသည်။ ရည်ရွယ်ချက်က ကလစ်(Clicks)၊ ကြည့်ရှုသူအရေအတွက်နှင့် ကြော်ငြာဝင်ငွေတို့ ရရှိရန်ဖြစ်သည်။ အံ့ဩ ဆန်းကြယ်စရာဖြစ်ပြီး အထင်အမြင်မှားစေနိုင်သည့် အကြောင်းအရာများက ပို၍ စိတ်ဝင်စားမှု ရရှိကြကာ အကြောင်းအရာ ထုတ်လုပ်ဖန်တီးသူများအတွက် ကြော်ငြာဝင်ငွေ များများ ရရှိစေသည်။ ထို့ကြောင့် ငွေကြေးအကျိုးတစ်ခုတည်းအတွက်လည်း အချို့က သတင်းမှားများ လုပ်ကြံဖန်တီးကြသည်။

ဂိတ်စောင့်မရှိခြင်း- အစဉ်အလာမီဒီယာများနှင့် မတူသည့်အချက်က ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပလက်ဖောင်းများတွင် အယ်ဒီတာအလုပ်ကို အနည်းဆုံးလျှော့ချထားပြီး သတင်းများကို စိစစ်တည်းဖြတ်ပြီးမှ တင်ခွင့်ပြုသည့် ဂိတ်စောင့်အလုပ်လည်း လုပ်လေ့လုပ်ထ သိပ်မရှိကြ။

ပျံ့နှံ့ကူးစက်မှုပရိယာယ်- ဆိုရှယ်မီဒီယာအသုံးပြုသူများသည် စိတ်လှုပ်ရှားမှု ပြင်းထန်စေသော အကြောင်းအရာများကို အဆိုးအကောင်းမခွဲခြားဘဲ မျှဝေလေ့ရှိတတ် ကြသည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှား ဖန်တီးသူများက ယင်းအချက်ကို အခွင့်ကောင်းယူကာ လူတွေ၏ စိတ်ခံစားမှုကို ဆွပေးနိုင်သည့် အရေးအသားများနှင့် တင်ဆက်မှုများကို ပြုလုပ် လေ့ရှိကြသည်။

ဉာဏ်ရည်တု AI နည်းပညာများ ကျယ်ပြန့်လာခြင်း

သတင်းတု သတင်းမှားများသည် ဆိုရှယ်မီဒီယာကြောင့် ပျံ့နှံ့မှု အားကောင်းလာစဉ် တစ်ပူပေါ်နှစ်ပူဆင့်သကဲ့သို့ ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာအသုံးကလည်း တစ်နေ့တခြား ကျယ်ပြန့်လာနေသည့်အတွက် ယင်းက အတုအစစ်ခွဲခြားရန် ပို၍ပင် ခက်ခဲလာသည်။ ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာကို အကျဉ်းချုံး၍ တင်ပြလိုပါသည်။

ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ

အရိုးရှင်းဆုံးပြောရလျှင် အေအိုင်(AI)ဟု သိကြသည့် ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာသည် စက်များက ပိုင်ဆိုင်လိုက်သည့် လူသားဉာဏ်ရည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် လူသား ၏ သဘာဝဉာဏ်ရည်ကဲ့သို့ တွေးခေါ်သုံးသပ် ဆန်းစစ်တီထွင်မှုတွေကို ကွန်ပျူတာစနစ် များဖြင့် အစစ်ပမာ ဖန်တီးထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာတွင် သင်ယူခြင်းဟူသည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ အသုံးပြုမှုနည်းနာများ ရယူခြင်းသည် ပထမအဆင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းနောက် ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်ခြင်းသည် ဒုတိယအဆင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းအဆင့်တွင် သုံးသပ်ချက် သို့မဟုတ် ကောက်ချက်ဆွဲရန် နည်းနာများအသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။

နောက်ဆုံးအဆင့်သည် အလိုအလျောက် ပြန်လည်အမှားပြင်ဆင်ခြင်းဟူ၍ ဖြစ်

သည်။ ယင်းအဆင့်သုံးဆင့်သည်ပင်လျှင် လူသားတို့ ဉာဏ်ရည်အသုံးပြုခြင်း သဘာဝ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုဟု ဆိုနိုင်သည်။ အေအိုင်တွင် ကျယ်ပြန့်လှသော နည်းပညာများ ပါဝင် နေသည်။ စက်သင်ယူခြင်း(Machine learning)၊ သဘာဝဘာသာစကားလုပ်ငန်းစဉ် (Natural language processing)၊ ကွန်ပျူတာမြင်မြင်မှု(Computer vision)၊ စက်ရုပ်နည်းပညာ (Robotics) စသည်များဖြစ်သည်။ အေအိုင်တွင်လည်း ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိနေပြန်သည်။ လုပ်ငန်း နယ်ပယ်အကန့်အသတ်တစ်ခုခုအတွက် ရည်ရွယ်သည့် အားနည်းသော အေအိုင်ဟုလည်း ခေါ်ကြသည့် ကျဉ်းမြောင်းအေအိုင်(Narrow AI)၊ ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်သည့် အထွေထွေအေအိုင်(General AI)နှင့် မဟာဉာဏ်ရည်မြင့်အေအိုင်(Super intelligent AI) များဟူ၍ ဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။

ယခုအခါ ဉာဏ်ရည်တူအေအိုင်ကို နယ်ပယ်များစွာတွင် တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုနေ ကြသည်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ဘဏ္ဍာငွေကြေး၊ ပညာရေး၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ဖျော်ဖြေရေးနှင့် သတင်းအချက်အလက် ပြန်ကြားရေး စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ အေအိုင်သည် သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းနယ်ပယ်များကို တော်လှန်ပြောင်းလဲနိုင်စွမ်း ရှိနေသည်။ စွမ်းဆောင်ရည် တိုးတက်မြင့်မားစေပြီး ရှုပ်ထွေးသောပြဿနာများကို ဖြေရှင်းပေးသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အေအိုင်သည် သုံးတတ်လျှင်ဆေး မသုံးတတ်လျှင်ဘေး ဖြစ်သည်။ ရှင်းရက်နေဆဲဖြစ်သည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ပြဿနာသည် အေအိုင်ကြောင့် ခေါင်းပိုခဲလာသည်။

ဉာဏ်ရည်တူအေအိုင်နှင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ

အေအိုင်သည် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ဖြန့်ပေးရာတွင် နည်းလမ်းများစွာဖြင့် အထောက်အကူပေးနေသည်။ ယင်းတို့မှာ-

အလိုအလျောက်ဖန်တီးသော အကြောင်းအရာများ- အေအိုင်၏ အယ်လ်ဂိုရီသမ် သည် သတင်းတု၊သတင်းမှားများ၊ သတင်းဆောင်းပါးအတုများ၊ ဘလော့ခ်အတုများနှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာပို့စ်အတုများကို ပရိုဂရမ်ပြုလုပ်ကာ ဖန်တီး ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်စွမ်းရှိနေသည်။ အဆိုပါအယ်လ်ဂိုရီသမ်က သတင်းအရင်းအမြစ်များစွာထဲမှ အချက်အလက်များ ထုတ် နုတ်ယူကာ တရားဝင်အချက်အလက်တစ်ခုအလား တုယောင်ဖန်တီးနိုင်သည်။ လူသား တစ်ဦးရေးသကဲ့သို့ စက်က ရေးပေးနိုင်သည်။ ဖတ်ရှုသူများအဖို့ ဘယ်ဟာအစစ်၊ ဘယ်ဟာ အတု ခွဲခြားရခက်စေသည်။

ဆိုရှယ်မီဒီယာ ခြယ်လှယ်ခြင်း- အေအိုင်၏အယ်လ်ဂိုရီသမ်သည် ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပလက်ဖောင်းများတွင် အကောင့်တုများကို အကောင့်စစ်များဟု ထင်ရအောင် ဖန်တီး ပေးနိုင်သည်။ ယင်းကို ဘော့တ်(Bots) ဟုလည်း နည်းပညာ အသုံးအနှုန်းအရ သိထားကြ သည်။ ယင်းဘော့တ်များသည် သတင်းတုများကို Like များလုပ်ပေးခြင်း၊ မျှဝေ(Share) ပေးခြင်း၊ မှတ်ချက်(Comment)များ ရေးပေးခြင်းနှင့် ပိုပြီးယုံကြည်စိတ်ချရကာ ဩဇာလွှမ်းမိုး မှုရှိသည့်အသွင် ပေါ်လာအောင် လုပ်ပေးကြသည်။ စက်သင်ယူခြင်း အယ်လ်ဂိုရီသမ်၏

အရှိန်အဝါကိုရယူကာ သတင်းတုများကို အားနည်းသော လူအုပ်စုများအတွင်း အကျယ် ပြန့်ဆုံးရောက်ရှိစေရန် ဖန်တီးနိုင်သည်။ ယင်းက ယနေ့ နာမည်ကျော် ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပလက်ဖောင်းများတွင် အဘယ်ကြောင့် သတင်းတုများ လူထုကြားထဲ များများရောက်နေရ သလဲဟူသော မေးခွန်း၏ အဖြေပဲဖြစ်သည်။

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများကို ရည်မှန်းပစ်မှတ်သို့ပေးပို့ခြင်း- အေအိုင်သည် ရည်မှန်း ပစ်မှတ်ထားသည့် လူအုပ်စုများကို သိရှိသတ်မှတ်ရန် သတင်းအချက်အလက်များစွာကို သုံးသပ်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပေးနိုင်သည်။ သတ်မှတ်ထားသော လူအုပ်စုများကို ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ် နိုင်စေရန် သတင်းတုပါအကြောင်းအရာများကို စိတ်ကြိုက်ပြုပြင် ဖန်တီးနိုင်သည်။

ဒီဖိတ်စ်(Deepfakes)- ဒီဖိတ်စ်နည်းပညာသည် ယခု ကျယ်ပြန့်လာနေသည်။ ယင်းနည်းပညာက လူထုကြားထဲ ထင်ရှားကြသူများ တကယ်ပြောဆိုသကဲ့သို့၊ အမှန်တကယ် လုပ်ကိုင်သကဲ့သို့ ထင်ရအောင် အစစ်နှင့်ခွဲမရသည့် ဗီဒီယိုများနှင့် အသံများကို ဖန်တီး ပေးသည်။ ယင်းဖန်တီးချက်များသည် အတုဟုခွဲခြားရန် အလွန်ခက်ခဲသွားစေပြီး သတင်းတု၊ သတင်းမှား တိုက်ဖျက်ရေး ကြိုးစားအားထုတ်မှုများတွင် ရှုပ်ထွေးမှုများပိုပြီး ဖြစ်ပေါ် စေလျက်ရှိသည်။

အယ်လ်ဂိုရီသမ်ကို ဘက်လိုက်ခိုင်းခြင်း- အေအိုင်၏အယ်လ်ဂိုရီသမ်သည် စိတ်လှုပ်ရှား စရာကောင်းသော၊ အထင်မှားစေသော အကြောင်းအရာများကို ပိုပြီး လူထုကြားထဲ ရောက် ရှိအောင် ဦးစားပေးပရိုဂရမ် သွင်းနိုင်သည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီသည် သူတို့လက်ရှိယုံကြည်မှု နှင့်ကိုက်ညီသည့် အကြောင်းအရာများကိုသာ ဆိုရှယ်မီဒီယာပလက်ဖောင်းများတွင် ပေါ်လာအောင် အယ်လ်ဂိုရီသမ်ကို ဘက်လိုက်ခိုင်းခြင်းဖြစ်သည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီကို သတင်းတုများအပေါ် ပိုယုံလွယ်လာအောင်လုပ်ပေးသည်။ မည်မျှကြောက်စရာကောင်း လိုက်ပါသနည်း။

ညာဏ်ရည်တုအေအိုင်ကိုသုံး၍ သတင်းတု၊ သတင်းမှား တိုက်ဖျက်နိုင်သလား

အေအိုင်ကြောင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှား အန္တရာယ်ပိုမိုဆိုးရွားလာနေသလို တစ်ဖက် တွင်လည်း အေအိုင်နည်းပညာများကို တန်ပြန်အသုံးချကာ သတင်းတု၊ သတင်းမှားတွေကို တိုက်ဖျက်နိုင်မည်လားဟူသော မေးခွန်းရှိလာသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် “ရတာပေါ့” ဟု ဖြေနိုင်သည်။ တကယ်သုံးစွဲရာတွင်မူ အကန့်အသတ်ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး မည်မျှထိရောက်သလဲ ဆိုသည်က နောက်ထပ်မေးခွန်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဖေ့စ်ဘုတ်ကဲ့သို့သော ဆိုရှယ်ပလက်ဖောင်း များတွင် သတင်းတုများ ပိုပျံ့နှံ့နေပြီး သတင်းအမှန်များကို အတုဟုဆိုကာ ဖြုတ်ချနေခြင်း များက သက်သေဖြစ်သည်။

အေအိုင်၏အယ်လ်ဂိုရီသမ်သည် အကြောင်းအရာများကို မှန်မမှန်စစ်ဆေးနိုင်သည့် ပရိုဂရမ်ထည့်နိုင်သည်။ ခက်တာက ထိုပရိုဂရမ်များကို ဘက်လိုက်တတ်သော၊ တိမ်းညွတ် တတ်သော လူသားများကပဲ ရေးသားထည့်သွင်း ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ပရိုဂရမ်သွင်းက တည်းက အမှားကို အမှန်၊ အမှန်ကို အမှား ပြောင်းပြန်သွင်းထားလျှင် ဘာမှလုပ်၍မရတော့ ပြီ။ ယင်းအပြင် စက္ကန့်တိုင်းတွင် မရေမတွက်နိုင်အောင် ထုတ်လုပ်ပေးနေသည့် သတင်းတု၊

သတင်းမှားများကို မည်ကဲ့သို့သော စွမ်းရည်မြင့်အောင်တွေ့ဖြင့် စစ်ဆေးကြမည်နည်း။ လူဆိုးက များများ၊ ရဲကနည်းနည်း အခြေအနေနှင့် ဆင်တူနေမည်ထင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှား အန္တရာယ်

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည် ဆိုရှယ်မီဒီယာဟူသည့် အသံထက်ပင်မြန်ချင်သည့် အမြန်ယာဉ်ကြီး၏ ပို့ဆောင်မှုကြောင့် ကမ္ဘာအနှံ့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိနေချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည်ကား သတင်းတု၊ သတင်းမှားများကပေးသော ဒုက္ခကို အထူးခံစားရသော နိုင်ငံများထဲတွင် ပါဝင်နေသည်။ ကောလာဟလကို တိမ်းညွတ်လွယ်သော မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများနှင့် ကာလရှည်ကြာကတည်းက ပျော်မွေ့နေခဲ့ကြသည်။ ဆိုရှယ်မီဒီယာကို ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာပံ့ပိုးလိုက်သည့် ယနေ့မျက်မှောက်အခါသမယတွင် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများသည် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းကို လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ဘာသာရေးဟူသည့် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ထိုးနှက်ဝင်ရောက်ကာ ဖျက်ဆီးနေကြသည်။ အဆိုပါသတင်းတု၊ သတင်းမှားများကို မြန်မာနိုင်ငံပျက်စီးရာပျက်စီးကြောင်း ကြံစည်နေကြသည့် နိုင်ငံကြီးအချို့ပင်လျှင် State-Sponsored ခပ်ဆန်ဆန်ပင် အကွက်ချလျက် ထုတ်လွှင့်ပေးနေကြသည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ၏ နောက်ကွယ်တွင် နိုင်ငံကြီးအချို့၏ အစိုးရ သို့မဟုတ် အစိုးရ၏ တစ်ဆင့်ခံ အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုမဟုတ်တစ်ခု ပါဝင်ပတ်သက်နေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ၏ အန္တရာယ်ကြီးထွားနေခြင်း အကြောင်းရင်းများစွာထဲက အချို့ကို သုံးသပ်ဖော်ပြလိုပါသည်။

ပညာရေးအခြေအနေ- ပွင့်ပွင်းလင်းလင်းဆိုရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေအများစုသည် ပညာရေးအခြေခံ အားနည်းကြသည်။ ယင်းက သတင်းတု၊ သတင်းမှားများကို အလွယ်တကူ လက်ခံစေသည်။ ယင်းအပြင် အလွတ်ကျက် အတန်းအောင်ပေးသော ပညာရေးစနစ်တွေက လူတွေ၏ ဆင်ခြင်တုံတရားကို ကိုယ်တိုင်တွေးခေါ်နိုင်စွမ်းကို အားနည်းစေသည်။ တတ်နိုင်လျှင် ပညာရေးသည် စာကိုသင်ယူရုံမျှမက ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် ကိုယ်ပိုင်တွေးခေါ်မှုကိုပါ မြှင့်တင်ပေးသည့် ပညာရေးသို့ ပြောင်းလဲသင့်သည်။

နိုင်ငံရေးအစွန်းရောက်မှုများ- ပါတီနိုင်ငံရေးအစွန်းရောက်သူများ၏ လှုံ့ဆော်မှုများကြောင့် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် မိမိဖြစ်ချင်သည်များနှင့်တူညီလျှင်၊ မိမိဆန္ဒနှင့်ကိုက်ညီလျှင် အစစ်အတုမခွဲတော့ဘဲ မျက်စိစုံမှိတ် ယုံကြည်ပစ်လိုက်ကြသည်။ ယင်းက မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း သတင်းတု၊ သတင်းမှားအန္တရာယ်ကို မီးလောင်ရာ လေပင့်ပေးနေသည်။

သတင်းထုတ်ပြန်မှုများအားနည်းခြင်း- မှန်ကန်တိကျသော သတင်းများကို အစိုးရနှင့်သက်ဆိုင်ရာဌာနများက ထုတ်ပြန်ရာတွင် အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီဖြစ်မှု အားနည်းနေသည်။ သတင်းထုတ်ပြန်မှုနှင့်တုံ့ပြန်မှုလုပ်ငန်းစဉ်ကြီးတစ်ခုလုံး ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်သည်။ ကြိုတင်လက်ဦးမှု(Pro-Active)မဟုတ်ဘဲ ပြီးမှပြန်ရှင်း ပြန်တုံ့ပြန်ရသည့်(Re-Active) အခြေအနေမျိုး ဖြစ်နေသည်။ အမှန်တရားက ဖိနှပ်စီးနေတုန်း မုသားက ကမ္ဘာတစ်ပတ်

ပတ်ပြီးနေပြီ။ သတင်းထုတ်ပြန်မှု ယန္တရားများနှင့် ပလက်ဖောင်းများ ကွန်ရက်များကို စနစ်တကျတည်ဆောက်သင့်ပြီ။ ဒေါင်လိုက်ယန္တရားထက် အလျားလိုက် သို့မဟုတ် အပြိုင် ယန္တရားများဖြစ်သင့်သည်။

နည်းပညာအကန့်အသတ်များ-နည်းပညာအကန့်အသတ်များက သတင်းတုသတင်း မှားများကို တိုက်ဖျက်ရာတွင် အဟန့်အတားဖြစ်နေသည်။ ကျွမ်းကျင်သည့်ပညာရှင် မလုံလောက်ခြင်း၊ နည်းပညာအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များ မတတ်နိုင်ခြင်း၊ ပိတ်ဆို့ကန့်သတ် မှုများ ခံနေရခြင်း စသည်တို့သည် နည်းပညာအကန့်အသတ်များ၏ ပမာဏအကြောင်းရင်းများ ဖြစ်နေသည်။

နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်များ-သတင်းတုသတင်းမှားများ၏ နောက်ကွယ်တွင် နိုင်ငံကြီး အချို့နှင့် အဖွဲ့အစည်းကြီးအချို့၏ နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်များ ရှိနေသည်။ မြန်မာ့လူမှု အသိုက်အဝန်း၏ တွေးခေါ်မှု၊ လက်ခံမှု၊ တိမ်းညွတ်မှုတို့ကို လိုသလိုပုံသွင်းနိုင်ရန်နှင့် ယင်းတို့ လိုလားသော ရည်မှန်းချက်များ ပေါက်မြောက်စေရန် ထိုနိုင်ငံကြီးများနှင့် အဖွဲ့အစည်း များသည် နိုင်ငံတကာ ဆိုရှယ်မီဒီယာလုပ်ငန်းကြီးများကို ထိန်းချုပ်ပြီး ရှေ့ပိုင်းတွင် ဖော်ပြ ခဲ့သလို State-Sponsored သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ဖန်တီးမှုစီမံကိန်းများကို မဟာ ဗျူဟာမြောက် ခင်းကျင်းလုပ်ဆောင်နေကြသည်။ ယင်းသည် ဖြေရှင်းရအခက်ခဲဆုံး စိန်ခေါ်မှု တစ်ခုဖြစ်လာနေသည်။

လူထုအဖွဲ့အစည်းများအားနည်းခြင်း- မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခြေအနေ အရ လူထုအဖွဲ့အစည်းများ တစ်နည်းအားဖြင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ အားနည်းနေ သည်။ အတိတ်၏ သာဓကဆိုးများကြောင့် တည်ဆဲအစိုးရနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ ယုံကြည်မှု ယိုယွင်းနေသည်။ သတင်းတုတိုက်ဖျက်ရေးတွင် အစိုးရတစ်ရပ်တည်းနှင့် မရဘဲ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကူအညီရယူကြရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သတင်းတုအန္တရာယ် တိုက်ဖျက်ရေးတွင် အသိပညာပေးခြင်းနှင့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင် မည့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ တည်ထောင်လာခြင်းကို အားပေးရမည်။ မြှင့်တင်ရမည်။ လူဆိုးတွေများလွန်း၍ ရဲနှင့်မလုံလောက်ဘဲ အရပ်ကပါ ဝိုင်းကူရသည့်သဘော ဖြစ်သည်။

အကြံပြုချက်

အထက်တွင် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအန္တရာယ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စိန်ခေါ်မှု များကို သုံးသပ်ခဲ့ပြီးပြီ။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ လုံးဝဥသံ့ ချုပ်ငြိမ်းဖို့ဆိုသည်မှာ လက်တွေ့မကျ။ စိတ်ကူးယဉ်ဆန်လွန်းသော်လည်း ယင်း၏အန္တရာယ်ကို လျှော့ချပစ်ဖို့တော့ လိုသည်။ မည်သို့လျှော့ချနိုင်မည်နည်း။ အချက်အချို့ကို အကြံပြုလိုသည်။

မီဒီယာစာတတ်မြောက်မှုပညာပေးခြင်း (Media Literacy Education)- မီဒီယာ စာတတ်မြောက်မှုကို ကျောင်းများတွင် သင်ပေးရမည်။ မြှင့်တင်ရမည်။ တစ်ဦးချင်းစီ၏ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်တွေးခေါ်နိုင်သည့်အရည်အချင်းတွေကို လေ့ကျင့်ပေးရမည်။

အချက်အလက်စစ်ဆေးသည့်အဖွဲ့အစည်းများ- သတင်းအချက်အလက်များ မှန် မမှန်စစ်ဆေးသည့် လွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းများကို အားပေးရမည်။ ယင်းတို့နှင့် လက်တွဲ

ဆောင်ရွက်ရမည်။ သတင်းဌာနများအနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်စိစစ်ထားသည့် လေဘယ်လ်တပ်၍ သတင်းဖြန့်ချိမှုများကို တိုက်တွန်းအားပေးရမည်။

မြင်သာထင်သာရှိမှုနှင့် တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှု- မီဒီယာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပလက်ဖောင်းများသည် ယင်းတို့၏ သတင်းများနှင့်ပတ်သက်၍ တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုများ ရှိစေဖို့ တိုက်တွန်းရမည်။ ပလက်ဖောင်းများသည် ယင်းတို့ အသုံးပြုနေသည့် အယ်ဂိုရီသမ် များနှင့်ပတ်သက်၍ ပွင့်လင်းကာ မြင်သာထင်သာရှိရမည်။

နည်းပညာအသုံးပြုခြင်း- အေအိုင်အေခြေပြုနည်းပညာကိရိယာများနှင့် အယ်ဂိုရီသမ် များအသုံးပြုကာ သတင်းတု၊ သတင်းမှားများကို တိုက်ဖျက်ရမည်။ ယင်းကိရိယာတို့တွင် သတင်းအကြောင်းအရာ အတည်ပြုစနစ်များ၊ အလိုအလျောက် အချက်အလက်စစ်ဆေး သည့် ဘော့တ်(Bots) များလည်း ပါဝင်သည်။

ပြည်သူလူထုပါဝင်စေခြင်း- သတင်းတုများကို ဖော်ထုတ်ခြင်းတွင် ပြည်သူများ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်လာစေသည့် အခင်းအကျင်းများ ဖန်တီးရမည်။ သတင်းဖတ်ရှုသူများက သတင်းတုများကို သတင်းပို့နိုင်သည့် စနစ်များနှင့်ယန္တရားများ ဖန်တီးရမည်။

သက်ဆိုင်သည့်အဖွဲ့များအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း- အစိုးရ၊ နည်းပညာ ကုမ္ပဏီများ၊ မီဒီယာအဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဘက်အုပ်စုများနှင့် ပညာရှင်များ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရမည်။ မိတ်ဖက်များအဖြစ်ထူထောင်ပြီး အရင်းအမြစ်များ၊ ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် အလေ့အထကောင်းများကို အတူတကွမျှဝေရယူခြင်း ဆောင်ရွက်ရ မည်။

ယုံကြည်စိတ်ချရသော သတင်းအရင်းအမြစ်များမြှင့်တင်ပေးခြင်း- ယုံကြည်စိတ်ချ ရသည့် သတင်းအရင်းအမြစ်များ၊ သတင်းစာပညာစံနှုန်းများနှင့် ကျင့်ဝတ်များ လိုက်နာ သည့် သတင်းအရင်းအမြစ် အဖွဲ့အစည်းများကို မြှင့်တင်ပေးရမည်။ အားပေးရမည်။ မီဒီယာ ပိုင်ဆိုင်မှုတွင် ဗဟုပိုင်ဆိုင်မှုကို အားပေးရမည်။

ဥပဒေစည်းမျဉ်းများပြဋ္ဌာန်းခြင်း- ထိရောက်သောဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများကို ပြဋ္ဌာန်းရမည်။ တည်ဆဲဥပဒေများ အကျိုးသက်ရောက်နိုင်စွမ်းနှင့် ထိရောက်နိုင်စွမ်းတို့ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရမည်။ ပြစ်ဒဏ်များကိုလည်း ပြန်လည်သုံးသပ်ရမည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားနှင့်ပတ်သက်၍ သီးခြားဥပဒေတစ်ရပ် လိုမလို ပညာရှင်များ ဆွေးနွေးသင့်သည်။

အကျပ်အတည်း ဆက်သွယ်ရေးမဟာဗျူဟာ(Crisis Communication Strategies)- အကျပ်အတည်းတွင် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ပျံ့နှံ့ကူးစက်မှုကို ထိထိရောက်ရောက်နှင့် ချက်ချင်းဖြေရှင်းတုံ့ပြန်နိုင်ရေးအတွက် အကျပ်အတည်းဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်ရေး မဟာဗျူဟာ တစ်ရပ်ကို တည်ထောင်ထားသင့်သည်။ တိကျမှန်ကန်ပြီး အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီဖြစ်နေ သော သတင်းအချက်အလက်များပေးပြီး မှားယွင်းသည့်ဇာတ်ကြောင်းများကို တန်ပြန်ကာ ပြည်သူယုံကြည်မှုကို ထိန်းသိမ်းရမည်။

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအန္တရာယ်သည် ဆိုရှယ်မီဒီယာခေတ်တွင် နောက်ဆုံးပေါ် ဆန်းကြယ်သောနည်းပညာဖြစ်သည့် ဉာဏ်ရည်တုအေအိုင် နည်းပညာကြောင့် အထိန်းအကွပ် မဲ့ ဖြစ်လာနေသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ကန့်သတ်ချက်များ၊ စိန်ခေါ်မှုများစွာနှင့် ရင်ဆိုင်နေ

ရသည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ပို၍ပင် ခက်နေသည်။ ယင်းအချက်ကို အာရုံစိုက်မိစေရန်အတွက် ယခုတစ်ပတ် မြန်မာရေးရာစာစောင်တွင် မျက်နှာဖုံးခေါင်းစီး သို့မဟုတ် ပင်မအာဘော် အဖြစ် ပညာရှင်အသီးသီး၏ သုံးသပ်အကြံပြုဆောင်းပါးများနှင့်အတူ ဖော်ပြထားပါသည်။

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအန္တရာယ်ကို ကမ္ဘာကျော်နည်းပညာကုမ္ပဏီကြီး မိုက်ခရို ဆော့ဖ်ကို တည်ထောင်ခဲ့သူ ဘီလ်ဂိတ်ကိုယ်တိုင်က သိခဲ့သည်။ သူက..

“ဒစ်ဂျစ်တယ်ခေတ်မှာ သတင်းအချက်အလက်မှားများနှင့် သတင်းတုများ ပေါက်ကွဲ ခြင်းတစ်ခု အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ပေါ်နေတယ်” ဟုပြောခဲ့သည်။

အတုအယောင်ဆိုတာ ကြာရှည်မခံဟု နားရည်ဝနေသည့် ဆိုရိုးစကားကို သတိ ရလာသည်။

ခက်သည်က သတင်းအတုအယောင်သည် ထိုကြာရှည်မခံသော ကာလတိုတို အတွင်းမှာပင် နိုင်ငံတစ်ခုလုံး ပျက်သုဉ်းသွားနိုင်သည်အထိ အန္တရာယ်ကြီးရာ အတုတကား ထိပ်ခေါင်ဟုပင် ကင်ပွန်းတပ်ရမည်လား မသိချေ။

အယ်ဒီတာ
၂၈ မတ် ၂၀၂၄

owi f w kowi f r s m, e t t k e n f y n m

a' p u f w m w i b k f a u m f

“သတင်းအချက်အလက်တွေရဲ့ ဆိုးကျိုးကြောင့်
 နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေး၊ စီးပွားရေး မျက်နှာစာတွေမှာ
 ကျရှုံးခဲ့ရတဲ့နိုင်ငံတွေ၊ သူတစ်ပါး ဩဇာသက်ရောက်သွားတဲ့
 နယ်မြေဒေသတွေလည်း များစွာရှိပါတယ်။”

အနိုင်ယူလွှမ်းမိုးလိုစိတ်

လူသားအချင်းချင်း ဆက်ဆံရေး၌ အနိုင်ယူလိုတဲ့၊ လွှမ်းမိုးလိုတဲ့၊ အမိန့်ပေး စေခိုင်း လိုတဲ့စိတ်ဟာ လူသားတိုင်းရဲ့မွေးရာပါဗီဇစိတ် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီစိတ်ဟာ လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အနည်းနဲ့အများသာ ကွာခြားပါလိမ့်မယ်။ ဒီကိစ္စအတွက် စာရေးသူ များများစားစား သက်သေပြဖို့ မလိုပါဘူး။ လူ့သမိုင်းကြောင်းတစ်လျှောက် စဉ်ဆက်မပြတ်ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ စစ်ပွဲ ကြီးတွေဟာ လူသားတို့ရဲ့ အနိုင်ယူလိုတဲ့၊ လွှမ်းမိုးလိုတဲ့စိတ်တွေကို ထင်ရှားစေလှတဲ့ သက်သေသာကများပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ယုတ်စွအဆုံး တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦးချစ်ခင်စုံမက်၍ ပေါင်းဖက် ကြသော အကြင်လင်မယားကြား၊ ရင်းနှီးလှပါသည်ဆိုတဲ့ မိသားစုအချင်းချင်းကြားမှာပါ ဒီစိတ်က ခြွင်းချက်မထားဘဲ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်လေ့ရှိစမြဲဖြစ်ပါတယ်။ မှန်ပါတယ်။ အမြဲ တစေလိုအင်ဆန္ဒများနဲ့ ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးနေပြီး လူသားတို့ရဲ့ စိတ်အစဉ်ကို အမြဲဆိုသလို မင်းမူနေတတ်တဲ့ လောဘက တွန်းပို့လိုက်သည့် ခြေတစ်လှမ်းဟာ ပြီးဆုံးသွားတယ်၊ ပြည့်စုံ သွားတယ်လို့မရှိဘဲ ဆင့်ကဲ ဆင့်ကဲသော ခြေလှမ်းပေါင်းများစွာနဲ့ မပြီးဆုံးနိုင်သော အဆုံးမဲ့ ခရီးကို လျှောက်လှမ်းစေပါတော့တယ်။ ဒီလိုအင်ဆန္ဒတွေဟာ တစ်ဦးတစ်ဖွဲ့ရဲ့လိုအင်ဆန္ဒ မှ လူအများ၊ ထိုမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံတစ်ခုလုံးရဲ့ လိုအင်ဆန္ဒတွေဖြစ်လာတဲ့အခါ “နိုင်ငံရေး” ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်အောက်သို့ ရောက်ရှိသွားပါတော့တယ်။ ဒါကြောင့် “နိုင်ငံရေး” ဆိုတဲ့ စကားရပ်ရဲ့ နောက်ကွယ်က အကြောင်းအရာတွေကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ကြည့်ရင်လည်း “အနိုင်ယူလိုစိတ်၊ လွှမ်းမိုးလိုစိတ်”သည်သာ အခြေခံဖြစ်နေတာကို တွေ့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း

တစ်ကမ္ဘာလုံးကို လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းရှိလိုရင် တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ဩဇာဖြန့်ကြက်နိုင်စွမ်း ရှိဖို့ လိုပါတယ်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းရှိဖို့ တစ်ကမ္ဘာလုံးနဲ့ ဆက်သွယ် ဆက်ဆံနိုင်စွမ်းရှိဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးနဲ့ ဆက်သွယ်ဆက်ဆံနိုင်စွမ်းဆိုတာ တစ်နည်းအားဖြင့် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းရဲ့စွမ်းအား ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉ ရာစုကာလက ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းရဲ့ စွမ်းအားအကြောင်းကိုပြောရင်တော့ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍ ဟာ အဓိကဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၂၀ ရာစု ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းခေတ်မှာတော့ ကွန်ပျူတာ တစ်လုံးရဲ့မြန်ဆန်မှုဟာ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းရဲ့ စံချိန်စံနှုန်း ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းရဲ့ စွမ်းအားအကြောင်းကို ပြောရင်တော့ “ခင်ဗျား အေအိုင် ဘယ် လောက်စွမ်းသလဲ” ဆိုတဲ့မေးခွန်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဘာသာစကား

ကိစ္စမြားမြောင့် လူတို့ဘောင်ဆိုသလို လူတွေဟာ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း လုပ်ဆောင်ဖွယ် ရာ လုပ်ငန်းဆောင်တာတွေနဲ့ လုံးပန်းနေကြရပါတယ်။ ဒီလုပ်ငန်းဆောင်တာတွေ အကောင် အထည်ပေါ်လာဖို့ အချိန်နဲ့အမျှ အသုံးပြုနေရတာကတော့ ဘာသာစကားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် စာပေနဲ့ ဘာသာစကားဟာ လူသားတွေရဲ့ နေ့စဉ်ဘဝအတွက် အရေးကြီး လှတဲ့ ကိရိယာတစ်ခု ဒါမှမဟုတ် လူသားတွေအတွက် မဖြစ်မနေလိုအပ်တဲ့ အခြေခံ

ကျွမ်းကျင်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာသာစကားတတ်ရင် ဘာလုပ်လို့ရမှာလဲလို့ မေးရင် တော့ ဘာသာစကားတတ်ရင် လုပ်ချင်တာတွေ အကုန်လုပ်လို့ရသွားပြီလို့ ပြောရမှာပါ။ ဘာကြောင့်လည်းဆိုတော့ ဘာသာစကားနားလည်မှသာ လုပ်ချင်တဲ့လုပ်ငန်းဆောင်တာတွေ အားလုံးအတွက် လိုချင်တဲ့သတင်းအချက်အလက်တွေအားလုံးကို ရနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်း

လောကရဲ့ သဘောသဘာဝအတိုင်း ဘယ်အရာမဆို အမှီရှိမှ ရပ်တည်နိုင်တာပါ။ နည်းပညာစကားနဲ့ပြောရရင်တော့ ပလက်ဖောင်းရှိဖို့ လိုအပ်တာပါ။ အလားတူပါပဲ ဘာသာ စကားနဲ့စာပေကို မျှဝေဖို့၊ လက်ဆင့်ကမ်းဖို့ ပလက်ဖောင်းရှိဖို့ လိုပါတယ်။ အရင်က ကျောက်စာတွေ၊ ပေစာ၊ ပုရပိုဒ်စာတွေဟာ သတင်းအချက်အလက်တွေ ဖြန့်ဝေဖို့၊ စီးဆင်းဖို့ အတွက် ပလက်ဖောင်းဖြစ်ခဲ့ပြီး နည်းပညာတိုးတက်လာတဲ့ နောက်ပိုင်းမှာတော့ စက္ကူတွေ ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ်မှာတော့ သတင်းအချက်အလက်တွေဟာ ဒစ်ဂျစ်တယ် ပလက်ဖောင်းပေါ်မှာ ပြည့်ပြည့်ဝဝနေရာယူလာပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်း ဟာ အင်တာနက်နည်းပညာနဲ့ ပေါင်းစပ်လိုက်တဲ့အခါမှာတော့ ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်း တဲ့ လက်နက်တစ်ခုလို ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းရဲ့ အားသာချက်ကတော့ သတင်းအချက်အလက်စီးဆင်းမှု အလွန်တရာမြန်ဆန်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေ့စာရေးသူ တို့ အသုံးပြုနေတဲ့ လူမှုကွန်ရက်တွေပေါ်မှာ စာရေးသူတို့ မျှဝေချင်တဲ့ သတင်းအချက် အလက်တွေဟာ Share ဆိုတဲ့ ခလုတ်တစ်ချက်ကို နှိပ်ရုံမျှနဲ့ မိုင်ပေါင်းထောင်သောင်းချီ ဝေးတဲ့နေရာတွေကို တစ်မုဟုတ်ချင်း ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိသွားနိုင်ပါတယ်။

သတင်းအချက်အလက်ရဲ့ အရေးပါပုံ

လုပ်ငန်းတစ်ခုလုပ်ဆောင်ဖို့ရာမှာ သတင်းအချက်အလက်ဆိုတာ အသက်တမျှ အရေးကြီးလှပါတယ်။ ဘာသတင်းအချက်အလက်မှမရှိရင် ဘာအလုပ်မှ လုပ်လို့မရနိုင် ပါဘူး။ လူတွေ တွေးတောစဉ်းစားသမျှ၊ ကြံစည်သမျှ၊ လုပ်သမျှသော အရာအားလုံးဟာ သတင်းအချက်အလက်တွေပေါ်မှာသာ မူတည်ပြီး လုပ်ဆောင်ကြတာပါ။ ဒါကြောင့် သတင်း အချက်အလက်ဆိုတာ လူတွေ တွေးသမျှ၊ ကြံစည်သမျှ၊ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သမျှ လမ်းကြောင်းအားလုံးကို ဦးတည်ပေးတဲ့ မြားဦးသာ ဖြစ်ပါတယ်။ သတင်းအချက်အလက် ဆိုရာမှာလည်း မှန်ကန်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်ဖြစ်ဖို့က အရေးကြီးပြန်ပါတယ်။ စာရေးသူ အဖြစ်အပျက်လေးတစ်ခု ကြုံဖူးပါတယ်။ စာရေးသူရဲ့သူငယ်ချင်းတစ်ယောက် အလုပ် လုပ်နေတဲ့ဌာနမှာ ဌာနအကြီးအကဲဖြစ်သူဟာ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး သူ့ရဲ့ထူးခြား ချက်ကတော့ “ကြောင်” ဆိုရင် အလွန်ရွံ့မုန်းတတ်ပါတယ်။ ကြောင်မွေးတွေ၊ ကြောင်သေးနဲ့ တွေများရခဲ့ရင် အေ့အန်တဲ့အထိကို ရွံ့တတ်ပါတယ်။ တစ်နေ့တော့ သူငယ်ချင်းဖြစ်သူရဲ့ ဌာနကို အသစ်ပြောင်းလာတဲ့ အရာရှိတစ်ယောက် ရောက်လာပါတယ်။ သူ့ဌာနအကြီးအကဲ ဖြစ်တဲ့ အဲဒီအမျိုးသမီးကို လက်ဆောင်ပေးချင်တာနဲ့ ဘာကြိုက်တတ်လဲလို့ နီးစပ်ရာကို မေးမြန်းပုံရပါတယ်။ ဘယ်သူက အကြံပေးလိုက်တယ်တော့ မသိပါဘူး။ အဲဒီအမျိုးသမီး

ကြီး အလွန်မုန်းတဲ့ “ကြောင်” ကို လက်ဆောင်သွားပေးပါတယ်။ ရလဒ်ကတော့ သူ လက်ဆောင်ပေးပြီး တစ်လနစ်လလောက်ထိ အဲဒီအမျိုးသမီးကြီးက သူ့ကို စကားမပြောဘူးလို့ ဆိုပါတယ်။ ဒီဥပမာလေးဟာ မှားယွင်းတဲ့ သတင်းအချက်အလက်ကြောင့် ရလဒ်က ပြောင်းပြန်ထွက်သွားတယ်ဆိုတာ ထင်ရှားလှပါတယ်။

ဒီအဖြစ်အပျက်မှာ သတင်းအချက်အလက်က ရှုပ်ထွေးပြီး ဝေခွဲရခက်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်မျိုး မဟုတ်သေးပါဘူး။ အလွန်တရာရိုးရှင်းပြီး တိုတောင်းလှတဲ့ သတင်းအချက်အလက်မျှသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီလိုရိုးရှင်းပြီး လွယ်ကူတဲ့ သတင်းအချက်အလက်မျိုးမှာတောင် မှန်ကန်မှုမရှိရင်၊ စိစစ်မှုမရှိရင်၊ အတည်ပြုနိုင်ခြင်းမရှိရင် အချိန်ကုန် လူပန်းနဲ့ ရလဒ်ကလည်း ပြောင်းပြန် ထွက်လာတာကို တွေ့ရမှာပါ။ နောက်ပြီး ဒီလိုသတင်းအချက်အလက်မျိုးဟာ လူပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သက်ရောက်စေတဲ့ သတင်းအချက်အလက်မျိုးလည်း မဟုတ်သေးပါဘူး။ ဒါ့အပြင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ အရေးကြီးတဲ့ကဏ္ဍတွေအပေါ် လွှမ်းမိုးသက်ရောက်တဲ့အထိ ဆိုးရွားတဲ့သတင်းအချက်အလက်မျိုးလည်း မဟုတ်သေးပါဘူး။

သတင်းအချက်အလက်စစ်ပွဲ

တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦးလွှမ်းမိုးအနိုင်ယူနိုင်ဖို့ ကမ္ဘာမှာ စစ်ပွဲပေါင်းများစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စစ်ပွဲတွေနဲ့ တိုက်ယူတာဟာ အရပ်ဆိုးအကျည်းတန်တဲ့အပြင် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်လိုတဲ့နိုင်ငံက နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားတွေလည်း သေကျေပျက်စီးရပါတယ်။ Soft Power နဲ့ နည်းပညာတိုးတက်လာတဲ့ ဒီနေ့ခေတ်ကြီးမှာတော့ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအရ မိမိလွှမ်းမိုးရယူလိုတဲ့ ဒေသကို ကိုယ့်နိုင်ငံကလူတွေ သေကျေပျက်စီးမှုမရှိစေဘဲ အဲဒီဒေသမှာ နေထိုင်နေတဲ့ လူတွေကို အသုံးပြုပြီး စစ်ပွဲတွေဖြစ်အောင် ဖန်တီးလာပါတယ်။ ဒါကြောင့် သတင်းအချက်အလက် စစ်ပွဲဆိုတာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက သူ့ရဲ့ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအရ အလိုရှိနေတဲ့နယ်မြေ ဒေသကို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ဝင်ရောက်ကျူးကျော်ခြင်းမရှိဘဲ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်လာနိုင်စေဖို့ အဲဒီဒေသမှာ နေထိုင်နေတဲ့သူတွေ သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာ အသုံးပြုပြီး လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင် ခြယ်လှယ်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆိုဗီယက်ပြိုကွဲပြီးတဲ့နောက်မှာ အမေရိကန်နဲ့အနောက်နိုင်ငံတွေဟာ သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာနဲ့ တစ်ကမ္ဘာလုံးကို လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်နိုင်ဖို့ ကြိုးပမ်းခဲ့ကြတယ်။ ဒီလိုကြိုးပမ်းရာမှာ Google၊ Youtube၊ Facebook၊ Twitter စတဲ့ ကုမ္ပဏီကြီးများနဲ့ သတင်းအချက်အလက်စင်တာများကို တည်ထောင်နိုင်ခဲ့ပြီး ဒီသတင်းအချက်အလက် စင်တာကြီးတွေဟာလည်း ဒီနေ့ကမ္ဘာပေါ်က လူသားသန်းပေါင်းများစွာရဲ့ နေ့စဉ်ဘဝမှာ မရှိမဖြစ်အသုံးပြုနေရတဲ့ အရာတစ်ခုဖြစ်လို့နေပါတော့တယ်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်ခေတ်ကို ဖြတ်သန်းရတဲ့ သန်းပေါင်းများစွာသော လူသားတွေထဲက စာရေးသူလည်း တစ်ဦးဖြစ်တာကြောင့် စာရေးသူဟာလည်း အမေရိကန်တို့ရဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေ အမြဲအသုံးပြုရတဲ့ စားသုံးသူ (Customer) တစ်ယောက် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ် စာရေးသူတို့ရဲ့နေ့စဉ်ဘဝမှာ လုပ်သမျှ ကိုင်သမျှအရာအားလုံးနီးပါးဟာ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းပေါ် ရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

“သတင်း
အချက်အလက်
တွေဟာ ဒစ်ဂျစ်တယ်
ပလက်ဖောင်းကို
အခြေပြုပြီး
စက္ကန့်ပိုင်းအတွင်း
တစ်ကမ္ဘာလုံးကို
စီးဆင်းနိုင်တဲ့အဆင့်
အထိ ဂလိုဘယ်
လိုက်ဇေးရှင်းရဲ့
စွမ်းအား
ကောင်းလာပြီ
ဖြစ်ပါတယ်။”

စာရေးသူတို့ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းမှာ ဘယ်
လောက်အထိ နစ်မြောနေသလဲဆိုတာ လူတွေအားလုံး
ဖုန်းနဲ့မျက်စိ မခွာနိုင်လောက်အောင် စာရေးသူတို့ရဲ့
အာရုံအားလုံးကို ဆွဲဆောင်ကြိုးကိုင်နေတဲ့ အခြေအနေ
အထိ ဖြစ်နေတာတွေ့ရမှာပါ။ ဒါကြောင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်
ပလက်ဖောင်းပေါ်မှာ နေ့စဉ်စီးဆင်းနေတဲ့ သတင်း
အချက်အလက်တွေဟာ စာရေးသူတို့ကို အတွေးတွေ၊
အကြံအစည်တွေ၊ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သမျှ စိတ်အစဉ်
တွေကို ထိန်းချုပ်ရာ၊ ထိန်းကျောင်းရာ နေရာကြီးတစ်ခု
ဖြစ်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

**အေအိုင်နည်းပညာနဲ့ကြောက်မက်ဖွယ် သတင်းအချက်
အလက်ပျံ့နှံ့ပုံ**

စာပေနဲ့ဘာသာစကားဟာ သတင်းအချက်
အလက်တွေ စီးဆင်းဖို့ အရေးပါတဲ့ ကြားခံ ကိရိယာ
တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ် သတင်းအချက်အလက်
တွေဟာ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းကို အခြေပြုပြီး
စက္ကန့်ပိုင်းအတွင်းတစ်ကမ္ဘာလုံးကို စီးဆင်းနိုင်တဲ့အဆင့်
အထိ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းရဲ့စွမ်းအားကောင်းလာ
ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ အရင်ကတော့ စာပေနဲ့ ဘာသာစကား
ဆိုတာ လူသားတွေကသာ နားလည်ပြောဆိုနိုင်ကြပေ
မယ့် ဒီနေ့ခေတ်မှာတော့ ကွန်ပျူတာတွေ၊ ကွန်ပျူတာ
ထိန်းချုပ်ထားတဲ့စက်တွေဟာ စာပေနဲ့ဘာသာစကား
ကို နားလည်ရုံသာမက လူတစ်ယောက်လို ပြောဆို
ရေးသားနိုင်တဲ့အဆင့်အထိ ရောက်ရှိလာပြီ ဖြစ်ပါတယ်။
တစ်နည်းအားဖြင့် ပြောရရင် အေအိုင်နည်းပညာဟာ
သတင်းအချက်အလက်အားလုံးကို နားလည်နိုင်တဲ့
အပြင် ပြောဆိုရေးသားနိုင်တဲ့အဆင့်အထိ ဖြစ်လာပါ
တယ်။

အေအိုင်ရဲ့ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်သုံးသပ်နိုင်စွမ်း

အေအိုင်ရဲ့အားသာချက်ကတော့ဘာသာစကား
တစ်ခု၊ နှစ်ခုလောက်ကိုသာ နားလည်ပြောဆိုနိုင်တာ
မဟုတ်ဘဲ ဘာသာစကားပေါင်း ရာနဲ့ချီပြီး နားလည်
ပြောဆိုရေးသားနိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အေအိုင်

စနစ်တစ်ခုက နားလည်ထားတဲ့ ဘာသာစကားပေါင်း မြောက်မြားစွာကို နောက်ထပ်အေအိုင် စနစ်တစ်ခုကို လွယ်လွယ်ကူကူနဲ့ အချိန်တိုအတွင်း မျှဝေနိုင်စွမ်းရှိတာပါ။ ဒီနေ့ ChatGPT တို့ Gemini တို့လို အေအိုင်တွေဟာ ဘာသာစကားကို နားလည်ထားရုံသက်သက်သာ မဟုတ်ဘဲ နယ်ပယ်ပေါင်းစုံက အကြောင်းအရာပေါင်းစုံကိုလည်း နားလည်ပြောဆိုနိုင်ရုံသာမက အကျိုးအကြောင်းနဲ့ ဆင်ခြင်သုံးသပ်နိုင်စွမ်းပါ ရှိနေပြီဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို ဆင်ခြင်သုံးသပ် နိုင်စွမ်းကို ကောင်းတဲ့စိတ်နဲ့ ကောင်းတဲ့နေရာမှာ အသုံးပြုရင်တော့ အလွန်အကျိုးရှိနိုင် တာမျိုးဖြစ်ပေမယ့် မကောင်းတဲ့ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ မကောင်းတဲ့နေရာမှာ အသုံးပြုခဲ့ရင်တော့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်းတွေ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပြီး လူသားတွေအတွက် ဒုက္ခအလွန်များစေမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းနဲ့အေအိုင်

ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းကို ပိုင်ဆိုင်ထားတဲ့ နိုင်ငံကြီးတွေဟာ ဘာသာစကားကို နားလည်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်တဲ့ အေအိုင်နည်းပညာရဲ့အစွမ်းကြောင့် သတင်းအချက် အလက်တွေကို ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းပေါ်မှာ လိုသလိုချုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း ရှိကြပါတယ်။ ကိုယ်လိုချင်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းပေါ်မှာ ကိုယ်လိုချင် သလောက် ပေးနိုင်သလို၊ မလိုချင်တဲ့သတင်းအချက်အလက်တွေကိုလည်း မလိုချင်သလို ဖယ်ထုတ်နိုင်စွမ်း ရှိပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းရဲ့ တစ်မဟုတ်ချင်းပျံ့နှံ့နိုင် စွမ်းနဲ့ ပေါင်းစပ်လိုက်တဲ့အခါ ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းတဲ့ လက်နက်တစ်ခုသဖွယ် ဖြစ် လာပါတော့တယ်။ ဒါကြောင့် သတင်းအချက်အလက်တွေက ဦးတည်ပေးတဲ့ လမ်းကြောင်း ပေါ်မှာ တွေးတောကြံစည်ဆောင်ရွက်နေကြတဲ့ လူသားတွေဟာ သတင်းအချက်အလက် တိုင်းကို ဆင်ခြင်ညာဏ်နဲ့သုံးသပ်စဉ်းစားတာမျိုးမရှိရင် ဒါမှမဟုတ် နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ဖို့ သိရှိ ထားသင့်တဲ့ အခြေခံသတင်းအချက်အလက်တွေကို သိရှိထားခြင်း မရှိဘူးဆိုရင် သက်ဆိုင် ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်အတွက် အလွန်တရာ ထိခိုက်နစ်နာစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် လွယ်လွယ်ကူကူ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းနဲ့ သိနိုင်မြင်နိုင်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်မျိုး မဟုတ်ဘဲ အလွယ်တကူနားမလည်နိုင်တဲ့ ရှုပ်ထွေးတဲ့ အကြောင်းအရာမျိုးတွေကို ဒစ်ဂျစ်တယ် ပလက်ဖောင်းပေါ်မှာ အေအိုင်အစွမ်းနဲ့ လိုသလိုပုံဖော်သွားနိုင်တာကြောင့် သတိကြီးကြီးနဲ့ ရင်ဆိုင်တုံ့ပြန်နိုင်ဖို့ အရေးကြီးလှပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ် အေအိုင်နည်းပညာဟာ အသံတု၊ ဓာတ်ပုံအတု၊ ရုပ်သံအတုတွေကိုပါ အစစ်နီးပါးတူအောင် သဘာဝကျကျဖန်တီးနိုင်တာ ကြောင့် သတင်းအချက်အလက်မှန်ကန်မှုကို စိစစ်ဖို့နဲ့ တုံ့ပြန်ဖို့အတွက်လည်း အလွန်ရှုပ်ထွေး လာပါတယ်။

ဘယ်လိုတုံ့ပြန်နိုင်မလဲ

Fact Checking

နည်းပညာတစ်ရပ်ရဲ့ အန္တရာယ်ကို တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းဖို့အတွက် နည်းပညာသည်သာ အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါတယ်။ အေအိုင်နည်းပညာကို တုံ့ပြန်ဖို့ရာမှာလည်း အေအိုင်နည်းပညာ ကသာလျှင် အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပါတယ်။ အေအိုင်နည်းပညာနဲ့ ပေါင်းစပ်အသုံးပြုထားတဲ့

Fact Checking ဟာ သတင်းတု၊ သတင်းမှားတွေကို တုံ့ပြန်ဖို့ နိုင်ငံတကာမှာ လက်ရှိ အသုံးပြုနေတဲ့ နည်းလမ်းဖြစ်ပါတယ်။ Fact Checking မှာ အေအိုင်အသုံးပြုနိုင်တာကြောင့် များပြားလှတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို လျင်လျင်မြန်မြန် နှိုင်းယှဉ်စိစစ်နိုင်သလို အချိန်တိုအတွင်းမှာ မြန်မြန်ဆန်ဆန် တုံ့ပြန်နိုင်စွမ်းလည်းရှိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အချိန်နဲ့ တစ်ပြေးညီ စောင့်ကြည့်ဖို့တာဝန်ကိုလည်း အေအိုင်ကလုပ်ဆောင်ပေးနိုင်သလို ကျိုးကြောင်း ဆက်စပ်တွေးခေါ်နိုင်စွမ်းလည်း ရှိတာကြောင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားတွေ တုံ့ပြန်ရာမှာ အချိန်နဲ့တစ်ပြေးညီ တုံ့ပြန်ပေးနိုင်ပါတယ်။

Fact Checking မှာ အေအိုင်ကို အသုံးပြုဖို့အတွက်လိုအပ်ချက်ကတော့ ကိုယ်ပိုင် NLP နည်းပညာ ရှိထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ကိုယ်ပိုင်ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းတွေလည်း ပိုင်ဆိုင်ထားဖို့လိုသလို နာမည်ကြီးတဲ့ မီဒီယာတွေနဲ့ တွဲဖက်အသုံးပြုထားနိုင်ဖို့လည်း လိုအပ် ပါတယ်။ Fact Checking မှာ အေအိုင်သက်သက်ကိုသာ အသုံးပြုတာမျိုးမဟုတ်ဘဲ လူတွေ ရဲ့ အတွေ့အကြုံနဲ့တွဲဖက်အသုံးပြုတာကြောင့် Fact Checking အတွက် အတွေ့အကြုံရှိတဲ့ လူသားအရင်းအမြစ်တွေလည်း မွေးထုတ်ထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

တိုက်ရိုက်မဟုတ်သော တုံ့ပြန်နည်းများ

သတင်းတု၊ သတင်းမှားတွေကို တုံ့ပြန်ဖို့ အခြေခံရှိသင့်ရှိထိုက်တဲ့ ဗဟုသုတနဲ့ အတွေ့အကြုံတွေ ရှိထားဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီလို ဗဟုသုတနဲ့အတွေ့အကြုံတွေရရှိဖို့ စာဖတ် ခြင်းကသာ အကောင်းဆုံးနည်းလမ်း ဖြစ်ပါတယ်။ စာဖတ်အောင် လှုံ့ဆော်ဖို့နဲ့ ဗဟုသုတတွေ ရှိစေဖို့ကတော့ ပညာရေးစနစ်ကသာ အရေးအကြီးဆုံးနဲ့ အခြေခံအကျဆုံး ဖြစ်ပါတယ်။ တန်ဖိုးရှိတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်လာဖို့ ပညာရေးစနစ်ဟာ အဓိကအခန်းကဏ္ဍကနေ ပါဝင်နေပါတယ်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားတွေကိုတုံ့ပြန်ဖို့ နောက်တစ်နည်းကတော့ သတင်း မှန်တွေကို သိစေခြင်းနဲ့ ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သတင်းမှန်တွေ၊ သဘောထားမှန်တွေဟာ ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ဖို့ အရေးပါတဲ့ အကြောင်းအရာတွေ ဖြစ်နေတာကြောင့် သဘောထားမှန်တွေနဲ့ သတင်းမှန်တွေကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးနဲ့ ပျံ့နှံ့စေ ဖို့ အရေးကြီးလှပါတယ်။

ဒီနေ့ခေတ်မှာ သတင်းတု၊ သတင်းမှားတွေဟာ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းပေါ်မှာ အင်အားပြင်းပြင်းနဲ့ စီးဆင်းလျက်ရှိပါတယ်။ ဒီလိုသတင်းအချက်အလက်တွေရဲ့ ဆိုးကျိုး ကြောင့် နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေး၊ စီးပွားရေး မျက်နှာစာတွေမှာ ကျရှုံးခဲ့ရတဲ့နိုင်ငံတွေ၊ သူတစ်ပါး ဩဇာသက်ရောက်သွားတဲ့ နယ်မြေဒေသတွေလည်း များစွာရှိပါတယ်။ သတင်းအချက် အလက်ဆိုတာ လူတွေရဲ့ စိတ်ကူးကြံစည် လုပ်ဆောင်မှုတွေကို လိုသလို အသုံးချ ပုံဖော်လို့ ရသလို သတင်းအချက်အလက်ကို စားသုံးနေရတဲ့ စာရေးသူတို့ဟာလည်း သတင်းအချက် အလက်ရဲ့ လိုသလို ပုံဖော်ခြင်းကို ခံကြရပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီနေ့အေအိုင်ခေတ်မှာ သတင်းအချက်အလက်တိုင်းရဲ့ ပုံဖော်မှုတွေကို စာရေးသူတို့အားလုံး မခံစားကြစေဖို့ ကိုယ်ပိုင် သတင်းအချက်အလက်များနဲ့ ကိုယ်ပိုင်နည်းပညာများကို ပိုင်ဆိုင်ထားဖို့သည်သာ အရေး အကြီးဆုံး လိုအပ်ချက်ဖြစ်ပါကြောင်း...။

အိမ်ထောင်ရေးနှင့် အိမ်ထောင်ရေး

အိမ်ထောင်ရေး

“အိမ်ထောင်ရေး ဖန်တီးသည့် သတင်းတု၊ သတင်းမှား
ပျံ့နှံ့မှုများပြားလာခြင်းကြောင့် အစိုးရများနှင့်
သတင်းအရင်းအမြစ်များအပေါ်
ယုံကြည်မှုကျဆင်းလာခြင်းမှာ တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာ
ဖြင့်ဖြစ်ကြောင်း စစ်တမ်းအား ဖြေဆိုသူများ၏
သဘောထားတွင်ဖော်ပြထားသည်။”

ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ (AI) တိုးတက်လာခြင်းသည် လူသားတို့၏နေ့စဉ်ဘဝတွင် ခက်ခက်ခဲခဲလုပ်နေရသည့် အလုပ်များအား သက်သာလွယ်ကူစေခဲ့သည်။ နည်းပညာ တိုးတက်လာခြင်းကြောင့် ကောင်းကျိုးများရှိသကဲ့သို့ ဆိုးကျိုးများမှာလည်း ဒွန်တွဲ၍ပါလာ သည်။ ဉာဏ်ရည်တု နည်းပညာ(AI)တိုးတက်လာခြင်းကြောင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားပျံ့နှံ့ ခြင်းမှာလည်း ဒွန်တွဲပါလာသည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားအား စုံစမ်းထောက်လှမ်းရာ တွင်လည်း AI နည်းပညာကိုပင် ပြန်၍ အသုံးပြုရသည်။

Generative tools တွင် အချက်အလက်ပမာဏများစွာ ထည့်သွင်းတည်ဆောက် ထားသည်။ ၎င်းတွင် စာသားများ၊ ဓာတ်ပုံများ၊ အသံများနှင့် အခြားမီဒီယာပုံစံမျိုးစုံ ထည့်သွင်း ထားခြင်းဖြင့် သိလိုသည်များအား ဖြေပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ဖန်တီးထားသည်။ အကျိုးကျေးဇူး အဖြစ် ဓာတ်ပုံများ ဖန်တီးခြင်း၊ ကုဒ်များရေးသားခြင်းနှင့် တေးဂီတများဖန်တီးခြင်းတို့ကို AI tools များနှင့်အလွယ်တကူ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ သိလိုသည်များအား လျင်မြန်စွာ သိနိုင်ခွင့်ရရှိလာသည်။ တချို့အတွက် ဖန်တီးနိုင်မှုစွမ်းအား အရှိန်မြင့်စေသကဲ့သို့ တချို့ အတွက်လည်း AI Systems က ခြိမ်းခြောက်လာနိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်လာကြသည်။ အချက်အလက်(Data)များအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန်အတွက်လည်း AI အား အသုံးပြုကြသည်။ AI အားအသုံးပြုခြင်းဖြင့် အချိန်ကုန်သက်သာစေသကဲ့သို့ အခက်အခဲများအား အမျိုးအစား ခွဲခြားသတ်မှတ်ရာတွင်လည်း အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ နိုင်ငံသားအားလုံးသည် အကြောင်းအရာထုတ်လုပ်သူများဖြစ်ရာ လူမှုမီဒီယာမှာလည်း အလွန်ကျယ်ပြန့်သည့် ပလက်ဖောင်း ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်ရာ အကြောင်းအရာများအား သမားရိုးကျ နည်းလမ်း ဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာရန် မဖြစ်နိုင်သည့်အတွက် AI နည်းပညာကို အသုံးပြုလာကြ ခြင်း ဖြစ်သည်။

စိန်ခေါ်မှုများ

ပြဿနာမှာ AI ၏ ဖန်တီးမှုလား၊ အစစ်လား ဆိုသည်ကို ခွဲခြားရန် ခက်ခဲလာခြင်း ဖြစ်သည်။ AI က ဖန်တီးသည့်အကြောင်းအရာများသည် သတင်းမှား (Misinformation) ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ဖန်တီးထားသည့်သတင်းမှား (Disinformation) လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ AI ကို အသုံးပြုပြီး ကုန်ကျစရိတ် အနည်းဆုံးဖြင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအား ဖြန့်ချိနိုင်သည်။ AI အသုံးပြုပြီး သတင်းတု၊ သတင်းမှား ဖြန့်ချိခြင်းမှာ ကြည့်ရှုသူများအား အရူးလုပ်ခြင်းတစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲပေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် စတော့ဈေးကွက်များအပေါ်တွင်လည်း ရိုက်ခတ်မှုရှိနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ကျွန်တော်တို့၏ အစစ်အမှန် ခံစားတတ်မှုနှင့် ယုံကြည်မှုကို လည်း ယုတ်လျော့စေနိုင်သည်ဟု AI ပညာရှင်တချို့က သုံးသပ်ကြသည်။ AI သည် အချက် အလက်နှင့်အယူအဆကြားတွင် စည်းခြားထားသည့်လိုင်းအား ပါးလွှာစေခဲ့ရာ ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်အား အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်သကဲ့သို့အများပြည်သူသဘောထား အပေါ်တွင်လည်း လွှမ်းမိုးအသုံးချခံရမှုများ ဖြစ်စေနိုင်သည်။ နည်းပညာကုမ္ပဏီကြီးများ သည် ဆိုးကျိုးများအား နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် ကြိုးစားနေကြသော်လည်း AI ကို သတင်း

တု၊ သတင်းမှား ပျံ့နှံ့စေရေးအတွက် အများအပြားအသုံးပြုနေကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ အလွဲသုံးစား ပြုလုပ်နေမှုများအား ရပ်တန့်ရန် Tools များရှိနေပြီဟုဆိုနိုင်သော်လည်း ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိမှု နှေးကွေးစေရန် မည်သို့ပြုလုပ်ရမည်ဆိုသည်နှင့်ပတ်သက်၍ နည်းလမ်းတချို့ရှိသည်ဟု AI ပညာရှင်များက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထားသည်။

သတင်းဝက်ဘ်ဆိုက်များ၏ ယုံကြည်ကိုးစားရမှုအား တိုင်းတာနေသည့် Newsguard အဖွဲ့၏ လေ့လာချက်အရ AI က ဖန်တီးထားသည့် ခိုင်မာမှုရှိသော သတင်းဝက်ဘ်ဆိုက်ပေါင်း ၃၀၀ ကျော် ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ AI ဖန်တီးထားသည့် အကြောင်းအရာများသည် တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်လာပြီး အတု၊ အစစ်ခွဲခြားရန် ခက်ခဲလာသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဝါဒဖြန့်ချိရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အကျိုးအမြတ်အတွက် အသုံးပြုလာကြသည်။ Misinformation ခေါ် သတင်းမှားပျံ့နှံ့ခြင်း မှာ အမြဲတစေ ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်းမဟုတ်ပါ။ AI က အမြင်မှားပြီး သတင်းမှား ထုတ်ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ AI ကို တာဝန်တစ်ခုပေးလိုက်သည့်အချိန်တွင် အချက်အလက် အစစ်အမှန်အပေါ် အခြေခံပြီး တုံ့ပြန်မည်ဟု ယူဆရသည်။ AI သည် တချို့သောကိစ္စများ တွင် အရင်းအမြစ်မှားများအား ကိုးကားနိုင်သည်။ The Guardian ကဲ့သို့သော နာမည်ကျော် ဝက်ဘ်ဆိုက်များမှ ရယူဟန်ဆောင်ထားသည့် သတင်းဆောင်းပါးများ သို့မဟုတ် အမှန် တကယ်မရှိသော စာအုပ်တချို့အား ကိုးကားခြင်းများလည်း ရှိသည်။

ChatGPT creator OpenAI တွင် ဒေါ်လာဘီလီယံပေါင်းများစွာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည့် မိုက်ခရိုဆော့ဖ်ကုမ္ပဏီသည် ဝန်ထမ်းပေါင်း တစ်သောင်းအား အလုပ်မှရပ်နားခဲ့သည်။ ဝန်ထမ်းများ၏ တာဝန်များအား သတ်မှတ်ရာတွင် မိုက်ခရိုဆော့ဖ်ထုတ်ကုန်များအား AI အသုံးပြုချိန်တွင် ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများအား ချမှတ်ပေးခဲ့သည်။ AI နည်းပညာ ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အန္တရာယ်အား လျှော့ချနိုင်ရေးကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေကြောင်း အဆိုပါနည်းပညာကို ဖန်တီးခဲ့ကြသည့် ကုမ္ပဏီများက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။ Google၊ Microsoft ၊ OpenAI နှင့် Anthropic တို့သည် AI လုံခြုံရေးသုတေသနလုပ်ငန်းများအား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့၏ဦးတည်ချက်မှာ AI လုံခြုံရေးသုတေသန တိုးတက်လာစေရန်၊ စံနှုန်းများသတ်မှတ်ရန်၊ မူဝါဒရေးဆွဲသူများ၊ ပညာရှင်များ၊ အခြားကုမ္ပဏီ များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။

AI ဖန်တီးထားသည့် သတင်းတု၊ သတင်းမှား တွေ့ရသည့် အမှားများ

AI ဖန်တီးထားသည့် သတင်းမှား(Misinformation)များအား စိစစ်နိုင်သည့် AI tool လည်း ရှိသည်။ သို့သော် အဆိုပါ Tools များသည် ယနေ့အထိ ကျေနပ်လောက်သည့် အခြေ အနေတော့ မရှိသေးပါ။ သုံးစွဲသူ အများအပြားသည် Facebook၊ WhatsApp၊ Twitter Instagram တို့တွင် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအား ပြန်လည်မျှဝေနေကြသည်။ အကြောင်း အရာတစ်ခုအား AI က ဖန်တီးထားခြင်းဟုတ်မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ရန် ကြိုးစားရာတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည့်အချက် လေးချက်ရှိသည်။ နံပါတ်တစ်မှာ စာပိုဒ်ခွဲရာတွင်လည်းကောင်း၊ ဝါကျတည်ဆောက်ရာတွင်လည်းကောင်း ပုံမှန်အခြေအနေ ဟုတ်မဟုတ်၊ ဓာတ်ပုံနှင့် ဗီဒီယို များတွင် အလင်းရောင်ပြောင်းလဲမှုများ၊ ပုံမှန်မဟုတ်သော မျက်နှာပြင်ရွေ့လျားမှုများ၊

နောက်ခံတွင် သင့်လျော်အပ်စပ်မှုမရှိသည့် အရောအစပ်များ ရှိနေခြင်းသည် AI ဖြင့် ဖန်တီးထားသည့် လက္ခဏာများဖြစ်ကြောင်း ပြသနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ နံပါတ်နှစ်မှာ API BBC ၊ New York Times ကဲ့သို့သော နာမည်ကျော် သတင်းဌာနများ၏ သတင်းအရင်းအမြစ်များ ပါသလား သို့မဟုတ် တစ်ကြိမ်တစ်ခါမှ မကြားဖူးသည့် သတင်းဝက်ဘ်ဆိုက်များမှ သတင်းအရင်းအမြစ်လားဆိုသည့် သတင်းအရင်းအမြစ်အား ဆန်းစစ်ရန်ဖြစ်သည်။ နံပါတ်သုံးမှာ အွန်လိုင်းတွင် တွေ့မြင်ရသည့်ပုံစံသည် အလွန်အကျွံပုံကြီးချဲ့လွန်းသည်ဟု ယူဆပါက အစစ်အမှန် ဟုတ်မဟုတ် Google တွင် ရှာဖွေစစ်ဆေးကြည့်သင့်သည်။ နံပါတ်လေးမှာ အကြောင်းအရာတစ်ခုအား အတုအစစ်ခွဲခြားရန် ခက်ခဲလာပါက အချိန်ခဏယူပြီး သင်ယုံကြည်ရသည့်သူနှင့် ဆွေးနွေးမှု ပြုလုပ်သင့်သည်။ AI က ဖန်တီးသည်ဖြစ်စေ၊ လူသားက ဖန်တီးသည်ဖြစ်စေ မည်သို့သောသတင်းမှားမျိုးကိုမဆို တိုက်ဖျက်ရန်အတွက် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းမှာ အဆိုပါအကြောင်းအရာအား ထပ်မံမျှဝေမှု မပြုလုပ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် နံပါတ်တစ်ချက်မှာ များများစဉ်းစားပြီး နည်းနည်းသာ မျှဝေရန် ဖြစ်သည်ဟု Nonpartisan Center for an Informed Public at the University of Washington ၏ ညွှန်ကြားရေးမှူး Jevin West က အကြံပြုထားသည်။

Generative AI နည်းပညာသည် ခေတ်တစ်ခေတ်ဆီသို့ ဦးဆောင်ခေါ်သွားခဲ့သည်။ Chatbots ၊ Image makers နှင့် Cloners တို့သည် လူသားတို့ ဖန်တီးသည်ဟု ထင်ရလောက်သည့် အကြောင်းအရာများအား ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်သည်။ ဆလိုဗက်ကီးယားနိုင်ငံတွင် ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပရန် အချိန်ပိုင်းအလိုတွင် နိုင်ငံရေးသမားများ တစ်ကြိမ်မှမပြောဖူးခဲ့သည့် အငြင်းပွားဖွယ် အကြောင်းအရာများအား ပြောဆိုခဲ့သည်ဟု ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ IBusiness Day ၊ Ireland Top News စသည့် နာမည်မရှိသည့် ဝက်ဘ်ဆိုက်များသည် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအား သတင်းမှန်အလား ထုတ်လွှင့်နေသည်။ ဘာသာစကားမှာလည်း အာရပ်စကားမှ ထိုင်းစကားအထိ ထုတ်လွှင့်ပေးနိုင်သည်။ Global Village Space ကဲ့သို့သော ဝက်ဘ်ဆိုက်များသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် အမေရိကန်ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း သတင်းမှား (Misinformation) ဖြန့်ချိမှု ပြုလုပ်လာနိုင်သည်ဟု မီဒီယာနှင့် AI ပညာရှင်များက သုံးသပ်ကြသည်။ ဝက်ဘ်ဆိုက်များ ဖန်တီးရသည့်အကြောင်းအချက်မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် နှစ်မျိုး ရှိနိုင်သည်။ ပထမတစ်မျိုးမှာ နိုင်ငံရေးယုံကြည်မှု ယိမ်းယိုင်လာစေရန်နှင့် ထိခိုက်စေရန်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယတစ်ချက်မှာ Click များများရရှိပြီး ဝင်ငွေရရှိစေရန်အတွက် အကြောင်းအရာ အများအပြားတင်ပေးနေခြင်းဖြစ်သည်ဟု AI ပညာရှင်များက သုံးသပ်ကြသည်။ နည်းပညာတိုးတက်လာခြင်းသည် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ပိုမိုပျံ့နှံ့စေရေး လောင်စာထိုးပေးလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်စေခဲ့သည်မှာ အတော်ကြာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ယခင်က မကြုံတွေ့ခဲ့ဖူးသေးသည့် သတင်းစစ်ပွဲတစ်ပွဲအား ကြုံတွေ့နေရခြင်း ဖြစ်သည်။

AI ဖြင့် ဖန်တီးထားသည့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများတွင် ပုံမှန်မဟုတ်သည့် သဒ္ဒါတည်ဆောက်ပုံနှင့် အမှားများအား တွေ့ရှိနိုင်သည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှား တိုက်ဖျက်ရေးအတွက် အကောင်းဆုံးနှင့် အထိရောက်ဆုံးမှာ သာမန်စာဖတ်သူများကြားတွင် မီဒီယာဆိုင်ရာ သိရှိနားလည်မှု မြှင့်တင်ပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှား တိုက်ဖျက်

ရာတွင် အရေးကြီးလုပ်ဆောင်စရာတစ်ခုမှာ အချက်အလက်စစ်ဆေးခြင်း (Fact-Checking) ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အချက်အလက် စစ်ဆေးခြင်းပြုလုပ်ရာတွင် အတက်ကြွဆုံး ပြုလုပ်လေ့ရှိသူများမှာ အုပ်ချုပ်သူအစိုးရများပင် ဖြစ်သည်။ အချက်အလက်စစ်ဆေးရာတွင်လည်း AI နည်းပညာအား အများဆုံးအသုံးပြုနိုင်မှုအပေါ် မူတည်ပြီး ကွာခြားမှုရှိနိုင်သည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှား တိုက်ဖျက်ရာတွင် အချက်အလက်စစ်ဆေးလေ့ရှိသည့် အလေ့အကျင့်များ ပြုစုပျိုးထောင်ရန် လိုအပ်သည်။ နည်းပညာနောက်ကွယ်တွင်ရှိသည့် လူသားတို့သည် ဘက်လိုက်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ အလားတူ နည်းပညာကိုယ်တိုင်သည်လည်း ဘက်လိုက်မှု ရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာလည်း နည်းပညာကို လူသားများက ဖန်တီးထားသည့် အတွက်ကြောင့်ဖြစ်သည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားတိုက်ဖျက်ရေးအတွက် မီဒီယာဆိုင်ရာ သိနားလည်မှုအား မီဒီယာပရော်ဖက်ရှင်နယ်လောကနှင့် ကျောင်းစာသင်ရိုးများတွင် ထည့်သွင်းသင်ကြားရန် လိုအပ်သည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားများဖြင့် ဝန်ပိနေသည့် မြေပြင်ရှိ လူထုအတွက်လည်း မီဒီယာဆိုင်ရာ သိနားလည်မှုအသိပညာပေးရန် များစွာလိုအပ်သည်။ ထို့ပြင် နည်းပညာအခြေခံအား လူတိုင်းသိနားလည်ထားရန် လိုအပ်သည်။ လူတိုင်းသိနားလည်နိုင်လောက်သည့်အခြေအနေတစ်ခု ဖန်တီးပေးထားရန်လည်း လိုအပ်သည်။ သတင်းအား အတည်ပြုခြင်းမရှိဘဲ သတင်းရေးသားရုံလောက်သာ စဉ်းစားသည့် သတင်းသမားတချို့လည်း ရှိသည်။ အကြီးမားဆုံးပြဿနာမှာ ၎င်းတို့၏သဘောထားပင် ဖြစ်သည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှား တိုက်ဖျက်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်သူလူထုအား အသိပညာပေးရာတွင် မည်သည့်သတင်းသည် သတင်းမှန်၊ မည်သည့်သတင်းသည် သတင်းမှားဟုဆိုခြင်းထက် သတင်းမှန်အား ကိုယ်တိုင်ခွဲခြားသိလာစေရန် သင်ကြားပေးခြင်းသည် အကောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ထပ်ဆင့်မျှဝေထားသည့် အချက်အလက်များအား စစ်ဆေးအတည်ပြုရန် Digital Tool များအား မည်သို့အသုံးပြုရသည်ကိုလည်း သိရှိထားရန် လိုအပ်သည်။

သတင်းတု၊ သတင်းမှား ဖြန့်ချိမှု၏ ပစ်မှတ်များ

ကုလသမဂ္ဂငြိမ်းချမ်းရေး ထိန်းသိမ်းရေးတပ်ဖွဲ့များသည် AI ဖြင့် ဖန်တီးသည့် သတင်းတု၊ သတင်းမှား ဖြန့်ချိရေး၏ ပစ်မှတ်အဖြစ် မကြာခဏဆိုသကဲ့သို့ ကြုံတွေ့နေရသည်။ မကြာသေးမီက ကောက်ယူခဲ့သည့် စစ်တမ်းတစ်ခုအရ ကုလသမဂ္ဂငြိမ်းချမ်းရေး ထိန်းသိမ်းရေး တပ်ဖွဲ့ဝင် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများကြောင့် ၎င်းတို့၏ အလုပ်များအား ထိခိုက်ခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်သည့်အရပ်သားများနှင့် ဝန်ထမ်းများမှာလည်း ၎င်းတို့၏ လုံခြုံရေးအန္တရာယ်ထိပါးစေသည်အထိ ကြုံတွေ့ခဲ့ကြသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းရေးတပ်ဖွဲ့များကလည်း ၎င်းတို့အပေါ် မဟုတ်မမှန်စွပ်စွဲထားမှုများအား တန်ပြန်ရန်အတွက် စမတ်ဖုန်းနှင့် လူမှုမီဒီယာအသုံးပြုသူများဖြင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်တပ်မတော် (Digital Army) ဖွဲ့စည်းပြီး ပြန်လည်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ AI ဖြင့် ဖန်တီးသည့် သတင်းတု၊ သတင်းမှား ပျံ့နှံ့မှု များပြားလာခြင်းကြောင့် အစိုးရများနှင့် သတင်းအရင်းအမြစ်များအပေါ် ယုံကြည်မှုကျဆင်းလာခြင်းမှာ တစ်ကမ္ဘာလုံး အတိုင်းအတာဖြင့်ဖြစ်ကြောင်း စစ်တမ်းအား ဖြေဆိုသူများ၏ သဘောထားတွင်ဖော်ပြထားသည်။ AI အား

“ဘေးအန္တရာယ်နှင့်
 ပတ်သက်၍
 ကောက်ယူခဲ့သည့်
 စစ်တမ်းတစ်ခုအရ
 အကြီးမားဆုံး
 စိုးရိမ်ရသည့်
 ပြဿနာမှာ
 သတင်းတု၊
 သတင်းမှားပျံ့နှံ့ခြင်း
 ဖြစ်ပြီး
 ရေရှည်အတွက်
 ဒုတိယအကြီးမားဆုံး
 ပြဿနာမှာ
 ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု
 ဖြစ်သည်ဟု
 ဆိုသည်။”

ကုန်ကျစရိတ်အနည်းငယ်ဖြင့် အသုံးပြုနိုင်ခြင်းသည် သတင်းတု၊ သတင်းမှားဖြန့်ချိရေးအတွက် တွန်းအား တစ်ခုဖြစ်စေခဲ့သည်ဟု ကျွမ်းကျင်သူများက သုံးသပ်ကြ သည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားနှင့် သတင်းမှန်ခွဲခြားရန် ခက်ခဲလာသည်နှင့်အမျှ လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ပိုမို ကွဲပြား မှုများ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ရွေးကောက်ခံအစိုးရများ၏ တရားဝင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ မေးခွန်းထုတ်ရန်အတွက် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအား အသုံးပြုလာနိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ AI အသုံးပြုပြီး သတင်းတု၊ သတင်းမှား ဖြန့်ချိခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဖြစ်စဉ် အပေါ် အားနည်းလာစေနိုင်သည်။ ဘေးအန္တရာယ်နှင့် ပတ်သက်၍ ကောက်ယူခဲ့သည့် စစ်တမ်းတစ်ခုအရ အကြီးမားဆုံးစိုးရိမ်ရသည့် ပြဿနာမှာ သတင်းတု၊ သတင်းမှား ပျံ့နှံ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ရေရှည်အတွက် ဒုတိယ အကြီးမားဆုံးပြဿနာမှာ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ဖြစ် သည်ဟု ဆိုသည်။

မည်သို့ဖြေရှင်းကြမည်နည်း

AI ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဆိုးကျိုးများသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအား ခြိမ်းခြောက်နေပြီ ဖြစ်သည်ဟု ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ် အန်တိုနီယို ဂူတာရက်စ် ပြောဆိုခဲ့သည်။ သတင်းတု၊ သတင်းမှား များနှင့် အမုန်းစကားများ ပျံ့နှံ့စေရေးအတွက် AI နည်းပညာအား အသုံးပြုနေကြောင်း၊ အဆိုပါနည်းပညာ အား စောင့်ကြည့်ရန် နိုင်ငံတကာအဆင့် စောင့်ကြည့် ရေးအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းရန် အဆိုပြုချက်အား ထောက်ခံ ကြောင်းလည်း မစ္စတာ ဂူတာရက်စ်က ပြောဆိုခဲ့သည်။ AI ၏ အချက်ပေးခေါင်းလောင်းသံမှာ အခြားမည်သည့် အသံကိုမှ မကြားရတော့လောက်သည်အထိ ကျယ် လောင်လာသည်ဟုလည်း မစ္စတာ ဂူတာရက်စ်က သတင်းထောက်များအား ပြောဆိုခဲ့သည်။ တစ်ကမ္ဘာလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပြီး နျူကလီးယားစစ်ပွဲ၏ အန္တရာယ်အလား လူသားထု အပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှုကြီးမားကြောင်း သိပ္ပံပညာရှင် များကလည်း သတိပေးထားသည်။ ChatGPT ဖန်တီးရှင်

OpenAI ကမူ AI အား ထိန်းကျောင်းရေးနှင့်ပတ်သက်၍ International Atomic Energy Agency(IAEA) ကဲ့သို့သောအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းကာ စံနှုန်းများသတ်မှတ်ပြီး ကန့်သတ်မှုများ ပြုလုပ်ရန် ထုတ်ပြန်ထားသည်။ ဗြိတိန်ဝန်ကြီးချုပ် Rishi Sunak ကလည်း အဆိုပါစိတ်ကူး အား ထောက်ခံကြောင်း၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ AI လုံခြုံရေးစည်းမျဉ်းတစ်ရပ် ရှိသင့်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထားသည်။

နိဂုံးချုပ်ဆိုရပါက AI ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအား တိုက်ဖျက်ရန်အတွက် ရေတို၊ ရေရှည်စီမံချက်များဖြင့် ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ ရေတိုကာလ တွင် AI ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများတွင် တွေ့ရသည့်လက္ခဏာ များ၊ အများပြည်သူအနေဖြင့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားအား ကိုယ်တိုင်ခွဲခြားတတ်စေရန်၊ အချက်အလက်စစ်ဆေးခြင်း (Fact Checking) ပြုလုပ်တတ်သည့် အလေ့အကျင့်များ ရှိလာ စေရန်အတွက် သတင်းအချက်အလက်နှင့် မီဒီယာသိနားလည်မှုအား အရှိန်မြှင့်ဆောင်ရွက် သင့်သည်။ ရေရှည်အတွက်ဆိုပါက သတင်းအချက်အလက်နှင့် မီဒီယာဆိုင်ရာ သိနားလည် မှုအား ကျောင်းသင်ခန်းစာများတွင်လည်း ထည့်သွင်းသင်ကြားပေးသင့်သည်။ ထို့ပြင် AI ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအား တိုက်ဖျက်ရန်အတွက် ဒေသ အဆင့်၊ ဒေသတွင်းအဆင့်၊ နိုင်ငံတကာအဆင့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး စည်းမျဉ်း မူဘောင်တစ်ရပ် ပေါ်ထွက်လာစေရေးအတွက်လည်း ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သင့်ပါကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြရသည်။

ကျော်နိုင်တင့်

Ref:

- www.aljazeera.com
- www.washingtonpost.com
- adf-magazine.com
- apnews.com

အခြေခံမူဝါဒ(၃) ' ကိုယ်စားပြု
 ညွှန်ကြားမှုနှင့် အခြေခံမူဝါဒများ
 (၂၀၀၈ ခုနှစ်)

အခြေခံမူဝါဒ

“အခြေခံမူ ၁၀၄ ချက်သည် ပြည်သူတို့၏
 အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှု၊ ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၊
 တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး၊
 စစ်မှန်သော ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အပြည့်အဝရရှိရေး၊
 နိုင်ငံတော်ကြီး ငြိမ်းချမ်းတည်ငြိမ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက်
 အရေးပါသော အခြေခံမူများဖြစ်သည်။”

ဦးစွာပထမ အသစ်ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းမည့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်ရမည့်အခန်းလိုက် ခေါင်းစဉ်များကို အစုအဖွဲ့များက စည်းဝေးကြ၊ စာတမ်းပြုကြ၊ ပြန်လည်တင်ပြကြ၊ ကွဲပြားမှု၊ ကွာဟမှုများ ညှိနှိုင်းကြသဖြင့် နောက်ဆုံး အောက်ပါအစဉ်လိုက် ခေါင်းစဉ် ၁၅ ခုကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည် -

- ၁။ အခန်း(၁) နိုင်ငံတော်အခြေခံမူများ
- ၂။ အခန်း(၂) နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ
- ၃။ အခန်း(၃) နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ
- ၄။ အခန်း(၄) ဥပဒေပြုရေး
- ၅။ အခန်း(၅) အုပ်ချုပ်ရေး
- ၆။ အခန်း(၆) တရားစီရင်ရေး
- ၇။ အခန်း(၇) တပ်မတော်
- ၈။ အခန်း(၈) နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံသားများ၏ မူလအခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များ
- ၉။ အခန်း(၉) ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း
- ၁၀။ အခန်း(၁၀) နိုင်ငံရေးပါတီများ
- ၁၁။ အခန်း(၁၁) အရေးပေါ် ကာလဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များ
- ၁၂။ အခန်း(၁၂) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်း
- ၁၃။ အခန်း(၁၃) နိုင်ငံတော်အလံ၊ အထိမ်းအမှတ်တံဆိပ်၊ သီချင်းနှင့် မြို့တော်
- ၁၄။ အခန်း(၁၄) ကူးပြောင်းရေးကာလပြဋ္ဌာန်းချက်များ
- ၁၅။ အခန်း(၁၅) အထွေထွေပြဋ္ဌာန်းချက်များ

အခန်းအလိုက် ခေါင်းစဉ် ၁၅ ခုကို စုံညီအစည်းအဝေးမှ ချမှတ်ပြီးနောက် အခန်း(၁) နိုင်ငံတော်အခြေခံမူများကို ဆွေးနွေးအကြံပြုပြုကြရသည်။ နိုင်ငံတော်အခြေခံမူ State Basic Principles များကို Guidance Principles ဟုလည်း သုံးနှုန်းကြသည်။ နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံသားများအတွက် အဓိကလိုအပ်သော အခြေခံမူများ လွယ်လွယ်ပြင်ဆင်ပစ်ရန် မသင့်၊ အစဉ်တည်တံ့ခိုင်မြဲနေရမည့် အခြေခံမူများဖြစ်ရပေမည်။ ထိုနိုင်ငံတော်အခြေခံမူများထဲမှ နောက်အခန်း ၂-၃ မှအစ အခန်းများတွင် လမ်းညွှန်မှုများအဖြစ် သုံးရမည့်အခြေခံမူများကို ထိုအခန်းများသို့ ပြောင်းရွှေ့ထည့်သွင်းရမည်။ ညီလာခံကိုယ်စားလှယ်များ အချိန်ယူညှိနှိုင်း ချမှတ်ခဲ့သော နိုင်ငံတော်အခြေခံမူများ ၁၀၄ ချက်ရှိပြီး ၆-၉-၁၉၉၃ ရက်နေ့တွင် စုံညီအစည်းအဝေးကြီးက တစ်ခဲနက်ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။

အခြေခံမူ ၁၀၄ ချက်အနက် အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲသည့်အခါ နိုင်ငံတော်အခြေခံမူ ၄၈ ချက်သာလျှင် အခန်း (၁) တွင် ထားရှိပြီး အခြေခံမူများကို နောက်အခန်းတွင် လိုအပ်သလို ပြောင်းရွှေ့ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အခန်း(၁၂) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ခြင်း အခန်းသည် “ပုဒ်မ ၄၃၆။ (က)တွင် ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခန်း(၁) ပုဒ်မ ၁ မှ ၄၈ အထိ၊ အခန်း(၂) ပုဒ်မ ၄၉ မှ ၅၆ ထိ၊ အခန်း(၃) ပုဒ်မ ၅၉၊ ၆၀၊ အခန်း(၄) ပုဒ်မ ၇၄၊ ၁၀၉၊ ၁၄၁၊ ၁၆၁၊ အခန်း(၅) ပုဒ်မ ၂၀၀၊ ၂၀၁၊ ၂၄၈၊ ၂၇၆၊ အခန်း(၆) ပုဒ်မ ၂၉၂၊ ၂၉၄၊ ၃၀၅၊ ၃၁၄၊ ၃၂၀၊ အခန်း(၁၁) ပုဒ်မ ၄၁၀ မှ ၄၃၂ ထိ၊ အခန်း (၁၂) ပုဒ်မ ၄၃၆ တို့ရှိ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို

ပြင်ဆင်လိုလျှင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး၏ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းကျော် က ပြင်ဆင်ရန် သဘောတူလက်ခံပြီးနောက် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပ၍ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသူအားလုံး၏ ထက်ဝက်ကျော်ဆန္ဒမဲဖြင့်သာ ပြင်ဆင်ရမည်”ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့်သာ ပြင်ဆင်နိုင်မည့်ပုဒ်မများ (အခြေခံမူများ) သည် အခန်း(၁) နိုင်ငံတော်အခြေခံမူ ၁၀၄ ချက်မှ ပြောင်းရွှေ့ဖော်ပြလာရသည့် ပုဒ်မများဖြစ်သောကြောင့်ပင်တည်း။

အခြေခံမူ ၁၀၄ ချက်သည် ပြည်သူတို့၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်မှု၊ ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုမပြိုကွဲရေး၊ စစ်မှန်သော ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအပြည့်အဝရရှိရေး၊ နိုင်ငံတော်ကြီး ငြိမ်းချမ်းတည်ငြိမ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အရေးပါသော အခြေခံမူများဖြစ်သည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် စာမျက်နှာများကိုခွဲ၍ အခြေခံမူ ၁၀၄ ချက်လုံး ဖော်ပြနိုင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။ ပြည်သူများ မသိမဖြစ်သိသင့်သော အလွန်တရာ အရေးကြီး၊ အရေးပါ၊ အဓိကကျသော အခြေခံမူအချို့ ထုတ်နုတ်တင်ပြပါမည်။ နိုင်ငံတော်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အခြေခံမူများမှ-

- မြန်မာနိုင်ငံသည် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်သည့်နိုင်ငံဖြစ်သည်။
- နိုင်ငံတော်ကို ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဟု ခေါ်တွင်ရမည်။
- နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာသည် နိုင်ငံသားများထံမှ ဆင်းသက်ပြီး နိုင်ငံတော်တစ်ဝန်းလုံး၌ တည်သည်။
- နိုင်ငံတော်၏မြေထု၊ ရေထုနှင့် လေထုတို့ပါဝင်သော နယ်နိမိတ်သည် ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အတည်ဖြစ်သည့်နေ့တွင် တည်ရှိသည့်အတိုင်း ဖြစ်သည်။
- (နိုင်ငံတော်ဦးတည်ချက် (၆) ရပ်မှာ ရှေ့တွင် (မြန်မာရေးရာစာစောင် အမှတ်-၂၆) ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေး ဦးတည်ချက်(၆) ရပ်အတိုင်း ဖြစ်သည်။)
- နိုင်ငံတော်သည် စစ်မှန်၍ စည်းကမ်းပြည့်ဝသော ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည်။
- နိုင်ငံတော်ကို ပြည်ထောင်စုစနစ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်သည်။
- ရှိရင်းစွဲတိုင်း(၇) တိုင်းကို တိုင်းဒေသကြီး(၇) ခု အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ရှိရင်းစွဲ ပြည်နယ် (၇) ပြည်နယ်ကို ပြည်နယ် (၇) ပြည်နယ်အဖြစ်လည်းကောင်း ပိုင်းခြား သတ်မှတ်သည်။ ထိုတိုင်းဒေသကြီး (၇) ခုနှင့် ပြည်နယ် (၇) ပြည်နယ်တို့သည် အဆင့်အတန်းတူညီကြသည်။
- ထိုတိုင်းဒေသကြီး (၇) ခုနှင့် ပြည်နယ်(၇) ပြည်နယ်တို့၏ အမည်များကို ရှိရင်းစွဲ အတိုင်း ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းသည်။
- တိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုခု၏အမည်ကိုဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်တစ်နယ်၏အမည်ကို ဖြစ်စေ ပြောင်းလဲသတ်မှတ်လိုလျှင် သက်ဆိုင်ရာတိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသော နိုင်ငံသားများ၏ ဆန္ဒရယူပြီးဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့် ပြောင်းလဲသတ်မှတ်ရမည်။

- တိုင်းဒေသကြီးများ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များတွင် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ရရှိပြီးသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများမှအပ ကျန်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအနက် လျော်ကန်သင့်မြတ်သည့် လူဦးရေရှိပြီး နယ်မြေတစ်ဆက်တစ်စပ်တည်း တွင် စုစည်းနေထိုင်ကြသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအတွက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများ (Self-Administered Areas) သတ်မှတ်ပေးရန် ဖြစ်သည်။
- ထိုသို့သတ်မှတ်ရာတွင် လူဦးရေနှင့် နယ်မြေအကျယ်အဝန်းအပေါ် အခြေပြု၍ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း (Self-Administered Zone) အဖြစ် သင့်လျော်သလို သတ်မှတ်ပေးရန် ဖြစ်သည်။
- နိုင်ငံတော်တွင်ပါဝင်သည့် တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များ၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရစီရင်စုများ စသည့် နိုင်ငံတော်၏ နယ်မြေအပိုင်းအခြားဟူသမျှသည် နိုင်ငံတော်မှ မည်သည့်အခါမျှ ခွဲမထွက်ရ။
- နိုင်ငံတော်သမ္မတကို သမ္မတရွေးချယ်တင်မြှောက်ရေးအဖွဲ့ဖြင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည်။
- နိုင်ငံတော်အချုပ်အခြာအာဏာ၏ ခက်မသုံးဖြာဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာတို့ကို တတ်နိုင်သမျှပိုင်းခြားသုံးစွဲခြင်းနှင့် အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းခြင်းတို့ပြုသည်။
- ထိုသို့ပိုင်းခြားထားသည့် နိုင်ငံတော်အာဏာသုံးရပ်ကို ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီးများ၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများအား ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။
- နိုင်ငံတော်၏ဥပဒေပြုရေးအာဏာကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များအား ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများအား ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက သတ်မှတ်သော ဥပဒေပြုရေးအာဏာကို ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။
- ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် မြို့နယ်ကို အခြေခံ၍လည်းကောင်း၊ လူဦးရေကို အခြေခံ၍လည်းကောင်း ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် လွှတ်တော်တစ်ရပ်၊ တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်များမှ ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေတူညီစွာရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် လွှတ်တော်တစ်ရပ်ဟူ၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ပါရှိသည်။
- ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များတွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ သတ်မှတ်သည့်ဦးရေအတိုင်း တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က အမည်စာရင်း တင်သွင်းသည့် တပ်မတော်သားများ ပါဝင်သည်။
- လျော်ကန်သင့်မြတ်သော လူဦးရေရှိသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု ဥပဒေပြုရေးတွင် ထိုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ခွင့်

ရှိသည်။

- နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲနှင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲသည် နိုင်ငံတော် သမ္မတဖြစ်သည်။
- နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် များအား ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုများအား ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ သတ်မှတ်ပေးသည့် အတိုင်း ခွဲဝေအပ်နှင်းသည်။
- ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုနှင့် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးတို့တွင် ကာကွယ်ရေး၊ လုံခြုံရေး၊ နယ်စပ်အုပ်ချုပ်ရေးစသည့် တာဝန်များထမ်းဆောင်ရန် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်က အမည်စာရင်းတင်သွင်းသည့် တပ်မတော်သားများ ပါဝင်သည်။
- နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် တန်းတူညီမျှမှု အခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်မှုအခွင့်အရေး၊ တရားမျှတမှုအခွင့်အရေး တို့ ခံစားခွင့်ရှိသည်။
- တရားရုံး၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိက နိုင်ငံသားတစ်ဦးကို ၂၄ နာရီထက် ကျော်လွန်၍ ချုပ်နှောင်ထားခွင့် မရှိစေရ။
- နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးတို့ကို စောင့်ထိန်းရန် တာဝန်ရှိသည်။
- နိုင်ငံသားတိုင်းသည် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လိုက်နာရန် တာဝန် ရှိသည်။
- ပြည်သူတို့၏ အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့သည် နိုင်ငံသား တိုင်း၏တာဝန် ဖြစ်သည်။
- နိုင်ငံတော်သည် တိုင်းရင်းသားများ၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ကူညီဆောင်ရွက်မည်။
- နိုင်ငံတော်သည် တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ ချစ်ကြည် လေးစားရေးနှင့် ရိုင်းပင်းကူညီရေးတို့ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေရန် ကူညီဆောင်ရွက် မည်။
- နိုင်ငံတော်သည် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုနည်းပါးနေသည့် တိုင်းရင်းသားများ၏ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသည်တို့ပါဝင်သော လူမှု စီးပွားရေး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ကူညီဆောင်ရွက်မည်။
- တောင်သူလယ်သမား၊ အလုပ်သမား၊ အသိပညာရှင်၊ အတတ်ပညာရှင်၊ လူငယ်၊ မိခင်၊ ကလေးသူငယ်များ၊ အိုမင်းမစွမ်းရှိသူများနှင့်ပတ်သက်၍လည်း ကူညီ စောင့်ရှောက်မည့် အခြေခံမူများ ပါရှိသည်။
- နိုင်ငံတော်သည် လက်မှုလယ်ယာမှ စက်မှုလယ်ယာသို့ကူးပြောင်းနိုင်ရန် နည်း

ပညာ၊ အရင်းအနှီး၊ စက်ပစ္စည်း၊ ကုန်ကြမ်း အစရှိသည်တို့ကို အတတ်နိုင်ဆုံး ဖြည့်ဆည်းရမည်။

- နိုင်ငံတော်သည် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် လိုအပ်သည့် နည်းပညာ၊ အရင်းအနှီး၊ စက်ပစ္စည်း၊ ကုန်ကြမ်း အစရှိသည်တို့ကို အတတ်နိုင်ဆုံး ဖြည့်ဆည်းရမည်။
- နိုင်ငံတော်သည် ပြည်သူများ အလုပ်လက်မဲ့နည်းပါးစေရန် တတ်နိုင်သမျှ ကူညီဆောင်ရွက်ရမည်။
- ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါအခြားပြဋ္ဌာန်းချက်တို့နှင့်သော်လည်းကောင်း မဆန့်ကျင်လျှင် နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဘာသာသာသနာရေးတွင် လွတ်လပ်စွာ ယူဆနိုင်သောအခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ဆောက်တည်နိုင်သော အခွင့်အရေးတို့ကို အညီအမျှ ရရှိစေရမည်။
- ဘာသာသာသနာရေးဆိုင်ရာ ကိုးကွယ်တည်ဆောက်မှုနှင့် ဆက်စပ်နေစေကာမူ ထိုသို့ဆက်စပ်နေသော စီးပွားရေး၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အခြားလောကီရေးဆောင်ရွက်မှုတို့ကို အထက်ပါ အခွင့်အရေးတွင် မပါဝင်ရေး။
- ထိုသို့လွတ်လပ်သော အခွင့်အရေးများပေးထားသော်လည်း ပြည်သူ့အကျိုးကိစ္စ၊ ပြုပြင်ရေးကိစ္စတို့အတွက် နိုင်ငံတော်၏ ဥပဒေပြုခြင်းကို မတားမြစ်ရ။
- နိုင်ငံတော်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာတော်ကို နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံသားအများဆုံး ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သော ဂုဏ်ထူးဝိသေသနှင့် ပြည့်စုံသည့် ဘာသာသာသနာ ဖြစ်သည်ဟု နိုင်ငံတော်က အသိအမှတ်ပြုသည်။
- နိုင်ငံတော်သည် ခရစ်ယာန်ဘာသာသာသနာ၊ အစ္စလာမ်ဘာသာသာသနာ၊ ဟိန္ဒူဘာသာသာသနာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်သောဘာသာတို့ကို ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအာဏာတည်သောနေ့၌ နိုင်ငံတော်တွင် ရှိနေကြသော ကိုးကွယ်ရာဘာသာများဟူ၍ အသိအမှတ်ပြုသည်။
- နိုင်ငံတော်သည် အသိအမှတ်ပြုထားသော ဘာသာသာသနာများကို တတ်နိုင်သမျှ ကူညီစောင့်ရှောက်မည်။
- နိုင်ငံရေးကိစ္စအလို့ငှာ ဘာသာသာသနာကို အလွဲသုံးစားမပြုရ။ ထို့ပြင် လူမျိုးရေးကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဘာသာရေးကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက်၊ တစ်ဂိုဏ်းနှင့်တစ်ဂိုဏ်း၊ မုန်းတီးခြင်း၊ ရန်မှုခြင်း၊ စိတ်ဝမ်းကွဲခြင်း တစ်မျိုးမျိုး ပေါ်ပေါက်လာစေရန် ရည်ရွယ်သော သို့မဟုတ် ပေါ်ပေါက်လာရန် အကြောင်းရှိသော အပြုအမူသည် ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သည်။ ထိုအပြုအမူမျိုးအတွက် ပြစ်ဒဏ်ပေးနိုင်ရန် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည်။
- နိုင်ငံတော်၏စီးပွားရေးစနစ်သည် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ဖြစ်သည်။
- နိုင်ငံတော်သည် အမျိုးသားစီးပွားရေး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် နိုင်ငံတော်၊

ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ သမဝါယမအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဖက်စပ်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပုဂ္ဂလိက စသည့် စီးပွားရေးအင်အားစုအားလုံးကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုသည်။

- နိုင်ငံတော်သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် တရားသဖြင့်ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းကို ပျက်ပြားစေရန် တစ်ဦးတစ်ယောက်က ဖြစ်စေ၊ အစုအဖွဲ့ကဖြစ်စေ လက်ဝါးကြီးအုပ် ဆောင်ရွက်မှု သို့မဟုတ် ဈေးကစားမှုပြုခြင်းဖြင့် အများပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းမှ တားဆီး ကာကွယ်မည်။
- နိုင်ငံတော်သည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံပိုင်သိမ်းယူခြင်းမပြု။
- နိုင်ငံတော်သည် တရားဝင်ထုတ်ဝေထားသော ငွေကြေးကို တရားမဝင်ငွေကြေးအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းမပြု။
- နိုင်ငံတော်သည် နိုင်ငံတော်ရှိမြေအားလုံး၊ မြေပေါ်မြေအောက်၊ ရေပေါ်ရေအောက်နှင့် လေထုအတွင်းရှိ သယံဇာတ ပစ္စည်းအားလုံး၏ ပင်ရင်းပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်။
- နိုင်ငံတော်သည် နိုင်ငံသားများအား ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ အမွေဆက်ခံခွင့်၊ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ကိုင်ခွင့်၊ တီထွင်ခွင့်နှင့် မူပိုင်ခွင့်တို့ကို ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့်အညီ ခွင့်ပြုရမည်။
- နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဥပဒေနှင့်အညီ ရွေးကောက်တင်မြောက်ခွင့်နှင့် ရွေးကောက်တင်မြောက်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- ရွေးကောက်တင်မြောက်ထားသော ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်ကို သက်ဆိုင်ရာ မဲဆန္ဒရှင်များက ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားချက်များနှင့်အညီ တာဝန်မှ ပြန်လည်ရပ်သိမ်းခွင့်ရှိသည်။
- နိုင်ငံတော်သည် စစ်မှန်၍ စည်းကမ်းပြည့်ဝသော ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ် ထွန်းကားရေးအတွက် နိုင်ငံရေးပါတီများကို စနစ်တကျဖွဲ့စည်းနိုင်ရန် လိုအပ်သည့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းဆောင်ရွက်ရမည်။
- ဥပဒေနှင့်အညီ လွတ်လပ်စွာ တရားစီရင်ရေး။
- ဥပဒေအရကန့်သတ်ချက်များမှအပ ပြည်သူ့ရှေ့မှောက်တွင် တရားစီရင်ရေး။
- အမှုများတွင် ဥပဒေအရ ခုခံချေပခွင့်နှင့် အယူခံပိုင်ခွင့်ရရှိရေး။
- တပ်မတော်သည် အင်အားတောင့်တင်းပြီး စွမ်းရည်ထက်မြက်သော ခေတ်မီသည့် တစ်ခုတည်းသော မျိုးချစ်တပ်မတော်ဖြစ်သည်။
- တပ်မတော်သည် တပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကိစ္စအားလုံးကို လွတ်လပ်စွာစီမံခန့်ခွဲ စီရင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။
- တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်သည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အားလုံး၏ အကြီးအကဲဖြစ်သည်။
- တပ်မတော်သည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးတွင် ပြည်သူ့တစ်ရပ်လုံးပါဝင်ရေးအတွက် စီမံဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။
- ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေးတိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုမပြိုကွဲရေးနှင့် အချုပ်

အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးတို့ကိုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် တပ်မတော် တွင် အဓိကတာဝန် ရှိသည်။

- တပ်မတော်သည် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် အဓိကတာဝန် ရှိသည်။
- နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများသည် ပါတီနိုင်ငံရေးနှင့် ကင်းရှင်းရမည်။
- လူ့သိက္ခာညှိုးနွမ်းသေးသိမ်စေသည့် ပြစ်ဒဏ်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်မရှိစေရ။
- နိုင်ငံတော်သည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရမည်။
- တိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်တစ်ခုတွင်ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုတစ်ခုတွင်ဖြစ်စေ၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိသည့် အရေးပေါ်အခြေအနေပေါ်ပေါက်လျှင် နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် ထိုတိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရစီရင်စု၏ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာကို သုံးစွဲဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာ၌ လိုအပ်လျှင် ထိုတိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရစီရင်စုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေပြုအခွင့်အာဏာများကို ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ နိုင်ငံတော်သမ္မတက သုံးစွဲဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။
- တိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်တစ်ခုတွင်ဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စုတစ်ခုတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်သူများ၏အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ထိပါးအန္တရာယ်ပြုမည့် အရေးပေါ် အခြေအနေပေါ်ပေါက်လျှင် သို့မဟုတ် ပေါ်ပေါက်ရန် လုံလောက်သော အကြောင်းရှိလျှင် ထိုအန္တရာယ်ကို တပ်မတော်သည် ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားချက်များနှင့်အညီ တားဆီးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခွင့်ရှိသည်။
- နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ဆူပူသောင်းကျန်းမှု၊ အကြမ်းဖက်မှု စသော အဓမ္မနည်းဖြင့်ရယူရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်းကြောင့် ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲစေမည့်၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုပြိုကွဲစေမည့် သို့မဟုတ် အချုပ်အခြာအာဏာ လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးစေမည့် အရေးပေါ်အခြေအနေပေါ်ပေါက်လျှင် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်သည် နိုင်ငံတော်အာဏာကို ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ရယူသုံးစွဲခွင့်ရှိသည်။
- နိုင်ငံတော်သည် လွတ်လပ်၍တက်ကြွပြီး ဘက်မလိုက်သော နိုင်ငံခြားရေးဝါဒကို ကျင့်သုံးသည်။ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံအချင်းချင်းမိတ်ဝတ်မပျက် ပေါင်းဖက်ဆက်ဆံရေးကို ရှေးရှုသည်။ နိုင်ငံအချင်းချင်း ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး မူများကို စောင့်ထိန်းသည်။
- နိုင်ငံတော်သည် မည်သည့်နိုင်ငံကိုမျှ စတင်ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြု။

“ကိုယ်စားလှယ်တိုင်း
 လက်ဝယ်ရှိ
 ညီလာခံလုပ်ထုံး
 လုပ်နည်း၊ စည်းမျဉ်း
 စည်းကမ်းများကို
 လည်း တိကျစွာ
 လိုက်နာနိုင်ခဲ့ကြ
 သည်။”

- နိုင်ငံတော်အတွင်း မည်သည့်နိုင်ငံခြား
 တပ်ဖွဲ့ကိုမျှ တပ်ချခွင့်မပြု။

အခန်း (၁) နိုင်ငံတော် အခြေခံ မူများ ကို
 အမျိုးသားညီလာခံက ချမှတ်ပြီးနောက် အခန်း (၂)
 နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုအခန်းကို ဆက်လက်
 ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းကာ မူများချမှတ်သည်။ ပြည်ထောင်စု
 အတွင်း၌ တိုင်းရင်းသားတို့၏ဆန္ဒနှင့် ဆီလျော်သော
 လူဦးရေ စသည့်မူများဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ
 ငါးခုနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း တစ်ခုကို သတ်မှတ်
 မူချနိုင်ခဲ့သည်။ အခန်း (၃) နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲဆိုင်ရာ
 အခန်းအတွက် နိုင်ငံတော်သမ္မတနှင့်ပတ်သက်သော
 အခြေခံမူများ ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအခန်းလိုက်ခေါင်းစဉ်
 သုံးခု ချမှတ်ပြီးသည်အထိ ပါတီဥက္ကဋ္ဌ ဦးအောင်ရွှေပါ
 NLD ညီလာခံကိုယ်စားလှယ် ၈၀ ကျော်နှင့် ရှမ်းတိုင်းရင်း
 သားများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (SNLD)မှ ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံး
 ပါဝင်ခဲ့ပေသည်။

အခန်း (၁)(၂)(၃) တို့အတွက် အခြေခံမူများ၊
 အသေးစိတ်အခြေခံမူများ ချမှတ်ပြီးသည်အထိ
 အမျိုးသားညီလာခံကိုယ်စားလှယ်အားလုံး စုံစုံညီညီ
 တစ်ခဲနက် ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ အခန်း (၄) ဥပဒေပြုရေး၊
 အခန်း (၅) အုပ်ချုပ်ရေး၊ အခန်း (၆) တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ
 ဖွဲ့စည်းမှုပိုင်းဆိုင်ရာ (ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ မည်သို့
 ဖွဲ့မည်၊ အစိုးရအဖွဲ့မည်သို့ဖွဲ့မည်၊ တရားစီရင်ရေး ယန္တရား
 မည်သို့ဖွဲ့မည်) စသည့် အခြေခံမူများကို (ကျိုက္ကဆံကွင်း)
 အမျိုးသားညီလာခံရုံး၌ ဆက်လက်ညှိနှိုင်းမူချခဲ့သည်။
 ၃၁-၁-၁၉၉၆ ရက်နေ့မှစပြီး ညီလာခံရပ်နားပေသည်။
 အဆိုပါအခန်း (၄)(၅)(၆)တို့အတွက်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်
 မည့်တာဝန် (Function)နှင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခွင့်
 များ ဆက်လက်ဆွေးနွေးမူချမှတ်ရန် လိုအပ်နေခဲ့သည်။

အမျိုးသားညီလာခံကိုယ်စားလှယ်များသည်
 နံနက်၊ ညနေတို့၌ ကျိုက္ကဆံကွင်းကြီးအတွင်း ပတ်လမ်း
 အတိုင်းလမ်းလျှောက်ကြရင်းတွေ့ကြုံဆုံကြုံ နှုတ်ဆက်
 ကြနှင့် ရင်းနှီးလာခဲ့ကြသည်။ ပြည်ထောင်စုခန်းမတွင်
 စားသောက်ကြရာ၌ အလုံလမ်းသမ္မတ အိမ်တော်ဝင်း၌
 စုံညီအစည်းအဝေးသွားတက်ကြတိုင်း တစ်ဖွဲ့နှင့်တစ်ဖွဲ့၊

တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တွေ့ကြုံ ဆုံကြုံ နှုတ်ဆက်ကြ၊ ဆွေးနွေးကြနှင့် ညီလာခံကိုယ်စားလှယ်များ အပြန်အလှန် ရင်းနှီးကြသည်။ အပြန်အလှန် နားလည်ယုံကြည်မှုများ ရရှိလာခဲ့သည်။ ကိုယ်စားလှယ်တိုင်း လက်ဝယ်ရှိ ညီလာခံလုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကိုလည်း တိကျစွာ လိုက်နာနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၉ ရက်နှင့် ၃၀ ရက်နေ့တို့တွင် NLD ပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး (ထိုအချိန် တရားဝင်စာရင်းအရ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးအောင်ရွှေပါ ၈၆ ဦးတို့) အမျိုးသားညီလာခံပြင်ပသို့ ထွက်ခွာသွားကြသည်။ ညီလာခံလုပ်ထုံးလုပ်နည်း အပိုဒ်(၅)၊ အပိုဒ်ခွဲ(င)အရ ညီလာခံမတက်နိုင်လျှင် သဘာပတိထံ ခွင့်တိုင်ရပေမည်။ နှစ်ရက် ဆက်တိုက် ခွင့်မတိုင်ဘဲ ပျက်ကွက်လျှင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ ညီလာခံမှ ထုတ်ပယ်ပစ်ရပေ သည်။ NLD တို့က သပိတ်မှောက်သလား၊ ညီလာခံမှ တာဝန်ရှိအဖွဲ့အစည်းက အရေးယူ အပြစ်ပေးသလား၊ နှစ်ဖက်ညှိနှိုင်းပြောနေကြသည့်ကြားမှ NLD ၈၆ ဦး လျော့သွားခဲ့ပေသည်။ ဤသို့ဖြင့် ညီလာခံကို ၃၁-၃-၁၉၉၆ ရက်နေ့တွင် ရပ်နားထားလိုက်သည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၀ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုး ရေးကောင်စီ(နယက) က ဒီမိုကရေစီလမ်းပြမြေပုံ (ဝါ) နိုင်ငံတော်ရှေ့ဆက်သွားမည့် မူဝါဒ လုပ်ငန်းစဉ် (၇) ရပ်ကို အောက်ပါအတိုင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည် -

- ပထမအဆင့် - ၁၉၉၆ ခုနှစ်ကစတင်၍ ယာယီဆိုင်းငံ့ထားရှိသော အမျိုးသားညီလာခံကို ပြန်လည်ကျင်းပခြင်း။
- ဒုတိယအဆင့် - အမျိုးသားညီလာခံကြီး အောင်မြင်စွာကျင်းပပြီးစီးသည့်အခါ စစ်မှန်ပြီး စည်းကမ်းပြည့်ဝသော ဒီမိုကရေစီစနစ်ဖြစ်ထွန်းရေးအတွက် လိုအပ်သော ဆောင်ရွက်ဖွယ် လုပ်ငန်းစဉ်များကို တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- တတိယအဆင့် - အမျိုးသားညီလာခံကချမှတ်ပေးထားသော အခြေခံမူများနှင့်အသေးစိတ် အခြေခံရမည့်မူများနှင့်အညီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်း ရေးဆွဲခြင်း။
- စတုတ္ထအဆင့် - ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်းကို ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပ၍ အတည်ပြုခြင်း။
- ပဉ္စမအဆင့် - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်အရ လွှတ်တော်များဖွဲ့စည်းရေးအတွက် တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပခြင်း။
- ဆဋ္ဌမအဆင့် - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်နှင့်အညီ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် လွှတ်တော်အစည်းအဝေးများကျင်းပခြင်း။
- သတ္တမအဆင့် - လွှတ်တော်မှ ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ များနှင့် လွှတ်တော်မှ ဖွဲ့စည်းပေးသော အစိုးရအဖွဲ့နှင့် အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းများဖြင့် ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော် သစ် တည်ဆောက်ခြင်း။

၂၀၀၄ ခုနှစ် မေလက အမျိုးသားညီလာခံ ပြန်လည်စတင်ကျင်းပရာ၌ ဦးဆောင် ကြီးကြပ်ရန် နယကအတွင်းရေးမှူး(၁) ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသိန်းစိန် (နောင် ဝန်ကြီးချုပ်၊ နောင် သမ္မတ) ဥက္ကဋ္ဌ၊ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီး ဗိုလ်မှူးချုပ်ကျော်ဆန်း အတွင်းရေးမှူးတို့ ပါဝင်သော

အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေးကော်မရှင်နှင့် ဦးအောင်တိုး ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းကော်မတီ၊ စာရင်းစစ်ချုပ် ဗိုလ်ချုပ်လွန်းမောင် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဆောင်ရွက်သော စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီတို့ကို ဖွဲ့စည်းသည်။ ညီလာခံကိုယ်စားလှယ်အစုအဖွဲ့ (၈)ခုတွင် ပါဝင်တက်ရောက်ရမည့် ကိုယ်စားလှယ် (အသစ်၊ အဟောင်း)များထံ ဖိတ်စာပို့သည်။ ဤသို့ ပို့ရာ၌ ညီလာခံကို သပိတ်မှောက်ထွက်သွားခဲ့သည့် NLD ပါတီသို့ပင် ညီလာခံဆက်တက်ရန် ဖိတ်စာပို့သည်။ NLD က ညီလာခံတွင်ချမှတ်ပြီးခဲ့သော အခန်း (၁) (၂) (၃) (၄) (၅) (၆)ပါ အခြေခံမူများ၊ အသေးစိတ် အခြေခံရမည့်မူများအားလုံးကို ဖျက်သိမ်းပေးလျှင် မိမိတို့ညီလာခံ ပြန်တက်မည်ဟု ဆိုသည်။ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီအစိုးရ ကလည်း ထိုမူများကို မိမိတို့အစိုးရက ချမှတ်ခဲ့ခြင်းမဟုတ်၊ NLD နဲ့ ပါဝင်တက်ရောက်ခဲ့သည့် အမျိုးသားညီလာခံက ချမှတ်ခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ညီလာခံသို့ပြန်တက်ပြီး ညီလာခံတွင် ထိုမူများ ဖျက်သိမ်းရေးတင်ပြပါ။ အများကသဘောတူလျှင် ဖျက်ပေးပါမည်။ သဘောမတူ လျှင် လူအများဆန္ဒကို လေးစားပါဟုသာ ပြန်ကြားခဲ့သည်။ အမျိုးသားညီလာခံကို ရန်ကုန်တိုင်း မှော်ဘီမြို့နယ် ညောင်နှစ်ပင်စခန်းတွင် ၂၀၀၄ ခုနှစ် မေလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ပြန်လည်ကျင်းပရန်။ NLD တို့ မတက်ရောက်ကြောင်း သတင်းကို BBC၊ VOA တို့က ကြေညာ မှု သိလိုက်ကြရသည်။ အမျိုးသားညီလာခံ ညောင်နှစ်ပင်တွင် ဆက်လက်ကျင်းပရာ၌ ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၁၀၈၈ ဦးအထိ တိုးလာခဲ့သည်။

ယခင်ကျိုက္ကဆံကွင်းတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများမှ ကိုယ်စားလှယ် ၄၉ ဦးရှိခဲ့ရာမှ ညောင်နှစ်ပင်တွင် ၂၉ ဦးသာရှိတော့သည်။ NLD နှင့် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် တို့မှ မတက်ကြ၍ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ရွေးချယ်ခံများအစုအဖွဲ့တွင်လည်း ယခင်က ၁၀၇ ဦး၊ ညောင်နှစ်ပင်၌ ၁၅ ဦးသာ ကျန်သည်။ ထို ၁၅ ဦးမှာပင် NLD အမတ်အဖြစ်မှ (NLD က ညီလာခံသပိတ်မှောက်ပါ၍) ထုတ်ပစ်ခဲ့သည့် ကိုယ်စားလှယ် (၇)ဦးက တစ်သီးပုဂ္ဂလ အမတ်အဖြစ် ဆက်တက်ခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ယခင်တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ် ၁၂၅ ဦးမှ ၆၃၃ ဦးအထိ တိုးလာသည်။ တောင်သူလယ်သမားကိုယ်စားလှယ် ၉၃ ဦးမှာ ၉၃ ဦး ဖြင့်ပင် လည်းကောင်း၊ အလုပ်သမားကိုယ်စားလှယ် ၄၈ ဦးမှာ ၄၈ ဦးဖြင့်ပင် လည်းကောင်း၊ အလျော့အတိုး မရှိပြန်တက်ကြသည်။ သိ/တတ်အစုအဖွဲ့တွင် ယခင် ၄၁ ဦးမှ ၅၆ ဦးသို့ တိုးလာသည်။ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းကိုယ်စားလှယ် ၉၂ ဦးမှ ၁၀၉ ဦးသို့လည်းကောင်း၊ အခြား ဖိတ်ကြားသင့်သော ကိုယ်စားလှယ် ၅၇ ဦးမှ ၁၀၅ ဦးသို့လည်းကောင်း (ငြိမ်းချမ်းရေးယူသော လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များ) တိုးလာ၍ဖြစ်သည်။

ညောင်နှစ်ပင်စခန်းညီလာခံတွင် ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး ခေါင်းစဉ်များအတွက် ကျန်အပိုင်း (၂)ပိုင်းစီ (လုပ်ငန်းပိုင်းနှင့် အာဏာခွဲဝေမှုအပိုင်း)တို့ကို ဆက်လက်မူချပြီး အခန်း(၇) တပ်မတော်၊ အခန်း(၈) နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံသားများ၏ မူလအခွင့် အရေးနှင့် တာဝန်များ၊ အခန်း(၉) ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း၊ အခန်း(၁၀) နိုင်ငံရေးပါတီ များ၊ အခန်း(၁၁) အရေးပေါ်ကာလပြဋ္ဌာန်းချက်၊ အခန်း(၁၂) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင် ခြင်း၊ အခန်း(၁၃) နိုင်ငံတော်အလံ၊ အထိမ်းအမှတ်တံဆိပ်၊ သီချင်းနှင့် မြို့တော်၊ အခန်း(၁၄) ကူးပြောင်းရေးကာလပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ အခန်း(၁၅) အထွေထွေပြဋ္ဌာန်းချက် အခန်းများ

အတွက် အခြေခံမူများ၊ အသေးစိတ်အခြေခံရမည့်မူများ အားလုံးကို ၂၀၀၄ ခုနှစ် မေလ ၁၄ ရက်နေ့မှ ၂၀၀၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၃ ရက်နေ့အထိ ဆွေးနွေးကြ၊ ငြင်းကြခုံကြ၊ ညှိကြနှိုင်းကြ ညီလာခံနားလိုက်ကြ၊ ပြန်လည်စတင်လိုက်ကြနှင့် မူများချမှတ်ခဲ့သည်။

ယင်းသို့ ညီလာခံစုံညီအစည်းအဝေး ကျင်းပသောသတင်းများကို နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာ၊ ရေဒီယို၊ ရုပ်သံတို့မှ နေ့ချင်းထုတ်လွှင့်ဖော်ပြပေးခဲ့သည့်အပြင် အခန်း(၁၅)ခန်းလုံးအတွက် ချမှတ်သောမူများအားလုံးကို သတင်းစာနှင့် မီဒီယာစုံတွင် ၂၆-၈-၂၀၀၇ ရက်မှ ၃-၉-၂၀၀၇ ရက်နေ့အထိ နေ့စဉ်၊ ညစဉ် ဖော်ပြကာ အကြံပေးလိုသောပြည်သူများ အကြံပေးရန် ကြေညာပေးခဲ့သည်။

ညီလာခံအောင်မြင်ပြီးဆုံးသော ၃-၉-၂၀၀၇ ရက်နေ့တွင် ညောင်နှစ်ပင်ပြည်ထောင်စု ခန်းမကြီး၌ စုံညီအလှည့်ကျ သဘာပတိအဖွဲ့၊ အလယ်ထိုင်သဘာပတိ ကချင်ပြည်နယ်မှ ဒေါက်တာမနန်တူးဂျာက ညီလာခံကျင်းပရေးကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသိန်းစိန် လက်သို့ အောက်ပါအတိုင်း တင်ပြပြောကြားပေးအပ်ခဲ့သည် -

“ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် ညီလာခံက ယခုချမှတ်ပေးလိုက်သောမူများ ဖြင့်သာ ရေးဆွဲရန်၊ သတ်ပုံမှား၍ပြင်ခြင်း၊ သဒ္ဒါဝါကျမှား၍ပြင်ခြင်းမှအပ မူများကို ပြင်မပစ် ဖြတ်ထုတ်ဖယ်ရှားမပစ်ပါရန်၊ မူများကို ရှေ့နောက်အစဉ်ပြောင်းခြင်းကိုမူ လိုအပ်သလို ပြုပါရန်”

ထိုအချိန်က အမျိုးသားညီလာခံများကို ဗုံးခွဲရန် ကြံစည်ခဲ့ကြသည်။ ညီလာခံပျက် အောင်ပြည်တွင်းပြည်ပ ပေါင်းကြုံခဲ့ကြသည်။ ပြည်သူများကမူ အမျိုးသားညီလာခံ ထောက်ခံ ပွဲများ နိုင်ငံအနှံ့ကျင်းပကာ ထောက်ခံခဲ့ကြသည်။

နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီသည် ၂၀၀၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၈ ရက်စွဲပါ ကြေညာချက် (၂/၂၀၀၇)ဖြင့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲရေးကော်မရှင်ကို အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးသည်-

- ၁။ ဦးအောင်တိုး (တရားသူကြီးချုပ်) ဥက္ကဋ္ဌ
- ၂။ ဦးအေးမောင် (ရှေ့နေချုပ်) ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ
- ၃။ ဦးသောင်းညွန့် (ဥပဒေအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၄။ ဗိုလ်မှူးချုပ်ကျော်ဆန်း (ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီး) အဖွဲ့ဝင်
- ၅။ ဗိုလ်ချုပ်ခင်အောင်မြင့် (ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီး) အဖွဲ့ဝင်
- ၆။ ဗိုလ်ချုပ်စိုးမောင် (စစ်ဥပဒေချုပ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၇။ ဒေါက်တာသန်းညွန့် (ဝန်ထမ်းရွေးချယ်လေ့ကျင့်ရေးအဖွဲ့၊ ဥက္ကဋ္ဌ) အဖွဲ့ဝင်
- ၈။ ဒေါက်တာထွန်းရှင် (ဒုတိယရှေ့နေချုပ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၉။ ဦးထွန်းထွန်းဦး (ဒုတိယရှေ့နေချုပ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၀။ ဦးသိန်းစိုး (ဒုတိယတရားသူကြီးချုပ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၁။ ဦးထွန်းထွန်းဦး (ဒုတိယတရားသူကြီးချုပ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၂။ ဒေါက်တာတင်အောင်အေး (တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီး) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၃။ ဦးတင်အေး (တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီး) အဖွဲ့ဝင်

၁၄။	ဒေါက်တာခင်မောင်ညွန့် (သမိုင်းပညာရှင်)	အဖွဲ့ဝင်
၁၅။	ဦးထွန်းအောင်ချိန် (သမိုင်းပညာရှင်)	အဖွဲ့ဝင်
၁၆။	ဒေါက်တာမောင်မောင်ဝင့် (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်-ငြိမ်း)	အဖွဲ့ဝင်
၁၇။	ဦးကျော်မြင့်ဦး (ပါမောက္ခချုပ်-ငြိမ်း)	အဖွဲ့ဝင်
၁၈။	ဦးမြတ်သူ (စာရေးဆရာ၊ အယ်ဒီတာ)	အဖွဲ့ဝင်
၁၉။	ဒေါက်တာစိုးရင် (ပါမောက္ခချုပ်-ငြိမ်း)	အဖွဲ့ဝင်
၂၀။	ဦးလေးမြင့် (ဥပဒေအကြံပေး)	အဖွဲ့ဝင်
၂၁။	ဒေါက်တာမျိုးသန့်တင် (သိပ္ပံပညာရှင်)	အဖွဲ့ဝင်
၂၂။	ဒေါက်တာမြင့်သိန်း (စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးပညာရှင်)	အဖွဲ့ဝင်
၂၃။	ဒေါက်တာသာလှရွှေ (ပါမောက္ခချုပ်-ငြိမ်း)	အဖွဲ့ဝင်
၂၄။	ဒေါက်တာနီလာသိန်း (ပါမောက္ခချုပ်-ငြိမ်း)	အဖွဲ့ဝင်
၂၅။	ဦးတိခွန်မြတ် (ခရိုင်ဥပဒေအရာရှိ၊ ကွတ်ခိုင်)	အဖွဲ့ဝင်
၂၆။	ဒေါက်တာခင်ဇော် (ပါမောက္ခချုပ်-ငြိမ်း)	အဖွဲ့ဝင်
၂၇။	ဦးသန်းကျော် (ညွှန်ကြားရေးမှူး-ငြိမ်း)	အဖွဲ့ဝင်
၂၈။	ဒေါက်တာတင်မေထွန်း (ပါမောက္ခ၊ ဥပဒေ)	အဖွဲ့ဝင်
၂၉။	ဒေါက်တာတင်မာရီ (ပါမောက္ခ၊ ဥပဒေ)	အဖွဲ့ဝင်
၃၀။	ဦးစံလွင် (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်-ငြိမ်း)	အဖွဲ့ဝင်
၃၁။	ဒေါက်တာခင်ဖုန်းမြင့်ကြူ (ပါမောက္ခ-ဥပဒေ)	အဖွဲ့ဝင်
၃၂။	ဦးထွန်းအောင် (ခရိုင်ဥပဒေအရာရှိ)	အဖွဲ့ဝင်
၃၃။	ဒေါ်မေရီမိနန် (ဥပဒေအရာရှိ၊ မြစ်ကြီးနား)	အဖွဲ့ဝင်
၃၄။	ဦးစိုင်းမောင်ရီ (အထက်တန်းရှေ့နေ၊ ဗန်းမော်)	အဖွဲ့ဝင်
၃၅။	ဦးအင်ဇော်နော် (ခရိုင်ဥပဒေအရာရှိ-ငြိမ်း)	အဖွဲ့ဝင်
၃၆။	ဦးဒီဆင်ရမ် (ခရိုင်ဥပဒေအရာရှိ-ငြိမ်း)	အဖွဲ့ဝင်
၃၇။	ဦးကိုးရယ် (တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေ၊ လွိုင်ကော်)	အဖွဲ့ဝင်
၃၈။	ဦးစောအောင်ကျော်မင်း (အထက်တန်းရှေ့နေ၊ ဘားအံ)	အဖွဲ့ဝင်
၃၉။	ဦးဟောက်ခန့်မန် (ဦးစီးအရာရှိ-ငြိမ်း၊ တွန်းဇံမြို့)	အဖွဲ့ဝင်
၄၀။	ဦးရီသီး (မြို့နယ်ပညာရေးမှူး၊ လေရှီးမြို့)	အဖွဲ့ဝင်
၄၁။	ဦးညွန့်တင် (ပြည်နယ်တရားသူကြီး-ငြိမ်း၊ မော်လမြိုင်)	အဖွဲ့ဝင်
၄၂။	ဦးသာလှ (ဒုတိယပြည်နယ်ဥပဒေအရာရှိ၊ စစ်တွေ)	အဖွဲ့ဝင်
၄၃။	ဦးစိုင်းခမ်းမှတ် (အထက်တန်းရှေ့နေ၊ လားရှိုး)	အဖွဲ့ဝင်
၄၄။	ဦးညွန့်မောင် (ကုန်သည်၊ နမ့်ဆန်မြို့)	အဖွဲ့ဝင်
၄၅။	ဦးဆိုင်ပေါင်းနပ် (အထက်တန်းရှေ့နေ၊ လားရှိုး)	အဖွဲ့ဝင်
၄၆။	ဦးပီတာသောင်းစိန် (တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေ၊ ကျိုင်းတုံ)	အဖွဲ့ဝင်
၄၇။	ဦးစတီဗင် (အထက်တန်းရှေ့နေ၊ ကျိုင်းတုံ)	အဖွဲ့ဝင်
၄၈။	ဦးစိုင်းကျော်ဇံ (ဥပဒေအရာရှိ၊ တာချီလိတ်)	အဖွဲ့ဝင်

- ၄၉။ ဦးညီနပ် (ကုန်သည်၊ တာချီလိတ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၅၀။ ဦးစိုင်းတစ်ဆိုင် (တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေ၊ တောင်ကြီး) အဖွဲ့ဝင်
- ၅၁။ ဦးခွန်ဆိုင်းရွှေ (ကုန်သည်၊ တောင်ကြီး) အဖွဲ့ဝင်
- ၅၂။ ဦးငွေစိုး (ကုန်သည်၊ ပင်းတယ) အဖွဲ့ဝင်
- ၅၃။ ဒေါက်တာသောင်းမြင့် (ပါမောက္ခဌာနမှူး-ငြိမ်း) အတွင်းရေးမှူး
- ၅၄။ ဦးဝင်းကို (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်) တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး

၂၀၀၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် နေပြည်တော် စပယ်အိမ်ရာသို့ ကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်များ သတင်းပို့ တည်းခိုကာ နေ့စဉ်ရုံးအမှတ် (၁၁)သို့ သွားရောက်ပြီး အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းကို ရေးဆွဲရသည်။ အဖွဲ့(၁)(၂)(၃)(၄) တို့ခွဲကာ အခြေခံဥပဒေ နိဒါန်းနှင့် အခန်း(၁၅) ခန်းအတွက် တာဝန်ခွဲဝေချထားပေးသည်။ ကျွန်တော်ပါဝင်သော အဖွဲ့ခွဲ (၄)ကို ဦးသိန်းစိုး က ဦးဆောင်ပြီး ဒေါက်တာတင်အောင်အေးက ဒုတိယခေါင်းဆောင်၊ အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် ကျွန်တော်၊ ဒေါက်တာခင်ဇော်၊ ဦးစိုင်းခမ်းမှတ်၊ ဦးဒီဆင်ရမ်း၊ ဦးညီနပ်၊ ဦးစိုင်းမောင်ရီ၊ ဒေါက်တာမျိုးသန့်တင်၊ ဦးကိုးရယ်တို့ ပါဝင်ကာ အခန်း(၁၀)(၁၁)(၁၂)(၁၃)(၁၄)(၁၅) တို့ကို ရေးဆွဲရသည်။ ကော်မရှင်စုံညီအစည်းအဝေးများတွင် တစ်ခန်းပြီးတစ်ခန်း မူကြမ်းများ တင်ပြညှိနှိုင်းကာ အတည်ပြုကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉-၂-၂၀၀၈ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုလုံး နိဒါန်းမှအစ (၁၅) ခန်းလုံးအတွက် မူကြမ်းရေးဆွဲပြီးစီးခဲ့ သည်။ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေမူကြမ်း အတည်ပြုရေး၊ ပြည်လုံး ကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းကြောင်း နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီမှ ကြေညာချက်အမှတ် (၃/၂၀၀၈)ဖြင့် ကြေညာရာ ကျွန်တော်ပါဝင်သဖြင့် အထုပ်ဆွဲကာ နေပြည်တော် စပယ်အိမ်ရာသို့ လာခဲ့ရပြန်သည်။

ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင်

- ၁။ ဦးအောင်တိုး (တရားသူကြီးချုပ်) ဥက္ကဋ္ဌ
- ၂။ ဦးအင်ဇော်နော် (ခရိုင်ဥပဒေအရာရှိ-ငြိမ်း) အဖွဲ့ဝင်
- ၃။ ဦးစိုင်းယီကျန်း (ပန်းထိမ်လုပ်ငန်း၊ မြစ်ကြီးနား) အဖွဲ့ဝင်
- ၄။ ဦးမျိုးတင့် (တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေ၊ မြစ်ကြီးနား) အဖွဲ့ဝင်
- ၅။ ဦးစောဝင်းအောင် (တောင်သူ၊ မိုးညှင်းမြို့) အဖွဲ့ဝင်
- ၆။ ဦးခက်ထိန်နန် (ကုန်သည်၊ မြစ်ကြီးနား) အဖွဲ့ဝင်
- ၇။ ဦးလင်းဇုန်း (ကုန်သည်၊ မြစ်ကြီးနား) အဖွဲ့ဝင်
- ၈။ ဦးထမိုင်ယုံ (ဓာတ်ပုံလုပ်ငန်း၊ ပူတာအို) အဖွဲ့ဝင်
- ၉။ ဦးကျော်ဒင်(ခ)ဦးစေးရယ် (ရဲမှူးကြီး-ငြိမ်း၊ လွိုင်ကော်) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၀။ ဦးကျော်ထွန်း (ရဲမှူး-ငြိမ်း၊ လွိုင်ကော်) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၁။ ဦးစောဘလှိုင် (ပြည်နယ်ပညာရေးမှူး-ငြိမ်း၊ ဘားအံ) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၂။ ဒေါက်တာမူထန် (ဆရာဝန်၊ ထန်တလန်မြို့) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၃။ ဦးရှိသီး (မြို့နယ်ပညာရေးမှူး၊ လေရီးမြို့) အဖွဲ့ဝင်

- ၁၄။ ဒေါက်တာမောင်ထူး (ပါမောက္ခချုပ်၊ မုံရွာ) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၅။ ဦးမောင်လှ(ခ)ဦးလှမြင့် (ရေလုပ်ငန်းရှင်၊ ပုလောမြို့) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၆။ ဦးချစ်မောင် (တိုင်းအုပ်ချုပ်ရေးမှူး-ငြိမ်း၊ ပဲခူး) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၇။ ဦးချစ်လှ (ခရိုင်ပညာရေးမှူး-ငြိမ်း၊ ပြည်မြို့) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၈။ ဒေါက်တာအောင်ဆန်းဝင်း (မျက်စိအထူးကု၊ မင်းဘူး) အဖွဲ့ဝင်
- ၁၉။ ဦးအေးမောင် (ရှေ့နေချုပ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၂၀။ ဒေါက်တာထွန်းရှင် (ဒုတိယရှေ့နေချုပ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၂၁။ ဦးထွန်းထွန်းဦး (ဒုတိယရှေ့နေချုပ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၂၂။ ဦးတင်မောင် (ပါမောက္ခ၊ မန္တလေး) အဖွဲ့ဝင်
- ၂၃။ ဦးအောင်ဖြိုး (ပညာရေးမှူး-ငြိမ်း၊ မော်လမြိုင်) အဖွဲ့ဝင်
- ၂၄။ ဦးခွန်အောင်ငြိမ်း (လက်ထောက်အင်ဂျင်နီယာ-ငြိမ်း၊ သထုံ) အဖွဲ့ဝင်
- ၂၅။ ဦးသိန်းရွှေမောင် (ပြည်နယ်သမဝါယမဦးစီးမှူး၊ စစ်တွေ) အဖွဲ့ဝင်
- ၂၆။ ဦးကြာထွန်း (လယ်ယာလုပ်ငန်း၊ ကျောက်တော်မြို့) အဖွဲ့ဝင်
- ၂၇။ ဦးသောင်းညွန့် (ဥပဒေအကြံပေး) အဖွဲ့ဝင်
- ၂၈။ ဒေါက်တာတင်အောင်အေး (တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီး) အဖွဲ့ဝင်
- ၂၉။ ဦးတင်အေး (တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီး) အဖွဲ့ဝင်
- ၃၀။ ဦးမြတ်သူ (စာရေးဆရာ၊ အယ်ဒီတာ) အဖွဲ့ဝင်
- ၃၁။ ဦးစံလွင် (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်-ငြိမ်း၊ မြန်မာစာအဖွဲ့) အဖွဲ့ဝင်
- ၃၂။ ဦးစိုင်းထွန်းမြ (ကုန်သည်၊ တောင်ကြီး) အဖွဲ့ဝင်
- ၃၃။ ဦးမောင်လေး (ပွဲရုံလုပ်ငန်း၊ ပင်းတယမြို့) အဖွဲ့ဝင်
- ၃၄။ ဦးဆိုင်ပေါင်းနပ် (အထက်တန်းရှေ့နေ၊ လားရှိုး) အဖွဲ့ဝင်
- ၃၅။ ဦးစိုင်းစံတင် (ပညာရေး-ငြိမ်း၊ သီလာ) အဖွဲ့ဝင်
- ၃၆။ ဦးထွန်းရင် (အချို့ခြောက်စက်ရုံပိုင်ရှင်၊ ကျောက်မဲ) အဖွဲ့ဝင်
- ၃၇။ ဦးတီခွန်မြတ် (ဥပဒေအရာရှိ၊ ကွတ်ခိုင်) အဖွဲ့ဝင်
- ၃၈။ ဦးအားလယ် (တောင်သူ၊ တာချီလိတ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၃၉။ ဦးစိုင်းရီ (ကုန်သည်၊ ကျိုင်းတုံ) အဖွဲ့ဝင်
- ၄၀။ ဦးဒါယေလှ (အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန-ငြိမ်း၊ ပုသိမ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၄၁။ ဦးတင်ဆန်း (ညွှန်ကြားရေးမှူး-ငြိမ်း၊ ပုသိမ်) အဖွဲ့ဝင်
- ၄၂။ ဦးမြတ်ကို (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန) အဖွဲ့ဝင်
- ၄၃။ ဦးမောင်မောင်သန်း (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့်ပြည်သူ့အင်အားဦးစီးဌာန) အဖွဲ့ဝင်
- ၄၄။ ဦးဝင်းကို (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်) အတွင်းရေးမှူး
- ၄၅။ ဦးသန်းအောင် (ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ရှေ့နေချုပ်ရုံး) တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး

နေပြည်တော်ရုံးအမှတ်(၁၁)မှာပင် နေ့စဉ်သွားရောက်ပြီး ဆန္ဒခံယူပွဲရေးရာများ ဆွေးနွေးကြ၊ ညှိနှိုင်းကြဖြင့် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအုပ်စု ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ ဖွဲ့စည်း၊ မဲရုံမှူးနှင့် မဲရုံအဖွဲ့ဝင်များကို တာဝန်ပေး၊ သင်တန်းပေးပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ် မေလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တော်အတွင်း မြို့နယ် ၃၂၅ မြို့နယ်အနက် (နာဂစ်မုန်တိုင်းဒဏ်မခံကြရသည့်) ၂၇၈ မြို့နယ် တွင် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပခဲ့သည်။

၂၅-၂၀၀၈ ရက်နေ့ နာဂစ်မုန်တိုင်းဒဏ်ခံခဲ့ကြရသည့် ဧရာဝတီတိုင်းမှ ခုနစ်မြို့နယ် နှင့် ရန်ကုန်တိုင်းမှ မြို့နယ် ၄၀ တို့တွင် မေလ ၂၄ ရက်နေ့တွင်မှ ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပဖြစ်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းခရိုင်နှင့် မြောက်ပိုင်းခရိုင်တို့ကို ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ဦးသောင်းညွန့်က လည်းကောင်း၊ တောင်ပိုင်းခရိုင်နှင့် အရှေ့ပိုင်းခရိုင်တို့ကို ကျွန်တော်ကလည်းကောင်း ကြီးကြပ်၊ ကူညီဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ရသည်။

ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲအောင်မြင်ရန် တေးသီချင်းပေါင်း ၄၀ ကျော်၊ ရုပ်ရှင် သရုပ်ဆောင်များက ဆန္ဒခံယူပွဲပညာပေး လှုံ့ဆော်သောဇာတ်လမ်းတိုများဖြင့် ဆော်သြ ခဲ့ကြသည်။ ညီလာခံက ချမှတ်သော အခြေခံမူများစာအုပ်၊ ပုဒ်မပေါင်း ၄၅၇ ခုနှင့် ပုဒ်မခွဲ များပါသော ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈ ခုနှစ်) ကို နိုင်ငံတော် တစ်ဝန်းလုံးမှ ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူ ၂၇၂၈၈၂၇ ဦးအနက် ၉၈ ဒသမ ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းက မဲပေးကြပြီး ၉၂ ဒသမ ၄၈ ရာခိုင်နှုန်းက ဖွဲ့စည်းပုံမူကြမ်းကို ထောက်ခံအတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ကြောင်းဖြင့် ၂၉-၅-၂၀၀၈ ရက်စွဲပါ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ကောင်စီ ကြေညာချက်အမှတ်(၇/၂၀၀၈)ဖြင့် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သန်းရွှေ လက်မှတ်ရေးထိုးထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌဦးအောင်တိုးလက်မှတ်ရေးထိုးထုတ်ပြန်သော ကော်မရှင်ကြေညာချက်အမှတ်(၁၂/၂၀၀၈) တွင် ဆန္ဒခံယူပွဲရလဒ်ကို အောက်ပါအတိုင်း ကြေညာခဲ့သည် -

- (က) ပြည်ထောင်စုတစ်ဝန်းလုံးရှိ ၂၇၂၈၈၂၇ ဦး အသက် ၁၈ နှစ်ပြည့်ပြီးဆန္ဒမဲ ပေးခွင့်ရှိသူဦးရေ
- (ခ) ဆန္ဒမဲပေးသူဦးရေ ၂၆၇၇၆၆၇၅ ဦး (၉၈ ဒသမ ၁၂) ရာခိုင်နှုန်း
- (ဂ) ထောက်ခံဆန္ဒမဲပေးသည့်ဦးရေ ၂၄၇၆၄၁၂၄ ဦး (၉၂ ဒသမ ၄၈) ရာခိုင်နှုန်း
- (ဃ) ကန့်ကွက်ဆန္ဒမဲပေးသည့်ဦးရေ ၁၆၃၁၇၁၂ ဦး (၆ ဒသမ ၁) ရာခိုင်နှုန်း
- (င) ပယ်မဲ ၃၈၀၈၃၉ ဦး (၁ ဒသမ ၄၂) ရာခိုင်နှုန်း

တိုင်းရင်းသားပြည်သူ ၂၄ သန်းကျော် ၂၅ သန်းနီးပါးက ထောက်ခံအတည်ပြုပေး လေသော ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈) ခုနှစ် ဖြစ်သည်ကို မမေ့သင့်ကြပါကြောင်း။

တက္ကသိုလ်မြတ်သူ

wu, wu uci fi wu, wu

aeZi f/wf

“ကျွန်တော်တို့ မျက်နှာစာပေါင်းစုံ၊
ဘက်ပေါင်းစုံက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေ
မဖြစ်မနေလုပ်ကို လုပ်ကြရပါလိမ့်မယ်။”

မတိုးတက်သူနဲ့ တိုးတက်သူကိုနှိုင်းယှဉ်ရင် မတိုးတက်သူကို “ညံ့” သောကြောင့်လို့ ယေဘုယျ သတ်မှတ်တယ်။ အခွင့်အရေးမရှိလို့ မတိုးတက်သူကို အပြစ်မဆိုသာပေမယ့် အခွင့်အရေးရှိပြီး မတိုးတက်သူကိုတော့ ပိုညံ့သူလို့ သတ်မှတ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာတွေ ထိုက်သင့်သလောက် တိုးတက်ခဲ့ပါပြီလား။

ဒီမေးခွန်းကို အခါမလပ်မေးမှ တော်ရုံကျမယ့် အခြေအနေဖြစ်လာနေပါပြီ။ ကုန်းတွင်း ပိတ်နိုင်ငံဖြစ်တဲ့ လာအိုနိုင်ငံက မြန်မာနိုင်ငံထက် Per Capita မှာ ကျော်လွန်သွားခဲ့ပါပြီ။ အလွန်ဆင်းရဲတယ်လို့ ပြောခဲ့တဲ့ အိမ်နီးချင်းဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ကလည်း တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေမှာ မြန်မာထက်အများကြီး ပိုသွားခဲ့ပါပြီ။

ရှေ့ရောက်ပြီးမှ နောက်ဆုတ်ခဲ့ရတယ်

လွတ်လပ်ရေးရပြီး ပါလီမန်ခေတ်ကို လူငယ်ဘဝမီခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးစနစ်၊ စီးပွားရေး စနစ် ရွေးချယ်မှု မှန်ကန်ခဲ့တဲ့အတွက် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံတွေအကြားမှာ မြန်မာဟာ မျက်နှာပန်းလှခဲ့တယ်။ စင်ကာပူက မြန်မာကို အားကျခဲ့ရပြီ။ ထိုင်းကမြန်မာကိုမိဖို့ နှစ် ၂၀ ကြိုးစားရဦးမယ်လို့ မှတ်ချက်ပြုသွားခဲ့ရတဲ့ အခြေအနေပါ။

“မြန်မာတွေ အလွန်တိုးတက်ပြီး ချမ်းသာခဲ့တယ်” ဆိုတာကတော့ တင်စားမှုသာ ဖြစ်ခဲ့ပြီး (ကိန်းဂဏန်းများကို လေ့လာရင်သိနိုင်) မြန်မာကို ထိုင်း၊ လာအို၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ စင်ကာပူတို့က အားကျခဲ့အဆင့်ထိ ဖြစ်ခဲ့ရတာတော့ အမှန်ပါ။ သမ္မတရုပ်ရှင်ရုံ၊ အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာလေဆိပ်၊ Strand Hotel စတာတွေဟာ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေ ငေးမောရတဲ့ပြယုဂ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံတကာဘဏ်စနစ်တွေ အားကောင်းခဲ့သလို နိုင်ငံခြားကုန်တိုက်တွေလည်း မြန်မာနိုင်ငံမှာ အများအပြား ဖွင့်လှစ်ခဲ့တာတွေ့ရတယ်။

မြန်မာတွေ မညီညွတ်ကြဘူး။ အတ္တ၊ မာန်မာန၊ အာဃာတတွေ ကြီးကြတယ်။ နိုင်ငံရေးပါတီတွေအကြား၊ လွှတ်တော်အကြား၊ အစိုးရအကြားမှာ “နိုင်ငံနဲ့လူမျိုး” တိုးတက် ရေးထက် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆန်မှုတွေကို မထိန်းသိမ်းနိုင်ခဲ့ဘူး။ အကွဲကွဲအပြုံပြုံ ဖြစ်ကြတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှာ တပ်မတော် အာဏာရယူလိုက်ရတယ်။

ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးစနစ်မှာ ပြိုင်ဆိုင်မှုမရှိတော့ဘူး။ တိုးတက်မှုနဲ့ အခြေခံအကျဆုံးက လွတ်လပ်မျှတတဲ့ ပြိုင်ဆိုင်မှုပါ။ စီးပွားရေးအတွေ့အကြုံမရှိတဲ့ တော်လှန် ရေးကောင်စီဝင်တွေ လက်ထက်မှာ စီးပွားရေးမတိုးတက်ခဲ့တာ မဆန်းပါဘူး။ စနစ်က လည်း ဆိုရှယ်လစ်ဆိုတော့ တံခါးပိတ်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံဟာ ၂၆ နှစ်တာကာလမှာ တအိအိနဲ့ နွံနစ်သွားခဲ့ရတယ်။ မြန်မာကို အားကျခဲ့ကြတဲ့စင်ကာပူရော၊ ထိုင်းပါ နိုင်ငံတကာရင်းနှီးမြှုပ်နှံ သူတွေ မျက်စိကျစရာဖြစ်ခဲ့ပြီး မြန်မာမှာတော့ စီးပွားရေးကျပ်တည်းလို့ ကမ္ဘာကျော် “ရှစ် လေးလုံး” ဖြစ်ခဲ့ရတော့တယ်။

သမိုင်းဟာသမိုင်းပဲ

သမိုင်းဆိုတာကာလတစ်ခုအတွင်း ဖြစ်ပျက်ခဲ့တာတွေကို မှတ်တမ်းတင်ထားတဲ့ အကြောင်းအရာပါ။ ငြင်းမရသလို ဖျက်လိုလည်းမရဘူး။ “ရှစ်လေးလုံး” အပြီးမှာ တပ်မတော် အာဏာသိမ်းတယ်။ စီးပွားရေးဘက်ကို ဖွင့်ပေးလိုက်တယ်။ အုပ်ချုပ်သူတွေကတော့ စစ်ဘက်ကပဲ။ ထိုက်သင့်သလောက် တိုးတက်ခဲ့တယ်။

ဘာကို သွားတွေ့နိုင်သလဲဆိုတော့ လူနဲ့စနစ်ပါပဲ။ အဲဒီ နှစ်ခုက အခြေခံအကျဆုံး ဆိုတာကို တွေ့နိုင်လာလိမ့်မယ်။

“ရှစ်လေးလုံး”နောက်ပိုင်း အုပ်ချုပ်သူလူတန်းစားဟာ “စစ်ဘက်”က ဖြစ်ပေမယ့် စနစ်ကို ပြောင်းလိုက်တာနဲ့ ပြောင်းလဲခြင်းရဲ့ အကျိုးတရားကို ခံစားစေနိုင်တဲ့အချက်ပါ။

အုပ်ချုပ်တဲ့အစိုးရသာ စီးပွားရေးအကြောင်း၊ နိုင်ငံတကာရေးရာအကြောင်းကို ပိုနားလည်ကြမယ်ဆိုရင် တိုးတက်မှုဟာ လက်တစ်ကမ်းမှာသာဆိုတာ အမှန်တကယ်ပါ။ “၂၀၀၈-၂၀၁၁” ဆိုတဲ့ ၂၃ နှစ်တာကာလအတွင်း အုပ်ချုပ်သူတွေထဲမှာ စီးပွားရေးအကြောင်း အမှန်တကယ်သိသူက ငါးရာခိုင်နှုန်းထက် မပိုပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ “စနစ်လှိုင်း” ကို အကျိုးရှိရှိ “စီး” သွားနိုင်ခဲ့တယ်။

“၂၀၁၁-၂၀၁၆” မှာတော့ “နိုင်ငံရေး” ရော၊ “စီးပွားရေး” ရော လုံးဝပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု တွေ လုပ်ခဲ့တယ်။ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး ထင်ထင်ရှားရှား တိုးတက်သွားခဲ့တယ်။ မြန်မာ နိုင်ငံအပေါ် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုတွေကို ဖယ်ရှားနိုင်ခဲ့တယ်။ စီးပွားရေးတိုးတက်လာတယ်။ စီးပွားရေးကို အဟန့်အတားဖြစ်စေမယ့်ကြားက အတားအဆီးတွေကို အများကြီးဖယ်ရှား နိုင်ခဲ့တယ်။ နိုင်ငံတစ်ခုအရှိန်အဟုန်နဲ့ တိုးတက်တော့မယ့် လမ်းကြောင်းပေါ်တွန်းတင်နိုင်ခဲ့ တယ်လို့ပဲ ခြုံငုံပြောရလိမ့်မယ်။

“၂၀၁၆-၂၀၂၁” ဆိုတဲ့ ငါးနှစ်ကာလကတော့ မြန်မာနိုင်ငံ Back Gear ပြန်ထိုးတဲ့ ကာလလို့ပဲ ပြောရလိမ့်မယ်။ ဆင်ခြင်တုံ့နည်းလွန်းတဲ့ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းအပေါ် ချမှတ်လိုက်တဲ့မူဝါဒအမှားက ဘဏ်တွေကို ကူးစက်ပြီး မြန်မာ့စီးပွားရေး “ညှို့သကျည်း” ကို ရိုက်ချလိုက်တဲ့အတိုင်း ဖြစ်သွားတယ်။ “ဒီမိုကရေစီ” အော်ပြီး ဒီမိုကရေစီကို မသိသူတွေ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှာ ပါလာတယ်။ ဥပဒေပြုရေးက အုပ်ချုပ်ရေးဘက်ဝင်ရောက် စွက်ဖက်တာ တွေ မမြင်ချင်မှအဆုံး ဖြစ်လာတယ်။ စစ်ယူနီဖောင်းဝတ်တွေထက် ပိုဆိုးတဲ့ “အကြွင်းမဲ့ အာဏာရှင်” တွေ ဖြစ်လာကြတယ်။ ပြောရရင် နိုင်ငံရေးစနစ်ရော၊ စီးပွားရေးစနစ်ရော အခြေကစပြီး လုံးဝပျက်စီးသွားခဲ့တာပဲ။

ရွေးကောက်ပွဲမဲသမားမူနဲ့ ဒို့တာဝန်အရေး(၃)ပါးတို့ ထိပ်တိုက်တွေ့ကြပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီမှာ အာဏာထိန်းကာလတစ်ခုထဲကို ရောက်သွားကြတယ်။

အဓိက ဘာကိုတွေ့ရသလဲဆိုရင် လူနဲ့စနစ်ပါပဲ။ “လူ” ပိုင်းမှာ အရပ်သားအများစု ဆိုပေမယ့် အရည်အချင်းမရှိသူတွေ၊ ကိုယ့် Professional မဟုတ်သူတွေ “ကြုံရာကျပန်း” ဝင်လုပ်ကြတာတွေ့ရတော့ “လူ” ဆိုတဲ့ Factor အကျိုးကို မခံစားကြရတော့ဘူး။ Negative Effect တွေကိုသာ ပြောင်းပြန်ခံစားကြရတယ်။

“စနစ်” ပိုင်းမှာ “နှုတ်ဖျား” ထွက်စနစ်သာဖြစ်ပြီး ဘာစနစ်လို့ ပြောရခက်တဲ့ စနစ် ဖြစ်နေတယ်။ ခြေဦးတည့်ရာ လျှောက်တဲ့စနစ် ဖြစ်နေတယ်။

ခြုံပြီးပြောရရင် “၂၀၁၆-၂၀၂၁” ကာလဟာ ဦးသန်းရွှေ၊ ဦးသိန်းစိန်တို့ပျိုးထောင်ခဲ့တဲ့ ၂၈ နှစ်အသီးတွေ စပြီးသီးနေတဲ့ “ပင်ပျို” ကို အခြေခံကစပြီး ပွက်ပွက်ဆူရေနွေးနဲ့ လောင်းချ လိုက်သလိုပါပဲ။

အာဏာထိန်းကာလ

ယခုဆို အာဏာထိန်းကာလက သုံးနှစ်ကျော်သွားပြီ။ ရွေးကောက်ပွဲပြန်လုပ်ပြီး အနိုင်ရပါတီကို အာဏာပြန်အပ်မယ်ဆိုတဲ့ ကတိနဲ့ ဒီကာလကို ဖြတ်ကျော်နေဆဲပါ။ အာဏာ အကူးအပြောင်းမှာ မကျေနပ်သူတွေက အဝေးရောက်အစိုးရဖွဲ့ပြီး ဆန့်ကျင်တယ်။ လက်နက် ကိုင်တွေ တစ်စခန်းထကြတယ်။ အဆိုးဆုံးကတော့ “၁၀၂၇” ကိစ္စပါပဲ။

နိုင်ငံရဲ့တည်ငြိမ်ရေးကို ဆောင်ရွက်ရာမှာ “၁၉၈၈” ပုံစံနဲ့ “၂၀၂၁” ပုံစံမတူကြဘူး။ အနိမ့်ဆုံး အင်အားမူဝါဒ၊ အကြမ်းဖက်တွေဆီ စီးဆင်းတဲ့ ငွေစီးကြောင်းလမ်းကြောင်းတွေ ကို မတားဆီးနိုင်လိုက်တာဟာ နောက်ပိုင်းဆိုးဝါးမှုတွေအတွက် အင်အားဖြစ်စေလိုက်သလို ပါပဲ -

- ကျည်မယဉ်ပါးပါစေနဲ့။
- ဥပဒေမယဉ်ပါးပါစေနဲ့။
- ငွေစီးလမ်းကြောင်းတွေပိတ်ပါ။
- စီးပွားရေးကောင်းအောင်လုပ်ပါ စတဲ့အချက်တွေကို သတိပေးရေးသားခဲ့ဖူး

ပါတယ်။ ရှေ့သုံးချက် အားနည်းမှုကြောင့် တစ်စုံတစ်ရာအဆိုးတရားတွေ ဖြစ်လာခဲ့မယ်ဆိုရင် “စီးပွားရေး ကောင်းမွန်မှု”က ခံစစ်ကောင်းတစ်ခုအဖြစ် ခုခံပါလိမ့်မယ်။ သို့သော်လည်း စီးပွားရေးအင်အားကို မဖြည့်ဆည်းနိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ဒီတော့ “တာ” လေးခုလုံး ကျိုးသွားတဲ့သဘော ဖြစ်သွားပါတော့တယ်။ နိုင်ငံတစ်ခု စီးပွားရေးကောင်းရင် ဒါမှဟုတ် အလားအလာကောင်း တွေ ရှိနေတယ်ဆိုတာကို ပြသနိုင်ရင် တော်ရုံဒုက္ခမပေးတတ်ပါဘူး။ ဒီအချက်ကိုပါ မပြနိုင် တဲ့အခါကျတော့ နိုင်ငံဟာ ဆည်ရေကျိုး “တာ” အားလုံးပေါက်တဲ့အဖြစ်ကို ရောက်သွားခဲ့ရပါ တော့တယ်။

အလွန်ဆိုးဝါးတဲ့ အဖြစ်ကတော့ “1027” Operation ပါပဲ။ နယ်မြေတွေ အများကြီးပါ သွားပြီး အချုပ်အခြာထိပါးခံလိုက်ရပါတယ်။ “ကျားဖြန့်” ဆိုတဲ့ခေါင်းစဉ်အောက်မှာ “၁၀၂၇” ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ Open Agenda ထက်လွန်တဲ့ Hidden Agenda တွေ ရှိထားပါလိမ့်မယ်။ စစ်ရေးဆိုတာ နိုင်ငံရေးရဲ့အသုံးချခံသက်သက်ပါ။ Military operation is just tool of political mission လို့နားလည်ထားရပါမယ်။ လက်နက်ကိုင်တွေနဲ့ စစ်ရေးက Hidden Agenda အောက်က အသုံးချခံလို့ မြင်ပါတယ်။ ဖြစ်ဖြစ်ချင်း နာရီ ၃၀အတွင်း “Double Tricks and Cross” လို့လည်း ရေးခဲ့ပါတယ်။ Hidden Agenda ကိုသိအောင် ကြိုးစားရမယ်။ တစ်ဖက်ရဲ့ Political Mission က ဘာလဲဆိုတာကိုလည်း နားလည်ရမယ်။ Game Architect ဘယ်သူဆိုတာလည်း သိဖို့လိုမယ်လို့လည်း ရေးခဲ့ဖူးပါတယ်။

“နိုင်ငံတစ်ခုကို
 ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်း၊
 အခွင့်အလမ်းရအောင်
 ဖန်တီးနိုင်ခြင်းဟာ
 International
 Relations ဆိုတဲ့
 နိုင်ငံတကာဆက်ဆံ
 ရေးနှင့် ထောက်လှမ်း
 ရေး ဖြစ်ပါတယ်။”

မျက်နှာစာပေါင်းစုံက ပြင်ဆင်ကြဖို့လိုပြီး

“၁၀၂၇” ဟာ အရပ်သားအစိုးရလက်ထက်မှာ မဖြစ်ခဲ့ဘဲ တပ်မတော်အစိုးရ တာဝန်ယူတဲ့ကာလမှာ ဘာကြောင့်ဖြစ်ခဲ့ရတာလဲ။ ကျားဖြန့်ကိစ္စ တစ်နှစ် လောက်ကြိုတင် အသိပေးထားတယ်လို့လည်း ဆိုထား ပါတယ်။ လောက်ကိုင်မှာအခြေတည်တဲ့အတွက်ကြောင့် ဆိုရင် လောက်ကိုင်တစ်ခုတည်းမှာမဖြစ်ဘဲ ဘာကြောင့် ရှမ်းမြောက်၊ စစ်ကိုင်း၊ ရခိုင်၊ ကရင် စတာတွေဘက် ကူးစက်လာရပါသလဲ။

နိုင်ငံရဲ့အနာဂတ်က တကယ်စိုးရိမ်စရာကောင်း တဲ့အခြေအနေကို ရောက်ခဲ့ပါတယ်။ KK Park ဘက် အသံတွေလည်း ထပ်ထွက်လာခဲ့ပါပြီ။ ရှမ်းမြောက် ခဏ ငြိမ်တော့ ရခိုင်ဘက် ထပ်ဖြစ်လာတယ်။ ချီတုံချတုံ ဖြစ် နေဟန်ရှိတဲ့ မွန်ကလည်း ကြေညာချက်တွေ ထုတ်လာ ခဲ့ပြန်ပါပြီ။

ဖြစ်ပြီးတာတွေကတော့ မကယ်နိုင်တော့ပါဘူး။ ဘယ်လိုပြန်ဆယ်မလဲ။ ဘာတွေ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး တွေ လုပ်ရမလဲဆိုတာကိုပဲ စဉ်းစားကြရတော့မှာပါ။ ကျွန်တော်တို့ မျက်နှာစာပေါင်းစုံ၊ ဘက်ပေါင်းစုံက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေ မဖြစ်မနေ လုပ်ကို လုပ်ကြရပါ လိမ့်မယ်။

နိုင်ငံတကာမှာ နိုင်ငံတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး အထူး ပြုလေ့လာရေးအဖွဲ့တွေရှိကြတယ်။ ဥပမာ - “Myanmar Study” / “US Study” အဲ့ဒီနိုင်ငံမှာ “အပ်” ကျတာကအစ သိနေတတ်ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ အဲ့သလိုအထူးပြု လေ့လာမှု မရှိပါဘူး။ ဘာဖြစ်သလဲဆိုတော့ အဲဒီ နိုင်ငံရဲ့ ကိုယ့်အပေါ် သဘောထားအမှန်၊ သူ့ရဲ့လှုပ်ရှားမှု၊ သူ့ရဲ့ အစီအမံတွေကို မသိနိုင်တော့ပါဘူး။ ကြိုတင်ကာကွယ် ရေး၊ တားဆီးရေးတွေ မလုပ်နိုင်တော့ပါဘူး။ မြန်မာမှာ Think Tank ဆိုလို့ လောက်လောက်လားလား မရှိပါ။ “MISIS” ရှိပြီး မိမိကိုယ်တိုင် ပါဝင်နေသော်လည်း ဘတ်ဂျက်အပါအဝင် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အရည်အသွေးမြင့် Researcher တွေနဲ့ မစုဖွဲ့နိုင်သေးပေ။

ယနေ့ပညာရှင်တော်တော်များများဆိုတာတွေ ကို လေ့လာရင် နိုင်ငံတကာဆောင်းပါးတွေကိုသာ

ဖတ်နိုင်ပြီး ဘာသာပြန်ရေးသားကြတဲ့အဆင့် ဖြစ်နေတာ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ သူတို့မှာလည်း အပြစ်မရှိကြပါဘူး။ ပညာရှင်အစစ်အမှန်တစ်ယောက်ဖြစ်ဖို့ လေ့လာသူတေသနပြုနိုင်ဖို့ ကုန်ကျငွေများစွာ ရှိပါတယ်။ ပညာရေးမှာ ချည့်ချည့်နဲ့နဲ့နဲ့ ဘွဲ့ရလာသူတစ်ဦးကို တောင့်တောင့်တင်းတင်းဖြစ်အောင် များစွာအကုန်အကျခံပြီး ပြန်လေ့ကျင့်ပေးရပါတယ်။ တော်ရုံလူ မလုပ်နိုင်ကြပါ။

ပညာရေးကစပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွေ အများကြီးလုပ်ကြရပါလိမ့်မယ်။ ဗျူရို ကရေစီယန္တရား ဘယ်လောက် မှန်မှန်ကန်ကန် လည်ပတ်နေပါသလဲ။ အဲဒီယန္တရားကို မောင်းနှင်နေတဲ့ ဗျူရိုကရက်တွေ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့်ဆင့်က အုပ်ချုပ်သူတွေ ဘယ်လောက် အရည်အချင်းရှိပြီလဲကိုလည်း ပြန်လည်စစ်ဆေး ပြောင်းလဲမှုတွေ လုပ်ကြရပါလိမ့်မယ်။

နိုင်ငံတစ်ခုကို ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်း၊ အခွင့်အလမ်းရအောင် ဖန်တီးနိုင်ခြင်းဟာ International Relations ဆိုတဲ့ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနှင့် ထောက်လှမ်းရေးဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအပိုင်းတွေကိုလည်း တောင့်တင်းကြံ့ခိုင်ဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။

မြန်မာတွေဟာ မဟုတ်တဲ့နေရာတွေမှာ ထူးချွန်နေကြပြီး ဟုတ်တဲ့နေရာတွေမှာ အင်အားချည့်နဲ့နေကြပါတယ်။ နက်နက်နဲနဲသိရမယ့်နေရာတွေမှာ ခပ်ပါးပါးအသိလောက် နဲ့ ကျေနပ်နေကြပြီး “ငါသိ၊ ငါတတ်” ပြီလို့ အထင်ကြီးနေကြတာဟာ ကျဆုံးမှုရဲ့အရင်းခံဖြစ် နေတာကို ဒီနေ့အထိ မမြင်နိုင်ကြသေးပါဘူး။ ဒါကြောင့် စနစ်နဲ့လူတွေကို ဘက်ပေါင်းစုံက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေ လုပ်ကြရမှာဖြစ်ပြီး တစ်ဦးချင်းစီမှာလည်း “ငါတကာယ်သိပြီ၊ တတ် ပြီလားလို့ ငါ့လုပ်ရပ်တွေ ဘာ Dream တွေရှိခဲ့ပြီးပြီလဲ” ဆိုတဲ့အတွေးမျိုးနဲ့ အခံစိတ် Mindset ကအစ အလုံးစုံပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေလုပ်ပါမှ အနာဂတ်အတွက် တော်ရာကျမယ်လို့ မြင်မိပါတယ်။

နေဇင်လတ်

bupkuWkuGfsm; (HYBRID WARFARE)

a'gufvnci fmi f/Gvrfrawmf

“ကမ္ဘာကြီးမှာ လက်တံရှည်ရှည်နဲ့ အဝေးကွင်းထဲကို
စစ်ပွဲတွေ ပို့တတ်ကြတဲ့ (Proxy War) ပုံစံကနေပြီး
တဖြည်းဖြည်း တိုက်ကွက်ပုံစံတွေ ပြောင်းနေတာကို
သတိထားကြဖို့တော့ လိုပါတယ်။”

ကမ္ဘာ့သမိုင်းမှာ အရက်စက် အကြမ်းကြုတ်ဆုံးစစ်ပွဲဟာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပွဲပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ စစ်တိုက်ရင်းသေသူ ၁၅ သန်းကျော်ရှိခဲ့ပြီး အရပ်သားတွေထဲက ၃၈ သန်းကျော် သေကျေခဲ့ရပါတယ်။ အသားလွတ် ရုတ်တရက် သေဆုံးရတဲ့သူတွေကတော့ ဟီရိုရှီးမားနဲ့ နာဂါဆာကီက ဂျပန်တွေပဲဖြစ်ပါတယ်။ အဏုမြူဗုံးလက်နက်ရဲ့အစွမ်းကို စမ်းချင်လို့ ဂျပန် ပြည်ပေါ်မှာ ကြံ့ချခဲ့တာဖြစ်ပေမယ့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးကို မြန်မြန်အဆုံးသတ်ချင်လို့ဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်နဲ့ အစုလိုက်၊ အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှုကို အရှေ့တိုင်းမှာ လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ ဥရောပကနေ စဖြစ်လာခဲ့တဲ့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကို မီးမွှေးခဲ့တဲ့ ဂျာမန်တွေ၊ ပူးပေါင်းခဲ့တဲ့ အီတာလျံတွေနဲ့ ဥရောပသားတွေ ရှိရာနေရာမှာတော့ အဏုမြူဗုံးကို မစမ်းခဲ့ပါဘူး။

အဏုမြူဗုံးကို စတင်တီထွင်ခဲ့တဲ့ Manhattan Project ကို အမေရိကန်တွေရယ်၊ အင်္ဂလိပ်တွေရယ်၊ ကနေဒီယံတွေရယ်ပေါင်းပြီး ၁၉၄၂ ခုနှစ်မှာ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လမှာတော့ ဂျပန်ပြည်မှာ ကြံ့ချ လက်စွမ်းပြခဲ့တာပဲဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်က ဂျာမန်တွေက အက်တမ် (Atom) တွေကို ဖြိုခွဲတဲ့နည်းနဲ့ အဏုမြူစွမ်းအင် ထုတ်လို့ရတယ် ဆိုတဲ့ သုတေသနတွေ ရှိချက် တွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၁၉၄၂ ခုနှစ်မှာ နီးဗားဒါး သဲကန္တာရ ထဲမှာ လက်တွေ့လုပ်ပြီး အဏုမြူဗုံးကို ထုတ်လုပ်ခဲ့တာပါ။ အခုနောက်ဆုံးမှာတော့ အက်တမ် တွေကို ပေါင်းစည်းတဲ့နည်း (Fusion) နဲ့ ပိုမိုအင်အားပြင်းထန်တဲ့ အဏုမြူစွမ်းအားကို ရရှိ လာပါတယ်။

ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ကျွန်တော်ကတော့ ပြောခွင့်ရတဲ့အချိန်မှာ ပြောခဲ့ပါတယ်။ လက်နက်နဲ့ ရင်ဆိုင်တဲ့ပဋိပက္ခ (Armed Conflict) ကို ဖြေရှင်းရတာ တစ်ခဏနဲ့ ပြီးနိုင်တယ်။ အဏုမြူ ဗုံးကြဲချခဲ့တဲ့ ဟီရိုရှီးမားနဲ့ နာဂါဆာကီလိုပေါ့။ ဂျပန်တွေရဲ့ဧကရာဇ်က လက်နက်ချဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တယ်။ ဂျပန်စစ်သည်အတော်များများကတော့ အသေခံတိုက်ဖို့ ပြင်ခဲ့ကြ တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ရဲ့ဘုရင်ဧကရာဇ်ရဲ့ဩဇာကို သစ္စာရှိစွာနာခံပြီး လက်နက်ချခဲ့တယ်။

ဂျပန်ရဲ့လက်နက်ချမှုဂယက်ကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့တာတွေ အများကြီးရှိခဲ့ပေမယ့် မြန်မာနိုင်ငံသားတွေ ဂျပန်ရောက်နေတုန်း မြင်ခဲ့ကြုံခဲ့ရတဲ့အကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်ထား တဲ့ စာပေတွေ နည်းလှပါတယ်။ အဲဒီအထဲမှာ ကျွန်တော့်ရဲ့ယောက္ခမ ဖခင်ကြီးဖြစ်သူ သူရ ဦးတင်မောင် မကွယ်လွန်မီ နောက်ဆုံးရေးသွားတဲ့ဆောင်းပါးစာမူကို ဖတ်မိပြီး မျှဝေပေး ချင်တဲ့စိတ်တွေ ပေါ်လာခဲ့ပါတယ်။ စာရေးဆရာ အောင်လံ (နန်းရှေ့) ဆိုတဲ့ ကလောင်အမည်နဲ့ စစ်ပြန်မဂ္ဂဇင်းမှာ သူ ဆောင်းပါးတွေ များစွာ ရေးခဲ့ပါတယ်။ “ပြည်တော်ပြန်ခရီး” ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးကိုတော့ ရေးသားပြီး စစ်ပြန်မဂ္ဂဇင်းကို မပို့ဖြစ်ခဲ့ပါဘူး။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်မှာ ရေးခဲ့ပြီး ၂၀၀၂ ခုနှစ်မှာ ကွယ်လွန်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့ဆောင်းပါးစာမူထဲမှာ အခုလို ရေးခဲ့ပါတယ်။

“ဂျပန်ဧကရာဇ်၏ စစ်ရပ်စဲရေးမိန့်ခွန်းပြောကြားပြီးနောက်ပိုင်းမှာ ဂျပန်တပ်မတော် (ကြည်း၊ ရေ၊ လေ)များအတွင်း စစ်ရပ်စဲလိုသူများနှင့် စစ်ဆက်တိုက်လိုသူများဟူ၍ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။ စစ်ရပ်စဲခြင်းမပြုဘဲ စစ်တိုက်လိုသူများက အများစုကြီး ဖြစ်နေပါ သည်။ အခြေအနေမှာ များစွာရှုပ်ထွေးလျက်ရှိနေပါသည်။ ဂျပန်လူငယ်အများစုသည် စစ်ကို အရှုံးဖြင့် မရင်ဆိုင်လို။ အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်တို့ကို အရှုံးမပေးလို။ အသက်သေသည်အထိ ဆက်တိုက်မည်ဟု ဟစ်အော်ကြွေးကြော်နေကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် သီးခြားအထူးအရေးပေး

ဖွဲ့စည်းထားသော ဂျပန်ရေတပ်-လေတပ်မှ လေသူရဲများ၏ “ခမိခဇေ” - အသေခံလေသူရဲများနှင့် ဂျပန်ကြည်းတပ်-လေတပ် လေသူရဲများ၏ “တော်ကော” - အသေခံလေသူရဲများမှာ အတက်ကြွဆုံး၊ အပြင်းထန်ဆုံးဖြစ်ကြပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ တပ်၊ ကျွန်တော်တို့နှင့်အတူ နေကြည်းတပ်-လေတပ်မှ တော်ကောလေသူရဲများမှာ ၃၀၀ လောက် ရှိပါသည်။ အခြားတပ်၊ အခြားလေယာဉ်ကွင်းများတွင်လည်း များစွာရှိနေပါသေးသည်။ သို့ရာတွင် ဂျပန်လူမျိုးတို့သည် သူတို့၏ဘုရင်ဧကရာဇ်ကို အလွန်လေးစားကြသည်။ အလွန်ရိုသေကျိုးနွံကြပါသည်။”

“ကျွန်ုပ်တို့သည် အင်္ဂလိပ်-အမေရိကန်တို့နှင့် စစ်ဖြစ်ခဲ့ပြီးနောက် ရုရှားနှင့်ပင် စစ်ဖြစ်ပြန်ကြောင်း၊ ရန်သူများက ဗုံးကြီးများကို အသုံးပြုခဲ့ကြကြောင်း၊ အထူးသဖြင့် ဟီရိုရီးမားနှင့် နာဂါဆာကီမြို့ကြီးနှစ်မြို့ကို အဏုမြူဗုံးများ ကြဲချခဲ့ကြသဖြင့် ပြည်သူပြည်သား ထောင်ပေါင်းများစွာ သေကျခဲ့ကြကြောင်း၊ နေအိမ်တိုက်တာအဆောက်အဦများ များစွာ ဆုံးရှုံးပျက်စီးခဲ့ရကြောင်း၊ ဒီဖြစ်ရပ်များအတွက် များစွာဝမ်းနည်းပြီး မျက်ရည်ကျရကြောင်း၊ ဒါကြောင့် အရှုံးပေးပြီး စစ်ရပ်စဲလိုက်ပြီဖြစ်ကြောင်း” ဟု ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက် မွန်းတည့် ၁၂ နာရီမှာ ဂျပန်ဧကရာဇ် ဟီရိုဟိတိုက မိန့်ခွန်းပြောကြား အသံလွှင့်ခဲ့သည်ကို ဂျပန်တစ်နိုင်ငံလုံးက လိုက်နာခဲ့ကြရပါသည်။

စာရေးဆရာ အောင်လံ (နန်းရှေ့) မှာ ထိုစဉ်က ဂျပန်နိုင်ငံတွင် လေကြောင်းပညာသင်အဖြစ် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက စေလွှတ်ခဲ့ချိန်ဖြစ်ပါတယ်။ သူနှင့်အတူ လေသူရဲ ၁၀ ယောက် ရှိခဲ့ပြီး ဂျပန်အသေခံလေသူရဲများကလည်း မျက်လုံးဒေါက်ထောက် ကြည့်နေခဲ့ကြပါတယ်။ စုစုပေါင်းစစ်ပညာသင် ၇၀ ထဲက ၆၀ မှာ ကြည်းတပ်မှများပြီး ဂျပန်လက်နက်ချပြီးချိန်တွင် အရပ်ဘက်ပညာသင်များပါ စစ်ရှုံးဂျပန်တွင် သောင်တင်နေခဲ့ကြပါတယ်။ ထိုအချိန်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံသားများ၏ခံစားမှု၊ တိုင်းပြည်ခေါင်းဆောင်၏ ပြတ်သားသော ဆုံးဖြတ်မှုများ၏ ရုလဒ်မှာ ဒီကနေ့ ဂျပန်ပြည်၏ ရပ်တည် ရှင်သန်မှု၏အကြောင်းရင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ စစ်ရှုံးဂျပန်ရဲ့ခေါင်းဆောင်က တာဝန်ခံ၊ တာဝန်ယူမှု ရှိသလောက် စစ်နိုင်သူတွေကရော အရပ်သားပေါင်း ၃၈ သန်းနဲ့ စစ်သားပေါင်း ၁၅ သန်း သေကျေရမှုအတွက် ဝမ်းနည်းစကား ဆိုခဲ့ပါသလား။ တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှုရော ရှိခဲ့ပါသလားဆိုတဲ့မေးခွန်းကို ကျွန်တော့်လိုပဲ မေးချင်သူတွေ များစွာ ရှိမယ်ထင်ပါတယ်။ တကယ်တော့ စစ်ပွဲဖြစ်တဲ့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး မပြီးခင်ကတည်းက စစ်အေးတိုက်ပွဲတွေ ပြင်ဆင်ထားပြီးဖြစ်ပါတယ်။ ရုရှားနိုင်ငံ ခရိုင်မီးယားကျွန်းဆွယ် ယော်လတာမှာ ဆုံတွေ့ခဲ့တဲ့ ကြီးသုံးကြီးထဲက အင်္ဂလိပ်နဲ့ အမေရိကန်က ရုရှားကို ထိန်းချုပ်ဖို့ စစ်အေးတိုက်ပွဲဗျူဟာတွေ ချထားပြီးဖြစ်ပါတယ်။ အင်္ဂလန်ဝန်ကြီးချုပ် ချာချီကစပြီး သံကန့်လန့်ကာ (Iron Curtain) ဆိုတဲ့ နာမည်တပ်ပြီး ရုရှားနိုင်ငံရဲ့ ရပ်တည်ချက်ကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခဲ့တာပါပဲ။

စစ်ပူကနေ စစ်အေးဖြစ်၊ အဏုမြူဗုံးကနေ သင်ခန်းစာမယူဘဲ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဗုံး တီထွင်ကြပြန်ပါတယ်။ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဗုံးက အလွန်အဖျက်စွမ်းအားပြင်းပါတယ်။ သုံးတဲ့ပစ္စည်းနဲ့ နည်းပညာကလည်း တိုးတက်လာခဲ့ပါတယ်။ အဏုမြူဗုံးတုန်းက အဏုမြူကို ခွဲစစ်တဲ့နည်းနဲ့ အဏုမြူဓာတ်သတ္တိတွေကြွစေပြီး လူတွေကို လောင်တိုက်သွင်းခဲ့ရာကနေ အဏုမြူဟိုက်ဒရိုဂျင်တွေကို ပေါင်းစည်းစေတဲ့နည်း (Fusion) နဲ့ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဗုံးကို တီထွင်ခဲ့တာပါပဲ။

အဏုမြူဗုံးကို တီထွင်ထုတ်လုပ်တဲ့ အိုပင်ဟိုင်းမား (Oppenheimer) နောက်ပိုင်းမှာ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဗုံးကို အက်ဒဝပ်တယ်လာ(Edward Teller) က တီထွင် လိုက်ပါတယ်။ ဒါကလည်း ရုရှားတွေက ၁၉၄၉ ခုနှစ်မှာ အဏုမြူဗုံးလုပ်နိုင်ခဲ့လာလို့ ပိုပြင်းတဲ့ဗုံးကို တီထွင်ခဲ့တာပါ။ အမြင့်ဆုံးဗုံး “ဇာဘုန်းဘား” (Tsar Bomba) ကိုတော့ ရုရှားက ၁၉၆၁ ခုနှစ်မှာ ထုတ်ခဲ့ပါတယ်။

အဏုမြူပေါင်းဖိုရာမှာသုံးတဲ့ ဟိုက်ဒရိုဂျင်က မျိုးကွဲနှစ်မျိုးပါ။ ယခု ဖူကူရှီးမားက အဏုမြူဓာတ်ကြွရေတွေထဲမှာပါတဲ့ ထရစ်တီယံ (Tritium) က သူ့အဏုမြူထဲမှာ ပရိုတွန် (Proton) အပြင် နယူထရွန် (Neutron) နှစ်လုံးအပိုပါပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း သူ့နဲ့ အောက်ဆီဂျင် ပေါင်းပြီးဖြစ်လာတဲ့ရေကို ရေလေး (Heavy Water) လို့ ဆိုခဲ့ကြတာပါ။ သူ့လိုပဲ နောက်ထပ် ဟိုက်ဒရိုဂျင်မျိုးကွဲတစ်မျိုးက ဒျူတာရီယမ် (Deuterium) လို့ခေါ်ပါတယ်။ ဟိုက်ဒရိုဂျင်အဏုမြူလေးထဲမှာပဲ ပရိုတွန်တစ်လုံးအပြင် နယူထရွန်တစ်လုံး အပိုပါပါတယ်။ အဲဒီထရစ်တီယံနဲ့ ဒျူတာရီယမ်တို့ ပေါင်းစည်းခြင်း (Fusion) လုပ်နိုင်ရင် အလွန်ပြင်းထန်တဲ့ အဏုမြူပေါက်ကွဲမှုကြီးကို ဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အလုံးစုံပျက်သုဉ်းခြင်း (Utter Devastation) ဖြစ်စေပြီး ကမ္ဘာကြီးကို ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်ပါတယ်။

ထပ်ပြီး တီထွင်လာတာကတော့ နယူထရွန်ဗုံး (Neutron Bomb) ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူက အိုးအိမ်တိုက်တာတွေကို မဖျက်ဘဲ လူသတ္တဝါတွေကိုသာ ရွေးပြီး သေစေတဲ့သတ္တိ ရှိပါတယ်။ သူ့အထဲမှာ ပလူတိုနီယံ (Plutonium) ဒါမှမဟုတ် ယူရေနီယံ (Uranium) ထည့်ထားပြီး ထပ်ဆင့် အဖျက်အားဖြစ်စေတဲ့နည်းပညာကို သုံးထားပါတယ်။ သက်ရှိတွေ ကိုသာ ရွေးပြီး သတ်နိုင်တဲ့စွမ်းအားမျိုးဖြစ်လို့ စစ်သုံးပစ္စည်းတွေ၊ တိုက်တာအိုးအိမ်တွေ ကျန်ခဲ့နိုင်ပြီး အဏုမြူသတ္တိကြွမှု အနည်းငယ်သာရှိပါတယ်။

ဒါကြောင့်လည်း ကျွန်တော်က Armed Conflict ဖြစ်လာရင် အချိန်တိုအတွင်း ပြီးဆုံး စေနိုင်တဲ့နည်းတွေရှိတယ်။ အဏုမြူဗုံးကို သုံးခဲ့ပြီးပြီ။ ဇာတ်သိမ်းမကောင်းပေမယ့် အလွန်မြန် တယ်။ ဟိုက်ဒရိုဂျင်ဗုံးတွေ လက်ထဲမှာရှိနေကြတယ်။ သုံးလိုက်ရင် အလုံးစုံ ပျက်စီးမယ်။ နယူထရွန်ဗုံးတွေ ဆိုရင်တော့ လူတွေကုန်သွားမယ်။ သက်ရှိက ကုန်သွားမယ်။ သက်မဲ့တွေ ကျန်ခဲ့မယ်။ ပြဿနာက Conflict of Interest ပါပဲ။ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်လာတဲ့ စိတ်ဝင်စား မှုတွေက ဖြေရှင်းရကြာတယ်။ မျိုးနွယ်ဆက်ပေါင်းများစွာကြာတဲ့အထိ ဖြေရှင်းလို့မပြီးဘဲ နေနိုင်တယ်။ သွေးကြေးဆပ်လို့ မပြီးနိုင် မစီးနိုင်ဖြစ်နေတယ်။

စိတ်ဝင်စားမှုဆိုတာထက် လိုချင်တပ်မက်မှု (လောဘ) ဆိုတာက ပိုမှန်မယ်။ ညီအစ်ကို မောင်နှမချင်းဖြစ်ရတဲ့အမွေမှုတွေ၊ အိမ်နီးနားချင်းနဲ့ ပဋိပက္ခဖြစ်ရတဲ့ပြဿနာတွေ၊ ရုံးဝန်ထမ်း အချင်းချင်းဖြစ်ရတဲ့ နေရာလုမှုတွေကနေ ရပ်ရွာချင်း၊ ဆွေမျိုးစုချင်း၊ နိုင်ငံချင်းဖြစ်လာရတဲ့ Conflict of Interest တွေဟာ ကမ္ဘာပေါ်မှာ ပွက်လောထနေတယ်။

တချို့ပြဿနာတွေက ကာယကံရှင်ချင်း နားလည်မှုယူဖြေရှင်းလို့ရတယ်။ တချို့ ကျတော့ ကြားဝင်ဖြေရှင်းရတယ်။ ရုံးရောက်၊ ဂါတ်ရောက်၊ ဆေးရုံရောက်ဖြစ်ကြရတယ်။ ကူညီဖြေရှင်းပေးမယ်ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်အောက်မှာ ကြားဝင်လုပ်စားနေကြတဲ့သူတွေကလည်း စီးပွားဖြစ်လုပ်ငန်း ဖြစ်လာကြတယ်။

- ယူကရိန်းပြဿနာဆိုရင် ညီအစ်ကိုချင်းဖြစ်ကြတဲ့ပြဿနာပါ။

- အစ္စရေးနဲ့ ပါလက်စတိုင်းပြဿနာဆိုရင် ရာစုနှစ်နဲ့ချီပြီးရှုပ်တဲ့ပြဿနာ။
- တောင်တရုတ်ပင်လယ်ကိစ္စဆိုရင်လည်း ရေထဲမှာ ရှင်းမရတဲ့ပြဿနာ။

ဒါအပြင် ဖောက်ကလန်ကျွန်း၊ ဒီဂိုဂါဆီယာကျွန်းပြဿနာတွေကလို့ ယီမင်နိုင်ငံ၊ ဆူဒန်နိုင်ငံ၊ မာလီနိုင်ငံ၊ နိုင်ဂျာနိုင်ငံတွေမှာလည်း ပြဿနာတွေ တစ်ထွေးကြီး။ တောင်မြောက်ယီမင်၊ တောင်မြောက်ဆူဒန်၊ တောင်မြောက်ကိုရီးယားကအစ ပူးပေါင်းလို့မရတဲ့ ပြဿနာတွေ ရှိနေဆဲပါ။ ဆီးရီးယား၊ လစ်ဗျား၊ အီရတ်၊ အာဖဂန်နစ္စတန် စတဲ့နိုင်ငံတွေကလည်း နာလန်မထူနိုင်အောင် ဖြစ်နေခဲ့ရပါတယ်။ ပေါင်းစည်းရေးနဲ့ ဖြေရှင်းနိုင်တဲ့ အရှေ့အနောက်ဂျာမနီရယ်၊ တောင်မြောက်ဗီယက်နမ်ရယ်ကလွဲရင် စိတ်ပူစရာဖြစ်နေဆဲပါ။

ပထမကမ္ဘာစစ်အပြီးမှာ နောက်ထပ်စစ်ပွဲ မဖြစ်အောင် ညှိနှိုင်းနိုင်တဲ့ပလက်ဖောင်း (Platform) အဖြစ် နိုင်ငံပေါင်းချုပ်အသင်းကြီး (League of Nations) ကို ဖွဲ့ပေမယ့် မထိရောက်ဘဲ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်လာခဲ့ရပါတယ်။ အခုလည်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးမှာ တတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်မလာစေဖို့ ကုလသမဂ္ဂဆိုတဲ့ (United Nations) ကို ဖွဲ့ထားပြန်ပါပြီ။

ရန်ပွဲတွေ စစ်ပွဲတွေ တောက်လောက်စေမယ့် မီးပွားကလေးတွေကတော့ (Conflict of Interest) တွေပါပဲ။ ကမ္ဘာ့ပြဿနာအတော်များများမှာ အင်္ဂလိပ်ကရှုပ်ပြီး အမေရိကန်ကလက်ကိုင်တုတ်အဖြစ်နဲ့ အသုံးတော်ခံခဲ့တာချည်းပါပဲ။ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်ရဲ့ပွဲကိုင်ရှင် ဥရောပသားတွေကြောင့် ကမ္ဘာစစ်ကြီးတွေဖြစ်ခဲ့တယ်။ အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်တွေကြောင့် စစ်အေးတိုက်ပွဲတွေဖြစ်ခဲ့တယ်။

စစ်အေးတိုက်ပွဲကို ရှင်းဖို့ ဆိုဗီယက်ယူနီယံကို ဖြိုခွဲပစ်လိုက်တယ်။ ဝါဆောစာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေ အစည်းပြေသွားပြီး ဘာလင်တံတိုင်းကြီးလည်း ပြိုပျက်သွားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘာလင်တံတိုင်းကြီးကို ဖြတ်ကျော်ပြီး ပေါင်းစည်းသွားတဲ့ ဂျာမနီနိုင်ငံကို မျက်လုံး ဒေါက်ထောက်ကြည့်နေကြဆဲပါပဲ။ စစ်ရှုံးဂျပန်ကိုကျတော့ မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်ကို ရိုက်ချိုး ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်တယ်။ ဘူရှီဒို (Bushido) ဆိုတဲ့ သစ္စာရှိတဲ့ ဂျပန်စစ်သည်တော်တွေရဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေကို အနောက်တိုင်းပုံစံလူမှုဆက်ဆံရေး၊ ဒီမိုကရေစီရေးနဲ့ စီးပွားရေးတွေနဲ့ ဖုံးအုပ်ပစ်လိုက်တယ်။ နောက်ဆုံးမှာ ကမ္ဘာပေါ်မှာ စစ်အင်အားကြီးနဲ့အတူ သတ္တိ၊ သစ္စာနဲ့ အသေခံစိတ်ဓာတ်တွေရှိခဲ့တဲ့ ဂျပန်တပ်မတော်ကြီးကို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ကာကွယ်ရေးတပ် (Self Defence Force) အဖြစ်နဲ့ထားလိုက်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ စောင့်ကြည့်ပါ။ အမေရိကန်တွေကို လက်နက်ချလိုက်ရတဲ့ ဂျပန်တွေဟာ အခု တောင်တရုတ်ပင်လယ်အရေးအခင်းမှာ အင်ဒို-ပစ်ဖိတ် ပထဝီနိုင်ငံရေးကိစ္စတွေမှာ စစ်အင်အားတွေ တိုးချဲ့နေရုံသာမက အာကာသထဲကိုပါ ထိုးဖောက်ထွက်နိုင်စွမ်းရှိလာပြီမို့ မကြာခင် ဘာတွေဆက်ဖြစ်ကြမလဲဆိုတာ စိတ်ဝင်စားစရာပါပဲ။

ဒီလိုအချိန်မျိုးမှာ ကျွန်တော်တို့က စားပွဲပေါ်ကနေ စိတ်ဝင်စားနေရုံနဲ့ မပြီးဘူး။ လယ်ကွင်းထဲက၊ ထန်းပင်ပေါ်ကနေလှမ်းပြီး ကမ္ဘာကို ကြည့်တတ်ဖို့လိုလာပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ကျွန်တော့်အနေနဲ့ “ကမ္ဘာကို ကြည့်ကြဖို့အချိန်” ဆိုတဲ့ဆောင်းပါးကို မြန်မာရေးရာ အမှတ် (၂၃) ၊ ဧပြီလ (၂၀၂၃) ထဲမှာ ရေးခဲ့ပါတယ်။

“အမေရိကန်၊ ဥရောပသာမက အာရှမှာပါ လှုပ်ခတ်လာတဲ့နိုင်ငံရေးမုန်တိုင်းဟာ

တဖြည်းဖြည်း ပြင်းထန်လာပါတယ်။ ဒီအချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံကို ဆင်းရဲတွင်းထဲက ဆွဲထုတ်ပြီး ရပ်တည်ချက် ခိုင်မာတောင့်တင်းတဲ့နိုင်ငံဖြစ်အောင် မလုပ်နိုင်ရင်တော့ အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာပြိုကွဲပြီး ကျရှုံးနိုင်ငံ (Failed State) ဖြစ်သွားနိုင်တယ်။ ဒီလိုမဖြစ်ချင်ရင်တော့ ပုဂ္ဂလိကခံစားချက်တွေကို နိုင်ငံရဲ့ရပ်တည်ချက်အတွက် အရွေ့တစ်ခု (Paradigm Shift) လုပ်ရပါလိမ့်မယ်။ အကျိုးအမြတ် ကြီးကြီးရဖို့အတွက် အနည်းငယ်သော ပေးဆပ်မှုတွေ၊ ညှိနှိုင်းတွေလုပ်ရပါလိမ့်မယ်” လို့ ရေးခဲ့ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ ဒီကနေ့ နိုင်ငံရဲ့အခြေအနေကို ပြန်ကြည့်ကြပါဦး။ ပုဂ္ဂလိကအကျိုးအမြတ် တွေရဖို့အတွက် ပုဂ္ဂလိကခံစားချက်တွေကို ရှေ့တန်းတင်လာတဲ့ (Conflict of Interest) တွေကို နေရာအတော်များများမှာ တွေ့လာရတယ်။

ကမ္ဘာကြီးမှာ လက်တံရှည်ရှည်နဲ့ အဝေးကွင်းထဲကို စစ်ပွဲတွေ ပို့တတ်ကြတဲ့ (Proxy War) ပုံစံကနေပြီး တဖြည်းဖြည်း တိုက်ကွက်ပုံစံတွေ ပြောင်းနေတာကို သတိထားကြဖို့ တော့ လိုပါတယ်။ အထူးသဖြင့် “မစွမ်းရင်းကလည်းရှိ၊ ကန့်စန့်ခင်းကလည်းငြိ” ဆိုစကားလို ကိုယ့်မှာဖြစ်နေတဲ့ အခြေခံ (Conflict of Interest) တွေ ရှိနေလေလေ၊ ပြင်ပက ထိုးဖောက် ကစားခွင့်ရလေလေပဲဖြစ်ပါတယ်။

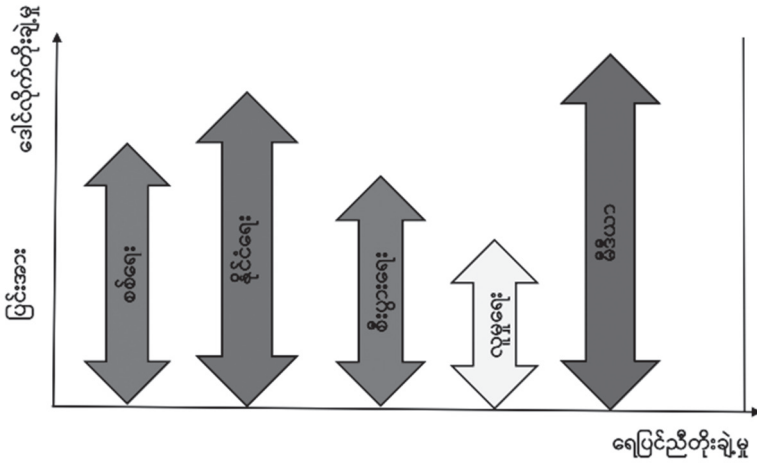
လိုအင်လောဘကြောင့်ဖြစ်လာတဲ့ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုတွေမှာ ဘာတွေဖြစ်လာမလဲ။

- (၁) နိုင်ငံတကာ၊ နိုင်ငံချင်း၊ ပြည်နယ်ချင်း စစ်ပွဲတွေ ဖြစ်လာနိုင်တယ်။
- (၂) Hybrid Warfare လို့ခေါ်တဲ့ “ဘက်စုံမျိုးကွဲတိုက်ကွက်” တွေ ပေါ်လာမယ်။
- (၃) Cyber Attacks ဆိုတဲ့ အင်တာနက်သုံးတိုက်ခိုက်မှုတွေ ပေါ်လာမယ်။
- (၄) ငွေကြေးတန်ဖိုး ကမောက်ကမ ဖြစ်အောင်လုပ်လာကြမယ်။
- (၅) စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုတွေ၊ ဒဏ်ခတ်မှုတွေ ရှေ့တန်းတင်လာကြမယ်။
- (၆) နိုင်ငံအစိုးရရဲ့ ငွေကြေးခိုင်မာမှုကို သံသယဖြစ်အောင် လုပ်ကြလိမ့်မယ်။
- (၇) မရှိမဖြစ်လိုအပ်တဲ့ သတ္တုသယံဇာတတွေ မရအောင် ပိတ်ဆို့ချုပ်ကိုင်လိမ့်မယ်။

ဒီလိုအချက် ခုနစ်ချက်ဟာ Conflict of Interest ကို အခြေခံပြီး ပေါ်လာနိုင်တဲ့ အကျိုးဆက်တွေပဲဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလိုဆိုးကျိုးတွေကို အတွဲလိုက် အသုံးချတိုက်ခိုက်တဲ့ ဗျူဟာကိုတော့ “ဘက်စုံမျိုးကွဲတိုက်ကွက်များ (Hybrid Warfare)” လို့ သုံးစွဲလာကြပါပြီ။

Hybrid Warfare ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကမှ နော်ဝေပညာရှင်တွေက စတင် သုံးစွဲလာခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှ ရုရှားနိုင်ငံက ယူကရိန်းရဲ့ ခရိုင်းမီးယားကျွန်းဆွယ်ကို ပြန်လည်ရယူလိုက်တဲ့အချိန်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ Hybrid Warfare ဗျူဟာတွေကို နေရာအနှံ့မှာ သုံးလာကြပါတယ်။ အသုံးခံလိုက်ရတဲ့ နိုင်ငံဟာလည်း နာလန်မထူနိုင်အောင် ဖြစ်သွားရုံမက ဆီးရီးယားနိုင်ငံဆိုရင် နှစ်ပေါင်းများစွာကြာတဲ့တိုင် ပြန်လည်ပေါင်းစည်း လို့ မရသေးဘဲ ရှိနေတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။

မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ လက်ရှိအဖြစ်သနစ်တွေကို သုံးသပ်ရင် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားတဲ့ “ဘက်စုံမျိုးကွဲတိုက်ကွက်” တွေနဲ့ တိုက်ခိုက်ခံနေရတယ်လို့ ကျွန်တော် သုံးသပ်မိတယ်။

ဘက်စုံတိုက်ကွက်ဖော်မှုများ

- (က) မီဒီယာကနေပြီး သတင်းမှားတွေ၊ သတင်းတုတွေ၊ သတင်းလိမ်တွေ၊ ရောစပ်သတင်းတွေနဲ့အတူ သတင်းအဆိပ်သင့်အောင်လုပ်နေကြတာ မိုးမွန်နေပါပြီ။
- (ခ) နိုင်ငံရေးအရ ရင်ကြားစေ့မရအောင် အမျိုးမျိုး ဖန်တီးနေကြတဲ့အတွက် ရွေးကောက်ပွဲကို ချောမော လျင်မြန်စွာ မလုပ်နိုင်ကြသေးပါဘူး။
- (ဂ) စီးပွားရေးဘက်ကတော့ ငွေကြေး၊ ရွှေဈေး၊ ဒေါ်လာဈေး၊ ဓာတ်ဆီဈေးကနေ ကန်စွန်းရွက်ဈေးအထိ လှုပ်ခတ်နေတာ နှစ်နဲ့ချီလာပါပြီ။
- (ဃ) စစ်ရေးအရ တိုက်ကွက်ဖော်လာကြတဲ့အခါမှာ ဒရုန်းတွေ၊ ဒရုန်းပညာရှင်တွေနဲ့အတူ ဈေးကြီးတဲ့ စစ်လက်နက်ပစ္စည်းကြီးတွေနဲ့ ပစ်ပြေးဗျူဟာလုပ်နေရာကနေ မြို့သိမ်း၊ ရွာသိမ်းလုပ်ပြပြီး ခြောက်လှန့်နေကြတာ (Terrorism) မြင်ရပါတယ်။
- (င) လူမှုရေးအရ ဘာတွေဖြစ်လာပါသလဲ။ မြန်မာ့ဓလေ့နဲ့မတူ မူကွဲတဲ့ပုံစံတွေ၊ လှုပ်ရှားမှုတွေကို တဖြည်းဖြည်းကနေ ပေါ်ပေါ်ထင်ထင် မြင်နိုင်ပါပြီ။

(က)ကနေ (င)အထိ တိုင်ငါးတိုင်မှာ အတိုးအလျှော့၊ အဖေ့အဖိလုပ်ရင်း တိုင်းပြည်ကို အမှည့်ခြေခြေဖို့ နောက်ကွယ်က ငွေထုပ်၊ လက်နက်ပစ္စည်း၊ မူးယစ်ဆေးဝါးတွေနဲ့အတူ ကြေးစားစစ်သား (Mercenaries) တွေ ပါ၊ မပါ ဘယ်သူ့သိပါသလဲ။

မြန်မာနိုင်ငံမှာလည်း Hybrid Warfare ရဲ့ အစမ်းသပ်ခံ ဖြစ်လာနေတဲ့ပုံပေါ်တယ်။ သုံးသပ်ကြည့်တဲ့အခါမှာ မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်တွေ၊ အမျိုးဂုဏ် ဇာတိဂုဏ်တွေကို ပစ်ပယ်နှိမ်ချိုးလာတာတွေက အပျော့ထည် (Soft Power) နဲ့ ဖြိုဖျက်ပြီး တိုင်းပြည်ရဲ့ တစ်ခုတည်းသော တပ်မတော်ကို တစ်စစီ အမှည့်ခြေခြေမယ့် ခြေလှမ်းတွေကို အစောကြီးကတည်းက မြင်မိပါတယ်။ ဆောင်းပါးအစမှာ ဖော်ပြခဲ့သလို အမေရိကန်တွေက ဂျပန်တွေကို မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်နဲ့ စစ်စိတ်စစ်သွေးတွေကို ရိုက်ချိုးပစ်ခဲ့သလိုပါပဲ။

ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ သစ္စာရှိနိုင်ငံသားကောင်းများပီပီ ဘက်စုံကဝင်လာတဲ့ တိုက်ကွက်တွေကို မြင်အောင်ကြည့်ပြီး ထိထိရောက်ရောက်ကာကွယ်ကြဖို့ဟာ နိုင်ငံသားတိုင်း ဉာဏ်အမြော်အမြင်နဲ့ ကြည့်ပြီးတော့ ကိုယ်စီတာဝန်ယူကြရလိမ့်မယ်။ အထူးသဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးကတည်းက ဖြစ်လာတဲ့စစ်ပွဲတွေမှာ စစ်သားတွေ အသေအပျောက်ထက် အရပ်သားတွေ အသေအပျောက်က ပိုများနေပြီး Hybrid Warfare မှာလည်း သာမန် လက်လုပ်လက်စားပြည်သူတွေဟာ ဓားစာခံဖြစ်နေရပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံကနေ လှမ်းကြည့်ရင် အစ္စရေးနဲ့ ပါလက်စတိုင်းတွေရဲ့ စစ်ဖြစ်နေချိန်မှာ အစ္စရေးစစ်သား အသေအပျောက်ဟာ ဆယ်ဂဏန်းပဲရှိပြီး အရပ်သား အသေအပျောက်ဟာ သုံးသောင်းလောက် ရှိနေတယ်။ ကလေးတွေ အများကြီး သေကြရတယ်။

သမားရိုးကျလက်နက်တွေ၊ လက်နက်ဆန်းတွေတော့ စစ်တပ်တွေမှာ ရှိကြပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ Hybrid Warfare မှာ အဓိကသုံးသွားတာကတော့ ဂြိုဟ်တုတွေကနေတစ်ဆင့်သွားတဲ့ အင်တာနက်နည်းပညာတွေပါပဲ။ လေကြောင်းကို ထိန်းချုပ်ထားနိုင်တဲ့ အမေရိကန်တွေ၊ ရုရှားတွေတောင်မှ ယခုအခါမှာ ဒရုန်းတွေ (Drones) ရဲ့တိုက်ခတ်မှုကို ခံနေရတယ်။ အနိမ့်ပျံဒရုန်းတွေဟာ ကိယက်ဗ်ကနေ မော်စကိုအထိ ပျံသန်းတိုက်ခိုက်တယ်။ ပင်လယ်နက်ထဲမှာ တပ်စွဲထားတဲ့ စစ်သင်္ဘောတွေကို တိုက်ခိုက်နိုင်တယ်။ ဂျော်ဒန်နိုင်ငံထဲကတာဝါ (၂၂) (Tower 22) လို့ နာမည်ပေးထားတဲ့ အမေရိကန် စခန်းထဲကို ဒရုန်းနဲ့ပစ်လိုက်လို့ အမေရိကန်စစ်သား သုံးယောက် သေသွားတာကို ဆတ်ဆတ်ခါ ဖြစ်သွားကြတယ်။

လူသေစေတဲ့ ဒရုန်းမဟုတ်ပေမယ့် မီဒီယာတွေကတစ်ဆင့် လူတွေကို အရှင်လတ်လတ် မသေမရှင် အဆိပ်သင့်စေတဲ့ “သတင်းအဆိပ်သင့်မှု” ကို ဖြေဆေးမပေးနိုင်မချင်း နိုင်ငံရေးနာတာရှည် ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ မီဒီယာမှာရော၊ စစ်ရေးမှာရော အထူးသဖြင့် ဒရုန်း

“ကျွန်တော်တို့ အနေနဲ့ သစ္စာရှိနိုင်ငံသားကောင်းများ ပီပီ ဘက်စုံက ဝင်လာတဲ့ တိုက်ကွက်တွေကို မြင်အောင်ကြည့်ပြီး ထိထိရောက်ရောက် ကာကွယ်ကြဖို့ဟာ နိုင်ငံသားတိုင်း ဉာဏ်အမြော်အမြင်နဲ့ ကြည့်ပြီးတော့ ကိုယ်စီ တာဝန် ယူကြရလိမ့်မယ်။”

အမျိုးမျိုး (ရေငုပ်ဒရန်းပါ)ကို ပြဿနာဖြစ်စေတာကတော့ ဂြိုဟ်တုတွေပါပဲ။ အထူးသဖြင့် စတားလင့် (Starlink) ဂြိုဟ်တုတွေ အကာသထဲမှာ ရာပေါင်းများစွာ ရှိနေတာမို့ ရုရှားက ပစ်ချလိုက်မယ်လို့ ကြိမ်းဝါးနေပါတယ်။ သူတို့ ဆီမှာ ASAT ဆိုတဲ့ အကာသလက်နက်တစ်မျိုး ရှိပြီး အဏုမြူဓာတ်ကို သုံးနေတယ်လို့ အမေရိကန်တွေက ဆိုတယ်။ ဒါကြောင့် အမေရိကန် တွေကလည်း HBTSS နည်းပညာသုံးဂြိုဟ်တု ခြောက်ခုကို ၁၄-၂-၂၀၂၄ ရက်နေ့က လွှတ်တင်ပြီး သူတို့အတွက် အရေးကြီးတဲ့ အမျိုးသားလုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုလို့ ဆိုနေ ပြန်ပါတယ်။

ရုရှားတို့၊ အမေရိကန်တို့က ဝေးပါသေးတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ “အရေးကြီးတဲ့ အမျိုးသားလုံခြုံရေး ခြိမ်းခြောက်မှု(Serious National Security Threat)” ရှိနေတာကို ပေါ့ပေါ့တွေးလို့ မဖြစ်ဘူး။

ဒေါက်တာခင်မောင်လွင်(လမ်းမတော်)

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လိုအပ်နေတာက

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ရပ်တည်ပေးမယ့်

အင်အားကြီးတဲ့နိုင်ငံ ဖြစ်နေတယ်။
တရုတ်ဟာ အနီးကပ်ဆုံးအင်အားကြီး ဖြစ်တယ်။”

ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ အခြေအနေဟာ အခက်အခဲအကျပ်အတည်းတွေ အခြေအနေ အမျိုးမျိုးရှုပ်ထွေးပြီး ရှေ့ဘာဆက်ဖြစ်မယ် ခန့်မှန်းရခက်တဲ့ အနေအထားတစ်ခု ဖြစ်နေတယ် လို့ သုံးသပ်ကြပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်လာအောင် မဟာဗျူဟာကျကျ ရေရှည်စီမံချက်ချပြီး ပုံဖော် နေတယ်ဆိုတာကိုလည်း ကျွန်တော်အပါအဝင် သုတေသီအချို့ နှစ်တော်တော်များများ ကတည်းက ကြိုတင်တွက်ဆသုံးသပ်မိခဲ့ကြပြီး အကြိမ်ကြိမ်တင်ပြ ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါတယ်။

ယနေ့ ဒီအခြေအနေကို ဆိုက်ခဲ့ရပါပြီ။ ဒီအခြေအနေကနေ ဘယ်လိုရုန်းထွက်ကြမလဲ ဆိုတာကိုသာ အဖြေရှာကြရပါတော့မယ်။ အဖြေရှာကြရာမှာ ချဉ်းကပ်မှုတစ်မျိုးကတော့ နှိုင်းယှဉ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှု (Comparative Study) ပါပဲ။ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုပြုမယ်ဆိုရင် တော့ ယနေ့ကျွန်တော်တို့နဲ့ အလားတူ ခံစားနေရတဲ့ဒေသ သုံးခု ရှိပါတယ်။ ရုရှား၊ ဆီးရီးယား နဲ့ ပါလက်စတိုင်းတို့ပါ။

ဖြစ်ပေါ်မှု သုံးခုက အလွန်ကွာခြားပါတယ်။ မြန်မာနဲ့လည်း မတူညီတာတွေများပါ တယ်။ သို့သော် မတူညီတာတွေထဲကနေ တူညီချက်ရှာတာကိုက Comparative Politics ပညာရပ်ရဲ့ ဒုတိယလမ်းကြောင်းပါပဲ။ ဒီနိုင်ငံတွေအနက်မှာ ရုရှားဟာ အနောက်အုပ်စုကြီး တစ်ခုလုံးကို ရင်ဆိုင်အနိုင်ယူပြနေပါတယ်။ ရုရှားရဲ့အဓိက အားသာချက် (၄) ရပ် ထုတ်ယူ ကြည့်ရင် -

- (၁) သဘာဝသယံဇာတ အထူးကြွယ်ဝကုံလုံခြင်းနှင့် ထိုကြွယ်ဝမှုကို အသုံးချနိုင်ခြင်း။
- (၂) တရုတ်၊ အိန္ဒိယအပါအဝင် အဓိကမိတ်ဆွေကောင်းနိုင်ငံများနဲ့ လက်တွဲမဖြုတ် ကူးလူးဆက်သွယ်နိုင်ခြင်း။
- (၃) ပြိုင်ဘက်ထက်ကြီးမားတဲ့ စစ်လက်နက်ထုတ်လုပ်ရေး ယန္တရားကြီးတစ်ခု လက်ဝယ်ထားရှိ လည်ပတ်နိုင်နေခြင်း။
- (၄) ရုရှားနိုင်ငံသားတွေ စစ်ဘက်ဆင့်ခေါ်ခြင်းကို အောင်မြင်စွာဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်း တို့ပါပဲ။

တစ်ဖက်က အဖမဲ့သားရေနည်းငါး ပါလက်စတိုင်းမှာတော့ ကူမယ့်သူ ကယ်မယ့် သူမဲ့ စိတ်ကြိုက် သတ်ဖြတ်ချေမှုန်းခံနေရပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်လာရတဲ့ အဓိကအကြောင်းရင်း တို့ကတော့ -

- (၁) အစွရေးသည် အဓိကအင်အားကြီး အမေရိကန်၏နိုင်ငံရေးကို ချုပ်ကိုင်ထား နိုင်ခြင်း။
- (၂) ပါလက်စတိုင်းဘက်တွင် ရင်ဆိုင်ရပ်တည်ပေးမယ့် အင်အားကြီးနိုင်ငံ မရှိခြင်း။
- (၃) ပါလက်စတိုင်းအတွက် ဒေသတွင်း အာရပ်/ အစ္စလာမ်မိတ်ဆွေများက ထိထိ ရောက်ရောက် ရပ်တည်ရင်ဆိုင်မပေးနိုင်အောင် စနစ်တကျ နှစ်ရှည်လများ ဖော်ဆောင် ပုံဖော်ပေးနိုင်ခဲ့ခြင်းတို့ရယ်လို့ ကောက်ချက်ယူနိုင်ပါတယ်။

ဆီးရီးယားမှာတော့ ခေါင်းဆောင် အာဆတ်ကို ဖြုတ်ချရေးဟာ အစွရေး၊ အမေရိကန် လက်တွဲမှုရဲ့ ပင်မဦးတည်ချက်ပါပဲ။ ဒီရည်မှန်းချက် အောင်မြင်လုနီးပါးဖြစ်ခဲ့ပေမယ့် ကာလ တစ်ခု တောင့်ခံထားနိုင်စွမ်းရှိခဲ့တဲ့ အာဆတ်ဟာ အမေရိကန် တစ်ကိုယ်တော်ကြီးစိုးတဲ့ ကာလအလွန် ရုရှားရဲ့ရပ်တည်မှု ပြန်ရလာတဲ့အခါမှာ အခြေပြန်နိုင်လာပါတယ်။ သူ့ရဲ့

အဆိုးဝါးဆုံးကာလတစ်ခုကို တောင့်ခံနိုင်စွမ်းဟာ ယနေ့ ဆီးရီးယားနိုင်ငံ ဆက်တည်ရှိနေမှုရဲ့ အခြေခံပါပဲ။ တစ်ဖက်ကလည်း အမေရိကန်ဟာ အာဆတ်ကို မဖြုတ်ချနိုင်ခဲ့သည့်တိုင် ဆီးရီးယားဟာ အစွဲရေးကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်စွမ်းရှိတဲ့ အိမ်နီးချင်းအဆင့်မရှိတော့အောင် ချိုးနှိမ်ပစ်လိုက်နိုင်ပါတယ်။ အမေရိကန်ရဲ့ မဟာဗျူဟာလိုလားချက်နဲ့ ရုရှားရဲ့မဟာဗျူဟာလိုလားချက် နှစ်ခုအကြား ကြားချပြေလည်နိုင်တဲ့ အခြေအနေတစ်ခုမှာ (ယာယီဖြစ်ဖြစ်) ရပ်တည်နေတယ်ဆိုတဲ့အဖြေ ထွက်ပါတယ်။

အခြားနှိုင်းယှဉ်လေ့လာသင့်တဲ့ ဖြစ်စဉ်ဟောင်းတွေကတော့ အမေရိကန်တစ်ကိုယ်တော် ကြီးစိုးခဲ့တဲ့ ကာလတစ်ခုမှာ ပြိုကွဲခဲ့ရတဲ့ ယူဂိုဆလားဗီးယား၊ အီရန်နဲ့ လစ်ဗျားတို့ပါပဲ။ တစ်ခုတည်းသော အင်အားကြီးရဲ့စွက်ဖက်မှုကို ထောက်ကန်ပေးမယ့် အခြားအင်အားကြီးမရှိတဲ့ အခြေအနေမှာ ပြိုလဲကုန်ကြရတဲ့ သဘာဝတွေတွေ့ရပါမယ်။

နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုက အတန်ကျယ်ပြောပြီး အချိန်ယူဆန်းစစ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လေ့လာမှုရဲ့ အကြောင်းတွေးဆချက် (Concept Notes) အနေနဲ့ကတော့ ရုရှားလို အနိုင်ယူနိုင်မယ့်အကြောင်းအချက်တွေ ရယူနိုင်မလား။ ပါလက်စတိုင်းလို ကူမယ့်သူ၊ ကယ်မယ့်သူ မဲ့တဲ့အဖြစ် မရောက်စေဖို့အတွက် ဘယ်လိုရုန်းထွက်မလဲ။ ဆီးရီးယားလို အဆိုးဆုံးကာလတစ်ခုကို တောင့်ခံထားနိုင်ဖို့အတွက် နည်းလမ်းတွေလိုမလား။ အမေရိကန်ယူနီပိုလာကာလက နိုင်ငံတွေပြိုလဲတာမျိုးကနေ ရှောင်ရှားနိုင်ဖို့အတွက် အကြမ်းဖျင်းနည်းတို့ အဖြေကလေးတွေ ဖော်ထုတ်ကြည့်ဖို့ပါ။

လောလောလတ်လတ် အကျပ်အတည်းကာလကို ဖြတ်သန်းဆဲ မြန်မာအတွက် အလေးထားသင့်တဲ့ အဓိကအခြင်းအရာ သုံးခုကို အကျဉ်းချုပ် ထုတ်နုတ်ဆွေးနွေးတင်ပြရပါလျှင် -

ကိုယ့်ဘက်က မားမားမတ်မတ်ရပ်တည်ပေးမယ့် မိတ်ဆွေ အင်အားကြီးနိုင်ငံများလိုအပ်မှု

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၁ ရက်မှာ ချမှတ်လိုက်တဲ့လုံခြုံရေးကောင်စီ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၂၆၆၉ ဟာ ကုလသမဂ္ဂသမိုင်းကြောင်းမှာ ပထမဆုံးအကြိမ် လုံခြုံရေးကောင်စီရဲ့ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် သတိပေးချက် ပထမခေါင်းလောင်းသံတစ်ခုအဖြစ် ထွက်ရှိလာပါတယ်။ အစဉ်တစိုက် မြန်မာအပေါ် ချမှတ်ဖို့ ကြိုးပမ်းကြတဲ့ အနောက်အုပ်စုရဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တွေဟာ မဟာဗျူဟာမိတ်ဆွေများဖြစ်ကြတဲ့ ရုရှားနဲ့ တရုတ်တို့ရဲ့ ကန့်ကွက်ချက်တွေကြောင့် အောင်မြင်ခဲ့တာ မရှိခဲ့ပါဘူး။ ဒီတစ်ခါမှာ မိတ်ဆွေနှစ်နိုင်ငံဟာ အရေးယူကိုင်တွယ်မှုနဲ့ အသုံးအနှုန်းတွေအပေါ်မှာ ထိရောက်မှုနဲ့ ပြင်းထန်မှုကြီးကြီးမားမားမရှိအောင် ညှိနှိုင်းပေးကြပြီးမှ သဘောတူပေးလိုက်ကြတယ်လို့ သိရပါတယ်။

ဆုံးဖြတ်ချက် အမှတ် ၂၆၆၉ နဲ့ပတ်သက်တဲ့ အသေးစိတ်ကို တင်ပြလိုခြင်းထက် လက်ရှိ နိုင်ငံတော်အစိုးရဟာ အရင့်အရင်အစိုးရအဆက်ဆက်ကလို အနောက်အုပ်စုရဲ့ ရန်လို ထိုးနှက်မှုတွေအပေါ် မားမားမတ်မတ်ရပ်တည်ပေးမယ့် အင်အားကြီးကျောထောက်နောက်ခံ၊ မိတ်ဆွေရင်းတွေရဲ့ ထောက်ကန်မှုအား အပြည့်အဝမရလိုက်တဲ့ အခြေအနေတစ်ရပ်ကိုတော့ အားလုံးသတိထားမိလိုက်ကြပါတယ်။ ဒီနောက်ပိုင်းမှာ ကုလသမဂ္ဂအနေနဲ့ အန္တရာယ်ရှိလောက်တဲ့ စွက်ဖက်မှုတွေ မလုပ်သော်ငြားလည်း အကြမ်းဖက်မှု၊ လူသတ်မှု

မျိုးစုံ ကျူးလွန်နေတဲ့ PDF တွေကို ကိုင်တွယ်တိုက်ဖျက်ရာမှာတော့ အကန့်အသတ်တွေ များစွာ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့တယ်။ အနောက်အုပ်စုရဲ့ ကျောထောက်နောက်ခံရေးတဲ့ ပြည်ပြေး NUG ဟာ PDF ကို ပုံစံတကျထိန်းကျောင်း စီမံနိုင်စွမ်းမရှိပေမယ့် သူတို့ကို နိုင်ငံတကာက အသိအမှတ်ပြုလာရေးနဲ့ လက်ရှိအစိုးရနဲ့ တပ်မတော်တဖြည်းဖြည်းချည်းနဲ့ အားနည်းလာရေး ပုံဖော်မှုတွေအတွက် လက်တံအဖြစ် အသုံးချနေတယ်။

NUG နဲ့ PDF ရဲ့ အဖျက်သမားဝါဒ၊ အကြမ်းဖက်ဝါဒကို ပြည်သူလက်ခံ ထောက်ခံမှု တစ်စစ အားနည်းလာချိန်မှာ မျှော်လင့်မထားတဲ့ဘက်က ဖောက်ခွဲတာ ခံလိုက်ရတယ်။

ဒုတိယသံချောင်းခေါက်သံကတော့ ကျားဖြန့် ခေါ် အွန်လိုင်းဒုစရိုက်ဂိုဏ်းတွေရဲ့ ရိုက်ခတ်မှုကနေ ပေါက်ထွက်လာတဲ့ စစ်ခေါ်သံ၊ ထိန်းရင်းသိမ်းရင်းကနေပဲ ထိန်းမရ သိမ်းမရ စစ်ပွဲအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာတယ်။

တရုတ်နဲ့မြန်မာ ရွှေလမ်းငွေလမ်းပြန်ဖောက်ဖို့ ကြိုးပမ်းမှုတွေပြန်လည် အရှိန်ရလာ နေတုန်းမှာပဲ သိကြတဲ့အတိုင်း မြောက်ပိုင်းမှာ တိုက်ပွဲကြီးတွေ ဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ အငိုက်မိကုန်တယ်။ ဒီဒေသမှာ ဒီလိုစစ်ပွဲမျိုး မျှော်လင့်မထားသလို ရင်ဆိုင်ဖို့အဆင်သင့် မရှိလိုက်ဘူး။ တကယ်တော့ မထင်မှတ်တာတွေ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ဖြစ်လာပြီးမှ တရုတ်နိုင်ငံက စစ်ပွဲတွေကို ပြန်ထိန်း၊ ပြန်ရပ်သွားအောင် ကူညီခဲ့ပါတယ်။ စစ်ပွဲနိဂုံးချုပ်တဲ့ အတိုင်းအတာ အထိ ရပ်တည်ပေး၊ မပေးတော့ စောင့်ကြည့်ရန်သာ ရှိပါတယ်။

ကမ္ဘာမှာလည်း အင်အားကြီးအမေရိကန်က ဝင်ရောက်စွက်ဖက်လို့ ယိုင်နဲ့ပြိုကွဲသွား ကြတဲ့ ယူဂိုဆလားဗီးယား၊ အီရတ်၊ လစ်ဗျား၊ ဆီးရီးယား၊ အာဖဂန်နစ္စတန်တို့ဆိုရင် တစ်ဖက် အင်အားကြီး ကျောထောက်နောက်ခံမဲ့သွားချိန်မှာ အပိုင်းပိုင်းဖြစ်ကုန်ခဲ့တာ တွေ့ရပါလိမ့် မယ်။ ပူတင် ပြန်လည်ထူထောင်လာတဲ့ ရုရှားက ပြန်ရပ်တည်ပေးတော့မှ ဆီးရီးယားက အာဆတ် ပြန်အခြေခိုင်သွားသလို အာဖဂန်နစ္စတန်ဆီကတော့ ယန်းကီးတွေ ပြေးရပြန်တယ်။ ပြင်ပအင်အားကြီးနိုင်ငံက ဝင်စွက်ရင် အခြားအင်အားကြီးတစ်နိုင်ငံက ဝင်ပြီးကျားကန်ထား နိုင်မှသာ နိုင်ငံတော်တည်မြဲရေးအတွက် အာမခံချက်ရှိလိမ့်မယ် ဆိုတာပါ။

မြန်မာကို အမေရိကန်နဲ့အနောက်တိုင်းက ဝင်မတိုက်ပါဘူး။ သို့သော် သူတို့ရဲ့ Proxy မျိုးစုံဖြစ်တဲ့ လက်နက်ကိုင်တွေ၊ အင်န်ဂျီအို(NGO)တွေ၊ မီဒီယာတွေအပါအဝင် ဆန်ရှင်နဲ့ နိုင်ငံတကာ ဖိအားမျိုးစုံပေးရင်း တပ်မတော်ကိုပစ်မှတ်ထား ဖြိုလှဲနေတဲ့ရေရှည် Multi-dimensional နယ်ပယ်စုံစစ်ဆင်ရေး ခွဲနေတာပါ။

ပထဝီနိုင်ငံရေးရှုထောင့်ကနေကြည့်ရင်တော့ စစ်ရေးလက်တံမမီတဲ့ မြန်မာမှာ တရုတ်ရဲ့ BRI လုပ်ငန်းတွေ ခြေချလို့မရအောင် မစားရတဲ့အမဲ သဲနဲ့ပက်တဲ့ လမ်းစဉ်လို့ မြင် နိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုစွက်ဖက်မှုကို ရင်ဆိုင်နေရချိန်မှာ နိုင်ငံတော်ရဲ့ရပ်တည်ရေးဟာ စိန်ခေါ်မှု တွေနဲ့ ရင်ဆိုင်လာရတော့တာပါပဲ။ အခု တရုတ်ဟာ မြောက်ပိုင်း မဟာမိတ်တွေနဲ့ စစ်ရပ်စဲ ရေးအတွက် ထောက်ကူနေပါပြီ။

သို့သော် ရခိုင်စစ်ဒေသမှာ တိုက်ပွဲတွေ ပြင်းထန်တုန်းပါ။ KIA က တိုက်စစ်ဖွင့် လာနေတုန်းပါ။ တောင်ပိုင်းက လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့မျိုးစုံ အပြိုင်အဆိုင် စစ်ဆင်လာနေကြတုန်း ပါ။

အနောက်အုပ်စုရဲ့စွက်ဖက်မှုက တောင်ပိုင်းကလက်နက်ကိုင်တွေဆီ ဦးတည်တယ်။ တပ်မတော် ချညှိနဲ့သွားဖို့နဲ့ NUG တစ်နေရာရဖို့က သူတို့ရဲ့လိုလားချက်။ အနောက်ကို ရင်ဆိုင်ရာမှာ မြန်မာ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးက ရှိကျင့်ဖျင်နဲ့ပူတင်တို့အကြား ထားရှိကြတဲ့ ပတ်စာခွာဖျာသိမ်းလက်တွဲမှု Unlimited Partnering လိုမျိုး မဟုတ်သေးတာ တွေ့ရတယ်။

မြန်မာဘက်က တစိုက်မတ်မတ်ရပ်တည်ပေးခဲ့တဲ့ တရုတ်ကို သမ္မတကြီးဦးသိန်းစိန် လက်ထက်မှာ မြစ်ဆုံကို ရပ်ပေးလိုက်တဲ့အတွက် လက်တွဲဖြုတ်ခဲ့သလို ဖြစ်သွားတယ်။ သာမန်အိမ်နီးချင်း မိတ်ဆွေအဆင့် လျှော့ကျခဲ့တယ်။ တစ်နွယ်ငင် တစ်စင်ပါ တပ်ဘက်နဲ့ ဆက်ဆံရေးပါ အေးစက်ကုန်တယ်။ ဒီလို အခြေအနေမှာ တပ်မတော်က နိုင်ငံတော် တာဝန် ယူလိုက်ရတော့ အနောက်အုပ်စုနဲ့ ထိပ်တိုက်ဖြစ်ရတယ်။

အနောက်အုပ်စုရဲ့ မဟာအင်အားကြီးတွေကို တစ်ကိုယ်တော်ရင်ဆိုင်နိုင်မှာလား ဆိုတာ မေးရမယ့် အချိန်မဟုတ်တော့ဘူး ထင်ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက်လိုအပ်နေတာ က မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ရပ်တည်ပေးမယ့် အင်အားကြီးတို့နိုင်ငံ ဖြစ်နေတယ်။ တရုတ်ဟာ အနီးကပ်ဆုံးအင်အားကြီး ဖြစ်တယ်။ ထိုင်းဟာ အဓိကကုန်သွယ်ဖက်ဖြစ်သလို အနောက် အုပ်စုရဲ့လက်တံတွေ အထိုင်ယူရာရေမြေ ဖြစ်တယ်။ အနောက်အုပ်စုဟာ တပ်မတော်ကို ကူညီမဲ့၊ ကယ်ယူမဲ့ အခြေအနေမျိုးရောက်အောင် ဖော်ဆောင်ရေးကို ဦးတည် ကြိုးပမ်းနေ တယ်။ အာဆီယံနဲ့ OIC ကို မဏ္ဍိုင်ထားတယ်။ ထိုင်းရဲ့လက်ရှိသဘောထားကို ပြောင်းလဲလာ အောင် ထဲထဲဝင်ဝင်ကို ဝင်မွေ့နေတယ်။ မြန်မာအနေနဲ့ ဒါကိုတန်ပြန်နိုင်ရမယ်။ တရုတ်နဲ့ ထိုင်းတို့ရဲ့ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအစိုးရ သို့မဟုတ် တပ်မတော်ဟာ မြန်မာ အတွက် မဖြစ်မနေလိုအပ်တယ်ဆိုတဲ့ ယုံကြည်လက်ခံမှုမျိုး ရယူထားနိုင်ရေးကို အဓိက မဟာဗျူဟာအဖြစ် ထားရှိသင့်တယ်။

အလင်းနဲ့အမှောင် အဖြူနဲ့အမည်း အားပြိုင်မှု

လက်ရှိအဆိုးရွားဆုံးအခြေအနေတစ်ခုကို တောင့်ခံထားနိုင်ဖို့က နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲ မှုနဲ့ အဖြေရှာမယ့် လမ်းစဉ်အောင်မြင်ရေးမှာ အဓိကကျပါတယ်။ ရွေးကောက်ပွဲကနေဖြစ် လာမယ့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတော်ကြီးပေါ်မလာခင်မှာ ပြုလဲမသွားစေရေးဟာ ယနေ့ပစ္စုပ္ပန်ရဲ့ စိန်ခေါ်မှုပါပဲ။

ပြောရရင် အဖြူရောင်နယ်မြေက အကန့်အသတ်ရှိသွားပြီး အညိုရောင်၊ အနက်ရောင် နယ်မြေတွေက ဝန်းရံထားတဲ့အနေအထားပါ။ အဖြူရောင်နယ်မြေလိုဆိုလိုက်တာနဲ့ ဥပဒေ စိုးမိုးရေးက နံပါတ်တစ် ဖြစ်ရတယ်။ ဥပဒေနဲ့အညီ စည်းမျည်းစည်းကမ်းတွေ စံနှုန်းတွေရဲ့ ထိန်းချုပ်မှု မှုဘောင်တွေကြားက အလုပ်လုပ်ရပါတယ်။ ကျန်တဲ့နယ်မြေတွေမှာတော့ သယံဇာတပဲထုတ်ထုတ်၊ ဆက်ကြေးပဲကောက်ကောက်၊ လူသစ်ပဲစုစု၊ သတင်းပဲယူယူ ပြောင်းဝမှာအာဏာရှိလေတော့ ကိုယ့်နယ်မြေ ကိုယ့်သဘော လုပ်ဆောင်နိုင်နေကြပါတယ်။ ဒီခြားနားချက်ဟာ ရေရှည်မှာ သိသာလာတယ်။ ရှည်လျားလှတဲ့ နယ်စပ်တွေ တစ်ကြောမှာ တရားမဝင် ကုန်သွယ်ထွက်ပေါက်တွေ မရေမတွက်နိုင်အောင် ပွင့်နေကြပြီး တရားဝင် ကုန်သွယ်ရေးထက် အမှောင်ထုထဲက ကုန်သွယ်ရေးက အဆပေါင်းများစွာ များလာတယ်။

အလင်းကို အမှောင်က၊ အဖြူကို အမည်းက တဖြည်းဖြည်းဝါးမျိုလာတယ်။ နောက် တစ်ဆင့်မှာတော့ ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကြီးတွေ၊ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းတွေ က အညိုရောင်၊ အနက်ရောင်ဒေသတွေကို ဖြတ်သန်းလာရတယ်။ အချိန်မရွေးဖြတ်တောက် ပိတ်ဆို့ခံရနိုင်တဲ့အခြေအနေ ဖြစ်လာတယ်။ ဒီနေရာမှာ အန္တရာယ်မှတ်က စရောက်ပါတယ်။ ဒီအခြေအနေအတွက် အဖြေတိတိပပ ရှာဖွေလိုအပ်နေပါပြီ။ အဖြေများများရှိမယ် မထင်ပါဘူး။ လက်နက်ကိုင်အများစုဟာ မဆုံးနိုင်တဲ့စစ်ကို တိုက်မနေချင်ပါဘူး။ မျှတတဲ့အပေးအယူတွေ နဲ့ အကျိုးတူစီးပွားဖက် ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲ ရှင်သန်လိုကြပါတယ်။

မိမိစွမ်းအား တကယ်ရှိသလောက်သာ ထိန်းချုပ်မှုယူပြီး အမှန်တကယ်ထိန်းချုပ် နိုင်စွမ်းရှိသူတွေကို စီမံအုပ်ချုပ်မှုဝေကြရင် လိုချင်ကြတဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ အေးချမ်းတည်ငြိမ် မှုကိုပါ ရပါလိမ့်မယ်။ အနောက်အုပ်စုလက်ဝေခံ NUG/ PDF ကသာ တပ်မတော်ဖြိုလှဲရေးကို ဦးတည်ထားနေပါလိမ့်မယ်။ သူတို့ဆွဲဆောင်မှုပုံစံမျိုးစုံနဲ့ အထူးသဖြင့် တောင်ပိုင်းက လက်နက်ကိုင်တွေ သိမ်းသွင်းနေပါတယ်။ တကယ့်အားပြိုင်မှုက ဒီနေရာမှာပါ။ တစ်ဖက်က ဘာတွေနဲ့ဆွဲဆောင်နေလဲ အသေအချာသိဖို့လိုသလို တန်ပြန်တုံ့ပြန်နိုင်ဖို့ လိုပါတယ်။ နိုင်ငံခြားကို လောင်းကြတာလည်း ဓမ္မတာပါ။

တပ်မတော်ရဲ့တိုက်စွမ်းရည်ကို လေးစားခန့်ညား လာကြရအောင် ပြန်လည်တည် ဆောက်ရေးဟာ အရေးကြီးလာပြီ။ အမှောင်ကိုခွင်းပြီး အလင်းကို ဆောင်ဖို့က အမှောင်ထု ရဲ့အခြေအမြစ်တွေကို ရှင်းလင်းဖယ်ရှားဖို့လိုသလို အလင်းမှိန်စေမယ့် အခြင်းအရာတွေကို လည်း ဖယ်ရှားပြန်လည်တည်ဆောက်နိုင်ရပါလိမ့်မယ်။

အခြေအနေနဲ့ကိုက်ညီဆီလျော်စွာတုံ့ပြန်နိုင်တွယ်မှု

မြန်မာအခြေအနေတစ်ရပ်မှာ စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုတဲ့ အဓိကကဏ္ဍ (၄) ရပ်ဟာ နိုင်ငံတော်တည်တံ့တည်ငြိမ်ရေးအတွက် လက်တွေ့အကျဆုံး ရွေးချယ်မှုတွေရဲ့ ဘောင်အောက်မှာ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းနိုင်ကြဖို့ အထူးအရေးကြီးနေပါပြီ။ စီးပွားရေးဟာအရာရာရဲ့ အခြေခံအဆောက်အအုံ (Infrastructure) လို့ဆိုပါတယ်။ စီးပွားရေး ပြုလဲရင် စစ်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးအားလုံး ပြုလဲပါတယ်။ အစုအဖွဲ့ (Entity) တစ်ခု တည်နေနိုင်ဖို့ အနိမ့်ဆုံး လိုအပ်တဲ့အဆင့် (Threshold) ကို တိတိပပတိုင်းတာ သိရှိထားဖို့ လိုသလို အဲ့ဒီစည်းအောက်ဆင်းမသွားစေဖို့ ကျန်တာတွေအားလုံးကို At all cost လျစ်လျူရှုရပါ တယ်။ စံချိန်စံညွှန်းတွေ၊ စည်းမျဉ်းတွေကို နောက်ထားပြီး ရှင်သန်မှုအတွက် ရုန်းရတာမျိုး လည်း ရှိပါတယ်။

အခုလိုအခြေအနေမှာ ကျန်ကဏ္ဍ (၃) ရပ်ဟာ စီးပွားရေးရဲ့အခြေခံကျမှုကို လက်ခံ နားလည်ပေးပြီး အလျော့အတင်းတွေ လုပ်ပေးနိုင်ရပါမယ်။ အရန် ငွေကြေးနဲ့ ထုတ်လုပ်ရေး ယန္တရားရဲ့အင်အားကသာ စစ်ပွဲတွေရဲ့အနိုင်အရှုံးကို ဆုံးဖြတ်သွားလေ့ရှိပါတယ်။ လုံလောက် တဲ့ အရန်ငွေကြေးနဲ့ စစ်အသုံးစရိတ်ရရှိနိုင်ရေးအတွက်သာ အာရုံစူးစိုက်သင့်ပါတယ်။ ရုရှားဟာ အနောက်အုပ်စုကြီးတစ်ခုလုံးကို ရင်ဆိုင်အနိုင်ယူရာမှာ အဓိကအရင်းအမြစ်တွေ ထဲက သဘာဝသယံဇာတကြွယ်ဝမှု တစ်ခုပါ ပါတယ်။ သဘာဝဝန်းကျင်၊ လူမှုဝန်းကျင်

ညစ်ညမ်းမှုဆိုတာမျိုးတွေအပေါ်မှာ ဇောင်းပေးနေရင် ရှုရှားပြုလဲခွဲမှာ သေချာပါတယ်။ အနောက်အုပ်စုဟာ မြန်မာပြည်သူများအပေါ် သယံဇာတမှိုင်း အကြီးအကျယ်သွင်းခဲ့လို့ နိုင်ငံတော်အနေနဲ့ လုပ်ရကိုင်ရ ခက်နေချိန်မှာ လက်နက်ကိုင်မျိုးစုံက ရသလိုထုတ်၊ ကြံ့သလိုတင်ပို့နေတာတွေကို လုံးလုံးမျက်စိမှိတ်ပေး ခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ တပ်မတော်ကိုချည့်နဲ့စေ၊ ဆန့်ကျင် ဘက်အင်အားစုကိုအားကောင်းစေဆိုတဲ့ မဟာဗျူဟာရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုပါပဲ။

တရုတ်အပါအဝင် နိုင်ငံတကာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တွေ မစီးဝင်နိုင်၊ မရပ်တည်နိုင်အောင် နည်းမျိုးစုံနဲ့ လှုံ့ဆော် ဖိအားပေးနှောင့်ယှက်နေတာတွေအပါအဝင် ဘက်စုံ၊ နည်းလမ်းစုံ ဖော်ဆောင်ပါတယ်။ အခုလက်ရှိ အခြေအနေမှာ မြန်မာ့သွင်းကုန်ထုတ်ကုန်ရဲ့ အဓိက လမ်းကြောင်းဖြစ်တဲ့ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးဖြတ်တောက် ဖို့က နောက်ဆုံးအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့လက်တံမိတဲ့ လက်နက်ကိုင်တိုင်းကို ဒီပုံဖော်မှုအတွက် တွန်းအားပေး နေပါတယ်။ မိမိရဲ့ အဓိကအိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေဖြစ်ကြ တဲ့ တရုတ်၊ အိန္ဒိယနဲ့ ထိုင်းတို့နဲ့ မဟာဗျူဟာ လက်တွဲမှု မှာ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ ဖွင့်ထား နိုင်ရေးကို ပဓာနထားသင့်ပါတယ်။ အနောက်အုပ်စုရဲ့ လိုလားချက်ကို ပုံဖော်နေတဲ့ လက်တံတွေ၊ အင်အားစု တွေရဲ့ လက်ကွက်တွေဟာ ကာယကံရှင်နိုင်ငံတွေသာ ထိခိုက်နစ်နာစေမှာဖြစ်တာကို ရှင်းလင်းစွာရှုမြင်ပြီး လက်တွဲပူးပေါင်းတွန်းလှန်ဖို့ ပူးပေါင်းမှုတစ်ခု ဖော် ဆောင်နိုင်ရပါမယ်။

နိုင်ငံရေးကို အပေါ်ထပ်အဆောက်အအုံ (Super Structure) လို့သတ်မှတ်ပါတယ်။ အာဏာပိုင်စိုးမူက နိုင်ငံရေးရဲ့ပင်မဒေါက်တိုင်ပါ။ ဘယ်နည်းနဲ့အာဏာရရ အာဏာရသူသာ နိုင်ငံရေးကို ထိန်းချုပ်ပါတယ်။ တရား ဝင်ဖြစ်မှု (Legitimacy)၊ သိမှတ်ပြုခံရမှု (Recognition)၊ ပြည်သူ့လက်ခံမှု (Public Approval) တွေကိုလည်း အဆင့်ဆင့်ဖြည့်ဆည်းရပါတယ်။ အရင်ဖြစ်တည်မှု၊ ရပ်တည်မှုတွေ၊ အစဉ်အလာတွေကနေ ဖောက်ထွက်ပြီး ယနေ့အရှိတရား၊ ပကတိတရားအရ ဖြစ်တည်မယ့်

“စီးပွားရေး ပြုလဲရင် စစ်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး အားလုံး ပြုလဲပါတယ်။”

အာဏာခွဲဝေရေးဇယားတစ်ခု ရယူနိုင်ဖို့ကသာ လက်တွေ့တိုက်ခိုက်မှုတွေကို ရပ်ပေးနိုင် ပါလိမ့်မယ်။

လတ်တလော လက်တွေ့ကျတဲ့ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းတည်ငြိမ်ရေးနဲ့ ပြည်သူ့ဘဝ လုံခြုံရေးကို လက်တွဲပူးပေါင်းရယူရေးသည်သာ ရွေးကောက်ပွဲလမ်းကြောင်းဆီ ဆောင်ယူ သွားနိုင်မယ့် အဖြေဖြစ်ပါတယ်။ အဓိက မဟာဗျူဟာ (၂)ရပ်ဖြစ်တဲ့ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပခြင်း၊ ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံတော်သစ်ထူထောင်ခြင်းနဲ့ အေးချမ်းတည်ငြိမ် သွေးစည်းညီညွတ်မှုကို ရယူနိုင်ဖို့က ဖော်ပြပါ ပကတိအခြေအနေနဲ့ကိုက်ညီဆီလျော်တဲ့ ချိန်ညှိမှုတွေနဲ့ အားဖြည့်မှုမပါရင် လမ်းပျောက်သွားနိုင်ပါတယ်။

ခြုံငုံအဖြေထုတ် အကြံပြုချက်

ဒီနေ့မှာ အလှည့်အပြောင်းတစ်ခု မဖြစ်မနေလိုအပ်ပါတယ်။ အဲဒါကတော့ တပ်မတော် ရဲ့ စစ်ရေးအောင်မြင်နိုင်စွမ်းနဲ့ စိတ်ဓာတ်မြင့်မားရေးပါ။ ဆိုခဲ့သလို တပ်မတော်ရဲ့ တိုက် စွမ်းရည်အပေါ် အကဲဖြတ်ချက်ဟာ အဓိကပတ်သက်သူအားလုံးရဲ့ ဘက်ရွေးမှုတွေအပေါ် မှာ အဓိက သက်ရောက်မှုရှိပါတယ်။ တပ်မတော်တစ်ရပ်လုံးရဲ့ စိတ်ဓာတ်မြင့်တင်ရေးမှာ အောင်ပွဲတွေ လိုတယ်ဆိုတာလည်း အထူးပြောစရာလိုမယ် မထင်ပါ။ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော် ဆောင်နေတဲ့ တပ်မတော်ဟာ ငြိမ်းချမ်းရေးရဖို့စစ်နိုင်အောင် တိုက်နိုင်ရမယ်ဆိုတဲ့ လိုအပ်ချက် ကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရပါမယ်။

ကိုယ့်တိုက်လာမှ ခံတိုက်ရမယ်ဆိုတဲ့ Doctrine မျိုးက ရန်သူအားလုံးအတွက် မမှန် ပါ။ အောင်မြင်တဲ့ထိုးစစ်ကြီးတွေ ဆင်နိုင်စွမ်း ရှိရပါမယ်။ ညှိနှိုင်းလက်တွဲလို့ရမယ့် လက်နက် ကိုင်နဲ့တိုက်ကို တိုက်ရမယ့် လက်နက်ကိုင် ခွဲခြားနိုင်ရပါမယ်။ ဘယ်လက်နက်ကိုင်ဟာ ဘယ်ပြင်ပကျောထောက်နောက်ခံရဲ့ ဘယ်လိုလိုလားချက်အတွက် တိုက်ပွဲဝင်ပေးနေရတဲ့ လက်နက်ကိုင်မျိုးတွေလဲဆိုတာ ခွဲခြားသုံးသပ်နိုင်ရပါမယ်။ တိုက်ရမယ့်လက်နက်ကိုင်ကို တောက်တောက်ခါးတိုက်ပြီး အနိုင်ယူပြနိုင်ရပါမယ်။ အဲ့သလို တိုက်နိုင်မယ့် စုဖွဲ့မှုမျိုး အလေးထားထူထောင် တည်ဆောက်ရပါမယ်။ စစ်အောင်နိုင်တဲ့တပ်မတော် ဖြစ်ကိုဖြစ်ရ ပါမယ်။

နောက်ဆုံးနဲ့အရေးကြီးဆုံးကတော့ တပ်မတော်ရဲ့ အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာ တွေ၊ အခြေခံတွေကို ပြန်တည်မတ်ဖို့ပါပဲ။ အင်စတီကျူးရှင်းတစ်ခုရဲ့ အသက်ဝိညာဉ်ဟာ Values ဆိုတဲ့ တန်ဖိုးထားမှုတွေပါ။ အနစ်နာခံခြင်း၊ စွန့်လွှတ်ခြင်းနဲ့ ဒီအနစ်နာခံစွန့်လွှတ်မှု အတွက် ဂုဏ်ယူခြင်းဟာ တပ်မတော်ရဲ့ပင်မအင်စတီကျူးရှင်းစရိုက်လက္ခဏာ ဖြစ်ပါတယ်။

အခြား အဓိကအင်စတီကျူးရှင်း စရိုက်လက္ခဏာတွေဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံတော်နဲ့ နိုင်ငံသား တို့အပေါ် သစ္စာစောင့်သိခြင်း၊ အမိန့်နာခံခြင်း၊ အထက်အောက် ရိုသေလေးစားခြင်းတို့ကိုပါ မထိခိုက်အောင် ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းတည့်မတ်ပေးရပါမယ်။ တပ်မတော်အင်စတီကျူးရှင်းကို အခြေခံကျကျ ချေဖျက်လာတဲ့ တန်ဖိုးထားချက်ဆိုင်ရာ သွေလွှဲမှုတွေကို ဖယ်ရှားတည့်မတ် ရေးဟာ ယနေ့ တပ်မတော် ဆက်လက်ရှင်သန်အားကောင်းစေရေးအတွက် ပမာနလိုအပ်ချက် ဖြစ်နေပါတယ်။

ပြည်သူ့စစ်ဖွဲ့စည်းမှုနဲ့ ပြည်သူ့ပါဝင်မှုတွေမှာ တပ်မတော်ရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစား
ကြည်ညိုခြင်းနဲ့ တိုက်စွမ်းရည်အပေါ် သံသယမရှိခြင်းတို့ကို အခြေခံပါတယ်။ တပ်ရဲ့အခြေခံ
တွေ ခိုင်မာမှုဟာ မိမိဆန္ဒအလျောက် စစ်မှုထမ်းကြတဲ့ အမြဲတမ်းစစ်သည်အားလုံးရဲ့ တစ်သား
တည်း ထမ်းရွက်မှုကို မဏ္ဍိုင်ပြုပါတယ်။ အမာခံအင်အားစုခိုင်မာမှ ဆင့်ခေါ်ခံရသူတွေကို
ဝန်းရံခွဲခေါ် ယူသွားနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ စစ်မှုထမ်းဆင့်ခေါ်မှုတွေ၊ ပြည်သူ့စစ်ဖွဲ့စည်းမှုတွေ
လိုအပ်လာချိန်မှာ ပင်မမဏ္ဍိုင်ကြီး ပိုခိုင်မာတောင့်တင်း သန့်စင်လာအောင် ဆောင်ရွက်ကြဖို့
တပ်လှန့်နှိုးဆော်အကြံပြုလိုက်ရပါကြောင်း။

မောင်ကောင်းရိပ်

ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်ကျင့်သုံးကာ တပ်မတော်သို့
ဝင်ရောက်အမှုထမ်းရန်အတွက် ပြည်သူလူထုအား
အောင်မြင်စွာ စည်းရုံးနိုင်ရေးသည် အရေးပါသော
သော့ချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။”

၂၇၆

(၂၇၆)

နိဒါန်း

ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းဆိုသည်မှာ သတ်မှတ်ချက်ထားသော အရည်အချင်းများနှင့် ကိုက်ညီပါက တပ်မတော်တွင်းသို့ ဝင်ရောက်တာဝန်ထမ်းဆောင်စေသော စနစ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် လူဦးရေအချိုးအစားနှင့် နိုင်ငံယှဉ်မည်ဆိုပါက ပတ်ဝန်းကျင်နိုင်ငံများထက် လူဦးရေ လွန်စွာနည်းပါးသော နိုင်ငံများတွင် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်သည် မဖြစ်မနေ ကျင့်သုံးသင့်သည့်စနစ် ဖြစ်ပါသည်။ အမြဲတမ်းမိတ်ဆွေ၊ အမြဲတမ်းရန်သူဟူ၍ မရှိ၊ အမြဲတမ်း အကျိုးစီးပွားသာရှိသည်ဟူသော စကားပုံရှိပါသည်။ ရှေးနှစ်ထောင်ပေါင်းများစွာက မည်မျှပင် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးခဲ့ကြသည် ဖြစ်ပါစေ၊ မိမိနိုင်ငံအကျိုးစီးပွားနှင့် ယှဉ်လာပါက အနာဂတ်တွင် စစ်မက်ဖက်ပြိုင် ဖြစ်ပွားလာနိုင်ကြောင်းကိုလည်း ကြိုတင်တွက်ဆ ပြင်ဆင်ထားရပါမည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် စစ်ပညာသင်ကြားခြင်းနှင့် စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းတို့သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံသားများ၏ မွေးရာပါ တာဝန်တစ်ရပ်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာပါသည်။

စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံအင်အားစုများ

ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရန် အင်အားစုများ အချိုးညီညီ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုအင်အားစုများတွင် နိုင်ငံရေးအင်အား^၁၊ စီးပွားရေးအင်အား^၂၊ စစ်ရေးအင်အား^၃နှင့် သံတမန်ရေးအင်အား^၄ စသည်တို့ ပါဝင်ကြသည်။ အင်အားသည် အမှန်တရား (Might is Right) ဟူသော စကားရှိပါသည်။ နေရာတိုင်းတွင် အင်အားသုံးဖြေရှင်း၍ မရနိုင်သော်လည်း အင်အားတောင့်တင်းသော ကာကွယ်ရေးစွမ်းပကားရှိမှသာ လျှင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ခန့်ညားလေးစားမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ရှင်သန်ရပ်တည်ရေးတွင် ကာကွယ်ရေးအင်အားစုသည် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍက ပါဝင်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့်ပင် သမိုင်းစဉ်တစ်လျှောက် အမြဲတမ်းတပ်မတော်များ^၅အား တည်ထောင်လာကြခြင်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖြစ်ပွားနေသော ရှုပ်ထွေးပွေလီနေသည့် အခြေအနေများအရ ကာကွယ်ရေးဟု ဆိုရာတွင် တပ်မတော်တစ်ရပ်တည်းရှိနေရုံဖြင့် မလုံလောက်တော့သည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိလာပါသည်။ ကာကွယ်ရေးစွမ်းအားကို ဘက်ပေါင်းစုံက တည်ဆောက်သွားရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာ့သမိုင်းအား ပြန်လည်လေ့လာကြည့်မည်ဆိုလျှင် မိမိတို့နေထိုင်ရာကမ္ဘာကြီး၏ သမိုင်းစဉ်အား စစ်ပွဲများဖြင့် ရေးထိုးထားသည်ဟုပင် ဆိုရပါမည်။ လူသားအားလုံးသည် စစ်ဖြစ်ပွားချိန်^၆ သို့မဟုတ် စစ်ပွဲများအား မိမိတို့ရှင်သန်နေထိုင်ရာ ဘဝလမ်းခရီးတစ်လျှောက် ကြုံတွေ့ခဲ့ကြချည်းသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းချိန်^၇ဆိုသည်မှာ စစ်ပွဲများ ပင်ပန်း၍

^{၁/} Political Might
^{၂/} Economic Might
^{၃/} Military Might
^{၄/} Diplomatic Might
^{၅/} Regular Army
^{၆/} War Time
^{၇/} Peace Time

ခေတ္တခဏ ရပ်နားချိန်ဟုသာ ဆိုရပါမည်။ ထို့ကြောင့် ဘက်စုံအင်အားတောင့်တင်းသော တပ်မတော်တစ်ရပ်သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ရပ်တည်ရှင်သန်ရေးအတွက် အဖြေများထဲမှ တစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။

စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ စနစ်များ

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ ကျင့်သုံးသည့် စနစ်များ တူညီခြင်း မရှိကြပါ။ ထိုစနစ်များအား အောက်ပါအတိုင်း ခွဲခြားနိုင်ပါသည် -

- (က) Voluntary Enlistment - နိုင်ငံသားများသည် တပ်မတော်တွင် စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းအား မိမိတို့၏ဆန္ဒအလျောက် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအဖြစ် ရွေးချယ်လျှောက်လှမ်းခြင်း ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်၏ စစ်အင်အားကို သတ်မှတ်အချိုးအစားအတိုင်း ထိန်းသိမ်းရာတွင် အကောင်းဆုံး နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု အများက ကျယ်ပြန့်စွာ လက်ခံထားကြပါသည်။
- (ခ) Mandatory Service - သတ်မှတ်ထားသော အသက်အရွယ်ရှိ အမျိုးသားများအားလုံး (တစ်ခါတစ်ရံတွင် အမျိုးသမီးအားလုံး) သည် နိုင်ငံအတွက် အနည်းဆုံး အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ (များသောအားဖြင့် ၁နှစ်မှ ၃နှစ်အထိ) မဖြစ်မနေ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသောစနစ် ဖြစ်ပါသည်။ စင်ကာပူနှင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့တွင် ကျင့်သုံးနေသော စနစ်ဖြစ်သည်။
- (ဂ) Conscription/Draft - သတ်မှတ်ထားသည့် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များမှ သတ်မှတ်အသက် ရောက်ရှိပြည့်မီသည့် လူတိုင်း (ပုံမှန်အားဖြင့် အသက် ၁၈ မှ ၃၇ နှစ်ရှိ အမျိုးသားများ) သည် စစ်မှုထမ်းရန် အရည်အချင်းပြည့်မီသူအဖြစ် စာရင်းသွင်းရမည်ဖြစ်ပြီး ငြိမ်းချမ်းစဉ်ကာလတွင် တန်းပြည့် စစ်မှုထမ်းဆောင်ရန်^{၈/} မလိုအပ်သောစနစ် ဖြစ်သည်။ စစ်မက်ဖြစ်ပွားချိန် သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အခြေအနေတစ်ရပ်ရပ် ကြုံတွေ့မှသာ စစ်မှုထမ်းဆောင်ရန် ဆင့်ခေါ်သောစနစ် ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်နှင့် ရုရှားနိုင်ငံတို့တွင် ကျင့်သုံးနေသော စနစ်ဖြစ်ပါသည်။
- (ဃ) Selective Compulsory Service - ဤစနစ်တွင် တပ်သားသစ် စုဆောင်းခြင်းကို ကျပန်း သို့မဟုတ် မဲနှိုက်ပြီး ရွေးချယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစနစ်တွင် တပ်မတော်က လိုအပ်သည့်နေရာများတွင် ဖြည့်ဆည်းအသုံးပြုရန်ဖြစ်ရာ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများ၊ အင်ဂျင်နီယာများ၊ စက်ပြင်များနှင့် လေယာဉ်မှူးများ စသည်တို့ ပါဝင်သည်။
- (င) De Jure Compulsory Service - စစ်မှုထမ်းမနေရစနစ်များအတွင်း တောင်းဆိုချက် အနည်းဆုံးစနစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ စစ်မှုထမ်းမနေရစနစ်မှာ ဥပဒေအရ တည်ရှိနေသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ကျင့်သုံးခဲ့သည်မှာ မရှိသလောက်စနစ်လည်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု

^{၈/} Active Military Duty

သည် အသက် ၁၈ မှ ၂၅ နှစ်အတွင်းရှိ ကျားမ အားလုံးကို လိုအပ်ပါက စစ်လက်ရုံးများအလိုက် စာရင်းသွင်းပြီး စစ်မှုထမ်းရန်အတွက် ခေါ်ယူနိုင် သည်ဟု လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ သို့သော်လည်း မိမိတို့ဆန္ဒအလျောက် တပ်မတော်အတွင်း ဝင်ရောက်စစ်မှုထမ်းကြသူ များပြားသည့်အလျောက် ၁၉၇၃ ခုနှစ် (ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲအတွင်း)က စတင်၍ ထိုစနစ်အား အသုံးမပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အလားတူပင် တရုတ်နိုင်ငံရှိ အသက် ၁၈ မှ ၂၂ နှစ်အတွင်းရှိ အမျိုးသားများသည် ၂၄ လ စစ်မှုထမ်းမနေရစနစ်အတွက် စာရင်းပေးသွင်း ရမည်ဖြစ်သော်လည်း မိမိတို့ဆန္ဒအလျောက် တပ်မတော်အတွင်း ဝင်ရောက် စစ်မှုထမ်းကြသူများပြားနေသည့်အတွက် စနစ်ဖြင့် ခေါ်ယူခြင်းအား လက်တွေ့ ကျင့်သုံးခြင်း မရှိသေးပေ။

(စ) Combinations - နိုင်ငံများစွာတွင် ပေါင်းစပ်ကျင့်သုံးသည့်စနစ်များစွာကို တစ်ပြိုင်နက် အသုံးပြုကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု တွင် မိမိတို့ဆန္ဒအလျောက် စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းစနစ်အပေါ် မှီခိုနေရသော် လည်း နိုင်ငံအတွက် လိုအပ်လာပါက စစ်မှုထမ်းမနေရစနစ်အားလည်း ကျင့်သုံးနိုင်သည်။

ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံများ

ကမ္ဘာပေါ်တွင် စစ်မှုထမ်းမနေရစနစ် သို့မဟုတ် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်ကျင့်သုံး နေသည့် နိုင်ငံ ၃၉ နိုင်ငံရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း မရှိသေးသည့် နိုင်ငံများနှင့် ခေတ္တဆိုင်းငံ့ ထားသည့် နိုင်ငံများကိုပါ ထည့်သွင်းတွက်ချက်ပါက စုစုပေါင်း နိုင်ငံပေါင်း ၈၀ ကျော် ရှိ ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်ကျင့်သုံးနေသည့် ထင်ရှားသောနိုင်ငံများ တွင် အစ္စရေး၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ စင်ကာပူနှင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့လည်း ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းအပြင် ထိုင်းနိုင်ငံတွင်လည်း ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်း စနစ်အား ကျင့်သုံးနေပါသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်း ရွေးချယ်သည့်စနစ် များ တူညီခြင်း မရှိကြပါ။ မိမိတို့နိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီသည့် စနစ်အား ရွေးချယ်ကျင့်သုံးကြကြောင်း လည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

သမိုင်းကြောင်းများအတွင်းက ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်

မြန်မာနိုင်ငံသည် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်ဖြင့် စိမ်းခဲ့သည်မဟုတ်ပါ။ များစွာပင် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု ရှိခဲ့ပါသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက် ရှေးမြန်မာဘုရင့်တပ်မတော်များတွင် အမြဲတမ်းတပ်မတော်ပုံစံ ဖွဲ့စည်းထားမှုများ နည်းပါးခဲ့ပါသည်။ အမြဲတမ်းတပ်ဟူ၍ နန်းတော်စောင့်တပ်သာ ရှိခဲ့ပါသည်။ စစ်မက်ဖြစ်ပွားလာပါက သတ်မှတ်ထားသည့် ထောင်ပြု မြို့၊ ရာပြုမြို့၊ ဆယ်ပြုမြို့ဟူ၍ စစ်မှုထမ်းဆောင်ရန် လူဦးရေ ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသည့် မြို့ရွာများမှာ စုဆောင်းကာ ဖွဲ့စည်းလေ့ကျင့် စစ်ထွက်လေ့ရှိပါသည်။

လွတ်လပ်ရေးအကြိုကာလ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၃ ရက်နေ့က ရန်ကုန်မြို့တော် ခန်းမတွင် ကျင်းပခဲ့သည့် လူထုအစည်းအဝေးကြီးတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက မိန့်ခွန်း ပြောကြားရာတွင် “ကျုပ်တို့ တိုင်းပြည်အစိုးရလုပ်တဲ့လူတွေက တိုင်းပြည်ကာကွယ်ဖို့ အတွက် ဗမာပြည်မှာ စစ်သားတွေ နည်းနေတယ်ဆိုလို့ရှိရင် ဗမာတိုင်း အရွယ်ရောက်တဲ့ လူမှန်သမျှ၊ ကျန်းမာတဲ့လူမှန်သမျှ စစ်မှုထမ်းမနေရဆိုပြီးတော့ အတင်းဥပဒေနဲ့ စစ်ထဲကို ထည့်ရလိမ့်မယ်။ အဲဒါမျိုး လုပ်တန် လုပ်ရလိမ့်မယ်။ နှစ်နှစ်တန်သည်၊ သုံးနှစ်တန်သည် စစ်ထဲဝင်ရမယ်။ ဝင်ပြီးတဲ့နောက် စစ်ဖြစ်တဲ့အခါမှာ ဝင်တိုက်ရမယ်ဆိုတာ ခင်ဗျားတို့ တိုက်ချင်တိုက်ချင်၊ မတိုက်ချင်မတိုက်ချင် ဝင်တိုက်ရမှာပဲ။ အဲဒါကလည်း တာဝန်ပဲ။ ဒါဟာ လွတ်လပ်ရေးရတဲ့အခါမှာ ဖြစ်ရမယ့် တာဝန်မျိုးပဲ” ဟု ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်း ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအား ထည့်သွင်း ပြောကြားခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်ရေးရချိန်မှ ယခုအချိန်အထိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၃) ခု အား ကျင့်သုံးခဲ့၊ ကျင့်သုံးနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၃) မျိုးမှာ -

- (က) ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၇)
The Constitution of the Union of Burma (1947)
- (ခ) ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေ (၁၉၇၄)
The Constitution of the Socialist Republic of the Union of Burma (1974) နှင့်
- (ဂ) ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈)
The Constitution of the Republic of the Union of Myanmar (2008) တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ပြည်သူများ စစ်ပညာသင်ကြားရေးနှင့် စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာများအား လေ့လာကြည့်ရာ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ (၁၉၇၄) ၏ အခန်း (၁၁)၊ နိုင်ငံသားများ၏ မူလအခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများအခန်း ပုဒ်မ ၁၇၁ တွင် နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဥပဒေအရ -

- (က) စစ်ပညာသင်ကြားရမည်၊
- (ခ) နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးအတွက် စစ်မှုထမ်းရမည်။

ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

တစ်ဖန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈) ၏ အခန်း (၈) နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံသားများ၏ မူလအခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များအခန်း၏ ပုဒ်မ ၃၈၆ တွင် “နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ စစ်ပညာသင်ကြားရန်နှင့် နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးအတွက် စစ်မှုထမ်းရန် တာဝန်ရှိသည်” ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်အား လက်တွေ့ကျင့်သုံးခဲ့သည်မှာ တပ်မတော်ဆေးဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့အတွက် လိုအပ်နေသော ဆရာဝန်များအား ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်ဖြင့် ခေါ်ယူကာ တာဝန်ထမ်းဆောင်စေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ဆရာဝန်များအား National Service Medical သို့မဟုတ် အတိုကောက်အားဖြင့် NSM

အရာရှိများဟု ခေါ်ပါသည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် တပ်မတော်ဆေး တက္ကသိုလ်အား စတင်တည်ထောင်စဉ်မှ စတင်ကာ ထိုစနစ်အား ဆက်လက်ကျင့်သုံးခဲ့ခြင်း မရှိတော့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ မိမိတို့ငယ်စဉ် တပ်မတော်ဆေးတက္ကသိုလ် ဗိုလ်လောင်းဘဝနှင့် အလုပ်သင်ဆရာဝန်ကာလများအတွင်း ထိုစနစ်ဖြင့် ဝင်ရောက်လာကြ သည့် ဆရာဝန်အရာရှိများအား တွေ့ဖူးပါသည်။ အချို့ဆေးမှူးများမှာ သတ်မှတ်ကာလ ပြီးမြောက်ပြီးနောက် အရပ်ဘက် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ ကူးပြောင်းခြင်း သို့မဟုတ် အစိုးရအလုပ်မှထွက်ခြင်း စသည်တို့ကို မပြုလုပ်ဘဲ တပ်မတော်တွင် ဆက်လက် တာဝန် ထမ်းဆောင်လျက် ရှိနေကြကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ အချို့ဆရာဝန်ကြီးများမှာ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးအဖြစ်ပင် တာဝန်ယူခဲ့ဖူးကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈)၊ အခန်း (၇) တပ်မတော်ဆိုင်ရာအခန်း၏ ပုဒ်မ ၃၄၀ တွင် “တပ်မတော်သည် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ သဘောတူညီချက် ဖြင့် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးတွင် ပြည်သူ့စစ်ရပ်လုံးပါဝင်ရေးအတွက် စီမံ ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည်။ တပ်မတော်၏ဦးဆောင်မှုဖြင့် ပြည်သူ့စစ်မဟာဗျူဟာကို ဖော်ဆောင် ရမည်” ဟုလည်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်သည် ပြည်သူ့စစ် မဟာဗျူဟာကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် အရေးပါကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ပြည်ပနိုင်ငံများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသည့် သံအမတ်ကြီးများနှင့် သံရုံးယာယီတာဝန်ခံများအား ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄ ရက်က တွေ့ဆုံအမှာစကား ပြောကြားရာတွင် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေနှင့် အရန်တပ်ဖွဲ့ဥပဒေကို နိုင်ငံတော်တွင် ဖြစ်ပေါ် နေသည့် အခြေအနေများအရ ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြောင်း၊ နိုင်ငံသားတိုင်းတွင် နိုင်ငံတော်ကာကွယ် ရန် တာဝန်ရှိသည်ဖြစ်သဖြင့် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေကို ယခင်ကတည်းက ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ အထူးသဖြင့် ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်အတွက် ဖြစ်ပြီး ယင်းဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ တွက်ချက်ချင့်ချိန် ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ပြီး သတ်မှတ် အသက်အပိုင်းအခြားအတွင်းမှ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည့် အင်အားကိုသာ တာဝန် ထမ်းဆောင်ရန်ဖြစ်ကာ နိုင်ငံအတွက်လည်း ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးမဖြစ်စေရေး ဆောင်ရွက်သွားမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ အရန်တပ်ဖွဲ့ဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍လည်း စစ်မှုထမ်းပောင်းအားလုံးကို ပြန်လည်ခေါ်ယူမည်ဟု မဆိုလိုဘဲ ခေါ်သင့်ခေါ်ထိုက်သူများကိုသာ ပြန်လည်ခေါ်ယူ တာဝန် ပေးအပ်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ယင်းဥပဒေနှစ်ရပ်ကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက် ခြင်းဖြင့် ကာကွယ်ရေးအင်အားကို တိုးမြှင့်လာစေမည်ဖြစ်ကြောင်း ထည့်သွင်းပြောကြား သွားခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေ

နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီက ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဥပဒေ အမှတ် ၂၇/၂၀၁၀ ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁၀ ရက်မှ စတင်အာဏာတည်ကြောင်း နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက အမိန့် ကြော်ငြာစာအမှတ် ၂၇/၂၀၂၄ ဖြင့် ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်၍လည်း

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့ အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ်၊
၁ / ၂၀၂၄ ဖြင့် ၁၃၈၅ ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆန်း ၄ ရက် (၂၀၂၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၃ ရက်)
တွင် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဆောင်ရေးဗဟိုအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်းအမိန့်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။
တစ်ဖန် နေပြည်တော်ကောင်စီ ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဆောင်ရေးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် တိုင်း
ဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဆောင်ရေးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာ
အမိန့်များကိုလည်း ဆက်လက်ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ယခင်က De
Jure Compulsory Service စနစ်ပုံစံမျိုး ကျင့်သုံးခဲ့ရာက မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် စစ်မှု
ထမ်းဆောင်ခြင်းနှင့် စစ်မှုထမ်းမနေရစနစ်တို့အား ပေါင်းစပ်ကျင့်သုံးသည့် Combinations
ပုံစံ လက်တွေ့ကျင့်သုံးလာခြင်းဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်မိပါသည်။

မည်သည့်အခန်းကဏ္ဍများတွင် ပါဝင်ထမ်းဆောင်ကြမည်နည်း

နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးဟုဆိုရာဝယ် သေနတ်ကိုင်တတ်ပြီး စစ်တိုက်တတ်ရုံ တစ်ခု
တည်းမျှသာ မကပါ။ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာသော စစ်ဘက်နည်းပညာများခေတ်တွင် နည်း
ပညာရှင်များ၊ အင်ဂျင်နီယာများ၊ ဆရာဝန်၊ ကွန်ပျူတာပညာရှင်၊ ဟက်ကာများ၊ ဒရုန်း
ပညာရှင်များ၊ ကာကွယ်ရေးပစ္စည်း ထုတ်လုပ်ရေးဆိုင်ရာပညာရှင်များ စသည်ဖြင့် ကဏ္ဍစုံ
လိုအပ်ပါသည်။ ယနေ့ခေတ် လူငယ်လူရွယ်များသည် တိုးတက်ထွန်းကားလာသော နည်း
ပညာများဖြင့် ရင်းနှီးကျွမ်းကျင်ကြသည်ဖြစ်ရာ တပ်မတော်အတွက် လိုအပ်နေသော စစ်ဘက်
နည်းပညာဆိုင်ရာကဏ္ဍများဖြစ်သည့် လူမဲ့လေယာဉ်စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊
ကွန်ပျူတာကွန်ရက် ထိုးဖောက်ခြင်းနှင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ၊ လူမှုကွန်ရက်
များအပါအဝင် မီဒီယာများတွင် စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေးဆင်နွှဲခြင်း အစရှိသည်တို့တွင်
အချိန်တိုအတွင်း အသုံးချနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

မိမိအနေဖြင့် ပြည်ပနိုင်ငံများအား သွားရောက်၍ သင်တန်းများ တက်ရောက်ခြင်း
နှင့် အစည်းအဝေးများ တက်ရောက်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရာတွင် ကာကွယ်ရေးပစ္စည်း ထုတ်လုပ်
ရေး စက်ရုံ၊ လေယာဉ်နှင့်ရေယာဉ် ထုတ်လုပ်ရေးစက်ရုံများအား မကြာခဏ သွားရောက်
လေ့လာဖူးပါသည်။ ထိုနေရာတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသူအများစုသည် အရပ်သားပညာရှင်များ
ဖြစ်ကြပါသည်။ ဤသည်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကာကွယ်ရေးစွမ်းအားတည်ဆောက်ရာ
တွင် အရပ်သားပညာရှင်များ၏အခန်းကဏ္ဍ အရေးကြီးပုံကို မြင်နိုင်ပါသည်။

အဂတိလိုက်စားမှုအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း

နိုင်ငံအချို့တွင် စစ်မှုထမ်းရန် အသက်ပြည့်မီသူတိုင်း တပ်မတော်အတွင်းသို့ မဝင်
မနေရစနစ်ဖြင့် ဝင်ရောက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြရပါသည်။ သို့သော် အချို့သောနိုင်ငံများ
တွင် ထိုအသက်ပြည့်မီသူများအနက်မှ လိုအပ်သည့်အရေအတွက်ကိုသာ သက်ဆိုင်ရာ
သတ်မှတ်ထားသည့် နယ်မြေဒေသများအလိုက် အချိုးကျ စုဆောင်းကြလေ့ရှိပါသည်။
ထိုအခါ စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ရန်အတွက် အောက်ခြေရှိ သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်
ရှိသူများအား လာဘ်ထိုးခြင်းများကဲ့သို့ မသမာမှုများ ပြုလုပ်လာကြကြောင်း နိုင်ငံတကာ

တွင် ဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ် စနစ်ကျနပီပြင်စွာ ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် အဂတိလိုက်စားမှုများအားလည်း ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ် အရေးယူ သွားရန် လိုအပ်ပါကြောင်း အကြံပြုလိုပါသည်။

ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသူများအား စစ်မှုထမ်းအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း

ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသူများအား စစ်မှုထမ်းအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းသည် တပ်မတော် အတွင်းသို့ လူငယ်များ ဝင်ရောက်ရန် ဆွဲဆောင်စည်းရုံးရာတွင် အရေးကြီးသောအချက် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် James Bond ရုပ်ရှင်မင်းသားဖြစ်သူ Daniel Craig အား ဗြိတိသျှတော်ဝင်ရေတပ် (Royal Navy) က ဂုဏ်ထူးဆောင် ဒုတိယဗိုလ်မှူးကြီး (Honorary Commander) အဖြစ် ၂၀၂၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာ ၂၃ ရက်နေ့က ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ James Bond ရုပ်ရှင်ကားများမှ မင်းသား James Bond သည်လည်း တော်ဝင်ရေတပ်မှ ဒုတိယ ဗိုလ်မှူးကြီးဖြစ်သောကြောင့် ယခုအခါ Daniel Craig သည် ရုပ်ရှင်ထဲမှ James Bond နှင့် အဆင့်တူညီသွားပြီ ဖြစ်သည်။ တော်ဝင်ရေတပ်၏ ထင်ရှားကျော်ကြားသူ အရပ်သားများ အား ဂုဏ်ထူးဆောင်အရာရှိများအဖြစ် ခန့်အပ်သော အလေ့အထသည် ၎င်းတို့ ကျွမ်းကျင်ရာ နယ်ပယ်၏ အတွေ့အကြုံများကို အသုံးပြုနိုင်ခြင်းနှင့် အရပ်ဘက် - စစ်ဘက်ဆက်ဆံရေး ကို မြှင့်တင်နိုင်ခြင်း အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိသည်။ စည်းရုံးရေးစွမ်းရည် တည်ဆောက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

နာမည်ကျော် Wonder Women ရုပ်ရှင်သရုပ်ဆောင် အစွရေးနွယ်ဖွား မင်းသမီး Gal Gadot သည် ၎င်းအသက် ၁၈ နှစ် ပြည့်ချိန် ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် Miss Israel ဖြစ်လာ ခဲ့ပါသည်။ ထိုနှစ်မှာပင် အစွရေးတပ်မတော်တွင် ဝင်ရောက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ရာ တပ်ကြပ်ကြီးအဆင့်အထိ တိုးမြှင့်ခန့်ထားခြင်း ခံရပါသည်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ် အစွရေး - လက်ဘနွန် စစ်ပွဲ ဖြစ်ပွားချိန်တွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့်အတွက် လက်ဘနွန်အပါအဝင် အာရပ်နိုင်ငံ အချို့တွင် သူမ ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ထားသည့် ထို Wonder Woman ရုပ်ရှင်ပြသခွင့်အား ပိတ်ပင်ခြင်း ခံရထားရပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် ယနေ့ခေတ် လူငယ်တို့၏ အသည်းစွဲ နာမည်ကျော် ကိုရီးယားရုပ်ရှင်သရုပ်ဆောင်များနှင့် တေးသံရှင်အဆိုတော်များသည်လည်း ၎င်းတို့ သတ်မှတ်အသက်အရွယ် ပြည့်မီသည်နှင့် မဆိုင်းမတွပင် တပ်မတော်တွင် တာဝန် ထမ်းဆောင်ရန် သွားရောက်သတင်းပို့ကြရပါသည်။

မိမိတို့ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ထိုသို့ ခန့်အပ်သည့်အစဉ်အလာများစွာ ရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့သည် ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီး ဒေါက်တာဖေသိန်းအား ဗိုလ်မှူးကြီးအဆင့် တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ဖူးပါ သည်။ လက်ရှိမိမိတို့ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်သည်လည်း နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့မှ အရာရှိများအား ဂုဏ်ထူးဆောင် ဗိုလ်မှူးကြီးများအဖြစ် ခန့်အပ်ဖူးပါသည်။ ဤသည်မှာ နိုင်ငံတော်နှင့် တပ်မတော်အား စည်းရုံးရေးစွမ်းရည်ဖြင့် တည်ဆောက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

လက်ရှိအခြေအနေတွင်လည်း တပ်မတော်အား ချစ်ခင်မြတ်နိုးသည့် အရပ်သား ပညာရှင်များနှင့် နယ်ဘက်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြသည့် တပ်မတော်သားဟောင်း

ပညာရှင်များစွာတို့သည်လည်း မည်သည့်အကျိုးမျှ မျှော်ကိုးခြင်းမရှိဘဲ တပ်မတော်သို့ ဝင်ရောက်တာဝန်ထမ်းဆောင်လိုသူများ အများအပြား ရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် နယ်ပယ် အသီးသီးမှ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသူများအား တပ်မတော်တွင် ဂုဏ်ထူးဆောင်ရာထူးနှင့် အဆင့်များ ခန့်အပ်တာဝန်ပေးအပ်သင့်ပါကြောင်း အကြံပြုလိုပါသည်။

မိမိသည်လည်း လက်ရှိတွင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံမဟာဗျူဟာနှင့် နိုင်ငံတကာလေ့လာရေးအဖွဲ့တွင် ဝါရင့်အကြံပေးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသည်ဖြစ်ရာ တပ်မတော်က လိုအပ်ပါက အချိန်မရွေးပင် တာဝန်ပေးအပ်နိုင်ပါကြောင်း မိမိ၏ ဆန္ဒအား ဤနေရာတွင် ဖော်ပြလိုပါသည်။

ပြည်သူ့လူထုအား စည်းရုံးခြင်း

ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်း စနစ်ကျင့်သုံးကာ တပ်မတော်သို့ ဝင်ရောက်အမှုထမ်းရန်အတွက် ပြည်သူ့လူထုအား အောင်မြင်စွာ စည်းရုံးနိုင်ရေးသည် အရေးပါသော သေချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ အောင်မြင်စွာ စည်းရုံးနိုင်ရေးအတွက် အရေးကြီးသည့် သေချက်တစ်ခုမှာ ပြည်သူ့လူထုက ပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုပြီး ကျင့်သုံးမည်ဖြစ်သည့် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေအား ကောင်းစွာ နားလည်သဘောပေါက်စေရန် ဖြန့်ဝေစည်းရုံးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ခေတ်သည် သတင်းနည်းပညာခေတ်ဖြစ်ရာ Mainstream Media များ ဖြစ်ကြသည့် မြန်မာ့ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် မြဝတီရုပ်မြင်သံကြားအစရှိသည့် နိုင်ငံပိုင်နှင့် တပ်မတော်ပိုင် ရုပ်မြင်သံကြားလိုင်းများ၊ မြန်မာ့အလင်း၊ ကြေးမုံနှင့် မြဝတီအစရှိသည့် နိုင်ငံပိုင်နှင့် တပ်မတော်ပိုင် သတင်းစာများတွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြရေးသားရုံမျှ မလုံလောက်တော့ပါ။ စစ်မှုထမ်းဆောင်ရန် အသက်အရွယ်တွင် အကျုံးဝင်လူငယ်၊ လူရွယ်နှင့် လူလတ်ပိုင်းအားလုံးနီးပါးသည် ခေတ်စားနေသည် လူမှုကွန်ရက်များအား နေ့စဉ်အသုံးပြုနေကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့နိုင်ငံတွင် လူသုံးများသည့် လူမှုကွန်ရက်များတွင်လည်း ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေဆိုင်ရာ မသိမဖြစ် သိရှိရန် လိုအပ်သည့် အရေးပါသော အချက်များအား Infographics များ ပြုလုပ်ကာ ဖြန့်ဝေသွားသင့်ပါသည်။

ထို့အပြင် ပြည်သူ့လူထုအား စည်းရုံးရာတွင် လက်တွေ့ဘဝနှင့် နီးစပ်သည့် တပ်မတော်ဆိုင်ရာ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားကောင်းများ ရိုက်ကူးထုတ်လွှင့်ရေးသည် လွန်စွာအရေးကြီးသည် ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။ မိမိတို့ခေတ်က တပ်မတော်သားများတွင် စစ်ကားကောင်းများ ကြည့်ရှုပြီး လေးစားအားကျစိတ်များပေါ်ပေါက်ကာ တပ်မတော်သို့ဝင်ရောက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြသူ အများအပြား ရှိကြပါသည်။ ထိုဇာတ်ကားများအနက် ထင်ရှားသော တပ်မတော်ရုပ်ရှင်ကားကောင်းများမှာ -

- အမိမြေမှ သားကောင်းများ
- ဝေလည်းမွှေး ကြွေလည်းမွှေး
- ငါတို့သည် စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

မိမိသည်ပင် (၇၅) နှစ်မြောက် တပ်မတော်နေ့ ဂုဏ်ပြုဇာတ်လမ်းဖြစ်သည့် "တစ်
တမက် ကိုယ်နှင့်သက်ကို" နှင့် တပ်မတော်ဆေးတပ်ဖွဲ့အား ဂုဏ်ပြုရိုက်ကူးထားသည့်
"အနောက်မြောက်ယွန်းယွန်းမှသည် တိမ်ယံဆီသို့" ဇာတ်လမ်းများတွင် အမှတ်တရပါဝင်
သရုပ်ဆောင်ဖူးပါသည်။ ထိုဇာတ်လမ်းများသည်လည်း အများပြည်သူက နှစ်သက်အားပေး
သည့် ဇာတ်ကားကောင်းများ ဖြစ်ကြပါသည်။ တပ်မတော်သားတစ်ဦး၏ နေ့စဉ်ဘဝကို
ဖော်ညွှန်းသည့် စစ်ကားကောင်းများ ရိုက်ကူးထုတ်လုပ်ပြသနိုင်မည်ဆိုပါက ပြည်သူလူထု
အား များစွာစည်းရုံးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာအား လေ့လာကြည့်မည်ဆိုပါက စင်ကာပူတပ်မတော်တွင် ပြည်သူ့စစ်မှု
ထမ်းတာဝန်အား စည်းရုံးလုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ခေတ်အဆက်ဆက် ရုပ်ရှင်ဇာတ်လမ်း
များ ရိုက်ကူးထုတ်လုပ်လေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် Ah Boys to Men
ဇာတ်လမ်းများဖြစ်ပါသည်။ အပိုင်း (၁) မှ (၃) အထိ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကား သုံးကားရှိပါသည်။
ထို့အပြင် အနာဂတ်တွင် အမျိုးသမီးစစ်မှုထမ်းများ စုဆောင်းရန်အတွက် ရည်ရွယ်သည့်
Ah Girls Army နှင့် Ah Girls Go Army Again ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကား နှစ်ကားလည်း ရှိပါသည်။
ထိုဇာတ်ကားများသည် တပ်မတော်တွင်း ဝင်ရောက်သည်နှင့် တပ်သားသစ်တစ်ဦး နေ့စဉ်
ကြုံတွေ့ရမည့် အခြေအနေများအား ဟာသဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်များနှော၍ ရိုက်ကူး
ထားသည်ဖြစ်ရာ ပြည်သူလူထု၏ စိတ်ဝင်စားမှုများစွာရရှိပြီး ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းစနစ်၏
အကျိုးကျေးဇူးကို ပြည်သူများအတွင်း ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိသွားစေပါသည်။

၎င်းအပြင် နိုင်ငံအချို့တွင် တပ်မတော်ရုပ်မြင်သံကြားအစီအစဉ်များအား သီးခြား
ထုတ်လွှင့်ကာ စည်းရုံးရေးလုပ်ဆောင်လေ့ ရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏
Channel 7 နှင့် ထိုင်းတပ်မတော်၏ Channel 5 တို့ ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်၏ Channel 7
တွင် တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်^၉၏လေ့ကျင့်ခန်းများနှင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲ
လာသော လက်နက်စနစ်များအား ရိုက်ကူးပြသခြင်း၊ ကွဲပြားခြားနားသည့် နေရာဒေသ
တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြသည့် တပ်မတော်သားများ၏ လှုပ်ရှားလုပ်ဆောင်မှုများနှင့်
၎င်းတို့၏ နေ့စဉ်လူမှုဘဝများအား ရိုက်ကူးပြသခြင်း စသည်တို့ကို ထုတ်လွှင့်ပြသနေပါ
သည်။ အတုယူဖွယ် အစီအစဉ်ကောင်းများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စည်းရုံးမှုတစ်ခုအား ဥပမာပေးလိုပါသည်။ မကြာခင်က ထိုင်းဝန်ကြီး
ချုပ်ဟောင်း သက်ဆင်ရှင်နာဝင်၏ သမီးဖြစ်သူ Paetongtarn Shinawatra အား ထိုင်းနိုင်ငံ
နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးတက္ကသိုလ်^{၁၀}မှ စီစဉ်သည့် အနာဂတ်ခေါင်းဆောင်များအတွက်
နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးသင်တန်း^{၁၁}သို့ တက်ရောက်ရန် လက်ခံခဲ့သည်။ ထိုအစီအစဉ်ကို
“Mini NDC” ဟုလည်း ခေါ်သည်။ အသက် ၃၇ အရွယ်ရှိ Paetongtarn Shinawatra သည်
ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း သက်ဆင်၏ အငယ်ဆုံးသမီးဖြစ်ပြီး ဖွေထိုင်းပါတီ၏ ခေါင်းဆောင်

^၉/ People’ Liberation Army - PLA
^{၁၀}/ National Defence College - NDC
^{၁၁}/ National Defence Course for the Future Leader

လည်း ဖြစ်သည်။ Paetongtarn သည် ထို NDC အစီအစဉ် တက်ရောက်ခွင့်ရသူ ၁၅၀ ဦးတွင် ပါဝင်ပြီး ၎င်းတို့အားလုံးသည် နောက်ခံတူများ ဖြစ်ကြသည့် သြဇာကြီးမားသော နိုင်ငံရေး သမားများ၊ အဆင့်မြင့် စစ်ဘက်အရာရှိကြီးများ သို့မဟုတ် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ အကျိုးအကျေးဇူး အစိုးရ၏ အရေးပါသော ရာထူးတစ်ခု ရယူရေး ပြင်ဆင်ရန်အတွက် Mini NDC တက်ရောက်သည်ဟု ထင်ကြေးပေးမှုများလည်း ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ သို့သော် ပညာရှင်တစ်ဦးကမူ Paetongtarn အနေဖြင့် ထို Mini NDC အား တက်သည်ဖြစ်စေ၊ မတက်သည်ဖြစ်စေ သူမ၏ နိုင်ငံရေးလမ်းကြောင်းမှာ ပန်းမွေ့ရာ ခင်းပေးထားသကဲ့သို့ ချောမွေ့နေပြီဟု သုံးသပ်ထားပါသည်။ ဖွင့်လှစ်မည့်သင်တန်းသည် ပုံမှန် နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ်သင်တန်းမှ သင်ရိုးအများစုအား ယူထားသည် ဖြစ်သည့်အတွက် Mini NDC ဟူသော အမည်ပြောင်အား ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို Mini NDC သင်တန်းသည် ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်သည့် Network of Executives through a Special Education Network ဟူသော သုတေသနပရောဂျက်၏ရလဒ်အဖြစ် ထိုင်း အထက်တန်းလွှာအသိုင်းအဝိုင်း၏ ကွန်ရက်အား ချဲ့ထွင်ရန် အသုံးပြုနေသည့် လေ့လာရေး အစီအစဉ် ခြောက်ခုအနက် တစ်ခုဖြစ်သည်။ Mini NDC သင်တန်းတက်ရောက်သူများအတွက် အသက်အရွယ် သတ်မှတ်ချက်မှာ (၃၅) နှစ်မှ (၄၂) နှစ် အထိဖြစ်သည်။ ပုံမှန် NDC သင်တန်း တက်ရောက်ခွင့်ရ အရာရှိကြီးများ၏ အသက်ကန့်သတ်ချက်မှာ (၅၂) နှစ် (၅၅) နှစ်အထိ ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်အရာရှိဖြစ်ပါက Mini NDC အတွက် အဆင့်သတ်မှတ်ချက်မှာ အနည်းဆုံး ဗိုလ်ကြီးအဆင့်ဖြစ်ရမည် ဖြစ်ပြီး ပုံမှန် NDC အတွက်မှာမူ ဗိုလ်မှူးချုပ် (Senior Colonel) အဆင့် ဖြစ်သည်။ အရပ်ဘက်ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းများမှ အရာထမ်းများအတွက် Mini NDC သည် C-8 အဆင့်ဖြစ်ပြီး ပုံမှန် NDC အတွက် သတ်မှတ်ချက်မှာ C-9 ဖြစ်သည်။ Mini NDC ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ မျိုးဆက်သစ်ခေါင်းဆောင်များအကြား ခေါင်းဆောင်မှု အရည်အသွေး မြှင့်တင်ရန်၊ အမျိုးသား လုံခြုံရေး အရေးကြီးပုံကို သတိပြုမိစေရန်နှင့် ဝေဖန် သုံးသပ်အကဲဖြတ်နိုင်စွမ်းတို့အား မြှင့်တင်ရန် ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင် ဝေဖန်သုံးသပ်နေကြသည့် ဖြစ်စဉ် Mini NDC ကဲ့သို့ သင်တန်းများ ဖွင့်လှစ်ပေးခြင်းသည် ထိုင်းတပ်မတော်အနေဖြင့် အရပ်ဘက် - စစ်ဘက် ဆက်ဆံရေး ကောင်းမွန်စေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ အနာဂတ်နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များအား စည်းရုံးနိုင်ရန် အတူယူဖွယ် ကြိုးပမ်းမှုဟု သုံးသပ် ရပါသည်။

စစ်စည်းရုံးခြင်းနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးအား ခြိမ်းခြောက်မှုများ

ကမ္ဘာ့သမိုင်းကို ပြန်လေ့လာကြည့်မည်ဆိုလျှင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအဖြစ် အတူ တကွ ယှဉ်တွဲရပ်တည်နေကြပြီးမှ ဝေးကွာသွားကြသည့်နိုင်ငံများ ရှိခဲ့သည်ဆိုသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ မိမိတို့နိုင်ငံအတွက် အထင်ရှားဆုံး ဥပမာတစ်ခု ရှိပါသည်။ ၎င်းမှာ မြန်မာ နှင့် ပါကစ္စတန်တို့သည် ယခင်က နယ်မြေချင်း ထိစပ်နေကြသည့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ

ဖြစ်ခဲ့ကြဖူးပါသည်။ သို့သော် ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံအသစ် ပေါ်ပေါက်လာ ချိန်တွင်တော့ အိမ်နီးချင်းအဖြစ်ကနေ ဝေးကွာသွားခဲ့ကြပါသည်။ ယခင်က အိမ်နီးချင်း ဖြစ်ခဲ့သည့်အတွက် မြန်မာနှင့် ပါကစ္စတန်တို့၏ ဆက်ဆံရေးသည် ကောင်းမွန်နေကြဆဲ ဆိုသည်မှာ သက်သေ၊ သာကေများစွာ ရှိပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ အိမ်နီးချင်းအဖြစ်ကနေ ဝေးကွာ သွားရခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ ပြည်တွင်းရေးသာဖြစ်သည့်အတွက် အထူးအထွေ ဝေဖန်ရန် မရှိပါ။

သို့သော် လက်ရှိအခြေအနေမှာ မြန်မာ၏ အိမ်နီးချင်း ငါးနိုင်ငံရှိနေရာက မတူညီ သည့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအသစ်များ ထပ်မံပေါ်ပေါက်လာရန် လုပ်ဆောင်နေကြသည်ကို မြင် နေရပါပြီ။ ယခုတစ်ကြိမ်ကတော့ မိမိတို့၏ ပြည်တွင်းရေးဖြစ်သည့်အတွက် အလေးထား ကိုင်တွယ် လုပ်ဆောင်သွားကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ မူလရှိပြီး အိမ်နီးချင်း ငါးနိုင်ငံနှင့် မိမိတို့ မြန်မာနိုင်ငံအကြား မိမိတို့ပိုင်နက်နယ်မြေအတွင်းတွင် နိုင်ငံအသစ်များ ပေါ်ပေါက်မည်ကို မိမိတို့ နိုင်ငံသားအားလုံးက မလိုလားပါ။ ဒီလိုပေါ်ပေါက်လာရန်အတွက် တိုင်းရင်းသား အမည်ခံ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအချို့က ကြိုးပမ်းနေကြသည်ကို မိမိတို့ကိုယ်စွမ်း၊ ဉာဏ်စွမ်းရှိသရွေ့ ကာကွယ်သွားကြရပါမည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် နိုင်ငံအသစ်များ တည်ထောင်ရန် ကြံစည်ပြုလုပ်နေခြင်းမဟုတ်ဟု မည်သို့ပင် ငြင်းဆိုကြသည်ဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့၏လက်ရှိလုပ်ရပ်များက သက်သေပြနေကြောင်း စေ့စပ်သေချာစွာ လေ့လာကြည့်လျှင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လက်ရှိအခြေအနေတွင် Crisis Management အနေဖြင့် ရေတို၊ ရေရှည် မဟာဗျူဟာများ ချမှတ် ကိုင်တွယ်သွားသင့်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ လုပ်ဆောင် နေမည်ဟုလည်း ယုံကြည်ပါသည်။ မကြာမီ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံး တော့မည့် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်း ဥပဒေသည် နိုင်ငံတော်အတွက် ရေရှည် မဟာဗျူဟာတစ်ရပ် ဖြစ်လာပါမည်။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌက ၂၀၂၄ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ ၃၁ ရက်တွင် ပြုလုပ်သည့် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေး ကောင်စီ အစည်းအဝေး (၁/၂၀၂၄) တွင် “သမိုင်းကြောင်းနှင့် နိုင်ငံချင်း တရားဝင် ဆက်ဆံ ဆက်သွယ် ဆောင်ရွက်ရသည့်လုပ်ငန်းစဉ်များအရ ကိုးကန့်အထူးဒေသတွင် တရားဥပဒေ နှင့်အညီသာ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားရမည် ဖြစ်ပါကြောင်း” ဟုလည်းကောင်း၊ “နိုင်ငံတော်ကြီးကို ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စုကြီး တည် ဆောက်နေချိန်တွင် ပဋိပက္ခများ ပိုမိုကြီးမားအောင်၊ နိုင်ငံတော်ကို ပျက်စီးရာပျက်စီးကြောင်း လုပ်နေကြသည့် သစ္စာမဲ့ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များရှိနေခြင်းသည် တိုင်းပြည် အတွက် အန္တရာယ်ကြီးမားပါကြောင်း” ဟုလည်းကောင်း၊ “မည်သူမဆို၊ မည်သည့်အဖွဲ့ အစည်းမဆို ဒီမိုကရေစီလမ်းကြောင်းက သွေဖည်သွားနိုင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို ရှောင်ရှားကြရမည်ဖြစ်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ တည်ဆဲဥပဒေများကို လေးစား လိုက်နာကြရမည်ဖြစ်ပါကြောင်း” ဆွေးနွေးခဲ့သည်ကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

“စစ်မှုထမ်းဆောင်
ခြင်းဟူသည်
နိုင်ငံသားအားလုံး၏
မွေးရာပါ တာဝန်
တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။
စစ်မှုထမ်းဆောင်
ခြင်းက
ရဲဘော်စိတ်ကို
မွေးမြူပေးပါသည်။”

မိမိတို့လက်ထက် အိမ်နီးချင်း ငါးနိုင်ငံသည် မိမိတို့၏အနာဂတ် မျိုးဆက်များ လက်ထက်တွင်လည်း ထိုငါးနိုင်ငံသာဖြစ်နေရန် အရေးကြီးပါသည်။ မြေကမ္ဘာကြီးတည်သရွေ့လည်း ထိုအတိုင်းဖြစ်နေရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ မူလအတိုင်း တည်ရှိနေရန် တာဝန်အရှိဆုံးသည် ယခု တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်နေကြသည့် မိမိတို့မျိုးဆက်သာလျှင် ဖြစ်ပါသည်။

မိမိတို့ငယ်စဉ်က ကြည့်ခဲ့ဖူးသည့် ရုပ်မြင်သံကြားဇာတ်လမ်းတိုတစ်ခု ရှိပါသည်။ ကွယ်လွန်သွားရှာပြီဖြစ်သည့် ရုပ်ရှင်မင်းသားကြီး (ဦး) ကျော်ဟိန်း ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ထားသည့် “ဒီအတိုင်းပဲ ကောင်းပါတယ်” ဟုအမည်ရ ဇာတ်လမ်း ဖြစ်ပါသည်။ သာမန်ပြည်သူတစ်ဦးအနေဖြင့်ပင် နိုင်ငံ၏မြေပုံထွက်ကာ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်သွားမည်ကို မလိုလားကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။

ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်း ဥပဒေနှင့် အရန်တပ်ဖွဲ့ ဥပဒေတို့အား လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းသည် ကြုံတွေ့နေရသည့် အမျိုးသားလိုခြံရေး ခြိမ်းခြောက်မှုများအား တန်ပြန် ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် စစ်စည်းရုံးမှု ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။ စစ်စည်းရုံးမှုပြုလုပ်ရာတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့် စစ်စည်းရုံးခြင်း¹² ပြုလုပ်နိုင်သကဲ့သို့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း စစ်စည်းရုံးခြင်း¹³ကိုလည်း ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ လက်ရှိတွင် Partial Mobilization ကိုသာ ကျင့်သုံးနေသည်ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။ သို့သော် အနာဂတ်တွင် National Mobilization စနစ်အား ကျင့်သုံးကာ ပြည်သူ့အားလုံး စစ်မှုရေးရာများနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သွားစေရန် လုပ်ဆောင်သွားသင့်ပါသည်။

^{12/} National Mobilization
^{13/} Partial Mobilization

နိဂုံး

စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းဟူသည် နိုင်ငံသားအားလုံး၏ မွေးရာပါ တာဝန်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းက ရဲဘော်စိတ်ကို မွေးမြူပေးပါသည်။ ရဲဘော်စိတ်ဟူသည် ရဲဘော်အချင်းချင်းအပေါ်ထားရှိသော မေတ္တာတရား၊ သံယောဇဉ်တရားနှင့် သစ္စာစောင့်သိမှု တရားပင် မဟုတ်ပါလော။ တပ်မတော်ကြီး လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးလိုက်သည့် ထိုကျင့်ဝတ် တရားများနှင့် စည်းကမ်းလိုက်နာခြင်းတို့ကို ဆက်လက်ခံယူ လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် တက်လူတို့သည် မိမိတို့၏အနာဂတ်ဘဝခရီးကို လျှောက်လှမ်းကြရာတွင် မည်သို့ပင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့စေကာမူ အလွယ်တကူ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ကြကာ အောင်မြင် သော ဘဝများကို တည်ဆောက်နိုင်ကြပါမည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် ပြည်သူ့ စစ်မှုထမ်းစနစ်အား ရေရှည် မဟာဗျူဟာတစ်ရပ်အနေဖြင့် ဖော်ဆောင်သွားကြရပါမည်။ ထိုမှသာလျှင် မိမိတို့နေထိုင်ရာ အမိပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးသည် ကမ္ဘာ တည်သရွေ့ ထာဝရတည်တံ့ခိုင်မြဲနေမည် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိ၏ ဆောင်းပါးအား စစ်မြေပြင်၌ သေအံ့မှူးမှူး စစ်သည်တော်ဟောင်းတစ်ဦး၏ နောက်ဆုံးအမှာစကားလေးဖြင့် အဆုံးသတ် လိုပါသည်။

“ငါ့သားများ စစ်ထဲဝင်ရင်လေ၊ သူ့ကို ပြောလိုက်စမ်းပါကွာ။ စစ်တပ်ဆိုတာ အမှန် တကယ်သာ လိုက်နာနိုင်မယ်ဆိုရင် တကယ့်ယောကျ်ားကောင်း၊ ယောကျ်ားမြတ်တွေကို မွေးထုတ်ပေးတဲ့ ကျောင်းကြီးပေါ့။ -

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး
(သေနင်္ဂမဟာဗျူဟာလေ့လာရေးအဖွဲ့)

Ref:

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈)
- ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၇၄)
- စစ်မှုထမ်းမနေရ (သို့မဟုတ်) အမျိုးသားစစ်မှုထမ်းစနစ်အား လေ့လာခြင်း၊ ထက်ဆွေဦး၊ ၂၀၂၄ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၂၁
- နေ့စဉ်ထုတ်သတင်းစာများ

၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့

၂၀၁၆ ခုနှစ်

“မြန်မာနိုင်ငံ၏

ပထဝီနိုင်ငံရေးအနေအထားအရလည်းကောင်း၊

မဟာဗျူဟာအရ အရေးပါမှုကြောင့်လည်းကောင်း

နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒတွင် ဘက်စုံညှိပုံစံသို့

ပြောင်းလဲသုံးစွဲသင့်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆရပါသည်။”

စစ်အေးတိုက်ပွဲ ကာလအတွင်း အင်အားကြီးနိုင်ငံနှစ်ခုဖြစ်သော ဆိုဗီယက်ယူနီယံနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့အကြား အင်အားပြိုင်ဆိုင်မှုကို တုံ့ပြန်သောအားဖြင့် ဘက်မလိုက် လှုပ်ရှားမှု (Non-Aligned Movement-NAM) ကို နိုင်ငံအချို့က ပေါင်းစည်းဖော်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့ (NAM) ကို ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံ ဘဲလ်ဂရိတ်မြို့၌ ယူဂိုဆလားဗီးယား သမ္မတ၊ အိန္ဒိယ ဝန်ကြီးချုပ်၊ အီဂျစ် သမ္မတ၊ ဂါနာ သမ္မတနှင့် အင်ဒိုနီးရှား သမ္မတတို့က တရားဝင်စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ စတင်တည်ထောင်သူ ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်ငါးဦးကို NAM ၏ Founding Fathers များဟု အသိအမှတ်ပြုထားကြပြီး NAM ၏ မူဝါဒများကို ၁၉၅၅ ခုနှစ် ဘန်ဒေါင်းညီလာခံမှ သဘောတူထားသည့် အခြေခံအချက်များပေါ်တွင် အမှီပြု ချမှတ်ခဲ့ကြသည်။ ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ကြသော နိုင်ငံများသည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံနီးပါးကို ကိုယ်စားပြုပြီး ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ပါဝင်နေသည်။ ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှု၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်များတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးကို မြှင့်တင်ခြင်း၊ အချုပ်အခြာအာဏာ ပိုင်စိုးမှုနှင့် ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရရှိခြင်း၊ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း၊ လူမှုဘဝ တရားမျှတမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို ရရှိစေခြင်း စသည်တို့ကို ထည့်သွင်းထားသည်။ လွတ်လပ်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလမ်းကြောင်းဆီသို့ လျှောက်လှမ်းရန် နိုင်ငံများ၏ အခွင့်အရေးများ၊ အခြားနိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ရေးနှင့် နိုင်ငံများအကြား တန်းတူညီမျှရေးတို့ကို အလေးပေးဖော်ပြခဲ့သည်။ စစ်အေးခေတ်၏ ဒွိဝင်ရိုးကမ္ဘာခေတ်ကြီး ပြီးဆုံးသွားချိန်တွင် ခေတ်ပြိုင်ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးတွင် NAM ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ဆက်စပ်မှုများ ပြောင်းလဲသွားခဲ့သော်လည်း ယနေ့အထိ ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။

ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနှင့် သံခင်းတမန်ခင်း နယ်ပယ်တွင် တရားဝင်အသိအမှတ် မပြုထားသော်လည်း လူသိများလာသည့် အသုံးအနှုန်းတစ်ခုမှာ Multi-Aligned Movement (MAM) ဖြစ်သည်။ မဟာမိတ် သို့မဟုတ် အစုအဖွဲ့တစ်ခုနှင့် သီးသန့်ပေါင်းစည်းခြင်းထက် နိုင်ငံအများအပြား သို့မဟုတ် အင်အားကြီး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တစ်ပြိုင်နက် ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်သော နိုင်ငံအချို့က အသုံးပြုနေကြသည့် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ မဟာဗျူဟာ ဖြစ်သည်။ Multi-Aligned Movement (MAM) တွင် ကွဲပြားခြားနားသော နိုင်ငံပေါင်းစုံ၊ ဒေသတွင်းအုပ်စုများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် သံတမန်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ မဟာဗျူဟာမြောက် ဆက်ဆံရေးတို့ကို ထူထောင်ခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တို့ ပါဝင်သည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန်၊ စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ရန်နှင့် မဟာမိတ် သို့မဟုတ် အစုအဖွဲ့အပေါ် သီးသန့်မရှိဘဲ ခြင်းကို ရှောင်ရှားခြင်းဖြင့် ပထဝီနိုင်ငံရေး လိုက်လျောညီထွေမှုကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန်တို့ဖြစ်သည်။ ဤမဟာဗျူဟာသည် နိုင်ငံများအတွက် အမြင့်ဆုံး အခွင့်အလမ်းများ ရရှိစေနိုင်ခြင်း၊ အန္တရာယ်ရှိသော စွန့်စားမှုများကို ရှောင်လွှဲနိုင်ခြင်း၊ လွတ်လပ်မှုကို ပိုမိုတိုးမြှင့်စေခြင်း စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ အရေးပါသော ဒေသများရှိ နိုင်ငံအများအပြားသည် နိုးကြားတက်ကြွသော နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ ချဉ်းကပ်မှုအဖြစ် ဘက်စုံညီမဟာဗျူဟာကို

လိုက်နာကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့်၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ဗီယက်နမ်ကဲ့သို့ အရှေ့တောင်အာရှရှိ အချို့နိုင်ငံများသည် အမေရိကန်၊ တရုတ်၊ ဂျပန်နှင့် အာဆီယံကဲ့သို့ ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်း အများအပြားနှင့် ပေါင်းစည်းခြင်းဖြင့် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ညီညွတ်မှုကို လိုက်နာကျင့်သုံးကြ သည်။ အလားတူပင် အိန္ဒိယသည် မဟာဗျူဟာမြောက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်း ထားစဉ်မှာပင် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်းဖြင့် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ချဉ်းကပ်မှုအား သမိုင်းတွင်လောက်သည်အထိ ကျင့်သုံးဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ တရားဝင် လှုပ်ရှားမှုတစ်ခု မဟုတ်သော်ငြားလည်း ဘက်စုံညီမှုဝါဒ အယူအဆသည် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးနှင့် သံခင်း တမန်ခင်းကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် နိုင်ငံအချို့မှ ချမှတ်ထားသော မဟာ ဗျူဟာမြောက်ချဉ်းကပ်မှုများကို ရောင်ပြန်ဟပ်လျက်ရှိသည်။

ဘက်မလိုက်နှင့် ဘက်စုံညီကြား ကွာခြားချက်

ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် အဓိကအင်အားကြီးအုပ်စု တစ်ခု သို့မဟုတ် မဟာမိတ်များနှင့် တရားဝင်ပေါင်းစည်းညီညွတ်ရန် ရွေးချယ်ခြင်းမရှိသည့် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ ချဉ်းကပ်မှု တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဘက်မလိုက်သော နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်ရေး၊ အချုပ်အခြာအာဏာကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို ရှေးရှုရန် ရည်ရွယ်ထားပြီး သီးခြားမဟာမိတ်အဖွဲ့များ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သွားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကြသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် မိမိတစ်ဦးတည်း သီးသန့်ကဲ့သို့ ဖြစ်သွားစေပြီး နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ပိုမို ဝေးကွာသွားစေနိုင်ပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ် ကမ္ဘာကြီး ကဲ့သို့ သတင်းစီးဆင်းမှုများ မြန်ဆန်နေပြီး အရှိန်အဟုန်နှင့် တိုးတက်နေသော အချိန်ကာလ မျိုးတွင် ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုဆိုသည်မှာ နာမည်ခံမျှသာ ရှိနေနိုင်ပြီး လက်တွေ့တွင် သီးခြားရပ်တည် ဖော်ဆောင်ရန်မှာ ဖြစ်နိုင်ခြေ မရှိတော့ပေ။

ဘက်စုံညီမှုဝါဒသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ မဟာဗျူဟာတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပြီး တစ်ပြိုင်နက်တည်းမှာပင် အင်အားကြီးအစုအဖွဲ့များ သို့မဟုတ် နိုင်ငံအများအပြားနှင့် ဆက်ဆံရေး ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သည်ကို ရည်ညွှန်းသည်။ တင်းကျပ်သော ဘက်မလိုက်သည့် ရပ်တည်ချက်ကို လိုက်နာမည့်အစား ဘက်စုံညီမှုဝါဒ စွဲကိုင်ထားသော နိုင်ငံများသည် အခြားသောနိုင်ငံများ သို့မဟုတ် မဟာမိတ်များက ပေးအပ် သော စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကျိုးကျေးဇူးများရရှိစေရန် မိတ်ဖက် များနှင့် မဟာမိတ်များကြား ကွဲပြားခြားနားသော ဆက်ဆံရေးများ ဖော်ဆောင်ကြသည်။ ဤသို့သော နိုင်ငံများသည် အစုအဖွဲ့တစ်ခုတည်းနှင့် သီးသန့် လိုက်လျောညီထွေ ဆက်ဆံမှု မရှိဘဲ ၎င်းတို့၏အကျိုးစီးပွားကိုလုပ်ဆောင်ရန် အမျိုးမျိုးသော ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကို ဟန်ချက်ညီညီ အသုံးပြုနိုင်ကြသည်။

ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှု၏ ရှုထောင့်ဆိုင်ရာကို လေ့လာကြည့်ပါက -

- (၁) အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် လွတ်လပ်ရေးဆိုင်ရာ ရှုထောင့်အရ NAM နိုင်ငံများသည် အချုပ်အခြာအာဏာကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရန်နှင့် အဓိက အင်အားကြီး အုပ်စုများ၏ လွှမ်းမိုးမှုမှ လွတ်လပ်ရေးကို ဦးစားပေးသည်။ ၎င်းတို့၏ အချုပ်

အခြာအာဏာကို အလျှော့အတင်းပြုနိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် မဟာမိတ်များ၏ လွှမ်းမိုးမှုမရှိစေဘဲ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ကို အခိုင်အမာရရှိရန် ရည်ရွယ်သည်။

(၂) ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေး ရှုထောင့်အရ ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုသည် သံတမန်နည်းလမ်းဖြင့် ပဋိပက္ခများကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းရေးနှင့် အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ရေးကို အလေးပေးသည်။ စစ်အေးခေတ်တွင် ဘက်မလိုက်ဘဲ စွက်ဖက်ခြင်းမပြုရန် တိုက်တွန်းခြင်းဖြင့် NAM သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တည်ငြိမ်မှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် အင်အားကြီးနိုင်ငံများကြား တင်းမာမှုများ တိုးမြှင့်လာမှုကို တားဆီးရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။

(၃) ကမ္ဘာတောင်ခြမ်းနိုင်ငံများ ပေါင်းစည်းရေးရှုထောင့်အရ NAM နိုင်ငံ အများအပြားသည် ကမ္ဘာတောင်ခြမ်း (Global South) မှဖြစ်ပြီး လှုပ်ရှားမှုကို ကိုလိုနီစနစ်၊ နယ်ချဲ့ဝါဒနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းတို့ကို ဆန့်ကျင်ရန် စည်းလုံးညီညွတ်ရန် စင်မြင့်တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်သုံးသပ်ကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအကြား စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများ သို့မဟုတ် အင်အားကြီးအစုအဖွဲ့များအပေါ် မှီခိုမှုလျှော့ချရန် ရည်ရွယ်သည်။ (ယနေ့ခေတ် Global South အသုံးအနှုန်းနှင့် ကွာခြားသည်ကို သတိပြုရန် လိုအပ်သည်။)

ဘက်စုံညီမှုဝါဒ၏ ရှုထောင့်ဆိုင်ရာကို လေ့လာကြည့်ပါက -

(၁) ကွဲပြားမှုနှင့် လက်တွေ့အကျိုးမျှော်ဝါဒရှုထောင့်အရ နိုင်ငံများသည် လက်တွေ့ကျသော အကြောင်းပြချက်များဖြင့် ၎င်းတို့၏မဟာမိတ်များနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများကို ကွဲပြားစေရန် ကြိုးပမ်းကြသည်။ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ၊ နည်းပညာ၊ လုံခြုံရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် သံတမန်ရေးရာ အထောက်အပံ့များ ရယူရန် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံ၊ အစုအဖွဲ့ အများအပြားနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို အသိအမှတ်ပြုကြသည်။

(၂) လုံခြုံရေးနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိမှု ရှုထောင့်အရ နိုင်ငံအသီးသီး သို့မဟုတ် အစုအဖွဲ့များနှင့် ဆက်ဆံရေးကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြင့် ဘက်စုံညီဝါဒ ကိုင်စွဲထားသည့်နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ လုံခြုံရေးနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ လိုက်လျောညီထွေမှုကို မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ ၎င်းတို့သည် မဟာမိတ် သို့မဟုတ် မဟာမိတ်များအပေါ် အလွန်အမင်း အားကိုးခြင်းမရှိဘဲ ရှုပ်ထွေးသော ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များအကြား ထိန်းကျောင်းလှုပ်ရှားနိုင်ကြသည်။

(၃) အမျိုးသားအကျိုးစီးပွား နှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရှုထောင့်အရ ဘက်စုံညီမှုဝါဒကို ရှေးရှုနိုင်ရန် အမျိုးသားအကျိုးစီးပွား လိုအပ်ချက်များနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ဖော်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းစဉ်တို့က တွန်းအားပေးလေ့ရှိသည်။ နိုင်ငံများသည် အကျိုးအမြတ်အများဆုံးရရှိရန်၊ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် အကျိုးစီးပွားများကိုကာကွယ်ရန် မတူညီသော မဟာမိတ်များအကြား မျှခြေတစ်ခုဖော်ဆောင်နိုင်ရေး ရည်ရွယ်ထားကြသည်။

ရှုထောင့်နှစ်ခုလုံးသည် ကမ္ဘာ့ရေးရာများတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ဖန်တီးနိုင်ခွင့်နှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် အလှည့်အပြောင်းများအတွက် ဆန္ဒရှိမှုကို ထင်ဟပ်စေသည်။ ဘက်မလိုက်သော လှုပ်ရှားမှုသည် လွတ်လပ်ရေး ခိုင်မာနေစေရန်နှင့် အဓိက အင်အားကြီး မဟုတ်သည့် အခြားနိုင်ငံများကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကိုမြှင့်တင်ရန် ရည်မှန်းထားသော် လည်း ဘက်စုံညီမှုဝါဒ ကိုင်စွဲထားသည့် နိုင်ငံများသည် မတူကွဲပြားသော အကျိုးခံစားခွင့်များ လုံခြုံစေရန်နှင့် အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်နှီးနှယ်နေသော ကမ္ဘာကြီးတွင် အန္တရာယ်များကို လျော့ပါးစေရန်အတွက် ဘက်ပေါင်းစုံ၊ နိုင်ငံပေါင်းစုံကြား ညှိနှိုင်းခြင်းဖြင့် ပိုမိုလက်တွေ့ ကျသော ချဉ်းကပ်မှုကို ကျင့်သုံးကြသည်။

ဘက်မလိုက်လား၊ ဘက်စုံညီလား

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈) ၏ အခန်း (၁) ပုဒ်မ (၄၁) တွင် မြန်မာဘာသာဖြင့် “နိုင်ငံတော်သည် လွတ်လပ်၍တက်ကြွပြီး ဘက်မလိုက်သော နိုင်ငံခြားရေးဝါဒကို ကျင့်သုံးသည်။ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံအချင်းချင်း မိတ်ဝတ်မပျက် ပေါင်းဖက်ဆက်ဆံရေးကို ရှေးရှုသည်။ နိုင်ငံအချင်းချင်း ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ရေး မှုများကို စောင့်ထိန်းသည်။” ဟုလည်းကောင်း၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် "The Union practices independent, active and non-aligned foreign policy aimed at world peace and friendly relations with nations and upholds the principles of peaceful co-existence among nations." ဟုလည်းကောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ထို့အတွက် ဘက်မလိုက်မှုဝါဒ NAM ကို တရားဝင်ကျင့်သုံးနေသည်ဟု ယူဆရမည်ဖြစ်ပြီး လက်တွေ့တွင်မူ ပြောင်းလဲလာ သည့် ဒေသတွင်းနှင့် ကမ္ဘာ့အခြေအနေများကြောင့် NAM ၏ သဘောသဘာဝများအတိုင်း အတိအကျလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လွယ်ကူမည်မဟုတ်ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။

အတိတ်ကာလ ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှု အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အဖြစ်မှ နုတ်ထွက်ခဲ့ဖူးပါသည်။ ကျူးဘားနိုင်ငံ၏ လှုပ်ရှားမှုများအပေါ် ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုရှိနေသည်ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြစ်သည်ဟု အများက သတ်မှတ်ထား ကြပါသည်။ အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ ထိုအချိန်တွင် ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၏ မဟာမိတ်ဖြစ်သော ဗီယက်နမ်နိုင်ငံကို တရုတ်နိုင်ငံက ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့သလို အာဖဂန်နစ္စတန်ရှိ ဆိုဗီယက် တပ်များကို တိုက်ခိုက်ရန် မူဂျာဟာစ်ဒင်တို့ထံ လက်နက်များ ပေးပို့ခြင်းရှိခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ သည် တစ်ချိန်တည်းတွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ထောက်ခံမှု အပြည့်အဝရရှိထားသော ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ (BCP) နှင့် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲ ဆင်နွှဲနေရချိန်ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် သံလွင်မြစ်အရှေ့ခြမ်းကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် မြန်မာတပ်မတော်က ထိုးစစ်ကြီးဆင်နွှဲခဲ့သည်။ NAM တွင် ဆက်လက်ပါဝင်နေပါက ကျူးဘားပေါ် ဆိုဗီယက် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို သွယ်ဝိုက်ထောက်ခံသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားစေပြီး ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင် သောင်းကျန်းမှုကို တိုက်ဖျက်နေရချိန်တွင် အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံကြား ကြားညှပ်မသွားစေရန် ကြိုတင်ရှောင်လွှဲခဲ့ခြင်းဟု သုံးသပ်ရပါသည်။ ထိုအချက်က ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှု၏ တင်းကျပ်သော စည်းကမ်းပုံစံနှင့် ဘက်စုံညီမှုဝါဒ၏ လိုက်လျောညီထွေရှိမှုကြား ကွာခြားချက်

ကို မီးမောင်းထိုးပြနေခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့နောက် မြန်မာ နိုင်ငံသည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်တွင် NAM သို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

လက်ရှိအနေအထားတွင်မူ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထဝီ နိုင်ငံရေး အနေအထားအရ လည်းကောင်း၊ မဟာဗျူဟာ အရ အရေးပါမှုကြောင့်လည်းကောင်း နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒတွင် ဘက်စုံညီပုံစံသို့ ပြောင်းလဲသုံးစွဲသင့်သည် ဟု ထင်မြင်ယူဆရပါသည်။ မျက်မှောက်ကာလတွင် NAM ၏ စဦးတည်ထောင်သူထံမှ တစ်ဦး အပါအဝင် ဖြစ်သည့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည်ပင် ဘက်စုံညီပုံစံသို့ ကူးပြောင်းလုပ်ဆောင်နေကြောင်း လေ့လာနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခတွင် အိန္ဒိယ၏ လှပသပ်ရပ်သော ဘက်စုံညီမဟာဗျူဟာကို အထင် အရှားမြင်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရှုပ်ထွေးလှသော ပြည်တွင်းရေးများကြောင့် ဘက်စုံညီမူဝါဒမှာ အဆင်ပြေ နိုင်ဖွယ်မရှိဟု ယူဆကောင်း ယူဆနိုင်ပါသည်။ သို့သော် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ်က တံခါးပိတ် မူဝါဒကို ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး နိုင်ငံ၏တိုးတက်ရေးတွင် များစွာ နှောင့်နှေးခဲ့သည်ကို အားလုံးသိမြင်ပြီးဖြစ်ရာ ပြောင်း လဲနေသည့် ခေတ်ရေးစီးနှင့်လျော်ညီစွာ ဘက်စုံညီ မူဝါဒကို သင့်လျော်သလို သုံးစွဲနိုင်ရန် လိုအပ်နေပြီ ဖြစ် ကြောင်း သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။

အနှစ်ချုပ် သုံးသပ်ချက်

ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှု မူဝါဒမှာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ပြီးသားဖြစ်သောကြောင့် အထူးတလည် ဝေဖန်သုံးသပ်ရန် လိုအပ်မည်ဟု မထင်ပါ။ သို့သော် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲများက လျင်မြန်စွာ ရွေ့လျားပြောင်းလဲနေရာ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို ပိုမိုလိုအပ်နေသည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဘက်စုံညီမဟာဗျူဟာက ပိုမို အသုံးဝင်လာနိုင်မည်ဟု တွက်ဆရပါသည်။ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများထဲမှ အိန္ဒိယ၏အတွေ့အကြုံများကို ပိုမို လေ့လာသင်ယူနိုင်ပါက ဘက်စုံညီမူဝါဒကို ကျင့်သုံး ရာတွင် များစွာအဆင်ပြေချောမွေ့နိုင်မည်ဟု သုံးသပ်

“အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများထဲမှ အိန္ဒိယ၏ အတွေ့အကြုံများကို ပိုမိုလေ့လာ သင်ယူနိုင်ပါက ဘက်စုံညီမူဝါဒကို ကျင့်သုံးရာတွင် များစွာအဆင်ပြေ ချောမွေ့နိုင်မည်ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။”

ရပါသည်။ အပြောင်းအလဲများပြားလှသည့် ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံပေါ်တွင် အချိန်ကိုက် လှုပ်ရှား အသက်ဝင်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သည့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများလည်း အသင့်ဖြစ်နေရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အိန္ဒိယ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလွှမ်းမိုးမှုသည် ၎င်း၏အရွယ် အစားတစ်ခုတည်းကြောင့်မဟုတ်ဘဲ ၎င်း၏ကြီးထွားလာသော စီးပွားရေး (အထူးသဖြင့် နည်းပညာ) နှင့် စစ်ရေးစွမ်းရည်တို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ တက်ရိပ်ပြုနေသော အိန္ဒိယသည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် ၎င်း၏ခေါင်းဆောင်မှုကို ပြသခြင်းဖြင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကစားပွဲတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ရန် ပြတ်သားသော ရည်မှန်းချက်ရှိသည်။ အိန္ဒိယ၏ မဟာဗျူဟာမြောက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ဘက်မလိုက်မှုဆိုင်ရာ မူဝါဒသည် ဘက်စုံညီမဟာဗျူဟာ ချဉ်းကပ်မှု အဖြစ် ပြောင်းလဲလာသည်။ ယင်းအချက်က အိန္ဒိယကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာနယ်ပယ်တွင် အမြင့်ဆုံး ဩဇာအာဏာရရှိရန် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်ကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။

ယခုလက်ရှိတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဘက်စုံညီမူဝါဒမဟာဗျူဟာနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်များလည်း ရှိနေပါသည်။ စင်ကာပူအမျိုးသားတက္ကသိုလ်မှ Armitendu Palit က အနောက်အုပ်စု၊ G-7 တို့နှင့် ကွဲပြားနေသော်လည်း ပြဿနာများစွာ (ဥပမာ- ယူကရိန်းပဋိပက္ခ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၊ နိုင်ငံစုံအဖွဲ့အစည်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး) တို့ကြားမှ အိန္ဒိယ၏ ခရီးစဉ်များသည် အမေရိကန်နှင့် ပြင်သစ်တို့နှင့် ခိုင်မာသော ဆက်ဆံရေးရှိကြောင်း အတည်ပြုနိုင်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာမြောက် အဓိကဇာတ်ဆောင်အဖြစ်နှင့် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ရင်းနှီးသော မိတ်ဖက်အဖြစ် အိန္ဒိယ၏ ပေါ်ထွန်းလာမှုကိုလည်း ၎င်းတို့က အသိအမှတ်ပြုကြသည်ဟု မှတ်ချက်ပေးခဲ့သည်။ University of Paris VIII မှ Isabelle Saint-Mzard က ပဲရစ်သည် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ကက်ရှီမီးယားအရေးကိစ္စများ အပါအဝင် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီတွင် အိန္ဒိယ၏ အကျိုးစီးပွားများကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။ ရုလဒ်အနေဖြင့် ပြင်သစ်သည် အိန္ဒိယ၏ မဟာဗျူဟာမြောက် အခင်းအကျင်းတွင် သူ့ကိုယ်သူ ရင်းနှီးပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရသော မိတ်ဖက်တစ်ဦးအဖြစ် အထူးနေရာတစ်ခုကို ဖန်တီးခဲ့သည်ဟု သုံးသပ်ခဲ့သည်။ Italian Institute for International Political Studies (ISPI) မှ Nicola Missaglia က ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှု၏ ရွှေနှစ်များအပြီး ရာစုနှစ်တစ်ဝက်ကျော်တွင် အိန္ဒိယနှင့် အီဂျစ် နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ၎င်းတို့၏ကမ္ဘာ့အမြင်များ ပြန်လည်ချိန်ညှိရမည့်ခေတ်သို့ ရောက်ရှိနေပြီဟု မိုဒီနှင့် သမ္မတအယ်လ်စီစီက ကိုင်ရှိမြို့သို့ သွားရောက်လည်ပတ်စဉ်တွင် ရှင်းလင်းပြောဆိုခဲ့သည်။ ရေရာခြင်းမရှိဘဲ ပြောင်းလဲမှုများ ကြုံတွေ့နေရပြီး စစ်ဒဏ်ခံနေရ သည့် ကမ္ဘာ့ဖြစ်စဉ်ထဲတွင် လုံခြုံသောပတ်ဝန်းကျင်တည်ဆောက်ရေးကို ဆန္ဒရှိသော နိုင်ငံတိုင်းအတွက် အံဝင်ခွင်ကျ စည်းမျဉ်းအသစ်များ ဖော်ထုတ်ရေးဆွဲရန် ဘက်စုံညီမူဝါဒ မဟာဗျူဟာကို "အိန္ဒိယနည်းလမ်း" အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ကြောင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း ဒေသတွင်းနှင့် ကမ္ဘာ့ရေးရာ အပြောင်းအလဲများကြား အံဝင်ခွင်ကျ လှုပ်ရှားရှင်သန် ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် ဘက်စုံညီမူဝါဒမဟာဗျူဟာကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးနိုင်ရန် အချိန်ကျရောက်နေခဲ့ပြီဟု သုံးသပ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာတို့၏ လက်ရှိရင်ဆိုင်နေရသော ကမ္ဘာ့အပြောင်းအလဲ၊ ဒေသတွင်းအပြောင်းအလဲများက လွတ်လပ် သော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ခိုင်မာစွာရပ်တည်နိုင်ရေးတွင် ရင်ဆိုင်

ကျော်လွှားရမည့် အချိုးအကွေ့များ ဖြစ်လာနေပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ မူဝါဒတိုင်းတွင် ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးပြစ်၊ အားနည်းချက်၊ အားသာချက်များ ရှိနေတတ်ကြသည်ဖြစ်ရာ မြန်မာနိုင်ငံ အနေဖြင့် ဘက်စုံညီမူဝါဒ မဟာဗျူဟာကို မည်မျှအထိ ပြောင်းလဲကျင့်သုံးနိုင်မည်ဆိုသည် ကိုမူ စောင့်ကြည့်လေ့လာရဦးမည် ဖြစ်ပေသည်။

သိန်းထွန်းဦး (သေနင်္ဂ)

Ref:

- Explaining Myanmar's Policy of Non-Alignment: An Analytic Eclecticism Approach (Sint Sint Myat)
- Non-Aligned Movement (Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Belarus)
- The New Nonaligned Movement Is Having a Moment (Andrew Cheatham)
- Is India's Multi-Alignment Working? (ISPI)
- India and Multi-Alignment: Having One's Cake and Eating It Too (Joanne Lin)

၂၀၀၈ ခုနှစ်

၂၀၀၈ ခုနှစ်

“အိုးဝယ်သူများသည် အိုးကိုဝယ်ယူကြရာ၌
အကွဲအအက် ရှိ၊ မရှိကို သိသာရန်
အိုးကို လက်နှင့် ခေါက်ကြည့်စမ်းသပ်၍
ဒေါင်ဒေါင်မြည်သည့်အိုးကိုမှ
ရွေးချယ်ပြီး ဝယ်ယူကြလေသည်။”

မြန်မာနိုင်ငံ၌ အိုးလုပ်ငန်းကို တနင်္သာရီတိုင်း၊ ပုသိမ်ခရိုင်၊ တွံတေးမြို့၊ ရွှေကျင်မြို့ များတွင် အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်ကြလေသည်။ ယင်းလုပ်ငန်းအကြောင်းကို စာရေးသူ ကိုယ်တိုင် သုတေသနပြုလုပ်ထားရှိသည့်အတိုင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အိုးလုပ်ရန်မြေ

ချောင်းများ၊ မြစ်များနှင့် နီးကပ်သည့် မြေကွက်များ၊ လယ်ကွင်းများ၌ သာမန်ရေတွင်း အရွယ် အနက် ငါးတောင်၊ ခြောက်တောင်ခန့် တူး၍ ရရှိသည့်မြေစေးများကို အပေါ်သို့တင်ပြီး တွင်းအနီး၌ပင် မြေနှင့်နင်းနယ်၍ ဆန်တစ်စိတ်ဝင် တောင်းအရွယ်လုံးလျက် လှည်းဖြင့် တင်ဆောင်ကာ အိုးလုပ်သမား (အိုးထိန်းသည်) များထံ သွားရောက် ရောင်းချကြရာ တစ်လှည်း (လုံးရေ ၄၀) ကို လေးကျပ်မှ ခြောက်ကျပ်အထိ ရရှိလေသည်။ ယင်းမြေစေးနှင့်ရောစပ်ရန် သဲများကို ချောင်းတွင်း၊ မြစ်တွင်းများမှ တင်ဆောင်လာပြီး ရောင်းချရာ တစ်လှည်းကို သုံး ကျပ်မှ လေးကျပ်အထိ ရရှိလေသည်။

အိုးလုပ်သမားသည် ယင်းမြေစေးများကို တစ်ဖန် ခြေနှင့်ပင်နင်းနယ်ကြပြီး အကျယ် ငါးတောင် ခြောက်တောင်ပတ်လည် အနက် နှစ်တောင်ခန့်ရှိသည့် တွင်းများ၌ ထည့်ထားကြ လေသည်။ ထိုနောက် ယင်းမြေစေးများကို အနည်းငယ် အနည်းငယ်ခန့် တူးရွင်းပြားနှင့် ရှုပ်ကာရှုပ်ကာတူးပြီးလျှင် လက်နှင့်ခြေ၍နယ်ကြရပြန်လေသည်။ သဲကိုမူကား ဆန်ခါနှင့် ချပြီး မြေစေးနှင့် တော်သင့်သလိုရောစပ်၍ ခြေနှင့် နင်းနယ်ရလေသည်။ ယင်းနောက် ခြေကန်ဘောလုံးအရွယ် အလုံးများကိုလုံး၍ ထားရလေသည်။

အိုးလုပ်နည်း

လုပ်မည့်အိုးအရွယ်နှင့် မုန်းဆချင့်ချိန်ကာမြေစေးကို အချင်း တစ်တောင်နှင့် တောင်ခွဲ ခန့်ရှိသည့် အိုးထိန်းစက် (လက်လှည့်စက်ဘီး) ပေါ်၌တင်၍ ရှေးဦးပထမ အိုးအဝှက်ခမ်းကို စ၍ လုပ်ရသည်။ ယင်းနောက် နှုတ်ခမ်းတွင်းသို့ လက်တစ်ဖက်မှ လက်မဖြင့် နှိုက်ပြီး လက် တစ်ဖက်မှ စက်ဘီးကိုလှည့်၍ လုပ်ရသည်။ အိုးနှုတ်ခမ်းအဝပြီးလျှင် အိုးထိန်းစက်ဘီးပြားနှင့် ကပ်၍ ဇာအပ်ချည်ကြိုးဖြင့် ဖြတ်ယူပြီး ပျဉ်ပြားကလေးပေါ်တွင်တင်၍ အချိန်အနည်းငယ်မျှ နေလှန်းပေးရသည်။

ယင်းနောက် ၎င်းကိုယူပြီး နှုတ်ခမ်းအဝကို အောက်ဘက်၌ထား၍ အတွင်းမှ လက်ဖက် ပန်းကန်လုံးအရွယ်ရှိ ကျောက်ချောကလေးတစ်လုံးကို အဝအတွင်းမှ လက်နှင့်ကိုင်ကာသွင်း ပြီး အပြင်ပတ်လည်မှ အရှည်တစ်တောင်ခန့်ရှိသည့် လေးလက်မ ပျဉ်ပြားကလေး (လက်ခတ်) ဖြင့် ရိုက်ကာရိုက်ကာ အလိုရှိသည့် အိုးပုံဖြစ်အောင် ပြုလုပ်လေသည်။

အိုးလုပ်သောသူတို့သည် အိုးလုပ်ရာ၌ ရိုက်ခတ်ခြင်းမှာ ကွဲစေလို၍မဟုတ်။ တင့်တယ် လှပခိုင်ခံ့စေခြင်းငှာ ရိုက်သကဲ့သို့ ဆရာတို့က တပည့်များအား ရိုက်ပုတ်၍ ဆုံးမရာ၌လည်း မုန်း၍မဟုတ်။ ပညာတတ်စေလို၍သာဖြစ်ကြောင်း လောကနီတိပျို့၌ စပ်ဆိုထားသည်မှာ “တပုံမှတ်ထိန်း၊ အိုးထိန်းတို့မှာ၊ အိုးခတ်ရာဝယ်၊ ကွဲငှာမခတ်၊ အတတ်ပညာ၊ တတ်ရှာစေ ချင်၊ ရိုက်ပုတ်သင်ရှင်” ဟူ၍ စပ်ဆိုထားရှိလေသည်။

ယင်းသို့ခတ်ပြီးရရှိသည့် အချို့ ရေအိုးများ၌ ပန်းပုံများ ရိုက်နှိပ်ကြလေသည်။ ဤနည်း အတိုင်း ရေအိုး၊ ထမင်းအိုး၊ ဟင်းအိုး၊ ပေါင်းချောင်၊ သပိတ် စသည့် အိုးများကို ပြုလုပ်ကြ လေသည်။

စလောင်းဖုံး။ (ထားဝယ်အခေါ် ကမီးဖုံး) လုပ်နည်းမှာ ယခင်အိုးများကဲ့သို့ မှောက်၍ မလုပ်ဘဲ ပက်လက်ပြုလုပ်ပြီး လက်ကိုင်အဖုကလေးကို တပ်လိုက်လေသည်။

လက်ဖက်ရည်ကရားအိုး။ ရေတကောင်းအိုး၊ ညောင်ရေအိုးများကဲ့သို့ အဝကျဉ်းသော အိုးများကိုကား ၂ ခါဆင့်ပြုလုပ်ရလေသည်။ လုပ်နည်းမှာ ရှေးဦးပထမ ခါးပိုင်းအထိမျှသာ ပြုလုပ်ပြီး အရိပ်၌ တစ်ရက်လှန်းထားရသည်။ လှန်းပြီးနောက်တစ်နေ့၌ ခါးပိုင်းမှဆက်၍ အပေါ်ပိုင်းနှုတ်ခမ်းဝအထိလုပ်ပြီး တစ်ဖန် လှန်းရပြန်လေသည်။ ယင်းအိုးများကို နေပူ၌လှန်း က အဆက်ကြောင်းမှ ကွဲအက်တတ်သဖြင့် အရိပ်ထဲတွင်သာ လှန်းရလေသည်။

ယင်းအိုးများအပြင် ကလေးကစားစရာ အိုးခွက်ကလေးအမျိုးမျိုးနှင့် ချိုးရုပ်ကလေး အမျိုးမျိုးများကိုလည်း လုပ်ကိုင်ကြသေးသည်။ ပြုလုပ်ပြီးသည့်အိုးများကို ပျဉ်ပြားကလေး များပေါ်တွင်စီညီစွာတင်လျက် နေပူနှင့် အရိပ်များ၌ သုံးရက်ခန့်မျှ ခြောက်သွေ့အောင်လှန်းပြီး မီးဖုတ်ရလေသည်။

အိုးဖုတ်နည်း

အိုးဖုတ်ရန်ထင်းမှာ ဝါးလုံးအခြောက်များဖြစ်၍ တစ်လှည်းကို ခြောက်ကျပ်ဈေးနှင့် ဝယ်ယူထားကြရသည်။ သင့်လျော်သည့် မြေကွက်လပ်တစ်ခု၌ ကျက်ပြီးသည့်အိုးကြမ်း အထူကြီးများကို အမှောက်လိုက် ငါးလုံးမှ ခုနစ်လုံးအထိတန်းထားပြီး ယင်းအတန်းမျိုး ၂၀ မှ ၂၅ တန်းအထိ တစ်တန်းနှင့်တစ်တန်း တစ်တောင်နီးပါးခန့်ကွာ၍ ထားရလေသည်။ နံဘေးပတ်လည် လေးဖက်စလုံး၌လည်း ရေအိုးကြီးများကို မှောက်၍ စီထားရလေသည်။

အတန်းများအကြားအကြား၌ ဖုတ်မည့်အိုးအရွယ်တူ အမျိုးတူများကို ဖင်ချင်း၊ အဝချင်းထိကာထိကာ အဆင့်ဆင့် သင့်လျော်သလို လေးငါးတောင်မြင့်အောင် စီရလေသည်။ ယင်းနောက် ကောက်ရိုးများကို ရေဆွတ်ပြီး ဘေးပတ်လည်နှင့် အပေါ်ပါလုံအောင်ဖုံး၍ ရွံ့နက်များဖြင့် ပိတ်ရလေသည်။ မီးခိုးထွက်ရန် အပေါက်ကလေးများ ၁၅ ပေါက်မှ အပေါက် ၂၀ အထိ ဖောက်ထားရလေသည်။

နံဘေးပတ်လည်၌ အမှိုက်များကို မီးရှို့ပြီး မီးတောက်နှင့် ဝါးလုံးခြောက်များကို ရော၍ ထည့်ပေးရသည်။ ကောက်ရိုးများကိုလည်း မကြာမကြာ မီးထဲသို့ ပစ်သွင်းပေးရသည်။ ၃ နာရီခန့်ကြာလျှင် မီးထည့်ခြင်းကိုရပ်ဆိုင်း၍ တစ်ည၌အိပ်ထားပြီး နောက်တစ်နေ့၌ အိုးများကို ဖော်ထုတ်ကြလေသည်။ သပိတ်နှင့်အိုးအနက်များကိုမူ အခြားအိုးများနှင့် မရောဘဲ မီးဖုတ်ပြီး ကျက်ခါနီးတွင် ဖွဲကြမ်းများဖျန်း၍ပေးက အနီရောင်မှ အနက်ရောင်သို့ ပြောင်းလဲ သွားလေသည်။

ရေအိုးရိုးရိုးနှင့် ဘူးသီးပုံ၊ ရွှေဖရုံသီးပုံ စသည့် ရေအိုးအချောများ၊ ရေတကောင်းအိုး စသော အိုးချောများကိုနေလှန်း၍ တစ်ဝက်မျှခြောက်လျှင် ဂုံညင်းနှင့်ချောအောင်တိုက်ပြီး အုတ်နီမှုန့်ကိုဖျော်၍လည်းကောင်း၊ ရွံ့ဝါရည်နှင့်လည်းကောင်း သုတ်ပြီး မီးဖုတ်ရလေသည်။

မီးဖုတ်ပြီး ကျက်သောအခါ ပန်းခက်ပန်းပွင့်များကို ဆေးရောင်စုံဖြင့် ရေးခြယ်ကြလေသည်။

ရေတကောင်းအိုး

တကောင်းပြည်ဝယ် တကောင်းမင်းရိုး သတိုးမင်းဖျားလက်ထက်၌ မြို့နေရာကို ရွေးချယ်ကြည့်ရှုရန်လာစဉ် ဈေးတစ်ခုတွေ့သဖြင့် ယင်းဈေးကို တကောင်းဈေးဟူ၍လည်း ကောင်း၊ ဈေးအတွင်းရောင်းချသည့် အိုးခွက်များကို တကောင်းအိုးခွက်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ခေါ်စမှတ်ပြုရာမှ လည်ပင်းရှည်ရေအိုးမှာ မြန်မာတစ်ပြည်လုံးအနှံ့အပြား ရောက်ရှိကာ ယင်းရေအိုးကို အိုးလုပ်သမားများက ယခုတိုင် ပြုလုပ်ရောင်းချကြသဖြင့် “ရေတကောင်းအိုး” ဟူ၍ အခေါ်မပျက်ဘဲ ထင်ရှားလေသည်ဟူ၍ ရွှေဘုံနိဒါန်း၌ဆိုသည်။

အိုးလုပ်ရပ်

ထားဝယ်မြို့ပေါ်၌ ရှေးအစဉ်အဆက်ကစ၍ ယနေ့တိုင် အိုးခွက်လုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ကြသဖြင့် ယင်းလုပ်ငန်းအမည်ကို အစွဲပြု၍ ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ အိုးလုပ်ရပ်တွင် ယောက်ျားမိန်းမများ အိုးလုပ်ကြသည်မှာ အများအပြားပင်ရှိကြလေသည်။

ယင်းအိုးများကို အိုးလုပ်သမားများထံမှ ဖောက်သည်ဈေးနှုန်းဖြင့်ဝယ်ယူပြီး ဈေးကြီး အတွင်း အိုးသည်တန်း၌ ရောင်းချကြသည်မှာ အများအပြားပင်။ ၎င်းပြင် အချို့သော အိမ် ဈေးဆိုင်များ၌လည်း အနည်းအကျဉ်းမျှ ရောင်းချကြလေသည်။

ဒေါင်ဒေါင်မြည်မှ အိုး

အိုးဝယ်သူများသည် အိုးကိုဝယ်ယူကြရာ၌ အကွဲအအက် ရှိ မရှိကို သိသာရန် အိုးကို လက်နှင့် ခေါက်ကြည့်စမ်းသပ်၍ ဒေါင်ဒေါင်မြည်သည့်အိုးကိုမှ ရွေးချယ်ပြီး ဝယ်ယူကြလေ သည်။ သည်ကိုရည်၍ ဆရာကြီး ဦးဒိုက်က ဒိန်းသံဖြင့် စပ်ဆိုထားခဲ့သည်မှာ...

“ဒေါင်ဒေါင်မြည်မှ အိုး
သုံးလွန်းတင်သူ ကြီး
ကူကူမြည်သူ ချီး
လက်ထိပ်ခတ်ခံရသူကလည်း လူဆိုး
ညဉ့်အခါအိမ်အောက်မှာ ချောင်းသူကလည်း သူခိုး”
ဟူ၍ဖြစ်လေသည်။

စဉ့်အိုး

စဉ့်အိုးလုပ်ရန် မြေမှာလည်း ယခင် မြေအိုးလုပ်သည့် မြေစေးမျိုးပင်ဖြစ်၍ အလုံး အတိုင်းမဟုတ်ဘဲ တစ်လှည်းကို တစ်ကျပ်ခွဲဖြင့် ဝယ်ယူရလေသည်။

ယင်းမြေစေးကို သုံးရက်လောက်နေလှန်းပြီး ခြောက်လျှင် မောင်းဆုံနှင့်ထောင်း ရသည်။ ယင်းနောက် ဆန်ခါနှင့်ချ၍ရရှိသည့်အမှုန့်များကို ရေနနှင့်သမအောင်စိမ်ပြီး ခြေနှင့် တစ်နာရီကျော်ကျော်မျှ နင်းနယ်ရသည်။ နှစ်ယောက်က ထောင်း၍ နှစ်ယောက်က ဆန်ခါ

ချရသည့်အတွက်ယင်းလူလေးယောက်ကိုတစ်ယောက်
လျှင် တစ်နေ့အတွက် နှစ်ကျပ်စီ ပေးရသည်။

စဉ်အိုးလုပ်နည်း

အိုးကြီးလျှင် နှစ်ယောက်လုပ်ရ၍ အိုးငယ်လျှင်
တစ်ယောက်တည်း လုပ်ရသည်။ အိုးထိန်းစက် (လက်
လှည့်ဘီး)မှာ အချင်း တစ်တောင်ခန့် ရှိလေသည်။

နှစ်ယောက်လုပ်အိုးများကား ငါးပိဿာဝင်
စဉ်အိုးမှ ယခုခေတ်သုံး ၂၅ ပိဿာဝင်အထိ ဖြစ်လေ
သည်။ တစ်ယောက်က အိုးထိန်းစက်ကို လှည့်ပေးပြီး
တစ်ယောက်က အိုးပုံဖြစ်အောင် လုပ်ရသည်။

လုပ်နည်းမှာရှေးဦးအစနေ့တွင် အိုးအောက်ပိုင်း
တစ်ဝက်ကိုလုပ်ပြီး မြေအိုးလုပ်သကဲ့သို့ပင် အရိပ်ထဲ၌
လှန်းထားရသည်။ နောက်တစ်နေ့၌ ကျန်အထက်ပိုင်းကို
ဆက်၍ လုပ်ပြီးလျှင် နှစ်ရက်ခန့်အရိပ်ထဲ၌ပင် ခြောက်
အောင်ထားရသည်။ နေလှန်းခုံမှ နေပူရှိန်ကြောင့် အိုး
အဆက်နေရာမှ ကွဲပြတ်သွားတတ်သည်။

တစ်ယောက်တည်းလုပ်အိုးများကား အစိတ်ဝင်၊
၅ပိ-သားဝင်၊ ၁-ပိဿာဝင်၊ ၂-ပိဿာ ဝင်၊ ၅-ပိဿာဝင်၊
၁၀-ပိဿာဝင် တွတ်အိုး(စဉ်အိုးငယ်) များနှင့် အင်တုံ
အကြီးအငယ်များ၊ ညောင်ရေအိုး၊ ထွေးခံ၊ ငါးပိဆုံ
(ကိုင်းဆုံ) ကော်ပတ်စေး၊ (ကြက်ပေါင်စေး)ခံသည့် ခွက်
စသည်များ ဖြစ်လေသည်။ သို့သော် ညောင်ရေအိုးကိုမူ
နှစ်ခါ ဆက်၍ လုပ်ရသည်။

ယင်းအိုးများလုပ်ပြီးလျှင် တစ်နပ်စာလောက်
နေလှန်းရသည်။ အိုးအကြီးအငယ်အားလုံးခြောက်သွေ့
လျှင် စဉ်ရည်သုတ်ရသည်။ စဉ်ရည်ကား ချော်မှုန့်ကို
ရေနှင့်ဖျော်သည့် အရည်ဖြစ်လေသည်။

ချော်ကား တွင်းထွက်သတ္တုတစ်မျိုး အပါအဝင်
ဖြစ်၍ အရောင်အဆင်းမှာ အဖြူ၊ အနီ၊ အဝါ၊ အနက်ဟူ၍
လေးမျိုးကွဲပြားသည်။ ၎င်းချော်ကို မြန်မာနိုင်ငံ အထက်
ပိုင်းရှိ သတ္တုတွင်းများမှ ရရှိလေသည်။ သံချော်၊ ခဲချော်
များကိုကား စဉ်လုပ်၍ မရချေ။ ယင်းချော်များကို
မော်လမြိုင်၊ ပုသိမ်၊ ရွှေကျင်၊ တွံတေး စသည့် အိုး
လုပ်ငန်းအကြီးအကျယ် လုပ်ကိုင်ကြသည့် ဒေသများမှ

“ယင်းအိုးများ
လုပ်ပြီးလျှင်
တစ်နပ်စာလောက်
နေလှန်းရသည်။
အိုး အကြီးအငယ်
အားလုံး ခြောက်သွေ့
လျှင် စဉ်ရည်
သုတ်ရသည်။”

တင်းခြင်နှင့်ဝယ်ယူပြီး ဂုံနီအိတ်နှင့်ထည့်ထားကြလေသည်။ ယင်းဒေသများမှ တစ်ဖန် ထားဝယ်နှင့် မြိတ်ဒေသများမှ အိုးလုပ်သမားများ ဝယ်ယူကြရာ ချော်တစ်တင်းကို ၄၅ ကျပ် ပေးရလေသည်။

ချော်မှစဉ်လုပ်နည်းမှာ ချော်အစိုင်အခွံများကိုရေနှင့်စင်ကြယ်အောင် ၁၀ ရေလောက် ဆေးပြီးလျှင် တစ်နာရီကျော်ကျော်ခန့်မျှ နေလှန်းရသည်။ နေလှန်းပြီးသော် ဆုံ၌ထည့်၍ သံခွေတပ်ထားသည့် မောင်းကျည်ပွေနှင့် ထောင်းကြသည်။ တစ်ဆုံတွင် ငါးပြည်ခန့်ဝင်သည်။

ချော်ခဲများကို အမှုန့်ဖြစ်အောင် ထောင်းပြီးလျှင် ယင်းအမှုန့်များကို တစ်ဖန် ဆန်ခါ စိပ်ကလေးနှင့်ချရပြန်သည်။ ဆန်ခါမှ ကျန်ရှိရစ်သည့် ချော်မှုန့်အကြမ်းများကို အခြားချော်ခဲ များနှင့် တစ်ဖန်ရောပြီး မောင်းဆုံတွင် ထည့်၍ထောင်းရပြန်သည်။ ရရှိသည့်ချော်မှုန့်များကို ထမင်းရည်ခပ်ပျစ်ပျစ်နှင့် ရောရသည်။ ချော်မှုန့် တစ်ဆုံတွင် ထမင်းရည် လေးဆရော၍ လက်ဖြင့် နယ်မွှေသည်။ ယင်းချော်ရည်များကို စမ်းသပ်နည်းမှာ ရောစပ်နယ်မွှေထားသည့် ခွက်ထဲသို့ လက်ကိုထိုးချပြီး ဆွဲတင်ကြည့်က လက်မှ အရည်အစက်များကျနေမှု ထမင်းရည် ကို ထပ်ရော၍ မွှေရပြန်သည်။

ယင်းသို့ ချင့်ချိန်စမ်းသပ်၍ သင့်လျော်လတ်သော် နေလှန်းထားသည့်အိုးများ၌ အပူရှိန်မည့်မီ သပွတ်တံဖြင့် စဉ်ရည်သုတ်လေသည်။ အိုး၏အပြင်ဘက်၌ သုတ်သည့်အခါ အဆက်ကြောင်းများ၏အောက်သို့ သုံးလက်မခန့်မျှလွန်၍ သုတ်ပေးရလေသည်။ အတွင်း ၌ကား အိုး၏တစ်ဝက်မျှလောက်အထိသာ သုတ်လေသည်။ အိုးငယ်ကလေးများနှင့် ခွက် များကိုမူ အတွင်းအပြင် အားလုံးနှံ့အောင် သုတ်လေသည်။ စဉ်ရည်သုတ်သည့်အခါ သပွတ်တံ ကို ဆေးသုတ်သကဲ့သို့ အသွားအပြန်သုတ်ရလေသည်။ ယင်းနောက် နေ၌အချိန်အနည်းငယ် မျှ လှန်းပြီး သွေ့ခြောက်က ရုပ်သိမ်းလိုက်ရလေသည်။

စဉ်အိုးဖို တည်ဆောက်နည်း

အိုးလုပ်သည့် မြေစေးမြေများကိုပင် အခြောက်လှန်း၍ အမှုန့်ဖြစ်အောင်ထောင်းပြီး ရေနှင့်သမအောင်ရော၍ ခြေဖြင့်နင်းနယ်ရသည်။ ၎င်းကို တစ်တောင်ပတ်လည် အမြင့် ၆ လက်မ ရှိသည့် ခွက်ထဲသို့ ဖွဲအနည်းငယ်နှင့် ရောထည့်ပြီးခွက်ကို ဆွဲတင်လိုက်က အုတ်ပြား ဖြစ်လာလေသည်။

ယင်းအုတ်ပြားအစုံများကို ရက်အနည်းငယ်မျှခြောက်အောင် နေလှန်းရသည်။ ခြောက်သွေ့သောအခါ ယင်းအုတ်ပြားများနှင့် ပေါင်မုန့်ဖိုသဏ္ဍာန် ရှေ့ပေါက် နောက်ပေါက် များနှင့် ပြုလုပ်ရသည်။ ဖိုအရွယ်မှာ အလိုရှိသလို အကြီးအငယ် အစားစား ပြုလုပ်ကြသည်။ ယင်းဖိုအဝ၏ အတွင်းဘက်၌ အိုးထားမည့်နေရာစင်နှင့် ၄ တောင်ခန့် အကွာတွင် ၂ တောင်ခန့် အနက်ရှိသည့် တွင်းတူးရသည်။

ဖိုအတွင်း၌ အိုးများစီထားနည်းမှာ ဖိုအနောက်တန်းကစ၍ အောက်ခြေတွင် ထိပ်ဝ အချင်းတစ်ထွာ အမြင့်တစ်ထွာ အောက်ခြေတစ်ထွာခွဲခန့်ရှိသည့် မြေခုံလောက်များကို အစဉ်လိုက်ခံထားပြီး ခုံလောက်ပေါ်တွင် အိုးတစ်လုံးနှင့်တစ်လုံး ခေါင်းနှင့်ဖင်ဆင့်ကာစီ လျက် အမိုးနှင့်တစ်တောင်ခန့်အကွာထိ အဆင့်ဆင့်ညီစွာ စီထားရသည်။

ယင်းသို့စီစဉ်ထားပြီးလျှင် ဖိုအဝ၏အောက်ခြေမှစ၍ နှစ်တောင်ခန့်အမြင့်ရှိသည့် မီးထိုးပေါက်အထိ အုတ်ပြားများကို ခိုနန်း အပေါက်ထားပြီး စီရသည်။ ယင်းနောက် အလယ် တည့်တည့်၌ ပြုလုပ်ထားသော တစ်ပေပတ်လည်ခန့်အကျယ်ရှိသည့် မီးထိုးပေါက်ကို ချန်လှပ်ပြီး အပေါ်ပိုင်းတွင် အုတ်ပြားများကိုစီ၍ ရှုံ့စေးဖြင့် အလုပ်တံထားရသည်။

အိုးဖုတ်မည့်ထင်းမှာ ပျူး၊ ကပိုင်၊ ကနစို၊ လမု၊ မမေ စသည့် ရေငန်စပ်၌ ပေါက်သော ထင်းများနှင့် ရှားသားထင်းများမှတစ်ပါး အခြားရောရာ ထင်းများကို လွှဲစက်၌ တစ်လှည်းကို ၁၂ ကျပ်ဈေးဖြင့်ဝယ်ယူပြီး အတော်အသင့်ခွဲစိတ်၍ နှစ်တောင်ခန့်စီ ဖြတ်ထားရလေသည်။ ယင်းထင်းများကို မစိုစေရ ထင်းစိုလျှင် အိုးများ ကွဲတတ်သည့်အပြင် ထင်းမှထွက်သည့်အဆီ များသည် ချော်တွင်ဖုံးလွှမ်းတတ်သဖြင့် စဉ်ရောင်မရဘဲ အရုပ်ဆိုးတတ်ချေသည်။

ရှေးဦးအစ ဖိုအဝ၌တူးထားသည့် တွင်းထဲ၌ မီးအနည်းငယ်ထည့်၍ တစ်ရက်ခန့် လောက်ထားရသည်။ နောက်တစ်နေ့တွင် အိုးများ၌ အပူဓာတ်ခံ အနည်းငယ်ရလာပြီဖြစ်၍ မီးတောက်အရှိန် တစ်စတစ်စပိုလာအောင် ထင်းများကို မီးထိုးပေါက်မှ တဖြည်းဖြည်းထည့် ပေးရလေသည်။ အပူဓာတ်ပြင်းထန်လာလျှင် အိုးများ၌ သုတ်ထားသည့် ချော်တို့သည် ပျော်လာ၍ အရောင်အမျိုးမျိုးထွက်ပေါ်လာသည်။ သို့သော် ရှေ့တန်းရှိ အိုးများမှ အရောင် ထွက်လာသော်လည်း နောက်တန်းရှိအိုးများမှာမူ အရောင်မထွက်သေးချေ။ နောက်ထပ် ၈ နာရီခန့်လောက်ကြာအောင် မီးကိုမှန်မှန်ထိုးထည့်ပေးရလေသည်။ ယင်းအခါ အရှေ့အဝမှ ထိုးလိုက်သည့်မီးရှိန်သည် အနောက်အဝ၌ မီးရောင်အဖြူထွက်ပေါ်လာက တစ်ဖိုလုံးရှိအိုးများ ၌ ချော်ရည်ပျော်လာပြီး ကျက်လေတော့သည်။

ယင်းနောက် အပေါက်ဝကို အုတ်ပြားနှင့်ပိတ်ပြီး အပေါက်ငယ်ကလေးများကိုမူကား မပိတ်ဘဲ ချန်လှပ်ထားရလေသည်။ ၃ ရက်ခန့်ကြာလတ်သော် ပိတ်ထားသည့်အဝကို တစ်နေ့လျှင် တစ်တောင်ပတ်လည်အကျယ်ခန့်မျှသာ ဖွင့်ရသည်။ အကယ်၍ တစ်ကြိမ်တည်း အကုန်ဖွင့်က အအေးဓာတ်ဝင်ပြီး အိုးများကွဲအက်ခြင်း ဖြစ်တတ်ချေသည်။ ဤသို့ဖြင့် အိုးတစ်ဖိုဖုတ်လျှင် ၇ ရက်ခန့်လောက်ကြာမှ အပြင်သို့ရောက်ရှိလေသည်။ ဖုတ်ပြီးသည့်အိုး များကို ဖိုအတွင်းမှ သယ်ယူထုတ်၍ တင်းကုပ်များအတွင်း၌ စီညီစွာထားရှိပြီး ရောင်းချကြ လေတော့သည်။

ရာဝင်စဉ်အိုး (ထားဝယ်အခေါ် ဟဲလော) ကြီးများကို ထားဝယ်နယ်ရှိ အိုးလုပ်သမား များ မလုပ်ကြချေ။ မော်လမြိုင်၊ တွံတေး၊ ရွှေကျင်၊ ပုသိမ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းဒေသ များ၌ ပြုလုပ်ကြလေသည်။ ယင်းဟဲလောအိုးကြီးများသည် ရေတွင်း၊ ရေကန် မရှိသည့် တောင်ပေါ်များ၌ ဘုရားဖူးခရီးသည်များအတွက် တွင်းတူး၍ အိုးနှုတ်ခမ်းပေါ်ရုံမျှ မြှုပ်ထားပြီး သံပြားဆန်ခါဖြင့်ဖုံးထားကာ ရေများသိုလှောင်ထားကြလေသည်။

စဉ်အိုးများကို အစိတ်သားဝင်၊ ငါးဆယ်ကျပ်သားဝင်၊ တစ်ပိဿာဝင်မှစ၍ အငယ် အကြီး အမျိုးမျိုးရှိကြရာ ထားဝယ်ဒေသမှ ၁၀ ပိဿာဝင် စဉ်အိုးအထိကို “တွတ်အိုး” ဟူ၍ ခေါ်ကြလေသည်။ “တွတ်” မှာ မွန်စကားဖြစ်၍ မြန်မာလို အိုးငယ်ကလေးဖြစ်လေသည်။

စကားဂုဏ်တေးထပ်

“မီးရှူးတော်-ဖွားစဉ်တင့်တာက၊ ခါးရင်နှင့် သီသာ၊ များမြင်ခွင့် ဒီပါတွင်၊ တည်ရှာတာ အိမ်တွင်း၊ မြီးပါဒ-ကြောင်းမြွက်ဆိုလျှင်၊ ငေါင်းငှက်လို ထောက်၍သူနင်း။ ဌာနပြောင်း လူရည်သန်သော်၊ သူ့ဖီဆန် ခုငြင်း။ မူတည်ဟန်-သူ့အချင်းမှာတော့ လူပြုရင်းဆိုမယ်။ နေတာကို သွေပါကြသော်လဲ၊ နေရာကျ ထားမှနေတယ်။ သူ့နာမ-တွေးရှာဘွယ်မှာ၊ လေးရွာ ပါယ်-ဘုံတွင်းက၊ ဂုဏ်အရင်းသတဲ့ဟန်၊ ရခွဲနာမံ။ ဖြေစမ်းပ-ကဝိခံငယ် အသိညဉာဏ်- ပိုလိမ့်ထင့်လေး။

(ရှေးပညာရှိတစ်ဦး ရေးစပ်သည်)
အဖြေမှာ “ညောင်ရေအိုး”ဖြစ်လေသည်။

ရွှေဝယ်ဇ

၁၉၆၄ ခုနှစ်၊ မေလထုတ်၊ မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြနိုင်ခဲ့သည့် ဆောင်းပါးကို မူရင်းအတိုင်း ကူးယူ ဖော်ပြပါသည်။

bkt plukzci fndi f

' *Ry0Dwif

“အင်္ဂလိပ်စာတတ် အချို့က ‘စီနီမာ’ဟုလည်းကောင်း၊
 ”ဖလင်’ဟုလည်းကောင်း၊ ‘ပစ်ကဲချာ သွားရအောင်’
 ဟုလည်းကောင်း ပြောလေ့ရှိလာကြလေပြီ။
 အများကမူ ရုပ်ရှင်ဟုသာ ခေါ်ကြသည်။”

ယခုအခါ မြန်မာဝေါဟာရ စကားလုံးထဲတွင် လူသိအများဆုံး စကားလုံးမှာ “ရုပ်ရှင်” ဖြစ်၏။ ဤစကားလုံးသည် လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကျော်ကမူ အများသုံးဖြစ်လာခဲ့သည်။

လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း ၆၀ လောက်ကမူ “ရုပ်ရှင်” ကို “ဘိုင်အိုစကုပ်” ဟုခေါ်ကြသည်။ ထိုစကားသည် အင်္ဂလိပ်စကားဖြစ်၏။ ဒါရိုက်တာ၊ ကင်မရာ၊ ဖိုးကတ်(စ်)၊ ကလိုစီအပ် စသော အင်္ဂလိပ်စကားလုံးများအနက် “ဘိုင်အိုစကုပ်”ဆိုသော စကားလုံးကိုသာလျှင် မြန်မာ ဝေါဟာရ “ရုပ်ရှင်” အဖြစ်သို့ တင်ပို့နိုင်ခွင့်ရှိခဲ့ကြသည်။

ရှေးခေတ်ကလို “ဘိုင်အိုစကုပ် သွားရအောင်၊ ဘိုင်အိုစကုပ် ကြည့်ရအောင်”ဟု ယခု ပြောလျှင် နားလည်ကြမည် မဟုတ်။ ရုပ်ရှင်ဟု ပြောမှ နားလည်ကြမည်။ အင်္ဂလိပ်စာတတ် အချို့က “စီနီမာ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဖလင်”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပစ်ကဲချာ သွားရအောင်” ဟုလည်းကောင်း ပြောလေ့ရှိလာကြလေပြီ။ အများကမူ ရုပ်ရှင်ဟုသာ ခေါ်ကြသည်။ လွန်ခဲ့သည့်အနှစ် ၄၀ ကမူ ဓာတ်ရှင်ဟုခေါ်ခဲ့ကြသေးသည်။ ကျွန်တော် ၁၉၂၂ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သော ကုမ္ပဏီနာမည်ကိုပင် “မြန်မာညွန့်ပေါင်းဓာတ်ရှင်ကုမ္ပဏီ”ဟု မှည့်ခေါ်ခဲ့ သေးသည်။

ယခုအခါ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးရှိ လူအပေါင်းတို့ကို စိတ်လက်သက်သာရန် ဖျော်ဖြေ ပေးနေသောပွဲသည် ရုပ်ရှင်ပွဲ၊ ပညာ ဗဟုသုတပေးနေသော ထက်မြက်သည့် လက်နက် တစ်ခုသည် ရုပ်ရှင်၊ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ သတင်းပေါင်းစုံကို မျက်ဝါးထင်ထင်နှင့် နားသောတ ဆင်ပေးနေသောပစ္စည်းသည် ရုပ်ရှင်၊ ရုပ်ရှင်၏ဂုဏ်ပုဒ်ကို ဖော်ထုတ်၍ရေးပါက အလွန် တရာကျယ်ပြန့်၍ သွားချေတော့မည်ဖြစ်၍ ဤမျှဖြင့် တော်ပါပြီ။

သို့သော် ရုပ်ရှင်ကို စတင်ပေါ်ပေါက်ရန် ရှာဖွေသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးကြီးကား မည်သူ မည်ဝါဖြစ်ကြောင်းနှင့်တကွ မြန်မာပြည်တွင်းသို့ မည်သည့်နှစ်က စတင်၍ ဝင်ရောက်ခဲ့သည် ဟူသော အကြောင်းရပ်တို့ကိုကား မမေ့အပ်ဟုယူဆသဖြင့် ဖော်ပြလိုပါသည်။

၁၈၇၂ ခုနှစ် က အမေရိကန်လူမျိုးနှစ်ဦး အငြင်းအခုံဖြစ်ပွားရာမှစ၍ ရုပ်ရှင်ပညာ ပေါက်ဖွားခဲ့လေသည်။ ကယ်လီဖိုးနီးယားနယ် အထက်လွှတ်တော်အမတ် မစ္စတာ လီလန် စတင်းဖော့ဒ် ဆိုသူက မြင်းတစ်ကောင် ကဆုန်ပေါက်၍ပြေးလျှင် တစ်ချိန်ချိန်မှာ ခြေ လေးချောင်းစလုံး မြေမှ လွတ်နေရမည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်း၏ မိတ်ဆွေကမူ ဤသို့မဖြစ်နိုင်၊ ခြေတစ်ချောင်းချောင်းဖြစ်စေ၊ ရှေ့ခြေနှစ်ချောင်းဖြစ်စေ၊ နောက်ခြေနှစ်ချောင်းဖြစ်စေ မြေ နှင့်ထိနေရမည်ဟု ငြင်းဆိုသည်။ ဤတွင် ၂ ယောက်သား စကားနိုင်လှ၍ ငြင်းခုံကြရာမှ မခံချင်စိတ်ဖြင့် အလောင်းအစားလုပ်ကြသောအဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်။

ဥစ္စာကြွယ်ဝသော မစ္စတာစတင်းဖော့ဒ်သည် ဓာတ်ပုံပညာပါရဂူ အက်ဒဝပ်မိုင်း ဘရစ်ချစ်ဆိုသော ဓာတ်ပုံဆရာကြီး၏အကူအညီကိုယူကာ ကဆုန်ပေါက်ပြေးသော မြင်း တစ်ကောင်ကို ဓာတ်ပုံပေါင်းမြောက်မြားစွာ ရိုက်ကူးသည်။ နည်းမျိုးပေါင်းစုံ ရိုက်ကူးသည့် အနက် အထမြောက်သောနည်းမှာ ကင်မရာပေါင်း ၂၄ လုံးကို တစ်ပေကွာစီမျှ ခွာ၍ စီတန်း ထားပြီးလျှင် ကဆုန်ချပြေးဝင်သောမြင်း၏ပုံကို တစ်ချိန်တည်း ရိုက်ကူးခြင်းဖြစ်သည်။ ရိုက်ပြီးသောပုံများကို စက္ကူတစ်ချပ်ပေါ်တွင် အစဉ်လိုက်ကပ်သည်။ စတုရန်းသေတ္တာ အနက် တစ်လုံးကို ငါးဖက်မှ အလုံပိတ်ထားသည်။ ဖွင့်ထားသောဘက်နှင့် တည့်တည့်ဘက်တွင် ဓာတ်ပုံတစ်ခု မြင်သာရုံမျှ အပေါက်ဖောက်ထားပြီး ထိုအပေါက်မှ မြင်သာအောင် စက္ကူပေါ် တွင် ကပ်ထားသော ဓာတ်ပုံ ၂၄ ပုံကို အမြန်ဆွဲ၍ပြသောအခါ ကဆုန်ပေါက်ပြေးသော

မြင်း၏ခြေလေးချောင်းစလုံးသည် မြေမှလွတ်နေသည်ကို မြင်ကြရလေသည်။

အထက်ဖော်ပြပါကိစ္စပေါ်ပေါက်ပြီးသောနောက်ပိုင်းတွင် အမြင်အသိသစ်ထွန်းကား ပေါက်ဖွားလာလေတော့သည်။ ယင်းကား တခြားမဟုတ်၊ ငြိမ်သက်နေသော ကိုယ်လက် လှုပ်ရှားမှု အမျိုးမျိုးရှိ ဓာတ်ပုံပေါင်းမြောက်မြားစွာကို တစ်ဆက်တည်း ကပ်ထား၍ အပေါက် တစ်ပေါက်တည်းမှ မြင်အောင် အမြန်ဆွဲပြလျှင် ဓာတ်ပုံရှိ အရုပ်များသည် အသက်ရှိသော သတ္တဝါတမျှ လှုပ်ရှားလာကြသည်ကို တွေ့ကြရလေသည်။

ဤကိစ္စအပေါ်တွင်မူတည်၍ ဉာဏ်သစ်များပေါင်းကာ ထပ်လောင်း၍ အမွှမ်းတင် လိုက်သောသူမှာ မိဖိုးနီးယားဆိုသူဖြစ်၏။ ထိုသူကား ဓာတ်ပုံများကို မှန်ချပ်များပေါ်တွင် ကူမ၍ မှန်ဘီလူးဖြင့် ကြည့်ခြင်းဖြင့် လှုပ်ရှားသော အရုပ်များကို မြင်ကြရလေသည်။

ထိုနှစ်၌ပင်လျှင် သောမတ်စ်အက်ဒီဆင်ဆိုသူက ကော်ပြားပေါ်တွင် ဓာတ်ပုံများကို ရိုက်သည်။ ကင်မရာတွင် နက်ဂတစ်ကော်ပြားကို ရစ်လုံးတွင်ထည့်၍ လက်ဖြင့်လှည့်၍ ရိုက်ခြင်းကို စတင်သည်။ ကူးသောအခါလည်း ကော်ပြားပေါ်တွင်ပင် လက်ဖြင့် ရစ်ကူးလေ သည်။ ပြီးလျှင် ပြစက်တစ်လုံးကို မိမိစိတ်ကူးဖြင့်လုပ်၍ အထမြောက် အောင်မြင်သောအခါ မှာမှ သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများအား ပင့်ဖိတ်ကာ မိမိ၏ဆေးစိမ်ရာ အမှောင်ခန်းအတွင်း တွင် ပြသလေသည်။

ထိုအချိန်မှာမှပင် အက်ဒီဆင်က ဤစက်ကို မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဘိုင်အိုစကုပ် ခေါ်ရကြောင်းနှင့်တကွ မိမိမည်ကဲ့သို့သောအခက်အခဲများကို ကျော်လွှားကာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ ရကြောင်း စသော အသေးစိတ်လုပ်ငန်းများ၏ အဆင့်ဆင့်တို့ကို ဖွင့်ဟ၍ ပြောလေတော့သည်။

ထိုနေ့ကား ၁၈၀၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၆ ရက် နေ့ဖြစ်သည်။ သို့ကြောင့် ရုပ်ရှင် ပေါ်သည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၇၀ ရှိပြီဟုဆိုရပေမည်။ သို့သော် စီးပွားရေးအနေဖြင့် ရုံသွင်း၍ အသပြာကြေးငွေယူကာ ပြသသောနေ့မှာ ၁၈၉၅ ခုနှစ် မေလ ၂၀ ရက်နေ့ဖြစ်ပြီး နေရာမှာမူ အမေရိကန်ပြည် နယူးယောက်မြို့ဖြစ်သည်။ နောက် ငါးနှစ်ကြာသော ၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံ နယူးယောက်မြို့တွင် အနှစ် (၇၅) နှစ်မြောက် ဒိုင်းမွန်းဂျူဗီလီ ရုပ်ရှင်ပွဲတော် ကြီးကို ဆင်နွှဲကျင်းပတော့မည်ဟု သတင်းရထားသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးရှိ ရုပ်ရှင်လောက တစ်ခုလုံးသည် ခြိမ့်ခြိမ့်အုန်းမျှ အားလုံးပင် ပါဝင်ဆင်ယင်ကြလိမ့်မည်ဖြစ်သဖြင့် မြန်မာပြည် ရှိ ရုပ်ရှင်ပညာသည်အပေါင်းတို့သည် ထိုနေ့ထိုပွဲအမိ မြန်မာတို့၏ဂုဏ်ရည်ကို ကမ္ဘာ တစ်လွှားမှာ ငွားငွားစွင့်စွင့်ပွင့်ပြကြစေနိုင်ခြင်းငှာ ယခုမှစ၍ ပျိုးထောင်ကြပါကုန်လော့ဟု ဤဆောင်းပါးမှတစ်ဆင့် တပ်လှန့်၍ နှိုးလိုက်ပါကြောင်း။

ထိုကိစ္စအတွက် ကျွန်တော်ဖြင့် မြန်မာပြည် ရုပ်ရှင်ပညာဗဟုသုတများဖြင့်လည်း ကောင်း၊ အမေရိကန်မှ ခြောက်လတိုင်တိုင်မျှ ဆည်းပူးရရှိခဲ့သော ရုပ်မြင်သံကြားဗဟုသုတများ ဖြင့်လည်းကောင်း သင့်တော်မည်ဟုထင်သောကဏ္ဍမှ အကူအညီပေးရန် အဆင်သင့် ရှိပါသည်။

ရုပ်ရှင် ပေါ်ပေါက်ပြီးနောက် ကမ္ဘာနှံ့မျှလိုက်လံပြသရာတွင် မြန်မာပြည်သို့ မည်သည့် အခါရောက်လာကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြရန်လိုပါသေးသည်။

၁၉၀၆ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာပြည် ရန်ကုန်မြို့တွင် ရုပ်ရှင်စ၍ပြသည်ဟု မှတ်သားမိပါသည်။ နေရာမှာ ၇၂၂ ဒီအီဇီကယ်နှင့် ကုန်သည်လမ်းထောင့်တွင်လည်းကောင်း၊ အောင်ဆန်း ကစားကွင်းနှင့် မီးရထားအသင်းထောင့်တွင်လည်းကောင်း၊ ကျိုးကြီးလမ်းနှင့် လမ်းမတော်

ထောင့်တွင်လည်းကောင်း ပြသခဲ့ကြသည်။ ထို ၃ နေရာ လုံးမှာပင် ရွက်ထည်ရုံကလေးများဖြင့် စတင်ပြသခဲ့ကြ ၍ နောက် ၁၉၀၈ ခုနှစ်လောက်တွင် သွပ်မိုးသွပ်ကာ ရုံကလေးဆောက်၍ ပြခဲ့သည်။ ရုံဝင်ခမှာ ဖျာပေါ်မှာ ထိုင်ကြည့်လျှင် တစ်မူး၊ ခုံတန်းပေါ်မှာ ထိုင်ကြည့်လျှင် တစ်မတ်ပေးရသည်။

ပြသသောကားများမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ အဆောက်အဦကြီးများ၊ တံတားကြီးများ၊ စစ်သားများ၊ စစ်ရေးပြသောကားများ စသော သတင်းကားများသာ ဖြစ်သည်။ သမုဒ္ဒရာထဲတွင်ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများ ခုတ်မောင်းပုံကို လှိုင်းလုံးကြီးများနှင့် မြင်ကြရသော အခါ ရင်တမမနှင့် အံ့သြကြရသည်။ မီးရထားကြီး တည့်တည့်ခုတ်မောင်း၍လာသည်ကို တိုက်မိမှာစိုး၍ အော်ကြ ဟစ်ကြနှင့် ကြည့်ကြသည်။ ရယ်စရာကားများ ကိုလည်း ပြသကြသည်။ ထိုကားများတွင် စမတ်ကျကျ ဝတ်စားလာသော နောက်ပိုး ဂုဏ်သရေရှိလူကြီးတစ် ယောက်ကို လူရွှင်နောက်ပိုးရနိုးလုပ်သူက ကြက်ဥပုပ် နှင့် မျက်နှာကို ပေါက်သော အကွက်ကို အူတက်မတတ် ရယ်ကြသည်။ ထိုအခါက ချာလီချက်ပလင် မပေါ်သေး။

ထို့နောက် ဗီတာဂရတ်ပ်ရပ်ရှင်ကုမ္ပဏီမှ မြန်မာပြည်သို့ လာရောက်ရိုက်ကူးသွားသော ကားများ ကို ပြသည်။ ထိုကားများမှာ ထဘီကို ခါးချပ်ဝတ်ထား သော သားသည်အမေတစ်ယောက် မိမိရင်သွေးကလေး ကို နို့တိုက်နေပုံ၊ မိန်းမကြီး ၆ ယောက် စီတန်းထိုင်ပြီး တစ်ယောက်ခေါင်းကသန်းများကို တစ်ယောက်က ရှာပုံ၊ သန်းဥတုပ်ပုံ၊ မိန်းမတစ်ယောက် အိမ်ပေါက်ဝမှာ ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်ပြီး ဆေးပေါ့လိပ်ကြီးတောင်ဆုပ် လောက်ကို ဆေးလိပ်မီးခိုး တထောင်းထောင်းနှင့် ဆေးလိပ်သောက်နေပုံ၊ မုန့်ဟင်းခါးသည်အနားတွင် လူ ၄၊ ၅ ယောက်ဝိုင်းပြီး မုန့်စားနေပုံ၊ အိုးပုတ်စိန်ပုနှင့် လူပြက်ဦးဟံသာတို့ကနေပုံ စသောသတင်းကားများ ဖြစ်ကြသည်။

ပွဲပြပုံမှာ ယခုကဲ့သို့ ပြစက် ၂ လုံးဖြင့် အစအဆုံး ဆက်တိုက်မဟုတ်။ တစ်ပိုင်းပြလျှင် အပိုင်း ၁-ဟု အင်္ဂလိပ်လိုရေးထားသည်။ စာဖတ်တတ်သူတို့က လိုက်

“ပြသသောကားများ မှာ အမေရိကန် နိုင်ငံ၏ အဆောက်အဦကြီး များ၊ တံတားကြီး များ၊ စစ်သားများ၊ စစ်ရေးပြသောကား များ စသော သတင်း ကားများသာဖြစ်သည်။ သမုဒ္ဒရာထဲတွင် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘော ကြီးများ ခုတ်မောင်း ပုံကို လှိုင်းလုံးကြီး များနှင့်မြင်ကြရသော အခါ ရင်တမမနှင့် အံ့သြကြရသည်။”

ဖတ်ကြသည်။ တစ်ပိုင်းပြီးလျှင် “အပိုင်း ၁-ပြီးပါပြီ၊ နောက်ကားတစ်ကားလဲ၍ပြရန် ခေတ္တ ဆိုင်းပါ” ဟု အင်္ဂလိပ်လို စာပေါ်လာသည်ကိုလည်း တစ်ရုံလုံးလိုက်ဖတ်ကြသည်။ သည်နောက် မီးကိုဖွင့်လိုက်သဖြင့် တစ်ရုံလုံးလင်းလာသည်။ ရုံတံခါးများကိုလည်း ဖွင့်လိုက်သေးသည်။ အပြင်ကိုထွက်လိုသူများလည်း ထွက်ကြသည်။ ၅မိနစ်ကြာမှနောက်တစ်ပိုင်းဆက်ပြပြန်သည်။

ကားပြနေစဉ် ခဏ ခဏ ကားပြတ်သည်။ ကားပြတ်လျှင်လည်း မီးကိုဖွင့်၊ ရုံတံခါးကို ဖွင့်၍ ကားဆက်ရပြန်သည်။ ကားပြတ်သည်မှာ ထုံးစံဟုထင်၍ ငြိမ်နေသည်။ ရုံထဲမှာ ပန်ကာမရှိသဖြင့် ခဏ ခဏ ရုံဖွင့်ရခြင်းဖြင့် ကျန်းမာရေးကို ကူညီပေးသည်နှင့် တူနေ လေတော့သည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ မြို့ကြီးများမှာပြသပြီးမှ ရန်ကုန်ကဲ့သို့သော မြို့တော်ကလေး များကို ရောက်လာရသောကားများဖြစ်သဖြင့်လည်း ဤမျှပြတ်သတ်စုတ်ပဲ့သော အခြေကို ရောက်ရှာလေသည်။

ကားများမှာလည်း ကြည်လင်ပြတ်သားခြင်းမရှိ။ မှုန်မွှားမွှား မထင်မရှားက များ လေသည်။ တစ်ခါ တစ်ခါ ဂိတ်လွဲနေသဖြင့် အထက်ပုံတစ်ခြမ်း အောက်ပုံတစ်ခြမ်း ဖြစ်နေ သည်ကိုပင် ကင်မရာထရစ်နှင့် ရိုက်ထားလေရောသလားဟု တအံ့တဩဖြစ်ကြရလေ သေးသည်။ အော်ပရေတာ “ဖူးလ်” ဟု အော်ရကောင်းမှန်းမသိကြသေးပေ။ ဘိုင်စကုပ်ပွဲ ဆိုတာ ဒီလိုပဲကိုးဟု ထင်ကြ၍ဖြစ်သည်။

မီးအားပေးသော စက်မှာလည်း လမ်းကြိတ်စက်ကြီးမျိုးဖြစ်သည်။ ကျောက်မီးသွေး သုံးသည်။ ဓာတ်မီး မပေါ်သေး။ လမ်းမီးများကို ရေနံဆီမီးခွက်နှင့်သာ ထွန်းတုန်းရှိသေးသည်။ မီးအားပေးစက်ကြီးက နားအူအောင် ဆူဆူညံညံ မီးခိုးတထောင်းထောင်းနှင့် ခုတ်မောင်း နိုင်ပါမှ ပွဲကောင်းကောင်းကြည့်ရသည်။ စက်ပျက်၍ စက်သံရပ်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ပွဲ ပျက်လေတော့သည်။ စက်ပြင်လို့ရလျှင် သည်ပွဲဆက်လက်ကြည့်ရသည်။ မရလျှင်လည်း အလျှိုအလျှိုနှင့် အေးအေးဆေးဆေးပဲ ပြန်ကြရသည်။

စက်ပြန်ကောင်းပါစေဟု မေတ္တာပို့ပြီး ပြန်ကြသည်။ နောက်တစ်နေ့ညကျသောအခါ စက်ကြီး၏အသံကိုပင် နားစွင့်နေကြသည်။ စက်ကြီး၏ခေါင်းတိုင်မှ မီးခိုးကို အဝေးက မြင်ရလျှင် ဝမ်းသာကြရသည်။ စက်ကောင်းသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဥဩပေးသည်။ ဥဩသံ ကြားသောအခါ ပွဲကြည့်ရန် ပြင်ကြ ဆင်ကြ အဝတ်အစားလဲကြနှင့် အားရရွှင်လန်းလာကြ သည်။ တစ်ညလျှင် တစ်ပွဲသာပြသည်။ ဤတစ်ပွဲပင်မပျက်ရန် အလွန်ခဲကြရရှာသည်။

ဘိုင်အိုစကုပ်နှင့်ပတ်သက်၍ ကျွန်တော် ကျေးဇူးအတင်ဆုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ မစ္စတာ စတင်းဖော့ဒ်ဖြစ်သည်။ သူ့အား ဘိုင်အိုစကုပ်ဖခင်ဟု အမည်ပေးလိုပါ၏။ ဒုတိယကျေးဇူးရှင် ကား အယ်ဒီဆင်ဖြစ်သည်။ သူ့အား ဘိုင်အိုစကုပ်မိခင်ဟု ခေါ်တွင်စေလိုပါ၏။ သို့ရာတွင် မြန်မာပြည်၏ရုပ်ရှင်ဖခင်မှာမူကား ကျွန်တော်၏ဆရာကျေးဇူးရှင်ဦးအုန်းမောင်ပင်ပေတည်း။

ဒဂုဏ်ပ ဦးဘတင်

၁၉၅၉ ခုနှစ် ဧပြီထုတ်၊ မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြနိုင်ခဲ့သည့်ဆောင်းပါးကို မူရင်းအတိုင်း ကူးယူ ဖော်ပြပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် ဝင်ကုန်တန်ဖိုးငွေမှာ

၂၀၁၅ ခုနှစ်

“စူးအက်တူးမြောင်း ဖွင့်လှစ်ပြီးနောက်ပိုင်းဖြစ်သော
၁၈၇၄ ခုနှစ်၌ ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း၏ ဝင်ကုန်တန်ဖိုးငွေမှာ
၃၂၆ သိန်းကျော်ဖြစ်ပြီး ထွက်ကုန်တန်ဖိုးငွေမှာ ၃၄၅ သိန်း
၆ သောင်းကျော်အထိ မြင့်မားတိုးတက်လာသည်ကို
အံ့ဩဖွယ်ရာ တွေ့ရှိလာရပေသည်။”

ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းသည် ပင်လယ်ဝန်နှင့်လည်း ၂၁ မိုင်သာ ကွာဝေးသည်။ နက်ရှိုင်းသော ရေဆိပ်များလည်းရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများ ဆိုက်ကပ်နားနေရန်အတွက် အထူးသင့်လျော်နေသည်။

သာမန်ရာသီဥတုများအတွက် ထူးခြားမှု ရှိချင်မှရှိမည်ဖြစ်သော်လည်း အနောက်တောင်မှတ်သုန်ရာသီလေ အားကောင်းသည့် ဇွန်၊ ဇူလိုင်၊ ဩဂုတ်လများတွင် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းသည် ရာသီဥတု၏သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များမှ ကာကွယ်မှု ရထားသဖြင့် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများအတွက် ဆိုက်ကပ်နားနေရန် အထူးအသုံးဝင်လှပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့သမားသည် ရန်ကုန်မြို့ကို မသိမ်းပိုက်ရသေးမီအချိန်က ပင်လျှင် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း၏တန်ဖိုးကို သိရှိနားလည်ထားသူများဖြစ်ကြောင်း ယင်းတို့၏ မှတ်တမ်းများ၌ တွေ့ရပေသည်။ ဗြိတိန်-မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲ (၁၈၂၄-၂၆) ပြီး၍ ရခိုင်တိုင်းနှင့် တနင်္သာတိုင်းကို ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်လိုက်သောအခါ၌ ဗြိတိသျှအရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီ၏ လက်အောက်သို့ ဘုံဘော၊ ကလကတ္တားနှင့် မဒရပ်ဟူသော ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီး သုံးမြို့သည် ရောက်ရှိနှင့်နေပြီဖြစ်သည်။ ယင်းအိန္ဒိယပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးများကဲ့သို့ သိမ်းပိုက်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဗြိတိသျှအရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီအနေဖြင့် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့တစ်မြို့ လိုလာသည်။ ထိုအချိန်၌ ရန်ကုန်မြို့မှာ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်နေပြီဖြစ်ရာ ကျိုက္ခမိမြို့ကို ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့အဖြစ်ဖြင့် ရန်ကုန်မြို့နေရာတွင် အစားထိုးနိုင်အောင် ဗြိတိသျှတို့သည် စီစဉ်ခဲ့ကြသည်။ ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။

ထိုအချိန်က အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်ဖြစ်သူ “အင်းမ်ဟတ်စ်”ကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ကျိုက္ခမိမြို့ကိုလည်း “အင်းမ်ဟတ်စ်”ဟု အမည်ပြောင်းခဲ့သည်။ သို့သော် ကျိုက္ခမိသည်လည်း “အင်းမ်ဟတ်စ်”ဟု တွင်ကျယ်ခေါ်ဝေါ်မှုမရှိခဲ့။ ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းနေရာတွင် ကျိုက္ခမိဆိပ်ကမ်းကိုလည်း အစားမထိုးနိုင်ခဲ့ပေ။

ဗြိတိန်-မြန်မာ ဒုတိယစစ်ပွဲ၌ ဗြိတိသျှတို့သည် ရန်ကုန်မြို့ကို ၁၈၅၂ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၅ ရက်နေ့၌ သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ စစ်ကြီးမပြီးမီ ထိုနှစ် ဇွန်လ၌ပင် ဗြိတိသျှတို့သည် ရန်ကုန်မြစ်ဝ (ပင်လယ်ဝ)၌ မီးပြသင်္ဘောတစ်စင်း ထားရှိခဲ့သည်။ ဤကား ဗြိတိသျှတို့အနေဖြင့် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း၏တန်ဖိုးကို သိရှိနားလည်ထားသည့်အတိုင်း ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းကို ပထမဆုံး စတင်အသုံးချခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ထို့နောက် ၁၈၅၃ ခုနှစ်မှစ၍ ဗြိတိသျှတို့သည် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းကို ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများ အလွယ်တကူဆိုက်ကပ်တည်းခိုနိုင်အောင် မွမ်းမံပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း၏သမိုင်းကို ပြန်ကြည့်လျှင် ဗြိတိသျှတို့ မသိမ်းပိုက်မီ ၁၀ နှစ်ခန့် (၁၈၄၂ ခုနှစ်) လောက်ကစ၍ တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်လာသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

၁၈၆၂ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ ရုံးစိုက်ရာမြို့တော်ကြီး ဖြစ်လာသည်။ ယင်း ၁၈၆၁-၆၂ ခုနှစ်၌ ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းသို့ ဝင်ရောက်ဆိုက်ကပ်လာသည့် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောများမှာ ၄၃၈ စင်းဖြစ်သည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် ဝင်ကုန် ထွက်ကုန်များ၏ တန်ဖိုးငွေ စာရင်းများကိုလည်း အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရပေသည်။

၁၈၆၁ - ၆၂ ခုနှစ်

ဝင်ကုန်တန်ဖိုးငွေ - ၁၂,၃၈၇,၆၇၉ ကျပ်

ထွက်ကုန်တန်ဖိုးငွေ - ၁၄,၀၂၆,၇၅၂ ကျပ်

စုစုပေါင်း - ၂၆,၄၁၄,၄၃၁ ကျပ်

တစ်ဖန် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းမှ ၁၈၆၁-၆၂ ခုနှစ်အတွက် အထက်ပါ ထွက်ကုန် ဝင်ကုန် များအပေါ်မှ ကောက်ခံရရှိသော ဆိပ်ကမ်းခွန်စာရင်းအရ ဝင်ငွေနှင့် ကုန်ကျစရိတ်ငွေပေါင်း မှာလည်း အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

၁၈၆၁ - ၆၂ ခုနှစ်

ဝင်ငွေ - ၆၀,၀၇၂ ကျပ်

ကုန်ကျငွေ - ၄၄,၉၄၀ ကျပ်

ဤ၌ ကုန်ကျစရိတ်ငွေဆိုသည်မှာ ဆိပ်ကမ်းဆိုင်ရာ ရုံးအဆောက်အဦများအတွက် ကိရိယာတန်ဆာပလာများ၊ မီးသင်္ဘောနှင့် သမ္ဗန်များကို ပြင်ဆင်ခြင်းအတွက် ဖြစ်သည်။ ဤ ၁၈၆၁- ၆၂ ခုနှစ် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း၏ ဝင်ငွေသည် ပြီးခဲ့သည့် ၁၈၆၀-၆၁ ခုနှစ် ဝင်ငွေ ထက် ရာခိုင်နှုန်း ၁၀၀ နီးပါး တိုးတက်လာသည်ဟု သိရှိရသည်။

ဤကား ရန်ကုန်မြို့ကို မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရရုံးစိုက်ရာ မြို့တော်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ လာသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း၏ တိုးတက်လာမှု အရှိန်အဟုန် ဒီရေအလား မြင့်မားတိုးတက်လာမှုကို ပြနေသော ကိန်းဂဏန်းများပင် ဖြစ်သည်။

၁၈၆၅ ခုနှစ်၌ ဗြိတိသျှတို့သည် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း၌ သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်သော တံတားတစ်ခုကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းအုပ်ချုပ်ရေးကိုကား ၁၈၇၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လအထိ ရန်ကုန်ခရိုင် ရာဇဝတ်တရားသူကြီးက ကြီးမှူးအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။

သို့သော် ၁၈၇၄ ခုနှစ်၌ ရန်ကုန်မြူနီစီပယ်အဖွဲ့ကို စတင်တည်ထောင်လိုက်ရာ ထိုအချိန်မှစ၍ ရန်ကုန် ဆိပ်ကမ်းအုပ်ချုပ်ရေးကိုလည်း ထိုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် မြူနီစီပယ်အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌလက်သို့ လွှဲပြောင်းပေးအပ်လိုက်ရသည်။

၁၈၆၉ ခုနှစ်တွင် စူးအက်တူးမြောင်းကို ဖွင့်လှစ်လိုက်ခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဥရောပတိုက်၏ ရေကြောင်းခရီးကိုလည်း ချုံ့ပစ်လိုက်သည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံခြား ကူးသန်းရောင်း ဝယ်မှုမှာလည်း တစ်ရှိန်ထိုး မြင့်မားတိုးတက်လာခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်ရာ ခရိုင်ရာဇဝတ်တရားသူကြီး အုပ်ချုပ်နေသော ၁၈၇၄ ခုနှစ်အထိ ရန်ကုန် ဆိပ်ကမ်း၏ အခြေအနေကို -

(က) ဗြိတိသျှတို့ စတင်အုပ်ချုပ်ချိန်မှ စူးအက်တူးမြောင်း ဖောက်လုပ်ပြီးစီးချိန် အထိနှင့်

(ခ) စူးအက်တူးမြောင်း စတင်ဖွင့်လှစ်ချိန်မှ ၁၈၇၄ ခုနှစ် မြူနီစီပယ် ဥက္ကဋ္ဌလက်သို့ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ချိန်အထိ ဟူ၍ အပိုင်းနှစ်ပိုင်း ခွဲကြည့်ဖို့လိုသည်။

ယင်းသို့ နှစ်ပိုင်းခွဲကြည့်လိုက်သောအခါ၌ စူးအက်တူးမြောင်း ဖွင့်လှစ်ပြီးနောက်ပိုင်း ဖြစ်သော ၁၈၇၄ ခုနှစ်၌ ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း၏ ဝင်ကုန် တန်ဖိုးငွေမှာ ၃၂၆ သိန်းကျော်ဖြစ်ပြီး

ထွက်ကုန်တန်ဖိုးငွေမှာ ၃၄၅ သိန်း ၆ သောင်းကျော်အထိ မြင့်မားတိုးတက်လာသည်ကို အံ့ဩဖွယ်ရာ တွေ့ရှိလာရပေသည်။

၁၈၅၃ ခုနှစ်မှ ၁၈၇၆ ခုနှစ်အထိ ၂၃ နှစ်အတွင်း ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းမှ ရရှိသော အကောက်အခွန်တော်ငွေများကို ဆိပ်ကမ်းကောင်းမွန် တိုးတက်ရေးအတွက် အနည်းငယ်သာ သုံးစွဲ၍ မြို့အကျိုးအတွက် အများဆုံး အသုံးပြုခဲ့သည်ဟု သိရှိရသည်။ သို့သော် မြူနီစီပယ် စတင်တည်ထောင်စဉ်က ရန်ကုန်မြို့ကမ်းနားလမ်းနှင့် ကမ်းခြေအုပ်ချုပ်မှုကို မြူနီစီပယ် ပိုင်နက်မှ သီးခြားထားရန် အထူးထုတ်ပြန် ကြော်ငြာခဲ့သည်။

ယင်းကြော်ငြာချက်အရ ၁၈၇၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အမှုဆောင်အင်ဂျင်နီယာအရာရှိ တစ်ဦး၊ အကောက်ဘက်ဆိုင်ရာ အရာရှိတစ်ဦးနှင့် ရေဘက်ဆိုင်ရာအရာရှိတစ်ဦး ပေါင်း ၃ ဦး ပါဝင်သော ကော်မတီလက်သို့ ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းအုပ်ချုပ်ရေးကို လွှဲအပ်လိုက်ရသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဆိပ်ကမ်းမှရရှိသော အခွန်တော်ငွေအားလုံးကိုလည်း သင်္ဘောများ၊ သမ္ဗန်များ တိုးတက်ချဲ့ထွင်ထားရှိရန်နှင့် ဆိပ်ကမ်းကို တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်ရန်များအတွက် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။

၁၈၇၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်နှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က အဖွဲ့တစ်ခု ဖြင့် ဖွဲ့စည်း၍ ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းအား အုပ်ချုပ်ရန် အကြံပေးချက်ကို သဘောတူညီခွင့်ပြု လိုက်သည်။ ယင်းသို့ သဘောတူညီခွင့်ပြုချက်အရ ၁၈၈၀ ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက် နေ့မှစပြီး ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းကော်မရှင်နာအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။

ယင်းဆိပ်ကမ်းကော်မရှင်နာအဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်ပေါင်း ၁၇ ဦးပါဝင်ရာ ၎င်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- (က) ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများက
ရွေးကောက်တင်မြှောက် သူ ... ၁၀ ဦး
- (ခ) ဆိပ်ကမ်းအရာရှိထဲမှ ခန့်ထားသူ ... ၃ ဦး
- (ဂ) အစိုးရက ခန့်ထားသူ... ၄ ဦး

ပေါင်း ... ၁၇ ဦး
ဆိပ်ကမ်းကော်မရှင်နာမင်းကြီးက ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းအုပ်ချုပ်ရေးကို ကိုင်တွယ် လိုက်သောအခါ၌ -

- ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောများအတွက် ဘော့တံတား ... ၁ ခု
- အခြားအခိုင်အမာတံတား ... ၃ ခု
- ကူးတို့သင်္ဘောများအတွက် တံတားကလေး ၃ ခု
- ခရီးသည်များအတွက် တံတားကလေး ၂ ခု

တို့ကို ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။
ထိုအချိန်က ပြည်တွင်းရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် ဧရာဝတီဖလိုတီလာ ကုမ္ပဏီတွင် ဘော့တံတားကလေး ၃ ခုသာရှိသည်။ သို့သော် ပြည်သူလူအများနှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် သင်္ဘောများ အသုံးပြုရန်အတွက် တံတားမရှိသေးပေ။

၁၈၈၀ ပြည့်နှစ် ဆိပ်ကမ်းကော်မရှင်နာအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းပြီးသည့်အချိန်မှစ၍ ရန်ကုန် မြစ်ဆိပ်ကမ်းခြေဦး၌ တည်ရှိသောပစ္စည်းများကို ဆိပ်ကမ်းကော်မရှင်နာအဖွဲ့သို့ လွှဲပြောင်း ပေးအပ်လိုက်ရသည်။ အခြားပစ္စည်းများကိုလည်း ဆိပ်ကမ်းကော်မရှင်နာအဖွဲ့က တဖြည်းဖြည်းသိမ်းယူခဲ့သည်။ ရန်ကုန်သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းခြေမှာ ကိုက်ပေါင်း ၇၂၀၀ ရှည်လျားရာ ၃ ပုံ ၂ ပုံခန့်ကို ဆိပ်ကမ်းကော်မရှင်နာအဖွဲ့က သိမ်းယူ၍ ဆိပ်ကမ်းသွားလာ ဝင်ထွက်ရေး တိုးတက်မှုအတွက် အသုံးချခဲ့သည်။

ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းရှိကုန်လှောင်ရုံကြီးများမှ ကုန်များကိုဆိုင်ရာမြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံး သို့ လွယ်ကူစွာ သယ်ယူပို့ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် မြန်မာပြည်မီးရထားကုမ္ပဏီက ရန်ကုန် ဆင်ခြေဖုံး မီးရထားလမ်းခွဲတစ်ခုကို ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းတစ်လျှောက် ကုန်လှောင်ရုံကြီးများ သို့ အရောက် ဖောက်လုပ်ခဲ့သည်။

ရန်ကုန်မြို့ကို ဗြိတိသျှတို့ မသိမ်းပိုက်မီ မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်ကပင် သင်္ဘော အဝင်အထွက်အတွက် ရေကြောင်းလမ်းညွှန်များ ထားရှိခဲ့သည်။ ယင်းရေကြောင်း လမ်းညွှန်သူ များကား မရှိမဖြစ်ပေ။ ဗြိတိသျှတို့သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ၁၈၇၄ နှစ်သို့ရောက်သောအခါ သင်္ဘောအဝင်အထွက်မှာ ယခင်ကထက် ပိုမိုများပြားလာသောကြောင့် အိန္ဒိယတိုင်းရင်းသား ၅ ဦးနှင့် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ၁၁ ဦးတို့က ရေကြောင်းလမ်းညွှန်များအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြ သည်။ မြစ်ဝမှ ၂၁ မိုင်ကွာ ပင်လယ်ထဲတွင် ရေကြောင်းပြသင်္ဘောတစ်စင်းလည်း ထားရှိခဲ့ သည်။

သို့သော် ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ် ဆိပ်ကမ်းကော်မရှင်နာအဖွဲ့ကို သီးခြားဖွဲ့စည်းပြီးသည့် နောက်ပိုင်း၌ကား ယင်းရေကြောင်းလမ်းပြဆိုင်ရာနှင့် အခြားရေဘက်ဆိုင်ရာ ကိစ္စအရပ်ရပ် တို့ကို ရေဝန်ဘက်ဌာနက သိမ်းယူကာ စီမံဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ လိုင်စင်ရ ရေကြောင်းလမ်းညွှန်သူ ၂၅ ဦးနှင့် ဘီကွန် (ခေါ်) လမ်းပြသင်္ဘောကို ရေဝန်ဘက်ဌာနက ထားရှိခဲ့သည်။ ရေဝန်ဘက်ဌာန ရေဝန်ရုံးနှင့် လမ်းပြသင်္ဘောတို့ အလွယ်တကူ ဆက်သွယ် နိုင်ရန်အတွက် ယင်းသင်္ဘောတွင် ဝိုင်ယာလက်များလည်း တပ်ဆင်ထားရှိခဲ့သည်။

၁၈၈၀ ပြည့်နှစ်၌ ရေဝန်ဘက်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်နာအဖွဲ့ကို သီးခြားအဖြစ် ဖွဲ့စည်း လိုက်ရခြင်းမှာလည်း ယခင်ကထက် သင်္ဘောအဝင်အထွက်များ ပိုမိုများပြားလာခြင်း၊ ယင်းသို့ ပိုမိုများပြားလာသည်နှင့် တစ်ဆက်တည်းပင် သွင်းကုန် ထွက်ကုန်များကလည်း ပိုမိုများပြားလာခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ယခင်ကထက် မည်မျှလောက် ပိုမိုများပြား လာကြောင်းကို အောက်ပါ ၁၈၈၀ ပြည့်နှစ် စာရင်းက ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

၁၈၈၀ ပြည့်နှစ်

ဆိပ်ကမ်းသို့ ဝင်လာသော သင်္ဘောပေါင်း ... ၈၇၄ စင်း

သွင်းကုန် ထွက်ကုန် တန်ဖိုးငွေပေါင်း ... ၁၀,၃၈၆,၉၃၈ ကျပ်

ယင်းသို့ သင်္ဘောအဝင်အထွက် များပြားတိုး တက်လာခြင်းကြောင့် ရေဝန်ဘက်က ဆောက်လုပ် ထားသော တံတားကြီးများ၊ သင်္ဘောဆိပ်ဗောတံတား ကြီးများမှာ မလောက်မင ဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်တွင်းနှင့်နိုင်ငံခြားဆိုင်ရာသင်္ဘောများ လောက် လောက်င ဝင်ထွက်ဆိုက်ကပ်နိုင်ရန် ပင်လယ်ကူး သင်္ဘောကြီးများအတွက် -

တံတားကြီး ... ၃ ခု

တံတားငယ် ... ၃ ခု

အပြင် ကုန်လှောင်ရုံများကိုပါ တိုးချဲ့ဆောက်လုပ် ခဲ့ရသည်။

ရှေးအခါကသင်္ဘောများမှာ ယခုခေတ်သင်္ဘော ကြီးများကဲ့သို့မကြီးသောကြောင့် လတ္တလမ်းဆိပ်ကမ်း နှင့် ဆူးလေဘုရားလမ်းဆိပ်ကမ်းတို့တွင် သင်္ဘော နှစ်စင်း ယှဉ်ပြိုင် ဆိုက်ကပ်နိုင်ရန် ပေ ၂၀၀၀ ရှည်သော ဆိပ်ကမ်းကို ပေ ၄၀၀၀ အထိ ချဲ့ထွင်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ချဲ့ထွင်ပြုလုပ်ခြင်းအတွက် ကုန်ကျငွေမှာ နှစ်ကုဋေခန့် ဖြစ်သည်ဟု သိရှိရပေသည်။

သင်္ဘောဆိပ်များကို တိုးတက်ချဲ့ထွင်လာရသည် နှင့်အမျှ ဆိုက်ကပ်လာသော သင်္ဘောများနှင့် ဝင်ကုန် ထွက်ကုန် တန်ချိန်များကလည်း တစ်နေ့ထက် တစ်နေ့ တိုးတက်နေကြောင်းကို ၁၉၂၅-၂၆ ခုနှစ်၏ အောက်ပါ စာရင်းကို ကြည့်က သိရှိနိုင်ပေသည်။

၁၉၂၅ - ၂၆ ခုနှစ်

ဆိပ်ကမ်းသို့ဆိုက်ကပ်လာသောသင်္ဘောစင်းရေ
၁၆၆၇

နိုင်ငံခြားမှဝင်သော ကုန်တန်ချိန် ...
၁,၄၅,၆၆၉

နိုင်ငံခြားသို့ထုတ်သော ကုန်တန်ချိန် ...
၃,၉၁၃,၆၉၀

ထိုအချိန်က ပြည်တွင်းရေကြောင်း သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေးကို ဧရာဝတီဖလိုတီလာ ကုမ္ပဏီက ချုပ် ကိုင်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ၁၉၂၅ - ၂၆ ခုနှစ်က ပြည်တွင်းရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးမှ တင် ဆောင်သယ်ပို့ခဲ့ရသော ကုန်တန်ချိန်မှာလည်း ၄၅၁,၇၁၄ ဖြစ်သည်ဟု သိရှိရသည်။

ထိုစဉ်က ပခုံးထမ်းကူလီ စသော အလုပ်ကြမ်း သမားများကို အိန္ဒိယတိုင်းရင်းသားများက အများဆုံး လုပ်ကိုင်လျက်ရှိရာ ရန်ကုန်မြို့ကိုဖြတ်၍ အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အသွားအပြန် သွားလာနေကြသော အိန္ဒိယ တိုင်းရင်းသားမှာ တစ်နှစ် တစ်နှစ်လျှင် ၃၀၀၀၀ နီးပါးမျှ ရှိခဲ့သည်။

“ရန်ကုန် ဆိပ်ကမ်းမှာ နက်ရှိုင်းသည့်အတိုင်း အတော်ကြီးသော သင်္ဘောကြီးများပင် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းသို့ ဝင်နိုင်သည်။”

ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းမှာ နက်ရှိုင်းသည့်အတိုင်း အတော်ကြီးသော သင်္ဘောကြီးများပင် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းသို့ ဝင်နိုင်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများအတွက် ရန်ကုန် မြစ်အတွင်း၌ ...

ဘော့သေ ... ၁၄ ခု

ဘော့ရှင် ... ၂၂ ခု

ထားရှိခဲ့သည်။ ရန်ကုန်မြစ်တွင်း၌ ရေကြောင်း ရေတိမ်၊ ရေနက် သဲသောင်စသည်တို့ကို တိုင်းတာမှတ်သား ကြည့်ရှုရန် ရေဝန်ဘက်ဌာန၌ လုံးဝတာဝန်ရှိသည်။ တာဝန်ရှိသည့်အတိုင်း လည်း ယင်းတို့ကိုတိုင်းတာမှတ်သား၍ ရေဝန်ဌာနမှ မြေပုံများ မကြာမကြာ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိ သည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။

ရေကြောင်းလမ်းကိုပြရန် မီးပြသင်္ဘောများ၊ ဗောဇာများကိုထားရှိကာ ဗောဇာများ၌ ညအခါ မီးနီ၊ မီးစိမ်း အမြဲထွန်းညှိပေးထားရသည်။ ၁၉၃၀-၃၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း၌ ရန်ကုန် မြစ်ဝနှင့် မြို့ဆိပ်စပ်ကြား၌ ဘောကြီး ၃၈ လုံးရှိသည့်အနက် ၁၀ လုံးမှာ မီးထွန်းထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ရန်ကုန်မြစ်လယ်၌လည်း သင်္ဘောများ ကျောက်ချ၍ ရပ်တန့်နားနေရန် နေရာပေါင်း ၄၂ ခု သတ်မှတ်ထားရှိသည်။ ယင်းကိစ္စအရပ်ရပ်ကို ပြုလုပ်ပေးရသည့်အတွက် ၄၃ သိန်းခွဲ ကုန်ကျကြောင်းဖြင့် ရေဝန်ဘက်ဌာန၏ အစီရင်ခံစာ၌ ဖော်ပြထားသည်။

ယင်းသို့ သိန်းဂဏန်းကျော်ကာ ကုန်ကျထားရသည့်အတွက်လည်း ဆိပ်ကမ်းသို့ ဝင်လာသော သင်္ဘောများအပေါ် ရေဝန်ဘက်ဌာနက (က) ရေကြောင်းပြခ၊ (ခ) သင်္ဘောဆွဲခ၊ (ဂ) ဆိပ်ခ၊ (ဃ) မြစ်ခ၊ (င) ဘော့တွင် တွဲ၍ ဆိုက်နေခ၊ (စ) တံတား၌ဆိုက်ခ၊ (ဆ) ကမ်းခြေ မီးပြခွန် စသည်တို့ကို စည်းကမ်းသတ်မှတ် ကောက်ယူခဲ့ရပေသည်။

ရေကြောင်းပြခမှာ သင်္ဘော တန်ချိန်နှင့် အကွာအဝေးကိုလိုက်၍ နှုန်းကို သတ်မှတ် ထားသည်။ သင်္ဘောဆွဲခမှာ -

(၁) ရိုးရိုးသင်္ဘော တစ်တန်လျှင် ... ၇ ပဲ

(၂) ကုန်ပါသောသင်္ဘော တစ်တန်လျှင် ... ၁၅ ပဲ

ဖြစ်သည်။

(၁) ဆိပ်ခမှာ တစ်တန်လျှင် ... ၅ ပဲ

(၂) မြစ်ခမှာ တစ်တန်လျှင် ... ၅ ပဲ

(၃) မြန်မာ့ကမ်းခြေ မီးပြခွန်မှာ တစ်တန်လျှင် ... ၁ ပဲ ၆ ပိုင်

ဖြစ်သည်။

ဘော့တွင်တွဲ၍ ဆိုက်နေခမှာ တစ်နေ့လျှင်...

(၁) တန်ချိန် ၁၀၀၀ အောက် သင်္ဘောများအတွက် ... ၁၀ ကျပ်

(၂) တန်ချိန် ၁၀၀၀ ကျော်မှ ၂၀၀၀ အထိ ... ၁၅ ကျပ်

(၃) တန်ချိန် ၃၀၀၀ အထိ ... ၂၀ ကျပ်

(၄) တန်ချိန် ၃၀၀၀ ကကျော်လျှင် ... ၂၅ ကျပ်

ဖြစ်သည်။

တံတားဆိုက်မှာ တစ်နေ့လျှင် ...

- (၁) တန်ချိန် ၁၀၀၀ အောက် သင်္ဘောများအတွက် ... ၄၂ ကျပ်
- (၂) တန်ချိန် ၁၀၀၀ ကျော်မှ ၂၀၀၀ အထိ ... ၄၈ ကျပ်
- (၃) တန်ချိန် ၂၀၀၀ အထိ ... ၅၄ ကျပ်
- (၄) တန်ချိန် ၄၀၀၀ အထိ ... ၆၀ ကျပ်
- (၅) တန်ချိန် ၄၀၀၀ ကျော်လျှင် ... ၆၆ ကျပ်

အသီးသီးယူသည်။

ခရီးသည်တင်သင်္ဘောများအတွက် အထက်ပါ နှုန်းများ၏တစ်ဝက် သတ်မှတ်ထားသည်။ ထို့ပြင် ကုန်လှောင်ခ၊ ရွှေ့ပြောင်းခ၊ တင်ခတို့ကို သီးခြားယူသေးသည်။ သင်္ဘောများတွင် စက်များ၊ ရေနွေးဘိုလ်လာများ ပြင်ဆင်လိုက ပေ ၂၅၀ အထိ ရှည်လျားသော သင်္ဘောများပင် ပြင်ဆင်နိုင်အောင် စက်ကိရိယာပြင်ဆင်သော ကုမ္ပဏီအလုပ်ရုံနှင့် သင်္ဘောကျင်းများကို ရေဝန်ဘက်ဌာနမှ စီမံထားခဲ့သည်။

ရန်ကုန်မြို့မှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရရုံးစိုက်ရာမြို့တော် ဖြစ်သည့်အပြင် မီးရထားလမ်းနှင့် မီးသင်္ဘောလမ်းများ၏လမ်းဆုံးမြို့ကြီး ဖြစ်သည့်အတိုင်း နိုင်ငံခြားသွင်းကုန်ထွက်ကုန် ကူးသန်းရေး ရာခိုင်နှုန်း ၉၀ မှာ ရန်ကုန်မြို့မှ ဖြတ်သန်း တင်ဆောင်ခဲ့ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ မခွဲခွာမီအချိန်ကပင် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ တစ်ဝန်းလုံးတွင် တတိယသင်္ဘောဆိပ်မြို့ကြီးအဖြစ်ဖြင့် ကြီးကျယ်ထင်ရှားစွာ အသိအမှတ် ပြုခဲ့ကြရသည်။

မြင့်ဆွေ

၁၉၇၃ ခုနှစ် ဇွန်လထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြနိုင်ခဲ့သည့်ဆောင်းပါးကို မူရင်းအတိုင်း ကူးယူ ဖော်ပြပါသည်။

vb, ZhwESwdfynfEkwvua&

ykwif

“လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းကိုဖြစ်စေ
ဂရုတစိုက် စောင့်ကြည့်လေ့လာနေပြီး လိုအပ်ချက်ရှိတိုင်း
အဆောတလျင် အဖြေရှာဖြေရှင်းခြင်းဖြင့်
ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။”

နိုင်ငံတော်သစ်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းမှာ အခက်အခဲ အကျပ်အတည်းများ၊ စိန်ခေါ်မှုများကို လိုအပ်တာထက် ပိုကြုံတွေ့နေကြရပြီး ဖြေရှင်းဖို့လည်း ခက်ခဲနေခြင်း အပါအဝင် ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ကြုံတွေ့နေကြရတဲ့ ပြဿနာများရဲ့ အခြေခံ အကျဆုံးသော အရင်းခံအကြောင်းတရားကြီးကို ရှာဖွေကြရင် လူသားရင်းမြစ်စွမ်းရည် ကျဆင်းနေခြင်း (Declining the capacity of Human Resource) ဆိုတဲ့ အချက်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါလိမ့်မယ်။

မြန်မာနိုင်ငံဟာ ဒေသတွင်းမှာဆိုရင် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ကြွယ်ဝမှု ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တဲ့အထဲ ပါဝင်ပါတယ်။ နိုင်ငံတစ်ခုရဲ့ အရင်းအမြစ်တွေထဲ လူသားရင်းမြစ်ဆိုတာက တန်ဖိုးအရှိဆုံး၊ အခြေခံအကျဆုံး တန်ဖိုးတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ တခြားဘာမှမရှိရင်တောင်မှ လူသယံဇာတရှိလို့ အဲဒီသယံဇာတကို စွမ်းရည်မြင့်တင်ပြီး အထိရောက်ဆုံးအသုံးချနိုင်ရင် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ သဘောတရားလည်း အခိုင်အမာရှိပါတယ်။ စီးပွားရေးသဘောတရားတစ်ခုဖြစ်တဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက် မြေ၊ လုပ်အား၊ အရင်းအနှီး (land labor capital)မှာ အခြေခံအကျဆုံး အရင်းအနှီးကလည်း လုပ်အား (လူ) ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျန်းမာရေးနဲ့ ပညာရေးအဆင့်အတန်း နိမ့်ကျနေခြင်း၊ နိုင်ငံသားများ၏ ဗဟုသုတ ရေချိန် (Knowledge level of citizen)၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို ကောင်းစွာမတည်ဆောက်နိုင် ခြင်း၊ လူသားရင်းမြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အထောက်အပံ့ပြုသော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်နှင့် ကာလကြာရှည် ဝေးကွာနေခဲ့ခြင်းစတဲ့ အကြောင်းတရားများက လူသားရင်းမြစ် စွမ်းရည် ကျဆင်းမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း တွေ့မြင်ရပါတယ်။

လူသားရင်းမြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး (Human Resource Development) ကို နည်းလမ်းတကျ ထိထိရောက်ရောက် မကိုင်တွယ်နိုင်သရွေ့ ယဉ်ကျေးစွာသဘောထားကွဲ ကြခြင်း(တစ်နည်း) မိမိ အယူအဆကို အခိုင်အမာရပ်တည်ပြောဆိုရင်း ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောထားယူဆချက်များကို လေးစားနားလည်ခြင်း၊ မိမိအခွင့်အရေးကို ရယူခံစားရာမှာ တစ်ပါးသူအခွင့်အရေးကို လုံးဝမထိခိုက်စေဘဲ စာနာလေးစားမှုရှိခြင်း၊ မိမိအကျိုးစီးပွားနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအကျိုးစီးပွား မျှတစွာတွေးခေါ်လုပ်ကိုင်တတ်ခြင်း၊ နိုင်ငံသားတို့၏ အခွင့် အရေးကို ရရှိခံစားသလို နိုင်ငံသားတို့၏တာဝန်ကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ရန် နားလည် သဘောပေါက်သလို တက်ကြွစွာထမ်းဆောင်ခြင်း စတဲ့ ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံသားတို့ရဲ့ အခြေခံ အသိပညာနဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးများ ပြည့်ပြည့်ဝဝရှိကြဖို့ ဘယ်လိုမှ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။

နိုင်ငံရေးပြဿနာများအပါအဝင် မြန်မာတို့ကြုံတွေ့နေရသော အခက်အခဲ အကျပ် အတည်းပေါင်း သောင်းခြောက်ထောင်က လူသားရင်းမြစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနဲ့ တိုက်ရိုက် ဆက်နွှယ်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံသားတို့ရဲ့ အခြေခံအသိပညာနဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး များကို သင့်တော်တဲ့ အဆင့်အတန်းတစ်ခုရောက်တဲ့အထိ မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရေးကိစ္စသည် နိုင်ငံတော်သစ်တည်ဆောက်ရေးရဲ့ အခြေခံအကျဆုံးသော လုပ်ငန်းတာဝန်ဖြစ်နေပါတယ်။ ပြဿနာများအားလုံးရဲ့ ဇာစ်မြစ်ဖြစ်နေပါတယ်။ လူသားရင်းမြစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး (HRD) ကို ဆောင်ရွက်ကြဖို့ပဲဖြစ်ပါတယ်။

ဒီကိစ္စ လျစ်လျူရှုထားပြီးတော့ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးစတဲ့ ကဏ္ဍတွေမှာ ပြဿနာ တွေအားလုံး ပြေလည်ဖို့ အခြေအနေကောင်းများဖန်တီးဖို့ ကြိုးစားနေကြမယ်ဆိုရင် ဘယ်လို မှ ရလဒ်ကောင်းတွေရလာမှာမဟုတ်လို ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မာသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို လည်း ဘယ်လိုမှတည်ဆောက်နိုင်မှာမဟုတ်ပါဘူး။ လောလောဆယ်အခြေအနေမှာ HRD ကို ဦးစားပေးအဆင့်ထားပြီး ဆောင်ရွက်နေကြတဲ့ အနေအထားမှာမရှိသေးပါဘူး။ HRD နဲ့ တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်တဲ့ ပညာရေးကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကိုလည်း ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိသေးတာကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို အမှန်တကယ်ဖြေရှင်းနိုင်ဖို့ ခက်ခဲနေလိမ့်ဦးမှာဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံသားများရဲ့ အတွေးအခေါ် ဆင်ခြင်တုံတရားကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်တဲ့ ပညာရေးအဖြစ် ပြုပြင်မွမ်းမံဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

ဒီတော့ လူသားရင်းမြစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ကိုင်ကြဖို့ အစိုးရကရော အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလများအပါအဝင် Stakeholder အားလုံးက အာရုံစိုက်ကြဖို့ တိုက်တွန်းလိုရင်းဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံသားတို့ရဲ့ အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရေးကို ဆောင်ရွက်မယ်ဆိုရင် အခြေခံအားဖြင့် Function သုံးရပ် ရှိတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

- ၁။ Training and Development (လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းနဲ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေး)
- ၂။ Organizational Development (အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး)
- ၃။ Career Development (အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး)

တို့ဖြစ်ပါတယ်။

Training and Development ဗဟုသုတနဲ့ အသိပညာဆိုင်ရာ စွမ်းရည်နဲ့ သဘောထား (Skill and Attitude) များ ပြောင်းလဲပစ်ရေးအတွက် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ လက်ရှိလုပ်ကိုင်နေတဲ့အလုပ်အကိုင်ရဲ့ စွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ပေးရေး၊ အနာဂတ်မှာ ပိုမို ကောင်းမွန်တဲ့ စွမ်းရည်များ တိုးတက်ရရှိလာပြီး ပိုမိုတိုးတက်သော အလုပ်အကိုင်နဲ့ ဘဝ နေထိုင်မှုရရှိရေးအတွက် စနစ်တကျ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းဖြင့် စွမ်းရည်မြင့်လာတဲ့အခါ နည်းပြပေးခြင်းနဲ့ စောင့်ကြည့် အကြံဉာဏ်ပေးခြင်းတို့ကို စဉ်ဆက်မပြတ်ဆောင်ရွက်မယ်ဆိုရင် အကောင်းဆုံး အနေအထားကို သေချာပေါက် ရောက်ရှိမယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ Organizational development အမှုအကျင့်ဆိုင်ရာသိပ္ပံပညာရဲ့ စိတ်ကူးစိတ်သန်း (Concept of behavioral science) ကို အခြေခံပြီးတော့ အဖွဲ့အစည်းထဲမှာရှိတဲ့ အဖွဲ့ဝင်တစ်ယောက်ချင်းကို စောင့်ကြည့်ပြီး လိုအပ်တာရှိရင် စွက်ဖက်ဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် အဖွဲ့အစည်းရဲ့အရည်အသွေးနဲ့ အဖွဲ့အစည်းဝင်တစ်ယောက်ချင်းရဲ့ အရည်အသွေးများ တစ်ပြိုင်နက်တည်း တိုးတက်နေအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့အစည်းကိုဖြစ်စေ ဂရုတစိုက် စောင့်ကြည့် လေ့လာနေပြီး လိုအပ်ချက်ရှိတိုင်း အဆောတလျင် အဖြေရှာဖြေရှင်းခြင်းဖြင့် ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ Career development အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ဖွံ့ဖြိုး

တိုးတက်ရေးမှာ နှစ်ပိုင်းရှိပါတယ်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအစီအစဉ် ချမှတ်ရေးဆွဲခြင်း (Career planing)နဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းတို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အစီအစဉ်ချမှတ်ခြင်းဆိုတာက လူတစ်ယောက်သည် သူ့နဲ့ကိုက်ညီသော (သူ သင်ကြားတတ်မြောက်ထားသော) အလုပ်ကို လုပ်ကိုင်ရန် အစီအစဉ်ရေးဆွဲချမှတ်ခြင်းဖြစ်ပြီးတော့သူ့ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်ဖို့လိုအပ်ပြီး ပညာရှင်တို့ရဲ့ အကြံပေးခြင်းကို ခံယူဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။

“အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုတာကတော့ လူတစ်ဦးရဲ့ လုပ်နိုင်စွမ်းရည်ကို တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် မြှင့်တက်လာစေခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။”

သဘာဝကျတဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း (Realistic career) ဖြစ်ဖို့အတွက် အကြံဉာဏ်များ ရယူခြင်းက ပိုမိုထိရောက်အောင်မြင်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုတာကတော့ လူတစ်ဦးရဲ့ လုပ်နိုင်စွမ်းရည်ကို တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် မြှင့်တက်လာစေခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုမြှင့်တက်လာတာနဲ့အမျှ သူ့ရဲ့ကိုယ်ပိုင်ဘဝ လူနေမှု အဆင့်အတန်းသည်လည်း မြင့်သထက်မြင့်လာမှာဖြစ်သလို ကုန်ထုတ်စွမ်းအားနဲ့ ထုတ်ကုန်အရည်အသွေးကလည်း လိုက်ပါမြင့်မားလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကိစ္စမှာ -

- စွမ်းရည်များကျဆင်းမသွားဖို့ ထိန်းသိမ်းခြင်း၊
- လူတစ်ဦးချင်းရဲ့ ကိုယ်ကျင့်တန်ဖိုးနဲ့ စိတ်ထက်သန်မှုကို စဉ်ဆက်မပြတ် မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊
- တစ်ဦးချင်းရဲ့ စွမ်းရည်ကို ပြည့်ပြည့်ဝဝနဲ့ ကောင်းသထက်ကောင်းအောင် အသုံးချနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- အခက်အခဲများကိုရင်ဆိုင်ကျော်လွှားနိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊
- သစ္စာရှိမှု၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ခိုင်မာမှု အပါအဝင် ရှိသင့်ရှိထိုက်သော ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးများ ပြည့်ဝရေးနဲ့ စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့လာ

ဆည်းပူးသင်ယူခြင်းမလေ့ ပျိုးထောင်ပေးခြင်း စတာတွေကို ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်ဖို့ လိုပါတယ်။

လူသားရင်းမြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရမယ့် သော့ချက်ကတော့ နိုင်ငံတော်အဆင့် ခိုင်မာတဲ့ မူဝါဒချမှတ်ရေးနဲ့ ထိရောက်ပြည့်စုံသော မဟာဗျူဟာတစ်ရပ် ရေးဆွဲ အကောင်အထည်ဖော်ရေး ဖြစ်ပါတယ်။ (လက်ရှိမူဝါဒများက လုံလောက်ပြည့်စုံမှု မရှိ သေးပါ။ ထိရောက်တဲ့ရလဒ် မရနိုင်သေးပါ။) ကမ္ဘာ့ဘဏ်က ထုတ်ပြန်တဲ့စာရင်းအရ မြန်မာ နိုင်ငံရဲ့ လုပ်အားအင်အားစုဟာ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှာလူဦးရေ ၂၂ သန်းကျော် (၂၂,၁၂၁,၅၉၅) ရှိပါတယ်။

နိုင်ငံသားအားလုံးရဲ့ စိတ်ဓာတ်၊ ပညာ၊ စွမ်းရည်တို့ကို မူဝါဒချမှတ်ပြီး ထိထိရောက် ရောက် မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရင် ဒေသတွင်းမှာ အင်အားကောင်းတဲ့နိုင်ငံ မုချဖြစ်လာစေနိုင်ဖို့ အဆင်သင့်ရှိနေတဲ့ ရင်းမြစ်ဖြစ်ပါတယ်။ အာဆီယံနိုင်ငံများထဲ ကြွယ်ဝတဲ့၊ ဖွံ့ဖြိုးတဲ့နိုင်ငံ အဖြစ် ရည်မှန်းလို့ရတဲ့ အခြေအနေဖြစ်ပါတယ်။

လူသားရင်းမြစ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းဆိုတာ နိုင်ငံသားတစ်ဦးချင်းရဲ့ ဘဝ နေထိုင်မှုနဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးများမြင့်မားရေး၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ တန်ဖိုးနဲ့ အဆင့်အတန်း မြင့်မားရေးကို အပြန်အလှန် အထောက်အကူဖြစ်အောင် စနစ်တကျဆောင်ရွက်ရမယ့် လုပ်ငန်းဖြစ်ပြီးတော့ နိုင်ငံတစ်ခု စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုအရ လူလူ သူသူ ရပ်တည်နိုင်ရေး ဂုဏ်သိက္ခာအရ တင့်တယ်သော လူ့ဘောင်တစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်နိုင် ရေးအတွက် ပင်မသွေးကြောဖြစ်နေတာကြောင့်တစ်ကြောင်း၊ ပြဿနာအားလုံးရဲ့ အခြေခံ အရင်းအမြစ်ဖြစ်နေတာကြောင့်တစ်ကြောင်း လျစ်လျူရှုမထားဘဲ အဆောတလျင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး တိုက်တွန်းရေးသားလိုက်ရပါကြောင်း။

ပိုက်တင်

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဝန်ထမ်းများ၏ အကျိုးစီးပွား

အကျိုးစီးပွား (SMART)

“စားသုံးဆီနှင့် စက်သုံးဆီ တင်သွင်းမှုကို လျှော့ချနိုင်လျှင်
နိုင်ငံခြားငွေ မြောက်မြားစွာ သက်သာမည်ဖြစ်၍
နိုင်ငံ၏စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုလည်း
များစွာ အထောက်အကူပြုပါမည်။”

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မရှိမဖြစ်အရေးပါသော ဆီနှစ်ဆီမှာ စားသုံးဆီနှင့် စက်သုံးဆီ ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၏ ဦးတည်ချက် (၉) ရပ်၊ စီးပွားရေး ဦးတည်ချက် ၂ (ဂ) တွင် “ပြည်တွင်းစားသုံးဆီဖူလုံရေးအတွက် ဆီထွက်သီးနှံစိုက်ပျိုးမှုကို အားပေးမြှင့်တင်ပြီး ပန်းတိုင်ရည်မှန်းချက်အတိုင်း ထွက်ရှိအောင်ဆောင်ရွက်၍ နိုင်ငံအတွင်း ဖူလုံမှုမှသည် ပြည်ပသို့ တင်ပို့နိုင်သည်အထိ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ရေး”ဟု ပါရှိပါသည်။ ပြည်တွင်းစားသုံးဆီဖူလုံရေးသည် နိုင်ငံအတွက် အရေးပါသည့်ကဏ္ဍတွင် ရှိနေပါသည်။ စားသုံးဆီနှင့်အတူ စက်သုံးဆီသည်လည်း အရေးပါသည့်အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိနေပါသည်။ နှစ်စဉ်စားသုံးဆီနှင့် စက်သုံးဆီကို တင်သွင်းရန် နိုင်ငံခြားငွေအမြောက်အမြားသုံးစွဲနေရ ပါသည်။ စားသုံးဆီနှင့် စက်သုံးဆီ တင်သွင်းမှုကို လျှော့ချနိုင်လျှင် နိုင်ငံခြားငွေ မြောက်မြားစွာ သက်သာမည်ဖြစ်၍ နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုလည်း များစွာအထောက်အကူ ပြုပါမည်။ စားသုံးဆီနှင့်စက်သုံးဆီ တင်သွင်းမှုကို လျှော့ချနိုင်သည့် နည်းလမ်းများကို လေ့လာရေးသား တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

စားသုံးဆီ

မြန်မာနိုင်ငံ၌ စားသုံးဆီသုံးစွဲမှုသည် တစ်နှစ်လျှင်တန်ချိန် ၁၂ သိန်းခန့် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြေပုံစိုက်ဧက ၂၈ သိန်းကျော်၊ နှမ်းစိုက်ဧက ၃၇ သိန်းကျော်နှင့် နေကြာ စိုက်ဧက ခြောက်သိန်းခန့်အပါအဝင် ဆီထွက်သီးနှံစိုက်ပျိုးဧရိယာဧက စုစုပေါင်း ၇၆ သိန်းကျော် ရှိသော်လည်း ပြည်ပမှ နှစ်စဉ်ဆီတန်ချိန်များစွာ တင်သွင်းနေရပြီး ၂၀၂၀ - ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈၆၆ သန်းခန့်သုံးကာ တန်ချိန် ၈ ဒသမ ၅ သိန်းကျော် တင်သွင်းခဲ့ရပါသည်။ ၂၀၂၁-၂၀၂၂ (Mini Budget) ခြောက်လအတွင်း တန်ဖိုးအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၃၄ သန်းခန့်သုံးကာ တန်ချိန် ၃ ဒသမ ၂ သိန်းကျော်၊ ၂၀၂၂ -၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၇၆ သန်းခန့်သုံးကာ တန်ချိန် ၅ ဒသမ ၅ သိန်းကျော် တင်သွင်းခဲ့ရပါသည်။ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ဘဏ္ဍာနှစ်တွင်(၂၀၂၄ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလအထိ) အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၅၃၉ သန်းခန့်သုံးပြီး ဆီတန်ချိန် ၅ ဒသမ ၅ သိန်းကျော် တင်သွင်းထားပါသည်။

အထက်ပါ ဆီတင်သွင်းမှုကိုကြည့်လျှင် ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း ဆီတင်သွင်း မှု တန်ချိန် လျော့ကျလာသည်မှာ ကောင်းသောအလားအလာ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၀-၂၀၂၁ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင် ဆီတင်သွင်းရန် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၈၆၆ ကျော်သုံးရသော်လည်း ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၆၇၆ သန်းကျော်ဖိုးသာ သုံးရပါသည်။ အမေရိကန်ဒေါ်လာသန်း ၁၉၀ ကျော် သက်သာခဲ့ပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်က နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီ၏ (၁) နှစ်ပြည့် နိုင်ငံတော်တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပြောကြား သည့်မိန့်ခွန်းတွင် “ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ ခန့်မှန်းလူဦးရေမှာ ၅၅ သန်းခန့် ရှိပါတယ်။ ကျန်းမာရေးအရ လူတစ်ဦး တစ်ရက်မှာ အနည်းဆုံး စားသုံးသင့်တဲ့ ဆီ ၂ ဒသမ ၂ ကျပ်သား

ဖြစ်ပြီး တစ်နှစ်တာ စားသုံးဆီ ရှစ်ပိဿာနဲ့တွက်ရင် ကျွန်တော်တို့ နိုင်ငံတွင်းမှာရှိတဲ့ ခန့်မှန်း လူဦးရေအရ စားသုံးသင့်တဲ့စားသုံးဆီဟာ တန်ချိန် ခုနစ်သိန်းမျှသာ ဖြစ်ပါတယ်။” ဟု ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်၏ လမ်းညွှန်ချက်အရ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီး ဌာနတို့က ဦးဆောင်ကာ ပြည်သူများကို ကျန်းမာရေးအတွက် ဆီစားသုံးမှုလျှော့ချရန်၊ လူနေမှုပုံစံပြောင်းရန် အသိပညာပေးမှုများ၊ စည်းရုံးမှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ အောင်မြင်သည်ဟု ဆိုရပါမည်။ နိုင်ငံတွင်း ဆီထွက်သီးနှံဧကများ တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးပြီး ပြည်တွင်းမှ မြေပဲဆီ၊ နှမ်းဆီ၊ နေကြာဆီနှင့် အခြားဆီများ ပိုမိုထွက်ရှိလာပါက ပြည်ပမှ စားအုန်းဆီတင်သွင်းမှု လျှော့ချနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် သတိထားရမည့်အချက်မှာ စားအုန်းဆီ တစ်ပိဿာလျှင် ကျပ် ၅,၆၀၀ ခန့်သာရှိသော်လည်း မြေပဲဆီ တစ်ပိဿာလျှင် ကျပ် ၁၄,၃၀၀၊ နှမ်းဆီ တစ် ပိဿာလျှင် ကျပ် ၁၆,၀၀၀၊ နေကြာဆီ တစ်ပိဿာလျှင် ကျပ် ၁၃,၅၀၀ ခန့် ရှိနေပါသည်။ ငွေကြေးတတ်နိုင်ပြီး ကျန်းမာရေးအသိရှိသူများကသာ ဈေးကြီးသော ပြည်တွင်းထွက် ပဲဆီ၊ နှမ်းဆီကို သုံးနိုင်သော်လည်း ပြည်သူအများစုမှာ စားအုန်းဆီကိုသာ သုံးစွဲရပါသည်။ စားအုန်း ဆီ ဈေးသက်သာရသည်မှာလည်း အစိုးရက စားအုန်းဆီတင်သွင်းသူများကို သက်သာသော နှုန်းထားဖြင့် နိုင်ငံခြားငွေကို ရောင်းချပေးနေ၍ ဖြစ်ပါသည်။

စားအုန်းဆီကို ပြည်တွင်းမှ ထွက်ရှိသော မြေပဲဆီ၊ နှမ်းဆီ၊ နေကြာဆီတို့ဖြင့် အစားထိုး ရန်မှာ အထွက်နှုန်း၊ ဈေးတို့ကြောင့် ရေတိုတွင် မဖြစ်နိုင်ပါ။ စားအုန်းဆီတင်သွင်းမှုက လိုအပ်နေမှာဖြစ်ပြီး နိုင်ငံခြားငွေ သုံးစွဲနေရဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ စားအုန်းဆီအတွက် လိုအပ် သော နိုင်ငံခြားငွေကို ဖြည့်ဆည်းရန်သာ ကြိုးစားရပါမည်။ ပြည်တွင်းတွင် ဆီထွက်သီးနှံ များ တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးပြီး မြေပဲဆီ၊ နှမ်းဆီ၊ နေကြာဆီတို့ကို နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်အောင် ကြိုးစားရပါမည်။ စိုက်ပျိုးရေးကို စိတ်ဝင်စားသော နိုင်ငံခြားမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလိုသူများကို ဖိတ်ခေါ်ရပါမည်။ နိုင်ငံခြားမှ လာရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများထံမှ ခေတ်မီအထွက်တိုးသည့် နည်းပညာများ၊ နိုင်ငံတကာဈေးကွက်များလည်း ရရှိမည့်အပြင် ပြည်တွင်းအလုပ်အကိုင် များလည်း ဖန်တီးပေးနိုင်ပါမည်။

စက်သုံးဆီ

ပုံ(၁)

ပုံ (၁) သည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ လက်ရှိ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အထိဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ဘရင့် (Brent) အမျိုးအစား ရေနံစိမ်းတစ်စည်၏ ဈေးနှုန်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကိုဗစ်-၁၉ ကြောင့် ငါးနှစ်အတွင်း ရေနံဈေးသည် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၄၀ အောက် စံချိန် တင် ကျဆင်းခဲ့သော်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ် နှစ်ဆန်းပိုင်းစပြီး တရိပ်ရိပ် ပြန်တက်လာပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းသို့ရောက်သောအခါ ရေနံစိမ်းတစ်စည်လျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၈၀ ကျော်လာပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ရုရှားနှင့်ယူကရိန်းစစ် စတင်ပြီး နောက် ရေနံဈေးမြင့်တက်လာရာ ရေနံဈေးသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လတွင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၁၀၀ ကျော်အထိ စံချိန်တင် မြင့်တက်ခဲ့ပါသည်။ လက်ရှိ ၂၀၂၄ ခုနှစ် မတ်လ၏ ရေနံဈေးမှာ ရေနံစိမ်းတစ်စည်လျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၈၀ ကျော် ရှိပါသည်။ ကမ္ဘာ့ရေနံ ဈေးသည် ဝယ်လိုအားနှင့် ရောင်းလိုအားပေါ် မူတည်ပြီး အမြဲလိုလို အတက်အကျ ရှိပါသည်။ ကပ်ရောဂါများ၊ စစ်ပွဲများကလည်း ရေနံဈေးကို အတက်အကျ ဖြစ်စေပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် တွင် ရေနံစိမ်းတစ်စည်ဈေးနှုန်းသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈၀ အထက်တွင်သာရှိမည်ဟု ပညာရှင်များက ခန့်မှန်းထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လိုအပ်သော စက်သုံးဆီကို နိုင်ငံခြားမှ အများဆုံးတင်သွင်း ရပါသည်။ ပြည်တွင်း စက်သုံးဆီဈေးနှုန်းသည် ရေနံဈေးပေါ်တွင် များစွာမူတည်ပါသည်။ နိုင်ငံခြားငွေလဲနှုန်းပေါ်တွင်လည်း မူတည်ပါသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂ ဒသမ ၃ ဘီလီယံကျော်ခန့်သုံးပြီး စက်သုံးဆီတန်ချိန် ငါးသန်းကျော် တင်သွင်းခဲ့ရပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂ ဒသမ ၅ ဘီလီယံခန့်သုံးပြီး စက်သုံးဆီတန်ချိန် ၄ ဒသမ ၁ သန်းကျော် တင်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင်လည်း စက်သုံးဆီတင်သွင်းရန် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂ ဒသမ ၅ ဘီလီယံခန့် သုံးခဲ့ရပါသည်။ ရေနံဈေးမြင့်သည်နှင့်အမျှ စက်သုံးဆီဈေးနှုန်း မြင့်တက်မည့်အပြင် နိုင်ငံခြားငွေလဲနှုန်း ပိုမိုသုံးစွဲရပါမည်။ စက်သုံးဆီ သုံးစွဲမှုကို လျှော့ချနိုင်မှသာ နိုင်ငံခြားငွေသုံးစွဲမှု သက်သာပါမည်။

စက်သုံးဆီ တင်သွင်းမှုလျှော့ချရန် နည်းလမ်း (၅) ခုကို လေ့လာတင်ပြလိုက်ပါသည်။

(၁) ကိုယ်ပိုင်ယာဉ် သုံးစွဲမှုကို တတ်နိုင်သမျှ လျှော့ချရပါမည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရ အနေဖြင့် အများပြည်သူရုံးပိတ်ရက်ဖြစ်သော တနင်္ဂနွေနေ့တွင် မနက် ၉ နာရီမှ ညနေ ၅ နာရီအထိ ကိုယ်ပိုင်ယာဉ်အသုံးပြုမှုကို ကန့်သတ်ထားသင့်ပါသည်။ ရန်ကုန်၊ မန္တလေးတို့တွင် တနင်္ဂနွေနေ့တိုင်း အများသုံးယာဉ်များမှလွဲ၍ ကျန်ယာဉ်များကို နံနက် ၉ နာရီမှ ညနေ ၅ နာရီထိ လမ်းပေါ်မထွက်ရအမိန့်ဖြင့် ကန့်သတ်မှု ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့တွင် အများသုံးဘတ်စ်ကားများ ကို ဖယ်လျှင် ယာဉ် ငါးသိန်းကျော်ရှိပါသည်။ ပျမ်းမျှ ယာဉ်တစ်စီး တစ်ရက်၊ ဂါလန်ဝက်ချွေတာနိုင်လျှင်ပင် ယာဉ် ငါးသိန်းအတွက် တနင်္ဂနွေတစ်ရက် ဂါလန် ၂ ဒသမ ၅ သိန်း ချွေတာနိုင်ပါမည်။ တစ်လ ဂါလန် တစ်သန်း၊ တစ်နှစ် ဂါလန် ၁၂ သန်း ချွေတာနိုင်ပါမည်။

(၂) အများသုံးယာဉ်များကို အဆင့်မြှင့်တင်ပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် မြို့ပတ်ရထားများ၏ ထွက်ခွာချိန်၊ ဆိုက်ရောက်ချိန်များကို အွန်လိုင်းပေါ်တွင်

“ EV ကား
တင်သွင်းသူ
ကုမ္ပဏီများကို
ပြန်လည်စိစစ်ပြီး
EV ကားသွင်းခွင့်များ
ကို မြန်မြန်နှင့်
များများ ချပေးလျှင်
EV ကားဈေးလည်း
ကျလာမည်ဖြစ်ပြီး
သုံးစွဲသူများလည်း
တိုးလာပါမည်။ ”

အများပြည်သူ အလွယ်တကူ သိရှိအောင် ပြုလုပ်ပေးရပါမည်။ အချိန်မှန် ဆိုက် ရောက်အောင်လည်း မြို့ပတ်ရထားစနစ်ကို အဆင့်မြှင့်ရပါမည်။ ရန်ကုန်မြို့တွင်း ဘူတာရုံများတွင် YBS ဂိတ်များရှိလျှင် ခရီး သွားများ ရထားကို ပိုမိုသုံးစွဲလာပါမည်။ အများသုံးယာဉ်ကို ပြည်သူတို့ သုံးစွဲမှုများ လာလျှင် ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့မှု လျော့ကျ ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုကို လျော့ချ နိုင်ခြင်း၊ စက်သုံးဆီ သုံးစွဲမှုနည်းလာခြင်း စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိပါမည်။

(၃) EV ကားများသည် စက်သုံးဆီသုံးစွဲမှုကို လျော့ချပေးနိုင်သလို ပတ်ဝန်းကျင် ညစ်ညမ်းမှုကိုလည်း လျော့ကျစေပါသည်။ EV ကားများကို ပြည်သူက သုံးစွဲချင် သော်လည်း EV ကားများကို ကားကုမ္ပဏီ ပြခန်းမှ ဝယ်ယူရန်ခက်ခဲနေပါသည်။ EV ကားများသည် တစ်ဆင့်ခံပြန်လည် ရောင်း ချသူများထံတွင်ရှိပြီး ဈေးမှာလည်း ကား ကုမ္ပဏီသတ်မှတ်ဈေးထက် များနေပါ သည်။ EV ကားတင်သွင်းသူ ကုမ္ပဏီများကို ပြန်လည်စိစစ်ပြီး EV ကားသွင်းခွင့်များကို မြန်မြန်နှင့်များများ ချပေးလျှင် EV ကား ဈေးလည်း ကျလာမည်ဖြစ်ပြီး သုံးစွဲသူများ လည်း တိုးလာပါမည်။

(၄) ဇီဝလောင်စာဖြစ်သော အီသနောနှင့် ဘိုင်အို ဒီဇယ်ကို ရေနံမှရရှိသော လောင်စာနေရာ တွင် အစားထိုးနိုင်ပါသည်။ အီသနောကို ကြံ၊ ပြောင်းဖူး၊ ပီလောပီနံတို့မှ ထုတ်လုပ် နိုင်ပါသည်။ ဘိုင်အိုဒီဇယ်ကို ပဲပိစပ်၊ စားအုန်းဆီ၊ ကြက်ဆူဆီ၊ တိရစ္ဆာန်အဆီ တို့ကို အခြေခံ၍ ထုတ်လုပ်ပါသည်။ အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အနည်းဆုံး B5 (ဇီဝလောင်စာ ၀.၅ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ဟိုက်ဒြို ကာဗွန် ၉၅ ရာခိုင်နှုန်း) ရောစပ်သုံးရမည်

ဟု မူချထားပါသည်။ ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင် ကြံမှ ထုတ်လုပ်သော အီသနောကို နိုင်ငံရှိ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၏ သုံးပုံတစ်ပုံနီးပါးတွင် သုံးပါသည်။ ဇီဝလောင်စာ ထုတ်လုပ်နိုင်သော အခြေခံကုန်ကြမ်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရရှိနိုင်သဖြင့် ဇီဝလောင်စာထုတ်လုပ်ရန် စတင်သုတေသနပြု ကြိုးပမ်းသင့်ပါသည်။ B5 (ဇီဝလောင်စာ ငါးရာခိုင်နှုန်းနှင့် ဟိုက်ဒြိုကာဗွန် ၉၅ ရာခိုင်နှုန်း) ကို သုံးနိုင် လျှင်ပင် နိုင်ငံခြားမှ တင်သွင်းရသော လောင်စာဆီကို ငါးရာခိုင်နှုန်း လျော့ချ နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

(၅) ကမ်းလွန်သဘာဝဓာတ်ငွေ့မြေများဖြစ်သော ရတနာ၊ ရဲတံခွန်၊ ရွှေနှင့် ဇောတိက တို့မှထွက်ရှိသော သဘာဝဓာတ်ငွေ့အား အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချ ခြင်းမှ တစ်ချိန်က တစ်နှစ်လျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၂ ဒသမ ၅ ဘီဘီယံကျော် ရရှိပါသည်။ ရတနာဓာတ်ငွေ့မြေသည် ၂၆ နှစ် ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်ခဲ့သဖြင့် သက်တမ်းကုန်လုနီးပါး ဖြစ်နေပါသည်။ ရဲတံခွန်ဓာတ်ငွေ့မြေသည် သက်တမ်း ၂၄ နှစ်ရှိပြီဖြစ်၍ သက်တမ်းကုန်ရန် နီးကပ်နေပါပြီ။ ထို့ကြောင့် ဓာတ်ငွေ့ ရောင်းချခြင်းမှ တစ်နှစ်လျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ သန်း ၈၀၀ ကျော်သာ ရရှိပါ တော့သည်။ ပြည်တွင်းသုံးစွဲရန် ဓာတ်ငွေ့ပမာဏလည်း လျော့ကျလာသဖြင့် ပြည်တွင်းလျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်မှုလည်း လျော့ကျခဲ့ရပါသည်။ မြန်မာ့ကမ်းလွန်မှ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့များကို မြန်မြန်ရှာ၊ မြန်မြန်တူး၊ မြန်မြန်ထုတ်၊ မြန်မြန်ရောင်းနိုင်ရန် နိုင်ငံခြားမှ ကျွမ်းကျင်သော ရေနံကုမ္ပဏီများကို အမြန်ဆုံး ဖိတ်ခေါ်သင့်ပါသည်။ ပြည်ပမှ ရေနံကုမ္ပဏီများလာရောက်ရာ၌ လုပ်သား ကိုင်သားရှိအောင် လိုအပ်သော ဖြေလျော့မှုများလည်း ပြုလုပ်ရပါမည်။

နိဂုံး

နှစ်စဉ် ပြည်ပမှ စားသုံးဆီကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၈၀၀ ဖိုးခန့်၊ စက်သုံးဆီကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်းပေါင်း ၂၅၀၀ ဖိုးခန့် တင်သွင်းနေရသဖြင့် ဆီနှစ်ရပ်ပေါင်းပါက ဒေါ်လာသန်း ၃၀၀၀ ကျော် နိုင်ငံတော်က ကုန်ကျနေရပါသည်။ စားသုံးဆီ၊ စက်သုံးဆီ သုံးစွဲမှုများလျော့ချနိုင်မှသာ နိုင်ငံခြားငွေသုံးစွဲမှုကို လျော့ချနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ စားသုံးဆီ၊ စက်သုံးဆီသုံးစွဲမှု လျော့ချနိုင်သည့် နည်းလမ်းများကို လေ့လာရေးသားတင်ပြခဲ့ပါသည်။ စားသုံးဆီနှင့် စက်သုံးဆီသုံးစွဲမှုကို လျော့ချရန် နိုင်ငံတော်နှင့် ပြည်သူများက အသိရှိရှိဖြင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှသာ အောင်မြင်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံခြားငွေသုံးစွဲမှု လျော့ချနိုင်သည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံခြားငွေ ပိုငွေပြလာပြီး နိုင်ငံ၏စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာကာ ပြည်သူတို့ လူမှုစီးပွား ဘဝများလည်း တိုးတက်သာယာလာမည်ဟူသော အသိစိတ်ဓာတ်ဖြင့် စားသုံးဆီနှင့် စက်သုံးဆီသုံးစွဲမှုကို လျော့ချရန် ကြိုးပမ်းကြပါစို့။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့၊
၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့၊

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့

“မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ပထဝီအနေအထားအရ
မဟာဗျူဟာကျသည့်နေရာတွင် ရှိရာ
ယင်းကို ချိတ်ဆက်ပေးမည့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးဖြင့်
ဖြည့်စွက်လိုက်မည်ဆိုပါက
တန်ဖိုးတက်လာမည် ဖြစ်သည်။”

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပထဝီနိုင်ငံရေးအကြောင်း ပြောဆိုဆွေးနွေးလေ့ရှိကြသော်လည်း ပထဝီစီးပွားရေးအကြောင်းမှာ ပြောဆိုဆွေးနွေးမှုမရှိသလောက် နည်းသည်။ ပထဝီစီးပွားရေးပညာဆိုသည်မှာ စီးပွားရေးရင်းမြစ်များနှင့်ပတ်သက်သည့်အချိန်၊ နေရာနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအမြင်များကို လေ့လာသောပညာဖြစ်သည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုနိုင်သည်။ ပထဝီနိုင်ငံရေး၏ ဘာသာခွဲတစ်ရပ်ဟုလည်း သတ်မှတ်လေ့ရှိသည်။ စီးပွားရေးပညာ၊ ပထဝီဘာသာနှင့် နိုင်ငံရေးပညာတို့အကြား ဆက်နွှယ်ချက်များအား လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံသည် ပထဝီနိုင်ငံရေးအားပြိုင်မှုများကြားတွင် ပထဝီစီးပွားရေးပါ ဖျက်ဆီးခံနေရသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။

ယနေ့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းတွင် အင်အားကြီးနိုင်ငံများ ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံကြခြင်းထက် ကြားခံတစ်ခုထားပြီး လက်ဝေခံစစ်ပွဲ(Proxy War)ဖြင့် တွေ့ဆုံခြင်းနည်းလမ်းအား ပြောင်းလဲအသုံးပြုလာကြသည်။ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ပထဝီနိုင်ငံရေးအားပြိုင်မှုများကြားတွင် နိုင်ငံလေးများမှာ ကျွန်ုပ်တို့ကောင်ခတ်သည့်ကြားမှ မြေစာပင်ကဲ့သို့သော ဘဝမျိုး ရောက်နေကြသည်။ အခြေခံအကြောင်းအရင်းအား ရှာကြည့်ပါက အကျိုးစီးပွားကြောင့် ဖြစ်သည်ကို ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့နိုင်သည်။ ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ အားပြိုင်မှုများရှိသကဲ့သို့ ပထဝီစီးပွားရေးအရလည်း အားပြိုင်မှုများရှိကြသည်။ ပထဝီနိုင်ငံရေးအားပြိုင်မှုမှာ Hard Power သဘောဆောင်ပြီး ပထဝီစီးပွားရေးအားပြိုင်မှုမှာ Soft Power သဘောဆောင်သည်။

ယခင်က နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် သယံဇာတကြွယ်ဝပါက ဖွံ့ဖြိုးသည့်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ရန် အခွင့်အလမ်းရှိသည့်နိုင်ငံအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ သို့သော် ယခုအခါ သယံဇာတ ရှိနေရုံဖြင့် မလုံလောက်ဘဲ လူသားအရင်းအမြစ်ရှိမှု၊ ဈေးကွက်ဝေစု အများဆုံးရရှိအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်မှုတို့သည် ပို၍အရေးကြီးကြောင်း ထောက်ပြလာကြသည်။ သွင်းကုန်အစားထိုးနိုင်ရေး ကြိုးပမ်းလာကြသကဲ့သို့ ပို့ကုန်ဦးဆောင်သည့် ကုန်သွယ်မှုဖြစ်အောင်လည်း ကြိုးပမ်းလာကြသည်။ ဈေးကွက်စီးပွားရေး ဖော်ဆောင်ရာတွင် ဗဟိုဘဏ်၏ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စဉ်းစားလာကြသည်။ ကုန်သွယ်ရာတွင် ဗဟိုဘဏ်၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ ရှိလာသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ဗဟိုဘဏ်သည် လွတ်လပ်ရမည်ဟု သီအိုရီအရဆိုသော်လည်း သက်ဆိုင်ရာအစိုးရများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာကြသည်။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲအား အကြောင်းပြု၍ ရုရှားနိုင်ငံမှာ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှု အများအပြားချမှတ်ခြင်းခံခဲ့ရကာ အစပိုင်းတွင် ရုရှားစီးပွားရေး အထိနာခဲ့သည်။ သို့သော် ရုရှားဗဟိုဘဏ်၏ကျွမ်းကျင်မှု၊ ရူဘယ်ငွေကြေးအား ကြံ့ကြံ့ခိုင်ခိုင်အောင် ပြင်ဆင်ထားမှု၊ အရန်ငွေကြေးများ စုဆောင်းထားနိုင်ခဲ့မှုတို့ကြောင့် ရုရှားစီးပွားရေး ပြန်လည်ဦးမော့လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံကြီးများကမူ ဗဟိုဘဏ်အား လွတ်လပ်ရမည်၊ အမှီအခိုကင်းရမည်ဟု ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအား အမြဲတစေ လက်ချာပေးလေ့ရှိကြသည်။ သို့သော် လက်တွေ့တွင်မူ အဆိုပါနိုင်ငံကြီးများသည် အခြားနိုင်ငံများနှင့် ကုန်သွယ်ရာတွင် လိုသလို မသိမသာဝင်ကစားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အခြားသူများအား ပညာပေးရာတွင်မူ “ငါပြောသလိုလုပ်၊ ငါလုပ်သလို မလုပ်နဲ့” ဟု ဆိုကြသူများ ဖြစ်သည်။

သူလည်းနိုင် ကိုယ်လည်းနိုင် (Win Win Situation)

ပထဝီစီးပွားရေးဆိုသည့် အယူအဆမှာ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်လာ သည့်အချိန်တွင် အသုံးများလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံများအနေဖြင့် ဒေသအဆင့်အဖွဲ့များ၊ ဒေသတွင်းအဖွဲ့များနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့များတွင်ပါဝင်ပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာကြသည်။ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းတို့ ပြုလုပ်လာ ကြသည်။ နိုင်ငံကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားအား ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ပထဝီစီးပွားရေးကို လက်နက်တစ်ခုသဖွယ် အသုံးပြုလာကြသည်။ ကုန်သွယ်ရေးမူဝါဒများ ချမှတ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ထုတ်ကုန်အား များများဝယ်စေရန်၊ ဈေးကွက်ဝေစု များများရစေရန် ကြိုးပမ်းလာကြသည်။ ရုရှားနိုင်ငံဆိုလျှင်လည်း ၎င်းနှင့်ပဋိပက္ခဖြစ်သည့်နိုင်ငံများအား စွမ်းအင်ဖြတ်တောက်ခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်များ ရှိသည်။ နိုင်ငံရေးတွင် ကိုယ်နိုင် သူရှုံး၊ ကိုယ်ရှုံး သူနိုင် (Zero Sum Game) ပုံစံဖြင့် သွားကြသော်လည်း စီးပွားရေးတွင် သူလည်းနိုင် ကိုယ် လည်းနိုင် (Win Win Situation) ပုံစံဖြင့် သွားနိုင်သည်။ မြန်မာစကားပုံက ဆိုထားသည့် အတိုင်း ကိုယ်ထူကိုယ်ထစနစ်ဖြင့် ရှေ့ဆက်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ထူနိုင်သည့်အခါလည်း ရှိမည်။ ကိုယ်မထူနိုင်သည့်အခါလည်း ရှိနိုင်သည်။ ကိုယ်မထူနိုင်သည့်အခါတွင် ကိုယ့်ထူ ပေးမည့် မိတ်ဆွေကောင်းများ ရှိရန်လိုအပ်သည်။

ပင်မဝင်ငွေစီးကြောင်းတစ်ခုရှိရန်လိုအပ်

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက်ဆိုပါက ပင်မဝင်ငွေ စီးကြောင်းတစ်ခု မဖြစ်မနေ ရှိနေရန် လိုအပ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံ သည့်နိုင်ငံဖြစ်သည်နှင့်အညီ နိုင်ငံအတွက် ပင်မဝင်ငွေစီးကြောင်း ရှာဖွေပေးသည့် လုပ်ငန်း မှာလည်း စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ တင်ပို့ရောင်းချခြင်းမှ ဝင်ငွေရရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ပဲမျိုးစုံတင်ပို့ရောင်းချသည့် နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း ပဲနှင့်ပတ်သက်၍ စနစ်တကျလေ့လာ ပံ့ပိုး ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည့် ပဲဌာန သီးခြားဖွဲ့စည်းခြင်း မရှိသေးရာ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်သင့်သည်။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်ပတ်သက်၍လည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အား မထိခိုက်စေဘဲ ထပ်မံတိုးချဲ့ စိုက်ပျိုးနိုင်သည့်ဧရိယာများ များစွာရှိသေးရာ အကျိုးအမြတ် အမြန်ရနိုင်သည့် သီးနှံများ အား တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးသင့်သည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအတွက် လိုအပ်နေသည့်ကုန်စည်များ တင်ပို့နိုင်ရေး သုတေသနပြုမှုများ ပြုလုပ်သင့်သည်။ အိမ်နီးချင်း ကုန်သွယ်ဖက်များတင်မက ဘဲ အရှေ့အလယ်ပိုင်း၊ ဥရောပ စသည့်ဈေးကွက်များအထိ ထိုးဖောက်နိုင်ရေးအတွက်လည်း ကြိုးပမ်းသင့်သည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ကုန်သွယ်ရာတွင် ပိုမိုခိုင်မာမှုရှိစေရေး နှစ်နိုင်ငံ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီမှုများ (Bilateral free trade agreements) ချုပ်ဆိုကာ အရှိန်မြှင့်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ပြောင်းတင်ပို့ခြင်းမှ ဝင်ငွေများ ရရှိခဲ့သကဲ့ သို့ အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ပဲတင်ပို့မှုမှလည်း ဝင်ငွေများရရှိခဲ့သည်။ ဝင်ငွေပင်မစီးကြောင်းဖြစ်သည့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်းအား ဂရုတစိုက်ပြုစုပျိုးထောင်ရန် လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုမှလည်း ဝင်ငွေများ ရရှိနိုင်သည်။ သို့သော် လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေအရ

နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ထပ်မံဝင်ရောက်လာရန် မျှော်လင့်၍မရနိုင်သေးပါ။ ဝင်ငွေရှာပေးသည့် လုပ်ငန်းထဲတွင် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည် တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့အထည်ချုပ်အလုပ်သမားများသည် ကုန်ကြမ်းမှ ကုန်ချောထုတ်လုပ်ရာတွင် အဆင့် အနိမ့်ဆုံးဖြစ်သည့်တိုင် အကောင်းဆုံးလုပ်နိုင်သူများအဖြစ် brand ရှိထားကြသူများ ဖြစ် သည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းကိုလည်း ပစ်ပယ်ထား၍မရဘဲ ဂရုတစိုက် ပြုစုပျိုးထောင် ပေးရမည် ဖြစ်သည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းဆိုလျှင် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးတက်သွားခဲ့ပြီဖြစ်သည်။

အခြားဝင်ငွေရနိုင်သည့်လမ်းကြောင်းမှာ ပြည်ပထွက်ပြီး အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြသူ များပင် ဖြစ်သည်။ ယခင်ကမူ ထိုသို့ပြည်ပထွက်ပြီး အလုပ်လုပ်ပါက ဦးနှောက်ယိုစီးမှုအဖြစ် ယူဆခဲ့ကြသည်။ ယခုအခါတွင် အဆိုပါအယူအဆမျိုး ကိုင်စွဲထားကြခြင်း မရှိကြတော့ပါ။ မြန်မာလုပ်သား အများအပြား ထိုင်းနိုင်ငံသို့ သွားရောက်လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ မိဘ များထံ ပြန်လွှဲငွေမှ ဝင်ငွေအများအပြား ရရှိသည်။ ဟွန်ဒီဖြင့် တရားမဝင်ငွေလွှဲခြင်းလည်း ရှိသည်။ အဆိုပါ မြန်မာလုပ်သားများသည် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် နေထိုင်ကြမည့်သူများ မဟုတ် ပါ။ အချိန်ကာလတစ်ခုတွင် မြန်မာနိုင်ငံပြန်၍ အခြေချမည့်သူများဖြစ်ရာ ၎င်းတို့၏ ကျွမ်းကျင်မှုများအား မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြန်လည်အသုံးချနိုင်သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတည်ငြိမ် အေးချမ်းပါက ခရီးသွားလုပ်ငန်းမှလည်း ဝင်ငွေအများအပြား ရနိုင်သည်။ အရှေ့တောင် အာရှတွင် ထိုင်း၊ စင်ကာပူ၊ မလေးရှားနှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတို့သည် ခရီးသွားလုပ်ငန်းမှ ဝင် ငွေအများအပြားရရှိနေကြသည့်နိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာသည့် ဧည့်သည်များ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဆက်လက်လာရောက်နိုင်ရေး ဆွဲဆောင်နိုင်ပါက ခရီးသွား လုပ်ငန်းမှ ဝင်ငွေအများအပြား ရရှိနိုင်သည်။

Logistic ပိုင်း စနစ်တကျဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်နေ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည့် ဈေးကွက်ကြီးက ပိုင်းရံ ထားသည်။ ပင်လယ်ထွက်ပေါက်လည်း ရှိသည်။ ယင်းမှာ သဘာဝပထဝီ၏ ပေးထားချက် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပထဝီဆိုင်ရာ ဆက်စပ်မှု (connectivity) မရှိပါက တန်ဖိုးမရှိနိုင်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံသည် သဘာဝ၏ ပေးထားချက်လည်း ရှိသည်။ connectivity လည်း အထိုက် အသင့်ရှိပြီး ဖြစ်သည်။ သို့သော် အခွင့်အလမ်းအဖြစ် အသုံးချနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ စီးပွားရေး ဟု ဆိုလိုက်လျှင် အရင်းအနှီးအပေါင်း နည်းပညာဟု ဆိုကြသည်။ ထိုမျှနှင့် မလုံလောက် သေးပါ။ logistic ပိုင်းကိုလည်း နိုင်နိုင်နင်းနင်း ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။ ဧရာဝတီတိုင်း ဒေသကြီးမှ ဆန်တစ်တန် ရန်ကုန်မြို့သို့တင်ပို့သည့်စရိတ်မှာ ထိုင်းနိုင်ငံမှ အာဖရိကသို့ တင်ပို့သည့်စရိတ်လောက် ကုန်ကျနေရာ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ဆန်တင်ပို့ရာတွင် ထိုင်းနိုင်ငံ အား မယှဉ်နိုင်သည်မှာ အထူးအဆန်းမဟုတ်ပါ။ ဘားအံမြို့မှ ကုန်ပစ္စည်းများအား ရန်ကုန်မြို့သို့တင်ပို့ပြီး မန္တလေးမြို့သို့ ပြန်၍ဖြန့်ချိခြင်းထက် ပဲခူးမြို့ကဲ့သို့သောနေရာတွင် ကားကြီးကွင်းများ၊ စက်မှုဇုန်များ ဖော်ဆောင်ပြီး မန္တလေးမြို့အပါအဝင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံ သို့ ပြန်၍ဖြန့်မည်ဆိုပါက လောင်စာဆီကုန်ကျစရိတ် များစွာသက်သာသွားနိုင်သည်။

ပို့ဆောင်စရိတ်သက်သာပါက ကုန်စည်ဈေးနှုန်းလည်း သက်သာမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်လည်း မိတ်ဖက်ကောင်း တည်ဆောက်ထားရန်လိုအပ်သည်။ ထိုင်းမှ လိုအပ်နေသည့် ကုန်စည်များအား အိန္ဒိယမှတင်သွင်းခြင်း၊ အိန္ဒိယမှလိုအပ်နေသည့် ကုန်စည်များအား ထိုင်းမှတင်သွင်းခြင်း ပြုလုပ်ကာ ကြားထဲကနေ အကျိုးအမြတ်ယူခြင်းမျိုး လည်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ထားဝယ်စီးပွားရေးဇုန်ဆိုလျှင်လည်း ဆက်လက်အကောင် အထည်ဖော်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ ထားဝယ်ရေနက်ဆိပ်ကမ်းတွင်သာ ရေနံချက်စက်ရုံ တည်ဆောက်နိုင်ပါက နိုင်ငံအတွက် လုံလောက်သည့်အပြင် အခြားနိုင်ငံများကိုပင်လျှင် ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ယနေ့ကဲ့သို့ စင်ကာပူနိုင်ငံအား မှီခိုနေရသည့်အခြေ အနေမျိုးမှလည်း လွတ်မြောက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ပထဝီအနေအထားအရ မဟာဗျူဟာကျသည့်နေရာတွင် ရှိရာ ယင်းကို ချိတ်ဆက်ပေးမည့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးဖြင့် ဖြည့်စွက်လိုက်မည်ဆိုပါက တန်ဖိုး တက်လာမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့တန်ဖိုးတက်လာစေရန် မဟာဗျူဟာတစ်ရပ် ရေးဆွဲအကောင် အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်သည်။ မဟာဗျူဟာ ရေးဆွဲရာတွင်လည်း အခြားနိုင်ငံများ၏ ပုံစံကို ပုံတူကူးချ၍မရဘဲ မှီငြမ်းရုံသာ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ကိုယ့်မြေအနေအထား၊ ကိုယ့်ယဉ်ကျေး မှု၊ ကိုယ့်အခြေအနေသည် ကိုယ်သာလျှင် အသိဆုံးဖြစ်ရာ ကိုယ်တိုင်ပင် ရေးဆွဲရမည်ဖြစ် သည်။

နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုသည်မှာလည်း ခေါင်းနှင့်ပန်းကဲ့သို့ ဖြစ်သည်ဟုဆိုကြ သည်။ နိုင်ငံရေးကောင်းမှလည်း စီးပွားရေးကောင်းနိုင်သကဲ့သို့ စီးပွားရေးကောင်းမှလည်း နိုင်ငံရေးကောင်းနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ယခင်တပ်မတော်အစိုးရလက်ထက်က နိုင်ငံရေးအရ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ မပြုလုပ်မီ စီးပွားရေးအခြေခံကောင်းများ တည်ဆောက်မည်ဟု မျှော်မှန်းကာ ဆည်မြောင်းများ၊ မြစ်ရေတင် စီမံကိန်းများ၊ မြစ်ကူးတံတားကြီးများ တည် ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးတွင်လည်း အတော်အသင့် တိုးတက်လာခဲ့ သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် သဘာဝ၏ပေးထားချက်အပေါ် ချိတ်ဆက်မှု(connectivity) ရှိလာစေရန် တည်ဆောက်ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးအခြေခံကောင်းများ ရှိလာပါက နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုအတွက် အထောက်အကူဖြစ်မည်ဟု မျှော်မှန်းခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ဒေါ်နယ်ထရမ့် သမ္မတဖြစ်လာပါက ထပ်မံအသုံးပြုနိုင်သည့် ပထဝီစီးပွားရေးလက်နက်

၂၀၂၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် အမေရိကန်သမ္မတရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပမည်ဖြစ် သည်။ အဆိုပါ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ရီပတ်ဘလစ်ကန်ပါတီကိုယ်စားပြုအဖြစ် ဒေါ်နယ်ထရမ့် ပြန်လည်ယှဉ်ပြိုင်မည်မှာ သေချာသည်။ ထိုသို့ဆိုပါက လက်ရှိသမ္မတဂျိုးဘိုင်ဒန်နှင့် ဒေါ်နယ် ထရမ့်တို့ ပြန်လည်ဆုံတွေ့ကြဦးမည် ဖြစ်သည်။ စစ်တမ်းတချို့အရ ဒေါ်နယ်ထရမ့်က ဂျိုးဘိုင်ဒန်ထက် ထောက်ခံမှု ပိုရနေသည်။ ဒေါ်နယ်ထရမ့်သာ တစ်ကျော့ပြန် သမ္မတဖြစ် လာခဲ့ပါက ပထဝီစီးပွားရေးအား လက်နက်သဖွယ်အသုံးပြုပြီး တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် ဖိအား ပေးမည်မှာသေချာသည်။ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးပွဲတချို့တွင်ပင် တရုတ်သွင်းကုန်များအပေါ်

အခွန်တိုးကောက်မည်ဟု လေသံပစ်နေပြီဖြစ်သည်။
အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံတို့၏ ကုန်သွယ်ရေးစစ်ပွဲမှာလည်း
တစ်ကျော့ပြန်ပြီး အရှိန်မြှင့်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ ထိုသို့
ဆိုပါက ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် စိန်ခေါ်မှုများရှိလာ
နိုင်သကဲ့သို့ အသုံးချနိုင်သည့်နိုင်ငံများအတွက်မူ အခွင့်
အလမ်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ကြိုတင်တွက်ဆ
ပြင်ဆင်ထားသည့် နိုင်ငံများအနေဖြင့် စိန်ခေါ်မှုများ
ကြုံလာလျှင်လည်း ခံနိုင်ရည်ရှိမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ အခွင့်
အလမ်း ပေါ်လာပါကလည်း အမိအရ ဖမ်းဆုပ်နိုင်မည်
ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် တရုတ်၊ အိန္ဒိယ စသည့်
နိုင်ငံကြီးများနှင့် ဆက်ဆံရေးတွင် အရေးကြီးသကဲ့သို့
ထိုင်းနိုင်ငံနှင့်ဆက်ဆံရေးမှာလည်း အရေးကြီးသည်။
စီးပွားရေးတွင်လည်း ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် အတော်ဆင်တူ
သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည်လည်း စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်း
ကို အဓိကလုပ်ကိုင်သည့် နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဘာသာရေး
အရရော၊ ယဉ်ကျေးမှုအရပါ များစွာနီးစပ်သည့်နိုင်ငံ
လည်း ဖြစ်သည်။ ဆင်တူမှုများရှိသော်လည်း ပြိုင်ဘက်
များဖြစ်ရန် မလိုအပ်ဘဲ သူကရှေ့ကသွား၊ ကိုယ်က
နောက်ကလိုက်ဆိုသည့်သဘောဖြင့် ကြိုးပမ်းရန်သာ
ဖြစ်သည်။

အာရှရာစုဟု ခေါ်ဆိုရလောက်အောင် ဖွံ့ဖြိုး
တိုးတက်လာသည့်တရုတ်၊ အိန္ဒိယတို့နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း
ထိစပ်နေသကဲ့သို့ပင်လယ်ထွက်ပေါက်လည်း ရှိနေသည့်
မြန်မာနိုင်ငံမှာ ထူးခြားသည့် အခွင့်အလမ်းအား ပိုင်ဆိုင်
ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘိုးဘွားတို့ပေးခဲ့သည့် အမွေ
အနှစ်စစ်စစ်ဖြစ်သည်။ ပထဝီနိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်း
များကြားတွင် ပထဝီစီးပွားရေးအား အသုံးချနိုင်သည့်
အခွင့်အလမ်းအဖြစ် ရောက်ရှိမလာနိုင်သေးဘဲ တဝဲ
လည်လည်ဖြစ်နေရာ တို့ဘိုးဘွားအမွေမှာ အဖိုးတန်
သော်လည်း တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်အဆင့် ဖြစ်မလာသေး
ဘဲ ကုန်ကြမ်းအဆင့်တွင်သာ ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။ ပထဝီ
စီးပွားရေးပေးထားချက်အား မဟာဗျူဟာကျကျ ချဉ်း
ကပ်ပြီး ပထဝီနိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းအား ကျော်လွှား
နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းရမည် ဖြစ်သည်။

“မြန်မာနိုင်ငံ
အနေဖြင့် တရုတ်၊
အိန္ဒိယ စသည့်
နိုင်ငံကြီးများနှင့်
ဆက်ဆံရေးတွင်
အရေးကြီးသကဲ့သို့
ထိုင်းနိုင်ငံနှင့်
ဆက်ဆံရေးမှာလည်း
အရေးကြီးသည်။”

နိဂုံးချုပ်ဆိုရပါက ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံသည် အင်အားကြီးနိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံ၏ ပထဝီနိုင်ငံရေး အားပြိုင်မှုကြားတွင် ရောက်ရှိပြီး ကျွဲနှစ်ကောင်ခတ်သည့် ကြားက မြေစာပင်ဘဝမျိုး ရောက်ရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် လက်ရှိကြုံတွေ့နေရသည့် အကျပ်အတည်းများ၏ နောက်ကွယ်က အကြောင်းအရင်းများအား သိရှိနားလည်ရန် လိုအပ်သည်။ မိမိတို့တွင် သဘာဝကပေးထားသည့် အားသာချက်များ အလုံအလောက်ရှိသည်။ သို့သော် ပေးထားချက်အား အခွင့်အလမ်းအဖြစ် ဖန်တီးပြီး အသုံးမချနိုင်ပါက စိန်ခေါ်မှုများ၊ အကျပ်အတည်းများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်ကိုလည်း သတိချပ်သင့်ကြသည်။ အရာခပ်သိမ်းသည် နိုင်ငံရေးမဟုတ်။ နိုင်ငံရေးသည် စီးပွားရေးလည်းဖြစ်သကဲ့သို့ စီးပွားရေးသည်လည်း နိုင်ငံရေးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအင်အား အားကောင်းအောင် မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် ယနေ့ ကြုံတွေ့နေရသည့် အကျပ်အတည်းတချို့အား ဖြေရှင်းပြီးဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

မောင်သုတ(အညာမြေ)

ကိုးကား

- ပထဝီစီးပွားရေးနှင့်မြန်မာနိုင်ငံ(အခွင့်အလမ်းတွေ ဘယ်လိုရယူမလဲ)အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ ဆွေးနွေးချက်များအား ကိုးကားရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၃၆

၂၃၆

“စကားဖြစ်စေ၊ စာဖြစ်စေ၊ ကိုယ်အပြုအမူဖြစ်စေ
မနောကံအဆင့်မှာပင် သင့်မသင့်၊ ကောင်းမကောင်း၊
တော်မတော်၊ လျော်မလျော်၊ သတိအာရုံစိုက်မှုဖြင့်
ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရွေးချယ် ဆုံးဖြတ်တတ်အောင်
လေ့ကျင့်ရပါမည်။”

နိဒါန်း

သင်္ကြန်အလွန် တန်ခူးလ နှစ်ဆန်းတစ်ရက်နေ့မှာ အဖေနှင့်အမေက မိမိကို ဦးကြီး၊ ဦးလေး၊ ဒေါ်ကြီး၊ ဒေါ်လေးများကို အိမ်တိုင်ရာရောက်သွားပြီး ပူဇော်ကန်တော့စေပါသည်။ အဖေအစ်မ၊ နှမများ၊ အမေအစ်မများနှင့် မောင်တို့ကို ဖြစ်ပါသည်။ သီတင်းကျွတ်မှာလည်း ဤသို့ပင် သွားပြီးကန်တော့ရပါသည်။ ငှက်ပျောဖီး၊ မုန့်ဆီကြော်၊ ပုဆိုး၊ ထဘီ စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ သက်ကြီးဝါကြီးသူကို ရိုသေသမှုပြုခြင်းပင်။

တူတွေ၊ တူမတွေကလည်း အဖေဘက်က ဆွေမျိုးများကော၊ အမေဘက်က ဆွေမျိုး များကော၊ အဖေနှင့်အမေကို လာရောက်ကန်တော့ကြပါသည်။ အကန်တော့ခံရသူက “ဘုန်းကြီးပါစေ၊ အသက်ရှည်ပါစေ၊ ကိုယ်ရောစိတ်ပါကျန်းမာပါစေ၊ ချမ်းသာပါစေ” စသည် ဖြင့် ရွတ်ဆိုပြီး ဆုပေးလေ့ရှိပါသည်။ သူတို့က မုန့်လောက်၊ သစ်သီးလောက် ကန်တော့လေ့ ရှိကြသော်လည်း အဖေနှင့်အမေကတော့ သူတို့ကို (ကြိုတင်ပြင်ဆင်ဝယ်ယူထားသော) ပုဆိုး၊ အင်္ကျီ စသည်တို့ကို တစ်ဒါဇင်၊ ဆယ်ထည် စသည်ဖြင့် ဆုပေးရင်းနှင့် လာသမျှ ဆုချ လေ့ရှိပါ၏။ ဆင်းရဲသားအများစုဖြစ်သော ကျေးလက်တောရွာတွင် အလယ်တန်းပြ ကျောင်း ဆရာတစ်ယောက်သည် မချမ်းသာသော်လည်း ပေးဝေလှူဒါန်းနိုင်ခဲ့သည်။ မဆင်းရဲ မနွမ်းပါး ခဲ့ပေ။

အရွယ်ရောက်၍ အစိုးရအမှုထမ်းဘဝ ဖြတ်သန်းရသောအခါတွင်လည်း ဆင်းရဲသော တပည့်တပန်းများက သူ့အလျောက် မိမိကို လာကန်တော့ကြသကဲ့သို့ မိမိအထက်လူကြီး သူမကို တစ်နှစ်တစ်ခါ ထိုက်သင့်သည့်အားလျော်စွာ အဝတ်ပိတ်စ၊ လုံချည်၊ အင်္ကျီ၊ ပန်းသီး၊ စပျစ်သီး၊ လိမ္မော်သီး၊ ကိတ်မုန့်၊ မုန့်ပုံး စသည်တို့ဖြင့် ကြိုရာသင့်ရာ ကန်တော့ပူဇော်မြဲ အလေ့အထရှိခဲ့ပါသည်။ ငွေကြေးတော့ပေးခြင်း၊ ယူခြင်းပြုလေ့မရှိပါ။ မိမိသားသမီးလေး တွေ ငယ်စဉ်ကတော့ အတူခေါ်သွားပြီး အတူကန်တော့ကြသည့်အခါ မုန့်ဖိုးတစ်ကျပ်၊ နှစ်ကျပ်၊ ကလေး နှစ်ယောက်ကို လိမ္မာလိုက်ကြတာဆိုပြီး ဆုချတာမျိုးတော့ ရခဲ့ပေသည်။ ကြက်ဥ၊ ဘဲဥတစ်လုံး ပြား ၂၀ လောက်သာ ပေးရသော ထိုအချိန်က တစ်ကျပ်သည် ထမင်း နှစ်နပ်စာ ဟင်းလျာအတွက် လုံလောက်လေသည်။

မိမိငယ်စဉ်ကလည်း ထမင်းတစ်နပ်လျှင် အသားဟင်း တစ်ဖတ်နှစ်ဖတ် သို့မဟုတ် ကြက်ဥ၊ ဘဲဥတစ်ခြမ်းလောက်နှင့် ပြီးတတ်စမြဲသာပင်။ မိမိအတွက် ချွေချွေတာတာ စားသောက်နေထိုင်ပြီး သူတစ်ပါးကို ပူဇော်ခြင်း၊ ကန်တော့ခြင်း၊ မိမိတို့ထက် ပိုမိုနွမ်းပါး ကျပ်တည်းသော ဆွေမျိုးသားချင်းများကို ပေးဝေထောက်ပံ့ခြင်းအတွက်မူ နှမော့တွန့်တို လေ့ မရှိခဲ့ပါပေ။

ယနေ့အခါ

ယနေ့အချိန်အခါမှာတော့ မိမိထံလာရောက်ကန်တော့ကြသူ တပည့်တပန်း၊ ဆွေမျိုး ဉာတကာ မိမိထက် အသက်ငယ်ရွယ်သူများအား ငွေကြေးငါးကျပ်၊ တစ်ဆယ်ပေး၍ မဖြစ် တော့ချေ။ တစ်ရာ၊ နှစ်ရာလည်း မဖြစ်စလောက်ဟု ဆိုပေမည်။ တစ်ထောင်၊ နှစ်ထောင် လည်း ခေါက်ဆွဲကြော်တစ်ပွဲတောင် မရပေ။ မုန့်ဖိုးက ငါးထောင်၊ တစ်သောင်း၊ တကူး

တကန့် ဝေးဝေးလံလံလာရရှာသူဆိုလျှင် ကားခ၊ ဆီဖိုးအတွက် စဉ်းစားလျက် သုံးလေးငါးသောင်း မုန့်ဖိုး ပေးမှ သင့်ပေမည်။ ဘဝတစ်သက်တာလုံး ငွေကြေး ရပေါက်ရလမ်းကိုလည်း စဉ်းစားတတ်သော အကျင့် မရှိခဲ့။ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းဘဝဖြင့်သာ ကျရာတာဝန်ကို ရရှိ သော လစာတန်ဖိုးထက် ပိုမိုထိုက်တန်အောင် ကြိုးပမ်း ထမ်းရွက်မည်ဟု စိတ်ထဲမှာ စွဲမြဲခဲ့သည်။ ဝတ်ကျေ ဝတ်ကုန်၊ တော်ရုံတန်ရုံအမှုထမ်းခြင်းမျိုးထက် မိမိ ကိုယ်တိုင် ထက်ထက်သန်သန် အလုပ်ကို ကြိုးစား သကဲ့သို့ လက်အောက်ငယ်သားများကိုလည်း မိမိ တာဝန်ကျရာအလုပ်ကိုမြတ်မြတ်နိုးနိုးကြိုးကြိုးစားစား လုပ်ဆောင်ကြရန် အားပေးသည်။

စွမ်းရည်

ဆွဲမှရမည့်လူစားကိုဆွဲဆောင်တာဝန်ပေးသည်။ တွန်းပေးမှရမည့်သူကို နောက်မှ ဖိတွန်းရသည်။ အလုပ်ဆိုသည်မှာ ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုရှိမှသာ ထိရောက်သောအလုပ်၊ အကျိုးရှိသောအလုပ်ဟု ခေါ်နိုင် သည်မဟုတ်လား။ အလုပ်မဖြစ်သော ဟိုလှည့်ဒီလှည့် နှင့် အချိန်ကုန်နေပါက အလုပ်မတွင်ကျယ်ရုံမျှသာမက မိမိတို့အသင်းအပင်း အဖွဲ့အစည်းပါ အချောင်ခိုသော အလေ့အကျင့်ကြောင့် စွမ်းရည်ကျဆင်းတတ်သည်။ လုပ်ရည်ကိုင်ရည် ညံ့ဖျင်းနုချာသောအခါ သူများနိုင်ငံ နှင့်ယှဉ်ရလျှင်၊ သူများလူမျိုးနှင့်ယှဉ်ပြိုင်ရလျှင် ဘောလုံး ပွဲ ရှုံးခြင်း၊ လက်ဝှေ့ပွဲရှုံးခြင်းထက် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးအရည်အသွေးပြိုင်ဆိုင်ကြရာတွင် ရှုံးနိမ့်ခြင်း က ပို၍အရှက်ရစရာ၊ ဝမ်းနည်းစရာ ဖြစ်ရတတ်ပါ၏။

မိမိနှင့်ဘဝတစ်ကွေ့မှာ ခဏသာတွေ့ရသူပင် ဖြစ်စေ၊ အခြေအနေအကြောင်းကြောင်းကြောင့် ဆယ်နှစ်၊ အနှစ် ၂၀-၃၀၊ နီးစပ်ထိတွေ့ရသောလုပ်ငန်း ခွင်တွင် မကြာခဏတွေ့ဆုံနေကြရသော လုပ်ဖော် ကိုင်ဖက်ချင်းပင်ဖြစ်စေ၊ ထွေထွေရာရာ၊ သောင်းပြောင်း ထွေလာ ပြောဆို၊ ဆွေးနွေးကြရာတွင် သူတို့ကမေးလာ လျှင် မိမိက လူကြီးသူမအနေနှင့် ပြောသင့်သည်ဟု ယူဆသောစကားအချို့ကို ပြောဖြစ်လေသည်။

“ဝတ်ကျေဝတ်ကုန်၊
တော်ရုံတန်ရုံ
အမှုထမ်းခြင်းမျိုးထက်
မိမိကိုယ်တိုင်
ထက်ထက်သန်သန်
အလုပ်ကို
ကြိုးစားသကဲ့သို့
လက်အောက်ငယ်သား
များကိုလည်း
မိမိတာဝန်ကျရာ
အလုပ်ကို
မြတ်မြတ်နိုးနိုး
ကြိုးကြိုးစားစား
လုပ်ဆောင်ကြရန်
အားပေးသည်။”

သံဃာတော်များ တရားဟောသလိုတော့ ဘုရားရှင်၏အသေခံကာ သာသနာ၊ အဆုံးအမကို အခြေခံ၍ ဟောကြားခြင်းမျိုးတော့မဟုတ်။ တရားပွဲလို တစ်နာရီလောက်ကြာအောင်လည်း ဟောရန်မသင့်။ အချိန်ရှားပါး၍ အရာရာ သွက်သွက်လက်လက် ပြေးပြေးလွှားလွှား လှုပ်ရှားနေကြရသောခေတ်ဖြစ်သဖြင့် ဆယ့်ငါးမိနစ်လောက်နှင့် လိပ်ပတ်လည်အောင် ခြုံငုံမိသောအချက်မျိုးကို လူပုဂ္ဂိုလ်ဉာဏ်ရည်နှင့် ခံယူလိုမှုအကဲခတ်၍ ဆွေးနွေးရလေသည်။

ဆွေးနွေး

တကယ်တော့ ဘာအချက်အလက်၊ ဘာအကြောင်းအရာ၊ ဘယ်ဘာသာရပ်ကိုပဲ ပြောနေကြစေ အရင်းအမြစ်ကတော့ ဘဝတစ်လျှောက်လုံး၏ မပြတ်လုပ်ဆောင်နေရမည့် အလုပ်တာဝန်သည် မိမိကိုယ်ကို ကောင်းသည်ထက် ပိုကောင်းအောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲနေရန်ပဲ မဟုတ်ပါလား။

ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းထက် တော်လှန်ရေးကို ပိုကြိုက်ပါသည်ဆိုသူမျိုးလည်း ရှိတတ်သည်။ အချိန်အခါ၊ ရာသီအလိုက်သာလျှင် အသီးအပင်များပမာ ထိုက်သင့်အားလျော်စွာသော အချိန်ပေးမှုအရ သီးကြ၊ ပွင့်ကြ၊ ကြွေကြ၊ အစို့အညှောက် ပြန်ပေါက်ကြသည် မဟုတ်လား။

အချိန်ကာလ

- အချိန်အခါကို မကြည့်ဘဲ မသိဘဲ မပြုသင့်။
- အချိန်အခါနှင့်မဆီလျော်သော အတင်းဇွတ် ကြိုးစားမှုသည် မချောမောနိုင်ပေ။
- အသီးတစ်ခုသည် နှုတ်သီးလျှင် ချဉ်နေမည်။
- သင့်တော်သော အရွယ်အခါ၌ ချိုပေမည်။
- နောက်ကျသွားလျှင် ရိပ်ပုပ်သွားပေပြီ။
- ကာလအပိုင်းအခြား စောလွန်း၍ မရ။
- ကာလအပိုင်းအခြား နောက်ကျလျှင် မဖြစ်။
- အချိန်ကိုက် အကောင်းဆုံးအခြေအနေရှိသော မှန်ကန်သောအချိန်ကို ရွေးချယ်လုပ်ဆောင်မှသာလျှင် မှချအောင်မြင်နိုင်ပေသည်။

အသက်အရွယ် ၇၀ ကျော် ၈၀ နီးလာသောအခါ အရွယ်အပိုင်းအခြားအတိုင်း ရင့်ရော်လာခြင်းရှိသကဲ့သို့ ထိုက်သင့်သော ရင့်ကျက်သည့် အတွေးအမြင်များလည်း ရလာပေသည်။ ဖြတ်သန်းခဲ့ရသော အဆိုးအကောင်းတို့ဆီမှ အကျိုးအကြောင်းကို ပိုသိမြင်ခဲ့ရပြီ။ အမှန်၏ကောင်းကျိုးကို မကြာခဏခံစားရရှိဖူးသကဲ့သို့ အမှား၏ဆိုးကျိုးရိုက်ခတ်ချက်တို့ကိုလည်း ခါးသည်းစွာ ဖြတ်သန်းခဲ့ရဖူးပြီ။

ကံသုံးပါး

ကံတရားဆိုသော လုပ်ဆောင်ဖွယ်ရာများစွာအနက် အမျိုးမျိုးအစားစားရှိကြသည့် အနက် ဘုရားရှင်၏ ခွဲခြားသင်ကြားမှုက တိကျရှင်းလင်းလှပါသည်။

၁။ မနောကံ - စိတ်အတွေးအကြံ၊ စိတ်ကူး

၂။ ဝစီကံ - နှုတ်အပြောအဆို၊ စကား

၃။ ကာယကံ - ကိုယ်အပြုအမူ၊ ကိုယ်ထိလက်ရောက်ပြုလုပ်မှု

စိတ်အတွေးအကြံအမျိုးမျိုးမှာ လူတစ်ယောက် တကယ်တမ်းကောင်းကျိုး၊ ဆိုးပြစ် ရစေမည့် နှုတ်အပြောအဆိုနှင့် ကိုယ်အပြုအမူတို့၏ ရှေးဦးဆုံး စတင်ပေါ်ထွက်ရာ အရင်း အမြစ်ဖြစ်သဖြင့် သူတစ်ပါးနှင့်လူအများ၊ တစ်ဖက်သားကို ထိခိုက်ရိုက်ခတ်ခြင်း မရှိသေး ပါသော်လည်း မိမိကိုယ်ကိုတော့ ပူလောင်စေခြင်း၊ အေးမြစေခြင်းတို့ဖြစ်စေနိုင်ပေသည်။
မနောကံမှာ -

(က) ကောင်းကျိုးပေးသောစိတ်ကို ကုသိုလ်စိတ်၊

(ခ) ဆိုးကျိုးဖြစ်စေမည့်စိတ်ကို အကုသိုလ်စိတ်၊

(ဂ) ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်မဖြစ်စေတတ်သော ကြားက အဖြူထည်သဘော၊ အဗျာကတစိတ် ဟူ၍ အလွယ်တကူ မှတ်သားစရာသုံးမျိုးရှိမည် ထင်ပါသည်။

အရာရာသည် အကြောင်းတစ်ခုခု သို့မဟုတ် တစ်ခုထက်ပိုလွန်သော အရင်းခံ အကြောင်းတရားများ ပေါင်းစပ်ဆုံစည်း၍ အလုပ် ကံအဖြစ်ပေါ်ထွက်တတ်လေသည်။ စကားဖြစ်စေ၊ စာဖြစ်စေ၊ ကိုယ်အပြုအမူဖြစ်စေ မနောကံအဆင့်မှာပင် သင့်မသင့်၊ ကောင်း မကောင်း၊ တော်မတော်၊ လျော်မလျော်၊ သတိအာရုံစိုက်မှုဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရွေးချယ် ဆုံးဖြတ်တတ်အောင် လေ့ကျင့်ရပါမည်။ သတိရှိခြင်းသည် မမေ့မလျော့ခြင်းသဘော ဆိုလိုသည်။ သမ္မဇဉ်(ခ) ပမ္မဇညတရားကမူ သင့်မသင့်၊ လျော်မလျော်၊ ဝေခွဲချင့်ချိန်တတ်သော ဉာဏ်ပညာ သဘောဖြစ်ပါပေသည်။

မနောကံ

လူသည် အတွေးတစ်ခု မတွေးမိခင်ကပင် စဉ်းစားရမည့်အကျင့် လုပ်ထားရမည်။ ၇ နှစ်သား နနုနယ်နယ်သားတော် ရာဟုလာရှင်သာမဏေလေးကို မြတ်စွာဘုရားသခင်က အမွေလဋီက သရက်တောကျောင်းတော်တွင် (အမွေလဋီကရာဟုလောဝါဒသုတ်) ဤသဘော ကို ဟောကြားဆုံးမတော်မူခဲ့လေသည်။

ဤအတွေးသည် မိမိ၊ သူတစ်ပါး၊ လူအများ ဟူသော အစိတ်အပိုင်း (၃) ခုကို အကျိုး ရှိစေသလော၊ အကျိုးယုတ်စေမည်လော။ သမ္မဇဉ်တရားဖြင့် ခွဲခြားကြည့်။

အကျိုးရှိမည်ဆိုလျှင် ဆက်တွေး။

အကျိုးမရှိ သို့မဟုတ် အကျိုးယုတ်လျှင် ရပ်။

ဆက်မစဉ်းစားပါနှင့်တော့။ (ရှောင်ရမည်)

အလားတူပင် အတွေးတစ်ခုမတွေးမီ အာရုံတင်၍ သင့်မသင့်၊ လျော်မလျော်၊ ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုး၊ မိမိ၊ သူတစ်ပါး၊ လူအများ (ပတ်ဝန်းကျင်)ကို ဘယ်လိုအခြေအနေမျိုး ရိုက်ခတ်စေမှာလဲ သုံးသပ်ပြီးမှသာ ဆက်တွေးသင့်တွေး၊ ရပ်သင့်လျှင်ရပ်။

ဤအတွေးမျှင်တန်း တွေးနေဆဲ ခဏမှာလည်း သင့်မသင့်၊ (အလားတူ) တွေးပြီး သွားသောအခါမှာလည်း သင့်မသင့်၊ သတိသမ္မဇဉ်တရား လက်ကိုင်ထား၍ ဝေဖန်ခွဲခြားပြီး

မှ တွေးပါ၊ စဉ်းစားပါ။

ဤသဘောအတိုင်းပင် -

ဝစီကံနှုတ် အပြောအဆို၊ စကားကိုလည်း မပြောမီ စဉ်းစား၊ သင့်မသင့်၊ ပြောနေစဉ် စဉ်းစား၊ ပြောပြီးသောအခါ စဉ်းစား။ အကယ်၍ မသင့်ကြောင်းသိရသော် နောင်အခါ မပြော နှင့်။ သင်ခန်းစာရလေပြီ။

ဤသဘောအတိုင်းပင် -

ကာယကံအပြုအမူ အလုပ်၊ ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုခု၊ မပြုခင် စဉ်းစား၊ ပြုနေစဉ်စဉ်းစား၊ ပြုပြီးလျှင်လည်း ပြန်လည်ဝေဖန်သုံးသပ်။ သင်ခန်းစာဖော်ထုတ်မှတ်သား။

နိဂုံး

ဤသည်ကား ၇ နှစ်သား ကိုရင်ကလေး နားရှင်းအောင် မြတ်စွာဘုရားရှင် ဟောကြား သွန်သင်ခြင်းပါ။ စာဖတ်သူက အသက် ၂၀၊ ၃၀ စသဖြင့် အရွယ်ရောက်ပြီးသူဖြစ်ပါက ဟေတုပစ္စယော၊ ဟိတ် ၆ ပါးတို့၏ ကွာဝေးစွာ အရင်းအမြစ်သဘောအကြောင်းခံ ပြုတတ် ပုံကိုလည်းကောင်း၊ အာရမ္မဏပစ္စယော၊ အာရုံ ၆ ပါးတို့ကလည်း လက်ငင်းချက်ချင်း လူ၏ စိတ်ကူး၊ စကား၊ အပြုအမူ၊ ကံသုံးပါးကို ထိပါးလွှမ်းမိုးတတ်ပုံကိုလည်းကောင်း ဆင်ခြင် တတ်ကြပါလိမ့်မည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် လုပ်သင့်တာကိုသာ လုပ်ကြပြီး မလုပ်သင့်တာကို မလုပ်ရမှာကို ကောင်းစွာသိမြင် ဆင်ခြင်တုံတရား ဦးစီး၍ ရှောင်ကြဉ်တတ်ကြသော အလေ့အကျင့်ရှိကြ မည်ဆိုပါလျှင် လောကသည် အေးချမ်းပါလိမ့်မည်။ လုံခြုံပါလိမ့်မည်။ သာယာစိုပြည် နေချင် စရာဖြစ်လာပါလိမ့်မည်။ အရင်းခံ အရင်းအမြစ်အကြောင်းကို သိမြင်ရန်သာ အရေးကြီးပါ သည်။

“မကောင်းမှုများ၊ ရှောင်ရှားပယ်ခွာ၊
ကောင်းမှုအပေါင်း၊ စုဆောင်းကြပါ။
မိမိစိတ်ရင်း သန့်ရှင်းစေရာ၊
ဤသုံးပါး ဘုရားသာသနာ။”

သီတဂူဆရာတော်အရှင်ဉာဏိဿရ
(မြတ်စွာဘုရား၏ဩဝါဒ ပါတိမောက်)

ချစ်နိုင်(စိတ်ပညာ)

တစ်နည်းအားဖြင့်

မြန်မာတို့၏ ဗလငါးတန်ကို

အစွမ်းကုန်ဖွံ့ဖြိုးလာအောင်
လေ့ကျင့်ပေးသည့်လုပ်ငန်းသည်
ပညာရေး ဖြစ်ပါသည်။”

စာဖတ်တာ အမြင့်ကို ပျံသန်းချင်လို့ပါ။ စာဖတ်သောလူမျိုးသည် တိုးတက်၍ တိုးတက်သည့် လူမျိုးတိုင်းသည် စာဖတ်ကြ၏။

ဦးသန့်

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် (ငြိမ်း)

ယနေ့ကလေး(လူငယ်)တွေ စာဖတ်ကြဟု လူကြီးတွေ၊ စာဖတ်သူတွေက ပြောနေကြသည်။ ညည်းတွားသံတွေ ကြားနေရသည်။ စာဖတ်ဖို့ တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သံတွေ လျှံနေအောင် ကြားရ၊ ဖတ်နေရသည်။ စာဖတ်ဖို့ အစီအစဉ်တွေလည်း အမျိုးစုံမြင်နေရ၊ ဖတ်နေရသည်။ သို့သော် ဟိုတစ်ကွက် သည်တစ်ကွက်မျှသာ။ ကျွန်တော်တို့ သူ့ကျွန်ဘဝ စတင်ရောက်စဉ်က ဗိုလ်လရောင်က နတ်မောက်နယ်၊ ဗိုလ်ချိုက ညောင်ဦးနယ်၊ ဗိုလ်ကြွမ်ဘိစ်က ချင်းနယ်၊ ဝန်းသိုစော်ဘွားကြီးက ယနေ့ ကချင်နယ်တို့မှ တော်လှန်ခဲ့ကြသည်။ သူ့ကျွန်မခံစိတ် ကြီးမားစွာဖြင့် တွန်းလှန်ခဲ့သော်ငြားလည်း မအောင်မြင်ခဲ့၊ ရည်ရွယ်ချက်၊ ရည်မှန်းချက် ကြီးမားသော်လည်း အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အဓိကကတော့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စည်းလုံးခြင်း၊ ညီညွတ်ခြင်းနှင့် စနစ်တကျ စီမံနိုင်ခြင်း ကင်းခဲ့ကြ၍ ဖြစ်ပါကြောင်း သမိုင်းသင်ခန်းစာယူသင့်သည်။ ယခုလည်း စာဖတ်ကြဖို့ လှုံ့ဆော်ကြ၊ တိုက်တွန်းကြ၊ အကောင်အထည်ဖော်နေကြပါသည်။ ထိုသို့ လှုံ့ဆော်၊ တိုက်တွန်းကြခြင်းမှာ ဆောင်းပါးအစမှာ ဖော်ပြခဲ့သလို တိုးတက်သည့်လူမျိုး ဖြစ်လိုကြခြင်းကြောင့်ဆိုတာ ထင်ရှားပါသည်။

သို့သော် သမိုင်းကိုသိပြီး သင်ခန်းစာမယူတတ်၊ အသုံးမချတတ်သူဟာလည်း ပညာမဲ့သူနှင့်မခြားဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ လုပ်ချင်သည့်အလုပ်ကို လုပ်တတ်သည့်ပညာဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်ဆိုသော်လည်း စနစ်ကျမှု၊ ပူးပေါင်းမှု၊ ညီညွတ်မှုကင်း၍ မရကြောင်းကို သူ့ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်လို၍ တော်လှန်ခဲ့ကြသည့် မျိုးချစ်သူရဲကောင်းများက သက်သေပြခဲ့ပြီးပါပြီ။ ဆိုလိုသည်မှာ ညီညွတ်စွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုပေသည်။ ထို့အတူ စနစ်တကျ အကောင်အထည်ဖော်တတ်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ငါးပွက်ရာ ငါးစာချ၍မရပေ။ ပြည်သူက ဖြစ်စေလိုသည် စေတနာရှိရုံဆိုသည့် ဓမ္မစက်သက်သက်ဖြင့်လည်းမရ၊ နိုင်ငံကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လိုသည့် နိုင်ငံအကြီးအကဲများ၏ အာဏာစက် (လုပ်ပိုင်ခွင့်) ဖြင့်သာ အကောင်အထည်ဖော်ရပါလိမ့်မည်ဟု မြင်မိပါသည်။ သို့မှသာ လှည်းနေလှေအောင်း မြင်းစောင်း မကျန် ပြည်သူများ ကူညီလာလိမ့်မည်။ ယူနက်စကိုက ချီးမြှင့်သည့် မိဟာမက်ရေဇာပါလီ နှင့် နီမာ နှစ်ဆရာ မြန်မာ့စာမတတ်သူပျောက်ရေး (အသုံးလုံး) လှုပ်ရှားမှုသည် ပြည်သူ့အားကြောင့်၊ ပြည်သူများ အားတက်သရော ပါဝင်မှုကြောင့် အောင်မြင်ခဲ့ပေသည်။ နိုင်ငံအဆင့် ဆောင်ရွက်လိုလျှင် ပြည်သူများ (ကျေးလက်၊ မြို့ပြနေသူများ၊ အနုပညာရှင်များ၊ ဆရာနှင့် ကျောင်းသားများ စသည့်) ၏ ပူးပေါင်းမှုက မလွဲမသွေလိုအပ်ပေသည်။

ပညာရေးနှင့် ဉာဏဗလစွမ်းရည်ဖွံ့ဖြိုးမှု

ပညာရေးဟု ပြောကြတိုင်း ကျောင်းနေ၊ ကျောင်းတက်၊ စာသင်၊ စာမေးပွဲကျင်းပ၊ အတန်းတက်၊ ဘွဲ့ရတွေဟုသာ မြင်ကြသည်။ တကယ်တော့ ပညာရေးဟာ စာသင်တာ

သက်သက် မဟုတ်ပါ။ ပညာရေးရဲ့ မူလအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်က “လူသား၏ မွေးရာပါ အရည်အသွေးများကို ထွက်ပေါ်လာအောင်၊ ထက်မြက်လာအောင် ဆွဲထုတ်လေ့ကျင့်ပေးတာ ပါ။” ဖတ်စာအုပ်ပါ သင်ခန်းစာများကို အခြေပြုပြီး လူသား၏ဉာဏ်ရည် မြင့်မားလာအောင် တစ်နည်းအားဖြင့် မြန်မာတို့၏ ဗလငါးတန်ကို အစွမ်းကုန် ဖွံ့ဖြိုးလာအောင် လေ့ကျင့်ပေး သည့်လုပ်ငန်းသည် ပညာရေး ဖြစ်ပါသည်။ ဗလငါးတန်ထဲတွင် “ဉာဏဗလ” ပါဝင်ပေသည်။ ဉာဏစွမ်းရည် (ဉာဏဗလ) တွင် -

- (၁) နှုတ်မှုနှင့် ဘာသာစကားကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှု၊
- (၂) ကျိုးကြောင်းဆက်စပ်နိုင်မှုနှင့် သင်္ချာဆိုင်ရာဉာဏ်ရည်၊
- (၃) ခံစားမှုနှင့်အမြင်ကို ပြန်လည်ပုံဖော်နိုင်မှုစွမ်းရည်၊
- (၄) ဂီတနှင့် အနုပညာ ခံစားနိုင်မှု မြင့်မားသည့်ဉာဏ်ရည်၊
- (၅) လူမှုဆက်ဆံရေးဉာဏ်ရည်၊
- (၆) မိမိကိုယ်ကို ရှုမြင်သုံးသပ်မှုဆိုင်ရာစွမ်းရည်၊
- (၇) ကိုယ်ခန္ဓာလှုပ်ရှား ထိတွေ့မှုဉာဏ်ရည် စသည်တို့ ပါဝင်ပေသည်။

ထိပ်ဆုံးတွင်ပါဝင်သည့် “နှုတ်မှုနှင့် ဘာသာစကားကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှု (Verbal and Linguistic Skill) တွင် အရေး၊ အဖတ်၊ အပြော၊ တင်ပြမှုများ၊ အစီရင်ခံစာ ရေးသားမှုများ ပါဝင်ပါသည်။ ပြောချင်တိုင်းပြော၍ မရပါ။ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ ပြောတတ်ရမည်။ ရေးတတ်ရမည်။ ရှင်းပြနိုင်စွမ်း၊ တင်ပြနိုင်စွမ်း ရှိရမည်။ ထို့သို့ နှုတ်မှုနှင့် ဘာသာစကား ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှု ရှိရန် အဓိကလိုအပ်ချက်မှာ “မိမိမှာ အသိဉာဏ်၊ ဗဟုသုတ ဝမ်းစာပြည့် အောင် ဖြည့်ထားမှု” ရှိရပေမည်။ ဝမ်းစာဖြည့်သည့်နည်းမှာ “စာဖတ်အထုံပါအောင် လေ့ကျင့် ခြင်း” ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဆောင်းပါးအစတွင် ဦးသန့်မိန့်ဆိုခဲ့သလို စာဖတ်သည့် နိုင်ငံသားများ ပေါ်ကြွယ်ဝပါမှ ဖွံ့ဖြိုးသည့်နိုင်ငံဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ သို့ပါ၍ မျိုးဆက်တစ်ဆက်ပြီး တစ်ဆက် “စာဖတ်ပါရမီ ရင့်သန်စေရန်” နိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ ပညာရေးရဲ့ကျောင်းများက မဖြစ်မနေ လေ့ကျင့်ပေးရန် လိုပါလိမ့်မည်။ သို့မှသာ “နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးမှုအစ ပညာသင်ကျောင်းက” ဟုမြင်ကြ၊ လက်ခံကြပါလိမ့်မည်။ ထို့အတူ စာမဖတ်သူများ ပပျောက်သွားပေလိမ့်မည်။ သို့ပါ၍ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံတွင် အခြေခံပညာကျောင်းသားဘဝကတည်းက စာဖတ်သည့်အလေ့ အကျင့်ကို အစပြုပျိုးထောင် လေ့ကျင့်ပေးနိုင်မည့်အစီအစဉ်ကို လေ့လာစုဆောင်း တင်ပြ အပ်ပါသည်။

ရည်ရွယ်ချက်

- ၁။ မျိုးဆက်သစ်များအနေဖြင့် မိမိဘဝမြှင့်တင်ရေးနှင့် မိမိပတ်ဝန်းကျင်ကို ကောင်းကျိုး ပြုနိုင်ရေးအတွက် စာဖတ်ခြင်းဖြင့်အချိန်ကို အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုတတ်သည့် အလေ့ အကျင့်ကောင်းများ ဖြစ်ထွန်းလာစေရန်။
- ၂။ မျိုးဆက်သစ်နိုင်ငံသားများတွင် ဆင်ခြင်တွေးတောတတ်မှု (Critical Thinking) နှင့် တီထွင်ကြံဆမှု (Creative Thinking) ရင့်သန်လာစေမည့် ဉာဏ်ပညာဗဟုသုတများ ပိုမိုတိုးပွားလာစေရန်။

၃။ အခြေခံပညာအဆင့်ပြီးဆုံးပါက အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် ပြဿနာ တစ်ခုခုကို ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်သုံးသပ်နိုင်မှုဖြင့် ချဉ်းကပ်နိုင်စွမ်းရှိသည့် ရင့်ကျက် သူများ ဖြစ်ထွန်းလာစေရန်နှင့် မိမိဘဝအောင်မြင်တိုးတက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက် ရမည့် အသိပညာ၊ အတတ်ပညာများနှင့် နည်းလမ်းများကို စာပေဖတ်ရှုခြင်းမှ တစ်ဆင့် ရယူနိုင်ကြောင်း အသိတရားများကို ပိုင်ဆိုင်သွားစေရန်။

ကျိုးကြောင်းဖော်ပြချက်

၄။ အခြေခံပညာကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားအတော်များများသည် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဖတ်စာအုပ်ပါ ကျောင်းစာမှလွဲ၍ ပြင်ပစာပေများကို ဖတ်ရှုမှုမရှိတော့သလောက် ဖြစ်နေသဖြင့် ပြင်ပဗဟုသုတ နည်းပါးလာခြင်း။

၅။ ဗဟုသုတနည်းပါးလာသဖြင့် အတန်းများအောင်သော်လည်း အကြောင်းနှင့်အကျိုး ခွဲခြားနိုင်စွမ်းမရှိတော့ခြင်း၊ ဆင်ခြင်တုံတရားနည်းပါးလာခြင်း၊ တခြားလူပြောသမျှ ယုံလွယ်သဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် နိုင်ငံနှင့်လူမျိုးကို ဖျက်ဆီးသူများ၏ သွေးဆောင်ခံရ ခြင်းကြောင့် အသက်ဆုံးရှုံးမှုများ မြန်မာ့မျိုးဆက်သစ်များအတွင်း တွေ့ရှိနေရခြင်း။

၆။ မြန်မာ့မျိုးဆက်သစ်များအတွင်း စာဖတ်ခြင်းသည် “မှားသောအစွဲအလမ်းကို ဖျောက် နိုင်ခြင်းနှင့် ယုံမှားသံသယကင်းစေသည်” ဟူသည့် အသိတရားကို ပိုင်ဆိုင်စေ၍ အမှားနှင့်အမှန်၊ ဓမ္မနှင့်အဓမ္မခွဲခြားနိုင်မှု ဉာဏ်ရည်မြင့်မားလာစေကာ နိုင်ငံနှင့် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအား ဖွံ့ဖြိုးအောင် ဆောင်ရွက်လာနိုင်ခြင်းနှင့် ယင်းတို့အား ပျက်သုဉ်းစေမည့် အပြုအမူများကင်းဝေးအောင် ရှောင်ရှားနိုင်ခြင်း။

၇။ အတန်းတွေအောင်၊ ဘွဲ့တွေရသော်လည်း ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်ဘောင်ကို ကျော်၍ မကြည့် တတ်၊ မမြင်တတ်သည့်လူငယ်များအား အတန်းပညာရေးလေ့ကျင့် သင်ကြားမှုနှင့် အတူ စာဖတ်မှု ပါရမီရင့်သန်စေခြင်းဖြင့် မိမိပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ကမ္ဘာတစ်လွှားကို ကြည့်မြင်တတ်သည့် ဉာဏ်အလင်းတံခါး ပွင့်လင်းလာစေကာ မိမိနှင့် မိမိနိုင်ငံ လူ့အဖွဲ့အစည်းကောင်းကျိုးကို မြှင့်တင်လိုစိတ်၊ သယ်ပိုးလိုစိတ်များ မြင့်မားလာစေ ခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မည့်အစီအစဉ်

၈။ KG နှင့် Grade 1 တို့တွင် ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်မဟုတ်သည့် ရောင်စုံဓာတ်ပုံ၊ ပန်းချီများဖြင့် ရေးဆွဲထားသည့် သစ်ပင်၊ တိရစ္ဆာန်၊ လူ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ဝတ်စုံ စသည် များ ဝတ်ဆင်ထားသည့် ကလေးငယ်များပုံ၊ ကာတွန်းအရုပ်များသာပါသည့် စာအုပ် များကို ကလေးများအား ကြည့်ခိုင်းပြီး ဆရာ၊ ဆရာမက ရှင်းပြကာ စာအုပ်ထဲမှ အနှစ်သက်ဆုံးပုံနှင့် အကြိုက်ဆုံးစာအုပ်ကို ရွေးချယ်တတ်စေရန်။

၉။ Grade 2 မှ စတင်၍ မူလတန်းပြီးသည်ထိ ကျောင်း၏ဖွံ့ဖြိုးရေး အချိန်များတွင် သက်ဆိုင်ရာ Grade အဆင့်နှင့်အညီ အကျင့်စာရိတ္တ၊ လူမှုဆက်ဆံရေး၊ စိတ်ဓာတ် ခိုင်မာ မြင့်မားရေး၊ ဗဟုသုတနှင့်အားကျအတုယူနိုင်သည့် စံပြုပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စာအုပ်

များအား အနည်းဆုံး သုံးအုပ်မှ ငါးအုပ်အထိ ဖတ်ပြီးကြောင်းနှင့် မူလတန်း၏ နောက်ဆုံးအဆင့် (Grade 5) ၌ ကျောင်း Assembly တွင် မိမိနှစ်သက်ရာ ဖတ်ရှု လေ့လာထားသည့်စာအုပ်တို့မှ အတုယူဖွယ်ရာ၊ အားကျစရာတစ်ခုခုအကြောင်း ပြောပြစေခြင်း၊ Grade 4 နှင့် Grade 5 မှစတင်၍ စာကြည့်တိုက်၌ စာအုပ်ငှားရမ်းခြင်း၊ စာအုပ်ထိန်းသိမ်းခြင်းတို့တွင် အလှည့်ကျတာဝန်ယူစေခြင်း။

၁၀။ အလယ်တန်းအဆင့် (Grade 6-9) ၌ အတန်းတိုင်းတွင် သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ နိုင်ငံ ချစ်စိတ်၊ မျိုးချစ်စိတ်နှင့် အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်များ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေမည့် စာအုပ်များ၊ စည်းလုံးညီညွတ်မှု၏အရသာ၊ ခေါင်းဆောင်ကောင်းများ၏ အများအကျိုးအတွက်သယ်ပိုးမှု အတုယူအားကျစရာစာအုပ်များနှင့် ပုံပြင်၊ သုတ၊ စံပြုပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိများ၊ ဆောင်းပါးပေါင်းချုပ်၊ မြန်မာနှင့်ကမ္ဘာ့သမိုင်း (သင်ရိုးတွင်မပါဝင်သည့်) ကဗျာနှင့် ဝတ္ထုတိုများ စသည်တို့မှ အနည်းဆုံး ငါးအုပ် ဖတ်ရှုပြီးမြောက်ကြောင်းနှင့် ဖတ်ရှုရာမှရရှိသည့် ဗဟုသုတ၊ အတွေးအမြင် အကြောင်း အရာတစ်ခုခုကို စာစီစာကုံး သို့မဟုတ် ကဗျာတစ်ပုဒ်တို့ကို ရေးသားတင်သွင်းစေ ခြင်းနှင့် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများအား စာကြည့်တိုက်တွင် အလှည့်ကျတာဝန် ချထားခြင်း။

၁၁။ အခြေခံပညာအထက်တန်း(Grade 10, 11, 12)အဆင့်တွင် သုတနှင့်ရသစာပေမျိုးစုံ၊ ဝတ္ထု၊ ဆောင်းပါး၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ သင်ရိုးတွင်မပါသည့် ကမ္ဘာနှင့်မြန်မာ့ပထဝီ၊ ကမ္ဘာနှင့် မြန်မာ့သမိုင်း၊ သိပ္ပံအကြောင်း၊ လစဉ်ထုတ်မဂ္ဂဇင်းများမှ ကြိုက်နှစ်သက်ရာကို ဖတ်ရှုရခြင်းကြောင့် မိမိအတွက် မည်ကဲ့သို့ခံစားရကြောင်း၊ အသိအမြင်တိုးလာ ကြောင်းနှင့် အကျိုးရရှိလာကြောင်းကို စာစီစာကုံး သို့မဟုတ် ဆောင်းပါး သို့မဟုတ် ကဗျာ နှစ်စောင် (ပထမနှစ်ဝက်တွင် တစ်စောင်နှင့် စာသင်နှစ်အဆုံးတွင် တစ်စောင်) ရေးသားခြင်း၊ ကျောင်းသားကျောင်းသူများအား စာကြည့်တိုက်တွင် အလှည့်ကျ တာဝန်ချထားခြင်း၊ မိမိရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာစာကြည့်တိုက်များ၌ ကျောင်းအားလပ် ရက်များတွင် ကူညီလုပ်အားပေးစေခြင်း။

၁၂။ အတန်းတိုင်း Grade အဆင့်တိုင်းတွင် စာကောင်းပေမွန်စာအုပ်ကို အများဆုံး ဖတ်လေ့ရှိသူများကို ဖော်ထုတ်၍ ကျောင်းအဆင့်၊ မြို့နယ်အဆင့် စသည်တို့ဖြင့် ရွေးချယ်ဂုဏ်ပြုခြင်း။

၁၃။ အပိုဒ် ၉၊ ၁၀၊ ၁၁ ပါ သက်ဆိုင်ရာ Grade အဆင့်နှင့်အညီ ဖတ်ကြားရမည့် စာအုပ် အရေအတွက်နှင့် စာတမ်းများရေးသားတင်သွင်းခြင်းမရှိပါက အောင်စာရင်း ထုတ်ပြန်ခြင်းမပြုရန် သို့မဟုတ် မူလတန်းအဆင့်၊ အလယ်တန်းအဆင့်နှင့် အခြေခံ ပညာ အထက်တန်းအဆင့် ပြီးမြောက်ကြောင်း လက်မှတ်ထုတ်မပေးရန်။

ဖြည့်ဆည်းပေးရမည့်အချက်များ

- ၁၄။ ကျောင်းတိုင်းတွင်-
  - (က) စာကြည့်တိုက်များ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ထားခြင်း၊

- (ခ) သက်ဆိုင်ရာကျောင်းများအစီအစဉ်ဖြင့် စာအုပ်များစုဆောင်းခြင်း (ဥပမာ အလှူခံခြင်း)
- (ဂ) စာအုပ်ဗီရိုများရရှိစေရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဃ) နံရံကပ်စာစောင် ရေးဆွဲပြသခြင်း၊ ကျောင်းသတင်းလွှာများ ထုတ်ဝေခြင်း၊
- (င) ကျောင်းအဆင့် စာကြည့်တိုက်အသင်းနှင့် စာဖတ်အသင်းဖွဲ့စည်းထားရှိခြင်း၊
- (စ) စာပေဟောပြောပွဲနှင့် စာဖတ်ပိုင်းများ ပြုလုပ်ပေးခြင်း၊
- (ဆ) ဆရာ၊ ဆရာမတိုင်းအား စွမ်းရည်မြှင့်တင်တန်းပို့ချရာတွင် “စာကြည့်တိုက် စာရင်း ပြုစုမှု၊ စာအုပ်ငှားရမ်းမှု၊ စာအုပ်ထိန်းသိမ်းမှုသင်ခန်းစာများ” ပါ ထည့်သွင်းပို့ချပေးရန်၊
- (ဇ) ဆရာ၊ ဆရာမများကိုယ်တိုင် စံပြအဖြစ် စာများများဖတ်စေရန် စီမံချက် ရေးဆွဲခြင်း (ဥပမာ- စာဖတ်မှု၊ ပညာရေးဆောင်းပါး ရေးသားထုတ်ဝေမှု၊ ဟောပြောမှုနှင့် စာဖတ်ပိုင်းတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးမှု စသည့်တို့ကို ရာထူးတိုးအဆင့်ဆင့်တွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း)။

ရရှိလာမည့် အကျိုးကျေးဇူး

- ၁၅။ အသိဉာဏ်ကြွယ်ဝသော နိုင်ငံသားများဖြစ်ထွန်းလာစေပြီး စာဖတ်သည့် နိုင်ငံသားများဖြင့် ပြည့်လျှမ်းသည့် နိုင်ငံဖြစ်ထွန်းလာပေမည်။
- ၁၆။ စာကောင်းပေမွန် များများဖတ်ခြင်းဖြင့် အမှားနှင့်အမှန်၊ ဓမ္မနှင့်အဓမ္မ ခွဲခြားနိုင်စွမ်း ရှိသည့်ပညာပြည့်ဝနိုင်ငံသားများပေါ်ထွန်းလာကာ ငြိမ်းချမ်းသာယာသည့်နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရေးအတွက် ပညာတတ်စွမ်းအားစုများ ဖြစ်ထွန်းလာပေမည်။
- ၁၇။ အခြေခံပညာပြီးမြောက်ပြီးနောက် မိမိ၏အသိဉာဏ်ပညာ မြင့်မားမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးအောင်မြင်စေရန်အတွက် စာဖတ်ခြင်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ပျိုးထောင်နိုင်ခြင်းနှင့် မိမိ၏ဘဝတိုးတက်စေမည့် နည်းလမ်းကောင်းများစွာကို စာကောင်းပေမွန် ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် ဆက်လက်ရှာဖွေနိုင်သည့် အလေ့အကျင့်ကောင်း ဖြစ်ထွန်းလာစေခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

စတင်အကောင်အထည်သင့်သည့်အချိန်မှာ အနီးဆုံးပညာသင်နှစ်မှ စတင်သင့်ပါသည်ဟု မြင်မိပါသည်။ ဤသည်မှာ မိမိ၏ပုဂ္ဂလိကအမြင် စုဆောင်းလေ့လာထားမှု ဖြစ်ပါသည်။ ဘတ်ဂျက်အများအပြား မလိုပါ။ ကျောင်းသားမိဘ၊ ရပ်မိရပ်ဖတို့အပါအဝင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်သာ လိုပါလိမ့်မည်။

ဆရာကြီးမောင်ခင်မင် (ဓနုဖြူ) က “စာဖတ်သူတို့တွင် စာထဲက အသိအမြင်များ ဝင်ရောက်ရာ တံခါးနှစ်ပေါက်ရှိသည်။ ဦးနှောက်နှင့် နှလုံးသားတံခါးတို့ဖြစ်ပါသည်။ ဦးနှောက်တံခါးမှ သိစရာ၊ မှတ်စရာ၊ ဗဟုသုတဖြစ်စရာ အချက်အလက်များ ဝင်ရောက်ပါသည်။ နှလုံးသားတံခါးမှ စိတ်စေတနာ နိုးကြားစရာ၊ လူမှုရေးရာ အဖြစ်အပျက်များ ဝင်ရောက်ပါသည်” ဟုဆိုပါသည်။ ကလေးများ၏ဦးနှောက်တံခါးနှင့် နှလုံးသားတံခါးကို ဟန်ချက်ညီညီ ဖွင့်နိုင်ရန်အတွက် မြန်မာ့ပညာရေးကို အကောင်အထည်ဖော်နေသည့် ဆရာ၊ ဆရာမများ

၏တာဝန်ဟု မြင်မိပါသည်။ ကျောင်းစာထိခိုက်မှာစိုး၍ မိဘများက အပြင်စာမဖတ်ခိုင်းခဲ့သော ကလေးများစွာရှိခဲ့သည်။ ထိုကလေးများသည် ကျောင်းစာကိုတော့ အမိအရ ကျက်ကြသည်။ စာမေးပွဲတွင် ကျက်ထားသမျှ မကြွင်းမကျန် ပြန်ရေးသည်။ မေးခွန်းနှင့်လိုက်အောင် ကျက်ထားတာတွေထဲက လိုသလောက်သာထုတ်ပြီး အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် ကိုယ်ပိုင်အရေးအသားဖြင့် ကိုယ့်အမြင်၊ ကိုယ့်အယူအဆများကို ပြန်မရေးတတ်ကြပေ။ ကိုယ်စွမ်းကိုယ်စ ထုတ်သုံးနိုင်စွမ်းမရှိပေ။ ထုတ်သုံးရန်လည်း ဗဟုသုတ ဝမ်းစာမရှိခဲ့ပါ။ ပြင်ပ ဗဟုသုတနှင့် ရသစာပေများ မဖတ်ခဲ့ခြင်း၏ ဆိုးကျိုးရလဒ်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း မသိခဲ့ကြပါ။ ကျောင်းစာနှင့်ပတ်သက်၍ သူတို့ဆီက ထူးခြားကောင်းမွန်သည့် အဖြေမျိုးမရတတ်။ စာကို အလွတ်ကျက်ပြီးမှ ပြန်ရေးတတ်သည့် အကျင့်ကြီးက စွဲနေ၍ အဆီအငေါ့မတည့်တာတွေ ဖြစ်ကုန်သည်ဟု ဆရာကြီးက ဆိုပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သူများကို ကျွန်တော့်အမြင်အရ “ဘွဲ့ရ ဉာဏ်ဟောင်းလောင်းများ” မြင်မိပါသည်။ ကိုယ်စွမ်းကိုယ်စ ထွက်လာအောင် လေ့ကျင့်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိသည့် ပညာရေးသည်လည်း နိမ့်ကျသော ပညာရေးမည်ပါသည်။

ထို့အပြင် ဆရာကြီးက ကျောင်းစာပြင်ပမှ စာများကိုဖတ်သည့်လူငယ်များ တက္ကသိုလ်သို့ ရောက်လာ၍ “ကျောင်းစာ” များကို ဆွေးနွေးရာတွင် အလွတ်ကျက်သူများထက် ချက်ကျလက်ကျ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ ဆွေးနွေးနိုင်သည်။ စာဖတ်သည့်လူငယ်များသည် သူတို့အရွယ်များမှာ ရှိသင့်ရှိအပ်သော အသိပညာမျိုးကို ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။ မည်သည့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရပ် သို့မဟုတ် အထူးပြုဘာသာရပ်ဖြင့် တက္ကသိုလ်တွင် သင်ကြားသည်ဖြစ်စေ၊ စာများများဖတ်ထားသည့်ကျောင်းသားက ကျောင်းစာသက်သက်လောက်သာ ဖတ်သူထက် အသိအမြင် ဗဟုသုတပိုများမြဲဖြစ်သည်။ အောင်မြင်ထင်ရှားသူတို့၏အကြောင်းကို လေ့လာလျှင် ငယ်စဉ်က စာများများဖတ်ခဲ့သူများဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပေသည်။ သူတို့ဖတ်သောစာများတွင် ဝတ္ထု၊ ကဗျာ၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိ နှင့် နိတိ (လူ့ကျင့်ဝတ်) စသည့် ရသစာများ ပါဝင်ပေသည်။ သုတစာပေများလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ရသစာပေက သူတို့ကို ကြည့်နူးစေမှု၊ အားကျစေမှု၊ အတုယူနိုင်မှု အရသာကိုပေး၏။ ထိုအရသာနှင့်အတူ လူတွေအကြောင်း၊ လူ့လောက၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအကြောင်း၊ သတိပြုမိအောင်၊ လူများနှင့် အတူနေတတ်အောင် သင်ပေး၏။ နိတိက လူ့တန်ဖိုးကို မြင့်စေ၏။ သုတစာပေက သူတို့၏ အသိပညာကို မြင့်မားစေခဲ့သည်။ လုပ်ငန်းခွင်ကို တိုးတက်စေသည်။ စာဖတ်ကြွယ်ဝမှုက ရလာသော မြင့်မားသည့် သုတ၊ ရသနှင့် ကျင့်ကြံလိုက်နာသည့် လူ့ကျင့်ဝတ်များကြောင့် သူတို့တစ်တွေသည် အောင်မြင်ကျော်ကြားသူများ ဖြစ်လာကြသည်။ တချို့က လူ့ဘောင်အသိုက်အဝန်းကောင်းကျိုးကိုသာ သယ်ပိုးသူ သို့မဟုတ် အောင်မြင်သူများထက် မြင့်မားသည့် “တန်ဖိုးမြင့်လူသား” ဘဝကို တက်လှမ်းနိုင်ခဲ့သည်ဟု မြင်မိပါသည်။

သာဓကအားဖြင့် ယနေ့ထိအမေရိကန် သမ္မတများထဲတွင် အအောင်မြင်ဆုံး နံပါတ် (၂) စာရင်းတွင် ရှိနေသည့် အေဗရာဟမ်လင်ကွန်း (ပထမနေရာတွင် လွတ်လပ်ရေးဖခင်ကြီး ဂျော့ဝါရှင်တန်) သည် အင်မတန် ဆင်းရဲနံ့ချာသည့် သစ်ခုတ်ရင်း၊ လယ်လုပ်သည့်တောတွင်း မိသားစုမှ ဆင်းသက်လာခဲ့သည်။ စာရေးစာဖတ် တစ်နှစ်လောက်သာ သင်ခဲ့ရသည်။ စာဖတ်ဝါသနာပါ၍ စာအုပ်ငှားဖတ်သည်။ စာအုပ်ဈေးကြီးသောခေတ်တွင် သစ်သားပြားပေါ်

ရေးမှတ်ထားသည်။ သစ်သားမည်းသွားသောအခါ ရွှေပေါ်ထိုး၍ ပြန်ဖတ်ရသည်။ သစ်ပင်ကို ခြေနှင့်ထောက် ကန်ထောက်ကာ ကျောခင်းပြီး စာဖတ်သည်။ နေပူလာလျှင် နေရာရွှေ့ ဖတ်သည်။ စာဖတ်အားကောင်းသဖြင့် ဥပဒေကိုလေ့လာရာမှ ရှေ့နေဖြစ်လာသည်။ ယနေ့အခါတွင် နှောင်းခေတ်သမ္မတတစ်ချို့သည် အခက်အခဲ ရင်ဆိုင်ရလေတိုင်း အိမ်ဖြူတော်ရှိ သမ္မတလင်ကွန်း ဓာတ်ပုံရှေ့တွင်ရပ်ပြီး “သမ္မတကြီးသာဆိုရင် ယခုပြဿနာကို ဘယ်လိုဖြေရှင်းပါမလဲခင်ဗျာ” ဟု တလေးတစားမေးပြီး ဦးညွှတ်ကြပါသတ့်။ စာဖတ်အားကောင်းသည့် အထုံပါရမီက တောတွင်းသားလေး “လင်ကွန်း” ကို အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ ယနေ့ထိ ဒုတိယအတော်ဆုံး သမ္မတဘဝဆီ တွန်းပို့ပေးခဲ့သည်။

မြန်မာ့သမိုင်းမှာလည်း မိတ္ထီလာနယ်မှ လယ်သမား “ငညို” ကို မင်းလေးပါး၏ ကိုးကွယ်ခံမင်းဆရာ “ဝန်ဇင်းမင်းရာဇာ” ဘဝဆီသို့။ စာဖတ်လွန်းသည့် မောင်အောင်ဆန်းနှင့် မောင်နုတို့လို တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများကို လွတ်လပ်ရေးဖခင်နှင့် နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်အပါအဝင် လွတ်လပ်ရေးမော်ကွန်းဝင် ခေါင်းဆောင်များဆီသို့။ ထိုအတူစာပေပါရမီရင့်သည့် ကျောင်းဆရာနှင့် အတွင်းဝန် ပန်းတနော်သား မောင်သန့်ကို ကမ္ဘာကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်သက်တမ်း နှစ်ကြိမ် ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင် “ဗမာ့ဦးသန့်” ဟူသည့် မြန်မာ့သားကောင်းတစ်ဦးအဖြစ်သို့နှင့် စာဖတ်နေရာမှ ဘဝပြည့်စုံသည်ဟု ခံယူ၍ အလုပ်တွေများသည့်ကြားမှ စာဖတ်နေသည့် ကမ္ဘာကျော် “မိုက်ခရိုဆော့” ကုမ္ပဏီသူဌေးကြီး ဘီလ်ဂိတ်တို့က သက်သေခံနေပေသည်။ ကြီးပွားချင်၊ အောင်မြင်ချင်ရင် “စာဖတ်ပါ” ၊ အောင်မြင်မှုသရဖူကို မပြတ်ထိန်းလိုလျှင် “စာဆက်ဖတ်” ပါဟု ဆိုသည့်သဘောပါ။

အထက်ဖော်ပြပါ စာဖတ်ပါရမီကြီးကြသူများ၏ အားသာချက် ဉာဏ်ရည် ဉာဏ်သွေးများသည် “နှုတ်မှုနှင့် ဘာသာစကားစွမ်းရည် လိမ္မာကျွမ်းကျင်မှု” သက်သက်သာမက “လူမှုဆက်ဆံရေး”၊ “ကျိုးကြောင်းဆက်စပ်နိုင်မှု”၊ “မိမိကိုယ်ကိုရှုမြင်သုံးသပ်နိုင်မှု” “အမြင်နှင့်ခံစားချက်ကို ပြန်လည်ပုံဖော်နိုင်မှု” စသည့်ဉာဏ်ရည်များကိုပါ ကျွဲကူးရေပါ မြင့်မားလာစေသည်။ ဖွံ့ဖြိုးစေပါသည်။ ခြုံ၍ ပြောရလျှင် စာဖတ်ခြင်းသည် -

- (က) အသိကြွယ်ခြင်း၊ ဗဟုသုတများခြင်း၊
- (ခ) နားလည်သုံးသပ်နိုင်မှုစွမ်းရည် တိုးတက်လာစေခြင်း၊
- (ဂ) အခြားသူများထံမှ အတွေ့အကြုံကို ရယူ၍ မိမိဘဝ အောင်မြင်မှုတွင် အသုံးချနိုင်ခြင်း၊
- (ဃ) လူမှုဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ခြင်း၊
- (င) အာရုံစူးစိုက်သည့် အလေ့အကျင့်ဖြစ်ထွန်းလာခြင်း၊
- (စ) စိတ်ကူးစိတ်သန်းကောင်း၍ ဖန်တီးနိုင်မှုစွမ်းရည်မြင့်မားလာခြင်း၊
- (ဆ) ဦးနှောက်ကို ပိုမိုထက်မြက်အောင် လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်ခြင်း၊
- (ဇ) လူတစ်ဦးချင်း၏နေ့စဉ်ပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်၍ဘဝတိုးတက်ခြင်း၊
- (ဈ) စိတ်ဖိစီးမှုကို လျော့ချနိုင်ခြင်း၊

စသည့် သာမန်အဆင့်လူသားတစ်ဦးကို “ဉာဏ်ရည် မြင့် လူသားဘဝ” ဆီသို့ တွန်းပို့ပေးစေပါသည်ဟု ပညာ ရှင်များက လက်ခံထားကြသည်။ သူများထက် သာလွန် သည့် ဉာဏ်ရည်မြင့်လူသား ဖြစ်လိုလျှင် “စာဖတ်ခြင်းကို အထုံပါရမီဖြစ်အောင် လေ့ကျင့်ပါ” ဟုဆိုလိုခြင်း ဖြစ် ပေသည်။

အချုပ်အားဖြင့် ပညာရေးသည် မျိုးဆက် တစ်ဆက်ပြီးတစ်ဆက်ကို ဉာဏ်ရည်မြင့်မားသည့် လူကောင်း၊ လူတော်ဖြစ်ရန် လေ့ကျင့်ပေးသည့်လုပ်ငန်း ဖြစ်ပေသည်။ တော်သလောက် ကောင်းသူများ မွေး ထုတ်နိုင်ရန်အတွက် “စာအလွတ်ကျက်သူများနှင့် ပြင်ပ စာမဖတ်သူများ ပပျောက်ပြီး ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်နိုင် စွမ်း ပြည့်ဝစေနိုင်သည့် စာများများဖတ်သူများ အစဉ် ပေါ်ထွန်းနေစေရန်” တစ်နည်းအားဖြင့် “ဉာဏ်ရည်မြင့် နိုင်ငံသားများ” ပြည့်လျှမ်းလာစေရန်ဟူသည့် မြင့်မား သည့် မျှော်မှန်းချက်ဖြင့် မြန်မာ့ပညာရေးက မဖြစ်မနေ လေ့ကျင့်ပေးရန် လိုအပ်နေပါပြီ။ သို့မှသာ တရုတ်ပညာရှိ ကြီး ကွန်ဖြူးရှပ်ရဲ့ “စာဖတ်ချိန်မရှိအောင် အောင်မြင်ဖို့ ကြိုးစားနေပါတယ်ဆိုတဲ့ သူတွေဟာ ဘယ်တော့မှ အောင်မြင်တဲ့သူတွေ ဖြစ်လာမှာမဟုတ်ပါဘူး” ဆိုသည့် စာဖတ်ပျင်းသူများ၏ နောက်ဆက်တွဲ ရလဒ်ဖြစ်သော ပြောသမျှယုံ၊ အမှားနှင့်အမှန်၊ အကောင်းနှင့်အဆိုး၊ ဓမ္မနှင့်အဓမ္မ ခွဲခြားနိုင်မှုကင်းကာ ကျောင်းစာလောက် သာ သိတာလောက်ကို အဟုတ်ထင်နေသည့် လူပိုင်း လူညံ့များ ပျောက်ကွယ်သွားအောင်နှင့် မျိုးဆက်တိုင်း ကျောင်းက ထွက်သွားလျှင် “စာဖတ် ပါရမီ” ရင့်သန်ကာ ပြည့်ဝနိုင်ငံသားများဖြစ်အောင် လေ့ကျင့်ပေးနိုင်သည့် ပညာရေးဖြစ်ရန် လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။

သို့မှသာ မြင့်မားသည့်ပညာရေးဖြစ်လာကာ ဆောင်းပါးအစမှာ ဦးသန့်ညွှန်းခွဲသည့် “စာဖတ်လို့ ဖွံ့ဖြိုးသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ ဆက်လက်ဖွံ့ဖြိုးမှု အရှိန်ကို မြှင့်တင်ရန် စာဖတ်မှုပါရမီဖြည့်နေသော နိုင်ငံသား များဖြင့် ပြည့်လျှမ်းနေသည့် နိုင်ငံတော်ဘဝ” ကို ကျွန်တော်တို့ ရောက်ကြမှာပါ။ ထိုဘဝရောက်ရှိစေရန်

“သူများထက် သာလွန်သည့် ဉာဏ်ရည်မြင့် လူသားဖြစ်လိုလျှင် ‘စာဖတ်ခြင်းကို အထုံပါရမီဖြစ်အောင် လေ့ကျင့်ပါ’ ဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။”

“စာဖတ်သည့် အလေ့အကျင့်ကောင်းကို မြန်မာ့စာသင်ကျောင်းများက လေ့ကျင့်ပေးနိုင်ပါမှ နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးမည်” ဟူသည့် မြင့်မားသည့် ရည်မှန်းချက်ဖြင့် ယနေ့မြန်မာ့ပညာရေးက မဖြစ်မနေ လေ့ကျင့်ပေးရန် လိုအပ်သည်ဟု မြင်မိပါသည်။ သို့မှသာ မြန်မာ့ပညာရေးသည် “ရမှတ် ကောင်းကောင်း ဉာဏ်ရည်ဟောင်းလောင်း” မျိုးဆက်များ လေ့ကျင့်ပေးသည့် ဘဝက လွတ်မြောက်ပြီး “ဉာဏ်ရည်မြင့်လို့ ရမှတ်ကောင်းဆင့်” သည့် နိုင်ငံတကာပညာရေးလမ်း ကြောင်းပေါ်မှာ ခေါင်းမောရင်ကော့ပြီး လျှောက်လှမ်းနိုင်သော မြင့်မားသည့်ပညာရေး ဖြစ်လာလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

ဒေါက်တာမောင်သင်း

tem*wfkwynfulnmeYnnaqumuf, qkif

orm; tkl

“ကျန်းမာမှုမြှင့်တင်ရေး မဟာဗျူဟာထဲမှာ
ကျန်းမာရေးပညာတတ်မြောက်ရေးဟာ
နည်းဗျူဟာကလေးတစ်ရပ်သာ ဖြစ်ပါတယ်။
အများသိ “အသုံးလုံးကြေ” လုပ်ငန်းနဲ့ ကွာခြားချက်ကို
လေ့လာသိရှိထားဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။”

အခုတစ်လော ပညာရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဆောင်းပါးကောင်းတွေ သတင်းစာထဲမှာ ဖတ်ရပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ပညာရေးလောကရဲ့ လိုအပ်ချက်တွေကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ထောက်ပြလာကြတာ တွေ့ရပါတယ်။ အဲဒီအထဲမှာ (၁၃-၁-၂၀၂၄) ရက်ထုတ် မြန်မာ့အလင်း သတင်းစာထဲက “ယဉ်ယဉ်(ဘက်ရဲ)” ရဲ့ “စကားလက်ဆောင် စာလက်ဆောင်” ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးကို ဖတ်ရသူတစ်ယောက်အနေနဲ့ လက်ဆင့်ကမ်းလက်ဆောင်ပေးချင်စိတ် ဖြစ်မိတယ်။

“ကလေးတွေ ဉာဏ်ရည်မြင့်လို့၊ စာကျက်အားကောင်းလို့ တစ်နေ့နေ့မှာ ဆရာဝန်၊ သမားတော်၊ အင်ဂျင်နီယာ စတဲ့ ပညာတတ်ကြီးတွေဖြစ်လာကြပေမယ့် (Emotional Quotient - EQ) လို့ခေါ်တဲ့ အတွေးအခေါ်ဆင်ခြင်တုံတရားတွေ၊ မြော်မြင်မှုတွေ၊ စဉ်းစားဉာဏ် တွေ၊ လူ့အများနဲ့ဆက်ဆံတဲ့အခါ လူသားအချင်းချင်း လေးစားတန်ဖိုးထားမှုတွေ၊ ကိုယ်ချင်းစာ တတ်မှုတွေ၊ တာဝန်ယူတတ်မှု၊ တာဝန်ခံတတ်မှုတွေ ပါမလာတဲ့အတွက် ဆင်ကန်းတောတိုး ဖြစ်လာကြပြန်တယ်” ဆိုတဲ့ စာပိုဒ်ကို ထပ်ဆင့်တင်ပြလိုပါတယ်။

“ပညာပါမလာဘူး” လို့ ဆရာမကြီးက မှတ်ချက်ချတာလည်း တွေ့ရပါတယ်။ ပညာ ရေးမှာ ပညာပါမလာတဲ့သူတွေ ထွက်နေတယ်ဆိုတဲ့ သုံးသပ်ချက်ကို ပေးရဲတဲ့ သတ္တိရှိသူ အတွက်လည်း ဂုဏ်ယူပါတယ်။ ဆရာတစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ သိပေမယ့် ငြိမှာ ကြောက်လို့ မရေးဖြစ်ခဲ့တာလည်း အမှန်ပါပဲ။

“ဆရာဝန်ပညာတွေကို သင် xxx ခေတ်ရောရေးမီ သမားတော်များပင် xxx လူထုကို ကိုယ်နဲ့ထပ်တူ ချစ်ခင်ရင်ဝယ်သား xxx ညွှန်ကြား ညွှန်ကြား သန်ထွားကျန်းမာ ကြံ့ခိုင် အားအင် xxx” ဆိုတဲ့ မြို့မငြိမ်းရဲ့ သီချင်းစာသားကို ရင်ဝယ်ထားခဲ့ရတဲ့ သမားအိုတို့ ငယ်ဘဝ ကိုလည်း တမ်းတမိပါတယ်။ အခုလက်ရှိ အခြေအနေကို ဆေးပညာလောကကြီးမှာ တစ်ခုခု လွဲနေသလားလို့ ထင်မိတယ်။

နန်းတော်ရှေ့ဆရာတင် ရေးစပ်ခဲ့တဲ့ “ကျေးရွာဝါဒ” သီချင်းထဲကလို “မာတ်မီးရောင် ထိန် xxx ကုသိုလ်ဖြစ်ဆေးရုံ xxx ပွဲနဲ့လမ်းနဲ့ သာသာယာယာ ရှေးကနဲ့မတူပါ xxx ကျေးရွာ ဝါဒ ပြောင်းလဲလိုက်ကြပေါ့ခင်ဗျာ” လို့ စပ်ဆိုခဲ့တာဟာလည်း ခုခေတ်ကြီးထဲမှာ သရော် လှောင်ပြောင်နေသလိုများလားလို့ အတွေးလွန်မိပါတယ်။

သမားအိုဘဝနဲ့ လူတွေကို ကျန်းမာရေးအသိပညာတွေ ဖြန့်ဝေပေးခဲ့တာ နှစ်ပေါင်း ငါးဆယ်မကရှိခဲ့ပါပြီ။ အသိ (Knowledge) တွေကို မက်မောစွာရှာဖွေနေကြတဲ့ လူတော် တွေ များစွာတွေ့ခဲ့ပေမယ့် ကျင့်သုံးမှု (Practice) နယ်ပယ်အထိ မရောက်ဘူး။ သဘောထား (Attitudes) တွေလည်း မပြောင်းဘူး။ ဉာဏ်အမြော်အမြင် (Wisdom) တွေလည်း ထွက် မလာဘူး။ အပေါ်ယံပြောင်းလဲမှုတွေ မြင်ရပေမယ့် ရေရှည်မခံဘူး။

"Beyond critical literacy and numeracy skills, learners should acquire competencies like empathy, critical thinking, intercultural understanding and environmental stewardship" လို့ ယူနက်စကို (UNESCO) အဖွဲ့က ၂၄-၂-၂၀၂၄ ရက်နေ့မှာ ကျရောက်တဲ့ ကမ္ဘာ့ပညာရေးနေ့မှာ ထပ်မံအသိပေးခဲ့ပါတယ်။

အရေး၊ အဖတ်၊ အတွက် ဆိုတဲ့ အခြေခံကျွမ်းကျင်မှုတွေသာမက ကရုဏာထား

စာနာတတ်မှု၊ ဆန်းစစ်ချင်ချိန်တွေးခေါ်တတ်မှု၊ ကွဲပြားတဲ့ယဉ်ကျေးမှုတွေကို နားလည်နိုင်စွမ်းရှိမှုနဲ့အတူ မိမိတို့ရဲ့ပတ်ဝန်းကျင်ကို စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်စွမ်းရှိမှုစတဲ့ အရည်အသွေးတွေ ရှိဖို့ လိုပါတယ်” လို့ နားလည်ရပါတယ်။

ဒါဟာလည်း ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ တရုတ်နိုင်ငံ ရှန်ဟိုင်းမြို့မှာပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာမှု အဆင့်မြှင့်တင်ရေးညီလာခံ (World Health Promotion Conference) က ချမှတ်လိုက်တဲ့ ကျန်းမာရေးပညာတတ်မြောက်မှု (Health Literacy) နဲ့ ဆက်စပ်နေပါတယ်။ အရေး၊ အဖတ်၊ အတွက် ပညာထက် ကျော်လွန်ပြီး ဘာသာစကားနားလည်မှု၊ ယဉ်ကျေးမှုတွေကို သိနားလည်အောင် ကြိုးစားမှုတွေ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှာ လိုအပ်နေတယ်။

ကျန်းမာရေးဌာနအတွက်ကတော့ အလုပ်နှစ်မျိုးလုပ်ရမယ့် အခြေအနေပါပဲ။

- လူထုရဲ့ကျန်းမာရေးအသိပညာမြှင့်တင်ရေး (Health Literacy Promotion)၊
- လူထုနဲ့အိတ်ခွင်ကျဖြစ်မယ့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းတွေ လေ့ကျင့်သင်ကြားရေးဆိုတဲ့ အလုပ်နှစ်ခုကို တစ်ပြိုင်တည်းလုပ်နိုင်မှသာ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍဟာ ရှေ့ကို တိုးတက်မယ်လို့ ယုံကြည်ပါတယ်။

အခက်ခဲဆုံးကျော်ဖြတ်ရမယ့်ကိစ္စကတော့ ပညာတတ်ဆိုသူတွေရဲ့ လူထုအပေါ်မှာ ထားတဲ့သဘောထား (Attitude) တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

- လူထုဟာ အသိခေါက်ခက် အဝင်နက်နေကြတယ်။
- လူတွေဟာ နားကောက်တယ် (နားလည်နိုင်စွမ်းမရှိဘူး)။
- လူတွေဟာ ဖိုးသုညတွေပဲဆိုတဲ့ ရှေးရိုးစွဲ အတွေးအခေါ်တွေပါပဲ။

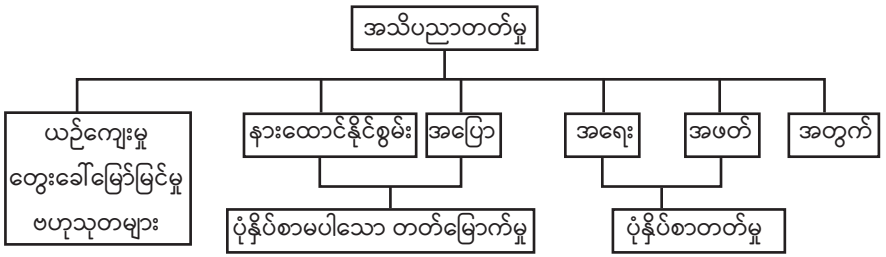
ဒီအတွေးအခေါ်တွေဟာ ပညာရေးလောကကြီးတစ်ခုလုံးကို လွှမ်းမိုးထားတဲ့အတွက် ဆရာမကြီးဒေါ်ယဉ်ယဉ်ပေးထားတဲ့ သုံးသပ်ချက်အတိုင်း လူထုအတွက် ပြဿနာရှိတဲ့ ပညာတတ်ဆိုသူတွေ ပညာရှင်နေရာမှာ တက်နေကြတာပါပဲ။

ဒါကြောင့်လည်း ရှန်ဟိုင်းကြေညာစာတမ်း (Shanghai Declaration) ထဲမှာ "A high health literacy of decision makers and the investors supports their commitment to Health Impact, co-benefits and effective actions on the determinant of Health." “ဆုံးဖြတ်နိုင်သူတွေ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်သူတွေဟာ ကျန်းမာရေးပညာတတ်မြောက်ပါမှ ကျန်းမာရေးမှာ ထိရောက်တဲ့အလုပ်တွေ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မှာဖြစ်ပြီး ကျန်းမာရေးအကျိုးခံစားခွင့်တွေနဲ့အတူ ပူးတွဲအကျိုးစီးပွားတွေ ရလာပါမယ်” လို့ အတိအလင်းရေးထားပါတယ်။ ဒါကိုကြည့်ရင် Health Literacy ဆိုတာ လူထုအတွက်သာမက လူထုကို အုပ်ချုပ်မယ့်သူတွေ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်တွေပါ လေ့လာသင်ယူရမယ့် ဘာသာရပ်ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ထင်ရှားပါတယ်။

လူထုရဲ့ကျန်းမာရေးအဆင့်ကို မြှင့်တင်ချင်ရင် လူထုရဲ့အသိပညာပေး ကျွမ်းကျင်မှုနဲ့အတူ ပါရဂူတွေရဲ့ အသိပညာပေး ကျွမ်းကျင်မှုတွေပါ လိုလာတဲ့အကြောင်းကိုလည်း "Communication Skills of Lay Persons and Professionals" လို့ သတ်မှတ်ထားတဲ့ အတွက် “လူထုနဲ့ အိတ်ခွင်ကျဖြစ်မယ့် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း”တွေကို အမြန်ဆုံးနဲ့ အများဆုံး မွေးထုတ်ပေးနိုင်ဖို့ ကျန်းမာရေးပညာတတ်မြောက်ရေးကဏ္ဍမှာ အရေးကြီးလာတယ် ဆိုတာ

ကို တာဝန်ရှိသူက သိလာရုံမက ကိုယ်တိုင်ပါဝင်လေ့လာသင်ယူကြခြင်းအားဖြင့် “အနာဂတ် တိုင်းပြည်ကို ပညာနဲ့တည်ဆောက်နိုင်စွမ်း” ရှိလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျန်းမာမှုမြှင့်တင်ရေး မဟာဗျူဟာထဲမှာ ကျန်းမာရေးပညာတတ်မြောက်ရေးဟာ နည်းဗျူဟာကလေးတစ်ရပ်သာ ဖြစ်ပါတယ်။ အများသိ “အသုံးလုံးကြေ” လုပ်ငန်းနဲ့ ကွာခြား ချက်ကို လေ့လာသိရှိထားဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။

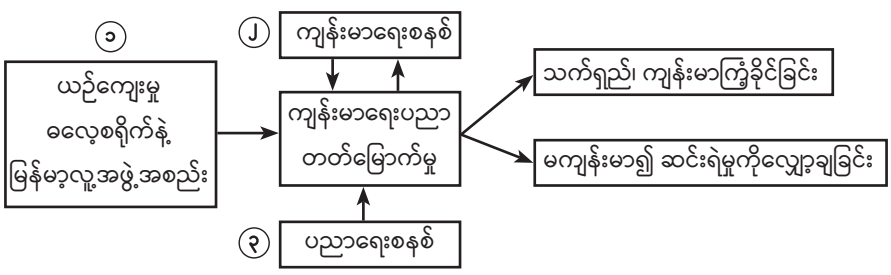
အသိပညာတတ်မြောက်မှုပုံစံ

သမားအိုတို့ သိနေ၊ သုံးနေတဲ့ “ကျန်းမာရေးပညာပေး” ဆိုတာကြီးကို ပြန်ကြည့်ကြ စေချင်ပါတယ်။ ခုခေတ်မှာ “ပညာပေးတယ်” ဆိုတဲ့ စကားကိုတောင် အကောင်းဘက်မှာ မသုံးကြပါဘူး။

- ဘာတွေကို အများဆုံးပညာပေးကြသလဲ။
အနောက်တိုင်းဆေးပညာဆိုင်ရာ အယူအဆတွေပဲ။
- ဘယ်သူတွေကို ပညာပေးနေကြသလဲ။
ကျေးလက်ဒေသ အောက်ခြေလူထုကို ပညာပေးနေကြတယ်။
- ဘယ်လိုပညာပေးနေကြသလဲ။
စာတတ်တဲ့လူတွေက စင်ပေါ်က ပညာပေးနေကြတယ်။
- လူထုက ဘာရသွားသလဲ။

သိချင်ရင် လေ့လာကြည့်ပါ။ တိုင်းပြည်ရဲ့ကျန်းမာရေးအဆင့်အတန်း ဘယ်မှာ ရောက်နေလဲ။

ပြင်ချင်ရင် ဘယ်လိုပြင်ကြမလဲ

(၁)၊(၂)၊(၃) သုံးခုလုံးမြင့်မှသာ သက်ရှည်ကျန်းမာ ကြံ့ခိုင်ချမ်းသာပါမည်။

ကျန်းမာရေးအသိပညာမြင်မားစေချင်ရင် ဦးစွာ ရွှေ့ရမယ့် “အရွှေ့” နှစ်ခု ရှိပါတယ်။ (Paradigm Shift) ဆိုပါတော့။

(၁) တစ်ဦးချင်းပညာပေးစနစ်ကနေ လူထု အခြေပြု၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အခြေပြု ကျန်းမာမှုမြှင့်တင်ရေး ဦးစားပေးခြင်းနဲ့

(၂) ဖျား နာ ရောဂါ မဖြစ်အောင် ကာကွယ် တားဆီးရုံသက်သက်မဟုတ်ဘဲ ပြီးပြည့်စုံ တဲ့ ကာယသုခ၊ စိတ္တသုခ၊ လူမှုရေးသုခ ရအောင် ပူးပေါင်းကြံဆလုပ်ကိုင်ကြခြင်း ဆိုတဲ့ လုပ်ငန်းနှစ်ရပ်ကို အာရုံစိုက် ဦးစား ပေးဆောင်ရွက်သွားကြဖို့ လိုပါတယ်။

တကယ်တော့ ဖျားနာခြင်းနဲ့ ကျန်းမာခြင်းဟာ အစွန်းတစ်ဖက်စီမှာ ရှိနေကြပါတယ်။ ဖျားနာခြင်း အကြောင်းရင်း (Pathogenesis) နဲ့ ကျန်းမာခြင်း အကြောင်းရင်း (Salutogenesis) ဆိုတာဟာ တခြားစီ ပါပဲ။ ကျန်းမာတယ်ဆိုတာကို မြန်မာလို ရိုးရိုးရှင်းရှင်း ဆိုရင်တော့ “နေကောင်းခြင်း”ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ နေကောင်း တယ်၊ နေပျော်တယ်ဆိုစကားတွေရဲ့ နောက်ကွယ်မှာ ကာယသုခ၊ စိတ္တသုခ၊ လူမှုရေးသုခတွေနဲ့ ပြည့်စုံမှု ပါနေတယ်။ ပျော်ရွှင်ကြည်နူးနေချိန်မှာ ဒုက္ခဝေဒနာ တွေ မေ့နေတတ်ရုံမက စွမ်းဆောင်ရည်လည်း တိုးမြင့် လာတတ်တာမို့ “စိတ်ပျိုကိုယ်နု” လို့လည်း ဆိုကြတာ ကိုး။

- လူထုထံကို သွားပါ။ (Go to the people)
- လူထုထံမှ သင်ယူပါ။ (Learn from them)
- လူထုနဲ့အတူတူ အလုပ်လုပ်ပါ။ (Work together with them)

ဒီအဆိုအမိန့်ကို ဦးထိပ်ထားပြီး ကျွန်တော့်ဘဝ မှာ ဆေးခန်းတွေကို စွန့်ခွာပြီး ကျေးရွာပေါင်းများစွာမှာ လူထု အခြေပြု ကျန်းမာရေး ပညာစီမံ ချက် တွေ ကို ကျွန်တော့်အသက်ရဲ့ ထက်ဝက်မကသော အချိန်ပေးပြီး လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ ကျန်းမာမှုမြှင့်တင်ရေးအလုပ်တွေကို စုပေါင်းလုပ်ကိုင်ကြရင်း ဘယ်လောက်ကျန်းမာလာ ကြသလဲဆိုတာ သူတို့ကိုယ်တိုင် သိရှိ ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

“တကယ်တော့ ဖျားနာခြင်းနဲ့ ကျန်းမာခြင်းဟာ အစွန်းတစ်ဖက်စီမှာ ရှိနေကြပါတယ်။ ဖျားနာခြင်း အကြောင်းရင်း (Pathogenesis) နဲ့ ကျန်းမာခြင်း အကြောင်းရင်း (Salutogenesis) ဆိုတာဟာ တခြားစီပါပဲ။”

သူတို့ကို ကျန်းမာအောင် စည်းရုံးဆောင်ရွက်ခဲ့တဲ့ ကျွန်တော့်အနေနဲ့တော့ တကယ်ပဲ စိတ်ပျိုကိုယ်နုဖြစ်ရပါတယ်။ သေတွင်းကလည်း အကြိမ်ကြိမ် လွတ်ခဲ့ရပါတယ်။

ကျေးလက်ဒေသတွေရဲ့ ဝိသေသလက္ခဏာတွေကို လေ့လာသင်ယူပြီး ဒေသနဲ့အံဝင် တဲ့ ချဉ်းကပ်မှုတွေနဲ့အတူ အသိပညာမြှင့်တင်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရတာ အခက်အခဲ မရှိပါဘူး။ ဒေသသုံးစကားတွေ၊ ဓလေ့ထုံးစံတွေကို နားထောင်လေ့လာရင်းနဲ့ ပိုပြီးရေရှည် ခံတဲ့ စီမံချက်တွေကို ဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့တယ်။ သူတို့ရဲ့ဘဝကို နားလည်ပြီး အဖြစ်နိုင်ဆုံး ကျန်းမာရေးပြောင်းလဲမှု (Health Changes) တွေကို တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် မြှင့်ပြီး ဆောင် ရွက်ခဲ့ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ လူထုအခြေပြုစီမံချက်တွေ ရေရှည်ခံဖို့ကတော့ အနီးကပ်ဩဇာညောင်းတဲ့ သူတွေရဲ့ Health Literacy အဆင့်နဲ့ တန်ဖိုးထားမှုတွေ လိုပါတယ်။ တကယ်လုပ်ရင် အဟုတ်ဖြစ်ရမယ်လို့ ယုံကြည်တယ်။ ရေရှည်ခံတဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွေရလာဖို့ တစ်လှမ်း ချင်းက စရပါလိမ့်မယ်။

တစ်ချိန်တည်းမှာ ကိုယ်ရောက်နေတဲ့နေရာကိုလည်း ပြန်ကြည့်ကြပါဦး။

သမားအို

"Pale Blue Dot"

t m u m o x & t j y m a & m i f t p u a v ; w p f k

a' g u a v m c i a r m i f i b l

“ယနေ့ကျွန်ုပ်တို့၏
အတ္တဆန်သောလုပ်ရပ်များသည်
ကမ္ဘာပေါ်ရှိ သက်ရှိများ၏ အနာဂတ်အတွက်
ကြီးမားသော အကျိုးဆက်များရှိကြောင်း
၎င်းက သတိပေးခဲ့သည်။”

ညဘက် ကောင်းကင်တွင် ကြယ်ကလေးများကို ကြည့်ပါ။

တန်ဆောင်မုန်းလလို တိမ်ကင်းစင်သော လ၏ ညတစ်ညဖြစ်ပါက ပိုကောင်းပါသည်။

လျှပ်စစ်မီးတွေမရှိ၊ လမသာသောညတွင် ကျွန်တော်တို့သည် ကောင်းကင်တွင် စိန်ပွင့်လေးများပမာ တလက်လက်တောက်ပသော ကြယ်လေးများကို မြင်ရပေမည်။

မှိတ်တုတ် မှိတ်တုတ် ကြယ်လေးငယ် ... သင်ဘယ်လောက်များ အံ့ဩဖွယ်...

Twinkle, Twinkle little star,
How I wonder what you are...

High above the world so high

Like a diamond in the sky ဟူ၍ ငယ်ငယ်က ရွတ်ဆိုခဲ့ဖူးသည်။

ထိုကြယ်လေးတွေထဲတွင် အချို့က နေစကြဝဠာထဲရှိ ဂြိုဟ်များဖြစ်နိုင်သော်လည်း အများမှာ ကြယ်လေးများသာဖြစ်သည်။

ထိုကြယ်လေးများသည် အလင်းနှစ် ၃၀၀ ထက်ဝေးသောနေရာတွင် တည်ရှိ၍ သူတို့သည် နေများဖြစ်သည်။ ထိုနေများတွင် စကြဝဠာသည်လည်းရှိ၍ အာကာသထဲတွင် မရေမတွက်နိုင်သော စကြဝဠာများရှိသည်။ ထို့ကြောင့် “အနန္တစကြဝဠာ” ဆိုပြီး ဗုဒ္ဓက ဟောကြားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မရေမတွက်နိုင်သော စကြဝဠာအကြားတွင် ကျွန်တော်တို့၏ စကြဝဠာကို နေစကြဝဠာ ဟုခေါ်ထားသည်။ နေစကြဝဠာထဲတွင် ကမ္ဘာအပါအဝင် ဂြိုဟ်ကြီး ကိုးလုံးရှိသည်။ ထိုဂြိုဟ်ထဲတွင်လူအပါအဝင် သက်ရှိတွေ ရှင်သန်နေထိုင်ရန်သင့်တော်သော ဂြိုဟ်သည်ကား မားစ်ဂြိုဟ် ဖြစ်ပေတော့သည်။

အာကာသတွင်းပထမခြေလှမ်း-ဂြိုဟ်တု

မရေမတွက်နိုင်သော စကြဝဠာထဲတွင် သက်ရှိများရှင်သန်ရန် ဂြိုဟ်များ မရှိနိုင်ပြီ လော။ လောဂျစ်အရ စဉ်းစားပါက အခြားစကြဝဠာထဲတွင် သက်ရှိများရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် စူးစမ်းလေ့လာခြင်း မပြုနိုင်သေးပါ။ ကျွန်တော်တို့သည် အာကာသသိပ္ပံကို လေ့လာတွေ့ရှိ ခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ ပင် မပြည့်သေးပေ။ ပထမဆုံး အာကာသလေ့လာရေးဂြိုဟ်တုကို တော့ ၁၉၅၇ ခုနှစ်တွင် ရုရှားက လွှတ်တင်နိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါဂြိုဟ်တုသည် ၉၆ မိနစ်လျှင် ကမ္ဘာကို တစ်ပတ်ပတ်နိုင်သည်။ ယင်းဂြိုဟ်တု၏အမည်မှာ စပုန်းနစ် (Sputnik) ဖြစ်သည်။

၁၉၆၉ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန်တို့က လကမ္ဘာကို ရောက်အောင်သွားနိုင်ခဲ့ပြီး နီးလ်အမ်းစထရောင်း (Neil Armstrong) သည် လပေါ် ပထမဆုံးဆင်းသက်ခြေချလမ်းလျှောက်ခဲ့သည့် ကမ္ဘာမြေမှ လူသားတစ်ဦး ဖြစ်သည်။

ထိုအချိန်မှစပြီး လူသားတို့သည် အာကာသကိုလေ့လာခြင်း၊ ဆက်သွယ်ရေးတွင် အသုံးပြုရန်အတွက် ဂြိုဟ်တုများလွှတ်တင်ခြင်း၊ တည်နေရာကို ရှာဖွေသည့် (GPS) ဂြိုဟ်တုများ လွှတ်တင်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးအတွက်၊ ရာသီဥတုအတွက်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတွက် စသည်ဖြင့် များလှစွာသော ဂြိုဟ်တုတို့ကို လွှတ်တင်လာကြသည်။ ယနေ့ ကမ္ဘာပတ်လမ်းကြောင်းတွင် မြောက်မြားစွာသောဂြိုဟ်တုများ ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်သည်။

ဗွိုင်ယေဂျာ (Voyager) အာကာသယာဉ်

ဒါကိုသုံးသပ်လျှင် လူသားများသည် ဉာဏ်ရည်မြင့်မားလှသောသူများဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ လူတစ်ဦးချင်းဆီ၏သက်တမ်းသည် ရာစုနှစ်တစ်စု(နှစ်တစ်ရာ) အထိတောင် မရှိသော်လည်း လူတို့သည် များစွာသောတွေ့ရှိမှုများကို ဆက်စပ်ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် လူသားများသည် ပြင်ပမှာရှိသောစကြဝဠာကိုတော့ မလေ့လာနိုင်သေးပါ။ ဤနေ့စကြဝဠာအပြင်ကို ဘယ်လိုလေ့လာမလဲ။

စကြဝဠာနောက်တစ်ခုကိုသွားဖို့ အကွာအဝေးသည်ကား အနီးဆုံးစကြဝဠာသည် ပင် ဘီလီယံ မိုင် ၃၀ ကျော် ကွာဝေးပါသည်။ ဒီအတွက် ပညာရှင်ကြီးများက စုဝေးကာ ဗွိုင်ယေဂျာ (Voyager) ဆိုသည့် အာကာသယာဉ်တစ်စီးကို ဖန်တီး၍ အာကာသထဲသို့ ပို့လွှတ်လိုက်ပါသည်။ ထိုဗွိုင်ယေဂျာအာကာသယာဉ်သည် နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော် လှည့်လည်သွားမည်ဖြစ်သည်။ (၎င်းသည် ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ပျက်စီးသွားမည်ဟု ခန့်မှန်းထားခဲ့ကြသည်။) နောက်တွင် ဗွိုင်ယေဂျာ အာကာသယာဉ်အမှတ် (၂) ကို ထုတ်လုပ်ကာ လေ့လာမှု ဆက်လုပ်နေကြပြီ ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာကိုအာကာသမှ ကြည့်သည့်အခါ

၁၉၇၇ ခုနှစ်တွင် ဗွိုင်ယေဂျာ အမှတ်(၁) အာကာသယာဉ်ကို လွှတ်တင်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဗွိုင်ယေဂျာ အမှတ်(၁)အာကာသယာဉ်သည် အဆုံးမရှိသည့်စကြဝဠာထဲကိုကမ္ဘာမှအဝေးဆုံးစံချိန်တင် မိုင်သန်းပေါင်း ၃,၇၀၀(ကီလိုမီတာ သန်းပေါင်း ၆,၀၀၀) ခန့် အကွာအဝေးမှ ရိုက်ကူးခဲ့သော နေစကြဝဠာ၏ မိသားစုဓာတ်ပုံများ ပုံတွဲထဲမှ ကမ္ဘာဂြိုဟ်ဓာတ်ပုံအကြောင်း တင်ပြသွားမည် ဖြစ်သည်။

အပြာဖျော့အစက် (Pale Blue Dot)သည် ကမ္ဘာမှအဝေးဆုံးစံချိန်တင် မိုင်သန်းပေါင်း ၃,၇၀၀ (ကီလိုမီတာ သန်းပေါင်း ၆,၀၀၀) ခန့် အကွာအဝေးမှ ဗွိုင်ယေဂျာ အမှတ်(၁) အာကာသယာဉ် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရိုက်ကူးခဲ့သော နေစကြဝဠာ၏ မိသားစုဓာတ်ပုံများ ပုံတွဲထဲမှ ကမ္ဘာဂြိုဟ်ဓာတ်ပုံ၏အမည် ဖြစ်သည်။ နက္ခတ္တဗေဒပညာရှင် ဒေါက်တာ ကားလ်ဆေဂ်၏ မေတ္တာရပ်ခံချက်အရ အဓိကရည်မှန်းချက်ပြီးဆုံး၍ နေစကြဝဠာမှ ထွက်ခွာလျက်ရှိသည့် ဗွိုင်ယေဂျာ အမှတ်(၁) အာကာသယာဉ်ကို ကင်မရာနောက်ပြန်လှည့်၍ ကမ္ဘာဂြိုဟ်၏ ပုံကိုရိုက်ရန် နာဆာ (NASA) က ညွှန်ကြား၍ ရိုက်ယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

Pale Blue Dot

“Pale Blue Dot” သည် ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ဒေါက်တာကားလ်ဆေဂ် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည့် စာအုပ်ခေါင်းစဉ်ဖြစ်သည်။ ဤစာအုပ်သည် ယနေ့ခေတ်စာဖတ်သူများအကြား ပဲ့တင်ထပ်နေသည့် ဩဇာကြီးမားသော လက်ရာတစ်ခုအဖြစ် ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

ဤသည်မှာ စာအုပ်၏ မှတ်တမ်းအကျဉ်းဖြစ်သည်-
အမည်ရင်း “Pale Blue Dot: A Vision of the Human Future in Space” သည် ကျော်ကြားသော နက္ခတ္တဗေဒပညာရှင်နှင့်သိပ္ပံဆက်သွယ်သူ ဒေါက်တာကားလ်ဆေဂ်မှ

ရေးသားသော စကြဝဠာအတွင်းရှိ လူသားတို့၏နေရာကို ရောင်ပြန်ဟပ်ပြီးတွေးခေါ်မှုအား လှုံ့ဆော်ပေးသည့် စူးစမ်းလေ့လာမှုတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ဤစာအုပ်၏ ခေါင်းစဉ်သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ နေအဖွဲ့အစည်း၏အစွန်းမှ ဗြိုင်ယေဂျာ အမှတ်(၁) အာကာသယာဉ်မှ ရိုက်ကူးထားသော ကမ္ဘာ၏အထင်ကရ ဓာတ်ပုံတစ်ပုံဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာမြေကြီးသည် ကျယ်ပြောလှသော အပြာရောင်အစက်လေးတစ်စက်ဖြင့် ပေါ်လာသည့် သေးငယ်သော အပြာဖျော့ဖျော့အစက်တစ်ခုအဖြစ် ရည်ညွှန်းပါသည်။

စာအုပ်တွင် ဒေါက်တာကားလ်ဆေဂန်၏ လေးနက်သောသက်ရောက်မှုများ ဖော်ထုတ်ကာ ကျွန်ုပ်တို့ ကမ္ဘာဂြိုဟ်ပေါ်ရှိ သက်ရှိများ၏မခိုင်မြဲမှုနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်နွှယ်မှုကို သတိပြုရန် စာဖတ်သူများကို တိုက်တွန်းထားသည်။ သူသည် လူသားရှာဖွေရေးသမိုင်း၊ အနာဂတ် အာကာသစူးစမ်းလေ့လာရေးအလားအလာနှင့် ကမ္ဘာမြေကိုကျော်လွန်၍ ကျွန်ုပ်တို့၏ စွန့်ဦးတီထွင်မှုမှထွက်ပေါ်လာသော ကျင့်ဝတ်နှင့်အတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာ မေးခွန်းများကို တင်ပြထားသည်။

ထာဝရတည်မနေနိုင်ဘူး

ဒေါက်တာကားလ်ဆေဂန်၏ အရေးအသားသည် သိပ္ပံနည်းကျ ခိုင်မာမှု၊ ကဗျာဆန်သော စကားပြေနှင့် နက်နဲသော ဒဿနဆိုင်ရာ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုတို့ ပေါင်းစပ်ထားသည်မှာ ထူးခြားချက်ပင် ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ ကမ္ဘာဂြိုဟ်အား ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် မြတ်နိုးခြင်း၏ အရေးပါမှုကို အလေးထားကြဖို့ တင်ပြထားသည်။ ကမ္ဘာမြေ၏အရင်းအမြစ်များကို တာဝန်သိစွာ ထိန်းကျောင်းခြင်းနှင့် ၎င်း၏သိမ်မွေ့သော ဇီဝနယ်ပယ်ကို ကာကွယ်ခြင်းပြုလုပ်ရန်အတွက် နှိုးဆော်ပေးထားပါသည်။

“Pale Blue Dot” စာအုပ်တစ်အုပ်လုံးတွင် ဒေါက်တာကားလ်ဆေဂန်သည် စကြဝဠာအတွင်း ကျွန်ုပ်တို့၏တည်ရှိမှု၏ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောသက်ရောက်မှုများကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရန်နှင့် စကြဝဠာ၏ အံ့ဩဖွယ်သဘောကိုခံယူရန် စာဖတ်သူများကို ညွှန်ပြထားသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် မတူကွဲပြားမှုများ ရှိနေပါသည်။ သို့သော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးသည် တစ်ခုတည်းသော ကမ္ဘာငယ်လေးတွင် နေထိုင်သူများဖြစ်ကြပြီး ကျယ်ပြောလှသော အာကာသအတွင်းတွင် အစက်လေးတစ်စက်မျှသာ တည်နေပါသည်။

ယနေ့ကျွန်ုပ်တို့၏ အတ္တဆန်သောလုပ်ရပ်များသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ သက်ရှိများ၏ အနာဂတ်အတွက် ကြီးမားသော အကျိုးဆက်များရှိကြောင်း ၎င်းက သတိပေးခဲ့သည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် “Pale Blue Dot” သည် ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာမြေပေါ်ရှိ တစ်သက်တာ၏ အဖိုးတန်မှုနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အတွက် ပိုမိုဉာဏ်အလင်းရှိပြီး သနားကြင်နာမှုရှိသော အနာဂတ်အတွက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု၏အရေးပါမှုကို သတိပေးချက်တစ်ခုအဖြစ် ဆောင်ရွက်ထားပါသည်။ ဒေါက်တာကားလ်ဆေဂန်သည် စကြဝဠာရှိ ကျွန်ုပ်တို့၏နေရာကို တွေးတောဆင်ခြင်ရန်နှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ အပြာရောင်ဖျော့ဖျော့အစက်၏အလှနှင့် မခိုင်မြဲမှုကို တန်ဖိုးထားရန် စာဖတ်သူများအား ဆက်လက်လှုံ့ဆော်ပေးပါသည်။

ရှေ့ညီအကျိုးဆက်များ

“Pale Blue Dot” တွင် ဒေါက်တာကားလ်ဆေဂန် သည် လူသားတို့၏ အတ္တနှင့် အမြင်အာရုံချို့တဲ့မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပဋိပက္ခများသည် ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာ ပြိုဟ်နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ပျက်သုဉ်းစေမည့် အကြောင်း ဆွေးနွေးထားသည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ ကျဉ်းမြောင်းသော အမြင်များကို ကျော်လွှားပြီး ကမ္ဘာပေါ်ရှိ သက်ရှိအားလုံး ၏အပြန်အလှန် ဆက်နွှယ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုရန် လိုအပ်ကြောင်း ၎င်းက အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။

စကြဝဠာအတွင်း ကျွန်ုပ်တို့တည်ရှိမှု၏ ကျယ်ပြန့်သောသက်ရောက်မှုများကို တွေးတောခြင်းဖြင့် ကျယ်ပြောလှသော စကြဝဠာကြီးထဲက ကျွန်ုပ်တို့၏ သေးငယ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ စကြဝဠာကြီး၏ သေးငယ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ဘဝ၏မယုံကြည်နိုင်လောက်အောင် ရှုပ်ထွေးမှုနှင့် လှပမှုတို့ကို အံ့ဩဖွယ် ဖြစ်စေရန် ဒေါက်တာကားလ်ဆေဂန်က အကြံပြုထားသည်။ ဤရှုထောင့်သည် ကျွန်ုပ်တို့၏အတ္တကို မောင်းနှင်မှုများကို ကျော်လွန်ပြီး ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အတိုင်းအတာဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့လုပ်ဆောင်ချက်များ၏ ရှေ့ညီအကျိုးဆက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အားပေးပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ အတ္တများ

စကြဝဠာအမြင်တွင် ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးသည် တူညီသောကမ္ဘာမြေပေါ်တွင် နေထိုင်သူများဖြစ်ကြပြီး အကန့်အသတ်ရှိသော အရင်းအမြစ်များနှင့် ပျက်စီးလွယ်သော ဂေဟစနစ်ကို မျှဝေသုံးစွဲကြသည်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းတွင် ပါဝင်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ လုပ်ရပ်များသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ စိုးရိမ်မှုများထက် ကျော်လွန်၍ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိသည်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဆက်ဆံပုံအတွက် ပိုမိုတာဝန်သိပြီး စာနာသော ချဉ်းကပ်မှုတစ်ရပ်ကိုချမှတ်ရန် ကျွန်ုပ်တို့အား လှုံ့ဆော်ပေးပါသည်။

“Pale Blue Dot
တွင် ဒေါက်တာ
ကားလ်ဆေဂန်သည်
လူသားတို့၏
အတ္တနှင့် အမြင်အာရုံ
ချို့တဲ့မှုကြောင့်
ဖြစ်ပေါ်လာသော
ပဋိပက္ခများသည်
ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာပြိုဟ်
နှင့် သဘာဝ
ပတ်ဝန်းကျင်ကို
ပျက်သုဉ်းစေမည့်
အကြောင်း ဆွေးနွေး
ထားသည်။”

အဆုံးစွန်အားဖြင့် စကြဝဠာတည်ငြိမ်မှုနှင့် အံ့ဩဖွယ်အာရုံကို မွေးမြူခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့အတ္တ၏ပျက်စီးနေသော သဘောထားများကို ကျော်လွှားနိုင်ပြီး ကမ္ဘာနှင့် ကမ္ဘာမြေအတွက် ပိုမိုရေရှည်တည်တံ့ပြီး သဟဇာတရှိသော အနာဂတ်ကို တည်ဆောက်ရန် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်ဟု ဒေါက်တာကားလ်ဆေဂန်က စောဒကတက်ခဲ့ပါသည်။

နိဂုံး

ကျွန်တော်တို့နေထိုင်နေသည့် ကမ္ဘာကြီးသည် စကြဝဠာထဲတွင်ရှိသည့် ဂြိုဟ်ကြီးတစ်လုံး ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အခြားအစွန်းတစ်ဖက်မှကြည့်လျှင် အပြာရောင်အစက်လေးတစ်စက်မျှသာတည်း။ ထိုအစက်လေးတွင် မှီတင်းနေထိုင်နေကြသော ကျွန်တော်တို့သည် သုခတွေ့အစား ဒုက္ခများစွာကို ဖန်တီးကာ နေထိုင်လျက်ရှိကြသည်။ ဒီနေရာသေးသေးလေးတွင် အယူအဆပေါင်းများစွာ၊ ဘာသာတရားပေါင်းများစွာတည်ရှိကာ ပဋိပက္ခများလည်း မပြတ်ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

ဤအစက်အပျောက်သေးသေးလေးရှိ နေရာတစ်နေရာကိုရရှိရန်၊ အချိန်ပိုင်းလေးအုပ်စိုးခွင့်ရရန်အတွက် သွေးချောင်းစီးသည့်စစ်ပွဲများကိုလည်း ဖန်တီးနေကြသည်။

စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ခဏလေးပါ။ ဒီအတွက် ဘာကြောင့်အမုန်းတရားများကို ပွားရပါသနည်း။ အဘယ်ကြောင့် သတ်ကြဖြတ်ကြရန် စိတ်အားထက်သန်နေရပါသနည်း။ အနန္တသူရိယအမတ်ကတော့ “စည်းစိမ်မကွာ မင်းချမ်းသာကား သမုဒ္ဒရာ ရေမျက်နှာထက် ခဏတက်သည့် ရေပွက်ပမာ...” ဟူ၍ ဖော်ပြခဲ့သည်။ အမှန်ပါ။

အစက်အပျောက်လေးတစ်ခုအပေါ် သံယောဇဉ်ထား ဒုက္ခတွေ့ပွား အမုန်းစကားတွေ မဆိုဘဲ ညီညွတ်စွာနေဖို့ မလိုအပ်ဘူးလားဟူ၍ ဆင်ခြင်နိုင်ရန် တင်ပြအပ်ပါသည်။

ဒေါက်တာခင်မောင်ညို

jrefmE k f h k & S t p n f t % k o r k f

MunpkE

“မြန်မာအဆွေ အဝမ်းဦးဘညွန့်နှင့်
 ဗြိတိသျှဘားမားဦးညွန့်တို့ ဦးဆောင်ခဲ့သော
 “မြန်မာရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူတို့အသင်း”
 ဖွဲ့စည်းပြီးမကြာခင်မှာပင်
 “ရုပ်ရှင်စုံစမ်းရေးကော်မတီ” တစ်ရပ်ကို
 အစိုးရက ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ရသည်။ ”

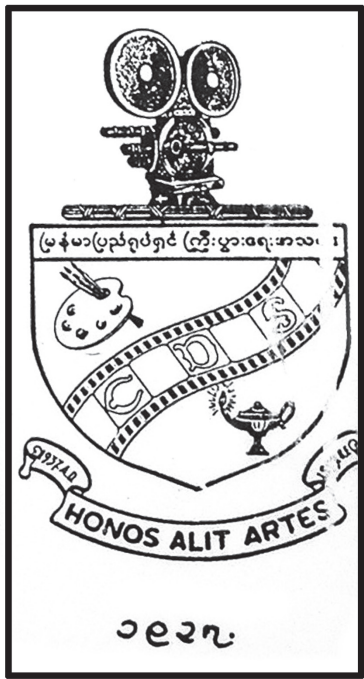
မြန်မာနိုင်ငံရပ်ရှင်အစည်းအရုံး စတင်ဖွဲ့စည်းသည့်နေ့သည် ၁၉၄၆ ခုနှစ် မတ်လ ၈ ရက်နေ့ဖြစ်သောကြောင့် ယခုအခါ သက်တမ်း ၇၈ နှစ်ပြည့်ပြီဖြစ်လေသည်။ အတိတ်ကို ပြန်လည်လေ့လာ ထုတ်ဖော်ကြည့်သောအခါ ၁၉၄၆ ခုနှစ် မတ်လမတိုင်မီကတည်းက ရုပ်ရှင်လောကသားတို့သည် ရုပ်ရှင်အင်အားစုတစ်ခုကို စုစည်းဖွဲ့စည်းရန် မကြာခဏ ကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့ကြသည်များကို တွေ့ရလေသည်။

လူတို့၏သဘာဝကိုက ထီးတည်းနေတတ်ခြင်း မရှိ။ အပေါင်းအသင်းနှင့် နေတတ် ထိုင်တတ်သော သဘောရှိလေသည်။ အသိဉာဏ်မြင့်မားသော လူမဆိုထားနှင့် ကျွဲ၊ နွား၊ ခြင်္သေ့၊ ကျားရဲ့ တိရစ္ဆာန်များသည်လည်းကောင်း၊ ရေတွင်ကျက်စား ငါး၊ လိပ်၊ ပုစွန် အစ ရှိသော ရေနေသတ္တဝါများသည်လည်းကောင်း၊ ကောင်းကင်တွင် ကျက်စားတတ်သော လင်းယုန်၊ စွန်၊ ကျီးငှက်၊ စင်ရော်တို့သည်လည်းကောင်း အစုအဖွဲ့ အအုပ်အသင်းဖြင့် ကျက်စားနေထိုင်လေ့ရှိကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

လူ့သဘောသဘာဝရှိသော ရုပ်ရှင်လောကသားများသည်လည်း ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ပေါ်စကတည်းက အချင်းချင်းစုစည်းမိကြကာ ရုပ်ရှင်လောကအတွက် လိုအပ်ချက်များကို ပေါင်းစုဖြေရှင်းလိုစိတ်ရှိခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ မှတ်တမ်း အထောက်အထားများအရ မြန်မာ့ရုပ်ရှင်နှင့်ပတ်သက်၍ ပထမဆုံးအသင်းအဖွဲ့အဖြစ် ၁၉၂၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့က ဖွဲ့စည်းခဲ့သော “မြန်မာ့ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူတို့ အသင်း” ကို တွေ့ရှိသည်။ ရန်ကုန်မြို့ ကရစ်(ရ)နာခန်းမတွင် အစည်းအဝေးကျင်းပပြီး ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ထူးခြားသောအချက်မှာ ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီတိုင်းလိုလို အစည်းအဝေးတက်ရောက်သော် လည်း လန်ဒန်အတ်ရပ်ရှင်ကုမ္ပဏီ(ဦးအုန်းမောင်) တက်ရောက်မှုမရှိခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ စင်စစ် ထိုအချိန်က လန်ဒန်အတ် ဦးအုန်းမောင်သည် ရုပ်ရှင် ဇာတ်ကား ခုနစ်ကား (မေတ္တာနှင့်သူရ၊ကျေးတောသူ မနု၊ ရွှေပေးလို့မရ၊ တိမ်တလုံး၊ စိတ်အာရုံ၊ ခင်ခင် မှားတော်ပုံ၊ တသက်လုံး ဖုံးသမျှ ကုန်းတော့မှ ပေါ်(၁၉၂၃) ရိုက်ကူးပြီး ဘားမားဖလင်းရှယ်ယာဝင် အစုရှင်များနှင့် စိတ်ဝမ်းကွဲကာ ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းများမှ နားပြီး မိမိမူလ ဓာတ်ပုံဆိုင်တွင် ဇာတ်မြုပ်နေသည့် အချိန် ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် “မြန်မာ့ရုပ်ရှင် လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူတို့အသင်း” အစည်းအဝေးကို မတက်ရောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

“မြန်မာ့ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူတို့ အသင်း” ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ရုပ်ရှင် ဇာတ် ကားများပြသနိုင်ရန် အသင်းပိုင်ရုပ်ရှင်ရုံ တစ်ရုံ ပိုင်ဆိုင်ရေးပင် ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က ရုပ်ရှင်ရုံများကို

ပိုင်ဆိုင်သူများမှာ တိုင်းတစ်ပါးသားများသာဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားသက်သက် အတွက်သာ ဦးတည်လုပ်ကိုင်ကြသောကြောင့် ရုပ်ရှင်ထုတ်လုပ်သူ မြန်မာအမျိုးသားတို့ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသလောက် မရရှိသောအဖြစ်များ ကြုံတွေ့နေခဲ့ရသည်။

၁၉၂၂ ခုနှစ်ကျော်ကာလတွင် စကော့ဇေးသစ်ကြီး တည်ဆောက်ရန် စီမံကိန်းပေါ် လာသောကြောင့် ၎င်းနေရာတွင် ယာယီတည်ဆောက်ထားသော ရုပ်ရှင်ရုံ သုံးရုံသည် အခြားနေရာများသို့ ပြောင်းရွှေ့တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လာသောကြောင့် တိုင်းတစ်ပါးသားများသည် စီးပွားရေးအဖြစ်ဖြင့် ရုပ်ရှင်ရုံများကို တည် ဆောက်ခဲ့ကြရာ ရွှင်ရယ်ရုံသစ်၊ ပလေဒီယံရုံ၊ ဂျမားလ်ရုံ၊ ဂေတီရုံ၊ ကွင်းစီနီမာရုံ(စတားရုံ)၊ အော်လံပီယာရုံ၊ ကင်းစီနီမာရုံ၊ အိတ်ဆဲစီယာရုံ၊ မက်ဂျစ်စတစ်ရုံ၊ (ပလာဇာ)၊ မာစ်ပိုဒရုံးရုံ၊ ကာလ်တန်ရုံ စသည်ဖြင့် ရုပ်ရှင်ရုံအသစ်များ ပေါ်လာကြသည်။ သို့သော် မြန်မာရုပ်ရှင်ကား များကို မပြသလိုကြချေ။ မြန်မာအဆွေကုမ္ပဏီမှ ထုတ်လုပ်သည့် “တစ်ခိုင်လုံးစိန်” ဇာတ်ကား ပြသသည့်အခါ ခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ကြီးစား ဝိသမလောဘသား နိုင်ငံခြားသားများကို အောက်ကျိုမခံလိုသည့် မြန်မာအဆွေသူဌေးကြီး ဦးဘညွန့်သည် မြို့လယ်ရုံများတွင် မပြသတော့ဘဲ ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းရှိ နန်းတော်ရုံကိုငှားရမ်းကာ ကိုယ်ပိုင်မီးစက်၊ ပြစက တို့ဖြင့် ပြသခဲ့ဖူးသည်။ ၁၉၂၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂ ရက်နေ့ဖြစ်၏။

ထိုဖြစ်ရပ်များအပေါ်မူတည်၍ “မြန်မာ့ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူတို့အသင်း”၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အသင်းပိုင်ရုပ်ရှင်ရုံတစ်ရုံ တည်ဆောက်ရေး အဓိကဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအသင်းကို ဦးဆောင်သူများမှာ မြန်မာအဆွေသူဌေးကြီး ဦးဘညွန့်နှင့် ဗြိတိသျှဘားမား ရုပ်ရှင်သူဌေးကြီး ဦးညွန့်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ နောင်သောအခါတွင် အထက်ပါ သူဌေးကြီးများ က ဦးဆောင်မှုမပြုတော့ဘဲ ၎င်းတို့၏သားများဖြစ်သော ဦးတင်နွယ်(အေဝမ်း)နှင့် ဦးချန်ထွန်း (ဗြိတိသျှဘားမား)တို့က အဖွဲ့အစည်းများကို ဦးဆောင်ခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

အသင်းပိုင်ရုပ်ရှင်ရုံဖြစ်မြောက်ရေး အစီအစဉ်အောင်မြင်မှု မရှိသေးသော်လည်း ဗြိတိသျှဘားမား ရုပ်ရှင်သူဌေးကြီး ဦးညွန့်၏စိတ်တွင် အထက်ပါရည်ရွယ်ချက်ကို မေ့ပျောက်

လန်ဒန်အတ် ဦးအုန်းမောင်

ဦးညွန့်(ဗြိတိသျှဘားမား)

သွားခြင်းရှိခဲ့ဟန် မတူချေ။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်တွင် သူဌေးကြီး ဆာဦးသွင်ထံမှ ငွေချေးပြီး မြန်မာ အမျိုးသားပိုင် “သွင်” ရုပ်ရှင်ရုံကြီးကို တည်ဆောက်ကာ “တော်လေးဝ” ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကား ပြသခြင်းဖြင့် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ဤနေရာတွင် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ကျေးဇူးသိတတ်ပုံကို ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုပါ၏။ အခြားမဟုတ်၊ ဆာဦးသွင်ထံမှ ချေးထားသောငွေကို ဆပ်ပြီး “သွင်” ရုပ်ရှင်ရုံကို ဗြိတိသျှဘားမား ဦးညွန့်က ပိုင်ဆိုင်သွားသည့်တိုင် “သွင်” ရုပ်ရှင်ရုံကို “ညွန့်ရုပ်ရှင်ရုံ” အဖြစ် အမည်မပြောင်းဘဲ မူလကျေးဇူးရှင် ဆာဦးသွင်၏ “သွင်” အမည်ဖြင့်သာ ယနေ့တိုင် တည်ရှိလျက်ရှိနေခြင်းမှာ ဗြိတိသျှဘားမားဦးညွန့်၏ ကျေးဇူးသိတတ်မှုကို ဖော်ပြနေသည်ဟူ၍သာ မှတ်ချက်ပြုရလေတော့သည်။

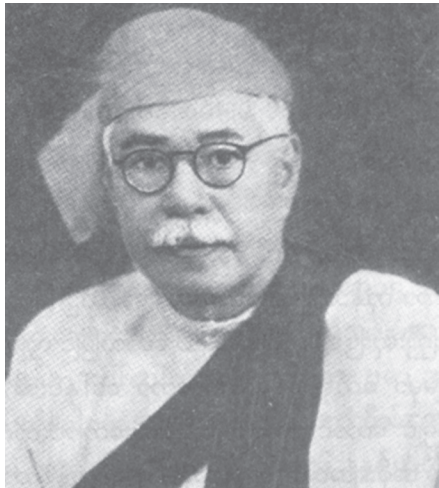
မြန်မာအဆွေ အဝမ်း ဦးဘညွန့်နှင့် ဗြိတိသျှဘားမား ဦးညွန့်တို့ ဦးဆောင်ခဲ့သော “မြန်မာရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူတို့အသင်း” ဖွဲ့စည်းပြီးမကြာခင်မှာပင် “ရုပ်ရှင်စုံစမ်းရေး ကော်မတီ” တစ်ရပ်ကို အစိုးရက ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ရသည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းတွင် နိုင်ငံခြားသား များသာ ပါရှိသည်။ မြန်မာရုပ်ရှင်ထုတ်လုပ်သူများအပေါ် ရုံပိုင်ရှင်နိုင်ငံခြားသားများ အနိုင်ကျင့်စီးပွားရှာမှုအပေါ် မကျေနပ်သည့် အကြောင်းအခြေခံကြောင့် ထိုအဖွဲ့ပေါ်လာခဲ့ သည်။

ထိုအဖွဲ့က အစိုးရရုပ်ရှင်ဌာနတစ်ခုဖွဲ့စည်းပြီး ရုပ်ရှင်ဘက်တွင် ကျွမ်းကျင်သော အရပ်သားများပါသည့် အကြံပေးကော်မတီတစ်ရပ်ဖွဲ့စည်းရန်၊ နိုင်ငံတကာရုပ်ရှင်ဇာတ်ကား များ အရောင်းအဝယ် ပြုလုပ်သောကိစ္စများကို လေ့လာသုံးသပ်ရန်နှင့် ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်း အခက်အခဲများကိုသင်ယူရန် အစရှိသော အချက်အလက်များ ပါရှိသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဒေါက်တာဘမော်အစိုးရအဖွဲ့ လက်ထက်ကျမှ အစိုးရရုပ်ရှင်ဌာနတစ်ခု တည်ထောင်ခဲ့လေ သည်။

ထို့နောက် Rangoon Cinema Association ခေါ် ရုံပိုင်ရှင်များအသင်း (ရန်ကုန် ရုပ်ရှင်အသင်း) ပေါ်ခဲ့ဖူးသေး၏။

ဦးဘညွန့်(အဝမ်း)

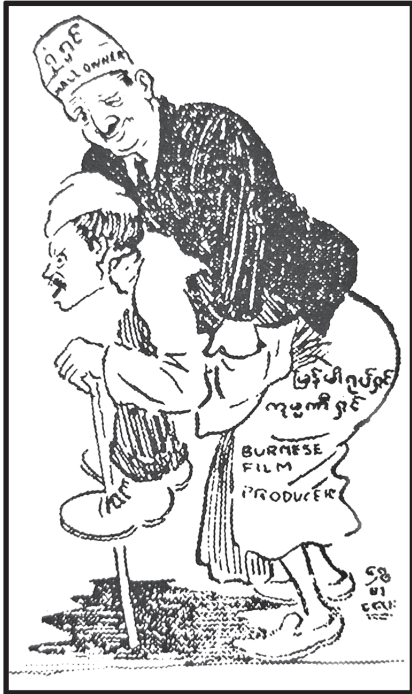

ဆာ ဦးသွင်

၁၉၃၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် “မြန်မာ့ ရုပ်ရှင်အသင်း” ဟူ၍ ပေါ်လာခဲ့ဖူးသည်။ ရန်ကုန်မြို့ ၄၇ လမ်းရှိ လမ်းသစ်ဓာတ်ပုံတိုက် တွင် စုဝေးပြီး ၎င်းအသင်းဝင်အမှုဆောင်များ ကို ရွေးချယ်ခဲ့သည်။ လမ်းသစ်ဓာတ်ပုံ တိုက်ပိုင်ရှင် ဒါရိုက်တာ ဦးပါကြီးက ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် တာဝန်ယူကာ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဦးအေး (မန်နေဂျာ၊ မျိုးညွန့်ရုပ်ရှင်)၊ အတွင်းရေးမှူးများအဖြစ် ဦးသိန်းမောင် (အာသာဝတီရုပ်ရှင်)၊ ဦးစိုးမင်း (ဧရာဝတီ တိုက်စာရေးကြီး)၊ စာရင်းစစ်ရှေ့နေဦးဘရံနှင့် အမှုဆောင်များအဖြစ် ဦးဘတင်(ဒါရိုက်တာ၊ ဗြိတိသျှဘားမားရုပ်ရှင်)၊ ဦးစံသိန်း (အေဝမ်း ဖလင်း)၊ ဦးဉာဏ (ဒါရိုက်တာ၊ အောင်ကုမ္ပဏီ)၊ ဦးထွန်းရွှေ (ဒါရိုက်တာ၊ ဗြိတိသျှဘားမား ရုပ်ရှင်)၊ ဦးဘသင်(ဒါရိုက်တာ၊ ဇမ္ဗူမိတ်ဆွေ ဇာတ်ကား)၊ ဦးမောင်မောင် (ဓာတ်ပုံဆရာ၊ ဇမ္ဗူမိတ်ဆွေ ဇာတ်ကား)၊ ဦးလှမောင် (နယူးဘားမားသတင်းစာ)၊ ဦးကိုကိုကြီး (မော်ဒန်ဓာတ်ပုံကူးတိုက်)၊ ဦးမောင်မောင် (တိုက်အုပ်/မြန်မာ့ရုပ်ရှင်) တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဥက္ကဋ္ဌ ဦးပါကြီးသည် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်၏ ပထမဦးဆုံးရုပ်ရှင်ကား “မေတ္တာနှင့်သူရာ” တွင် ဒါရိုက်တာအဖြစ်နှင့် သရုပ်ဆောင်အဖြစ် လည်းကောင်း ပါဝင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့ တွင် ဦးသိန်းမောင်၊ ဦးဉာဏ၊ ဦးမောင်မောင် (လန်ဒန်အတ်)၊ ဦးဘသင်၊ ဦးမောင်မောင် (မြန်မာ့ရုပ်ရှင်) အစရှိသော ဝါရင့်နာမည်ကြီး ရုပ်ရှင်ဆရာကြီးများ ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရ သည်။

၁၉၃၅ ခုနှစ်သည် မြန်မာ့ရုပ်ရှင် လောက၏ အရှိန်အားကောင်းခဲ့သည့်အချိန် ဟု ဆိုရပေမည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်ကျော် ကတည်းက ပရိသတ်အကြိုက်သမိုင်းရာဇဝင်၊ သိုက်သမိုင်းကားများ၊ စတန်ရုပ်ရှင်ကားများ

“ထိုအဖွဲ့တွင် ဦးသိန်းမောင်၊ ဦးဉာဏ၊ ဦးမောင်မောင် (လန်ဒန်အတ်)၊ ဦးဘသင်၊ ဦးမောင်မောင် (မြန်မာ့ရုပ်ရှင်) အစရှိသော ဝါရင့် နာမည်ကြီး ရုပ်ရှင်ဆရာကြီးများ ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရသည်။”

ကာတွန်းရုပ်ရှင်များ၊ အသံထွက်ရုပ်ရှင်ကားများ၊ သံစုံသွင်း ဇာတ်ကားများ “ဂျပန်ရုပ်ရှင်သွေး” ကဲ့သို့ နိုင်ငံခြားသို့ထွက်ပြီးရိုက်သော ရုပ်ရှင်ကားများ အမျိုးစုံ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ ထို့အပြင် သဘာဝကျသော မြားနတ်မောင်၊ ချစ်ရေစင်၊ ဣတ္ထိယ၊ အပျိုလင်၊ သူဇာ၊ ဗိုလ်အောင်ဒင် အစရှိသော ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားမျိုးများလည်း ထွက်ရှိလာခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ အေဝမ်း၊ ဗြိတိသျှ ဘားမား၊ ရွှေပြည်စိုး၊ ပဲရော့ အစရှိသော ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီများသည်လည်း သူ့ထက်ငါအပြိုင် ရုပ်ရှင်ကားထုပ်များ ထုတ်လုပ်လာကြပြီဖြစ်သည်။ သို့သော်...

၁၉၄၂ ခုနှစ်သို့ ရောက်ခါနီး ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးနှင့် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်လောက ရင်ဆိုင် လိုက်ရသောအခါ...။

ကြည်စိုးထွန်း

ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အကျိုးအမြတ်
တို့၏ အကျိုးအမြတ်

အကျိုးအမြတ်

“သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့များကလည်း
အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာပို့ချသော ကျောင်းများကို
တိုးချဲ့ရန် ဦးစားပေးသင့်ကြသည်ဟု ယူဆပါသည်။
ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းသားမိဘများကလည်း
အထက်တွင် တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လက်တွေ့လုပ်ကိုင်
ရသော ပညာများတွင် ကောင်းကျိုးများရှိသဖြင့်
စဉ်းစားသုံးသပ်သင့်ကြပေသည်။”

ယခင်အပတ်ထုတ်ဝေသော “မြန်မာရေးရာ” စာစောင်တွင် တက္ကသိုလ်များမှ ပါမောက္ခများနှင့်ဆရာများသည် သက်ဆိုင်ရာဘာသာရပ်များတွင် သုတေသနလုပ်သင့်ကြကြောင်းနှင့် အဆင့်မြင့်သောတက္ကသိုလ်များ၏ ဖြစ်သင့်သော အဓိကလုပ်ငန်းရပ်သည် “သင်ကြားပို့ချခြင်း” သက်သက်မဟုတ်ပါဘဲ (Teaching plus Research and Development) “သင်ကြားပို့ချခြင်းနှင့်သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု”တို့ ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ တက္ကသိုလ်များက “သုတေသန”လုပ်ငန်းများ တွဲဖက်လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးသည် သင်ကြားပို့ချကြသူ ပါမောက္ခများနှင့် ဆရာများသည် စာအုပ်များမှ ပညာများနှင့်တွဲဖက်၍ “သုတေသန”လုပ်ကိုင်၍ ရရှိထားသောရလဒ်များလည်း ပါဝင်ထည့်သွင်းသင်ကြားခြင်းအားဖြင့် သင်တန်းပြီးဘွဲ့ရသူများသည် လက်တွေ့လုပ်ငန်းခွင်တွင် တွေ့ကြုံရမည့်စိန်ခေါ်မှုများကို ပိုမိုထိရောက်စွာ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်ပေမည်။ မိမိတို့ တက္ကသိုလ်များမှ ပါမောက္ခများနှင့်ဆရာအများစုတို့တွင် အဆင့်မြင့်ဘွဲ့ဒီဂရီများ ရှိကြပါသည်။ ထိုစာတွေ့ပညာရပ်များကို မိမိတို့နိုင်ငံအကျိုးရှိမည့်လက်တွေ့သုတေသနလုပ်ငန်းရပ်များတွင် အသုံးပြုရန် တင်ပြခဲ့ပါသည်။ မိမိတို့နိုင်ငံသည် စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးကို အခြေခံသော နိုင်ငံဖြစ်သောကြောင့် ထိုကဏ္ဍတို့တွင် R & D သုတေသနနှင့် တီထွင်မှုအင်အားများ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ရန် ပိုမိုအရေးကြီးကြောင်း၊ တက္ကသိုလ်တို့သည် “သင်ကြားပို့ချခြင်း” နှင့် R & D သုတေသနနှင့်တီထွင်မှုလုပ်ငန်းများကို တွဲဖက်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် တစ်ပြည်လုံး အတိုင်းအတာနှင့်လည်း သုတေသနနှင့်တီထွင်မှုအင်အားများ R & D Capacity ကို ပါဝင်မြှင့်တင်သင့်ကြောင်း တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ယခုဆောင်းပါးတွင် (၁) တက္ကသိုလ်ပညာရေးအစားလက်တွေ့လုပ်ကိုင်ရသော ပညာများ၏အကျိုးပြုမှုများနှင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများအတွက် သင်တန်းများလိုအပ်ချက်(၂) တက္ကသိုလ်ကောလိပ်များတွင် အင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်များကို သင်ကြားပြီးစီးကြသော ကျောင်းသားများနှင့် သင်ကြားပြီးစီးကြသော ကျွမ်းကျင်လုပ်သားတို့၏ အချိုးအစားများနှင့်ပတ်သက်သောအချက်တို့ကို တင်ပြရန် ဖြစ်ပါသည်။

စာရေးသူသည် နယ်မြို့တစ်မြို့သို့ရောက်ရှိခဲ့၍ ထိုမြို့မှ အထက်တန်းကျောင်းသို့ သွားရောက်လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ကျောင်းမှ ဆရာကြီးနှင့်ဆရာ၊ ဆရာမများသည် မိမိတို့ကျောင်းအား များစွာဂုဏ်ယူလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုနှစ် ထိုကျောင်းမှ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းစာမေးပွဲကို ထိုမတိုင်မီနှစ်ထက် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း ပိုတိုး၍အောင်မြင်သည်ဟု သိရှိရပါသည်။ အောင်မြင်ခဲ့ကြသောကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားအချို့တို့နှင့်လည်း တွေ့ဆုံရ၍ မေးမြန်းကြည့်ရာ ယင်းတို့မှ အများစုသည် တက္ကသိုလ်အဆင့်သို့တက်ရောက်ရန် စိတ်ဆုံးဖြတ်ထားကြပါသည်။ စာရေးသူက ထိုတက္ကသိုလ်ဝင်တန်း အောင်မြင်သွားသော ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများကို တက္ကသိုလ်သို့ လေးနှစ်ခန့် သွားရောက်သင်ကြမည့်အစား အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အတတ်ပညာတစ်ရပ်ရပ် ဥပမာ စက်ပြင်ပညာ၊ လျှပ်စစ်ပညာ၊ လက်သမားပညာ၊ ပန်းရန်ပညာ၊ ရေပိုက်ပြင်ပိုက်ဆက်ပညာ စသောပညာတို့ကို သင်ကြားလိုစိတ်ကို မေးကြည့်မိပါသည်။ တွေ့ရှိမေးမြန်းသောလူငယ်အများစုတို့သည် တက္ကသိုလ်များသို့သာ သွားရောက်လိုကြပြီး လက်တွေ့အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာများကို သင်လိုသူ အလွန်နည်းကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

စာရေးသူ တွက်ချက်ကြည့်ပါသည်။ ထိုတက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် လူငယ်တို့သည် တက္ကသိုလ်များတွင် ဆက်လက်ပညာသင်ကြားကြမည်ဆိုလျှင် မိမိတို့တိုင်းပြည်တွင် ပညာသင်ခပေးရန်မလိုသော်လည်း နေထိုင်ရန်၊ စားသောက်ရန်၊ စာအုပ်ဖိုး၊ သွားလာခြင်း စသည်တို့အတွက် ကုန်ကျစရိတ်များရှိပါမည်။ နီးစပ်ရာလူငယ်တို့ထံမှ သိရသည်မှာ အခြား တစ်မြို့သို့ သွားရောက်သင်ကြားကြရလျှင် မိဘများမှာ ပျမ်းမျှ လစဉ်နှစ်သိန်းကျော်ခန့် ထောက်ပံ့ကြရပါသည်။ ကျောင်းသူကျောင်းသားများ၏ စာမေးပွဲအမှတ်များအလိုက် တက်ရောက်သင်ကြားနိုင်သော တက္ကသိုလ်သင်တန်းများပေါ်မူတည်၍ Bachelor အဆင့် ပြီးမြောက်ရန် လေးနှစ်အထက် ပညာသင်ကြားကြရပါမည်။ ထို့နောက် ဘွဲ့ရကြ၍ Non-professional degrees ဟု စာပေများတွင် သတ်မှတ်ထားသော (B.A., B.Sc. စသော) ဘာသာရပ်များတွင် အောင်မြင်သူအများစုအတွက် အရောင်းစာရေး စသော အလုပ်များသာ ရကြ၍ ထိုလခများမှာလည်း လစဉ် နှစ်သိန်းမှသုံးသိန်းခန့်အတွင်းသာ ဖြစ်ကြပါမည်။ ထိုပမာဏမှာ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင်သာရနိုင်၍ အစိုးရဌာနများတွင်ဆိုလျှင် ခြောက်လ၊ တစ်နှစ် ခန့် ပုံသေလစာနှင့်လုပ်ကိုင်ကြပြီး ကံကောင်း၍ အောက်တန်းစာရေး အစရှိသောအလုပ် များ ရကြပါလျှင် လစဉ်နှစ်သိန်းခန့် ရရှိကြပါမည်။ ယခုနောက်ဆုံးအခြေအနေအရ Professional degrees ဟုခေါ်သော B.E. အစရှိသောဘွဲ့ရရှိသူတို့ပင်လျှင် J.E. ဟုခေါ်သော အငယ်တန်းအင်ဂျင်နီယာအလုပ်ရရှိရန်လည်း လွန်စွာခက်ခဲပြီး များစွာသောလူငယ်တို့ သည် သင်ကြားခဲ့သောဘာသာနှင့် ပတ်သက်မှုမရှိသောအလုပ်များကို ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင် နေရသည်ကို တွေ့မြင်နေရပါသည်။ ထိုသည်တို့ကို အခြေခံ၍ တက္ကသိုလ်ကြီးများတွင် တက် ရောက်သင်ကြားကြသော အကျိုးကျေးဇူးမှာ ငွေကြေးရှုထောင့်မှကြည့်လျှင်တော့ မကိုက်ညီ ဟုသုံးသပ်ကြရပါမည်။ “ပညာရေးကို ငွေကြေးဖြင့် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်”ဟုဆိုကြပါလျှင် အခြားတစ်ဖက်မှ စာတွေ့ပညာရရှိခြင်း၊ စဉ်းစားဉာဏ်ရင့်သန်စေခြင်း စသော အကျိုးကျေးဇူး များ ရှိကောင်းရှိပေမည်။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် တက္ကသိုလ်များတွင် သင်ကြားခြင်း၏ရည်ရွယ် ချက်မှာ အတတ်ပညာရရှိရန်နှင့် စဉ်းစားဉာဏ်ရင့်သန်စေခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ မိမိတို့တက္ကသိုလ်များမှ ရရှိသောရလဒ်များမှာ ထိုကဲ့သို့ဆိုနိုင်ကြပါသလားဆိုသည်မှာ စဉ်းစားစရာပါပင်။

အခြားတစ်ဖက်မှ စဉ်းစားကြည့်မိပါသည်။ စာရေးသူသည် ဗိသုကာတစ်ဦးအဖြစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာ ဆောက်လုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် အကျွမ်းတဝင်ရှိပါသည်။ ဆောက်လုပ်ရေးကဏ္ဍ တွင် ပန်းရန်ဆရာများ၊ လက်သမားဆရာများ၊ လျှပ်စစ်ဆရာများ စသောသူတို့နှင့်ဆက်ဆံ ရပါသည်။ စာရေးသူ လက်တွေ့တွေ့ရှိချက်မှာ ထို Skilled Labour ခေါ် ကျွမ်းကျင်လုပ်သား များတွင် အတန်းပညာ ၉-၁၀ တန်းခန့် သို့မဟုတ် တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းခန့်အောင်လျှင် သော်လည်းကောင်း၊ မအောင်ခဲ့သော်လည်း ထိုအဆင့်အထိ စိတ်ဝင်စားစွာ ပညာသင်ကြား ဖူးကြလျှင် အောင်မြင်သောဆရာကြီးများ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အတန်းပညာ (၄-၅) တန်းခန့်သာ သင်ကြားခဲ့ရဖူးသောသူများမှာ Geometry ပညာနှင့် အခြားတွက်ချက်ရသောဘာသာများ ကို မတတ်လျှင် အခက်အခဲများစွာနှင့် တွေ့ကြုံရပါသည်။ ထို့အပြင် ထိုကဲ့သို့အတန်းပညာ နိမ့်ကျသောအလုပ်သမားများသည် မိမိတို့ပညာတွင် ဆက်လက်လေ့လာနိုင်ရန် စာဖတ်

အားနည်းကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများအတွက်လည်း အတန်းပညာသည် များစွာအထောက်အကူပြုပါသည်။ တစ်ဖန် ငွေကြေးရရှိမှုနှင့်ပြန်လည် နှိုင်းယှဉ်ပါလျှင်လည်း အသက် (၁၆-၁၇)နှစ်ရှိ အတန်းပညာ (၉-၁၀) တန်းခန့်အထိ သင်ကြားပြီးသော လူငယ်တစ်ဦးသည် ကျွမ်းကျင်သူဆရာကြီးတစ်ဦးထံ စတင်ပညာသင် ပါလျှင် အစပိုင်းတွင် အနည်းဆုံးမုန့်ဖိုး သို့မဟုတ် ခရီးစရိတ်အဖြစ် နေ့စား(၄၀၀၀-၅၀၀၀) ကျပ်ခန့် ရရှိနိုင်ပါ၍ မိဘများထံ များစွာတောင်းခံရန် မလိုအပ်ပေ။ ထိုအခြေအနေမှ အထိုက် အလျောက် အတန်းပညာတတ်သောလူငယ်များသည် (၂-၃)နှစ်ခန့် လက်တွေ့ပညာသင် ကြားကြပြီးလျှင် ယခု ၂၀၂၄ ခုနှစ် ရန်ကုန်အခြေအနေအရ နေ့စဉ် (၁၀၀၀၀ မှ ၂၀၀၀၀) ကျပ်ခန့် ရရှိနိုင်ပေတော့မည်။ လုပ်သက် (၅-၆) နှစ်ကြာ၍ ရင့်ကျက်လာသည့်အခါဆိုလျှင် ထိုဆရာကြီး၏ဝင်ငွေမှာ လစဉ် (၅-၁၀) သိန်းအထက်ပင် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် အတန်း ပညာ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းခန့် သင်ကြားဖူးသူတို့သည် အစစအရာရာတတ်မြောက်လွယ်၍ လက်တွေ့လုပ်ငန်းရပ်များတွင်လည်း အောင်မြင်တတ်ကြပေသည်။ ယခုအစိုးရခေတ်တွင် လူတိုင်းသင်ကြားသင့်သော ပညာသင်နှစ်ကို KG + 9 ဟုသတ်မှတ်သောကြောင့် ထိုအဆင့် တွင် Geometry, Algebra, Physics စသောပညာတို့ စတင်သင်ခဲ့ကြပြီး Area, Volume, Density, Pressure စသည်တို့လည်း တွက်ချက်နိုင်ပြီ ဖြစ်ပေမည်။ ထိုပညာအဆင့်ထိ သင်ခဲ့ ကြဖူးလျှင် သက်ဆိုင်ရာပညာတွင် ဆရာအဆင့်သို့ ရောက်ရှိနိုင်ပါသည်။

အခြားတစ်ဖက်မှဖြစ်သော “လူ့ဘောင်အသိုင်းအဝိုင်းတွင် လူရာဝင်မှု၊ လူဝင်ဆန့်မှု ရှုထောင့်မှကြည့်သော် မိမိတို့လူ့ဘောင်အသိုင်းအဝိုင်းတွင် “လက်သမားဆရာကြီး”၊ “ပန်းရန် ဆရာကြီး”၊ “လျှပ်စစ်ဆရာ”၊ “ရေခဲသေတ္တာ၊ လေအေးစက်ပြင်ဆရာ” စသောပညာရှင်များမှာ ဂုဏ်ရှိသော၊ လူဝင်ဆန့်သောသူများ ဖြစ်ကြပေသည်။ ထိုသည်တို့ကိုအခြေခံ၍ စာရေးသူ က ကျောင်းသားမိဘများနှင့် ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများကို အဆိုပြုတင်ပြလိုသည်မှာ-

- ၁။ လက်တွေ့လုပ်ကိုင်ကြရသော ကျွမ်းကျင်အလုပ်သမားများမှာ ဂုဏ်ရှိကြသည်။ လူ့ဘောင်အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ဆရာတစ်ဆူအဖြစ် ဝင်ဆန့်သည်။
- ၂။ ဝင်ငွေအားဖြင့်လည်း တက္ကသိုလ်ဘွဲ့ရအများစုထက်ပိုမို၍ တက္ကသိုလ်တက် နေသည့်အချိန်တွင် ကုန်ကျရသည့်ငွေများ သက်သာကြသည်။
- ၃။ လက်တွေ့လုပ်ကိုင်တတ်သောသူများအတွက် အလုပ်အကိုင်ရရှိရန် လွယ်ကူ သည်။ ပညာတတ်ကြပါလျှင် အချို့သောကုမ္ပဏီများတွင် လခမြင့်အလုပ်များ လည်း ရနိုင်ကြသည်။ မိမိကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းများလည်း တည်ထောင်နိုင်ကြသည်။
- ၄။ မိန်းကလေးများအတွက်လည်း စက်ချုပ်ခြင်းပညာ၊ မုန့်ဖုတ်ခြင်းအတတ် စသော လုပ်ငန်းရပ်များလည်း ရှိကြသည်။ ထိုပညာများဖြင့် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းများလည်း တည်ထောင်နိုင်ကြသည်။

ယခုခေတ် ယောက်ျား၊ မိန်းမ တန်းတူလူ့အခွင့်အရေးရှိသောခေတ်တွင် တက္ကစီ ယာဉ်မောင်းအမျိုးသမီးများ၊ ကွန်ပျူတာပြင်၊ တယ်လီဖုန်းပြင်အမျိုးသမီးများ တွေ့ရှိကြခြင်း မှာ အဆန်းအပြားမဟုတ်တော့ပါပေ။

ထိုသို့ကျောင်းသားမိဘများနှင့် ကျောင်းသူကျောင်းသားများကို တင်ပြပြီး စာရေးသူ

ဗိသုကာအဖြစ်လုပ်ကိုင်စဉ်က ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများရရှိရေးတွင် အခက်အခဲများကို တင်ပြရင်း သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများကိုလည်း တင်ပြအပ်ပါသည်။ စာရေးသူဗိသုကာတစ်ဦးအဖြစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့စဉ်က များစွာသော Skilled labour ခေါ်ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများနှင့် ဆက်ဆံခဲ့ရပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်းရပ်များတွင် အကြီးဆုံးသော အခက်အခဲများသည်-

(၁) များစွာသောကျွမ်းကျင်လုပ်သား Skilled labour များသည် ဗိသုကာများ၊ အင်ဂျင်နီယာများ ရေးဆွဲသောပုံစံများကို နားမလည်နိုင်ကြခြင်း၊ အခြေခံတွက်ချက်ခြင်းများ မတတ်ကြခြင်းနှင့် (၂) ပန်းရန်ဆရာ၊ လက်သမားဆရာ၊ Master plumber ခေါ် ပိုက်ဆရာအစရှိသော ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများတွင် ယင်းတို့၏ပညာတတ်ကျွမ်းမှုသည် မည်သည့်အဆင့်ရှိသည်နှင့်ပတ်သက်၍ သက်သေအထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းများမရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ပထမအချက်ဖြစ်သော ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ၊ အင်ဂျင်နီယာပုံစံများကို မဖတ်တတ်ခြင်းနှင့် လွန်စွာအခြေခံကျသော တွက်ချက်နည်းများ လစ်ဟင်းနေခြင်းသည် မိမိတို့တိုင်းပြည်၏ ကျွမ်းကျင်လုပ်သားအချို့တို့သည် အထက်တွင်ဆွေးနွေးခဲ့သော အတန်းပညာချို့တဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှားပေသည်။ ဤအခက်အခဲသည် ယခုအစိုးရမှအရလူတိုင်း KG + 9 အတန်းပညာသင်ကြရလျှင် ကျောင်းသားလူငယ်များသည် ၉-၁၀ တန်းပညာကို တတ်မြောက်ကြပြီး အထိုက်အလျောက်ပြေလည်သွားနိုင်ပေမည်။ ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ၊ ယင်းတို့၏ပညာအဆင့်ကို သတ်မှတ်ဖော်ပြသော လက်မှတ်အထောက်အထားများ မရှိခြင်းကြောင့် ကြီးကြပ်ရသော အင်ဂျင်နီယာများမှာ အချိန်ကုန်၊ ပစ္စည်းကုန်၍ လုပ်ငန်းမအပ်မီ အလုပ်စမ်းသပ်ကြရပါသည်။ ထိုသည်၏အဓိကအကြောင်းသည်မိမိတို့တိုင်းပြည်၏ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားအများစုတို့သည် Informal Training ခေါ် ဆရာကြီးများမှ တစ်ဆင့်သာ သင်ကြားခဲ့ကြပြီး Formal Training and Formal Certificates အသိအမှတ်ပြုသင်တန်းများနှင့် လက်မှတ်များဖြင့် အလုပ်မလုပ်ကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် Formal Training ခေါ် အသိအမှတ်ပြုသင်တန်းများ လွန်စွာနည်းပါးနေပြီး ထိုသင်တန်းများ တက်ရောက်ခဲ့သူ အလွန်နည်းပါးနေခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ပေသည်။

စာရေးသူစိစစ်ကြည့်ရာ မိမိတို့တိုင်းပြည်တွင်အစိုးရမှပြုလုပ်သော ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများအတွက် Formal Training and Formal Education အသိအမှတ်ပြုသင်တန်းများ ရှိပါသည်။ သို့သော် ထိုသင်တန်းများမှထုတ်လုပ်သော လူဦးရေပမာဏ သို့မဟုတ် ထိုသင်တန်းများကိုတက်ရောက်ကြသောသူများသည် လွန်စွာနည်းပြီး လက်တွေ့လုပ်ကိုင်ကြသော လုပ်ငန်းများတွင် ထိရောက်မှုမရှိဟု ယူဆရပါမည်။ ထိုသည်နှင့်ပတ်သက်၍ မိမိတို့တိုင်းပြည်လူငယ်များအတွက် Formal Education ဟုသတ်မှတ်ကြသော တက္ကသိုလ်များ အပါအဝင် အစိုးရမှကြီးကြပ်ပို့ချသော သင်တန်းတို့ကို ပေါင်းစပ်လေ့လာကြည့်ပါသည်။ Statistical Yearbook အရ အစိုးရမှကြီးကြပ်ပို့ချသောသင်တန်းများတွင် တက္ကသိုလ်အဆင့်၊ (Bachelor level) အလယ်အလတ်ကောလိပ်အဆင့်၊ (ဥပမာ G.T.I. ဆရာအတတ်သင်ကောလိပ်၊ ယွန်းကောလိပ် အစရှိသည်တို့)နှင့် Vocational Education ဟုခေါ်ဆိုကြသော ကျောင်းများ (စက်မှုကျောင်း၊ ရက်ကန်းသင်တန်းကျောင်း စသည်တို့)ဟု အဆင့်သုံးမျိုးရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုသင်တန်းအားလုံးတို့မှ နှစ်စဉ်ဘွဲ့ရသူများနှင့် သင်တန်းအောင်မြင်သူ

စုစုပေါင်းသည် (၁၆၅,၅၀၀) (၁ ဒသမ ၆ သိန်း)ခန့် ရှိပါသည်။ အောက်ပါဇယား (၁) ၏ ကော်လံ (F)။

ဇယား(၁)

Number of students completed yearly from all government institutions

No	Institutions	(A) Year 2015/1 6	(B) Year 2016/1 7	(C) Year 2017/1 8	(D) Year 2018/1 9	(E) Year 2019/2 0	(F) Yearly average 2015-20 (A+B+C +D+E)/5	% of total student s
1	All higher education Institutions	87671	80881	139836	152443	3928	92952	56%
2	All mid-level institutions	47321	44689	65489	30938	35832	44854	27%
3	All technical & vocational high schools	26743	34484	33559	29046	19593	28685	17%
	Total of all institutions	161735	160054	238884	212427	59353	166491	100%

ဇယား(၁)။ နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ပို့ချသောတက္ကသိုလ်၊ကောလိပ်များနှင့် Vocational Training Schools ခေါ် ကျောင်းများမှ (၂၀၁၅ မှ ၂၀၂၀) နှစ်များအတွင်း နှစ်စဉ်ဘွဲ့ရသူများနှင့် သင်တန်းပြီးဆုံးအောင်မြင်သူများ။ ကော်လံ (F) သည် $F = (A+B+C+D+E)/5$ ဖြစ်ပါသည်။ အထက်ပါစာရင်းတွင် အဆင့်မြင့် Master၊ Ph.D စသည်တို့ ဘာသာရေးသင်တန်းများနှင့် အဝေးသင်တက္ကသိုလ်များမှ ဘွဲ့ရရှိသူများမပါဝင်ပါ။ (Source: Processed from tables 5.14 and 5.18. of Statistical Yearbook 2022)

ထိုဇယားအရ အစိုးရမှပို့ချ၍ နှစ်စဉ်အောင်မြင်သူများတွင် တက္ကသိုလ်အဆင့်မှ ဘွဲ့ရသူများသည် ၅၆ ရာခိုင်နှုန်း၊ အလယ်အလတ်ကောလိပ်များမှ အောင်မြင်သူများသည် ၂၇ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး ကျွမ်းကျင်လုပ်သားအဆင့် Vocational Training Schools မှ အောင်မြင်သူများသည် ၁၇ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိသည်ကို တွေ့ရပါမည်။ အထက်ပါ အစိုးရမှပို့ချ၍ နှစ်စဉ်အောင်မြင်သူများ အချိုးတွင် နှစ်စဉ်တက္ကသိုလ်ဘွဲ့ရသူများသည် အလယ်အလတ်ကောလိပ်များနှင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားအဖြစ် သင်တန်းပြီးဆုံးအောင်မြင်သူများထက်များစွာပိုမို နေသောကြောင့် မိမိတို့တိုင်းပြည်တွင် အလုပ်လက်မဲ့ဘွဲ့ရသူဦးရေများပြားနေခြင်း ဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှားပေသည်။ စာရေးသူတို့ငယ်စဉ် တိုင်းပြည်လွတ်လပ်ရေးရစာ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်များတွင် တက္ကသိုလ်များမှ ဘွဲ့ရကြသူအများစုတို့သည် ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိရာထူး ရရှိကြသည်။ ထိုခေတ်အခါ တိုင်းပြည်လွတ်လပ်ရေးရစာတွင် အစိုးရတွင်လည်း ဌာနသစ်များ တိုးချဲ့ကြခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍကြီးထွားလာခြင်းတို့ကြောင့် တက္ကသိုလ်ထွက်များအတွက် အလုပ်အကိုင် ပေါများကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ တက္ကသိုလ်နှင့်ကောလိပ်များကို အဆင့်ဆင့် တိုးချဲ့ခဲ့ကြရာ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်များတွင် “ဘွဲ့ရအလုပ်လက်မဲ့”များ တိုးပွားလာခဲ့သည်။ ယခု တက္ကသိုလ်များတွင် နှစ်စဉ် အောင်မြင်ပြီးဘွဲ့ရကြသူများတွင် Non-professional degrees ခေါ် B.A နှင့် B.Sc ဘွဲ့ရတို့သည် ၇၁ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အများဆုံးဖြစ်ပါသည်။ အောက်ပါ ဇယား (၂) တွင် တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ စာရေးသူ၏အယူအဆမှာ ပညာသင်ကြားကြခြင်းတွင်လည်း ကောင်း၊ အခြားသောမည်သည့်လုပ်ငန်းရပ်များတွင်မဆို လူငယ်များအတွက်သော်လည်း ကောင်း သို့မဟုတ် တိုင်းပြည်အတွက်သော်လည်းကောင်း အကျိုးရှိသင့်ပေသည်။ ထို့ကြောင့်

သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများကလည်း အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာပို့ချသော ကျောင်းများကို တိုးချဲ့ရန် ဦးစားပေးသင့်ကြသည်ဟု ယူဆပါသည်။ ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းသားမိဘများကလည်း အထက်တွင်တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လက်တွေ့လုပ်ကိုင်ရသော ပညာများတွင် ကောင်းကျိုးများရှိသဖြင့် စဉ်းစားသုံးသပ်သင့်ကြပေသည်။

ဇယား(၂)

The number of graduates completing courses from various higher education institutions annually

No	Institutions	(A) Year 2015/1 6	(B) Year 2016/1 7	(C) Year 2017/1 8	(D) Year 2018/1 9	(E) Year 2019/2 0	(F) Yearly average 2015-20 (A+B+C +D+E)/5	% in respective disciplines
1	Medicine	1627	1894	2058	1898	1460	1787	2%
2	Dental Medical	229	251	241	283	243	249	0%
3	Bachelor of Med. Technology	213	231	240	245	285	243	0%
4	Bachelor of Nursing Science	547	539	681	800	1116	737	1%
5	Bachelor of Pharmacy	-	222	216	174	187	160	0%
6	Bachelor of Community Health	129	109	151	131	92	122	0%
7	Traditional Medicine (B.M.T.M)	94	100	91	78	65	86	0%
8	Technological Universities (Bachelor level)	35450	19657	15248	10788	-	16229	17%
9	Myanmar Aerospace & Engineering	105	14	109	93	-	64	0%
10	Computer Graduates	-	2349	430	2368	-	1029	1%
11	Education graduates ¹	3359	4277	2214	3602	-	2690	3%
12	Economics graduates	1823	1788	336	375	-	864	1%
13	Agriculture graduates	416	461	493	613	171	431	0%
14	Forestry graduates	126	86	76	76	-	73	0%
15	Veterinary Graduates	-	195	314	291	-	160	0%
16	Arts and Culture Graduates	133	278	283	383	58	227	0%
17	Myanmar Maritime University Graduates	399	394	295	256	251	319	0%
18	Arts and Science degrees	41907	46989	110897	128711	-	65701	71%
19	Foreign Languages	1114	1047	5463	1278	-	1780	2%
	All higher education Institutions	87671	80881	139836	152443	3928	92952	100%

ဇယား (၂) နှစ်စဉ်တက္ကသိုလ်များမှ ဘွဲ့ရသူဦးရေနှင့် ဘာသာရပ်အလိုက်ရာခိုင်နှုန်းများ။ ကော်လံ (F) သည် (၂၀၁၅ မှ ၂၀၂၀) နှစ်များ၏ ပျမ်းမျှဖြစ်ပါသည်။ တက္ကသိုလ်များတွင် နှစ်စဉ် ဘွဲ့ရကြသူများတွင် Non-professional degrees ခေါ် B.A နှင့် B.Sc. ဘွဲ့ရတို့သည် ၇၁ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အများဆုံးဖြစ်ပါသည်။ Table 5.14 of Statistical Yearbook 2022 အထက်ပါအဆိုပြုချက်ပေါ်အခြေခံ၍ ဤဆောင်းပါး၏ ဒုတိယရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်

သော တက္ကသိုလ်ကောလိပ်များတွင် အင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်များကို သင်ကြားပြီးစီးကြသော ကျောင်းသားများနှင့်သင်ကြားပြီးစီးကြသော ကျွမ်းကျင်လုပ်သားတို့၏ အချိုးအစားများနှင့် ပတ်သက်သောအချက်တို့ကို တင်ပြရန်ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့တိုင်းပြည်တွင် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများအတွက် အစိုးရမှ ကြီးကြပ်ပို့ချသော Formal Training and Formal Education သင်တန်းများရှိကြောင်း အစိုးရထုတ် Statistical Yearbook တွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုအစီအစဉ်များတွင် လွန်စွာကောင်းသော၊ စာရေးသူသိရှိသော အခြားနိုင်ငံများတွင်ပင် မရှိသော၊ မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ သွားလာမှုခက်ခဲသောနေရာများ များစွာရှိသော တိုင်းရင်းသားများ နေထိုင်သော ပြည်နယ်များအတွက် အလွန်သင့်လျော်သော Mobile Technical Schools for Nationalities Youth in Border Areas နယ်စပ်ဒေသများသို့ပင် သွားရောက်သင်ကြားပေးသော အစီအစဉ်များရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ဤအစီအစဉ်အရ ဆရာများက သင်ကြားရန် ပစ္စည်းကိရိယာများ သယ်ဆောင်၍ ထိုဝေးလံသောနေရာများသို့ သွားရောက်သင်ကြားပို့ချခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်လျှင် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် လွန်စွာအကျိုးဖြစ်ပေမည်။ သို့သော် ရရှိသောစာရင်းများအရ ထိုနယ်စပ်ဒေသများအတွက် ပို့ချကြသော Mobile Technical Schools များအပါအဝင် Vocational Training Programme ခေါ် တစ်နိုင်ငံလုံးအတွက် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားသင်ကြားပို့ချမှု အစီအစဉ်တစ်ရပ်လုံးသည် တက္ကသိုလ်များနှင့် ကောလိပ်များမှ ထုတ်လုပ်သောအင်ဂျင်နီယာဦးရေနှင့် နှိုင်းစာသော် များစွာနည်းကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အောက်ပါဇယား(၃)တွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။

ဇယား(၃) နိုင်ငံတော်အစိုးရမှနှစ်စဉ် Technical education အင်ဂျင်နီယာပညာနှင့် ဆက်စပ်သောပြီးဆုံးအောင်မြင်ကြသော ကျောင်းသားဦးရေနှင့် အချိုးအစားများ။ အတန်း(၁)နှင့် အတန်း (၂) သည် တက္ကသိုလ်အဆင့်အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ရများဖြစ်ပြီး အတန်း (၃) မှ အတန်း (၅) သည် အလယ်အလတ်အင်ဂျင်နီယာကောလိပ်များနှင့် အတန်း (၆) မှ အတန်း (၉) သည် အင်ဂျင်နီယာပညာနှင့်ပတ်သက်သောကျွမ်းကျင်လုပ်သား အောင်မြင်ကြသောသူများ ဖြစ်ပါသည်။ (Source: Processed from tables 5.14 and 5.18. of Statistical Yearbook 2022)

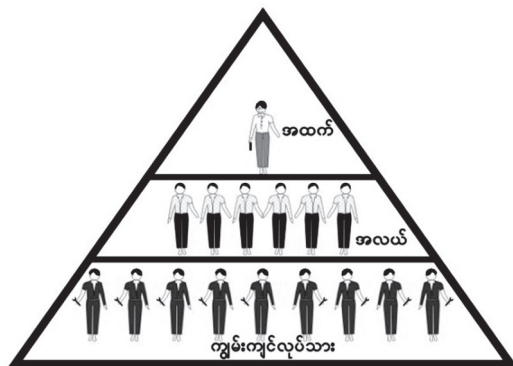
အထက်ပါဇယား (၃) အရ နှစ်စဉ်တက္ကသိုလ်အဆင့် အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ရသူများသည် ၅၄ ရာခိုင်နှုန်း၊ အလယ်အလတ် ကောလိပ်အဆင့်အင်ဂျင်နီယာများသည် ၂၄ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သား သင်တန်းပြီးဆုံးသူများသည် ၂၁ ရာခိုင်နှုန်းရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အင်ဂျင်နီယာပညာနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများအပါအဝင် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းရပ်များတွင် အဆင့်မြင့်ပညာရှင်၊ အလယ်အလတ်အဆင့်ရှိပညာရှင်နှင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားတို့ အချိုးအစားတွင် Triangular Structure of Hierarchy “တြီဂံပုံ-အထက်အောက် ဖွဲ့စည်းပုံ” ရှိကြပါသည်။ ပုံ (၁) တွင် နမူနာအဖြစ် တင်ပြအပ်ပါသည်။ ထိုတြီဂံပုံစံသည် လုပ်ငန်းများပေါ်မူတည်၍ တြီဂံပုံစံ ရှည်၍ မြင့်ခြင်း၊ နိမ့်၍ပြားခြင်း စသည်ဖြင့် ကွဲပြားနိုင်သော်လည်း အပေါ်တွင်များ၍ အောက်တွင်နည်းခြင်းဆိုသော ပြောင်းပြန်ပုံမဖြစ်နိုင်ပေ။ ယခု မိမိတို့တိုင်းပြည်သင်ကြားပို့ချအောင်မြင်ကြသော Technical Education အင်ဂျင်နီယာပညာနှင့် ဆက်စပ်သောပညာရှင်များထုတ်လုပ်မှုတွင် တင်ပြခဲ့သော “တြီဂံပုံအထက်အောက် ဖွဲ့စည်းပုံ”

ဇယား(၃)

Number of students completed yearly from all government technical institutions

No	Institutions	(A) Year 2015/16	(B) Year 2016/17	(C) Year 2017/18	(D) Year 2018/19	(E) Year 2019/20	(F) Yearly average 2015-20 (A+B+C+D+E)/5	% of total students
1	Technological Universities (Bachelor level)	35450	19657	15248	10788	-	16229	53.4%
2	Myanmar Aerospace & Engineering	105	14	109	93	-	64	0.2%
တက္ကသိုလ်အဆင့်အင်ဂျင်နီယာများစုစုပေါင်းသည် ၅၄ ရာခိုင်နှုန်းခန့်.								
3	Government Technical Institutes	5727	7889	10183	12235	812	7369	24.2%
4	Government Technical Institutes (Evening)	-	-	-	131	-	26	0.1%
5	Myanmar Maritime University Graduates	399	394	295	256	251	319	
အလယ်အလတ်ကောလိပ်အဆင့်အင်ဂျင်နီယာများစုစုပေါင်းသည် ၂၄ ရာခိုင်နှုန်းခန့်.								
6	Government Technical High School	3160	4747	5470	6370	6477	5245	17.2%
7	Technical Schools for Nationalities Youth in Border Areas (Carpentry, Masonry, Mechanics, Welding)	420	832	1074	948	110	677	2.2%
8	Mobile Technical Schools for Nationalities Youth in Border Areas (Training in Carpentry, Masonry, Mechanics, Welding)	130	83	77	42	-	66	0.2%
9	Modernize Motor Machine Course	564	599	342	340	213	412	1.4%
နည်းပညာဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်လုပ်သားများစုစုပေါင်းသည် ၂၁ ရာခိုင်နှုန်း								
Total of all institutions		45955	34215	32798	31203	7863	30407	100%

နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါဘဲ အထက်တွင်များ၊ အောက်တွင်နည်းကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုရလဒ်သည် ယခုမိမိတို့ကြုံနေရသော အသိအမှတ်ပြုသင်တန်းဆင်း ကျွမ်းကျင်လုပ်သား ရှားပါးပြီး အလုပ်လက်မဲ့အင်ဂျင်နီယာများ ပေါများခြင်းပင် ဖြစ်တော့သည်။

ပုံ(၁) တြိဂံပုံ-အထက်အောက်ဖွဲ့စည်းပုံ

မိမိတို့တိုင်းပြည်၏ အင်ဂျင်နီယာများ သင်ကြားထုတ်လုပ်မှုနှင့် တိုင်းပြည်အတွက် လိုအပ်ချက်တို့သည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးစကာလမှစ၍ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များအထိ အထိုက်အလျောက် အဆင်ပြေခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်က တက္ကသိုလ်ဆင်း အင်ဂျင်နီယာအများစုသည် Assistant Engineer ခေါ် ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိအဆင့်ကို ရရှိခဲ့ကြပါသည်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ်ခန့်တွင် ကိုလိုနီခေတ်မှစနစ်ဖြစ်သော အထွေထွေအင်ဂျင်နီယာပညာကို ဦးစားပေးသော B.Sc. Eng စနစ်ကို B.E စနစ်သို့ ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲပြီး ဘာသာရပ်သီးသန့်အင်ဂျင်နီယာများ Specialized Engineers များ စတင်မွေးထုတ်သည့် အချိန်မှစပြီး မိမိတို့ ရန်ကုန် စက်မှုတက္ကသိုလ် R.I.T မှ ပညာအဆင့်သည် ကမ္ဘာ့အဆင့်တွင် ရှိခဲ့ပါသည်။ R.I.T မှ ပညာသင်ကြားပြီးလျှင် မည်သည့်တိုင်းပြည်တွင်မဆို အလုပ်ရကြပြီး များစွာသောကျောင်းဆင်းများသည် စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံကြီးများတွင်ပင် ခေါင်းဆောင်အင်ဂျင်နီယာများအဖြစ် လုပ်ကိုင်လျက် ရှိကြပါသည်။ ထို ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်များမှ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ခန့်အချိန်အတွင်း နှစ်စဉ် တက္ကသိုလ်အဆင့်အင်ဂျင်နီယာများ ၁၀၀ ဦးခန့်နှင့် ကောလိပ်အဆင့် G.T.I အင်ဂျင်နီယာများကို အင်းစိန်၊ တောင်ငူ၊ ပြည်၊ ကလေး စသည်တို့တွင် နှစ်စဉ် ၅၀၀ ဦးခန့် မွေးထုတ်ခဲ့ရာ တိုင်းပြည်၏ လိုအပ်ချက်နှင့်သင်ကြားမွေးထုတ်ခြင်းတို့ မျှတခဲ့ပါသည်။

ထိုအချိန်နောက် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် မန္တလေးမြို့တွင် နည်းပညာတက္ကသိုလ်သစ် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြား နည်းပညာတက္ကသိုလ်ပေါင်း ၃၀ ကျော် ဖွင့်ခဲ့ပါသည်။ ယခင်က နှစ်စဉ် B.E အင်ဂျင်နီယာများထုတ်လုပ်မှုကို ရုတ်တရက် အဆပေါင်း ၃၀ ခန့်တိုးလိုက်သောကြောင့် တိုင်းပြည်လိုအပ်ချက်ထက် များစွာပိုမိုပါသဖြင့် ယခုအခါ B.E ဘွဲ့ရအင်ဂျင်နီယာများသည် အနိမ့်ဆုံးအဆင့် Junior Engineer အလုပ်ကို ရရန်ပင် မလွယ်ကူတော့ပါပေ။ ဆင့်ကဲပေါ်ပေါက်သောကွင်းဆက်မှာ ယခင်က အငယ်တန်း အင်ဂျင်နီယာ S.A.E အလုပ်ကိုလုပ်ကိုင်ကြသော G.T.I ကျောင်းဆင်းများ အတွက်လည်း အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ထိခိုက်တော့သည်။ နည်းပညာတက္ကသိုလ်သို့ တက်ရောက် နိုင်ရန်မှာ တက္ကသိုလ်ဝင်စာမေးပွဲတွင် အမှတ်အတော်မြင့်မှသာ ဖြစ်နိုင်ပြီး တက္ကသိုလ်တွင် ခြောက်နှစ် သင်ကြားပြီးသော်လည်း အလုပ်ရရန် မလွယ်ကူသော အခြေအနေကို ပြုပြင်ရန် ဝိုင်းဝန်းစဉ်းစားကြရပါမည်။

စာရေးသူစဉ်းစားမိသည်မှာ (၁) နည်းပညာတက္ကသိုလ်အချို့တို့ ပေါင်းစပ်၍ သုတေသနနှင့် တီထွင်ခြင်းနှင့် သင်ကြားပို့ချသော Teaching, Research and Development Institutes များအဖြစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲကြရန်၊ (၂)ထို T, R & D Institutes များတွင် ယခုကဲ့သို့ Departments ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာဌာနများအစား Faculties များ ဖွဲ့စည်းခြင်းအားဖြင့် ဘာသာရပ်များတွင် Specialize လုပ်နိုင်ရန်နှင့် သုတေသနလုပ်ငန်းများတွင် ပိုမိုအားစိုက်နိုင်ရန်၊ (၃) အချို့သောနည်းပညာတက္ကသိုလ်များကို ပေါင်းစပ်၍ လက်တွေ့ကျသော လက်တွေ့လုပ်ကိုင်နိုင်သော အင်ဂျင်နီယာများနှင့် အဆင့်မြင့်ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ သင်ကြားပို့ချရန်ဟု နည်းလမ်းသုံးသွယ်ခန့် စဉ်းစားမိပါသည်။

အထက်တွင် Faculties များ ဖွဲ့စည်းရန် လိုအပ်ချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းအပ်ပါသည်။ အင်ဂျင်နီယာပညာတွင် Civil Engineering, Electrical Engineering စသည်ဖြင့် သီးခြားဘာသာရပ်များရှိရာ ထိုဘာသာများတွင် သီးခြားဘာသာရပ်ရှိပါသေးသည်။ ဥပမာ Civil Engineering ဘာသာတွင် Dam and Irrigation, Sanitary Engineering, Structural Engineering, Roads and Bridges, Traffic Engineering စသည်ဖြင့် Specialization အထူးဘာသာရပ်များရှိကြပါသည်။ B.E အဆင့်တွင် ထိုဘာသာရပ်အားလုံးတို့ကို သင်ကြားကြရ၍ လက်တွေ့လုပ်ငန်းခွင်တွင် ဆည်မြောင်းဌာန၌ တာဝန်ကျသော သူတို့က Dam and Irrigation ဘာသာတွင် လမ်းတံတားဌာန ရောက်သောသူတို့က Roads and Bridges ဘာသာတွင် စသည်ဖြင့် Specialize လုပ်ကိုင်သွားကြရပါသည်။ Faculties များ ဖွဲ့စည်းခြင်းအားဖြင့် အထက်တွင် ဥပမာအဖြစ် ဖော်ပြသော သီးသန့်ပညာရှင်တို့သည် သက်ဆိုင်ရာပညာရပ်တွင် ပါမောက္ခများ အနေနှင့် အထူး Specialize လုပ်ကိုင်သွားကြရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဆင့်မြင့်စက်မှုတက္ကသိုလ်များတွင် Faculties များရှိကြပြီး Teaching plus Research and Development “သင်ကြားပို့ချခြင်းနှင့် သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု” တို့ ပေါင်းစပ်ကြပါသည်။

စာရေးသူ၏ အထက်တွင်တင်ပြသော အဆိုပြုချက်များသည် “အပြောလွယ်ပြီး လက်တွေ့လုပ်ရန် ခက်ခဲ” ဆိုသော စကားအရ စိန်ခေါ်မှုပေါင်းများစွာ ရှိမည်ဆိုသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ အထူးသဖြင့် စာရေးသူမြင်မိသည်မှာ တတိယအချက်ဖြစ်သော အချို့သော နည်းပညာတက္ကသိုလ်များကို ပေါင်းစပ်၍ “လက်တွေ့ကျသော၊ လက်တွေ့လုပ်ကိုင်နိုင်သော အင်ဂျင်နီယာများနှင့် အဆင့်မြင့်ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ သင်ကြားပို့ချရန်” ဆိုသော အစီအစဉ်တွင် မိမိတို့ တိုင်းပြည်၏တက္ကသိုလ်များတွင် လက်တွေ့နှင့်စာတွေ့

“စာရေးသူ၏ အထက်တွင် တင်ပြသော အဆိုပြုချက်များသည် “အပြောလွယ်ပြီး လက်တွေ့လုပ်ရန် ခက်ခဲ” ဆိုသော စကားအရ စိန်ခေါ်မှုပေါင်းများစွာရှိမည် ဆိုသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။”

ပေါင်းစပ် ပိုင်နိုင်သောသူများ ရှားပါးပေလိမ့်မည်။ ကျောင်းပြင်ပ လက်တွေ့နယ်တွင် တက္ကသိုလ်မှ ဘွဲ့အဆင့်နိမ့်သော်လည်း သို့မဟုတ် မရှိသော်လည်း လက်တွေ့လုပ်ငန်းတွင် ကျွမ်းကျင်သောဆရာ၊ ဆရာမကြီးများကို ခန့်အပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး စာတွေ့နှင့်လက်တွေ့ ပူးပေါင်းကြရပေမည်။ ထိုလုပ်ငန်းရပ်အတွက် မိမိတို့အစိုးရဌာနများရှိ ဝန်ထမ်းများခန့်ခြင်း၊ ရာထူးတိုးမြှင့်ခြင်း စသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြင်ဆင်ကြရပါမည်။ မိမိတို့၏နည်းပညာ တက္ကသိုလ်များ အဆင့်မြှင့်တင်ရေးတွင် မိမိတို့၏မိတ်ဆွေနိုင်ငံများမှ ပညာရှင်များနှင့်လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သင့်ကြပေသည်။ ကျော်ဖြတ်ရန်အခက်အခဲများ ရှိကြမည်ဖြစ်သော်လည်း မိမိတို့ တိုင်းပြည်၏ ပညာရေးအဆင့် မြှင့်တင်ရန်နှင့် မိမိတို့တိုင်းပြည်၏လူငယ်များ အလုပ် အကိုင်ရရှိရေးအတွက် ဝိုင်းဝန်းစဉ်းစားသင့်ကြပေသည်။

ဒေါက်တာကျော်လတ်

တရားစီရင်စွဲ (၁၄၄၃-၁၄၆၉)

၂၀၁၆

“နရပတိမင်းသည် ရှေးမင်းများ တည်ဆောက်သွားခဲ့သော
နိုင်ငံအကျယ်ကို ပြန်ရအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သကဲ့သို့
အဝနှင့်စစ်ကိုင်းကို ခြားထားသလိုရှိသော
ဧရာဝတီမြစ်ကြီးတွင်လည်း လှေဖောင်တံတားကို
အောင်မြင်စွာတည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သော မင်းဖြစ်သည်။”

အဝမ်းများထဲတွင် သမိုင်းအမြင်ဖြင့်ကြည့်ရှုဝေဖန်ရလျှင် နရပတိသည် အထင်ရှားဆုံး နိုင်ငံပြုမင်းတစ်ပါး ဖြစ်ခဲ့သည်။ မြေးတော်သာ အချစ်နတ်ပူးပြီး အချစ်ရူးမထခဲ့လျှင် နရပတိ က နိုင်ငံကို ဒုတိယအကြိမ် ထူထောင်နိုင်ခဲ့သောမင်း ဖြစ်လာနိုင်စရာရှိပါသည်။ ဘုရင့်နောင် ပင် နေရာရရွေ့သွားလေမည်လောဟု တွေးမိသည်။ ထို့ကြောင့် နရပတိမင်းအကြောင်းကို ဦးကုလား၏စာအုပ်ကို အခြေခံပြီး ကျောက်စာတို့ဖြင့်ညှိကာ ထိုမင်း၏ ဘုန်းသမ္ဘာနှင့် သမိုင်းကို မည်သို့ပြုပြင် တည်ဆောက်သွားခဲ့သည်ကို တင်ပြလိုပါသည်။

နရပတိမင်းသည် အဝတစ်ဖက်ကမ်း စစ်ကိုင်းတွင် ထူပါရုံစေတီတော်ကြီး တစ်ဆူ တည်တော်မူခဲ့သည်။ သီဟိုဠ်(သီရိလင်္ကာ)မှ ထူပါရာမ၏ပုံပွားဟု ဆိုကြသည်။ ထုလုံးပုံ စေတီတော်ကြီး ဖြစ်၏။ ကျောက်စာလည်း ရေးထိုးစိုက်ထူခဲ့၏။ ကျောက်စာက နှစ်မျက်နှာ ကျောက်စာဖြစ်သည်။ ရှေ့မျက်နှာက ထုံးစံအတိုင်း မင်း၏ဘုန်းတော်နှင့် နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရေးများအကြောင်း ဖော်ပြသည်။ နောက်မျက်နှာက နိုင်ငံကို ပုဂံနယ်နိမိတ် ရောက်အောင် ပြန်လည်စည်းရုံးခဲ့ရင်း နိုင်ငံလုံခြုံရေးအတွက် နိုင်ငံနယ်နိမိတ်ပတ်လည်ကို တိုင်းကြီး ခုနစ်တိုင်း ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုသို့ တိုင်းဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းသည် ယင်း(နရပတိ) ၏ အောင်မြင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယခင်က မကြားခဲ့မရှိခဲ့ဖူးသော နယ်မြေအပိုင်းအခြား ဖော်ပြ ချက် ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် မြောက်ဘက်တိုက်ကြီးအတွင်း တိုက်ငယ်များ ပေါ်ပေါက်လာပုံ၊ တိုက်များ၏ နယ်နိမိတ်များကို အသိအမှတ်ပြုလျက် အချို့နယ်နိမိတ်အပိုင်းအခြားဖြင့် ဖော်ပြပေးခဲ့သည်။ ထိုဖော်ပြပုံမှာ ညောင်ရမ်းခေတ် ရှေးဦးမင်းသုံးပါး (ညောင်ရမ်းမင်း၊ အနောက်ဘက်လွန်မင်းနှင့် သာလွန်မင်း) နယ်မြေခွဲခြားဖော်ပြပုံတို့၏ ရှေ့ပြေးဖြစ်သည်။

ပြန်လည်စည်းရုံးခြင်း

နရပတိမင်းကြီးသည် သက္ကရာဇ် ၈၀၄ ခု ကဆုန်လဆုတ် ၁၁ ရက်(၂၈ ဧပြီ ၁၄၄၂) တွင် သီရိတြိဘုဝနာ ဒိဗျာနရပတိ ပဝရ မဟာဓမ္မ ရာဇာဓိ ရာဇာဓိပတိ ဘွဲ့တော်ဖြင့် ရေသဘန်းပျဉ်ထက် ကနက္ကဒါန်ထီးဖြူဆောင်း၍ မြေနန်းတက်တော်မူပြီးမှ ထီးနန်းကို တက်သိမ်းတော်မူခဲ့သည်။ မြေနန်းဝေါဟာရစတင်တွေ့မိခြင်းဟု ထင်သည်။ မင်းကြီးသည် နယ်စွန်နယ်ဖျားဒေသများတွင် စည်းရုံးသိမ်းသွင်းကာ အထူးတိုင်းများ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုသို့နယ်စွန်နယ်ဖျားများတွင် လုံခြုံရေးအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးတိုင်းများ ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်းသည် မြန်မာ့သမိုင်းတွင် အစောဆုံး အထောက်အထားဖြစ်သည်။

နရပတိမင်းသည် ယင်းနန်းတက်ပုံကို ကျောက်စာတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ နန်း တက်ပွဲအစဉ်အလာကို ရှေးက ယခုကဲ့သို့ ပီပြင်အောင် မဖော်ပြခဲ့ဖူးချေ။ ယင်းသည်ကပင် သမိုင်းသစ်တစ်ခုဖြစ်နေ၏။ ကျောက်စာ၏အဆိုကို တင်ပြပါမည်။

အတုမဟိသောနတ်တိုဝ်၏ အဆင်တန်ဆာကိုဆင်တံ မူ၍ ရတ္တနာ ကိုဝ်ပါ အတိ ဆန်ကြဲသော အလျား ၄ တောင် အနံ ၄ တောင်ဟိသော ရေသဖန် ပျဉ်ထက် ကနက္ကတန်ဓိ ဖျူဆောက်၍ ဝိကန်ထိုဝ် တောင်မိပ် နှိုက် နေလကဲ့သိုဝ် မင်၏စံပဲခြင်ဖွင် မြေနန်းတက် တံမူပြီမှ ရွှေနန်ဖွင် တံ မူ၍ ပုံဏာစင် ၈ ယောက် ခရသင်လက်ယာ ရစ် ၈ လှံမံနှင့် အဘိသိက်သွန်ကုန်သည်။^၁

^၁ဖြမ်း၊ ၁၉၇၂၊ ပဉ်၊ စာ-၃၄

ဟုဖော်ပြခဲ့သည်။ ရေသဖန်းပျဉ်ကို ဖော်ပြခြင်းလည်း ထူးခြားချက်ဖြစ်သည်။ ပလ္လင်တော် ရှစ်ခန်းတွင် မည်သည့်ပလ္လင်ကို မည်သည့်အသားဖြင့်ပြုလုပ်ရမည်ဆိုသည့် အယူအဆ ဘယ်အချိန်ကစ၍ မည်သည့်ခေတ်တွင် အစောဆုံးဖော်ပြခဲ့သည်ကို ယခင်က သတိမထားမိ ခဲ့ဖူးချေ။ ထိုအယူအဆ ဗုဒ္ဓစာပေများထဲပါခဲ့သည်လော ဟူသည်ကိုလည်း ယခင်က ရှာမကြည့်မိခဲ့ဖူးချေ။ သို့သော် မောင်းထောင်ဆရာတော်၏ အမေးတော်ဖြေကျမ်းတွင်ကား မင်းကြီး၏၂၀ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၇၈၄ ရက်နေ့ အမေးတော်ကိုဖြေရာတွင် ပိဋကတ်တော်ထွက် မဇ္ဈိမဒေသထွက်ကျမ်းများကိုမှီးလျက် ဖြေဆိုခဲ့သည်။^၂

တိုင်းကြီး ခုနစ်တိုင်း

နန်းတက်ပြီးနောက် နိုင်ငံစည်းရုံးရေးအတွက် ဆက်လက်ပြီး စွမ်းစွမ်းတမံ ဆောင်ရွက်တော်မူသည်ကို “ပြည်ထောင်ချင်း မင်းတိုင်ကိုဝံ လက်နက် သွင်းတော်မူ၏” ဟုဆိုခဲ့သည်။ စည်းရုံးသိမ်းသွင်းခဲ့သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ပဒေသရာဇ်သုံးစကား ဖြစ်သည်။ မြေနန်း အသုံးဝေါဟာရကို စတင်တွေ့ရှိရသည်။ နိုင်ငံထူထောင်ခြင်း အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သည်။ ပုဂံ မင်းကြီးတို့ “အညောင်တော်ဖြေ” ခဲ့သည့်အတိုင်း ဖြစ်မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဟု လည်း အဓိပ္ပာယ်ကောက်၍ ရပါမည်။ အညောင်းတော်ဖြေဟူသည် စစ်ချီခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ နရပတိမင်းကြီး အညောင်းတော်ဖြေခဲ့ရာနေရာများကို တိုင်းများအဖြစ် အမည်ပြုကာ အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားသည်-

- ၁။ တက္ခိဏာပဌတိုင် ဖြစ်သော တနင်္သာရီ ယိုင်တယာမင်၏သာ မုတ္တမ ဆင်ဖျူသျှင် မြေ ဥုဿာပဲကူကိုဝံမင်မူသည် အညာသုတသုံမ် မြေမြစ် ပညာကျန်တော နှင်သံ ပညာ ၁၅ ယောက်မင်သမီ မင်တူမ မင်မြေစသော ၆ ယောက်လျှင် စကြာဝတေဟူသော ရွှေဖွာတ် အစုံမင်ကိုဝံ ပန်၍ လက်နက်တံ ဖြစ်ပြီမှ သဗ္ဗညု တည်ညည်၏ပစ္စည် ဖြစ်စိမ်သောငှာ မင်ရိဝံပြတ်ပေခဲ၍ပဲကူသိုဝံ ပညာကျန် တောကိုဝံ နန်တင်လေစေ၏
- ၂။ နိယတိယာပဌတိုင် ဖြစ်သောဟိန်ပိုဝံဖြစ်ကြောင် ထွက်လေ၍ မသော စင်ကြံ နတ်မြတ်ကို ပူဇော်လျှင် အညောင်တံ ဖြေသည်? ပုဂံမင်တိုဝံ နှင်အတူလျှင် စန္ဒမဏ္ဍာလကျည်ပြည်? မင်တိုဝံကစသည် သုရတ္တန်မင် တိုဝံမှ သင်ဖောအပြည် နှင် ၂ ဆက်လှာသကဲသိုဝံ ရှေကပုသိမ် ရောင်မြာ ကိုဝံမင်မူသည် မင်မူသည် လက်ဖြာကြီတိုဝံအတူလည် တောင်မိဖုရာ သျှင်စောပုသမီသွက်တိုဝံသည်

---

^၂ဆရာတော် ကိုးကားခဲ့သောကျမ်းများမှာ စူဠသီဟနာဒသုတ်။ ရာဇဝိသေကကျမ်း၊ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၊ သာရတ္ထ ဒီပနီဋီကာ အဘိဓာန်ဋီကာ တို့ဖြစ်သည်။ မောင်းထောင်ဆရာတော်၊ အမေးတော်ဖြေ၊ မန္တလေး၊ ပဒေသာ ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၁၊ စာ-၃၃-၃၅

^၃အညောင်တံ ဖြေသည် (အညောင်းတော်ဖြေသည်) စစ်ချီသည်

^၄တမိနာဒူးပြည် (Tamil Nadu)

^၅မြောင်းမြ

စကြာဟူသော ရွှေဖွတ် အစုံမိ၏အောက်နှိုက် တုန်ဝပ်လှာသောကြောင့် မေတ္တာဟူသ ရေကြည်ဖြူ သွန်တံမူ၍ ဆည်ကပ်စေ၏။

၃။ ဥတရာပဌတိုင် ဖြစ်သော ဟိမဝန်အစပ်နှိုက် မဟာစိန်ကုလာ တရက်ကြိုတိုင် နေသည် အာနန်ပြည်ကိုဝံ့နိုင်၍တဲတူကသည် နှစ်လခြီ နံထဲသိုဝ် တိုဝ်၍လျှင် နေလေသည် တရက်မင်ဥတေနှင့် ဆဲနှစ်တိုင် ၂ စစ်ကြိုထိုဝ်ဘက်မူသော ကိုဝ် သိန်သိုဝ် သိုဝ်ချည်ဖွာမြေ မောမင် သိုဝ်ငံဖွာသည် ကြေပျက်၍ နိုင်ငံတံ မိုဝ်ညင် ကာလေသိုဝ်ပြေလတ်သည်ကိုဝ်ရ၍ရွှေနန်တံတက်သည်နေလျှင် လက်ဆောင် တံဆက်၏။ မောနင်သိုဝ်ငံဖွာနှင့်အကွ ကာလေမိုဝ်ညင်စာသည် တောမုန် ရှောက်တောမုန်ရှာစသည် ထံမိုဝ်ထံမန် ဆင်မြင်ရွှေငွေမကျန်လျှင် လက် ဆောင်တံခံပြီမှ ငရင်ဟူသော အောင်မြေကျွန်သိုဝ်အညောင်တံဖွေသံ။ အသိန် သုံမိဆဲမကသော တရက်စစ်သည်ကိုဝ် ရေစစ်နိုင်လိုက်၍ စစ်စူကြိုမော သောင် သိန်သာကစသည် ရဲမက်အာလုံမိသေပျောက် ကြေပျက်လေ၏။

၄။ ဧသန္နဒိသာပဌတိုင် ဖြစ်သော စိန်သင်ထွဲတိုဝ်အစပ် အင်ပင်လဲတဘက်နေ သည် ကုလာအရိုင်တိုဝ်ကိုဝ်နင်နိုင်၍ သာသ္မီပစောလိုက်သာ မောမိုဝ်ညင်ကိုဝ် မင်မူသည်သိုဝ်ကီဖွာ သိုဝ်ပုတ်ဖွာ မျာသာသ္မီက စသည် ကုလာမင်သ္မီ နှစ် ယောက်နှင့် ရွာပြည် အလုံစုံမိကိုဝ် ပြည့်ဟု သေ(၁)အရဲအစုံဖွင် လက်နက်တံ ကျွန်ရင် စင်စစ်ဖွစ်စေပြီမှ လူသုံမိပါတိုဝ်၏အစီအဖွာ ဖြစ်စိမ်သောငှာ သိုဝ် ပုတ်ဖွာကိုဝ် မိုဝ်ညင်သိုဝ်မင်မူပြန်လေစေ၏။ မဇ္ဈိမဒေသအရပ် နှိုက်ရှေ့က ပုက်မင်ကြိုတိုဝ်စစ်ထိုဝ်လေစေသည်သက်မြန်ချင်ကိုဝ်အစိုဝ်ရသောကစွက တံ အဿပတိမည်သာ ပန်သေမင်တိုဝ်၏ အမျိုဝ်အနွဲ ဖြစ်သော ရခိုင်သည် ဖိုဝ်လေါင်ဆဲထက်ကိုကျူ၍ အဖိုဝ်အတိုင်မသိသော မြရင် လက်ကောက်ကိုဝ် ဥထက်တင်ရယ် ဆက်ပြီသော ကိုဝ်ကစသည်များသာ ရွာပြည်ထီဖွာမြောက်စသ် အလုံမိစုံမိကိုဝ် ဆောက်နှင့်လှာသောကြောင့် ရွှေဖုန် တံ စက်၏ အရိပ်နှိုက် နိုင်စေ၍ နိုင်ငံအတိုင် အုပ်ကွပ်စေ၏။

၅။ ပါယပဒိသာကဌတိုင် ဖြစ်သောကန်တုင နာကြိုကသည် ငနာလိုရေတွင် တောက်သည်မီဟူသော အရပ်ကိုဝ်အစိုဝ်ရသော ကာလေမင် ညီအစ်ကိုဝ် ဖောင်သိုဝ်ဖောင်ခင်စသည် သာမြေတယောက်မကျန်လျှင် ကျွန်ရင်စစ် စစ်ဖွစ် ပြီမှ ကာလေမင်ဖောင်ခင်ကဲဖွာကိုဝ်ကစသည် ရွာပြည်ဆောက်နှင့်၍ သစ္စာကြို မူလေသောကြောင့် ဖောင်သိုဝ်ကိုဝ် လွှတ် တံမူပေ၍ သည်ကိုဝ်စာ စေ၏။

၆။ ပါဇိနဒိသာပဌတိုင် သန်လွင်မြစ်နာနှိုက် ဥန်ပေါင်မင်သာမြေခံနစ် ခံသက် စိုဝ်ဝဲဖွာသာ သိုဝ်ခြိုင်သိုဝ်ပည်တိုဝ် ခံရွတ်ဖွာနှင့် မညီမညွတ် ကြေညက် အောင်စစီ ဖြစ်ကြ၍ ရွှေဖွတ် စက်၏ အောက်နှိုက် တုန်ဝပ်လှာသောကြောင့် ကုရုဏာ တံ အယဉ်ဖြူ ရဲမက်ဆင်မြင် ရွှေငွေထောက်ပင်ပေ၍ နိုင်ငံအတိုင် တည်သြောင် စေ၏။

၇။ အတ္တိနေယျဒိသာပဌတိုင် သန်လွင်မြစ်အရှေ့ဘက် ယွန်မင်နှင့် ညွန်ပေါင်မင် ခံယွတိဖွာစစ်ကြိထိဝ်လေ၍ ကိုဝ်တခုသာလွတ်သည် မိုဝ်နဲထိမိုင် ငုန်ကြောင် ဖွာ သာအဖကိုဝ်လည်ကျွန်၏အဖွစ် ဖွင်ရဲမက်ဆင်မြင်ရွှေငွေကူ ရုံမ်စေ၍ နိုင်ငံ တ်အတိုင် အုပ်စေပြန်၏။

ယင်းသို့ နရပတိမင်းသည် နိုင်ငံတော်ကိုစည်းရုံးလျက် မူလနယ်နိမိတ်တိုင် ရောက် အောင် ပြန်လည်တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ တည်ဆောက်ရာတွင် စစ်ရေးထက် စည်းရုံးရေးအား က ပိုခဲ့သည်။ စစ်ဖြစ်နေသည်များကို ရွှေ၊ ငွေ၊ လက်နက်၊ ဆင်၊ မြင်း ထောက်ပံ့ပေးကမ်း ပြီး စည်းရုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အောင်မြင်သောအခါ မူလအုပ်ချုပ်သူတို့ကိုပင် အစဉ်အလာ အတိုင်း ပြန်လည်အုပ်ချုပ်စေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် “ရဲမက်ဆင်မြင်း ရွှေငွေထောက်ပံ့ပေး၍ နိုင်ငံအတိုင်း တည်ကြောင်စေ၏။” ဟုဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အစဉ်အလာအတိုင်းရှိပြီး ဘုရင် များ၊ စော်ဘွားများ ပြန်လည်ထားရှိ အသိအမှတ်ပြုခဲ့သဖြင့် ပဒေသရာဇ်ခေတ်အတွက် သမိုင်းကောင်းပင်ဖြစ်သည်။

နရပတိမင်းသည် ရှေးမင်းများ တည်ဆောက်သွားခဲ့သော နိုင်ငံအကျယ်ကို ပြန်ရ အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သကဲ့သို့ အဝနှင့်စစ်ကိုင်းကို ခြားထားသလိုရှိသော ဧရာဝတီမြစ်ကြီး တွင်လည်း လှေဖောင်တံတားကို အောင်မြင်စွာတည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သော မင်းဖြစ်သည်။ အဝတစ်ဖက်ကမ်း စစ်ကိုင်းတွင် ထူပါရုံစေတီတော်ကြီးတစ်ဆူ တည်တော်မူခဲ့သည်။ သီဟိုဠ် (သီရိလင်္ကာ)မှ ထူပါရာမ၏ ပုံပွားဟုဆိုကြသည်။ ထုလုံးပုံစေတီတော်ကြီးဖြစ်၏။ ပုခန်းအနီး ရွာသာတွင်လည်း ထိုပုံမျိုးတစ်ဆူ တည်ခဲ့သေး၏။ အရပ်ခေါ် လုံးတော်ကြီးဘုရားဟု ဆိုသည်။ နရပတိမင်းက စစ်ကိုင်း ထူပါရုံစေတီတော်ကြီးသာမက ယင်းနှင့် အရန်ကုသိုလ် အဆောက် အအုံများလည်း ပါဝင်ခဲ့၏။ ယင်းတို့ကို ကျောက်စာလည်း ရေးထိုးစိုက်ထူခဲ့၏။

နရပတိမင်းကြီးသည် မြေးတော်၏အချစ်ရေးကို တားဆီးပိတ်ပင်ခဲ့သောကြောင့် မြေးတော်၏ လုပ်ကြံမှုခံခဲ့ရသည်။ သို့သော် ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်ခဲ့သော်လည်း အသက် အန္တရာယ်က ချက်ချင်းမကျရောက်ခဲ့ချေ။ လအတန်ကြာအောင် ဆက်လက်အသက် ဆက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကာလအတွင်း သားတော်များအား ညီညွတ်ရေးကိုလည်း တည်ဆောက် ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ရာဇဝတ်ကျူးလွန်ခဲ့သော မြေးတော်ကိုလည်း အပြစ်မယူခဲ့ချေ။ မိသားစု ပြဿနာမရှိခဲ့လျှင် နန်းသက်ရှည်ဦးမည်ဆိုလျှင် ဒုတိယမြန်မာနိုင်ငံကို စည်းရုံးခဲ့သူဖြစ်လာ နိုင်သည်။ ဘုရင့်နောင်သည် နရပတိခြေရာလက်ရာများအတိုင်း လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်များကို နေရာ၊ အဖြစ်အပျက် အတော်များများတွင် တိုက်ဆိုင်လွန်းစွာ သတိထားမိသည်။

သာသနာတော်ဖြင့် စည်းရုံးခြင်း

နရပတိသည် စစ်ကိုင်းအရပ်၌ ထူပါရုံဘုရား တည်တော်မူ၍ ထီးတော်တင်သော အခါ ငါးဆောင်သော ပြာသာဒ်မဏ္ဍပ်တို့ကို ဆောက်စေ၍ ဧရာဝတီမြစ်ကို စစ်အင်္ဂါလေးပါး နှင့်တကွ များစွာသောလူ ရဟန်းအပေါင်းတို့ လျှောက်သွားရအောင် တံတားကြီးပြုတော်မူပြီး လျှင် မိဖုရားနှင့်တကွ သားတော်၊ သမီးတော်၊ သမက်တော်၊ ဆွေတော်မျိုးတော်၊ မျိုးတော်၊

မတ်တော်အပေါင်းခြံရံလျက်ကူးတော်မူ၍မရေမတွက်နိုင်သောအလှူခံအရိယာသံဃာတော် တို့အား အတိုင်းမသိသော အလှူကြီးကို လှူတော်မူ၍ သာဓုခေါ်သည်။ ယင်းသောအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်းအစရှိသော ကျည်းပြည်၊ ဟံသာဝတီ၊ ယိုးဒယား၊ လင်းဇင်း၊ တနင်္သာရီ၊ မျက်နှာ မည်း၊ တရုတ်ဦးတည်ဘွား၊ မိုင်းသေဥပီစော်ဘွား၊ ဝန်စင်းစော်ဘွားတို့ အလုံးအရင်းနှင့် တကွလာ၍ မင်းဆက်တကာတို့ မခံဖူးသော ကြီးစွာသောသဘင်ကို ခံတော်မူသည်။ ထိုမှ တစ်ပါး ကောင်းမှုတော်ကား- ထူပါရုံ အရှေ့မြောက်ယွန်း၌ ရွှေကျောင်းတော် ၁၊ သစ်ဆိမ့် အရပ်၌ သစ္စာရဘုရားနှင့် ရွှေကျောင်းတော် ၂၊ ရေမသေရွှေကျောင်းတော် ၃၊ တပြက်သာ တဲတော်ရာ ရွှေကျောင်းတော် ၄၊ ပုဂံရွှေဥမင် ကျောင်းတော် ၅၊ မကွေးရွှေဥမင်ကျောင်းတော် ၆၊ ပြည်မြို့၌ ရွှေကျောင်းတော် ၇၊ ငှက်ပစ်တောင်ကြီးအရပ်၌ ဇေတဝန်ရွှေကျောင်းတော် ၈၊ စလင်းမြို့၌ စေတီနှင့်ရွှေကျောင်းတော် ၉ တို့ကိုလည်း မြေယာနှင့်တကွ လှူတော်မူခဲ့ သည်။^၆

နရပတိမင်းကြီးသည် ရှေးပုဂံမင်းတို့ကဲ့သို့ ယင်းတည်ဆောက်ခဲ့သော ထူပါရုံစေတီ တော်ကြီးအတွက် သာသနာတော် ၅၀၀၀ တည်စေရန် ထာဝရကုသိုလ်တော်အဖြစ် ကျွန် များ၊ လယ်ယာမြေများ၊ ကျောင်းများ၊ သိမ်နှင့် ပိဋကတ်တိုက်များပါ တည်ဆောက်လှူဒါန်း ထားခဲ့သည်။ ကျောင်းကျွန်အကြီးအကဲ နှစ်ယောက်အတွက် တစ်ယောက်လျှင် မုရင်းလယ် ၁ ဒသမ ၂၅ ပယ်နှင့် သံလယ် ၄ ပယ် စီပေးခဲ့သည်။ ငယ်သားကျွန် ၃၃ ယောက်အတွက်မူ တစ်ယောက်လျှင် ပျမ်းမျှ မုရင်းလယ် ၁ ဒသမ ၂၅ ပယ်နှင့် သံလယ် ၃ ပယ်စီပေးခဲ့သည်။^၇ ထိုကျွန်များတွင် မြန်မာချည်း မဟုတ်ချေ။ ရာဟုလာအမည်ရှိ အိန္ဒိယလူမျိုးတစ်ဦးလည်း ပါသည်။ ပန်းပဲအတတ်တတ်သူနှစ်ဦးလည်း ပါသည်။^၈

အနိရုဒ္ဓ (၁၀၄၄-၁၀၇၇) ဆောင်ရွက်ခဲ့သလို သာသနာတော်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက်လည်း များစွာလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဘုရင့်နောင်မင်း(၁၅၅၁-၁၅၈၁) လက်ထက်တွင် တစ်ကြိမ်၊ အလောင်းမင်းတရားကြီး (၁၇၅၂-၁၇၆၀) လက်ထက်တွင်တစ်ကြိမ် ရွာများ စုပေါင်းကာ နိုင်ငံထူထောင်လာခြင်းကို တွေ့ရသည်။ ဘုရားများတည်၏။ ကျောင်းများ ဆောက်၏။ ပိဋကတ်တော်များ ရေးကူးလှူ၍ ရတနာသုံးပါးမြတ်နိုးကြည်ညိုသူတည်း။ အချို့တိုက်များကိုဖော်ပြသည်မှာထိုတိုက်အတွင်းဘုရားသို့လှူထားသောမြေယာများရှိသော ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းဘုရားများအတွက် လှူထားသော မြေယာများရှိသည့် တိုက်များ ကို ဖော်ပြပေးလိုက်ပါသည်။

^၆/ကုလား၊ ၂၀၀၆၊ ဒု၊ ၈၅
^၇/ငြိမ်း၊ ၁၉၈၂ (ပဉ္စမ)
^၈/ငြိမ်း၊ ၁၉၈၂ (ပဉ္စမ)

အလှူဝတ္ထုစာရင်း

အလှူဝတ္ထု	အရပ်(တိုက်)	မှတ်ချက်(အတွက်)
မြေယာ(အားလုံး)	စည်ပါတိုက်	ဆီမီးဝတ်
မြေယာ (အားလုံး)	တောင်ကြည်တိုက်	ဆီမီးဝတ်
ဖမြေ ၅၀၊ ထန်း ၃၀၀၀	အင်ပဲတိုက်	ပိဋကတ်တိုက်စိုးစား
လင်ပက်ထန်း ၃၀၀	အန်စီအန်တတ်တိုင်လက်	
လယ် ၁၀ ပယ်	မြောက်သူကြီးများတိုင်လက်	
၅၀၀(ပိဋကတ်ကျမ်းများ)	နေပြည်တော်	စာကြည့်တိုက်(အဝ)
၄၈၈(ပိဋကတ်ကျမ်းများ)	နေပြည်တော်	စာကြည့်တိုက်(အဝ)
ထန်း ၂၀၀၀	လက်ရွေးကြီးတိုက်	သိမ်တော်အတွက်
မြေယာ(အားလုံး)	ကြံ့ကူမြင်တိုက်၊	ရဟန်းတော်များတွက်
မြေယာ(အားလုံး)	နဂါတွင်ဝန်လိုတိုက်	ရဟန်းတော်များတွက်

တရုတ်-မြန်မာဆက်ဆံရေး

ထိုခေတ်နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး ရှိသင့်သလောက် ရှိခဲ့သည်။ သာသနာတော်ရေးနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာတို့က များသည်။ ဆက်ဆံရသောနိုင်ငံများမှ မဇ္ဈိမဒေသဖြစ်သော အိန္ဒိယမှ အချို့ဒေသများ၊ သီဟိုဠ်ခေါ် ယနေ့သီရိလင်္ကာ၊ ယိုးဒယားနှင့် တရုတ်ကျူးကျော်မှုကို အကြိမ် များစွာ ရင်ဆိုင်နေခဲ့ရသည်။ မြန်မာမင်းဆက်တိုင်းတွင် တရုတ်ပါလာမြဲဖြစ်သည်။ တရုတ်နှင့် အများဆုံးဆက်ဆံနေရသည်။ စစ်ရေးကိစ္စချည်းသာဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်က အနိရုဒ္ဓ (အနော်ရထာ)မင်းကြီးသည် တရုတ်ပြည်သို့ စွယ်တော်ပင့်ရန် သွားခဲ့ဖူးသည်။ သို့သော် တရုတ်တို့က လက်ဆောင်တော်ဆက်လာခဲ့သည်ဟု လက်ခံထား ခဲ့ဟန်ရှိသည်။ တရုတ်ပြည်တွင် မွန်ဂိုကျူးကျော်သိမ်းပိုက်မှုဖြစ်ပြီးနောက် မွန်ဂိုတပ်များ သည် မြန်မာနိုင်ငံ ပုဂံသို့လည်း ၁၂၈၇ တွင် ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်လာခဲ့သဖြင့် ပုဂံပျက်ခဲ့ရ သည်။

ရှမ်းညီနောင်သုံးဦးတို့က မြင်စိုင်းတွင် ဗဟိုပြုလျက် မင်းနိုင်ငံသစ် ထူထောင်ချိန်တွင် တရုတ်တပ်များ မြင်စိုင်းသို့ရောက်ရှိ တိုက်ခိုက်ကြပြန်သည်။ နောက်ဆုံး ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် ပြီးဆုံးသွားပြီးနောက် အဝခေတ်တွင် အနည်းဆုံးတရုတ် ကျူးကျော်လာမှု ငါးကြိမ်ထက် မနည်းရှိခဲ့သည်။ သိန္နီပုန်ကန်မှုဖြစ်စဉ် ၇၇၃ ခု (အေဒီ-၁၄၁၁) တွင် တစ်ကြိမ်၊ မော်တုံမော် ကယ်စားအရေးနှင့် ၇၇၈ ခု (အေဒီ-၁၄၁၆)တွင် တစ်ကြိမ်၊ သက္ကရာဇ် ၈၀၆ ခု (အေဒီ-

၀/ကုလား၊ ၂၀၀၆၊ ဒု၊ စာ- ၃၁-၃၂
 ၁၀/ကုလား၊ ၂၀၀၆၊ ဒု၊ စာ- ၃၆-၃၇

၁၄၄၄) တွင် တစ်ကြိမ်^၁ သက္ကရာဇ် ၈၁၁ ခု (အေဒီ-၁၄၄၉)တွင် တစ်ကြိမ်^၂ သက္ကရာဇ် ၈၃၉ ခု (အေဒီ-၁၄၇၇)တွင် တစ်ကြိမ်^၃ တွေ့ရသည်။ သိန္နီပုန်ကန်မှုတွင် တရုတ်တို့သည် သိန္နီဘက်မှ စစ်ကူများပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ တရုတ်တို့ကို ပုန်ကန်ခဲ့သော မောရှမ်းများကို တရုတ်တို့ တိုက်ထုတ်ခဲ့သဖြင့် မိုးကောင်းမိုးညှင်းတွင် မြန်မာမင်းလူအဖြစ် နေနေချိန် လာရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ သိန္နီပုန်ကန်မှုတွင် စော်ဘွားဘက်မှ ပါဝင်ခဲ့ခြင်းအတွက် စစ်ဖြစ်ရသည်လည်း ရှိသည်။ မော်တုံမော်ကယ်စားပုန်ကန်မှုကြောင့် တရုတ်ပါဝင်လာခဲ့ သည်လည်း ရှိသည်။ အနိရုဒ္ဓ စွယ်တော်သွားပင့်စဉ်မရခဲ့သဖြင့် မင်းချင်းလက်ဆောင်ပေးခဲ့ သည်ကို ပဏ္ဍာတော်ဆက်သည့်သဘောဖြင့် ကျူးကျော်လာခဲ့သည်မျိုးလည်း တွေ့ရသည်။

နရပတိလက်ထက် တရုတ်ကျူးကျော်စစ် အဝသို့ရောက်ခဲ့စဉ်က ဦးဆောင်လာ သည့် တရုတ်ဗိုလ်မှူးတို့မှာ ယင်းသည်စား မော်သောင်ပိန်း၊ ဝင်ဆင်စား ထည့်ကွန်၊ မိုယည် စား တူသိုကျိန်နှင့် အုတ်သန်စင် တို့ဖြစ်ကြသည်။ လာရင်းအကြောင်းမှာ ပုဂံခေတ်က အနိရုဒ္ဓ (အနော်ရထာ)မင်းသည် တရုတ်မင်းသို့ ရွှေပေါင်းချောင် ငွေပေါင်းချောင် ဆက်ဖူးသဖြင့် အစဉ်အလာမပျက် ဆက်စေရန်၊ မဟုတ်လျှင် စစ်ခင်းရန် တောင်းဆိုချက်ဖြင့် လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစာကို အမတ် ၄၀ နှင့် မြင်းသည် ၃၀၀ တို့က ယူဆောင်လာခဲ့ကြသည်။

ဘုရင်နရပတိက အစဉ်အလာမရှိ၊ မြန်မာက ပေးခဲ့ဖူးသည်ဟု မကြားဖူးသဖြင့် သူ့လက်ထက် ပေးဖွယ်မရှိဟု ယတိပြတ်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ တရုတ်အဖွဲ့ ပြန်ရောက်သောအခါ မြန်မာတို့ပြန်မှုကို သိသောကြောင့် တရုတ်တပ်များ ဗန်းမော်ကြောင်း ချီလာသည်။ ရန်သူကို ဆီးကြိုတိုက်ခိုက်ရန် မြန်မာမင်းကလည်း ကြည်းကြောင်း ၊ ရေကြောင်းချီကြရသည်။

ကြည်းတပ်မှာ တိုက်ဆင် ၈၀၀၊ မြင်း ၁၅၀၀၀၊ စစ်သည်သူရဲ ၂၅၀၀၀၀၊ ရေတပ်မှာ မင်းကြီးကိုယ်တိုင် ဦးစီးလျက် တိုက်လှေ ၅၀၀၊ လှော်ကားသံလှေ ၃၀၀၊ စစ်သည်သူရဲ ၈၀၀၀၀ နှင့် ရွှေဖောင်တော်စီး၍ ထွက်တော်မူသည်။ သင်းတွဲကျွန်း၌ ဖျင်တော်ထပ်ခဲ့သည်။ ငရင်ဦးကျွန်း၌ ရေတပ်၊ ကြည်းတပ် ပေါင်းဆုံသည်။ ထိုအချိန်တွင် တရုတ်တပ်ကြီးလည်း ရောက်ရှိလာပြီး မောမင်းသိုင်ဘွားကို ပေးအပ်ရန် တောင်းဆိုပြန်သည်။ နရပတိမင်းက ယင်းသည် မြန်မာမင်းလူဖြစ်သည်ဆို၍ ပေးအပ်ရန်ငြင်းဆိုသည်။ ထိုတွင် တရုတ်တပ်များ ကောင်းတုံတိုင် ဆင်းလာသဖြင့် စစ်ဖြစ်ကြသည်။ ထိုစစ်တွင် တရုတ်ဗိုလ်မှူးစစ်သူကြီး တစ်ဦးဖြစ်သော ယင်းသည်စားမော်သောင်ပိန်းကို စစ်ပွဲတွင် အသေသတ်နိုင်ခဲ့သည်။ တရုတ်စစ်သည်များလည်း အများသေကြသည်။ ထို့ပြင် များပြားလှသောတရုတ်တပ်များ အတွက် ရိက္ခာလည်းပြတ်သဖြင့် မိုးဝန်းတိုင် ဆုတ်ခွာသွားရသည်။ ဘုရင်နရပတိလည်း မိုးကောင်းစော်ဘွား၊ မိုးနဲစော်ဘွားတို့ကို ဆင်လုံးမြင်းရင်းများနှင့် ဗန်းမော်တွင် စောင့်နေ စေရန် ချထားပြီး ပြန်တော်မူခဲ့သည်။

သက္ကရာဇ် ၈၀၇(အေဒီ- ၁၄၄၅)တွင် တရုတ်တို့ ချီလာပြန်သည်။ တရုတ်တပ်များ သည် သိုင်ဘွားကို မရမချင်းပြန်မည်မဟုတ်သဖြင့် ထိုအချိန်က မြန်မာမင်းကို ပုန်ကန်နေ

^၁/ကုလား၊ ၂၀၀၆၊ ဒု၊ စာ- ၇၈-၇၉
^၂/ကုလား၊ ၂၀၀၆၊ ဒု၊ စာ- ၈၀
^၃/ကုလား၊ ၂၀၀၆၊ ဒု၊ စာ- ၉၂-၉၃

သော ရမည်းသင်းကို တိုက်ခိုက်နှိမ်နင်းပေးလျှင် သိုင်ဘွားကိုပေးအပ်မည်ဟု မြန်မာတို့က ဆိုသဖြင့် တရုတ်တပ်များက တိုက်သိမ်းပေးအပ်သည်။ သို့သော် ယင်းတို့ သိုင်ဘွားကို အရှင် ရမသွားချေ။ ယင်းက ဆေး သောက် သတ်သေခဲ့သဖြင့် အလောင်းသာ ရသွားတော့ သည်။ တောင်းရခြင်းအကြောင်းတွင် ယခင်က တရုတ် တို့နှင့်တိုက်ခိုက်ခဲ့သော ရန်သူဟောင်း၏ အဆက်အနွယ် ဖြစ်သောကြောင့်ဟု သိရသည်။^{၁၄}

မွန်ဂို(တရုတ်)တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံကို ၁၂၈၇ မှစပြီးနောက်ပိုင်းတွင် အကြိမ်ကြိမ် ကျူးကျော်ခဲ့၏။ ပုဂံကျူးကျော်ခဲ့စဉ်က တရုတ်တပ်များဆိုသော်လည်း စင်စစ် တရုတ်ပြည်ကြီးကို ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်သိမ်း ပိုက်ထားခဲ့သော မွန်ဂိုတပ်များသာဖြစ်သည်။ ပုဂံပျက် ခဲ့သည်မှလွဲ၍ မွန်ဂို(တရုတ်)တို့ မြန်မာနိုင်ငံကို တစ်ကြိမ် မှု အောင်မြင်အောင် မတိုက် မသိမ်းနိုင်ခဲ့ချေ။ နရပတိ နန်းတက်စက ပြည်တွင်း မငြိမ်သက်မှုများကို နှိမ်နင်း နေရသည်။ ထိုသို့ ပြည်တွင်းရေး မရှင်းမလင်းနိုင်သေး ချိန်တွင် တရုတ်တို့က ပုဂံသိမ်းပြီး ဆက်ဆံရေး ပြတ် နေသည်ကို အကြောင်းပြုကာ ချီလာခြင်းဖြစ်သည်။ စစ်သည်တို့ကို တရုတ်စစ်သူကြီး လေးယောက်တို့က ကွပ်ကဲချီလာခဲ့သည်။ ရာဇသံစာလည်း ပါလာ၏။ လက်ဆောင်တော် ဆက်မည်လော၊ စစ်တိုက်မည်လော ဟူသော အချက်ဖြစ်သည်။ ပထမအကြိမ်ချီလာသော တပ်ကို အနိုင်တိုက်ထုတ်နိုင်ခဲ့သော်လည်း တရုတ်တို့ ကား လူအင်အားကြီးသောကြောင့် နောက်ဆုံးတောင်း ဆိုသော သိုင်ဘွားကိုပေးအပ်ရန် သဘောတူလိုက်ရ သည်။ သိုင်ဘွားလည်း ဆေးသောက်လိုက်သဖြင့် တရုတ်တို့ အလောင်းသာရရှိသွားခဲ့သည်။

နရပတိသည် မိုးကောင်းမိုးညှင်း၊ ရခိုင်သံတွဲ အရေး၊ တောင်ငူအရေးတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ရသည်။ မိုးကောင်းမိုးညှင်းကို သိမ်းပိုက် အောင်မြင်ခဲ့၏။ ရခိုင် နှင့် နယ်နိမိတ် စာချုပ်လုပ်နိုင်ခဲ့၏။ မွန်နှင့်လည်း အဆင်ပြေခဲ့၏။ နရပတိမင်းလက်ထက် ပုန်ကန်မှုများ ရှိနေခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံရေးအရ ထိုမင်းသည် အောင်မြင်

“ နရပတိမင်း
လက်ထက်
ပုန်ကန်မှုများ
ရှိနေခဲ့သော်လည်း
နိုင်ငံရေးအရ
ထိုမင်းသည်
အောင်မြင်မှု
အတော်အသင့်ကို
ရရှိနိုင်ခဲ့၏။ ”

^{၁၄}/ကုလား၊ ၂၀၀၆၊ ဒု၊ စာ-၇၈-၇၉

မှု အတော်အသင့်ကို ရရှိနိုင်ခဲ့၏။ အဝမင်းများထဲတွင် ချီးကျူးထိုက်သော မင်းတစ်ပါး ဖြစ်သည်။

နရပတိမင်း၏ သားတော်လက်ထက်တစ်ကြိမ် တရုတ်တပ်များ ချီလာပြန်သည်။ သက္ကရာဇ် ၈၁၁ ခု (အေဒီ-၁၄၄၉)က ဖြစ်သည်။ ရန်ကြွေးကြောင့် လာခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ယူနန်ထဲမှ မောရမ်းတို့ တရုတ်ကို နှစ်အတော်ကြာ ပုန်ကန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ဆုံး မခံနိုင်သည့်အဆုံး မြန်မာမင်းနယ်မြေထဲ ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ ထိုရန်ကြွေးကြောင့် တရုတ်တို့က မိုးကောင်းမိုးညှင်းကို လာရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစော်ဘွားနှစ်ဦး တို့က ဧရာဝတီဖြတ်ကူးစဉ် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသဖြင့် တရုတ်တို့ စစ်ရှုံးကာ ဆုတ်ခွာသွားခဲ့ရသည်။ နရပတိမင်းကလည်း စစ်ပွဲနိုင်သည့်အတွက် စော်ဘွားတို့ကို ငွေတော် ၁၀,၀၀၀ ဆုချခဲ့သည်။^{၁၅}

မြန်မာဘက်မှ ဦးဆောင်ခဲ့သော သေနာပတိတစ်ဦးမှာ အနန္တသူရိယဖြစ်သည်။ နရပတိမင်း အထိန်းတော်သားဖြစ်သည်။ သူ့ကျောက်စာအစဦးပိုင်းကို နဘောအစပ်များဖြင့် ရေးထိုးထားခဲ့သည်။ ပုဂံခေတ် နရပတိမင်းလက်ထက် အထိန်းတော်သား အနန္တသူရိယနှင့် မင်းတူ၊ ရာထူးတူ ဖြစ်နေသော်လည်း ဘဝနိဂုံးချုပ်မတူကြချေ။ သုတေသီတို့ အလွန်လေ့လာစရာ ကောင်းသည်။ အဝခေတ် အနန္တသူရိယက ကျူးကျော်တရုတ်တို့ကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် ဦးဆောင်ပါဝင်ခဲ့သူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။

ထိုမင်းသည် ပြည်ရွှေဆံတော်ဘုရားတွင် မိသားစုစည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို ပြန်လည် ပေါင်းဆုံဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ နတ်ရွာစံသောအခါ ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာနှင့် စကြဝတေးမန္တာတ်မင်းတို့သာ တည်ထားရှိဖွဲ့စည်းသောစေတီကို ထိုမင်းအတွက် တည်ထားခဲ့သည်။ စကြဝတေးဟု ယူဆသည့်သဘောကြောင့်လော တွေးစရာဖြစ်သည်။ မြန်မာရာဇဝင်တွင် အရိုးအိုးစေတီကို တည်ထားခဲ့သည်မှာ နရပတိတစ်ပါးသာရှိခဲ့သည်။ သက္ကရာဇ် ၈၃၀ ခု (အေဒီ-၁၄၆၈)ထိုး ကျောက်စာလည်း ရှိလေသည်။ အရိုးပြာတို့ကို “သရိယဓာတု” ခေါ်ဆိုဌာပနာခဲ့သည်။ မြေယာကျေးကျွန်များလည်း လှူထားခဲ့သည်။ သာသနာ ၅၀၀၀ တည်ရန် ဟုလည်းဆိုသည်။^{၁၆}

နိဂုံး

အဝတွင် စိုးစံသွားခဲ့ကြသော မင်းများထဲမှ နရပတိမင်းကို ရာဇဝင်ဆရာကြီး ဦးကုလားက အောက်ပါအတိုင်း ဂုဏ်ပြုဖော်ပြခဲ့သည်-

“မင်း၏တရားဆယ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏။
အမှန်အကန် အတော်အဖြောင့်ကို အလိုရှိတော်မူ၏။
အရအစွမ်း ဘုန်းပညာနှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။
ရတနာသုံးပါးကိုလည်း ယုံကြည်တော်မူ၏။” ဟူ၍ဖြစ်သည်။

^{၁၅}/ကုလား၊ ၂၀၀၆၊ ဒု၊ စာ-၈၀
^{၁၆}/ငြိမ်း၊ ၁၉၇၂၊ ပဉ်၊ စာ-၆၅

၂၉၆ ၁၉၃

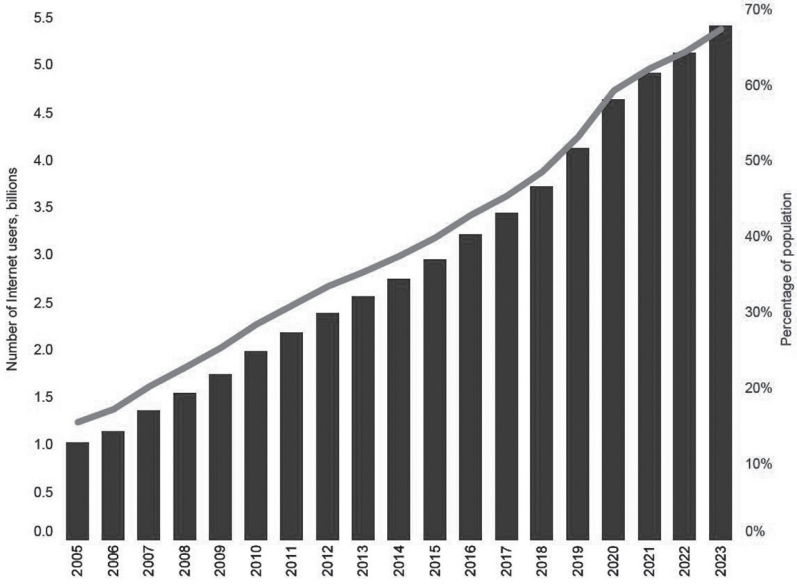
၂၉၆ ၁၉၃

“ဆိုက်ဘာအနိုင်ကျင့်ခြင်းသည်
 ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာများကို အသုံးပြု၍
 အနိုင်ကျင့်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။
 ဆိုရှယ်မီဒီယာ၊ မက်ဆင်ဂျာပလက်ဖောင်းများ၊
 ဂိမ်းပလက်ဖောင်းများနှင့် မိုဘိုင်းလ်ဖုန်းများတွင်
 ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပါသည်။”

ယနေ့ နေ့စဉ်လူနေထိုင်မှုပုံစံများတွင် အင်တာနက် သို့မဟုတ် အွန်လိုင်းအသုံးပြုမှု က အရေးပါလှပေသည်။ မနက်အိပ်ရာထလျှင် အင်တာနက်မှ သတင်းဖတ်ခြင်း၊ မိတ်ဆွေ များကို မင်္ဂလာပါ နှုတ်ခွန်းဆက်ခြင်း၊ အလုပ်ချိန်တွင်လည်း အလုပ်ကိစ္စ E-mail စစ်ခြင်း၊ ပို့ခြင်းတို့အပြင် အွန်လိုင်းမှ ဈေးဝယ်ခြင်း၊ ပစ္စည်းမှာခြင်း စသည်တို့အပြင် ရုံးဆင်းပြီး အိမ်ပြန်ရောက်ချိန်တွင်လည်း အွန်လိုင်းပေါ်တွင် စကားပြောခြင်း၊ ရုပ်ရှင်ကြည့်ခြင်း၊ စာဖတ် ခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်နေကြပါသည်။ နေ့စဉ်လုပ်ဆောင်မှုအများစုက အင်တာနက်ပေါ် တွင် အခြေပြုပါသည်။

သတင်းအချက်အလက်ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာ (ICT) ၏ နေ့စဉ်လူမှုဘဝအတွက် အသုံးဝင်မှုများကြောင့် ကမ္ဘာ့လူနေမှုပုံစံ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုသည် ထင်ထင်ရှားရှား မြင်သာ ထင်သာ ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ကာလအတွင်း New Normal ဟု တင်စားထားသော လူနေမှုပုံစံသစ်သည် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးအပါအဝင် ကဏ္ဍစုံလုပ်ငန်းခွင်များတွင် အင်တာနက်အွန်လိုင်းစနစ်ကို အသုံးပြုမှုမှာ အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာဆက်သွယ်ရေးသမဂ္ဂ (International Telecommunication Union-ITU) ၏ စစ်တမ်းအရ အင်တာနက်သုံးစွဲသူ ယခင်၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ ၄ ဒသမ ၁ ဘီလီယံသာ ရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် လူဦးရေ ၈၇၂ သန်း တိုးတက် သုံးစွဲခဲ့ရာ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ စုစုပေါင်း ၄ ဒသမ ၉ ဘီလီယံအထိ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ၅ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ ရှိလာကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်အထိ အင်တာနက်ကို အသုံးပြုနေကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။

Individuals using the Internet

Source: ITU

ပုံ- ကမ္ဘာ့အင်တာနက်သုံးစွဲမှု ခန့်မှန်းချက် (အင်တာနက်-ITU)

အင်တာနက်ဆိုသည်မှာသတင်းအချက်အလက် နှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာကို အသုံးပြုထားသည့် အရင်းအမြစ်ကြီးတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အဆိုပါ အရင်းအမြစ်ထဲမှာ ကွန်ရက်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ချိတ်ဆက်နိုင်ခြင်း၊ ၎င်းကွန်ရက်အတွင်းမှာ ကွန်ပျူတာ များ သို့မဟုတ် စမတ်ဖုန်းများက Application များ အသုံးပြု၍ အပြန်အလှန် ဆက်သွယ် ချိတ်ဆက်နိုင်ခြင်း၊ အချက်အလက်များပေးပို့နိုင်ခြင်း၊ လက်ခံနိုင်ခြင်း၊ ဖျော်ဖြေတင်ဆက်မှုများကို ကြည့်ရှုနိုင်ခြင်း၊ လေ့လာ သင်ယူနိုင်ခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းရှာဖွေခြင်း၊ ဈေးဝယ်ခြင်း၊ မိမိရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်များ၊ သုတေသန အချက်အလက်များ စသည်များကို ရေးသားဖော်ပြနိုင် ခြင်းအပြင် လူမှုရေး၊ ပညာရေး၊ စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး ကိစ္စရပ်တို့ကို အင်တာနက်ပေါ်မှာ လုပ်ဆောင်နိုင်ပါ သည်။

နေ့စဉ်လူမှုဘဝ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများမှာ အင်တာနက်၏ အခန်းကဏ္ဍ အရေးပါလာသည်နှင့်အမျှ အင်တာနက်ပေါ်တွင် လိမ်လည်ခြင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်ကို ခိုးယူခြင်း၊ အနိုင်ကျင့် ဗိုလ်ကျခြင်း၊ အွန်လိုင်းဝန်ဆောင်မှုများကို နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက် ခြင်း စသည့် အလွဲအသုံးပြုမှုများကလည်း များပြားလာ ပါသည်။ ထိုသို့ လိမ်လည်၊ ခိုးယူ၊ အနိုင်ကျင့်၊ တိုက်ခိုက် ကြရာမှာ နည်းလမ်းမျိုးစုံအသုံးပြုကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မကြာသေးသော ကာလများ အတွင်း ငွေရေးကြေးရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု Application များကို အတိုးနှုန်း သက်သက်သာသာဖြင့် ချေးငွေရရှိ မည်ဟု မက်လုံးပေး လှည့်ဖြား၍ မိမိ၏ဖုန်းအတွင်းသို့ Download ရယူစေပြီး မိမိ၏ ဖုန်းအတွင်းမှ မိတ်ဆွေ များ၏ ဖုန်းနံပါတ်များ၊ ဓာတ်ပုံများစသည့် အချက် အလက်များကိုရယူ၍ (Access) အသရေဖျက်ခြင်း၊ ငွေကြေးတောင်းခံခြင်း၊ လိမ်လည်ခြင်း၊ အနိုင်ကျင့် ခြင်း စသည့် လုပ်ရပ်များကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

“ များသောအားဖြင့် အရွယ်မရောက်သေး သူ ဆယ်ကျော်သက် များနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ် စာတတ်မြောက်မှု နည်းသည့် သက်ကြီး ရွယ်အိုများကို ပစ်မှတ်ထား၍ ကျူးလွန်တတ်ကြ ပါသည်။ ”

ဆိုက်ဘာအနိုင်ကျင့်ခြင်းသည် ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာများကို အသုံးပြု၍ အနိုင်ကျင့်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုရှယ်မီဒီယာ၊ မက်ဆင်ဂျာပလက်ဖောင်းများ၊ ဂိမ်းပလက်ဖောင်းများနှင့် မိုဘိုင်းလ်ဖုန်းများတွင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပါသည်။ ပစ်မှတ်ထားသူများကို ထိတ်လန့်စေရန်၊ ဒေါသထွက်စေရန် သို့မဟုတ် အရှက်ခွဲရန် ရည်ရွယ်သည့် လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အချို့သော ဆိုက်ဘာအနိုင်ကျင့်ခြင်းသည် ဥပဒေချိုးဖောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိနိုင်ပါသည်။ များသောအားဖြင့် အရွယ်မရောက်သေးသူ ဆယ်ကျော်သက်များနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်စာတတ်မြောက်မှုနည်းသည့် သက်ကြီးရွယ်အိုများကို ပစ်မှတ်ထား၍ ကျူးလွန်တတ်ကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖော်ပြပါအတိုင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်-

- တစ်စုံတစ်ဦး၏ အရှက်ရဖွယ် ဓာတ်ပုံ သို့မဟုတ် ဗီဒီယိုများ သို့မဟုတ် သတင်းတု သို့မဟုတ် သတင်းမှား သို့မဟုတ် ထင်ယောင်ထင်မှား အကြောင်းအရာများကို အကောင်တုများ အသုံးပြု၍ ဆိုရှယ်မီဒီယာ သို့မဟုတ် မက်ဆင်ဂျာပလက်ဖောင်းများမှတစ်ဆင့် ဖြန့်ချိခြင်း၊ ပေးပို့ခြင်း။
- သာမန်အနိုင်ကျင့်ခြင်းနှင့် ဆိုက်ဘာအနိုင်ကျင့်ခြင်းတို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ပုံစံဆင်တူသော်လည်း ဆိုက်ဘာအနိုင်ကျင့်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည့် ဒစ်ဂျစ်တယ် ခြေရာ (Digital Footprint) မှတ်တမ်းသည် ဖျောက်ဖျက်ရန် ခက်ခဲပြီး ရပ်တန့်ရန် အတိုင်းအဆမရှိ ကျယ်ပြန့်လွန်းပါသည်။

ဆယ်ကျော်သက်များအနေဖြင့် ဖော်ပြပါအချက်များကို လိုက်နာသင့်ပါသည်-

- မိသားစုကသတ်မှတ်ထားသော အင်တာနက်အသုံးပြုမှုစည်းမျဉ်းများနှင့် အင်တာနက်ဝန်ဆောင်မှုပေးသူမှ သတ်မှတ်ထားသော စည်းကမ်းချက်များကို လိုက်နာပါ။
- ကိုယ်ရေးကိုယ်တာပုံများကို မတင်ပါနှင့် သို့မဟုတ် အရောင်းအဝယ် မလုပ်ပါနှင့်။
- လိပ်စာ၊ ဖုန်းနံပါတ်၊ သို့မဟုတ် ကျောင်းအမည် သို့မဟုတ် တည်နေရာကဲ့သို့သော ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များကို ဘယ်တော့မှ ထုတ်ဖော်မပြောပါနှင့်။
- အကောင့် (Account) အမည်တစ်ခုသာ အသုံးပြုပြီး စကားဝှက်များကို (မိဘများ မဟုတ်သည့် အခြားသူများသို့) မမျှဝေပါနှင့်။
- မိဘ၏ခွင့်ပြုချက် သို့မဟုတ် ကြီးကြပ်မှုမပါဘဲ အွန်လိုင်းတွင် တွေ့ဆုံ၊ သိက္ခမိသည့် မည်သူနှင့်မဆို အပြင်တွင် တွေ့ဆုံရန် လက်မခံပါနှင့်။
- ခြိမ်းခြောက်သော အီးမေးလ်၊ မက်ဆေ့ချ်၊ ပို့စ် သို့မဟုတ် စာတို့ကို ဘယ်တော့မှ မတုံ့ပြန်ပါနှင့်။
- ကြောက်စရာကောင်းသော သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်သော သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာစေသော ဆက်သွယ်မှု သို့မဟုတ် စကားပြောဆိုမှုကို မိဘ သို့မဟုတ် အခြားယုံကြည်စိတ်ချရသော အုပ်ထိန်းသူ/အရွယ်ရောက်ပြီးသူအား အမြဲပြောပြတိုင်ပင်ပါ။

မိဘ သို့မဟုတ် အုပ်ထိန်းသူများအနေဖြင့် ဖော်ပြပါအချက်များကို လိုက်နာသင့်ပါသည်-

- ကလေးများအတွက် သင့်လျော်သော အွန်လိုင်းအမှုအကျင့်များနှင့် အလေ့အကျင့်ကောင်းများကို သင်ကြားပေးပါ။
- အွန်လိုင်းကို အတူတကွ အသုံးပြုပါ။
- ကွန်ပျူတာကို အိပ်ခန်းတစ်ခုစီတွင်မဟုတ်ဘဲ ၎င်း၏အသုံးပြုမှုကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနိုင်သည့် အများသုံးဧရိယာတွင်ထားပါ။ (ဥပမာ- ဧည့်ခန်း)
- စမတ်ဖုန်း သို့မဟုတ် တက်ဘလက်များတွင် အသုံးပြုသည့်အချိန်တိုင်းကို Parenting Application တစ်ခုအသုံးပြု၍ စောင့်ကြည့်ပါ။ အသက်အရွယ်အလိုက် အသုံးပြုရန် မသင့်သော Website များ၊ Application များကို ပိတ်ထားပါ။
- အလွယ်တကူ ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုနိုင်စေရန် ကလေးများ၏ အနှစ်သက်ဆုံး (Favourite Site) ဆိုက်များကို မှတ်သားပေးထားပါ။
- သင့်ခရက်ဒစ်ကတ် (Credit Card) နှင့် ဖုန်းဘောင်များမှ မရင်းနှီးသော သို့မဟုတ် အကြောင်းအရာမသိသော ကျသင့်ငွေများကို စစ်ဆေးပါ။
- သင့်ကလေး၏ကျောင်း သို့မဟုတ် စာကြည့်တိုက် သို့မဟုတ် သူငယ်ချင်းများ၏ အိမ်များ သို့မဟုတ် သင့်ကြီးကြပ်မှုမပါဘဲ ကလေးများသည် ကွန်ပျူတာ သုံးနိုင်သည့် မည်သည့်နေရာတွင်မဆို ကလေးသူငယ် အွန်လိုင်းအကာအကွယ် ပေးသည့်စနစ် ရှိ မရှိကို စိစစ်ပါ။
- အွန်လိုင်းငွေပေးချေမှု အဆင်မပြေကြောင်း သင့်ကလေးကလာရောက်တိုင်ကြားပါက အလေးအနက်ထား စိစစ်ပါ။

ထို့အပြင် မိဘ သို့မဟုတ် အုပ်ထိန်းသူများအနေဖြင့် သင့်ကလေး အွန်လိုင်းသားကောင်အဖြစ် ပစ်မှတ်ထားခံရနိုင်ခြေ ရှိ မရှိကို မျက်ခြည် မပြတ်သင့်ပါ။ ဖော်ပြပါအချက်များကို သတိပြု စောင့်ကြည့်ပါ-

- အထူးသဖြင့် ညဘက်တွင် အချိန်အကြာကြီး အွန်လိုင်းသုံးခြင်း။
- သင် မသိသူများထံမှ ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုများရှိခြင်း။
- မလိုလားအပ်သော လက်ဆောင်များ ရောက်ရှိလာခြင်း။
- သင် အခန်းထဲသို့ ဝင်လာသောအခါတွင် သင့်ကလေးသည် ကွန်ပျူတာ သို့မဟုတ် အခြားစက်ပစ္စည်းကို ရုတ်တရက် ပိတ်ပစ်လိုက်ခြင်း။
- မိသားစုနေ့စဉ် လှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်မှုနည်းလာခြင်း။
- အွန်လိုင်းအသုံးပြုမှုအကြောင်းကို ဆွေးနွေးပြောပြရန် တွန့်ဆုတ်ခြင်း။
- သင့်ကလေးနဲ့ စကားပြောပါ။ ရင်းနှီးပွင့်လင်းသော ဆက်ဆံရေးထားရှိပါ။ အွန်လိုင်းတွင် ပြဿနာများကြုံလာသောအခါတွင် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောဆိုတိုင်ပင်ရန် သင်ကြားထားပါ။

ထိုသို့ လူမှုကိစ္စများရပ်များအပြင် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး အပါအဝင် ကဏ္ဍစုံ လုပ်ငန်းခွင် အွန်လိုင်းဝန်ဆောင်မှုများအပါအဝင် အင်တာနက်သုံးစွဲသူ တစ်ဦးချင်းကို နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက်ခြင်း စသည့် ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေးကျိုးပေါက်မှု

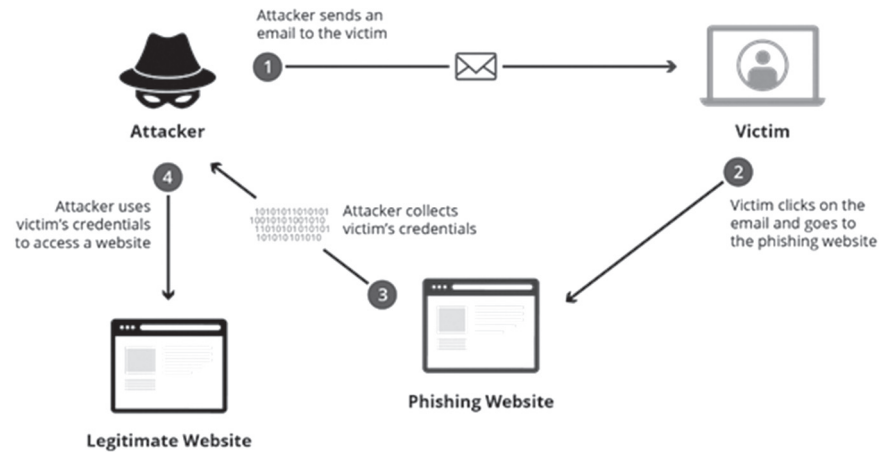
ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များသည်လည်း နေ့စဉ်နှင့်အမျှ များပြားလာပြီး အင်တာနက်သုံးစွဲသူများ၏ လူမှုစီးပွားဘဝများကို ထိခိုက်စေလျက်ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ဖော်ပြပါ ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှု အမျိုးအစားအချို့ကို အင်တာနက်သုံးစွဲသူ တစ်ဦးချင်းအလိုက် သိရှိနားလည်ပြီး သတိပြု လိုက်နာရှောင်ကြဉ်သင့်ပါသည်-

Malware

ကွန်ပျူတာပေါ်တွင် မလိုလားအပ်သော လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆောင်ရွက်စေ၍ ပျက်စီးစေရန် သို့မဟုတ် ပျက်စီးစေရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားသော ဆော့ဖ်ဝဲလ်ပရိုဂရမ်များ (ဥပမာ- Virus၊ Trojan၊ Spyware နှင့် Ransomware) ဖြစ်ပါသည်။ Malware ကူးစက်မှုသည် ယုံကြည်စိတ်ချရခြင်း မရှိသော Website များသို့ ဝင်ကြည့်မိခြင်း၊ မယုံကြည်ရသော သို့မဟုတ် မသိရှိသော ရင်းမြစ်မှ File များကို Download ပြုလုပ်မိခြင်း၊ Install ပြုလုပ်မိခြင်း သို့မဟုတ် Memory Stick ကဲ့သို့သော Travel Data Storage တို့မှတစ်ဆင့် ကူးစက်တတ်ပါသည်။ အချို့ Malware များသည် Website သို့မဟုတ် Link တစ်ခုသို့ ဝင်ရောက်မိရုံမျှဖြင့် အလိုအလျောက် Download ရယူကာ မိမိ၏ကွန်ပျူတာ၊ ဖုန်းများအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်တတ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ မိမိ မသိရှိသော Website များ၊ Link များကို ဝင်ရောက်ခြင်းမှရှောင်ကြဉ်သင့်ပါသည်။ သင့်လျော်ရာ Anti-Virus ကို တင်ထားပြီး အမြဲ Update ပြုလုပ်ထားသင့်ပါသည်။

Phishing

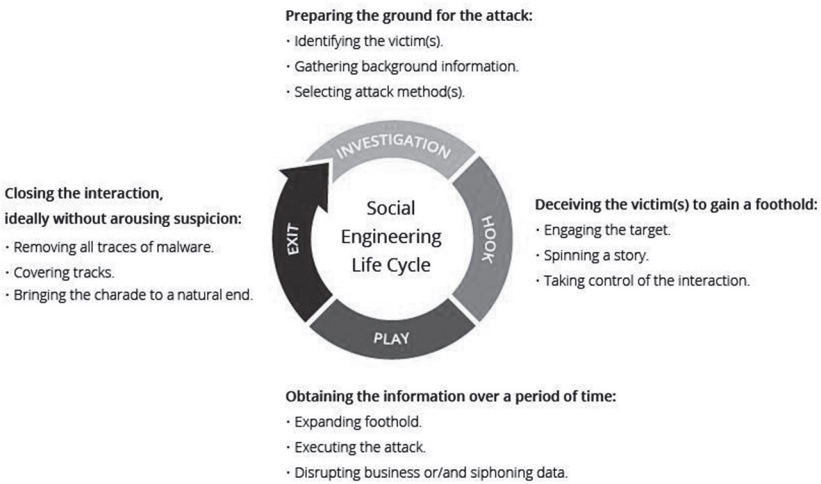
အီးမေးလ်မှတစ်ဆင့် ပေးပို့သော တိုက်ခိုက်မှုအမျိုးအစားဖြစ်ပြီး ပေးပို့လာသည့် Link တစ်ခုကို နှိပ်မိပါက သုံးစွဲသူ၏ အချက်အလက်ကို ခိုးယူမည့် အယောင်ဆောင် Website တစ်ခုသို့ ညွှန်ပြ၍ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အချက်အလက်များကို ထည့်သွင်းစေကာ သုံးစွဲသူများ၏ အချက်အလက်များကို ခိုးယူခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အီးမေးလ်သို့ မသိရှိသော လိပ်စာမှ ပေးပို့ခြင်း သို့မဟုတ် မသင်္ကာဖွယ်ရာ Link များ ပေးပို့ခြင်းတို့ကို ဖွင့် မဖတ်သင့်ပါ။ မနှိပ်သင့်ပါ။

ပုံ - Phishing ပြုလုပ်ခြင်း အဆင့်ဆင့် (အင်တာနက်)

Social Engineering

စိတ်ပညာကို အခြေခံ၍ သုံးစွဲသူ၏ နောက်ခံအကြောင်းအရာ၊ မွေးနေ့၊ နာမည်၊ မှတ်ပုံတင်အမှတ်၊ နေရပ်လိပ်စာ၊ အလုပ်အကိုင်၊ ချစ်ခင်သူအမည်၊ အားပေးသောအသင်း၊ လူ(အနုပညာရှင်) စသည်တို့အပေါ်မူတည်ကာ User Name၊ Password စသည်တို့ကို ခန့်မှန်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မိမိ၏ အကြောင်းအရာများကို အွန်လိုင်းပေါ်က စုဆောင်းခြင်း၊ မိမိအား တစ်ဖက်လှည့်၍ စုံစမ်းခြင်းတို့ဖြင့် အချက်အလက်များကို ရယူကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များကို အွန်လိုင်းတွင် တင်ခြင်း၊ ပြောခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ် သင့်ပါသည်။

ပုံ - Social Engineering ပြုလုပ်ခြင်း အဆင့်ဆင့် (အင်တာနက်)

Malvertising

Malvertising “အန္တရာယ်ရှိသောကြော်ငြာ” သည် Malware ပျံ့နှံ့စေရန် အွန်လိုင်း ကြော်ငြာကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် Malvertising သည် အန္တရာယ်ရှိသော Malware ကို သယ်ဆောင်ထားပြီး တရားဝင်အွန်လိုင်းကြော်ငြာကုန်ရက်များနှင့် ဝက်ဘ် စာမျက်နှာများအတွင်းသို့ စိမ့်ဝင်ထိုးသွင်း၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အွန်လိုင်းကြော်ငြာများတွင် ပါဝင်သော Link များကို နှိပ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သင့်ပါသည်။

Rogue Software

လုံခြုံရေးဆော့ဖ်ဝဲလ်တစ်ခုအနေဖြင့် အယောင်ဆောင်၍ သုံးစွဲသူ၏ ကွန်ပျူတာ တွင် Malware ရှိနေသည်ဟု ယုံကြည်စေရန် လှည့်ဖြားကာ အသုံးပြုသူအား Malware ဖယ်ရှားလိုပါက ငွေပေးချေရန် ဆွဲဆောင်လိမ့်လည်လှည့်ဖျားသည့် အန္တရာယ်ရှိသော

ဆော့ဖ်ဝဲလ်တစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ အင်တာနက်လိမ်လည်မှုပုံစံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် သုံးစွဲသူများအား အကြောက်တရားမှတစ်ဆင့် ငွေညှစ်သည့် Scareware ပုံစံတစ်ခုဖြစ်ပြီး Ransomware ပုံစံတစ်ခုဖြစ်သည်။

အထက်ပါ ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုအမျိုးအစားအချို့အပြင် များပြားလှသော ဆိုက်ဘာ လိမ်လည်လှည့်ဖြားတိုက်ခိုက်မှုများသည် အထူးသဖြင့် အင်တာနက်သုံးစွဲသူတို့၏အင်တာနက် အား မှီခိုမှု၊ ယုံကြည်မှု အလွန်အကျွံဖြစ်လာသည့်အပေါ် အခြေခံ၍ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ မရိုးနိုင် အောင် ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာခေတ် တွင် သုံးစွဲသူများ ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေး အသိအမြင် ရှိရှိဖြင့် မိမိ၏ လူမှုစီးပွားဘဝ တိုးတက် မြင့်မားစေရေးအတွက် သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာကို ကိရိယာတစ်ခုအနေဖြင့် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် အန္တရာယ်ကင်းကင်း အသုံးချနိုင်ကြစေရန် ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

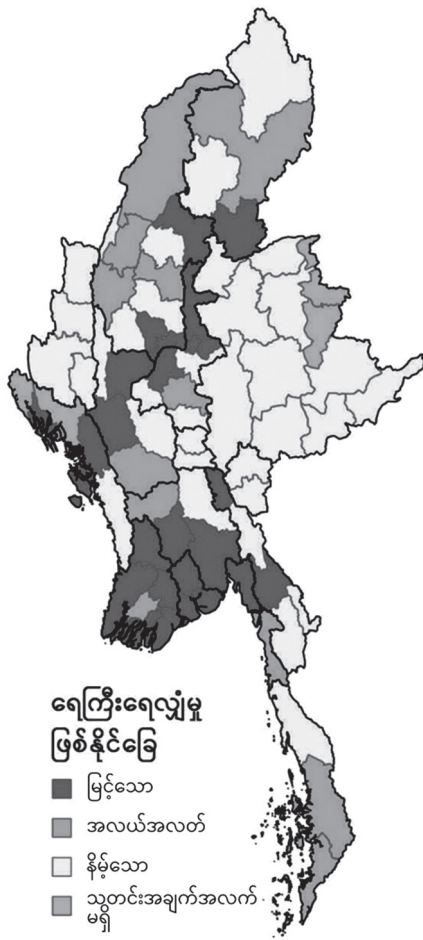
ရဲနိုင်မိုး

၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၀ ရက်နေ့၊ နေပြည်တော်၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်၊
၊ ဝန်ကြီးဌာန၊ ဝန်ကြီးရုံး၊ ဝန်ကြီးအဖွဲ့အစည်း၊ ဝန်ကြီးအဖွဲ့အစည်း၊

အဖွဲ့အစည်း

“ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း၏ အကျိုးဆက်တစ်ခုအဖြစ်
မြင့်တက်လာနေသော ပင်လယ်ရေပြင်ကြောင့်
မြစ်ဝကျွန်းပေါ်နှင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများတွင်
ရေလွှမ်းမိုးမှု ပိုမိုများပြားလာရန် ရှိသည်။”

ရေကြီးရေလျှံခြင်း သို့မဟုတ် ရေလွှမ်းမိုးခြင်း ဆိုသည်မှာ ပုံမှန်အချိန်၌ ခြောက်သွေ့နေသည့် မြေပြင်ပေါ်သို့ မြစ် သို့မဟုတ် မိုးရေ ဆီးနှင်း၊ ရေခဲကဲ့သို့သော ဇာစ်မြစ်တစ်ခုခုမှ ရေများရောက်ရှိလာကာ အချိန်ကာလတစ်ခုအထိ လွှမ်းမိုးဖုံးအုပ်နေခြင်းဟု ဖွင့်ဆိုသည်။ ရေကြီးရေလျှံခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများမှာ မိုးသည်းထန်စွာ သုံးရက်နှင့်အထက် ဆက်တိုက်ရွာသွန်းခြင်း၊ မြစ်ချောင်းများနှင့် ရေထုတ်စနစ်များ အနည်ထိုင်ပိတ်ဆို့ခြင်း၊ ဒီရေတောစသည့် ရေနှင့်ဆက်စပ်သော သဘာဝအခြင်းအရာများ အရည်အသွေးကျဆင်းခြင်းနှင့် လျော့နည်းပျောက်ကွယ်ခြင်း၊ မိုးသည်းထန်ချိန်နှင့် ရေထရက် ဆုံစည်းမိခြင်း၊ မုန်တိုင်းဒီရေတက်ခြင်း၊ ဆူနာမီရေလှိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ခရိုင်အလိုက်ရေလွှမ်းမိုးနိုင်ခြေ (Source: SEVIR-Mekong HFA Tool and MIMU)

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေကြီးမှုအန္တရာယ်များကို တစ်နှစ်လျှင် သုံးကြိမ်ခန့်အထိ အများဆုံး ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည်။ နှစ်စဉ်မိုးတွင်းကာလ ဇွန်၊ ဇူလိုင်၊ ဩဂုတ်လနှင့် မိုးနှောင်းပိုင်း စက်တင်ဘာနှင့် အောက်တိုဘာလတို့တွင် ဖြစ်လေ့ရှိကာ မိုးအများဆုံး ရွာသွန်းသော

ဩဂုတ်လတွင် အဆိုးရွားဆုံး ရေဘေးအန္တရာယ်များ ဖြစ်ပေါ်သည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် လူပေါင်း ၁၀၀ နှင့်အထက် ထိခိုက်ခဲ့သော သဘာဝဘေးအန္တရာယ် အရေအတွက် စုစုပေါင်း၏ ၅၁ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် ရေဘေးအန္တရာယ် များ ဖြစ်ကြသည်။ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတို့သည် ရေကြီးခြင်း ကြောင့် ဘေးဖြစ်နိုင်သော လူဦးရေအများဆုံးရှိသောဒေသများဖြစ်ပြီး ယင်းတို့၏ နောက် တွင် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးတို့ရှိသည်။ မြန်မာ့လူဦးရေထက်ဝက်ခန့် နှင့်ညီမျှသော လူဦးရေ ၂၈ သန်းတို့သည် ရေလွှမ်းမိုးမှုအန္တရာယ် မြင့်မားသောဒေသများ တွင် နေထိုင်လျက်ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ရေကြီးမှုဖြစ်စဉ်များကို လေ့လာလျှင်-

- (၁) မြစ်ကြီးများ၏ မြစ်ဖျား(မြစ်ညာ)ပိုင်းတွင် မိုးဆက်တိုက်ရွာသွန်းပြီးနောက် မြစ်အောက်ပိုင်း (မြစ်ကြေ)ဒေသအများအပြား၌ ဖြစ်ပေါ်သော ရေကြီးခြင်း၊
- (၂) ဒေသတွင်း ရေကြီးခြင်း၊
- (၃) မုန်တိုင်းနှင့်အတူပါလာသော လှိုင်းနှင့်ဒီရေကြောင့် ရေကြီးခြင်းဟူ၍ အဓိက သုံးမျိုး တွေ့နိုင်သည်။

မြစ်ကြီးများ၏ မြစ်ဖျားပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်း ရေဝေဒေသများတွင် မိုးသည်းထန်မှုကြောင့် မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသအများအပြား၌ ရေကြီးခြင်းများ

အများဆုံးတွေ့ရသည့် ရေကြီးမှုမျိုး ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ချင်းတွင်းမြစ်တို့၏ အစပိုင်း ရေဝေဒေသများတွင် အနည်းဆုံးသုံးရက်ဆက်တိုက် မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းပါက မြစ်အောက်ပိုင်းတွင် ရေကြီးမှုများ ဖြစ်ပေါ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်၏ ရေဝေဒေသသည် နိုင်ငံ ဧရိယာ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ကျယ်ပြန့်ရာ ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ယင်း၏လက်တက်များ ဖြတ်သန်း စီးဆင်းရာ ကချင်၊ စစ်ကိုင်း၊ ရှမ်း၊ မန္တလေး၊ မကွေး၊ ပဲခူး၊ ရန်ကုန်နှင့် ဧရာဝတီတိုင်း ဒေသကြီးတို့သည် ရေကြီးမှုဒဏ် အများဆုံးခံရသည်။ စစ်တောင်းမြစ်၊ သံလွင်မြစ်နှင့် ပဲခူးမြစ် များတွင်လည်း ယင်းဖြစ်စဉ်ကို ကြုံရသည်။ စစ်တောင်းမြစ်နှင့်သံလွင်မြစ်တို့တွင် အများ အားဖြင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်တွင်ဖြစ်ပေါ်သော တိုင်ဖွန်းမုန်တိုင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ် သော လေဖိအားနည်းရပ်ဝန်းနှင့်အတူ မိုးရွာသွန်းမှု ပုံမှန်ထက် များပြားသည့်အခါတွင် အများအားဖြင့် ရေကြီးခြင်း ဖြစ်လေ့ရှိသည်။

မြစ်ညာမှ ထုနှင့်ထည်နှင့် စီးဆင်းလာသောရေများသည် မြစ်များ၏ ဘေးတစ်ဖက် တစ်ချက်ရှိ ရေလွှမ်းလွင်ပြင်များ၊ မြေနိမ့်ပိုင်းများသို့ စီးဆင်းဝင်ရောက်ကြသဖြင့် ရေမြုပ် ဧရိယာ ကျယ်ပြန့်သည်။ ရေမြုပ်ချိန်ကြာမြင့်သည်။ အဆိုပါရေကြီးခြင်းမျိုးကို ငါးနှစ်တစ်ကြိမ်၊ ဆယ်နှစ်တစ်ကြိမ် စသဖြင့် ကြုံရလေ့ရှိသည်။ ရုတ်တရက်ဖြစ်ပေါ်ခြင်း မဟုတ်သဖြင့် မြစ်ညာတွင် ရေကြီးနေလျှင် မြစ်အောက်ပိုင်း ရေကြီးနိုင်ခြေကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ယနေ့အထိ ဖြစ်ပွားခဲ့သော ရေကြီးခြင်းများတွင် ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ရေဘေးကို တိုင်းနှင့်ပြည်နယ် ၁၂ ခုရှိ မြို့နယ် ၁၃၃ ခုတွင် ပေါ်ပေါက်ခံစားခဲ့ရသည်။ ဧရာဝတီ၊ ချင်းတွင်း၊ စစ်တောင်း၊ သံလွင် အပါအဝင် မြစ်များ၏ ရေဝေဒေသများ၌ သည်းထန်စွာ

ရွာသွန်းသော မိုးများကြောင့် ရေကြီးရေလျှံမှုဖြစ်ပွားကာ အဆောက်အဦများ ပျက်စီးခြင်း၊ လမ်းပန်းအဆက်အသွယ် ပြတ်တောက်ခြင်း၊ ကျွဲ၊ နွား တိရစ္ဆာန်များသေကျေခြင်း၊ စိုက်ပျိုး သီးနှံများ ဆုံးရှုံးခြင်းတို့နှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသရှိ တာအချို့ ကျိုးပေါက်ခဲ့ပြီး ဒေသတစ်ခုလုံး၏ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရေအလွှမ်းခံရကာ စပါးစိုက်ဧက ၂၂၀,၅၃၇ မျှ ရေအောက်ရောက်ခဲ့သည်။ ပြည်မြို့တွင် ရွှေဆံတော်ဘုရားခြေရင်းအထိ လှေများ ဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့သည်။

အထက်ပါဖြစ်စဉ်နောက်ပိုင်းတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်စဉ်ကြောင့်ဟု ယူဆ နိုင်သော လွန်ကဲသည့် ရေကြီးမှုများ ကမ္ဘာအနှံ့ပေါ်ပေါက်နေရာ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ၂၀၁၅ ခုနှစ်က ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ရေကြီးခြင်းသည်လည်း အဆိုပါ ဖြစ်စဉ်ကြောင့်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ ရာသီ ဥတုပြောင်းလဲခြင်း၏ အကျိုးဆက်များအနက် တစ်ခုမှာ မိုးရွာသွန်းမှုပုံစံ ပြောင်းလဲခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မိုးရာသီသည် တိုတောင်းလာခဲ့ပြီး အချိန်တိုအတွင်း နေရာကွက်၍ မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသွန်းလာခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ယင်းသို့ ပြောင်းလဲခဲ့သောမိုးရွာ သွန်းမှုပုံစံအပြင် ကိုမန်မန်တိုင်း တိုက်ခတ်ခြင်းကြောင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံဒေသ အများအပြား၌ ရေကြီးရေလျှံမှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် ရေကြီးခြင်း၏ ဖြစ်စဉ်များအနက် အချို့မှာ ယင်းနှစ် ဇူလိုင်လ ဒုတိယ ပတ်မှစ၍ အချိန်တိုအတွင်း ပြင်းထန်စွာ ရွာသွန်းသောမိုးကြောင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး သဖန်းဆိပ်ရေလှောင်တံခံနှင့် ကင်းတပ်ရေထိန်းတံခံတို့တွင်စီးဝင်ရေ ပုံမှန်ထက် များပြား ခဲ့သဖြင့် ရေပိုလွှဲ ရေထုတ်ပြန်နှင့် ရေတံခါးများမှရေကြိုတင် ထုတ်နုတ်ခဲ့ရသည်။ ကန့်ဘလူ မြို့နယ် မင်းမြင်ရေလှောင်တံခံတွင် တံခံပေါ်မှ ရေကျော်စီးဆင်းခဲ့သည်။ တံခံ၏မိုးရေချိန် စခန်းရှိ တစ်လအတွင်း အများဆုံးမိုးရေချိန်သည် ၂၀၁၃ ခုနှစ်က ၁၅ ဒဿမ ၆၇ လက်မရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင် ၁ ရက်မှ ၁၉ ရက်အတွင်း ၃၀ ဒဿမ ၁၇ လက်မ စံချိန်တင်ရွာသွန်းခဲ့သည်။ မင်းမြင်ရေလှောင်တံခံပေါ်မှ ရေကျော်ရေလျှံကျမှုသည် မြန်မာ့ဆည်မြောင်းသမိုင်းတွင် အလွန်စိုးရိမ်ခဲ့ရသော ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ရေကျော်ပြီး တံခံကျိုးပေါက်ပျက်စီးခဲ့လျှင် ကြုံတွေ့ရမည့် ဆည်အောက်စိုက်ပျိုးမြေများ၊ လူနေအိမ်ခြေများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုအပြင် လူ ပေါင်းများစွာသေဆုံးသည်အထိဖြစ်နိုင်သော်လည်း ယင်းအဖြစ်ကို ရှောင်ကွင်းနိုင်ခဲ့သည်။

ယင်းမျှ မိုးသည်းထန်မှုကို ပေါ်ပေါက်စေ၊ ထပ်ဆင့်ဆိုးရွားစေခဲ့သည်မှာ ကိုမန်မန်တိုင်း ဖြစ်သည်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်အတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကာ မြန်မာနှင့်ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှစ်နိုင်ငံ ကြားမှတစ်ဆင့် ဇူလိုင်လ ၃၀ ရက်နေ့တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ကုန်းပိုင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည့် ကိုမန်မန်တိုင်း၏ အရှိန်ကြောင့် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်တို့တွင် ရေကြီးမှု၊ မြေပြိုမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ချင်းတောင်တန်းနှင့်ဆက်စပ်ပြီး မင်းဘူးခရိုင်အတွင်း မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသွန်းခဲ့ရာ မိုးချောင်းပေါ်တွင် မိုးတစ်နှင့် ကြီးအုံကြီးဝတံ၊ မန်းချောင်းပေါ်တွင် မန်းတံ၊ စလင်းချောင်းပေါ်တွင် စလင်းတံတို့သည် ကန်ရေပြည့် ရေလှောင်ပမာဏထက် များစွာ ကျော်လွန်ပြီး ရေပိုလွှဲအသီးသီးမှ မျှော်မှန်းမထားသော ရေထုထည်ဖြင့် ကျော်ကျစီးဆင်းခဲ့၍ တံခံကြီးများ၏ တည်ငြိမ်မှုနှင့် လုံခြုံမှုကိုပါ ခြိမ်းခြောက်ခံခဲ့ရသည်။

ကိုမန်မန်တိုင်းကြောင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး ကလေးမြို့ မြစ်သာမြစ်တွင် နေလိုင်လ နောက်ဆုံးပတ်မှစ၍ စံချိန်တင်ရေးကြီးခဲ့သည်။ အကြောင်းရင်းမှာ ကလေးဝအနီး ချင်းတွင်း မြစ်နှင့် မြစ်သာမြစ်ပေါင်းဆုံသည့်နေရာသည် ပုလင်းလည်ပင်းကဲ့သို့ဖြစ်နေ၍ မြစ်ရေပြင် မြင့်တက်လာသောအခါ ရေထွက်ရန် ကြာရှည်သဖြင့် မြစ်ရေတွင် ပါလာသော နန်းများ ထိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်။

ကလေးမြို့အနီးရှိ ရာဇဂြိုဟ်ဆည်တွင် ဆည်အထက်ပိုင်း ရေဝေဧရိယာမှ မိုးရေနှင့် အတူ ပြိုကျစီးဆင်းလာသောနန်းများ၊ သစ်ကိုင်းသစ်ခက်များ ရေလှောင်ကန်အတွင်းသို့ မြောက်မြားစွာ ဝင်ရောက်ခဲ့ရာမှ ရေပိုလွှဲပိတ်ဆို့ခဲ့ပြီး ဆည်တမံအတွက် သတ်မှတ်ထား သော ရေအမြင့်ထက် ကျော်လွန်ကာ စိုးရိမ်ရသော အခြေအနေ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် ရေဘေးကြောင့် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး တစ်ခုတည်းမှာပင် လယ်ယာ စိုက်ပျိုးမြေဧက စုစုပေါင်း ၉၀,၀၀၀ ကျော် ရေကြီးနစ်မြုပ်မှုခံစားခဲ့ရသည်။ ဆုံးရှုံးမှုတန်ဖိုး ကျပ်သိန်း ၁၃,၇၀၀ ကျော်အထိရှိသည်။ ရေဘေးသည် မိုးသည်းထန်သော မြစ်ဖျားများနှင့် ဝေးရာ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ကိုပင် အလွတ်မပေးခဲ့ချေ။ ပုသိမ်၊ ကျောင်းကုန်း၊ ကျုံပျော်၊ ရေကြည်၊ သာပေါင်း၊ ဟင်္သာတတို့တွင် ရေဘေးဒုက္ခသည်စခန်းများ ဖွင့်ခဲ့ရသည်။ ဧရာဝတီတိုင်း ဒေသကြီးတွင် ရေဘေးဒဏ်ခံနေရသူ လူပေါင်းလေးသိန်းခန့်ရှိပြီး လယ်ဧက လေးသိန်းနီးပါး ရေမြုပ်ခဲ့ကာ ၇၀,၀၀၀ကျော် လုံးဝပျက်စီးခဲ့သည်။

မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးတွင် လယ်မြေဧကပေါင်း ၁ ဒသမ ၅ သန်းကျော် ရေကြီးနစ်မြုပ် ခဲ့ပြီး စပါးစိုက်ဧက တစ်သန်းခန့် လုံးဝပျက်စီးခဲ့သည်။ လူပေါင်း ၁ ဒသမ ၆ သန်းကျော် ထိခိုက်ပြီး အိမ်ထောင်စု ငါးသိန်းခန့် အိုးအိမ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးခဲ့ရသည်။ လူဦးရေ ၁၀၀ ကျော် အသက်ဆုံးရှုံးသည်။ စိုက်ပျိုးဧရိယာ၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ထိခိုက်ပျက်စီးခဲ့ရာ စိုက်ပျိုး ကဏ္ဍ ဂျီဒီပီ၏ ၄ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ညီမျှသည်။ ရေဘေးကြောင့် နိုင်ငံတစ်ဝန်းပျက်စီး ဆုံးရှုံးမှုတန်ဖိုးမှာ ကျပ် ၁၆၅ ဘီလီယံထိ ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် နာဂစ်မုန်တိုင်းအပြီး မြန်မာ့ သမိုင်းတွင် ဒုတိယအကြီးဆုံးကြုံတွေ့ရသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်သည်။ တိုင်း ဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် ၁၄ ခုအနက် ကယားပြည်နယ်နှင့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတို့က လွဲပြီး ကျန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် ၁၂ ခု ရေကြီးမှုကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် ရေဘေးကဲ့သို့ မကျယ်ပြန့် မပြင်းထန်သော်လည်း ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလက ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး ပဲခူးမြို့၌ ယင်းဒေသတွင် နှစ်ပေါင်း ၆၀ ခန့်အတွင်း အဆိုးရွားဆုံးဟု ဆိုနိုင်သော ရေကြီးရေလျှံမှု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ပဲခူးမြို့ပေါ် ရပ်ကွက်အများစု တွင် လူတစ်ရပ်နှင့်အထက် ရေမြုပ်ခဲ့ကာ အချို့နေရာများ၌ အိမ်ခေါင်မိုးအထိ မြုပ်ခဲ့သည်။ ပုံမှန်ရေကြီးလေ့မရှိသည့် မှော်ကန်၊ ဆိုရှယ်လစ်၊ ပုဏ္ဏားစုနှင့် သွန်းဘုရားဝန်းရပ်ကွက်များ အထိ ရေပြင်မြင့်တက်ခဲ့ပြီး တစ်ထပ်အိမ်အားလုံး ရေနစ်မြုပ်လှဖြစ်သည်အထိ ဆိုးရွားခဲ့သည်။ ပဲခူးနှင့်ဆက်နေသော အမြန်လမ်း ၃၉ မိုင်တွင်လည်း အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့က လမ်းမပေါ်ကို ရေကျော်ခဲ့သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် ရေဘေးသည် မိုးသည်းထန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သကဲ့သို့ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ပဲခူး ရေကြီးသည့်အကြောင်းရင်းများအနက် တစ်ခုမှာ မိုးသည်းထန်မှုပင် ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့က ရွာခွဲသော မိုးရေချိန် ၇ ဒသမ ၈၇ လက်မသည် ပဲခူးမြို့အတွက် လွန်ခဲ့သော ၅၉ နှစ်အတွင်း စံချိန်တင်မိုး ဖြစ်သည်။ မိုးများလွန်းသည့်အတွက် တောင်ကျ ချောင်းရေများ ဒလဟောစီးဆင်းလာချိန်နှင့် ပင်လယ်ဒီရေက သန်လျင်ဘက်မှ ပဲခူးဘက်ကို ထိုးတက်လာချိန် ဆုံမိသွားသဖြင့် ခါတိုင်းထက် အခြေအနေ ပိုဆိုးသွားခဲ့သည်။

ပို့ဆောင်ရေးနှင့်ဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၏ထုတ်ပြန်ချက်တွင် ပဲခူးတိုင်းအတွင်း ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၈ ရက် နံနက်ပိုင်းက မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသွန်းပြီး တောင်ကျရေ စီးဆင်းခြင်း၊ ဇောင်းတူဆည်နှင့် ကိုဒူကွဲဆည်များ၏ ရေပိုလွှဲမှုရေများပုံမှန်ထက် ကျော်ကျ စီးဆင်းခြင်းများကြောင့် ရန်ကုန်-မန္တလေး ရထားလမ်းပိုင်းနှင့် ပဲခူး-မော်လမြိုင် ရထားလမ်း ပိုင်းတို့တွင် ရေကျော်ခဲ့ပြီး ရထားခရီးစဉ်လေးခု ယာယီရပ်နားခဲ့ရသည်ဟု ပါရှိသည်။

ဒေသတွင်း ရေကြီးခြင်း

အလျားများစွာမရှည်သော မြစ်ငယ်ချောင်းငယ်များ၏ အဖျားပိုင်း ကုန်းမြင့်များ တွင် မိုးသည်းထန်စွာရွာသောအခါ ရေများတစ်ဟုန်ထိုးဆင်းလာပြီး မြစ်ချောင်းများထဲ၌ လျှပ်တစ်ပြက်ရေကြီးကာ ဒေသတွင်းရေလွှမ်းမိုးမှုဖြစ်ပေါ်သည်။ အဆိုပါရေကြီးခြင်းမျိုးကို အညာဒေသများတွင် တွေ့ရသကဲ့သို့ တောင်တန်းဒေသများဖြစ်သော ကရင်၊ ကချင်၊ ရှမ်း၊ မွန်နှင့် ချင်းပြည်နယ်တို့တွင် တောင်ကျရေများကြောင့် လျှပ်တစ်ပြက်ရေကြီးတတ်သည်။ ကချင်ပြည်နယ် မေခနှင့် မလိခမြစ်ဆုံရာ ဧရာဝတီမြစ် အစပိုင်းတွင် နွေဦးရာသီ၌ ဆီးနှင်း တောင်များရှိ ရေခဲများ စတင်အရည်ပျော်ရာမှ လျှပ်တစ်ပြက်ရေကြီးခြင်းများ မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။

ဒေသတွင်း လျှပ်တစ်ပြက်ရေကြီးခြင်းကြောင့် ရေမြုပ်ချိန်မကြာလှသော်လည်း မြစ်ဖျား ချောင်းဖျား၌ မိုးရွာပြီး မကြာမီအချိန်တိုအတွင်း ရေများဆင်းလာသောကြောင့် ကြိုတင်သိရှိပြင်ဆင်ရန် မလွယ်သဖြင့် အဆုံးအရှုံးများတတ်သည်။ အထူးသဖြင့် မိုးခေါင် သည့်နှစ်များ၌ ဒေသတွင်း မြေသားများ နူးညံ့နေရာ ယင်းနောက်ပိုင်း လျှပ်တစ်ပြက်ရေကြီး သောအခါ မြေသားတိုက်စားခံရမှု များပြားသည့်အတွက် မြေဆီလွှာ ဆုံးရှုံးသည်။ အစား ခံရသည့် မြေသားများသည် မြစ်ချောင်းများ၏ ကြမ်းပြင်၌ စုပုံနေကာ ရေကြီးမှုကို ပိုမိုဆိုးရွား စေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း၌ လျှပ်တစ်ပြက်ရေကြီးသကဲ့သို့ နိုင်ငံအောက်ပိုင်း မွန် ပြည်နယ် ဘီးလင်းမြို့သည် ဒေသတွင်း လျှပ်တစ်ပြက်ရေကြီးခြင်းကို မကြာခဏ ခံရလေ့ ရှိသော မြို့ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လက ဘီးလင်းမြို့နယ်အတွင်း ရေကြီးရေလျှံမှုများ ကြောင့် မြို့ပေါ်ရပ်ကွက်များနှင့် ကျေးရွာများမှ လူဦးရေ ၈,၃၃၅ ကျော် ရေဘေးသင့်ခဲ့ကာ ရန်ကုန် - မော်လမြိုင်ကားလမ်း လေးနေရာတွင် ရေကျော်သဖြင့် ယာဉ်အသွားအလာ ယာယီပြတ်တောက်ခဲ့သည်။

မုန်တိုင်းကြောင့်ကြေးခြင်း

ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းဒေသများ၌ ကြုံတွေ့ရသော ရေကြီးမှုအမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ မုန်တိုင်းတိုက်သောအခါ ခါတိုင်းထက် မိုးပိုမိုရွာသွန်းသည့်အပြင် လေသည် ရေထုအား ပင်လယ်ဘက်မှ ကုန်းတွင်းဘက်သို့ ဖိ၍တွန်းသဖြင့် ကမ်းခြေတစ်လျှောက် ရေပြင်မြင့်တက် လာတတ်သည်။ ယင်းဖြစ်စဉ်ကြောင့် ရေလွှမ်းမိုးမှု အကြီးအကျယ် ဖြစ်နိုင်သည်။ လေတိုက် အား အလွန်အားကောင်းသောအခါ ရေပြင်သည် ပေ ၂၀ ကျော်၊ ပေ ၃၀ ခန့်အထိ မြင့်တက် လာနိုင်သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံ၌ ၂၀၀၅ ခုနှစ်က ကက်ထရီနာမုန်တိုင်းတိုက်စဉ် မြင့်တက် လာသည့် ကမ်းခြေရေပြင် လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် လူဦးရေ ၁,၅၀၀ ခန့် သေဆုံးခဲ့သည်။

မုန်တိုင်းကြောင့် ကမ်းခြေရေပြင် မြင့်တက်ခြင်းနှင့် ပုံမှန်ဒီရေတက်ခြင်းတို့ အချိန် ကိုက်ဖြစ်ပေါ်သည့်အခါ မုန်တိုင်းဒီရေ ထူးကဲစွာတက်သည်။ မုန်တိုင်းဒီရေသည် ဖော်ပြပါ အားနှစ်မျိုး ပေါင်းစပ် ပေါ်ပေါက်ခြင်းဖြစ်၍ အားပြင်းပြီး ကုန်းတွင်းသို့ ပိုမိုထိုးဖောက် ဝင်ရောက်ကာ အပျက်အစီး ပိုမိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ မုန်တိုင်းကြောင့် ကမ်းခြေရေပြင် မြင့် တက်ခြင်း ရှိ မရှိသည် မုန်တိုင်း၏ ပြင်းအား၊ အရွယ်အစား၊ လမ်းကြောင်း၊ မုန်တိုင်းဝင်သော ကမ်းခြေ မြစ်ဝနှင့် ပင်လယ်အော်တို့၏ မြေပြင်အနေအထားတို့ပေါ် မူတည်သည်။ ယခုအခါ ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း မြင့်တက်လာနေသည့် ပင်လယ်ရေပြင်ကြောင့် ကမ်းခြေရေပြင် လွှမ်းမိုးမှု သည် အနာဂတ်တွင် ပို၍ ဆိုးရွားလာရန် ရှိသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် မေလ ၂ ရက်နေ့တွင် တိုက်ခတ်ခဲ့ကာ တစ်နာရီမိုင် ၁၃၀ ခန့်မျှ ပြင်းထန် သော နာဂစ်မုန်တိုင်းကြောင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးတို့မှ အများစုဖြစ်သည့် မြို့နယ်ပေါင်း ၅၀ ကျော်တွင် ထိခိုက်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်၏ ၃၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို သက်ရောက်ပြီး လူပေါင်း ၁၃၈,၀၀၀ ခန့် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရကာ လယ်ယာမြေဧက ငါးသိန်းခွဲ ပျက်စီးသည်။ ဆုံးရှုံးမှု တန်ဖိုးငွေကျပ် ၁၁ ဒသမ ၈ ထရီလီယံအထိ ရှိခဲ့သည်။ မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသွန်းခြင်း၊ လေပြင်းထန်စွာ တိုက်ခတ်ခြင်း၊ မုန်တိုင်းဒီရေ ၁၂ ပေခန့်အထိ မြင့်တက်ပြီး အလုံးအရင်းဖြင့် ဝင်ရောက်ခြင်း၊ ကုန်းတွင်းပိုင်းအထိ ရေကြီးခြင်း စသည့် အပျက်စွမ်းအားများကြောင့် ထိုမျှ ထိခိုက်ဆုံးရှုံး ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များအနက် အဆိုးရွားဆုံးဖြစ်သည်။

မုန်တိုင်းများအပြင် လေဖိအားနည်းရပ်ဝန်းများသည်လည်း ရေကြီးရေလျှံမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ရခိုင်ကမ်းရိုးတန်းတွင် ဖြစ်ပေါ်သော လေဖိအားနည်းရပ်ဝန်းကြောင့် ရခိုင်ပြည်နယ် သံတွဲမြို့တွင် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လက ဆိုးရွားသော ရေလွှမ်းမိုးမှု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် တတိယပတ်မှစ၍ မိုးအများအပြား ရွာသွန်းခဲ့ကာ ဇူလိုင်လ ၂၆ ရက်နေ့မှစ၍ စတင်ရေကြီးခဲ့သည်။ မြန်မာလနှင့်ပြောလျှင် လဆန်း ၃ ရက်နှင့် လဆုတ် ၃ ရက်များသည် ဒီရေအတက်ဆုံးရက်များဖြစ်ကြရာ သံတွဲ၌ စတင်ရေကြီးသော ဇူလိုင်လ ၂၆ ရက်သည် မြန်မာလဆုတ် ၃ ရက် ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် သံတွဲမြို့ ဝန်းကျင်၌ မိုးရေချိန် ၁၅ ဒသမ ၂၈ လက်မမျှ စုံချိန်တင် ရွာသွန်းခဲ့သည်။ ယင်းသည်ထန်

သောမိုးကြောင့် ရခိုင်ရိုးမတွင် မြစ်ဖျားခံသော သံတွဲချောင်း၌ ရေအလုံးအရင်းနှင့် စီးဆင်းလာသည်။ သံတွဲမြို့တွင်း ရေအကြီးအကျယ် လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။

နာဂစ်ကဲ့သို့ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု မများသော်လည်း အလွန်အင်အားပြင်းထန်သော မိုခါမုန်တိုင်းသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် မေလတွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့အား ဝင်ရောက်တိုက်ခတ်ခဲ့သည်။ မေလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် အဆင့် ၅ သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ပြီး လေတိုက်နှုန်း တစ်နာရီ ၁၇၅ မိုင်အထိ ရောက်ခဲ့သည်။ လူအနည်းဆုံး ၈၁ ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံပိုင် မီဒီယာများတွင် ဖော်ပြသည်။ ခန့်မှန်း ၁၁ ပေခန့်မြင့်သော မုန်တိုင်းဒီလှိုင်းများကြောင့် စစ်တွေမြို့နေရာအနီးအပြားတွင် ရေကြီးမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကာ နေအိမ်များ၊ လမ်းများ ရေနစ်မြုပ်ခဲ့သည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း၏အကျိုးဆက်တစ်ခုအဖြစ် မြင့်တက်လာနေသော ပင်လယ်ရေပြင်ကြောင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်နှင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများတွင် ရေလွှမ်းမိုးမှု ပိုမိုများပြားလာရန် ရှိသည်။

ရေလှောင်တမံနှင့်ရေဘေး

ရေလှောင်တမံရှိသောဒေသများတွင် ရေကြီးခြင်းနှင့် ကြုံရသည့်အခါတိုင်း အဆိုပါအဆောက်အအုံများကြောင့် ရေကြီးသည် သို့မဟုတ် ရေကြီးမှု ပိုမိုဆိုးရွားသည်ဟု အချို့က လွဲမှားစွာထင်မြင် ယူဆနေကြသည်။ ယင်းယူဆချက် မှားယွင်းကြောင်း ၂၀၁၅ ခုနှစ် မိုးချောင်းဖြစ်စဉ်ကို လေ့လာလျှင် သိနိုင်သည်။ မိုးချောင်း တမံတွင် ၃၁-၇-၂၀၁၅ ရက်နေ့က အများဆုံး ရေဝင်ရောက်မှုမှာ တစ်စက္ကန့်လျှင် ၄၅၃,၅၆၇ ကုဗပေဖြစ်ပြီး ရေပိုလွှဲမှ ထွက်ရေမှာ တစ်စက္ကန့်လျှင် ၂၃၂,၄၁၀ ကုဗပေ ဖြစ်သည်။ ဝင်ရေ၏ ထက်ဝက်ခန့်ကို တမံက လျှော့ချနိုင်ပြီး ဆက်လက်၍ ခုနစ်နာရီခန့် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခဲ့ကြောင်းတွေ့ရရာ တမံအောက်ဘက်တွင် နေထိုင်သူများ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရန် အချိန်ရရှိသည်။ အကယ်၍သာ တမံမရှိပါက ပြင်ဆင်ချိန် ရနိုင်ဖွယ်ရာ မရှိသဖြင့် အခြေအနေ ပိုဆိုးမည်ဖြစ်သည်။

၂၀၁၈ ခုနှစ်က ပဲခူးတွင် စိုးရိမ်ရေမှတ်ထက် သုံးပေကျော်သည်အထိ ရေကြီးခဲ့စဉ်က ပဲခူးမြို့အနီး မဇင်းဆည်နှင့် ဇလက်ထော်ဆည်များ ထိခိုက်ကျိုးပေါက်မှု မဖြစ်စေရန် နွေရာသီ ဆည်ရေပေးသည့်တမံအောက် စိုက်ပျိုးရေးပေးသည့် ရေလွှဲပေါက်မှ လွတ်ချလိုက်သောကြောင့်ဟု ကောလာဟလများ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဆည်တမံရေပိုလွှဲများကြောင့် ဆိုသည့်အချက်သည် ပဲခူးရေကြီးမှုတွင် အဓိကပြဿနာမဟုတ်ဟု အမျိုးသားအဆင့် ရေအရင်းအမြစ်ကော်မတီ၏အကြံပေးအဖြစ် ၁၀ နှစ်ကျော် တာဝန်ယူခဲ့သည့် ဆည်မြောင်းအင်ဂျင်နီယာတစ်ဦးက ပြောသည်။ ဆည်တမံများသည် သောက်သုံးရေ၊ စိုက်ပျိုးရေး သို့လှောင်ပေးသည့်အပြင် မိုးဦးကျတွင် ရေကြီးရေလျှံမှုကို ထိန်းသိမ်းပေးသည်။ သို့သော် မိုးအလွန်သည်ထန်စွာ ရွာသွန်းလျှင် ရေလှောင်ကန်ကြီးများတွင် ကြိုတင်စီမံတည်ဆောက်ထားသော ရေပိုလွှဲများမှ ရေလျှံလာသည်ကို ဒေသတိုင်း၌ ပုံမှန်ကြိုတွေ့နေကျဖြစ်သည်။ ဆည်တမံများမရှိလျှင် ပဲခူးဒေသ၌ မိုးဦးလေဦးကာလတွင်ပင် ရေကြီးသည့် ပြဿနာများ ကြုံလာရနိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။

အလားတူ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လက သံတွဲမြို့ ရေလွှမ်းမိုးခဲ့ခြင်းသည် တည်ဆောက်ဆဲ သူဌေးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟူသော မဟုတ်မမှန်သတင်းများ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ သံတွဲမြို့ ရေကြီးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် သံတွဲချောင်းနှင့် သူဌေးချောင်း တို့သည် ရခိုင်ရိုးမပေါ်မှ မြစ်ဖျားခံ စီးဆင်းလာသည်ခြင်း တူသော်လည်း ယင်းချောင်းနှစ်ခု တို့ကြား၌ တောင်တန်းတစ်ခုက ခြားထားသဖြင့် ရေဝေဒေသချင်း မတူ၊ ရေလွှမ်းမိုးမှု ပေါ်ပေါက်စေသော ဒေသချင်း မတူချေ။ သူဌေးချောင်းရေ များလွန်းသောအခါ ယခင်က ရေကြီးတတ်သော ရွှေလှေ၊ မန်ကြီးချောင်း၊ လင်းသီ စသော ရွာများသည် တည်ဆောက်ဆဲ သူဌေးရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းရှိ ရေထိန်းတံမံများက ရေများကို ကြိုတင်ထိန်းသိမ်းလွှဲထုတ် နိုင်ခဲ့သဖြင့် နောက်ပိုင်း ရေကြီးမှုနှင့် မကြုံကြရတော့ချေ။

ကျေးလက်ဒေသ မြစ်ချောင်းများပေါ်တွင် ဒေသခံများက ကိုယ်ထူကိုယ်ထ တည် ဆောက်ထားသော ရေလှောင်တံမံငယ်များ ကျိုးပေါက်ပျက်စီးခြင်းအချို့ရှိသော်လည်း ရေလှောင်တံမံကြီးများ ကျိုးပေါက်ပျက်စီးခြင်းကြောင့် ရေကြီးခြင်း သို့မဟုတ် ရေကြီးမှု ပိုမိုဆိုးရွားခြင်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ မရှိခဲ့ပေ။

အင်ဂျင်နီယာပိုင်းဆောင်ရွက်သင့်သည်များ

သို့သော် အတိတ်ကရေလွှမ်းလျှင် အများအားဖြင့် ကန့်သတ်ဧရိယာဘောင်အတွင်း ၌သာ လွှမ်းသည်။ ထို့ထက် ပို၍မလွှမ်း။ မိုးခေါင်လျှင်လည်း အများအားဖြင့် ဘောင်အတွင်း ၌သာ ခေါင်သည်။ ထို့ထက်ပို၍ မခေါင်ခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် ရေသံသရာလည်မှုသည် ရှေးကနှင့် မတူတော့ဘဲ ဘောင်ကျော်နေ၊ အပြောင်းအလဲ များနေ သည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ မုတ်သုံကာလနှင့် မိုးဥတုတိုတောင်း သွားကာ မိုးရွာရက် နည်းသွားသော်လည်း ရွာသည့်အခါ ပိုမိုသည်ထက်လာသည်။ ဘင်္ဂလား ပင်လယ်အော်၌ မုန်တိုင်းဖြစ်ပေါ်မှု နည်းသွားသော်လည်း မုန်တိုင်းဖြစ်သောအခါ အရင်က ထက် ပိုမိုပြင်းထန်အားကောင်းလာသည်။ ရေကြီးရေလျှံခြင်းသည်လည်း ပို၍ဆိုးရွားလာ ပြင်းထန်လာသည်။

ထို့ကြောင့် အင်ဂျင်နီယာတို့က ရေလှောင်တံမံအပါအဝင် ရေဘက်ဆိုင်ရာအဆောက် အအုံများကို တွက်ချက် ပုံစံထုတ်ရာတွင် အတိတ်က အချက်အလက်များ၊ သီဝရီများကိုသာ မှီငြမ်းအားကိုးမနေသင့်တော့ဘဲ ပြောင်းလဲလာသည့် အခြေအနေနှင့် အချက်အလက်များ ကို ရယူ၍ ထည့်သွင်းတွက်ချက် တည်ဆောက်ဖို့ လိုလာသည်။ မြင့်မားပြီး သိုလှောင်ရေ များပြားသည့် ရေလှောင်တံမံကြီးများ၏ အောက်ဘက်တွင် လူနေထူထပ်သည့် မြို့ရွာများ၊ လမ်းတံတားများတည်ရှိသဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်စဉ်ကြောင့် တမံ၏ ခိုင်ခံ့မှုနှင့် လုံခြုံစိတ်ချရမှုတို့ကို ခြိမ်းခြောက်သည့် ချို့ယွင်းပျက်စီးမှု ဖြစ်ပေါ်ပါက ဆုံးရှုံးမှု များပြား နိုင်သဖြင့် တမံများ၏ ဒီဇိုင်းများကို ပြန်လည်စစ်ဆေးစိစစ်ကာ လိုအပ်သလို ပြင်ဆင်ဆောင် ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ ရေပိုလွှဲဒီဇိုင်းကို ပြန်လည်စိစစ်ပြီး လိုအပ်သောနေရာများတွင် အကူ ရေပိုလွှဲများ၊ အရေးပေါ်ရေပိုလွှဲများကို တွက်ချက်ထည့်သွင်း တည်ဆောက်သွားရန် လိုအပ် နေသည်။

တစ်ချိန်တည်းတွင် အနာဂတ်ကြီးမူများ၏ဒဏ်မှ သက်သာရာရစေရန် နည်းလမ်းများကို ယခုကပင် ကြိုတင် စဉ်းစားလုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ဥပမာ- ကလေးမြို့တွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရေကြီးမှုမျိုး ထပ်မံမဖြစ်ပေါ်စေရန် မြစ်သာမြစ်ရှိ အဆီးအတား ကျောက်ဆောင်များကို ဖယ်ရှားခြင်း၊ မြစ်သာရေလှောင်တံစီမံကိန်း၊ မဏိပူရရေလှောင်တံစီမံကိန်းနှင့် ချင်းတောင်မှ မြစ်ဖျားခံပြီး မြစ်သာမြစ်အတွင်းစီးဝင်သော အခြားချောင်းမြောင်းများပေါ်တွင် တည်ဆောက်ရန်ရှိသည့် စီမံကိန်းများကို အလျင်အမြန်ပြီးစီးအောင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ သို့မှသာ ကလေးမြို့သည် စိတ်ချရမည် ဖြစ်သည်။

ပဲခူးရိုးမကို မြစ်ဖျားခံစီးလာသော ပဲခူးမြစ်သည် ပဲခူးမြို့ကို ဖြတ်သန်းကာ သန်လျင်မြို့အနီးတွင် ရန်ကုန်မြစ်နှင့် ဆုံတွေ့ပြီး ပင်လယ်ထဲကို စီးဝင်ရာလမ်းတစ်လျှောက်၌ အနည်ထိုင်ခြင်း၊ သောင်ထွန်းခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်များအတွင်း ပဲခူးမြစ်သည် ပဲခူးတစ်ဝိုက်၌ ယခင်ကထက် ပိုပြီးကျဉ်းလာသည်ဟု ဒေသခံများက ပြောသည်။ ပဲခူးမြစ်ကို ဖြတ်၍ ဆောက်လုပ်ထားသော ရန်ကုန်-သန်လျင် မြစ်ကူးတံတားများကြောင့် ပဲခူးမြစ်ဝ သန်လျင်မြို့အနီးတွင် သောင်ထွန်းလာနိုင်သည့်အတွက် ရေစီးရေလာကို အနှောင့်အယှက် ဖြစ်နိုင်သည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် သည်းထန်သောမိုးများ ပိုမိုရွာကျလာမည့် အလားအလာရှိနေရာ ရေထုတ်ရေနုတ်လမ်းကြောင်းများကို စနစ်တကျစီမံ တည်ဆောက်ထိန်းသိမ်းနိုင်မှသာ ပဲခူးရေကြီးခြင်းကို လျော့ပါးသက်သာရာရစေလိမ့်မည်။ သံတွဲချောင်း၌ ရေများလွန်းသောအခါ ရေကြီးတတ်သော သံတွဲမြို့အတွက် မြို့၏ အထက်ပိုင်း သံတွဲချောင်းတစ်နေရာတွင် ရေလွှဲတံတည်ဆောက်လျှင် ရေကြီးခြင်းမှ ကင်းဝေးမည် ဖြစ်သည်။

ရေကြီးရေလျှံမှုကို ကာကွယ်ရန် မြစ်ဝှမ်းများ၏ ဘေးတစ်ဖက်တစ်ချက်တွင် ရေထိန်းကန်များ တည်ဆောက်ထားရှိခြင်းဖြင့် ရေကြီးချိန်တွင် ယင်းကန်များထဲတွင် ယာယီထိန်းသိမ်းထားပြီး မြစ်ရေလျော့ချိန်၌ ပြန်လည်ထုတ်လွှတ်နိုင်သည်။ ရေထိန်းကန်တွင် ရေအမြဲ ပြည့်နေသောကန်နှင့် ရေကြီးချိန်တွင်သာ ရေပြည့်သောကန်ဟူ၍ရှိရာ ဒေသအခြေအနေကို လိုက်ပြီး ကန်အမျိုးအစား၊ အရွယ်အစား စသည်တို့ကို ကျွမ်းကျင်သောအင်ဂျင်နီယာတို့က ဒီဇိုင်းထုတ် တည်ဆောက်ပေးနိုင်သည်။ အလားတူ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်အောက်ပိုင်းဒေသများ ရှိတာများတွင် ရေထိန်းတံခါးများ မရှိသေးလျှင် ရေထိန်းတံခါး တပ်ဆင်ခြင်းဖြင့် လျှံတက်လာသော ရေချိုများကို ထိန်းသိမ်းအသုံးချနိုင်ရုံတင်မက ရေငန်မဝင်အောင်လည်း ထိန်းသိမ်းရာ ရောက်သည်။

ရေလွှမ်းလွင်ပြင် စသော ရေနှင့်ဆက်စပ်သည့် သဘာဝအခြင်းအရာများကို ထိန်းသိမ်းခြင်း

ရေကြီးရေလျှံခြင်းပြဿနာကိုဖြေရှင်းရာတွင် ရေထုတ်ရေနုတ်လမ်းကြောင်းများကို အတတ်နိုင်ဆုံးရှင်းလင်းထားဖို့ လိုသကဲ့သို့ မြစ်များ၏ ရေလွှမ်းလွင်ပြင်များ၏ ကဏ္ဍကလည်း အရေးပါသည်။ မြစ်ထဲသို့ စီးဆင်းလာသော ရေပမာဏသည် မြစ်က လက်ခံ သယ်ဆောင်နိုင်သောပမာဏထက်များသောအခါ မြစ်ကြောင်းဘေးတစ်ဖက်တစ်ချက်ရှိ မြေပြန့်

များ၊ အနိမ့်ပိုင်းများထဲသို့ ဝင်ရောက်ခိုအောင်းပြီး မြစ်ရေကျသွားသောအခါမှ မြစ်ထဲသို့ ပြန်လည်စီးဝင်ကြသည်။ ရေလွှမ်းလွင်ပြင်ဟု ခေါ်သည့် ယင်းမြေပြန့်များ၊ အနိမ့်ပိုင်းများသည် မြစ်ရိုးတစ်လျှောက် အခြားနေရာများ၌ ရေကြီးရေလျှံမှု မဖြစ်စေရန် အထိုက်အလျောက် ထိန်းပေးသော သဘာဝအခြင်းအရာများ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ဧရာဝတီမြစ်၏ ရေလွှမ်းလွင်ပြင်များသည် အချို့နေရာများတွင် တစ်မိုင်၊ အကျယ်ဆုံးနေရာတွင် လေးမိုင်ခန့်အထိရှိရာ အဆိုပါရေလွှမ်းလွင်ပြင်များကြောင့် အနီးအနားဒေသများ ရေအလွှမ်းခံရမှုမှ သက်သာရာရသည်။ ထို့ကြောင့် ရေလွှမ်းလွင်ပြင်များ၌ လူနေမြို့ရွာများ၊ အဆောက်အဦများ မထားရှိမဆောက်လုပ်ခြင်းဖြင့် ရေကြီးရေလျှံမှုကို အတန်အသင့်ရှောင်ရှားနိုင်ကြသည်။

ရေကြီးချိန်များ၌ သဘာဝမြေခိုပိုင်းများ၊ အင်းအိုင်များအတွင်းသို့ ရေများ ဝင်ရောက်စေကာ ယာယီထိန်းသိမ်းထားပြီးရေကျချိန်တွင် ပြန်လည်လွှတ်ထုတ်ခြင်းဖြင့် ရေကြီးရေလျှံမှုကို အထိုက်အလျောက် လျော့ပါးစေသည့်အပြင် သွေ့ခြောက်ရာသီတွင် ရေသွင်းစပါးစိုက်ရန်အတွက် အထောက်အကူ ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့အပြင် သင့်တော်သောနေရာများတွင် ရေလွှမ်းလွင်ပြင်များကို ဘေးသို့ချဲ့ထုတ်ကာ လျှံထွက်လာသော ရေကို နေရာပိုပေး၍ ယာယီထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြင့် ရေကြီးရေလျှံမှုကို ကာကွယ်သည့်လုပ်ဆောင်ခြင်းမျိုးကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် စဉ်းစားသင့်သည်။ ယင်းအစီအစဉ်မျိုးကို နယ်သာလန်အပါအဝင် နိုင်ငံအချို့တွင် အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ထားကြသည်။

မြစ်ချောင်းများ၏ ရေဝေဒေသအတွင်းရှိ သစ်တောများကို ထိန်းသိမ်းခြင်းသည်လည်း ရေကြီးရေလျှံမှုကို လျော့နည်းစေရာ၌ ကောင်းစွာအထောက်အကူပြုသည်။ သစ်ပင် သစ်တောများက ရွာကျလာသော မိုးရေများအနက် အချို့ကို ယာယီတားဆီး ထိန်းသိမ်းထားပြီး မိုးတိတ်သောအခါ ဖြည်းဖြည်းချင်း

“မြစ်ချောင်းများ၏ ရေဝေဒေသအတွင်းရှိ သစ်တောများကို ထိန်းသိမ်းခြင်းသည်လည်း ရေကြီးရေလျှံမှုကို လျော့နည်းစေရာ၌ ကောင်းစွာ အထောက်အကူပြုသည်။”

ပြန်လည်ထုတ်လွှတ်ပေးခြင်းဖြင့် အောက်ပိုင်းဒေသများ၌ ရေကြီးစေရန် လုပ်ဆောင်ပေးသည်။ သစ်ပင် သစ်တောများ မရှိလျှင် မိုးရေများ ဒလဟောစီးဆင်းကာ ရေကြီးမှုကို အလွယ်တကူ ဖြစ်စေသည်။ ထို့အပြင် အရှိန်ဖြင့် စီးဆင်းသွားသော ရေများသည် မြေဆီလွှာများကို တစ်ပါတည်းတိုက်စားသဖြင့် ဒေသတွင်း မြေဆီခန်းခြောက်သည်သာမက မြစ်အောက်ပိုင်းတွင် အနည်များစုပုံလာကာ ရေကြီးရေလျှံမှုကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ မြစ်ညာဒေသများမှ ရေနှင့်အတူပါလာသော အနည်နှင့်နုန်းများတွင် စိုက်ပျိုးပင်တို့အတွက် သဘာဝမြေဆီမြေနှစ်များ ပါလာခြင်း၊ ရေထဲတွင် ငါး စသောရေသတ္တဝါတို့အတွက် အာဟာရများ ပါဝင်ခြင်း စသည့် ကောင်းကျိုးများကို ရရှိသော်လည်း မြစ်ကြီးများတွင် အနည်ကျနုန်းတင်ပြီး ရေလမ်းတိမ်ကောခြင်း ဆိုးကျိုးလည်း ဖြစ်ပေါ်သည်။ ယင်းဖြစ်စဉ်ကြောင့် မြစ်ကြီးများ တစ်လျှောက် နေရာအများအပြားတွင် ရေကြီးမှုအကြိမ် များလာသည်သာမက ပမာဏလည်း ကြီးထွားလာနေသည်။ ဥပမာ- ဧရာဝတီမြစ်ရေထဲတွင် နုန်းများစွာ ပါဝင်စီးဆင်းနေရာ မြစ်ဝအရောက်တွင် တစ်နှစ်လျှင်တန်ချိန် သန်းပေါင်း ၃၀၀ နှင့်အထက် ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ရေ စီးဆင်းလာရာ လမ်းတစ်လျှောက် နုန်းများ အနည်ထိုင်ကျန်ရစ်ခြင်းကြောင့် ရေကြီးမှု ပိုမိုဆိုးရွားလာနေသည်။

ရေဝေဒေသနည်းတူ ရေတိမ်ဒေသများအား ကောင်းစွာ ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြင့် ရေကြီးရေလျှံမှုကို တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည်။ ရေတိမ်ဒေသဆိုသည်မှာ နှစ်တစ်နှစ်တွင် အနည်းဆုံး လအနည်းငယ်မျှ ရေဖုံးလွှမ်းသောမြေနှင့် ရေဖြင့်ပြည့်ဝစိုစွတ်နေသော မြေများကို ခေါ်သည်။ ရေတိမ်ဒေသများသည် ရေအရင်းအမြစ်များနှင့် ဆက်စပ်ဂေဟစနစ်များ တည်မြဲရေးအတွက် ထိန်းညှိပေးခြင်း၊ ရေကောင်းရေသန့်များကို ထိန်းသိမ်းပေးခြင်း၊ မြေအောက်ရေကို ပြန်လည်ဖြည့်တင်းပေးခြင်း၊ ရေတွင်ပျော်ဝင်နေသည့် အညစ်အကြေးများကို သန့်စင်ပေးခြင်း၊ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များကို စုပ်ယူ၍ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဒဏ်ကိုလျော့ချပေးခြင်း၊ ရေကြီးရေလျှံမှုမှ ကာကွယ်ပေးခြင်း၊ သားငှက် တိရစ္ဆာန်များ၏ နေရင်းဒေသများဖြစ်ခြင်း၊ ရွှေ့ပြောင်း ရေပျော်ငှက်များ၏ နားခိုကျက်စားရာဖြစ်ခြင်း စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ပေးနိုင်သည်။

ပိုးသတ်ဆေး၊ မြေဩဇာနှင့် တိရစ္ဆာန်အညစ်အကြေးများ ဝင်ရောက်လာခြင်း၊ အမှိုက်များ မဆင်မခြင် စွန့်ပစ်ခြင်း၊ အဆောက်အအုံများ တိုးချဲ့ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ရေအလွန်အကျွံ ထုတ်ယူ အသုံးပြုခြင်း၊ ထင်းအလွန်အကျွံထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်း၊ မြို့ရွာနှင့်ဆည်များ တည်ဆောက်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ရေတိမ်ဒေသများအား ထိခိုက်မှုရှိလာသည်။ အထက်ပါ အကြောင်းများအပြင် ပူနွေးလာသောအခြေအနေ၊ မိုးရွာသွန်းမှု မမှန်ခြင်း၊ ပင်လယ်ရေပြင်မြင့်တက်လာခြင်းတို့ကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ရေတိမ်ဒေသများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံသည် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ပျက်စီးခဲ့သည်။

မုန်တိုင်းဒဏ်နဲ့ သဘာဝဘေးဒဏ် ကြိုကြိုခံပေးနေတဲ့ ဒီရေတောတွေကို ကာကွယ်ပါ

**ဒီရေတောတွေကို
ခုတ်ထွင်း၊ ပျက်ဆီးပါက
သစ်တောပဒေအရ
အရေးယူခံရနိုင်ပါတယ်**

ဒီရေတောတွေဘာကြောင့် ပျက်စီးရ...။

ဒီရေတောအတွင်း ပုဂ္ဂိုလ်ကုန်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခြင်း။
ကမ်းရိုးတန်းဒေသစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ။
သစ်၊ ထင်း၊ မီးသွေး အလွန်အကျွံထုတ်လုပ်မှု။

မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်
နှစ်ပေါင်း (၃၀) အတွင်း ကမ္ဘာ့ဒီရေတော
ဧရိယာ ၃၅% ပျက်စီးပြုန်းတီးခဲ့။

ဒီရေတောတွေဟာ ဘာကြောင့် အရေးကြီးတာလဲ...။

- ဒီရေတောပျက်စီးခြင်းက ဖြစ်ပေါ်လာသော ရေညစ်ညမ်းမှု၊ အခြေမာကျခြင်း၊ သစ်ပင်နံ့ထွက်ခြင်း။
- ဒီရေတောက ကုန်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ချိတ်ဆက်ထားပြီး ကုန်း၊ ရေနေ သတ္တဝါတွေရဲ့ ကျက်စားရင်သန်ရာ နေရာလည်း ဖြစ်တယ်။
- ဆူနာမီရေလှိုင်း နဲ့ မုန်တိုင်းဒဏ်ကနေ ကာကွယ်ပေးနေတဲ့ သက်ရှိတိုင်းတွေလည်း ဖြစ်တယ်။ သက်ရှိမျိုးစုတို့ ပိုတင်းသန်တိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ဖြစ်တယ်။

ဒီရေတော ပျက်စီးမှုဟာ နှစ်စဉ် ၁% တိုး လာလျက်ရှိ။

**ဒီရေတောများ ပျက်စီးလာခြင်းကြောင့်
သာငါး၊ သယ်ကတတွေ
ပျက်စီးဆုံးရှုံးလာခြင်းက
ဒေသတွင်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နဲ့
စားဝတ်နေရေးကို ခြိမ်းခြောက်လာပါတယ်။**

ရေတိုက်ဒေသများကဲ့သို့ ဒီရေတောများသည် ရေကြီးမှုကို ကာကွယ်ပေးနိုင်သော သဘာဝအခြင်းအရာများ ဖြစ်ကြသည်။ ဒီရေတောများသည် အပူပိုင်းဒေသ၊ အပူပိုင်းနှင့် သမပိုင်းကြားဒေသများ၏ ဒီရေရောက်ရာ အရပ်များ၌ ပေါက်ရောက်နေသည့် အပင်နိမ့်များ ဖြစ်သည်။ မုန်တိုင်း ဒီရေနှင့် ဆူနာမီလှိုင်းများကို ဒီရေတောများက ကြံ့ကြံ့ခံပြီး အရှိန်လျှော့ချပေးနိုင်သည်။ ကမ်းရိုးတန်းရေလွှမ်းမှုများကို ကာကွယ်သည်။ ဒီရေတောများက ရေလွှမ်းမိုးမှုကို အကာအကွယ်ပေးထားခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာတွင် တစ်နှစ် အမေရိကန် ဒေါ်လာဘီလီယံ ၈၀ မျှအဆုံးအရှုံး သက်သာရာရကြောင်း သိရသည်။ ရေလွှမ်းမိုးမှုကို ကာကွယ်ရာ၌ ဒီရေတော စိုက်ခြင်းသည် အချို့နေရာများတွင် ရေတားတံများ ဆောက်ခြင်းထက် အကုန်အကျများစွာ သက်သာသည့်အပြင် ရေအရည်အသွေးကိုလည်း တိုးတက်ကောင်းမွန်စေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဒီရေတောများကို ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် အများဆုံးတွေ့ကြုံရသည်။ ဒီရေတောများသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် နာဂစ်မုန်တိုင်း တိုက်ခတ်စဉ်အခါက ကမ်းရိုးတန်းဒေသခံပြည်သူများ၏ ဘဝရှင်သန်ရပ်တည်

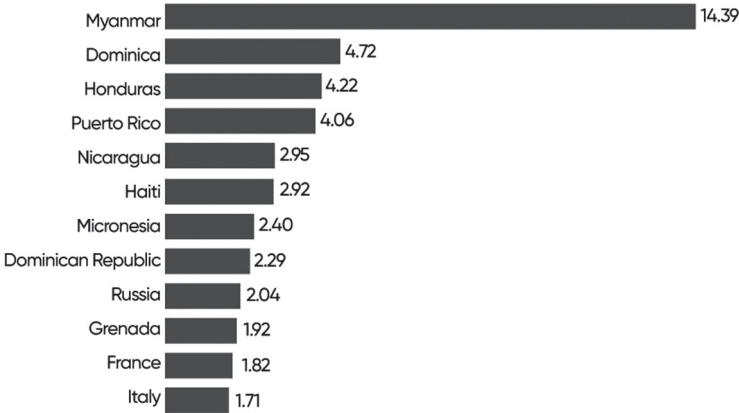
ရေးအတွက် အရေးပါကြောင်း ပြသခဲ့သည်။ သို့သော် ယင်းတို့ကိုတန်ဖိုးထား ထိန်းသိမ်းခြင်း အားနည်းသဖြင့် မြန်မာ့ဒီရေတောများ ပျက်စီးလျက်ရှိရာ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် ဒီရေတော ပျက်စီးပြုန်းတီးမှု အများဆုံးဖြစ်ပြီး ရခိုင်တွင် ဒုတိယအများဆုံးနှင့် တနင်္သာရီ ဒီရေတော များသည် တတိယ အများဆုံး ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ့ဒီရေတောများ၏ ရေလွှမ်းမိုးမှုကို ကာကွယ်နိုင်စွမ်းသည် လျော့နည်းလာနေသည်။

ကြိုတင်လုပ်ဆောင် ကာကွယ်မှသာ

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ရေဘေးအန္တရာယ်အမျိုးမျိုး မပေါ်ပေါက်မီ မိုးဇလစသည့် ဌာနများက တတ်နိုင်သမျှ ကြိုတင်သတိပေးချက်များ ထုတ်ပြန်ကြသဖြင့် အပျက်အစီး နည်းပါးစေရန် ရှောင်ရှားနိုင်ကြသည်။ သို့သော် ရေဘေးအန္တရာယ် ပေါ်ပေါက်ပြီးသောအခါ ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ သူတို့ကို အကူအညီများ ပေးအပ်ကြောင်း၊ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု ပမာဏမည်မျှရှိကြောင်း၊ အပျက် အစီးများကို ပြင်ဆင်ပြီး သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်နေကြောင်း စသဖြင့်သာကြားသိခဲ့ရပြီး နောင် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သေးသည့် ရေဘေးအန္တရာယ်အမျိုးမျိုး၏ သက်ရောက်မှုများ လျော့နည်း သွားစေရန် မည်သို့ဆောင်ရွက်မည်ဆိုသည်ကိုမူ ကြားသိရမှု နည်းပါးသည်။

ဆန်းစစ်ချက်တစ်ခုအရ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်ကြား နှစ်ပေါင်း ၂၀ အတွင်း ကမ္ဘာတွင် ရေဘေးအပါအဝင် ပြင်းထန်သော သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ပေါင်း ၁၁,၀၀၀ ကြောင့် လူပေါင်း ၄၇၅,၀၀၀ သေဆုံးခဲ့ပြီး ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုပမာဏမှာ ငွေကြေးအားဖြင့် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၅၄ ထရီလီယံမျှ ရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် တစ်နှစ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၃၀၀ အထိနှင့် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် တစ်နှစ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၅၀၀ အထိ ရောက်လာနိုင်ကြောင်း သိရသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများထဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် မကြာမီ ကာလအထိ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်အခံရဆုံး နိုင်ငံများထဲတွင် ပါဝင်ခဲ့သကဲ့သို့ အနာဂတ် တွင်လည်း သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် အထိခိုက် အလွယ်ဆုံးနိုင်ငံထဲတွင် ဆက်လက် ပါဝင်နေဦးမည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် မိုးပိုမိုသည်းထန်ခြင်း၊ မုန်တိုင်းပြင်းအား ပိုလာခြင်း တို့ကို မြန်မာနိုင်ငံ ကြုံတွေ့ရဦးမည်ဖြစ်၍ ရေနစ်သူဝါးကူအထိုးခံရမည့် အခြေအနေပင် ဖြစ်သည်။

COUNTRIES WITH MOST EXTREME WEATHER FATALITIES (1998-2017)

Annual average fatalities per 100,000 inhabitants due to extreme weather events (1998-2017)

မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရေဘေးကြောင့် လူဦးရေ ၁၀၀ ကျော် အသက် ဆုံးရှုံးကာ နိုင်ငံတစ်ဝန်း ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုတန်ဖိုးမှာ ကျပ် ၁၆၅ ဘီလီယံထိ ရှိခဲ့ကြောင်း ထုတ်ပြန်ချက်မှာ ရေတိုအတွက်သာဖြစ်ကြောင်း သတိပြုဖို့လိုသည်။ ရေဘေးအပါအဝင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ၏ ရေရှည်အကျိုးဆက်သည် ရေတိုသက်ရောက်မှုများထက် သိသိသာသာ ကြီးမားသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရေကြီးခြင်းတစ်ခုတည်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ၁၆ ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြင့်လာပြီး ပို့ကုန် ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းကျဆင်းကာ ကုန်သွယ်မှု လိုငွေ များပြားလာခဲ့သည်ဟု ကမ္ဘာ့ဘဏ်ကဆိုရာ ယခုအချိန်အထိ ကြုံတွေ့ ခဲ့ရသည့် ရေဘေးများအားလုံးကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ရေတိုရေရှည် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု စုစုပေါင်း ကို တွက်ချက်ကြည့်နိုင်ပါက ကြောက်မမန်းလိလိများပြားမည် ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်သည်။

လေ့လာချက်များအရ ရေဘေးအပါအဝင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ၏ သက်ရောက် မှုကို ဖြစ်နိုင်သမျှ လျော့ချရန် ကြိုတင်လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ဖြစ်ပြီးမှပြန်လည်ပြင်ဆင် ထူထောင်ခြင်းထက် ငွေကုန်ကြေးကျသက်သာကြောင်း သိရသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ရေလွှမ်းမိုးမှုကြောင့် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုကိုလျော့ချရန် အင်ဂျင်နီယာပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ၊ ရေနံဆက်စပ်သည့် သဘာဝအခြင်းအရာများကို ထိန်းသိမ်းခြင်း စသည်တို့အတွက် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကြားတွင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၅ ဘီလီယံ သုံးစွဲခဲ့သဖြင့် ရေဘေးအန္တရာယ်နှင့် တကယ်ကြုံတွေ့လာသောအခါ အပျက်အစီး အဆုံးအရှုံး ၁၂ ဘီလီယံ ဒေါ်လာဖိုးခန့် သက်သာလျော့နည်းသွားခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် ဤဆောင်းပါးပါအချက်များဖြစ်သော တမံများ၏ ဒီဇိုင်းများကို ပြန်လည် စစ်ဆေးစိစစ်ကာ လိုအပ်သလို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ရေပိုလွှဲဒီဇိုင်းကို ပြန်လည်စိစစ်ပြီး လိုအပ်သော နေရာများတွင် အကူရေပိုလွှဲများ၊ အရေးပေါ်ရေပိုလွှဲများကို တွက်ချက်ထည့်သွင်း တည် ဆောက်ခြင်း၊ ရေစီးလမ်းကြောင်းများအတွက် အဆီးအတားများဖြစ်ကြသည့် အနည်ထိုင်

ခြင်း၊ သောင်ထွန်းခြင်းများ၊ ကျောက်ဆောင်များကို ဖယ်ရှားခြင်း၊ သစ်ပင်သစ်တော၊ ရေဝေဒေသ၊ ရေလွှမ်းလွင်ပြင်၊ ရေတိမ်ဒေသ၊ ဒီရေတော စသည့် ရေနှင့်ဆက်စပ်သည့် သဘာဝအခြင်းအရာများကို မပျက်စီးအောင် ထိန်းသိမ်းခြင်းတို့ဖြင့် ရေဘေးအန္တရာယ်များ၏ သက်ရောက်မှုကို ဖြစ်နိုင်သမျှ လျှော့ချရန် ကြိုတင်လုပ်ဆောင်ထားကာ လူ့အသက်များနှင့် နိုင်ငံ၏ဓနအင်အား မလိုအပ်ဘဲ ပြုန်းတီးဆုံးရှုံးခြင်းကို အထိုက်အလျောက် ကာကွယ် တားဆီးသင့်သည်။

ထိုသို့ ကြိုတင်လုပ်ဆောင်ရင်း ဧရာဝတီမြစ်၊ စစ်တောင်းမြစ်နှင့် သံလွင်မြစ်များ၏ ရေဝေဒေသများ၌ ရေအရင်းအမြစ်ရေးရာပေါင်းစည်းစီမံမှုကို အခြေအနေပေးသည့်အလျောက် တစ်ဆင့်ချင်း သုတေသနပြု အစီအမံရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်နိုင်လျှင် ရေကြီးရေလျှံခြင်းတစ်မျိုးတည်းကိုသာ မဟုတ်ဘဲ ရေကြောင်းသွားလာရေး၊ သောက်သုံးရေနှင့် စိုက်ပျိုးရေး ရရှိရေး၊ ရေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်ရေး၊ အများပြည်သူ အနားယူ အပန်းဖြေရေး စသည်တို့ တွင်ပါ ရေရှည်အကျိုးဖြစ်ထွန်းပြီး တစ်နိုင်ငံလုံး ဘက်စုံတိုးတက်မှုကို ကောင်းစွာ အထောက်အကူပြုလိမ့်မည်။

ကျော်ဦး

Ref:

- ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ရေကြီးမှုအစီရင်ခံစာ (ဒေါက်တာအုန်းမြင့်) ၁၉၇၆ ခုနှစ် မတ်လ
- မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရာသီဥတု၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ယိုယွင်းပျက်စီးမှုနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် MIMU ဆန်းစစ်လေ့လာမှုအကျဉ်း (၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေလ)
- Notes on Flood Water Management Projects by Dr. Ohn Myint
- ၂၀၁၅ ခုနှစ် မြန်မာ့ရေဘေးနှင့် ရေလှောင်တံများ။ ဦးဇော်ဝင်း(ဆည်မြောင်း)၊ အေးမြင့် (ညောင်တုန်း)၊ ကျော်ဦး။ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းနှစ်ချုပ် ၂၀၁၆
- ပါမောက္ခဦးမောင်မောင်အေးအား မြန်မာနိုင်ငံပထဝီဝင်အသင်းက ၂၀၁၈ ခုနှစ်က တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်
- ဦးအေးမြင့်၊ ညွှန်ကြားရေးမှူး(ငြိမ်း) ဆည်မြောင်း၏ မှတ်ချက်များ
- စန်းဝေ (ရေအားလျှပ်စစ်)၏ သံတွဲမြို့တွင် ရေကြီးခြင်း (၂၀၂၁)
- ရေလွှမ်းမိုးခြင်း ဘေးအန္တရာယ်လက်စွဲ၊ အကြောင်းရင်း၊ ဆိုးကျိုးများနှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေး UN Habitat

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂ ရက်နေ့ (Competition Law)

၀၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂ ရက်နေ့ (Competition Law)

“ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေသည် ယှဉ်ပြိုင်မှုကို
ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်း မဟုတ်ဘဲ
နည်းမှန်လမ်းမှန် တရားသဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုကို
အားပေးခြင်းသာ ဖြစ်သည်။”

၁၉၈၈ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းမှစ၍ ဆိုရှယ်လစ်ခေတ်လွန် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဈေးကွက်စီးပွားရေး စနစ် တစ်နည်းအားဖြင့် တံခါးဖွင့်စီးပွားရေးမူဝါဒကို စတင်ကျင့်သုံးလာခဲ့သည်။ ယခင် ဆိုရှယ်လစ်စီးပွားရေးစနစ် ကျောထောက်နောက်ခံဥပဒေများကို ရုပ်သိမ်းခြင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေများဖြင့် အစားထိုးပြဋ္ဌာန်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအသစ်ကို အချိန်ယူ၍ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ရာတွင် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်မူဝါဒ အခြေခံအချက်များကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့လေသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေပါ စီးပွားရေးယှဉ်ပြိုင်မှုဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

ယင်းတို့အနက် ၂၀၀၈ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခန်း(၁) နိုင်ငံတော်၏အခြေခံမူများပါ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အဓိကပုဒ်မအချို့ကို ကောက်နုတ်တင်ပြရပါက -
ပုဒ်မ ၃၅။ နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးစနစ်သည် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ဖြစ်သည်။
ပုဒ်မ ၃၆။ နိုင်ငံတော်သည် -

- (ခ) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် တရားသဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းကို ပျက်ပြားစေရန် တစ်ဦးတစ်ယောက်ကဖြစ်စေ၊ အစုအဖွဲ့ကဖြစ်စေ လက်ဝါးကြီးအုပ် ဆောင်ရွက်မှု သို့မဟုတ် ဈေးကစားမှုပြုခြင်းဖြင့် အများပြည်သူတို့၏အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းမှ တားဆီးကာကွယ်မည်။

ဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းပါရှိပါသည်။

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းခြင်း

ထိုသို့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ နိုင်ငံတော်၏ အာမခံချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် “ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေ” ကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၉/၂၀၀၅ အဖြစ် ၂၀၀၅ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့လေသည်။ အခန်း ၁၃ ခန်း၊ ပုဒ်မ ၅၆ ခု ပါရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏တရားဥပဒေသမိုင်းတွင် တစ်ကြိမ်တစ်ခါမှ မပြဋ္ဌာန်းခဲ့ဖူးသေးသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေအမျိုးအစားတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁(ခ)အရ ဥပဒေသည် ပြဋ္ဌာန်းသည့်နေ့တွင် ချက်ချင်းအာဏာမတည်ခဲ့ဘဲ နိုင်ငံတော်သမ္မတက အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် ၆၉/၂၀၀၅ ဖြင့် ထုတ်ပြန်၍ သတ်မှတ်သော ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင်မှ စတင်အာဏာတည် အသက်ဝင်လာခဲ့လေသည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်နေ့တွင် ယှဉ်ပြိုင်မှုနည်းဥပဒေများကို စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ထုတ်ပြန်ခဲ့လေသည်။ ယင်းနည်းဥပဒေများတွင် အခန်း ၁၃ ခန်း၊ အပိုဒ် ၉၉ ပိုဒ်နှင့် ပုံစံလေးခု ပါရှိသည်။

မြန်မာပြည်၏သမိုင်းဝင် မမှန်မကန် ယှဉ်ပြိုင်မှုအဖြစ်အပျက်တစ်ရပ်

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေကို တစ်ခါမျှ မပြဋ္ဌာန်းခဲ့ဘူးသေးဟု အထက်က ဆိုခဲ့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေရေးရာသမိုင်းတွင် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ အလွန်မှတ်သားဖွယ်ရာကောင်းသော အဖြစ်အပျက်တစ်ခုသည် အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီခေတ် ၁၉၀၆ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်က မြန်မာနိုင်ငံ မော်လမြိုင်နှင့် ဘီလူးကျွန်းဒေသတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ဖူးလေသည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်ကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြရပါလျှင် အင်္ဂလိပ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ စုပေါင်းထူထောင်သော Irrawaddy Flotillas Co. ခေါ် ဧရာဝတီသင်္ဘောကုမ္ပဏီသည် ကမ္ဘာအနှံ့ဖြန့်ကြက်ထားနိုင်သော ကြီးမားသည့် ဓနအင်အားကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေး၏ မျက်နှာသာပေးမှုကြောင့်လည်းကောင်း ၁၈၉၈ ခုနှစ်ကပင် မြန်မာပြည်၏ ရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းဟူသမျှကို လက်ဝါးကြီးအုပ် ခြယ်လှယ်ကြီးစိုးနေခဲ့ကြသည်။

ယင်းအခြေအနေကို မခံမရပ်နိုင်သော မျိုးချစ်မွန်လူမျိုးသန်းကြွယ်သူဌေးကြီး ဦးနုအောက်က ၁၉၀၆ ခုနှစ်ဝန်းကျင်တွင် ကိုယ်ပိုင်သင်္ဘောကုမ္ပဏီလုပ်ငန်းတစ်ခုကို ထူထောင်၍ နှစ်ထပ်မီးသင်္ဘော ခုနှစ်စီးဖြင့် မွန်တို့ဒေသ သံလွင်မြစ်ကြောင်းနှင့် မော်လမြိုင် မုတ္တမရေပြင်တစ်လွှားတွင် ခရီးသည်နှင့်ဝန်စည်ပို့ဆောင်မှုကို ပြိုင်ဆိုင်လုပ်ကိုင်လာပါတော့သည်။ ထိုအခါ ဧရာဝတီကုမ္ပဏီဘက်က မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်၍ ဦးနုအောက်က သင့်တင့်မျှတစွာ သတ်မှတ်ထားသည့် သင်္ဘောကူးတို့ခ တစ်ဦးလျှင် တစ်ကျပ်နှုန်းထက် ထက်ဝက်လျော့ချကာ ငါးမူးဖြင့် အရုံးခံ ပြေးဆွဲလိုက်သည်။ ထိုအခါ ဦးနုအောက်ကလည်း တစ်မတ်နှုန်းသို့ လျော့ချပေးပြန်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် သူ့ထက်ငါအပြိုင် ဈေးလျော့ပြေးဆွဲကြရာမှ အခမဲ့ ပြေးဆွဲခြင်း၊ ခရီးသည်များကို ထမင်းကျွေးခြင်း၊ ပဝါလက်ဆောင်ပေးခြင်း စသည့် မမှန်ကန်သော တလွဲဆံပင်ကောင်း နည်းလမ်းများဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ပြေးဆွဲနေကြပါတော့သည်။

ထိုသို့ဖြင့် နောက်ဆုံး ခုနှစ်နှစ်မျှအကြာ ၁၉၁၃ ခုနှစ်ခန့်တွင် ဒေသခံသန်းကြွယ်သူဌေးကြီးဦးနုအောက်ခံမှာ ပြည်ပစီးပွားရေးအုပ်စုကြီးကို ဆက်လက်တောင့်ခံ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း မရှိတော့ဘဲ လက်လျှော့အရုံးပေးလိုက်ရကာ မိမိ၏သင်္ဘောများအားလုံးကို ပြိုင်ဘက် ဧရာဝတီကုမ္ပဏီထံသို့ မတန်တဆအောက်ဈေးဖြင့် ရောင်းချ ထိုးအပ်လိုက်ခဲ့ရပါတော့သည်။ (ဤအကြောင်းအရာ အပြည့်အစုံကို မောင်ဝမ်ဆန်း(သိမ်ဖြူဇရပ်) ရေးသားသော “မွန်သန်းကြွယ်သူဌေးကြီး ဦးနုအောက်” စာအုပ်တွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်)

ထိုခေတ်ကာလက ထိုသို့ နိုင်ထက်စီးနင်း ယှဉ်ပြိုင်ဆောင်ရွက်မှုများကို တားဆီးကန့်သတ်သည့်ဥပဒေများ မရှိခဲ့ခြင်း၊ အုပ်ချုပ်သူများက တိုင်းတစ်ပါးသားများအပေါ် မျက်နှာသာပေး ဘက်လိုက်ခြင်းတို့ကြောင့် ထိုသို့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု ပြုလဲပျက်စီးစေခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ယနေ့ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး လောကတစ်ခွင်တွင်ကား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအချင်းချင်း ယှဉ်ပြိုင်လုပ်ဆောင်ကြရာတွင် တစ်ဖက်သားကို ပြုလဲပျက်စီးစေရန် ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ချက်မျိုးတို့သည် မမှန်ကန် မမျှတ မတရားသော လုပ်နည်းလုပ်ဟန်ဖြစ်သည်။ အရေးယူတားဆီးရမည်ဟု အားလုံးက လက်ခံထားကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေပါ ယှဉ်ပြိုင်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေသ

ဦးနုအောက်၏ အဖြစ်အပျက် သင်ခန်းစာကြောင့်ပင်လား မဆိုနိုင်ပါ။ လွတ်လပ်ရေး အကြံနှစ်များကပင် သခင်အောင်ဆန်း ကြီးမှူးရေးဆွဲခဲ့သော ၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခန်း (၂)၊ မူလအခွင့်အရေးများ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး များခေါင်းစဉ်အောက်၌ပါရှိသော ပုဒ်မ ၂၃၊ ပုဒ်မခွဲ (၃)တွင် -

“ဈေးနှုန်းများကို ချုပ်ကိုင်ရန်သော်လည်းကောင်း၊ အရောင်းအဝယ်တို့ကို လက်ဝါးကြီး အုပ်ရန်သော်လည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းသော သို့တည်းမဟုတ် နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေး ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်းဖြစ်သော ကာတယ်အဖွဲ့များ၊ ဆင်ဒီကိတ်အဖွဲ့များ၊ ထရပ်အဖွဲ့များ အစရှိ သော ကိုယ်ပိုင်လက်ဝါးကြီးအုပ်အဖွဲ့များ မရှိရ” ဟု ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်ကို ထူးခြားစွာတွေ့ရှိ ရပေသည်။

ဤသည်မှာ ထိုခေတ်အခါစောစီးစွာကပင် နိုင်ငံ့ဦးဆောင်အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး များသည် အမြော်အမြင်ကြီးမားစွာ ရှေ့ကိုကြိုတင်မျှော်မှန်းလျက် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင် မှု ဥပဒေများကို နိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်း ခဲ့ဖူးကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပေသည်။

ယှဉ်ပြိုင်မှု Competition ရှိရန် လိုအပ်ခြင်း

၂၀၁၅ ခုနှစ် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေတွင် ယှဉ်ပြိုင်မှုဟူသော စကားရပ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်-

ပုဒ်မ ၂ (င) ဈေးကွက်အတွင်းရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများအကြား မိမိတို့၏ ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ဝယ်ယူအသုံးပြုမည့် ဝယ်ယူသူအရေအတွက်၊ ဈေးကွက်ဝေစုနှင့် ဈေးကွက်လွှမ်းမိုးနိုင်မှုတို့ကို ပိုမိုရရှိစေရန် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကို အပြိုင်အဆိုင်ပြုလုပ်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ယှဉ်ပြိုင် ဆောင်ရွက်မှုကို ဆိုသည်။

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်များ

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေပါ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- ပုဒ်မ ၃ (က) အမျိုးသားစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ တွင် တရားသဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ပျက်ပြားစေရန် တစ်ဦး တစ်ယောက်ကဖြစ်စေ၊ အစုအဖွဲ့ကဖြစ်စေ၊ လက်ဝါးကြီးအုပ် ဆောင်ရွက်မှု၊ ဈေးကစားမှုပြုခြင်းဖြင့် အများပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်နစ်နာ စေခြင်းမှ တားဆီးကာကွယ်ရန်၊
- (ခ) ပြည်တွင်း ပြည်ပကုန်သွယ်ရေးနှင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့အပေါ်တွင် မျှတမှုမရှိသောဈေးကွက်ပြိုင်ဆိုင်မှုကို ထိန်းချုပ်ရန်၊
- (ဂ) ဈေးကွက်အပေါ် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းကို အလွှဲသုံးစားပြုခြင်းမှ တားဆီးနိုင်ရန်၊

(ဃ) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအကြား ကန့်သတ်ထားရှိသော သဘောတူညီချက်နှင့် အစီအမံများကို ထိန်းချုပ်ရန်၊

တို့ ဖြစ်ကြပေသည်။

ဤဥပဒေသည် ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်းမဟုတ်ဘဲ နည်းမှန်လမ်းမှန် တရားသဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုကို အားပေးခြင်းသာဖြစ်သည်ကို သတိပြုမိရန် အရေးကြီးပါသည်။

ယှဉ်ပြိုင်မှု၏ အကျိုးကျေးဇူး

စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်နေကြသူအချင်းချင်းအကြား ယှဉ်ပြိုင်မှုရှိခြင်းကြောင့် -

- ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှု အသစ်အဆန်းတီထွင်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း၊
- ကုန်ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုစွမ်းအားများ တိုးတက်လာခြင်း၊
- ထိရောက်ကောင်းမွန်သော စီးပွားရေးဝန်းကျင်ကောင်းတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊
- စားသုံးသူများ စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့် ပိုမိုရရှိလာခြင်း၊
- အရည်အသွေးကောင်းမွန်သည့် ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများကို ပိုမိုသက်သာသော ဈေးနှုန်းဖြင့် ရရှိလာခြင်း၊
- ဈေးကွက်အတွင်း ရနိုင်သမျှသော အရင်းအမြစ်များအားလုံးကို အကောင်းဆုံးအသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊
- မျှတမှုမရှိသော ယှဉ်ပြိုင်မှုများကြောင့် ကျရောက်လာမည့် အန္တရာယ်များမှ ကာကွယ်မှု ရရှိနိုင်ခြင်း၊

ဟူသော အကျိုးတရားများကို စားသုံးသူများနှင့်တကွ ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံး အကျိုးခံစားခွင့် ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

တရားမျှတမှုမရှိသော ယှဉ်ပြိုင်မှု

တရားမျှတမှုမရှိသော ယှဉ်ပြိုင်မှု (Act of Unfair Competition) ဆိုသည်ကို အောက်ပါအတိုင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားလေသည် -

ပုဒ်မ ၂(ဇ) စီးပွားရေးလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံတော်၏အကျိုးစီးပွားကိုဖြစ်စေ၊ အခြားစီးပွားရေးလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် စားသုံးသူတို့၏ တရားဝင်ရထိုက်သော အခွင့်အရေးများနှင့် အကျိုးစီးပွားကိုဖြစ်စေ ထိခိုက်စေသော သို့မဟုတ် ထိခိုက်စေနိုင်သော ယှဉ်ပြိုင်မှု ဆောင်ရွက်ချက်များကို ဆိုသည်။

ပုဒ်မ ၁၇ တွင် တရားမျှတမှုမရှိသော ယှဉ်ပြိုင်မှုဟူ၍ သတ်မှတ်သော အချက် ၁၀ ချက်ကို ပိုမိုပြည့်စုံစွာ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားရှိပါသည်။ ယင်း ၁၀ ချက်ကို အကျဉ်းဖော်ပြရပါလျှင်-

- (က) စားသုံးသူ အထင်အမြင်လွဲစေခြင်း၊
- (ခ) စီးပွားရေးလျှို့ဝှက်ချက် ပေါက်ကြားစေခြင်း၊
- (ဂ) စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူအချင်းချင်း အနိုင်အထက်ပြုခြင်း၊
- (ဃ) သူတစ်ပါး နာမည်ဂုဏ်သတင်းကို ပျက်ပြားစေခြင်း၊

“ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေကို အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် ဦးဆောင်နိုင်ရန် ပုဒ်မ ၅ အရ အစိုးရအဖွဲ့သည် မြန်မာနိုင်ငံ ယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မရှင်ကို ၃၁-၁၀-၂၀၁၈ ရက်နေ့ တွင် အဖွဲ့ဝင် ၁၁ ဦး ဖြင့် စတင်ဖွဲ့စည်း ခဲ့လေသည်။”

- (င) သူတစ်ပါး၏စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကိုနှောင့်ယှက်ခြင်း၊
- (စ) မမှန်မကန် ကြော်ငြာခြင်း၊ အရောင်းမြှင့်တင်ခြင်း၊
- (ဆ) စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူအကြား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊
- (ဇ) ထုတ်လုပ်စရိတ်အောက်/ဆိပ်ကမ်းရောက်တန်ဖိုးအောက်လျှော့ရောင်းခြင်း၊
- (ဈ) အရှိန်အဝါဩဇာအလွဲသုံးစားပြုကာ လုပ်ငန်းသဘောတူစာချုပ်ကို ဖောက်ဖျက်ရန် ဆွဲဆောင်ခြင်း၊
- (ည) ကော်မရှင်က မတရားယှဉ်ပြိုင်မှုဟု သတ်မှတ်ထားသည်ကို ကျူးလွန်ခြင်း။

မြန်မာနိုင်ငံယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မရှင် (Myanmar Competition Commission - MMCC)

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဦးဆောင်နိုင်ရန် ပုဒ်မ ၅ အရ အစိုးရအဖွဲ့သည် မြန်မာနိုင်ငံယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မရှင်ကို ၃၁-၁၀-၂၀၁၈ ရက်နေ့တွင် အဖွဲ့ဝင် ၁၁ ဦးဖြင့် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။ ကော်မရှင်၏သက်တမ်းမှာ သုံးနှစ်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော်အစိုးရထံ သုံးလတစ်ကြိမ် အစီရင်ခံရပါသည်။

ကော်မရှင်၏ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၊ စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ဆောင်ရွက်ပါသည်။ လက်ရှိဖွဲ့စည်းပုံအရ ကော်မရှင်တွင် ဌာနဆိုင်ရာ အကြီးအကဲ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် လေးဦး၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် သုံးဦး၊ ဥပဒေပညာကျွမ်းကျင်သူနှင့် စီးပွားရေးပညာကျွမ်းကျင်သူ ငါးဦး၊ စုစုပေါင်း အဖွဲ့ဝင် ၁၃ ဦး ပါဝင်ပါသည်။

ကော်မရှင်သည် ယှဉ်ပြိုင်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ အပေါ် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် အညီ လွတ်လပ်စွာစီမံဆောင်ရွက်နိုင်ကြောင်း ပုဒ်မ ၇ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားပေသည်။

စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံ ယှဉ်ပြိုင်မှု ကော်မရှင် ရုံးက ကော်မရှင်၏ ရုံးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက် ပေးလျက်ရှိပေသည်။

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေ၏ အဓိက ကဏ္ဍများ

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေတွင် အဓိက ကဏ္ဍ (၃)ရပ် ရှိပေသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (၁) ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်သော ဆောင်ရွက်ချက်များ၊
- (၂) ဈေးကွက်လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု၊
- (၃) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအချင်းချင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတို့ဖြစ်ကြပေသည်။

(၁) ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်သော ဆောင်ရွက်ချက် (Act of Restraint on Competition)

ဥပဒေ၏ အခန်း(၇) ပုဒ်မ ၁၃ အရ အောက်ပါအချက် (၇) ချက်ဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်သော ဆောင်ရွက်ချက်များအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုရကြောင်း တားမြစ်ထားသည် -

- (က) အဝယ်အရောင်းဈေးနှုန်းများနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုအခြေအနေတို့ကို ညှိနှိုင်းသတ်မှတ်ခြင်း၊
- (ခ) ဈေးကွက်အတွင်း ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်သော သဘောတူညီချက်များ ပြုလုပ်ခြင်း၊
- (ဂ) မိမိလုပ်ငန်း၏ ဈေးကွက်လွှမ်းမိုးထားနိုင်မှုအခြေအနေပေါ် အခွင့်အရေးယူ၍ အလွဲသုံးစားပြုခြင်း၊
- (ဃ) ဈေးကွက်ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခြင်း၊
- (င) ဈေးကွက် သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့မှုအရင်းအမြစ်များကို မျှဝေရန် ကန့်သတ်တားဆီးခြင်း၊
- (စ) ထုတ်လုပ်မှု၊ ဈေးကွက်ရရှိမှု၊ နည်းပညာနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတို့ကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခြင်း၊
- (ဇ) တင်ဒါ သို့မဟုတ် လေလံဆွဲရာတွင် ညှိနှိုင်းသတ်မှတ်ခြင်း။

တစ်ဖက်တွင်လည်း အထက်အပိုဒ်(ခ)ပါ ဈေးကွက်အတွင်း ယှဉ်ပြိုင်မှုကို ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်သော သဘောတူညီချက်များ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ စားသုံးသူတို့ကို စရိတ်လျော့နည်းစေရန် သင့်မြတ်သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်ပြုလုပ်သည့်ကိစ္စများ အထူးသဖြင့် အသေးစား၊ အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ (MSME) များအတွက် ခြွင်းချက် (၆)ချက်ကို ပုဒ်မ ၁၄ တွင် အထူး သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။

(၂) ဈေးကွက်လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု (Monopolization on Market in Competition)

ပုဒ်မ ၁၅ အရ မည်သည့်စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူမျှ ဈေးကွက်လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု (Monopoly) ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အောက်ပါဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုခုကို မပြုရဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်-

- (က) ကုန်စည်အရောင်းအဝယ်ဈေးနှုန်း သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုအခကြေးငွေကို ထိန်းချုပ်ထားခြင်း၊
- (ခ) ဈေးနှုန်းထိန်းချုပ်ရန်အတွက် ဝန်ဆောင်မှု ထုတ်လုပ်မှုတို့ကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ အခွင့်အလမ်းများကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်မှုစည်းကမ်းများကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ သတ်မှတ်ခြင်း၊
- (ဂ) ဝန်ဆောင်မှု ထုတ်လုပ်မှုတို့ကို သင့်လျော်သောအကြောင်းမရှိဘဲ ဆိုင်းငံ့ခြင်း၊ လျှော့ချခြင်း၊ ကန့်သတ်ခြင်း၊ ဈေးကွက်ဝယ်လိုအားအောက် လျှော့ချရန် ကုန်စည်များကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊
- (ဃ) အခြားစီးပွားရေးလုပ်သူများ ဈေးကွက်အတွင်းဝင်မလာနိုင်ရန်နှင့် ဈေးကွက် ဝေစုကို ထိန်းချုပ်ရန်ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုနယ်မြေထိန်းချုပ်ကန့်သတ်ခြင်း၊
- (င) အခြားသူ၏စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို တရားမျှတမှုမရှိဘဲ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း။

အထက်ပြဋ္ဌာန်းချက်ပါ တားမြစ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ပုဒ်မ ၁၆ တွင် ခြွင်းချက် အဖြစ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုက အခြားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု၏ အခြေအနေကို ထိန်းသိမ်းကယ်တင်ရန် သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းသစ်တစ်ခုဖန်တီးရန် ဖြစ်ပါက ကော်မရှင်၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့်-

- (က) အခြားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုခု၏ ထုတ်လုပ်သူ၊ ဖြန့်ဖြူးသူ၊ ပံ့ပိုးကူညီသူတို့ နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ခ) အခြားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုခု၏ ပိုင်ဆိုင်ပစ္စည်းများ၊ အစုရှယ်ယာများ ကို ဝယ်ယူခြင်း၊

တို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

(၃) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (Collaboration among Businesses)

စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ကြရာတွင် လုပ်ငန်းအချင်းချင်း ပူးပေါင်းခြင်း၊ ဖက်စပ်ထူထောင်ခြင်း၊ တစ်ခုကို အခြားတစ်ခုက ရယူခြင်း၊ ဝယ်ယူခြင်း စသည့် Merger and Acquisition ကိစ္စရပ်များ ရှိတတ်ပေသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ကြရာတွင် အောက်ပါအခြေအနေ ၃ ရပ်တွင် အကျုံးဝင်လျှင် လုပ်ငန်းချင်းပူးပေါင်းမှု မပြုလုပ်ရ ဟု ပုဒ်မ ၃၁ နှင့် ၃၂ တို့တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားလေသည်-

- (က) ကာလတစ်ခုအတွင်း ဈေးကွက်လွှမ်းမိုးမှုကို အလွန်အမင်းမြင့်မားစေရန် ပူးပေါင်းခြင်း၊
- (ခ) ဈေးကွက်တွင် လုပ်ငန်းတစ်ခုတည်း သို့မဟုတ် အနည်းစုသာရှိစေပြီး သူတစ်ပါးတို့ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း ကျဆင်းစေရန် ပူးပေါင်းခြင်း၊
- (ဂ) ကော်မရှင်က သတ်မှတ်ထားသော ဈေးကွက်ဝေစုထက်ကျော်လွန်သော ပူးပေါင်းမှုဖြစ်ခြင်း။

ထိုသို့တားမြစ်ထားချက်များရှိသော်လည်း ခြွင်းချက်အနေဖြင့် လုပ်ငန်းအချင်းချင်း

ပူးပေါင်းပြီးသည့်တိုင်အောင် အသေးစားအလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းအရွယ်အတွင်း တွင်ပင် ရှိနေသေးခြင်း၊ ပြုလဲတော့မည့် လုပ်ငန်းတစ်ခုကို ကယ်တင်ရန် ပူးပေါင်းခြင်း သို့မဟုတ် ရယူခြင်း၊ ပို့ကုန်မြှင့်တင်ရန်နှင့် နည်းပညာတိုးတက်ရေးအတွက် ရည်ရွယ်သည့် စွန့်ဦးတီထွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတည်ထောင်ရန်ဖြစ်ခြင်းတို့ကိုမူ ခွင့်ပြုကြောင်း ပုဒ်မ ၃၃ တွင် ပြဋ္ဌာန်းပေးထားလေသည်။

တိုင်ကြားခြင်း၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် အရေးယူခြင်း

ဤဥပဒေပါ တားမြစ်ချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက်ကြောင်း သိရှိသူ သို့မဟုတ် သံသယရှိသူသည် နည်းဥပဒေ ၅၃ အရ ကော်မရှင်ထံသို့ဖြစ်စေ၊ ကော်မရှင်ရုံးသို့ဖြစ်စေ နည်းဥပဒေနောက်ဆက်တွဲပါ ပုံစံ(၁)ဖြင့် တရားဝင်တိုင်ကြားစာ ပေးပို့နိုင်ပေသည်။

ကော်မရှင်သည် ဤဥပဒေပါ တားမြစ်ချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ချိုးဖောက်ကြောင်း ကော်မရှင်ကိုယ်နှိုက်က သံသယရှိလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ခိုင်လုံသော တိုင်ကြားချက်ရ ရှိလျှင်သော်လည်းကောင်း ပုဒ်မ ၈(ည)နှင့်အညီ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မတီ တစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်နိုင်သည်။ ကော်မတီတွင် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးကို ဦးဆောင်စေ သည်။ နည်းဥပဒေများပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအရ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မတီသည် လိုအပ်သော စာရွက်စာတမ်းအထောက်အထားများကို တောင်းယူစစ်ဆေးခြင်း၊ သက်သေများကို ခေါ်ယူမေးမြန်းခြင်း၊ လိုအပ်သောနေရာ၊ အဆောက်အအုံ၊ ရုံး၊ ဌာနများသို့ ဝင်ရောက် စစ်ဆေးရှာဖွေခွင့်၊ သက်သေခံအထောက်အထားများကို သိမ်းဆည်းပိုင်ခွင့် စသည်တို့ ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိပေသည်။ တိုင်ကြားမှုနှင့်သက်ဆိုင်သော ပညာရှင် သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်သူ တို့ကို ကော်မရှင်၏ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးရာတွင် ပါဝင်ကူညီဆောင်ရွက်စေနိုင်သည်။

ကော်မရှင်သည် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအတွက် လိုအပ်ပါက သက်ဆိုင်ရာကိစ္စအလိုက် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များကိုပါဖွဲ့စည်းပေးနိုင်သည်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မတီသည် ဖွဲ့စည်းတာဝန် ပေးအပ်သည်မှ ရက် ၉၀ အတွင်း ကော်မရှင်ထံ တွေ့ရှိချက်အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရမည်။

ကော်မရှင်သည် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအစီရင်ခံစာအပေါ် သုံးသပ်ပြီး တိုင်ကြားခံရသူ အပေါ်-

- (က) ပုဒ်မ ၃၄ အရ စီမံခန့်ခွဲမှုနည်းလမ်းအရအရေးယူခြင်း သို့မဟုတ်
- (ခ) ပုဒ်မ ၈(ဏ)၊ နည်းဥပဒေ ၇၂၊ ၉၁ တို့အရ တရားစွဲဆိုရန် ညွှန်ကြားခြင်း

တို့ကို ပြုလုပ်နိုင်သည်။

စီမံခန့်ခွဲမှုနည်းလမ်းအရအရေးယူရာတွင် ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေ အမိန့်စသည်ကို ချိုးဖောက်သူအပေါ် -

- (က) သတိပေးခြင်း၊
- (ခ) သတ်မှတ်သောဒဏ်ကြေးငွေပေးဆောင်စေခြင်း၊
- (ဂ) လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်းကို ယာယီ သို့မဟုတ် အမြဲတမ်းပိတ်သိမ်းရန် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊

တို့ကို ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်နိုင်လေသည်။

စီမံခန့်ခွဲမှုနည်းလမ်းအရ အရေးယူချမှတ်သောအမိန့်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ကို မကျေနပ်သူသည် ရက် ၆၀ အတွင်း ကော်မရှင်ထံ အယူခံနိုင်သည်။ ယင်းအယူခံမှုအပေါ် ကော်မရှင်၏ အဆုံးအဖြတ်သည် အပြီးအပြတ် ဖြစ်ပေသည်။

ကော်မရှင်သည် တရားစွဲဆိုရန် ဆုံးဖြတ်ပါက ကြိုတင်ခွင့်ပြုမိန့် ထုတ်ပေးကာ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မတီဝင်တစ်ဦးဦးကို တရားလိုပြုလုပ်စေ၍ ရဲစခန်းတွင် အမှုဖွင့် တိုင်ကြားရန် ညွှန်ကြားနိုင်သည်။

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များအရပြစ်ဒဏ်ပုဒ်မခြောက်ခုရှိပြီး ပြစ်ဒဏ်အားဖြင့် ဒဏ်ငွေ အနည်းဆုံး ကျပ် တစ်သိန်းမှ အများဆုံး ကျပ် သိန်း ၁၅၀ အထိလည်းကောင်း၊ ထောင်ဒဏ် အနည်းဆုံး ၃ လမှ အများဆုံး ၃ နှစ်အထိလည်းကောင်း၊ ပြစ်ဒဏ်နှစ်ရပ်စလုံး ကိုလည်းကောင်း ချမှတ်ခံရနိုင်ပေသည်။

ဤဥပဒေ၏ ထူးခြားချက်များအနက်အချို့မှာ အမှုတိုင်ကြားသူ၏ အမည်၊ သတင်း အချက်အလက်တို့ကို လျှို့ဝှက်ထားပေးခြင်း (Whistleblower Protection) နှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန် ရာတွင် ပါဝင်သူတစ်ဦးဦးက အမှုမှန်ပေါ်ပေါက်ရေးအတွက် ထုတ်ဖော်သတင်းပေးကူညီသူ အပေါ် ကော်မရှင်သည် တရားရုံး၊ ဥပဒေရုံးတို့နှင့်ညှိနှိုင်းကာ ပြစ်ဒဏ်မှ ကင်းလွတ်သက်သာ ခွင့်ကို သက်ညှာခွင့် (Leniency) အဖြစ် ခံစားခွင့်ပြုပေးနိုင်ခြင်းတို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မရှင်၏ ယနေ့နှင့် ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များ

မြန်မာနိုင်ငံယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မရှင်သည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ၊ အာဆီယံအဖွဲ့၊ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတို့မှ ယှဉ်ပြိုင်မှုအာဏာပိုင်တို့နှင့်သာမက နိုင်ငံပေါင်းစုံမှ ယှဉ်ပြိုင်မှု ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အဖွဲ့များနှင့် သတင်းအချက်အလက် အတွေ့အကြုံများ ဖလှယ်ခြင်း၊ ဆွေးနွေးဟောပြောခြင်း၊ သင်တန်းများတက်ရောက်ခြင်း စသည့် ကောင်းမွန်သော ဆက်ဆံရေးများ အခိုင်အမာ ရှိနေပေသည်။

ကော်မရှင်အနေဖြင့် ယခုလတ်တလောအချိန်အခါကို ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေရေးရာ ပညာပေးကာလ (Advocacy and Educating Period of Competition Law) အဖြစ် သတ်မှတ်ထားကာ ယှဉ်ပြိုင်မှု မဟာဗျူဟာနှင့် ယှဉ်ပြိုင်မှု မူဝါဒ (Strategic Framework & Competition Policy) တို့နှင့်အညီ-

- ဈေးကွက်လေ့လာရေး သုတေသနပြုရေး၊
- ယှဉ်ပြိုင်မှုဆိုင်ရာ လိုအပ်သော အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ လုပ်ထုံး လုပ်နည်း များ ထုတ်ပြန်ရေး၊
- ဦးစားပေး ဈေးကွက်အလိုက် ပေါင်းစည်းမှုကန့်သတ်ချက်များ Thresholds သတ်မှတ်ရေး၊
- ယှဉ်ပြိုင်မှုဆိုင်ရာဘာသာရပ်ကို တက္ကသိုလ်သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများတွင် ထည့်သွင်း ရေး၊
- ဒေသအလိုက် စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်နှင့် ကျောင်း များတွင် ယှဉ်ပြိုင်မှု ဥပဒေအကြောင်း ဟောပြောပို့ချရေး၊

- စာနယ်ဇင်းများတွင် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေပညာပေးဆောင်းပါးများ ရေးသားပေးရေး၊
- အစိုးရနှင့်ပုဂ္ဂလိက ဌာနများ၊ လုပ်ငန်းများ၊ ကုမ္ပဏီများတွင် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေများ ချမှတ်ရန် အားပေးကူညီရေး၊
- မီဒီယာများနှင့် ပုံမှန်တွေ့ဆုံရေး၊
- ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများတွင် လိုအပ်သော ပြင်ဆင်ချက်များ ပြုလုပ်ရေး၊

စသည့် လုပ်ငန်းများကို အခြေအနေ အချိန်အခါအလျောက် စဉ်ဆက်မပြတ် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိနေပေသည်။

ကော်မရှင်အနေဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ တိုင်ကြားစာများကို အဆက်မပြတ် လက်ခံရရှိနေရာတွင် အချို့တိုင်ကြားစာများသည် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေနှင့် အကျိုးမဝင်၍ အရေးမယူနိုင်ကြောင်း ပြန်ကြားခဲ့ရသည်များရှိသည်။ အချို့တိုင်ကြားစာများမှာ ဥပဒေချိုးဖောက်ရာရောက်သည်မှန်သော်လည်း ဥပဒေရေးရာပညာပေးအဖြစ် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းဖျန်ဖြေပေး၍ သဘောတူညီချက်ရရှိခဲ့သဖြင့်လည်းကောင်း၊ မှားယွင်းသော လုပ်ဆောင်ချက်များကို ရုပ်သိမ်းပေး၍လည်းကောင်း ဆက်လက်အရေးမယူတော့ခြင်း စသည်တို့လည်း ရှိပေသည်။ ယခုချိန်အထိ တိုင်စာများအရ ဥပဒေကို သိသာစွာချိုးဖောက်သော ချိုးဖောက်သူအပေါ် စီမံခန့်ခွဲရေးနည်းလမ်းအရ သက်ညှာစွာ ဆုံးဖြတ်ပေးသည်များသာ ရှိပေသေးသည်။ တရားစွဲဆိုသည့်အမှုမျိုး လုံးဝ မရှိသေးပါ။

သို့ရာတွင် စီမံခန့်ခွဲရေးဖြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံခဲ့ရဖူးသူက ဥပဒေကို ထပ်မံချိုးဖောက်ကြောင်း တွေ့ရှိလျှင်ဖြစ်စေ၊ ကော်မရှင်၏ စီမံခန့်ခွဲရေးဖြစ်ဒဏ်ပါ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ အမိန့်တို့ကို မလိုက်နာလျှင်ဖြစ်စေ ပြစ်မှုကြောင်းအရ လိုအပ်သလို အရေးယူရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ပြင် ကော်မရှင်သည် ပညာပေးကာလပြီးဆုံးကြောင်း သတ်မှတ်သောအချိန်တစ်ခု ရောက်သည့်အခါတွင် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း အများပြည်သူတို့ သိရှိစေရန် ရေးသားလိုက်ရပါသည်။

**ဦးသန်းမောင်(စစ်တွေ)၊
မြန်မာနိုင်ငံယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မရှင်**

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့မှ

၂၀၂၄ ခုနှစ် မတ်လ ၁၅ ရက်နေ့အတွင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထင်ကရရှိခဲ့သော
အဖြစ်အပျက်နှင့် အကြောင်းအရာများကို
နေ့အလိုက် ရက်စွဲမှတ်တမ်းအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်များ...”

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ

ဒီဇင်ဘာ ၁၆

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်က ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်ကြီး ဦးသစ်လင်းအုန်းအား ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်ကြီး အဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ခန့်အပ်။

ဒီဇင်ဘာ ၁၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်က ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာ သံအမတ်ကြီး ဦးတင်ယုအား ၎င်း၏ လက်ရှိတာဝန်ဝတ္တရားများအပြင် အိုမန် နိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်ကြီးအဖြစ် ပူးတွဲခန့်အပ်။

ဒီဇင်ဘာ ၁၉

- လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးမြင့်ကြိုင် ကုလသမဂ္ဂ လူဦးရေရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (UNFPA)၏ ထိုင်းနိုင်ငံ ဗန်ကောက်မြို့အခြေစိုက် အာရှနှင့်ပစိဖိတ်ဒေသဆိုင်ရာရုံး ညွှန်ကြားရေးမှူး Mr.Pio Smith နှင့်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဒီဇင်ဘာ ၂၀

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် (၇၆) နှစ်မြောက် လွတ်လပ်ရေးနေ့အထိမ်းအမှတ် လူငယ်နှင့် စာပေအနုပညာပွဲတော် ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနား တက်ရောက်ဖွင့်လှစ်။

ဒီဇင်ဘာ ၂၁

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်ထံမှ (၂၂) ကြိမ်မြောက် မြန်မာ့တိုင်းရင်းဆေးသမားတော်များညီလာခံနှင့် မြန်မာ့ တိုင်းရင်းဆေးပညာနိုးနှောဖလှယ်ပွဲသို့ ဂုဏ်ပြုမိန့်ခွန်းပေးပို့။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် က လူထုပါတီ (The Party for People) ကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့် ပြု။

ဒီဇင်ဘာ ၂၄

- (၇၆) နှစ်မြောက် တပ်မတော်(ရေ)နေ့အထိမ်းအမှတ် စစ်ရေယာဉ်များ တပ်တော်ဝင်ခြင်း အခမ်းအနားသို့ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌ ဒုတိယတပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် (ကြည်း) ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးစိုးဝင်း တက်ရောက်ချီးမြှင့်။

ဒီဇင်ဘာ ၂၅

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် (၄) ကြိမ်မြောက် မဲခေါင်-လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များ အစည်းအဝေးသို့ ဗီဒီယိုကွန်ဖရင့်ဖြင့် ပါဝင်တက်ရောက် ဆွေးနွေး။

ဒီဇင်ဘာ ၂၇

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ထိုင်းဘုရင့်တပ်မတော် ပူးပေါင်းစစ်ဆင်ရေး ညွှန်ကြားရေးမှူး Lieutenant General Jakkapong Janpengpen ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဒီဇင်ဘာ ၂၉

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် က ပြည်သူ့ပါတီ (People's Party)ကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ

ဇန်နဝါရီ ၁

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်သစ်ကူးနှုတ်ခွန်းဆက်စကား ပြောကြား။

ဇန်နဝါရီ ၄

- (၇၆) နှစ်မြောက် လွတ်လပ်ရေးနေ့ နိုင်ငံတော်အလံတင်အခမ်းအနားနှင့် နိုင်ငံတော်အလံ အလေးပြုပွဲအခမ်းအနား ကျင်းပ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ ၂၀၂၄ ခုနှစ် (၇၆) နှစ်မြောက် လွတ်လပ်ရေး နေ့ အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ (၇၆) နှစ်မြောက် လွတ်လပ်ရေးနေ့ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များ၊ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးမှ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးများက ဝမ်းမြောက်ကြောင်း သဝဏ်လွှာပေးပို့။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က သာသနာတော်ဆိုင်ရာ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်များ ဆက်ကပ်လှူဒါန်း။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဂုဏ်ထူးဆောင်ဘွဲ့များ၊ ဂုဏ်ထူးဆောင်တံဆိပ်များ၊ စွမ်းဆောင်မှုဆိုင်ရာ ဂုဏ်ထူးဆောင်တံဆိပ်များ ချီးမြှင့်အပ်နှင်း။

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က အကျဉ်းသား/အကျဉ်းသူ ၉,၆၅၅ ဦးတို့ကို ပြစ်ဒဏ်လျော့ပေါ့၍ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပြု။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က နိုင်ငံခြားသား အကျဉ်းသား/အကျဉ်းသူ ၁၁၄ ဦးတို့ကို ပြစ်ဒဏ်လျော့ပေါ့၍ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပြု။

ဇန်နဝါရီ ၅

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် တရုတ်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး Mr. Sun Weidong အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- သာသနာရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးတင်ဦးလွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Dr. Md. Monwar Hossain အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဇန်နဝါရီ ၆

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြုပြီး နိုင်ငံရေးပါတီများမှ တာဝန်ရှိသူများနှင့် ရင်းရင်းနှီးနှီးတွေ့ဆုံဆွေးနွေး။

ဇန်နဝါရီ ၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဦးကိုကိုလှိုင်အား နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံးဝန်ကြီးဌာန(၁)၊ ဦးအောင်နိုင်ဦးအား နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံးဝန်ကြီးဌာန(၂)၊ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးမိုးအောင်အား နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံး ဝန်ကြီးဌာန (၄) တို့၏ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများအဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရာပြည့်အစား နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံး ဝန်ကြီးဌာန (၄)၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးမိုးအောင်အား အစားထိုးခန့်အပ်။

ဇန်နဝါရီ ၉

- အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုညှိနှိုင်းရေးကော်မတီနှင့် NCA လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ခုနစ်ဖွဲ့၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တို့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။

ဇန်နဝါရီ ၁၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေ စည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ (၇၆) နှစ်မြောက် ကချင်ပြည်နယ် နေ့ အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် အာဆီယံဥက္ကဋ္ဌ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် ဖြစ်သူ H.E.Mr.Alounkeo Kittikhoun အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဦးထင်ကျော်သူအား နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံးဝန်ကြီး ဌာန(၂) ဒုတိယဝန်ကြီးအဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန် ခန့်အပ်။
- နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးဥက္ကဋ္ဌ ဦးအောင်ဇော်သိန်း အင်ဒိုနီးရှားသမ္မတနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာတရားရုံးက ကျင်းပပြုလုပ်သည့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာ တင်ပြခြင်းနှင့် Legal Year 2024 ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားတက်ရောက်။

ဇန်နဝါရီ ၁၁

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေ စည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ ကရင်အမျိုးသားနှစ်သစ်ကူးနေ့သို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။

ဇန်နဝါရီ ၁၂

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်နှင့် ထိုင်းဘုရင့်တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် General Songwit Noonpackdee တို့ Video Conferencing ဖြင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။

ဇန်နဝါရီ ၁၃

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် က နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ သံအမတ်ကြီး ဦးကျော်စိုးမင်းအား ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာ သံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်။

ဇန်နဝါရီ ၁၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေ စည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ (၇၂) နှစ်မြောက် ကယားပြည်နယ် နေ့ အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ဓနအမျိုးသားများအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ (DNOP) ၏ မှတ်ပုံတင်ခွင့် လျှောက်ထားခြင်းကို ပယ်ဖျက်။

ဇန်နဝါရီ ၁၆

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင် ထိုင်းဘုရင့်ကြည်းတပ်ဦးစီးချုပ်ရုံး အကြံပေးဘုတ်အဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌနှင့် Army Operations Center Neighboring Countries Coordination Center(NCCC)ဌာန၏ အကြီးအကဲဖြစ်သူ General Kittisak Boonprathamchai ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးသိန်းစိုး မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E.Mr.Iskander Azizov ဦးဆောင်သောအဖွဲ့ကို လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းသူများက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ အထွတ်အမြတ်ထားရာ ဘုရား၊ စေတီပုထိုးများနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦများအား ဖျက်ဆီးမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ သဘောထားထုတ်ပြန်ချက်များ ထုတ်ပြန်။

ဇန်နဝါရီ ၁၇

- အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံး ဝန်ကြီးဌာန(၄) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးမိုးအောင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E.Mr.Vinay Kumar ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုနှင့် နိုင်ငံခြားစီးပွားဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာကံဇော် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး Mr. Iskander Azizov အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဇန်နဝါရီ ၁၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်က နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန နိုင်ငံရေးရာဇဝဏ်ဌာနမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဦးအောင်ကိုအား လာအို ပြည်သူ့ဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်ထံ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဘရာဇီးနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E.Mr. Gustavo Rocha de Menezes သည် သံအမတ်ခန့်အပ်လွှာပေးအပ်။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်ထံ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အီဂျစ်အာရပ်သမ္မတနိုင်ငံသံအမတ်

ကြီး H.E.Mrs.Aya Saad Mohamed Abdelkarim သည် သံအမတ်ခန့်အပ်
လွှာပေးအပ်။

ဇန်နဝါရီ ၂၂

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ
က ဦးအောင်ကျော်ဟိုးအား နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံး
ဝန်ကြီးဌာန(၃) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန် ခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ
က ဗိုလ်ချုပ်ခွန်သန့်ဇော်ထူးအား နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ
ရုံးဝန်ကြီးဌာန(၄) ဒုတိယဝန်ကြီးအဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန် ခန့်အပ်။
- TNLA အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့က နမ့်ဆန်မြို့အဝင်ရှိ စေတီတစ်ဆူ
အား ဖြိုချဖျက်ဆီးပြီး ဌာပနာထည့်သွင်းပူဇော်ထားသည့် ရတနာများအား
ယူဆောင်သွားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ ပြင်းထန်စွာ
ကန့်ကွက်ရှုတ်ချကြောင်း သဘောထားထုတ်ပြန်ချက်များ ထုတ်ပြန်။

ဇန်နဝါရီ ၂၃

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး
သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင် “(၅၂) ကြိမ်မြောက်
မြန်မာနိုင်ငံကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သုတေသနညီလာခံ” ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားတွင်
ဂုဏ်ပြုမိန့်ခွန်းပြောကြား။

ဇန်နဝါရီ ၂၄

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်ထောင်စု
ဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်အောင်စန်း မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂယာယီ
ဌာနညှိနှိုင်းရေးမှူးနှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ယာယီ
ညှိနှိုင်းရေးမှူးဖြစ်သူ Mr. Marcoluigi Corsi ကို လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဇန်နဝါရီ ၂၅

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံးဝန်ကြီးဌာန(၂) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
ဦးအောင်နိုင်ဦးနှင့် နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒုတိယ
ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ထွန်းထွန်းနောင်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရုတ်နိုင်ငံ
သံအမတ်ကြီး H.E.Mr.Chen Hai ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကို
လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဥပဒေဘာသာပြန်ကော်မရှင်က
ပြဋ္ဌာန်းထားသောဥပဒေများ၏ မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုချက် ထုတ်ပြန်ကြေညာ။

ဇန်နဝါရီ ၂၇

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မမင်းအောင်လှိုင်ထံမှ (၇၆) ကြိမ်မြောက် တိပိဋကဓရ တိပိဋကကောဝိဒ ရွေးချယ်ရေးစာမေးပွဲတွင် တိပိဋကဓရ တိပိဋကကောဝိဒ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်မြတ် အလှူခံရရှိတော်မူမည့် ဘဒ္ဒန္တပညာသိရီလင်္ကာရဆရာ တော်ထံသို့ ဂုဏ်ယူဝမ်းမြောက်ကြောင်း သဝဏ်လွှာပေးပို့ဆက်ကပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှု ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီက သဘောထားထုတ်ပြန် ချက်တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်။

ဇန်နဝါရီ ၃၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က နိုင်ငံရေးပါတီများ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း။

ဇန်နဝါရီ ၃၁

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေး ကောင်စီအစည်းအဝေး (၁/၂၀၂၄) ကျင်းပ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးသိန်းစိုး၊ ပြည်ထောင်စု ရာထူးဝန်အဖွဲ့ အဖွဲ့ဝင် ဦးသန်းဝင်းနှင့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဗဟိုအကြံပေးအဖွဲ့ အဖွဲ့ဝင် ဒေါက်တာကျော်ထွန်းတို့အား တာဝန်မှ အနားယူ ခွင့်ပြု။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဦးကိုကိုအား ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် အမိန့် ထုတ်ပြန် ခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဦးကျော်မျိုးထွဋ်အား ပြည်ထောင်စုရာထူးဝန်အဖွဲ့ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်း ကောင်း၊ ဦးမျိုးလှိုင်အား ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လည်းကောင်း အမိန့်ထုတ်ပြန် ခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ရှမ်းပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ်တာဝန်ပေးထားသည့် ဦးအောင် ဇော်အေးအစား ဦးအောင်အောင်အား အစားထိုးခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဦးထိန်လင်းအား အားကစားနှင့်လူငယ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး အဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ

ဖေဖော်ဝါရီ ၁

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့အား ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်း။

ဖေဖော်ဝါရီ ၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် သံအမတ်ကြီး ဦးအောင်ကို လာအို ပြည်သူ့ဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံ သမ္မတ သောင်းလွန်းစီဆိုလစ်ထံ ၎င်း၏ ခန့်အပ်လွှာပေးအပ်။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ ကုလသမဂ္ဂ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းရေးရုံး၏ မြန်မာ နိုင်ငံဆိုင်ရာ အကြီးအကဲ Mr. Sajjad Mohammad Sajid ကို လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဖေဖော်ဝါရီ ၆

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဗိုလ်မှူးကြီးမင်းနောင်အစား ဗိုလ်မှူးကြီးမျိုးဝင်းအား နေပြည်တော် ကောင်စီဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဗိုလ်မှူးကြီး ကျော်ကျော်လင်းအစား ဗိုလ်မှူးကြီး မိုးမင်းသိန်းအား မကွေးတိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့ လုံခြုံရေးနှင့် နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးအဖြစ်လည်းကောင်း အစားထိုးခန့်အပ်။

ဖေဖော်ဝါရီ ၇

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသူဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ (၇၇) နှစ်မြောက် ရှမ်းပြည်နယ်နေ့ အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသံအမတ်ကြီး ဒေါက်တာ မိုဟာမက် မွန်(န)ဝါ ဟူစိန်အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဖေဖော်ဝါရီ ၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဒေါ်ခင်အုန်းတင့်အား ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီး အဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။

ဖေဖော်ဝါရီ ၁၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၀ ရက်နေ့မှ စတင်၍ အာဏာတည်စေရမည်ဖြစ်ကြောင်း အမိန့်ထုတ်ပြန်သတ်မှတ်။

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက နေပြည်တော်ကောင်စီဝင်အဖြစ် ဗိုလ်မှူးကြီးမျိုးဝင်းအစား ဗိုလ်မှူးကြီးရဲမိုးအား အစားထိုးခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက နေပြည်တော်ကောင်စီဝင်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးများ၊ လူမှုရေးရာဝန်ကြီးများအား အစားထိုးခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဒေါ်ဖြူမာဝေအား ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး ဥပဒေချုပ်အဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။

ဖေဖော်ဝါရီ ၁၁

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေကို ဒုတိယအကြိမ် ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း။

ဖေဖော်ဝါရီ ၁၂

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ ၂၀၂၄ ခုနှစ် (၇၇) နှစ်မြောက် ပြည်ထောင်စုနေ့ အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။

ဖေဖော်ဝါရီ ၁၃

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက အရန်တပ်ဖွဲ့ဥပဒေသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့မှစတင်၍ အာဏာတည်စေရမည်ဖြစ်ကြောင်း အမိန့်ထုတ်ပြန် သတ်မှတ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့က ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဆင့်ခေါ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့ကို အမိန့်ထုတ်ပြန်ဖွဲ့စည်း။

ဖေဖော်ဝါရီ ၁၄

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ချင်းပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ရဲမှူးကြီးစိုးလွင်မိုးအစား ဦးနေလင်းအောင်အား အစားထိုးခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ကယားပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ လူမှုရေးရာဝန်ကြီးအဖြစ် ဦးရဲရင့်ထွန်းအစား ဦးအောင်မျိုးသိန်း၊ ချင်းပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ လူမှုရေးရာဝန်ကြီးအဖြစ် ဦးကျော်စိုးဝင်းအစား ဦးဝင်းဇော်ဦး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့ လူမှုရေးရာဝန်ကြီးအဖြစ် ဦးဝင်းရဲထွန်းအစား ဦးမျိုးမြင့်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်

အစိုးရအဖွဲ့ လူမှုရေးရာဝန်ကြီးအဖြစ် ဦးစောနိုင်အစား ဦးသက်ထွန်းတို့အား အစားထိုးခန့်အပ်။

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက နေပြည်တော်ကောင်စီ ပြည်သူ့ စစ်မှုထမ်း ဆင့်ခေါ်ရေးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်း။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်း ဆင့်ခေါ်ရေးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်း။

ဖေဖော်ဝါရီ ၁၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ အထူးအာဏာကုန်လွှဲအပ်ခြင်း ခံရသော သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး မစ္စတာ ဂျေအမ် ဂျန်နကာ ပရိယာဿာ ဘန်ဒါရာ နေရာတွင် မစ္စစ် ပွန်နမ်ပီရူမား အာရာချီချီဂီ ပရာဘာရှိနီ ပွန်နမ် ပီရူမားအား ခန့်အပ်ရန် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက သဘောတူညီ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ အထူးအာဏာကုန်လွှဲအပ်ခြင်း ခံရသော ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ သံအမတ်ကြီးအဖြစ် မစ္စတာ အင်မရန် ဟိုက်ဒါအား ခန့်အပ်ရန် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရက သဘောတူညီ။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန မြန်မာ့အသံနှင့်ရုပ်မြင်သံကြား၏ (၇၈) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်ချီးမြှင့်။

ဖေဖော်ဝါရီ ၁၆

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက အရန်တပ်ဖွဲ့ဝင်ဆင့်ခေါ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်း။

ဖေဖော်ဝါရီ ၁၉

- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ ပြည်ထောင်စု သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E.Mr. Uladzimir Baravikou အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ (၇၆) နှစ်မြောက် ချင်းအမျိုးသားနေ့ အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယ ဝန်ကြီး H.E.Mr.Andrey Rudenko ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ လာရောက်ဂါရဝပြုတွေ့ဆုံ။

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ တရုတ်နိုင်ငံ ယူနန်ပြည်နယ် ဒုတိယပါတီ အတွင်းရေးမှူး နှင့် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး H.E.Mr.Wang Yubo ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ လာရောက်ဂါရဝပြုတွေ့ဆုံ။
- မြန်မာ-ရုရှား နှစ်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနများအကြား နိုင်ငံရေးရာ ဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပ။

ဖေဖော်ဝါရီ ၂၁

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဒုတိယတပ်မတော်ကာကွယ် ရေးဦးစီးချုပ် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်(ကြည်း) ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး စိုးဝင်း အိန္ဒိယတပ်မတော် အမှတ်(၃) တပ်မမှူးကြီး ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး Harjeet Singh Sahi, UYSM, AVSM, YSM, SM ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဖေဖော်ဝါရီ ၂၇

- PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်သမားများက ကလေးတက္ကသိုလ်တွင် တာဝန် ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသည့် ဆရာ ဆရာမများ၊ ပညာရေးဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများ နှင့် ပညာသင်ကြားလျက်ရှိသည့် ကျောင်းသား ကျောင်းသူများအား အတင်း အဓမ္မ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ခဲ့မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ ပြင်းထန်စွာ ကန့်ကွက်ရှုတ်ချပါကြောင်း သဘောထားထုတ်ပြန်ချက်များ ထုတ်ပြန်။

ဖေဖော်ဝါရီ ၂၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်းရှိ မိုးမိတ်မြို့နယ်၊ မဘိမ်းမြို့နယ်များ၏ အုပ်ချုပ်ရေး နှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ စစ်အုပ်ချုပ်ရေး (Martial Law) အာဏာကို ကျင့်သုံး။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ဦးသန်းထွန်းအား တာဝန် မှ အနားယူခွင့်ပြု။

**၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ
မတ် ၂**

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ တောင်သူလယ်သမားနေ့ အခမ်းအနား သို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။

မတ် ၅

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E.Mr. J.M.J.P.Bandara အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က နိုင်ငံရေးပါတီများ မှတ်ပုံတင်ခြင်းနည်းဥပဒေများကို ပြင်ဆင်သည့် နည်းဥပဒေများ အမိန့်ထုတ်ပြန်။

မတ် ၇

- ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြန်ကြားရေးနှင့်ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးဦးစီးဌာန မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့က စီစဉ်ကျင်းပသော ပထဝီစီးပွားရေးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ (အခွင့်အလမ်းတွေ ဘယ်လိုရယူမလဲ) အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲကျင်းပ။

မတ် ၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးများနေ့အခမ်းအနားသို့ အဖွင့်မိန့်ခွန်းပေးပို့။

မတ် ၁၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက အရန်တပ်ဖွဲ့နည်းဥပဒေများ ထုတ်ပြန်ကြေညာ။

မတ် ၁၂

- ကူဝိတ်နိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးအာဏာကုန်လွှဲအပ်ခြင်းခံရသော ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် သံအမတ်ကြီး ဦးချမ်းအေး ကူဝိတ်နိုင်ငံ အကြီးအကဲ ရိုတ် မီရှာ အယ်လ်- အာမက် အယ်လ်- ဂျာဘား အယ်လ်- ဆာဘား ထံသို့ ၎င်း၏ ခန့်အပ်လွှာပေးအပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ရေနံနှင့် ရေနံထွက်ပစ္စည်းဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ရေနံလက်ယက်တွင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒုတိယ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရာပြည့် ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ် (World Food Programme-WFP) ၏ ဒုတိယအမှုဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူးနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးအရာရှိချုပ် (Chief Operation Officer) Mr. Carl Johan Orrenius Skau ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

မတ် ၁၅

- မစ္စတာ အန်တိုနီယို ဆာရီဖို အမ်ဘလို အား တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ပေကျင်းမြို့အခြေစိုက် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ အထူး အာဏာကုန်လွှဲအပ်ခြင်းခံရသော ဂီနီဘစ်ဆောသမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး အဖြစ်ခန့်အပ်ရန် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက သဘောတူ။
- မစ္စတာ မူတာ့ဇ် အဗ္ဗူလာ အဗ္ဗူလ်ဂျာလဲလ် မိုဟာမက် အယ်လ်ဖာဟင်းမ် အား ရန်ကုန်မြို့အခြေစိုက် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ အထူး အာဏာကုန်လွှဲအပ်ခြင်းခံရသော အာရပ်စော်ဘွားများ ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံ (ယူအေအီး) သံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ရန် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက သဘောတူ။
- မြန်မာနိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ်က မဟုတ်မမှန်လုပ်ကြံသတင်းများ ထုတ်ပြန်ပြီး နိုင်ငံခြားငွေ လဲလှယ်နှုန်းများ မြင့်တက်စေရန် လှုံ့ဆော်သူများကို တည်ဆဲ ဥပဒေများနှင့်အညီ တရားစွဲအရေးယူနိုင်ရေးအတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း သတင်းထုတ်ပြန်။
- ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးဆောင်သော မြန်မာ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ ဗဟိုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌ Ms. Ella Pamfilova နှင့် တွေ့ဆုံ။

သက်ထားသူရိန် စုစည်းတင်ပြသည်။

အယ်ဒီတာ နိဒါန်းစကား

- ညဏ်ရည်တုကြောင့် စိန်ခေါ်မှုကြီးမားလာသည့် သတင်းတုအန္တရာယ်

အထူးဆောင်းပါး

၁။ သတင်းတု၊ သတင်းမှားများနဲ့ အေအိုင်နည်းပညာ

၂။ AI နည်းပညာ အသုံးပြုဖန်တီးထားသည့် သတင်းတု၊ သတင်းမှားများအား မည်သို့တိုက်ဖျက်ကြမည်နည်း

နိုင်ငံရေး

၃။ နိုင်ငံတည်မော်ကွန်း(၃)(ဒုတိယပိုင်း)

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၂၀၀၈ ခုနှစ်)

၄။ တကယ်တိုးတက်ချင်ရင် တကယ်လုပ်ဖို့လိုပြီ

၅။ ဘက်စုံမျိုးကွဲတိုက်ကွက်များ (Hybrid Warfare)

၆။ မြန်မာ့အရေး နှိုင်းယှဉ်ဆန်းစစ်လေ့လာမှုအတွက် အတွေးစု

၇။ စစ်မှုထမ်းဆောင်ခြင်းသည် နိုင်ငံသားအားလုံး၏ မွေးရာပါ တာဝန်ဖြစ်သည်

၈။ ဘက်မလိုက် သို့မဟုတ် ဘက်စုံညှိ မူဝါဒလမ်းနှစ်သွယ်

စာကောင်းပေမ္မန်

၉။ ထားဝယ်အိုးလုပ်ငန်း

၁၀။ ဘိုင်းအိုစကုပ် ဖခင်၊ မိခင်

၁၁။ ကိုလိုနီခေတ် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းသမိုင်း

စီးပွားရေး

၁၂။ လူသယံဇာတနှင့် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး

၁၃။ တိုင်းပြည်အတွက် အရေးပါသော စားသုံးဆီနှင့် စက်သုံးဆီ

၁၄။ ပထဝီနိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းအား ပထဝီစီးပွားရေးမဟာဗျူဟာဖြင့် ချဉ်းကပ်ခြင်း

လူမှုရေးနှင့်အထွေထွေ

၁၅။ နှစ်သစ်အတွေး

၁၆။ မြန်မာ့ပညာရေးနှင့် စာမဖတ်သူပပျောက်ရေး

၁၇။ အနာဂတ်တိုင်းပြည်ကို ပညာနဲ့တည်ဆောက်မယ်ဆိုရင်

၁၈။ “Pale Blue Dot” အာကာသထဲရှိ အပြာရောင်အစက်လေးတစ်ခု

၁၉။ မြန်မာနိုင်ငံရပ်ရှင်အစည်းအရုံးသမိုင်း

၂၀။ ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများအတွက် ပညာရေးနှင့် အင်ဂျင်နီယာများ ပညာရေး

ယဉ်ကျေးမှု

၂၁။ အဝမင်းနရပတိ(၁၄၄၃-၁၄၆၉)

နည်းပညာ

၂၂။ တစ်ကိုယ်ရေ ဆိုက်ဘာလိုခြံရေး ဂရုစိုက်ကြမယ်

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး

၂၃။ မြန်မာနိုင်ငံ ရေကြီးရေလျှံမှုအန္တရာယ်နှင့် ယင်းတို့ကို လျော့ပါးသက်သာစေနိုင်သည့် နည်းလမ်းများ

ဥပဒေ

၂၄။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေ(Competition Law)

အထူးကဏ္ဍ

၂၅။ မြန်မာရေးရာ နေ့စွဲမှတ်တမ်းများ